
URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

**WOJEWÓDZTWO
MAŁOPOLSKIE**

2001

Kraków 2002

Opracowano
w
Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego

pod kierunkiem Zarządu Województwa Małopolskiego:

Marszałek: Marek Nawara,
Wicemarszałkowie: Andrzej Sasuła, Janusz Sepioł,
Członkowie: Marcin Pawlak, Jan Wiczorkowski.

Zespół redakcyjny:

Janusz Sepioł - przewodniczący,
Katarzyna Bazydło, Aneta Biłko, Magdalena Boroń, Lucyna Bożek, Beata Chmielowiec,
Joanna Dobrzańska, Maria Domagała, Wiesław Fela, Joanna Fudalej, Małgorzata Goc,
Andrzej Hyży, Katarzyna Jarguz, Katarzyna Jasińska, Szymon Kawa, Józefa Kęsek,
Paweł Knapczyk, Anna Kołodziejczyk, Katarzyna Kucharska, Agnieszka Kulig,
Karolina Laszczak, Danuta Leśniak, Andrzej Masny, Agnieszka Motylewicz,
Anna Niedźwieńska, Anetta Okońska, Wiesława Onyszko, Czesław Pater,
Sebastian Podlasek, Sławomir Piróg, Alicja Rajczyk, Krystian Pyka, Michał Sapeta,
Agnieszka Słobodzian, Artur Strzelczyk, Dariusz Styra, Małgorzata Szlązak, Anna Towpasz,
Piotr Turcza, Joanna Urbanowicz – Urząd Marszałkowski

oraz

Bogdan Rogoda - Akademia Ekonomiczna w Krakowie,
Bolesław Domański - Uniwersytet Jagielloński

Zespół redakcyjny dziękuje:

Urzędowi Statystycznemu, Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska, Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiej Komendzie Policji, Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej, Regionalnej Izbie Obrachunkowej, Izbie Skarbowej, Małopolskiemu Centrum Zdrowia Publicznego, Uniwersytetowi Jagiellońskiemu, Akademii Górniczo-Hutniczej, Politechnice Krakowskiej, Akademii Ekonomicznej, Akademii Rolniczej, Akademii Pedagogicznej, Akademii Wychowania Fizycznego, Papieskiej Akademii Teologicznej, Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej, Akademii Sztuk Pięknych, Akademii Muzycznej, Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie, Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nowym Sączu, Wyższej Szkole Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum”, Wyższej Szkole Biznesu - National Louis University, Wyższej Szkole Biznesu w Tarnowie, Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości, Profesjonalnej Szkole Biznesu Szkole Wyższej, Wyższej Szkole Handlowej, Małopolskiej Wyższej Szkole Ekonomicznej w Tarnowie, Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie, Krakowskiej Szkole Wyższej, Wyższej Szkole Ekonomii i Informatyki w Krakowie,

za pomoc w zebraniu materiałów i konsultacje

PRZY PUBLIKOWANIU DANYCH RAPORTU „WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE” PROSIMY O PODANIE ŹRÓDŁA

Spis treści

Wstęp.....	7
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	9
I. Zasoby środowiska przyrodniczego.....	11
1. Warunki fizykogeologiczne.....	11
2. Obszary chronione.....	13
3. Surowce mineralne.....	15
II. Zagrożenia i stan środowiska przyrodniczego.....	17
1. Gospodarka wodno-ściekowa.....	17
1.1. Zużycie wody.....	17
1.2. Główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych.....	19
1.3. Stan zanieczyszczenia wód powierzchniowych.....	22
1.4. Ochrona przeciwpowodziowa.....	24
2. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.....	26
2.1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza.....	26
2.2. Stan zanieczyszczenia powietrza.....	29
3. Gospodarka odpadami.....	30
3.1. Odpady powstające w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej.....	30
3.2. Odpady komunalne.....	34
3.3. Składowiska odpadów.....	34
ZAGADNIENIA SPOŁECZNE.....	37
I. Ludność i procesy demograficzne.....	39
1. Stan ludności.....	39
2. Procesy demograficzne.....	40
3. Struktura wieku ludności.....	43
II. Ochrona zdrowia.....	45
1. Finansowanie opieki zdrowotnej.....	45
2. Stan zdrowia ludności.....	45
3. Stan bazy służby zdrowia.....	46
III. Pomoc społeczna.....	53
1. Korzystający z pomocy społecznej.....	53
2. Środki finansowe.....	59
3. Zasoby instytucjonalne.....	63
4. Kadra.....	65
5. Zróżnicowanie problemów społecznych w powiatach województwa małopolskiego... ..	67
6. Podsumowanie.....	68
IV. Oświata.....	70
1. Finansowanie oświaty.....	70
2. Baza materialna.....	71
3. Uczniowie.....	74
4. Kadra nauczycielska.....	75

V. Nauka.....	77
1. Szkoły wyższe w Małopolsce.....	77
2. Studenci szkół wyższych.....	81
3. Kadra naukowo-dydaktyczna.....	82
4. Działalność naukowo-badawcza.....	83
5. Baza socjalna uczelni małopolskich.....	85
6. Najważniejsze inwestycje i remonty.....	86
VI. Kultura.....	90
1. Finansowanie kultury.....	90
2. Życie kulturalne.....	95
3. Baza materialna.....	99
VII. Sport.....	104
1. Finansowanie sportu.....	104
2. Organizacja kultury fizycznej.....	107
3. Baza sportowa.....	108
VIII. Bezpieczeństwo publiczne.....	113
1. Zagrożenie przestępczością.....	113
2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym.....	114
3. Ochrona przeciwpożarowa i zagrożenie pożarowe	115
GOSPODARKA.....	117
I. Rynek pracy.....	119
1. Pracujący, zatrudnieni, wynagrodzenie	119
2. Bezrobocie	121
2.1. Poziom bezrobocie.....	121
2.2. Struktura bezrobotnych.....	122
II. Małe i średnie przedsiębiorstwa	125
III. Rolnictwo.....	130
1. Uwarunkowania rozwoju rolnictwa.....	130
1.1. Warunki przyrodnicze.....	130
1.2. Użytkowanie gruntów i ich struktura własnościowa.....	131
1.3. Struktura agrarna.....	132
1.4. Pracujący w rolnictwie.....	133
2. Produkcja rolna.....	134
2.1. Produkcja roślinna.....	134
2.2. Produkcja zwierzęca.....	138
3. Małopolski rynek rolny.....	139
4. Strefy ekonomiczno-produkcyjne.....	140
IV. Przemysł.....	142
1. Przemysł Małopolski na tle kraju	142
2. Rozmieszczenie przestrzenne podmiotów przemysłowych.....	146
3. Zatrudnienie w przemyśle.....	147
4. Wyniki ekonomiczne przemysłu.....	150

---

5. Inwestycje w przemyśle.....	153
6. Największe przedsiębiorstwa przemysłowe.....	155
V. Budownictwo.....	158
1. Struktura i produkcja przedsiębiorstw budowlano-montażowych.....	158
2. Produkcja budowlano-montażowa.....	159
3. Zatrudnienie i wynagrodzenie.....	161
4. Finanse przedsiębiorstw budowlanych.....	162
VI. Budownictwo mieszkaniowe.....	163
1. Zasoby mieszkaniowe.....	163
VII. Sektor finansowy.....	168
1. Charakterystyka instytucji finansowych.....	168
1.1. Banki komercyjne.....	168
1.2. Banki spółdzielcze.....	169
1.3. Biura maklerskie.....	169
1.4. Instytucje ubezpieczeniowe.....	169
1.5. Niebankowe instytucje kredytowe.....	170
1.6. Instytucje leasingowe.....	170
2. Rozmieszczenie instytucji finansowych w układzie powiatowym.....	170
3. Ocena kondycji sektora finansowego w województwie małopolskim.....	171
VIII. Handel i gastronomia.....	173
1. Handel.....	173
1.1. Sieć handlowa.....	173
1.2. Sprzedaż detaliczna.....	176
1.3. Sprzedaż hurtowa.....	177
1.4. Magazyny handlowe.....	178
2. Gastronomia.....	179
IX. Turystyka.....	180
1. Ruch turystyczny.....	180
2. Baza noclegowa.....	163
3. Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek.....	187
ŚRODOWISKO GOSPODARCZE.....	189
I. Baza podatkowa.....	191
II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego.....	192
1. Budżety gmin.....	195
2. Budżety powiatów.....	210
3. Budżet Województwa Małopolskiego.....	214
III. Fundusze celowe i programy pomocowe.....	217
1. Fundusz celowe.....	217
1.1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.....	217
1.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.....	220
1.3. Wojewódzki Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym..	221

1.4. Fundusz Pracy.....	223
1.5. Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP).....	228
2. Programy pomocowe.....	229
IV. Inwestycje zagraniczne.....	232
1.1. Napływ kapitału.....	232
1.2. Struktura inwestycji zagranicznych.....	232
1.3. Główni inwestorzy.....	233
1.4. Zatrudnienie.....	235
1.5. Układ przestrzenny.....	236
1.6. Inwestycje greenfield.....	237
V. Instytucje dla rozwoju.....	238
1. Instytucje otoczenia biznesu.....	238
1.1. Agencje i fundacje rozwoju regionalnego i lokalnego.....	238
1.2. Izby i stowarzyszenia gospodarcze.....	240
1.3. Instytucje otoczenia biznesu należące do sieci Krajowego Systemu Usług.....	242
2. Wybrane formy promocji gospodarczej.....	243
2.1. Targi w województwie małopolskim.....	243
2.2. Konkursy promocyjne.....	244
VI. Współpraca międzynarodowa.....	247
1. Formy współpracy międzynarodowej Województwa Małopolskiego.....	247
2. Współpraca międzyregionalna - zrealizowane projekty.....	248
3. Współpraca w ramach organizacji międzynarodowych.....	252
4. Integracja europejska	252
SYSTEMY TECHNICZNE.....	255
I. Transport i komunikacja.....	257
1. Transport drogowy.....	257
2. Autobusowa komunikacja zbiorowa.....	262
3. Transport kolejowy.....	264
4. Transport lotniczy.....	267
II. Infrastruktura energetyczna.....	270
1. System energetyczny, gazowniczy oraz niekonwencjonalne źródła energii.....	270
2. Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz.....	272
III. Infrastruktura sanitarna.....	278
1. Wodociągi.....	278
2. Kanalizacje	280
IV. Łączność.....	284
ANEKS.....	287
I. Profil polityczny.....	289
II. Pozycja Małopolski na tle innych województw.....	294
III. Zróżnicowanie przestrzenne procesów społeczno-gospodarczych.....	299

Mam przyjemność przekazać w Państwa ręce kolejne, drugie wydanie raportu – „Województwo Małopolskie 2001”. Zeszłoroczna publikacja obejmująca lata 1999-2000 spotkała się z życzliwym przyjęciem i dużym zainteresowaniem, świadczącym o zapotrzebowaniu na tego typu wydawnictwa.

Tegoroczny raport jest metodologiczną i merytoryczną kontynuacją poprzedniego wydania. Ma to umożliwić ukazanie na przestrzeni lat pewnych tendencji oraz prowadzenie monitoringu zjawisk gospodarczych i społecznych zachodzących w województwie.

Brak niektórych danych statystycznych spowodował, iż zawartość kilku rozdziałów w nieznacznym stopniu została ograniczona bądź wykorzystane zostały informacje z poprzedniego roku. Mam nadzieję, że dzięki spisowi powszechnemu, można będzie w latach następnych przeprowadzić wnikliwsze analizy.

Śledzenie procesu zmian ważne jest z punktu widzenia realizacji strategii rozwoju województwa. Analiza tych zmian pozwala na korygowanie przyjętych programów. Zbliżający się termin wejścia Polski do Unii Europejskiej wymaga od nas jeszcze wnikliwszej analizy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz budowania w oparciu o nią programów rozwoju.

Wierzę, że obecny raport, tak jak poprzedni, spełnia Państwa oczekiwania i będzie skutecznie wykorzystany przez partnerów rozwoju regionalnego.

Marek Nawara

Marszałek Województwa Małopolskiego

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

I. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. WARUNKI FIZYKOGEOLOGICZNE

Województwo małopolskie, położone na południu Polski, zajmuje powierzchnię 15 144 km², co stanowi 4,8% powierzchni kraju i plasuje je na 12 miejscu pod względem powierzchni na liście 16 województw. Równocześnie należy do grupy najgęściej zaludnionych, bowiem z zaludnieniem 212 osób/km² znajduje się na 2 miejscu w kraju (po woj. śląskim). Łącznie w województwie małopolskim zamieszkuje 3 233,8 tys. osób, co stanowi 8,4% ludności kraju.

Obszar województwa małopolskiego należy do kilku podprowincji (zgodnie z podziałem Polski na mezoregiony fizyczno-geograficzne, Kondracki J., 1998):

- Wyżyny Śląsko-Krakowskiej,
- Wyżyny Małopolskiej,
- Północnego Podkarpacia,
- Zewnętrznych Karpat Zachodnich,
- Centralnych Karpat Zachodnich.

Z obszaru **Wyżyny Śląsko-Krakowskiej** do województwa małopolskiego należą w całości mezoregiony: Wyżyna Olkuska (częściej zwana Krakowską), Rów Krzeszowicki, Garb Tenczyński, oraz w części: Garb Tarnogórski, Wyżyna Katowicka, Pagóry Jaworznickie, Wyżyna Częstochowska.

Wyżyna Krakowska stanowi płytowy blok wapieni górn jurajskich o falistej wierzchołkowej wznoszącej się powyżej 400 m n.p.m. i głęboko wciętych dolinach, w których licznie występują malownicze formy skalne oraz zjawiska krasowe; na powierzchni często występuje less a prawie cały obszar charakteryzuje się deficytem wody. Na terenie doliny Prądnika utworzono Ojcowski Park Narodowy, a na sąsiednich obszarach funkcjonuje Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych.

Rów Krzeszowicki, którego dnem płynie Rudawa – lewobrzeżny dopływ Wisły, stanowi wypełnione głównie utworami mioceńskimi, trzeciorzędowe zapadlisko tektoniczne o przebiegu równoleżnikowym.

Garb Tenczyński jest typowym zrębem tektonicznym, opadającym uskokami w kierunku Kotliny Oświęcimskiej.

Z **Wyżyny Małopolskiej** należy do województwa małopolskiego większa część Wyżyny Miechowskiej oraz południowo-zachodnia część Płaskowyżu Proszowickiego. Oba te mezoregiony są pokryte lessem, w którym wytworzyły się urodzajne czarnoziemy, mają podobną rzeźbę, różnią się natomiast wysokością i cechami podłoża geologicznego: Wyżyna Miechowska jest wyższa (do 380 m n.p.m.) i budują ją mało odporne margle kredowe, na Płaskowyżu Proszowickim (o wysokościach do 280 m n.p.m.) przykryte są one dodatkowo utworami mioceńskimi.

Północne Podkarpacie zwane także Kotlinami Podkarpackimi obejmuje środkową część województwa. Na zachodzie jest to Kotlina Oświęcimska składająca się z trzech mezoregionów,

z których do województwa małopolskiego przynależy: Podgórze Wilamowskie (prawie w całości) i Dolina Górnej Wisły (tylko we wschodniej części). Dolina Górnej Wisły wypełniona jest utworami aluwialnymi (żyłne mady) zalegającymi na utworach miocenu; gdzieś tam występują zwydmione piaski oraz dość płytko zalegający węgiel karboński (Brzeszcze). Podgórze Wilamowskie składa się z kilku płątów o charakterze wysoczyzn, które porozdzielane są dolinami prawobrzeżnych dopływów Wisły: Soły, Skawy i Wieprzówki; z ich ujścia utworzono liczne stawy rybne (tzw. „żabi kraj”).

Obszar przejściowy pomiędzy Kotliną Oświęcimską a Kotliną Sandomierską to Brama Krakowska. O jej odrębności decyduje obecność izolowanych od siebie skałek górnourajskich wystających spod utworów mioceńskich wznoszących się kilkadziesiąt metrów ponad poziom Wisły. Cały ten obszar ponacinany jest licznymi uskokami tektonicznymi. W obrębie Bramy Krakowskiej można wydzielić kilka mniejszych mezoregionów: Rów Skawiński, Obniżenie Cholerzyńskie, częściowo pokryte lessem oraz Pomost Krakowski, na którym rozwinęło się miasto Kraków.

Do Kotliny Sandomierskiej zalicza się, w obrębie województwa małopolskiego: Równinę Nadwiślańską, Podgórze Bocheńskie (sfałdowany miocen solonośny, spiętrzony do wysokości 250-300 m i przykryty utworami lessowymi) oraz fragment Płaskowyżu Tarnowskiego będącego falistą równiną (do 260 m n.p.m.) zbudowaną z ilów mioceńskich, przykrytą utworami czwartorzędowymi. Równina Nadwiślańska rozciąga się wzdłuż meandrującego koryta Wisły. Dno doliny wypełniają holocenijskie osady rzeczne o miąższości kilkunastu metrów. Wyróżnić tutaj można trzy poziomy terasowe (0-2 m jako terasa zalewowa, 2-6 i 6-15 m jako dwa stopnie terasy nadzalewowej), w których funkcjonują co najmniej trzy generacje starorzeczy. Od południa do doliny przylegają rozległe stożki napływowe Raby i Dunajca, a od północy ogranicza ją wyraźna krawędź erozyjna Wyżyny Małopolskiej.

Fliszowe **Zewnętrzne Karpaty Zachodnie** w obrębie województwa małopolskiego reprezentowane są zarówno przez strefę podgóorską jak i beskidzką. Do województwa małopolskiego w całości należą: Pogórze Wielickie (pomiędzy dolinami Wieprzówki i Raby), Pogórze Wiśniczkie (pomiędzy dolinami Raby i Dunajca) i Pogórze Rożnowskie zwane także Ciężkowickim (pomiędzy dolinami Dunajca i Białej) oraz część Pogórza Śląskiego w zachodniej i Pogórza Ciężkowickiego we wschodniej części województwa.

Grzbiety pogórskie mają wyrównane wierzchowiny osiągające wysokości od 300 m n.p.m. na północy do 580 m n.p.m. na południu (np. na Pogórzu Rożnowskim). Rozdzielają je szerokie i płaskodenne doliny o stromych zboczach (deniwelacje sięgają 150 m). Rozszerzenie doliny Dunajca wykorzystano do budowy dwóch zbiorników wodnych: Rożnowskiego i Czchowskiego, a doliny Raby do budowy Zbiornika Dobczyckiego. Kotlina Sądecka ma charakter zrównanej przez procesy denudacyjno-erozyjne wyżyny osiągającej do 500 m n.p.m.

Wszystkie najważniejsze pasma beskidzkie (z wyjątkiem Beskidu Śląskiego i Żywieckiego) znajdują się w granicach województwa małopolskiego: Beskid Mały (wschodni fragment z Leskowcem – 922 m n.p.m.), Beskid Makowski (Średni) z Mędralową – 1170 m n.p.m., Beskid Wyspowy (Mogielnica – 1170 m n.p.m.), Pasma Babiogórskie (Babia Góra – 1725 m n.p.m.), Gorce (Turbacz – 1310 m n.p.m.) i Beskid Sądecki (Radziejowa – 1262 m n.p.m. – w całości oraz zachodnia część Beskidu Niskiego z Lackową – 997 m n.p.m., a także mezoregiony: Działy Orawskie (płaskie grzędy wododzielne), Beskid Orawsko-Podhalański, Kotlina Spytkowicko-Rabczańska i Obniżenie Gorlickie (fragment). Grzbiety beskidzkie zbudowane są z gruboławicowych piaskowców, doliny zaś zostały wycięte w seriach łupkowych lub wykorzystwały strefy tektonicznych spękań. Pomiędzy grupami górskimi znajduje się powierzchnia zrównania two-

rząca liczne bramy i przełęcze. Wierchowiny są na ogół płaskie, stoki strome, niektóre pasma tworzą zwarte masywy (np. w Beskidzie Sądeckim) nieraz mając charakter bardziej falisty i rozczłonkowany (Gorce, Beskid Makowski) lub wręcz – odosobnionych poszczególnych gór (Beskid Wyspowy).

Centralne Karpaty Zachodnie to przede wszystkim w granicach województwa małopolskiego – najwyższy masyw górski w obrębie Karpat – Tatry oraz na północ od nich – Kotlina Orawsko-Podhalańska.

Łańcuch tatrzański dzieli się na:

- Tatry Zachodnie w części północnej z przewagą skał węglanowych, a bardziej na południe tworzących masyw krystaliczno-metamorficzny o kopulastych szczytach (najwyższy Statorobociański Wierch – 2172 m n.p.m.) i głęboko wciętych dolinach o stromych zboczach, w których rozwinął się system jaskiń krasowych,
- Tatry Wschodnie (Wysokie) zbudowane głównie z granitu o wspaniałej, unikatowej w skali kraju, wysokogórskiej rzeźbie polodowcowej, której głównymi cechami są: ostre, poszarpane granie (turnie), bardzo strome skaliste stoki, kotły polodowcowe, często zajęte przez jeziora (stawy) oraz doliny o nierównych dnach z licznymi progami i pogłębieniami. Tutaj występują także najwyższe szczyty: Rysy – 2499 m n.p.m., Mięguszwiecki Szczyt – 2438 m n.p.m. czy Cubryna – 2376 m n.p.m.

Do Kotliny Orawsko-Podhalańskiej zalicza się następujące mezoregiony:

- Kotlinę Orawsko-Nowotarską,
- Pogórze Spisko-Gubałowskie, stanowiące asymetryczny ciąg wzniesień,
- Rów Podtatrzański – podłużne obniżenie wypreparowane w mało odpornych łupkach eoceńskich,
- Pieniny (Trzy Korony – 982 m n.p.m.) niewielka grupa górską stanowiącą zwarte pasmo wapiennych wzniesień, przez które malowniczym przełomem przedziera się Dunajec.

Analiza warunków klimatycznych wskazuje, że ich zróżnicowanie regionalne pokrywa się z zasięgiem podstawowych jednostek fizjograficznych i geologicznych. Pod względem klimatycznym w regionie małopolskim wydziela się co najmniej trzy regiony klimatyczne: wyżyn środkowopolskich, kotlin podkarpackich i samych Karpat. Najcieplej jest w Kotlinie Sandomierskiej, tam też najdłużej trwa okres wegetacyjny (powyżej 220 dni), a Tarnów stanowi punkt o najwyższej średniej rocznej temperaturze w kraju (powyżej 8°C) zaś Kasprowy Wierch o najniższej (-0,8°C).

Cechą charakterystyczną w analizie warunków klimatycznych województwa jest oddziaływanie krakowskiej miejskiej wyspy ciepła. Jej wpływ przejawia się zmniejszeniem o 30% w stosunku do obszarów pozamiejskich ilości dni pogodnych, podwyższeniem średniej temperatury rocznej o 1,2°C oraz przedłużeniem termicznych pór roku w stosunku do Wyżyny Małopolskiej i Pogórza Karpackiego.

2. OBSZARY CHRONIONE

Województwo małopolskie charakteryzuje się największym w Polsce zróżnicowaniem środowiska przyrodniczego. Stan rozpoznania zasobów przyrodniczych województwa małopolskiego można określić jako dobry. Znaczna część obszarów i obiektów przyrodniczych została już objęta ochroną prawną, natomiast dla pozostałej tworzone są warunki do objęcia ich ochro-

ną w najbliższej przyszłości.

Obecnie prawie 67% powierzchni województwa małopolskiego objęte jest ochroną prawną, co plasuje województwo na pierwszym miejscu w kraju. System obszarów i obiektów chronionych tworzą:

- parki narodowe (pięć w całości i część szóstego) o łącznej powierzchni ok. 72 tys. ha (w tym ok. 35 tys. ha otulin parków narodowych): Babiogórski, Gorczański, Ojcowski, Pieniński, Tatrzański i część Magurskiego,

Tabela nr 1. Powierzchnia parków narodowych w 2001 roku

Nazwa parku	Rok utworzenia	Powierzchnia parku [ha]	Powierzchnia otuliny [ha]
Babiogórski Park Narodowy	1954	3 392	7 283 8040*
Gorczański Park Narodowy	1980	7 019	16 647
Pieniński Park Narodowy	1954	2 346	2 682
Ojcowski Park Narodowy	1956	2 146	6 777
Tatrzański Park Narodowy	1954	21 164	brak otuliny
Magurski Park Narodowy	1994	19 962 2 051*	22 697 1 135*
Razem		37 065	34 524

* szacunkowa powierzchnia parku lub otuliny leżąca w granicach administracyjnych województwa małopolskiego
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie (WIOŚ) oraz Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody

– parki krajobrazowe (jedenaście, w tym trzy leżą częściowo na terenie województwa) o ogólnej powierzchni ok. 169 296 ha, powierzchnia otulin parków krajobrazowych wynosi 77 811 ha:

- ♦ Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych-obejmuje sześć parków: Bielańsko-Tyniecki, Rudniański, Dłubniański, Teńczyński i Dolinki Krakowskie oraz Orlich Gniazd (częściowo w województwie śląskim)
  - ♦ Zespół Parków Krajobrazowych Pogórza w Tarnowie – obejmuje trzy parki: Ciężkowicko-Rożnowski, Pasma Brzanki, Wiśnicko-Lipnicki,
  - ♦ Popradzki Park Krajobrazowy,
  - ♦ Park Krajobrazowy Beskidu Małego,
- obszary chronionego krajobrazu (dziesięć, w tym cztery częściowo) o łącznej powierzchni ok. 667 676,3 ha,
- 83 rezerваты przyrody o łącznej powierzchni 2784,4 ha,
  - 2 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe o całkowitej powierzchni 10,8 ha,
  - 17 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 817,46 ha,
  - 52 stanowiska dokumentacyjne o całkowitej powierzchni 47 ha,
  - ok. 1 775 pomników przyrody.

Obszar województwa małopolskiego charakteryzuje się wysoką różnorodnością biologiczną. Na terenie województwa małopolskiego występuje wiele gatunków roślin i zwierząt rzad-

kich, chronionych oraz zagrożonych, które występują na obszarach poddanych pod ochronę jak i poza nimi.

3. SUROWCE MINERALNE

Urozmaicona budowa geologiczna Małopolski, będąca wynikiem długiej geologicznej ewolucji tego obszaru jest przyczyną występowania szerokiej palety surowców mineralnych.

Złoża surowców mineralnych występujących na terenie województwa małopolskiego obejmują 4 zasadnicze grupy:

- surowce energetyczne,
- surowce chemiczne,
- rudy metali nieżelaznych,
- surowce skalne.

Surowce energetyczne:

- **Złoża węgla kamiennego.** Występują na obszarze Górnośląskiego Zagłębia Węglowego w zachodniej części województwa (powiat chrzanowski, krakowski, oświęcimski i wadowicki). W kierunku wschodnim złoża węgla sięgają po linię Tenczynek - Brzeźnica. Występowanie węgla kamiennego stwierdzono także w rejonie Suchoj Beskidzkiej. Obecnie na terenie województwa małopolskiego eksploatacja węgla prowadzona jest w Libiążu (kopalnia „Janina”), Brzeszcu (kopalnia „Brzeszcze”). W roku 2000 została zlikwidowana kopalnia „Siersza” w Trzebini.
- **Złoża metanu.** Metan towarzyszy złożom węgla kamiennego. Występuje w rejonie Brzeszcz i Jawiszowic (powiat oświęcimski).
- **Złoża ropy naftowej.** Są to małe złoża o zasobach rzędu kilkudziesięciu tysięcy ton. Ich występowanie związane jest z obszarem Karpat oraz utworami Zapadliska Przedkarpackiego (powiat gorlicki, limanowski, proszowicki, bocheński, tarnowski, dąbrowski). Największe skupisko występuje w rejonie Gorlic (zachodni skraj historycznego karpackiego zagłębia roponośnego), gdzie eksploatowane jest 9 złóż.
- **Złoża gazu ziemnego** towarzyszą często złożom ropy naftowej, a więc ich rozmieszczenie odpowiada w zasadzie występowaniu złóż ropy naftowej. Gaz ziemny wydobywany ze złóż w województwie jest przydatny jedynie dla zaspokajania potrzeb lokalnych na obszarze gmin, w których te złoża występują. Największe skupiska złóż występują na obszarze Zapadliska Przedkarpackiego pomiędzy Wieliczką a Dębicą.
- **Złoża torfu** zlokalizowane są w dwóch rejonach: na Podhalu (gmina Czarny Dunajec i Jabłonka), gdzie obecnie jest eksploatowane jedno złożo („Puścizna Wielka”) oraz w miejscowości Podgórska Wola na wschód od Tarnowa (złożo udokumentowane, nie eksploatowane).

Surowce chemiczne:

- **Złoża soli kamiennej.** W sumie udokumentowano 6 złóż, z których cztery w przeszłości były eksploatowane (Barycz, Wieliczka, Łęzkowice, Bochnia), w jednym nie podjęto wydobycia pomimo wybudowania kopalni (kop. Siedlec k/Bochni) oraz złożo soli Wojnicz, które nie było nigdy obiektem eksploatacji (jest to jedyne złożo, które może być przedmiotem eksploatacji).

- **Złoża siarki rodzimej nie występują.** Natomiast **mineralizacja siarkowa** towarzyszy złożom cynku i ołowiu Krzykawa, Olkusz i Pomorzany w zagłębiu olkuskim. Są to zasoby szacunkowe i nie podlegają eksploatacji.

Rudy metali nieżelaznych

Złoża **rud cynku i ołowiu** w Małopolsce występują na terenie powiatów olkuskiego i chrzanowskiego. Aktualnie eksploatowane są trzy złoża (spośród 10 udokumentowanych): Olkusz i Pomorzany (powiat olkuski) oraz Balin-Trzebieńka (powiat chrzanowski). Perspektywy surowcowe dla eksploatacji złóż są raczej niewielkie, a więc górnictwo cynku i ołowiu w historycznym zagłębiu olkuskim będzie traciło na znaczeniu.

Surowce skalne

Na obszarze województwa małopolskiego występuje szerokie spektrum surowców skalnych. Ich wspólną cechą jest eksploatacja odkrywkowa. Należą do nich złoża:

- **kamieni drogowych:** piaskowców (rejon sądecki oraz wzdłuż linii Wadowice – Nowy Targ, 65 złóż udokumentowanych, z czego 14 eksploatowanych), złoża wapieni (powiat krakowski, m. Kraków, powiat chrzanowski, olkuski, miechowski, 13 złóż udokumentowanych, z czego 4 eksploatowane), dolomit wykorzystywany jako kamień drogowy (2 złoża: Dubie w okolicy Krzeszowic i Żelatowa koło Chrzanowa, obydwa złoża eksploatowane), porfiry, melafiry i diabazy występują w okolicy Krzeszowic (z 5 złóż eksploatowane są dwa).
- **dolomitów:** występują na terenie monokliny śląsko-krakowskiej (powiaty chrzanowski, krakowski, olkuski); dolomity z przeznaczeniem do produkcji dolomitu prażonego, nawozów dla rolnictwa oraz jako wsad w procesie wytopu żelaza są eksploatowane w złożu Żelatowa k/Chrzanowa.
- **wapieni i margli dla przemysłu cementowego i wapienniczego:** lokalizacja identyczna jak złóż wapieni przeznaczonych do produkcji kamieni drogowych.
- **kruszyw naturalnych:** stanowią one najliczniejszą grupę złóż; udokumentowano 192 złoża, z czego aktualnie 53 jest eksploatowanych. Złoża kruszyw naturalnych grupują się w dolinach rzek: Wisły, Soły, Skawy, Raby, Dunajca.
- **surowców ilastych ceramiki budowlanej** obejmują: złoża glin czwartorzędowych (mogą występować na obszarze całego województwa), ilów trzeciorzędowych (wzdłuż brzegu Karpat i na obszarze Zapadliska Przedkarpacciego) i ilów permskich (rejon olkuski). Spośród 94 złóż surowców ilastych, eksploatacja prowadzona jest na obszarze 28 złóż.
- **piasków podsadzkowych, formierskich i dla przemysłu ceramicznego:** występują głównie w rejonie olkuskim (Bukowno, Klucze, Olkusz, Trzebinia). Udokumentowano 17 złóż piasków (w tym złoża piasków podsadzkowych występujące w gminie Chełmek i złoża piasków kwarcowych stosowanych w produkcji betonów komórkowych w gminie Szczucin). Wydobywanie prowadzi się na 6 złożach.
- **surowców skaleniowych:** dwa złoża – Siedlec na północ od Krzeszowic i Wygieźłów w gminie Babice. Żadne z tych złóż nie jest eksploatowane.

II. ZAGROŻENIA I STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

1.1. Zużycie wody

Na terenie województwa małopolskiego pobór wody jest wysoki (w 2000 r. 5 miejsce w kraju). Zarówno do celów komunalnych jak i przemysłowych, wodę ujmuje się z ujęć powierzchniowych i podziemnych. W latach 1998-2001 pobór wody dla celów komunalnych utrzymywał się na podobnym poziomie. W strukturze poboru zwiększył się udział wód podziemnych w poborze wody dla celów komunalnych, przy równoczesnym zmniejszeniu poboru tych wód dla przemysłu.

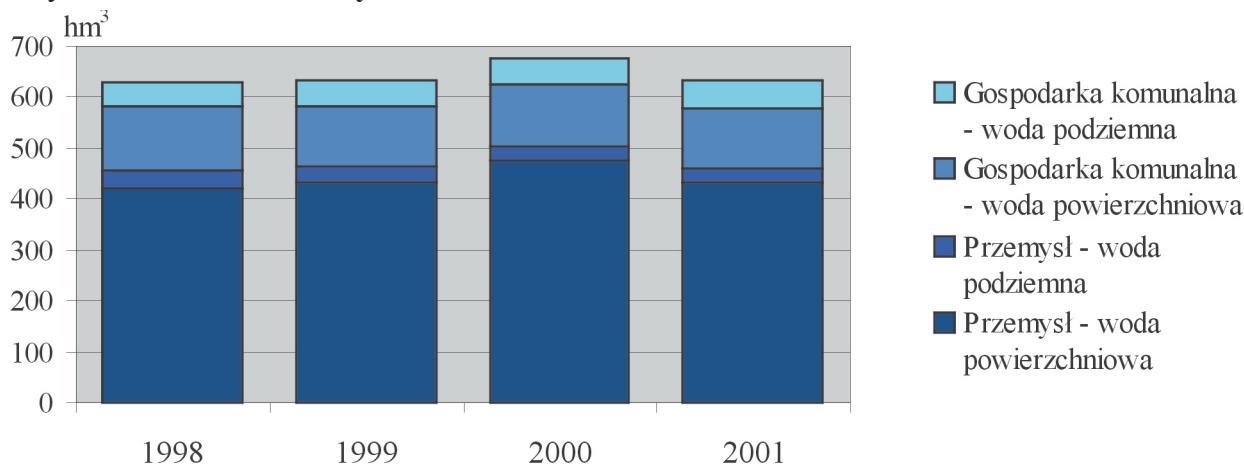
Tabela nr 2. **Pobór wody w latach 1998-2001***

Wyszczególnienie	Jednostka	Rok	Gospodarka komunalna	Przemysł		RAZEM
				ogółem	w tym wody kopalniane	
Woda powierzchniowa	hm ³ /rok	1998	124,0	422,4		546,4
		1999	116,1	432,2		548,3
		2000	119,7	474,2		593,9
		2001	116,0	433,9		549,9
	%	1998	72	93		
		1999	70	93		
		2000	69	94		
		2001	67	94		
Woda podziemna	hm ³ /rok	1998	47,8	33,7	19,6	81,5
		1999	50,6	32,6	18,0	83,2
		2000	53,0	29,9	16,9	82,9
		2001	56,8	27,2	14,6	84,0
	%	1998	28	7		
		1999	30	7		
		2000	31	6		
		2001	33	6		
Ogółem ilość hm ³ /r		1998	171,8	456,1		627,9
		1999	166,7	464,8		631,5
		2000	172,7	504,1		676,8
		2001	172,8	461,1		633,9

*tabela nie ujmuje wody zużytej przez rolnictwo i leśnictwo do napełniania stawów i nawodnień – według GUS w roku 2000 – 90,4 hm³

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Wykres nr 1. **Pobór wody**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Krakowie

Tabela nr 3. **Pobór wód powierzchniowych do celów komunalnych i produkcyjnych według zlewni (w hm³/rok)**

Zlewnia rzeki	Ujęcia komunalne				Ujęcia przemysłowe				Ogółem			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Przemsza	0,9	0,2	0,1	0,0	1,7	1,0	0,9	0,9	2,6	1,2	1,0	0,9
Soła	7,9	2,1	2,0	2,0	17,0	13,0	10,6	9,5	24,9	15,1	12,6	11,5
Chechło	0,6	0,6	0,6	0,5	0,0	0,0	0,0	0	0,6	0,6	0,6	0,5
Skawa	7,7	7,4	7,8	7,2	2,0	1,7	1,3	1,4	9,7	9,1	9,1	8,6
Skawinka	2,4	2,2	2,3	2,3	0,7	0,6	0,7	0,6	3,1	2,8	3,0	2,9
Sanka	5,7	5,8	6,0	7,5	0,0	0,0	0,0	0	5,7	5,8	6,0	7,5
Rudawa	18,6	17,0	16,4	15,9	0,3	0,3	0,2	0,3	18,9	17,3	16,6	16,2
Prądnik-Białucha	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	1,6	3,3	2,9	1,8	1,6	3,3	2,9
Dłubnia	9,7	8,7	7,9	7,5	5,0	5,0	5,4	5,3	14,7	13,7	13,3	12,8
Raba	40,6	42,4	41,5	40,0	0,7	0,7	0,7	0,6	41,3	43,1	42,2	40,6
Szreniawa	0,6	0,8	0,8	0,7	0,0	0,0	0,0	0	0,6	0,8	0,8	0,7
Uswica	0,0	0,1	0,1	0,1	1,3	1,1	0,9	0,8	1,3	1,2	1,0	0,9
Dunajec	33,2	26,9	24,4	22,8	21,7	18,4	19,6	17,7	54,9	45,3	44,0	40,4
Wisłoka	2,0	1,8	1,3	1,7	1,0	1,4	1,6	1,1	3,0	3,2	2,9	2,8
Wisła	0,1	0,1	0,1	0,1	369,2	387,4	428,9	392,8	369,3	387,5	429,0	392,9

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Gospodarka komunalna województwa w około 70% bazuje na wodzie powierzchniowej. Zatem ochrona wód zlewni powyżej ujęć wody pitnej ma bardzo ważne znaczenie dla regionu.

W roku 2001 ujęcia przemysłowe dostarczyły 461,1 hm³ wody (72,7% ujętej w województwie), z czego 94% pochodziło z ujęć powierzchniowych. Głównymi źródłami poboru wody dla

potrzeb przemysłowych są w województwie rzeki:

- Wisła (90,5%) – zaopatruje głównie energetykę w wodę do celów chłodniczych, przemysł hutniczy i chemiczny,
- Dunajec (4%) – woda głównie dla przemysłu chemicznego,
- Soła (2,2%) – głównie woda dla energetyki oraz przemysłu lekkiego.

W roku 2001 nastąpił spadek ilości wody powierzchniowej ujmowanej przez przemysł z 474,2 (w 2000 r.) do 433,9 hm³/rok. Równocześnie nastąpił spadek o około 2,7 hm³ ilości wody ujmowanej z ujęć wód podziemnych w przemyśle.

1.2. Główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych

Z terenu województwa małopolskiego w 2001 roku odprowadzono do wód powierzchniowych 413,0 hm³ ścieków wymagających oczyszczenia. W bilansowaniu uwzględniono zakłady, które odprowadziły więcej niż 0,02 hm³ ścieków rocznie, a ilości ścieków komunalnych podawane są łącznie z wodami opadowymi i infiltracyjnymi.

Tabela nr 4. **Struktura oczyszczania ścieków*** (w hm³/rok)

Pochodzenie ścieków	Rok	Ścieki ogółem	Ścieki oczyszczone			Nieoczyszczone
			Mechanicznie	Biologicznie	Chemicznie	
I. Ścieki przemysłowe	1998	248,9	217,4	19,2	8,6	3,7
	1999	225,5	201,2	12,4	8,7	3,2
	2000	222,3	198,0	11,8	9,3	3,2
	2001	215,6	194,5	10,5	8,1	2,5
II. Ścieki komunalne	1998	200,6	51,6	88,3	0,0	60,7
	1999	203,0	42,7	111,7	0,0	48,6
	2000	193,0	43,3	117,5	0,0	32,2
	2001	197,4	52,7	121,9	0	22,8
w tym miasto Kraków	1998	104,0	46,1	0,6	0,0	57,3
	1999	98,9	40,1	11,8	0,0	47,0
	2000	93,0	41,5	19,7	0,0	31,8
	2001	94,1	51,1	20,5	0	22,5
Razem	1998	449,5	269,0	107,5	8,6	64,4
	1999	428,5	243,9	124,1	8,7	51,8
	2000	415,3	241,3	129,3	9,3	35,4
	2001	413,0	247,2	132,4	8,1	25,3
[%]	1998		60	24	2	14
	1999		57	29	2	12
	2000		58	31	2	9
	2001		60	32	2	6

* ścieki przemysłowe bilansowane są z zakładów odprowadzających powyżej 20 dam³ rocznie natomiast ścieki komunalne podawane są łącznie a wodami opadowymi i infiltracyjnymi.

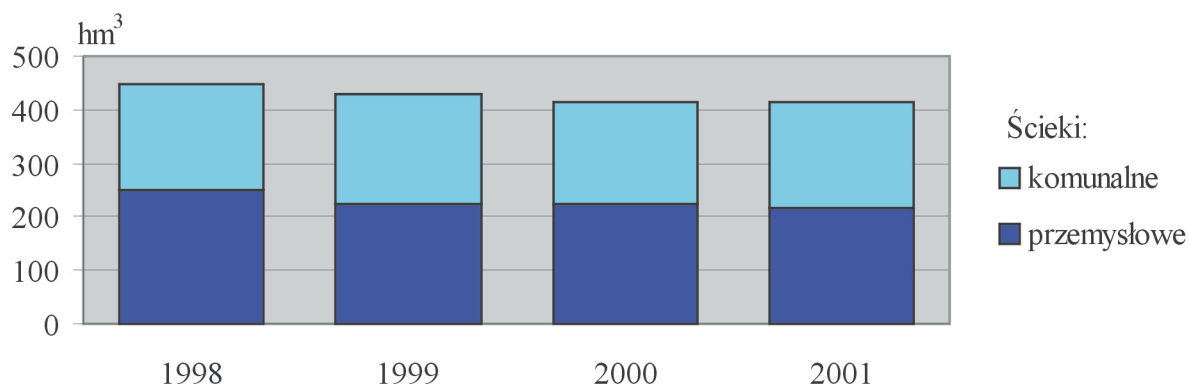
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Krakowie

Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód powierzchniowych w roku 2001 to:

- 215,6 hm³ – ścieków przemysłowych
- 197,4 hm³ – ścieków komunalnych (łącznie z wodami opadowymi i infiltracyjnymi).

Na uwagę zasługuje fakt, iż około 88% ścieków przemysłowych stanowią wody kopalnia-
ne oraz ścieki odprowadzone z kopalń węgla kamiennego i zakładów górnictwo-hutniczych. Tra-
fiają one do zlewni górnej Wisły (Mała Wisła, Przemsza, Chechło, potok Gromiec). Wody po-
chłodnicze odprowadzane są głównie do rzeki Skawinki (389,4 hm³), Przemszy (1,4 hm³) oraz
Wisły (4,0 hm³).

Wykres nr 2. Ścieki przemysłowe i komunalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Krakowie

Tabela nr 5. Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód powierzchniowych według zlewni (dane w hm³)

Zlewnia rzeki	Ścieki komunalne				Ścieki przemysłowe			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Przemsza	5,6	4,9	5,1	5,3	193,0	182,1	179,1	170,9
Soła	3,7	3,4	3,2	3,2	0,9	1,1	1,3	1,3
Macocha	3,9	3,4	2,9	3,5	6,1	5,5	5,5	5,8
Chechło	9,5	8,9	8,9	8,2	5,7	5,5	7,2	7,6
Skawa	11,0	11,9	10,8	11,8	0,4	0,3	0,4	0,5
Regulka	0,1	0,1	0,1	0	0,4	0,4	0,5	0,3
Skawinka	1,4	1,7	1,9	1,9	0,1	0,1	0,1	0,4
Sanka	0,1	0,1	0,1	0,1	1,4	1,5	1,8	2,1
Rudawa	2,0	1,8	1,1	1,7	0,2	0,3	0,2	0,2
Prądnik	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Dłubnia	0,3	0,3	0,4	0,4	0,2	0,1	0,1	0
Serafa	80,0	77,9	73,6	73,9	0,4	0,5	0,6	0,5
Suchy Jar	23,9	9,7	0,0	0	16,1	5,3	3,7	4,3
Raba	9,0	8,1	8,9	8,9	0,0	0,2	0,3	0,3
Szreniawa	1,2	1,2	1,3	1,4	0,1	0,2	0,1	0,1
Uszwica	1,3	1,3	1,4	1,4	1,3	1,0	0,8	0,8
Dunajec	46,0	52,4	48,7	49,7	17,7	10,8	9,6	8,9
Breń	0,7	0,7	0,8	1	0,0	0,0	0,0	0
Wisłoka	2,1	2,0	2,0	2	1,4	1,5	1,5	1,4
Wisła	2,4	12,9	21,4	22,4	8,8	8,9	9,4	9,9
Czarna Orawa	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0
R A Z E M	204,5	203,0	192,9	197,2	254,4	225,5	222,3	215,4

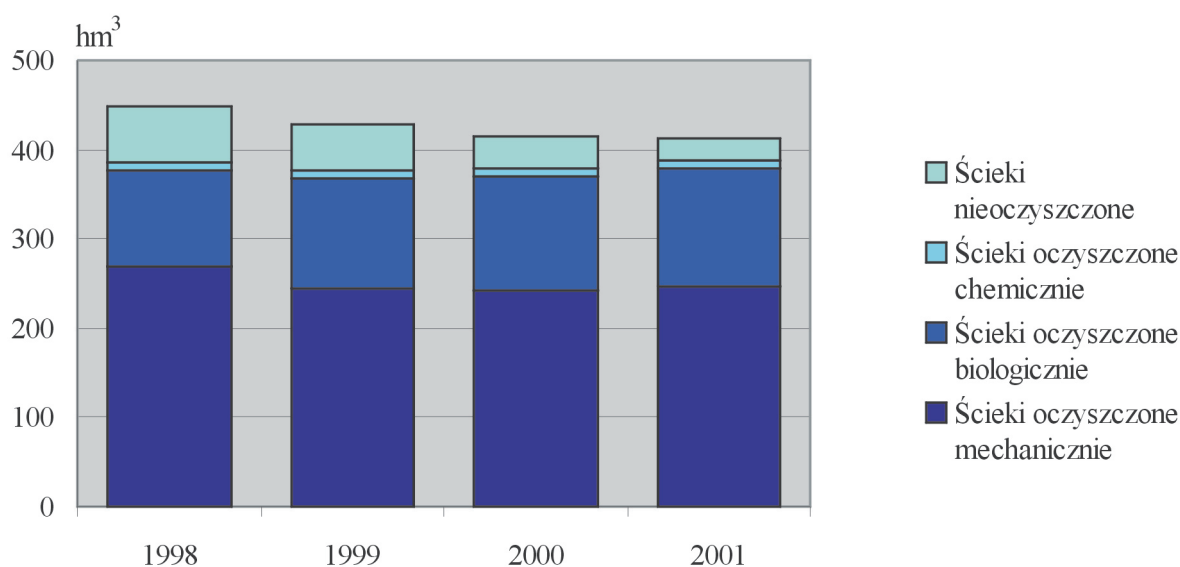
Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Struktura oczyszczenia ścieków przemysłowych kształtuje się następująco:

- ścieki oczyszczone ogółem: 98,8%,
w tym:
  - mechanicznie 90,2%,
  - biologicznie 4,9%,
  - chemicznie 3,8%,
- ścieki nieoczyszczone: 1,2%.

Największym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych w województwie małopolskim jest gospodarka komunalna, z uwagi na olbrzymi ładunek zanieczyszczeń jaki odprowadza do odbiorników. W bilansie odprowadzanych zanieczyszczeń miasto Kraków wysuwa się na pierwsze miejsce, gdzie od lat pozostaje do rozwiązania problem pełnego, mechaniczno-biologicznego oczyszczania ścieków komunalnych.

Wykres nr 3. **Struktura oczyszczania ścieków**

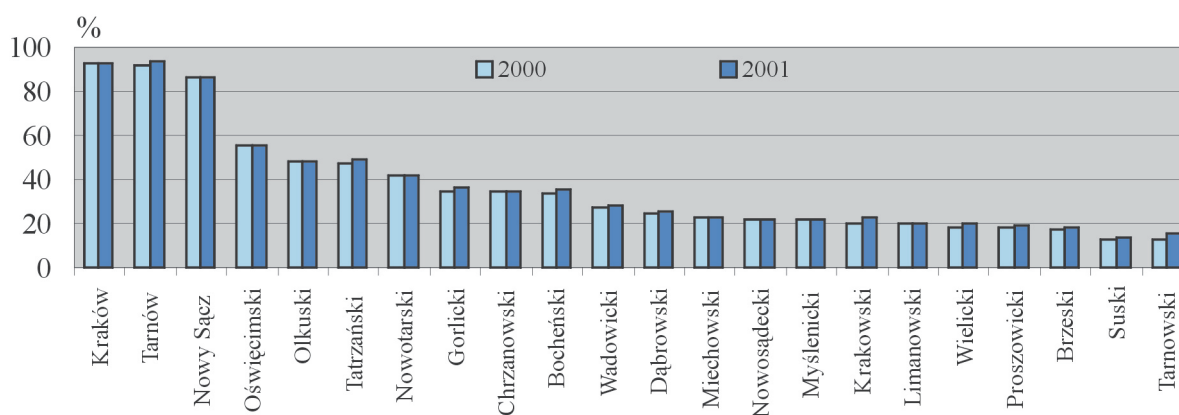
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Krakowie

W 2001 roku nastąpił wzrost ilości ścieków oczyszczonych biologicznie i spadek nieoczyszczonych. Struktura oczyszczenia ścieków komunalnych w województwie w latach 1998-2001 przedstawia się następująco:

	rok 1998	rok 1999	rok 2000	rok 2001
– ścieki oczyszczone ogółem:	70%	76%	83%	89%
w tym:				
– mechanicznie	26%	21%	22%	27%
– biologicznie	44%	55%	61%	62%
– ścieki nieoczyszczone:	30%	24%	17%	11%

W ciągu ostatnich lat znacznie wzrósł odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków, co jest pozytywnym symptomem w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem. W roku 1998 wynosił on 39,6%, natomiast w roku 2001 wzrósł do 47,8%.

Wykres nr 4. **Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków w %**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

1.3. Stan zanieczyszczenia wód powierzchniowych

W roku 2001 w województwie małopolskim kontrolowano jakość wód 47 rzek w 98 przekrojach pomiarowo-kontrolnych (ppk.). Łączna długość badanych cieków wodnych wynosiła ok. 1 200 km.

Badano także 8 zbiorników zaporowych: Dobczycki na Rabie, dwa zbiorniki w Zesławicach na Dłubni, Gościbia na potoku Gościbia, Czorsztyński, Rożnowski i Czchowski na Dunajcu oraz Klimkówka na Ropie.

Jakość wód w rzekach

W roku 2001 nadal obserwuje się poprawę jakości wód w większości rzek płynących przez obszar województwa. W ocenie ogólnej jakości wód płynących stwierdzono wyraźną poprawę. Zmniejszył się zasięg wód pozaklasowych na korzyść wód III klasy czystości.

Klasyfikacja według wskaźników fizykochemicznych oraz bakteriologicznych w roku 2001 również wykazała poprawę stanu wód płynących. Najkorzystniej w roku 2001 przedstawiała się ocena w grupie wskaźników hydrobiologicznych. Identyfikacja organizmów bytujących w rzekach województwa małopolskiego, pozwoliła zaklasyfikować wody badanych rzek w 78,7% do wód słabo zanieczyszczonych (II klasy czystości).

Wskaźnikami determinującymi jakość rzek są, podobnie jak w latach poprzednich:

- stan sanitarny oceniany na podstawie miana Coli typu kałowego (zanieczyszczenia bakteriologiczne)
- oraz zawartość substancji biogenych, w tym głównie azotynów.

Generalnie rzeki województwa są wolne od tzw. zanieczyszczeń specyficznych. Jednak niektóre metale ciężkie decydują o pozaklasowej jakości wód, np. w Regulce i Paleczce (dopływie Skawy z Zembrzyc) związki chromu, cynk i ołów w Białej Przemszy, cynk w Wiśle, Chechle, Macosze i Sztole.

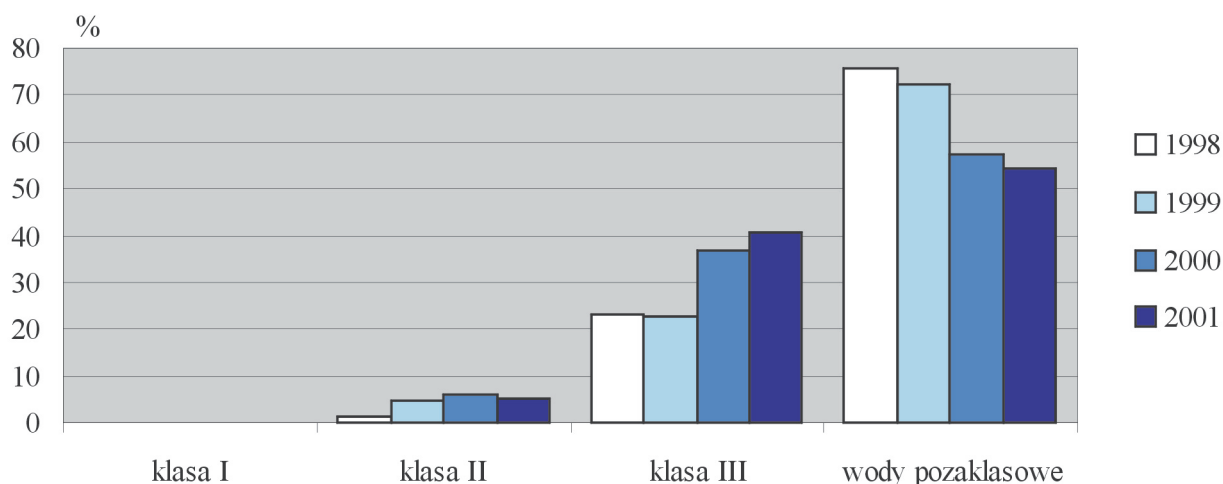
Tabela nr 6. **Klasyfikacja jakości rzek województwa małopolskiego**

Rok	Klasa czystości rzek	Klasyfikacja rzek							
		Ogólna		Fizykochemiczna		Bakteriologiczna		Hydrobiologiczna	
		[km]	[%]	[km]	[%]	[km]	[%]	[km]	[%]
1999	I	-	-	21,1	1,9	-	-	-	-
	II	53,1	4,8	319,3	29,1	53,1	4,8	813,2	74,0
	III	250,8	22,8	234,6	21,3	295	26,8	248,9	22,6
	non*	795	72,3	523,9	47,7	750,8	68,3	36,8	3,3
2000	I	0	0,0	112,8	10,2	0	0,0	0	0,0
	II	65,0	5,9	311,1	28,2	65,0	5,9	861,6	78,0
	III	408,8	37,0	221,2	20,0	449,4	40,7	242,4	21,9
	non*	631,2	57,1	459,9	41,6	590,6	53,4	1,0	0,1
2001	I	0	0,0	145,4	12,3	0	0,0	0	0,0
	II	61,1	5,2	399,3	33,7	77,6	6,6	931,8	78,7
	III	479,6	40,5	163,8	13,8	510,2	43,1	251,1	21,2
	non*	643,2	54,3	475,4	40,2	596,1	50,3	1,0	0,1

* wody nie odpowiadające normatywom (pozaklasowe)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Krakowie

Wykres nr 5. **Klasyfikacja jakości rzek w ocenie ogólnej w latach 1998-2001**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Krakowie

Zbiorniki zaporowe - jakość wód

W województwie małopolskim-jak podano wcześniej- zlokalizowanych jest 8 zbiorników zaporowych. Cztery z nich stanowią źródło wody pitnej, a pozostałe pełnią funkcję przeciwpodziową, retencyjną i rekreacyjną.

W roku 2001 w zbiornikach zaporowych uległ poprawie stan sanitarny wód oraz nastąpiło zmniejszenie stężeń zanieczyszczeń biogenych. Poprawa jakości wód w zbiornikach jest konsekwencją korzystnych zmian jakościowych rzek zasilających zbiorniki.

Tabela nr 7. **Klasyfikacja jakości zbiorników zaporowych województwa małopolskiego w 2001 roku**

Nazwa zbiornika	Klasa czystości wody	Uwagi
Zbiornik Dobczycki	I	Spadek stężenia substancji biogenych
Zbiornik Gościbia	II	Wody dobrej jakości
Zbiorniki nr 1 i nr 2 w Zesławicach na Dłubni	wody pozaklasowe	Wskaźnikami determinującymi jakość wody są wskaźniki hydrobiologiczne
Zbiornik Czorsztyński	I	Stan sanitarny, fizykochemiczny i hydrobiologiczny bardzo dobry
Zbiornik Rożnowski	II	Stan sanitarny wód – I klasa czystości
Zbiornik Czchowski	II	O II klasie czystości zadecydowało stężenie azotu azotynowego
Zbiornik Klimkówka	II	Stan sanitarny wód – I klasa czystości

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

1.4. Ochrona przeciwpowodziowa

Obszar województwa małopolskiego należy w całości do dorzecza górnej Wisły. Ochronie przed powodzią służy 1008,5 km wałów przeciwpowodziowych oraz zbiorniki retencyjne na: Dunajcu (Czorsztyn - Niedzica, Rożnów, Czchów), Rabie (Dobczyce), Ropie (Klimkówka) i Dłubni (Zesławice). Łączna pojemność zbiorników retencyjnych wynosi ok. 600 hm³, co pokrywa ok. 7% potrzeb.

Głównymi administratorami rzek i potoków oraz budowli i urządzeń hydrotechnicznych związanych z ochroną przeciwpowodziową oraz istotnych ze względu na bezpieczny przepływ wielkich wód na terenie województwa są: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie (RZGW) i Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie (MZMiUW).

Tabela nr 8. **Urządzenia wodne w administracji RZGW w Krakowie**

Rzeki i potoki	6 200 km
Zbiorniki wodne	Klimkówka na Ropie, Dobczyce na Rabie (Świnna Poręba na Skawie - w budowie)
Stopnie wodne, obiekty hydrotechniczne	5 szt. + 1 w budowie
Stacje pomp	16 szt.

Źródło: dane RZGW w Krakowie

Tabela nr 9. **Urządzenia wodne w administracji MZMiUW w Krakowie**

Rzeki i potoki	3 401 km
Wały przeciwpowodziowe wraz z budowlami	1008,5 km
Kanały	2,7 km
Zbiorniki małej retencji	3 szt
Stacje pomp	30 szt

Źródło: dane MZMiUW w Krakowie

Górski charakter większości rzek województwa wpływa na nierównomierność przepływów, stąd częste tu zarówno niżówki jak i występujące kilka razy do roku wezbrania, a średnio, co kilka lat powódzie, którymi zagrożone jest ok. 48% obszaru województwa.

Teren województwa małopolskiego jest obszarem, w którym wskaźniki opadu i odpływu przewyższają ich średnie wartości dla obszaru Polski. Przewyższenia te są znaczne i sięgają odpowiednio 4-10% oraz 50-80%. Poziom zagrożenia powodziowego w tym dorzeczu jest wyższy, co najmniej o 15% od przeciętnego zagrożenia powodziowego w Polsce. Z hydrologicznego punktu widzenia największe zagrożenie powodziowe stwarzają dorzecza Soły i Dunajca, ale także Raby i Skawy.

W miesiącu lipcu i sierpniu 2001 r. na obszarze województwa małopolskiego wystąpiły gwałtowne burze z intensywnymi opadami atmosferycznymi, które spowodowały zniszczenia w infrastrukturze zarówno mieszkaniowej jak i technicznej.

Stan techniczny urządzeń melioracyjnych i obwałowań, a także stan utrzymania koryt rzek i potoków na terenie województwa małopolskiego od wielu lat nie był zadowalający, a obecnie po powodziach uległ wyraźnemu pogorszeniu. Żadna z rzek nie posiada pełnego systemu przeciwpowodziowego. Istniejące wały są zniszczone i zaniedbane. Pojemność zbiorników retencyjnych jest zbyt mała i nie zapewnia ochrony przeciwpowodziowej w województwie małopolskim.

Dla zapewnienia swobodnego przepływu wód należałoby uregulować około 20-25% rzek (ok.436 km) oraz odbudować zniszczone brzegi rzek już uregulowanych (ok.300 km).

Tabela nr 10. **Szkody po powodzi w 2001 r. na urządzeniach administrowanych przez RZGW w Krakowie**

Urządzenia	Rozmiar szkód [km/szt.]	Wartość szkód [mln zł]
Rzeki i potoki	121	155,7
Obiekty hydrotechniczne	zespół obiektów hydro-technicznych Łączany – Skawina, kompleks odwodnieniowy Stopnia Łączany i Smolice *	15,8

* miejsca najpoważniejszych uszkodzeń powodziowych

Źródło: dane RZGW w Krakowie

Do chwili obecnej koszt robót związanych z usuwaniem skutków powodzi:

- na obiektach hydrotechnicznych wyniósł - 1,2 mln zł,
- natomiast na działania związane z likwidacją szkód na rzekach i potokach RZGW otrzymało środki w wysokości 10 mln zł z budżetu państwa oraz 5 mln zł z NFOŚiGW.

Tabela nr 11. **Szkody po powodzi w 2001 r. na urządzeniach administrowanych przez MZMiUW w Krakowie**

Urządzenia	Rozmiar szkód (km/szt.)	Wartość szkód (mln zł)
Rzeki i potoki	675	126
Wały przeciwpowodziowe	132	127
Obiekty hydrotechniczne	120	14,7

Źródło: dane MZMiUW w Krakowie

Do chwili obecnej :

- usunięto skutki powodzi na 224 km cieków wodnych oraz wyremontowano 77 sztuk urządzeń hydrotechnicznych na kwotę 9,8 mln zł,
- wyremontowano 10 km wałów za kwotę 1,6 mln zł,
- doposażono magazyny WKP w worki i pompy za kwotę 787 tys. zł,
- udrożniono i odmulono kanały za kwotę 521 tys. zł,
- wprowadzono do realizacji program „Bezpieczny Wał” mający na celu wykoszenie wałów przeciwpowodziowych przy równoczesnym zatrudnieniu bezrobotnych za kwotę 1400 zł.

2. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

2.1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza

Emisja pyłów w województwie małopolskim w roku 2001 wyniosła ogółem 14,8 tys. Mg (w 2000 - 17,3, w 1999 – 17,8, w 1998 – 20,6 tys. Mg), z czego z terenu Krakowa pochodziło 37,8%, natomiast gazów wyemitowano ogółem 133,6 tys. Mg (w bilansowaniu nie uwzględniano emisji CO₂), w tym: dwutlenku siarki – 57,0 tys. Mg, dwutlenku azotu – 26,1 tys. Mg, tlenku węgla – 46,8 tys. Mg i innych gazów – 3,6 Mg. Z ogólnej emisji gazów 52,6% wyprodukowały zakłady zlokalizowane w granicach miasta Krakowa.

W stosunku do roku poprzedniego nastąpił spadek emisji pyłów (o 14,6%) i gazów innych niż CO₂ (o 11,0%).

Podstawą wykonania bilansu emisji zanieczyszczeń do powietrza w 2001 roku były dane uzyskane z zakładów przemysłowych, energetycznych i gospodarki komunalnej, które wyemitowały w ciągu roku co najmniej 5 Mg pyłów i gazów.

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie są:

- zakłady przemysłowe,
- przedsiębiorstwa energetyki ciepłej,
- transport,
- kotłownie lokalne i paleniska indywidualne.

Emisja z punktowych źródeł zanieczyszczeń, tj. zakładów przemysłowych i przedsiębiorstw energetyki cieplnej jest objęta kontrolą i ewidencją, natomiast emisja z pozostałych źródeł, ze względu na charakter i rozproszenie jest trudna do zbilansowania i nie jest kontrolowana w skali całego województwa. Udział źródeł nie punktowych w ogólnej emisji jest szacowany jako znaczący, lecz nie określony ilościowo.

Tabela nr 12. **Emisja zanieczyszczeń pyłowych w układzie powiatowym (dane z zakładów)**

Wyszczególnienie	Emisja zanieczyszczeń pyłowych[Mg]		
	1999	2000	2001
Województwo	17 785	17 286	14 764
Miasta na prawach powiatu:	7 637	8 159	6 641
Kraków	5 861	6 808	5 582
Nowy Sącz	587	485	286
Tarnów	1 189	866	772
Powiaty ziemskie:	10 146	9 127	8 123
Bocheński	133	105	122
Brzeski	281	231	226
Chrzanowski	2 058	1 741	1 469
Dąbrowski	29	14	5
Gorlicki	488	430	370
Krakowski	2 940	2 991	2 631
Limanowski	45	33	48
Miechowski	40	108	119
Myślenicki	84	76	71
Nowosądecki	38	35	35
Nowotarski	173	141	161
Olkuski	728	526	481
Oświęcimski	1 704	1 458	1 223
Proszowicki	32	22	22
Suski	152	214	219
Tarnowski	92	97	105
Tatrzański	26	17	13
Wadowicki	680	439	407
Wielicki	423	449	397

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

W strukturze emisji zanieczyszczeń do powietrza, analogicznie jak w latach poprzednich, dominowały zanieczyszczenia gazowe (83,2%) nad pyłowymi (16,8%). Natomiast w emisji gazowej stwierdzono nadal znaczący udział tlenku węgla (44,5%) i dwutlenku siarki (34,1%), a stosunkowo mniejszy udział tlenków azotu, węglowodorów i innych zanieczyszczeń specyficznych.

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza, emitującymi ponad 78% zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w województwie były następujące zakłady:

- Huta im. T. Sendzimira S.A. w Krakowie (udział w zanieczyszczeniach pyłowych około 17,8%, a w gazowych 35,1% - ogółem 33,3% całkowitej emisji w województwie),
- Elektrociepłownia Kraków S.A. w Krakowie (14,7% całkowitej emisji),
- Elektrownia „Skawina” S.A. w Skawinie (14% całkowitej emisji),
- Południowy Koncern Energetyczny S.A. (11% całkowitej emisji),
- Zakłady Azotowe S.A. w Tarnowie (5,6% całkowitej emisji).

Tabela nr 13. **Emisja zanieczyszczeń gazowych w roku 2001 w układzie powiatowym (dane z zakładów)**

Wyszczególnienie	Emisja gazów [Mg]					
	Razem gazy (bez CO ₂)	SO ₂	NO ₂	CO	Inne	CO ₂
Województwo	133 551	57 011	26 146	46 805	3 589	12 427 117
Miasta na prawach powiatu:	81 881	24 390	14 935	39 992	2 565	6 156 611
Kraków	70 246	20 598	10 459	37 347	1 842	4 805 630
Nowy Sącz	2 622	318	190	1 975	139	79 116
Tarnów	9 013	3 474	4 286	670	584	1 271 864
Powiaty ziemskie:	51 669	32 621	11 211	6 814	1 024	6 270 507
Bocheński	603	206	122	269	7	171 315
Brzeski	809	232	114	432	30	67 317
Chrzanowski	20 129	11 765	5 409	2 736	219	2 841 262
Dąbrowski	16	2	7	1	7	3 865
Gorlicki	1 260	372	209	395	285	113 223
Krakowski	18 643	14 815	3 237	437	154	2 098 938
Limanowski	180	43	28	109	0	8 630
Miechowski	342	95	19	227	0	16 732
Myślenicki	355	143	38	150	24	23 714
Nowosądecki	78	12	20	45	0	2 941
Nowotarski	392	133	65	192	2	31 279
Olkuski	1 883	1 011	395	397	81	155 779
Oświęcimski	4 554	2 798	1 151	466	138	502 504
Proszowicki	83	25	8	39	11	1 682
Suski	329	166	60	100	3	2 978
Tarnowski	400	114	57	223	7	34 000
Tatrzański	42	12	7	23	1	4 131
Wadowicki	942	402	149	336	54	129 079
Wielicki	630	276	113	239	2	61 140

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Największa emisja z sektora przemysłowego występuje w Krakowie, Tarnowie i powiecie oświęcimskim, natomiast z sektora energetyki w powiecie chrzanowskim, a także w Krakowie, natomiast z gospodarki komunalnej w powiecie chrzanowskim, w Krakowie i Tarnowie.

2.2. Stan zanieczyszczenia powietrza

W 2001 r. na terenie województwa małopolskiego kontynuowano badania podstawowych zanieczyszczeń powietrza (dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, pyłu), węglowodorów (benzoapirenu, benzenu, ksylenu, styrenu, toluenu, trójchloroetyleny, czterochloroetyleny) oraz zanieczyszczeń specyficznych (formaldehydu, fluoru, chlorowodoru, fenolu, chloru), a także metali ciężkich i ozonu.

Pomiary prowadzone były w sposób ciągły przy pomocy mierników automatycznych lub aspiratorów manualnych, z których próby analizowano następnie w laboratoriach Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Ogółem w 2001 r. funkcjonowało 58 stanowisk pomiarowych zlokalizowanych w 21 powiatach województwa, w których mierzono głównie podstawowe zanieczyszczenia powietrza. Większość stacji pomiarowych była zlokalizowana w dużych miastach (18 – w Krakowie, 4 – w Nowym Sączu, 3 – w Tarnowie, po 2 – w Olkuszu i w Nowym Targu).

Tabela nr 14. **Maksymalne stężenia średnioroczne podstawowych zanieczyszczeń powietrza**

Wyszczególnienie	Jednostka	Norma	1998	1999	2000	2001
Pył zawieszony	µg/m ³	50	66	88	80	68,5
Dwutlenek siarki	µg/m ³	40	39	44	32	45,2
Dwutlenek azotu	µg/m ³	40	78	71	73	65
Opad pyłu	g/m ²	200	163	134	<i>brak danych</i>	53,2

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Pył zawieszony

Zakres zmierzonych stężeń średniorocznych w województwie obejmował wartości od 9,5 µg/m³ (19% normy) w Ciężkowicach do 68,5 µg/m³ (137% normy) w Nowym Targu. Wartość dopuszczalna została dotrzymana na obszarach ochrony uzdrowiskowej w Ojcowskim Parku Narodowym oraz na pozostałych terenach z wyjątkiem ww. stanowiska w Nowym Targu.

Na terenie Krakowa nie wystąpiły przekroczenia wartości dopuszczalnej w żadnym punkcie pomiarowym. Zakres uzyskanych na terenie Krakowa stężeń wynosił od 28 do 84% wartości dopuszczalnej. W Tarnowie zakres uzyskanych stężeń pyłu zawieszonego wynosił od 10,6 do 38,3 µg/m³. Natomiast maksymalne stężenie średnioroczne pyłu w Nowym Sączu wyniosło 33,6 µg/m³.

Dwutlenek siarki

Zakres stężeń dwutlenku siarki obejmował wartości od 1,4 µg/m³ w Rabce do 45,2 µg/m³ w Ojcowie.

W Krakowie stężenia średnioroczne dwutlenku siarki kształtowały się na poziomie od 9,3 µg/m³ do 32,4 µg/m³. Średnioroczne stężenia w Tarnowie i Nowym Sączu pozostawały znacznie poniżej wartości dopuszczalnej i maksymalnie wynosiły 5,1 µg/m³ w Nowym Sączu i 18 µg/m³ w Tarnowie.

Dwutlenek azotu

Na terenie województwa w 2001 roku zakres otrzymanych stężeń dwutlenku azotu obejmował wartości od 7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Wysowej do 65 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Krakowie (Al. Krasińskiego).

Opad pyłu

Na terenie województwa oznaczenia opadu pyłu prowadzono w 36 punktach. Zakres otrzymanych wartości opadu pyłu wynosi od 12,7 g/m^2 do 53,2 g/m^2 w Bochni. Wartość opadu pyłu dla Krakowa wyniosła 51,5 g/m^2 , dla Tarnowa 17,5 g/m^2 i dla Nowego Sącza 19,9 g/m^2

W 2001 r. średnie stężenia podstawowych zanieczyszczeń powietrza w dalszym ciągu wykazują tendencję malejącą, a przekroczenia dopuszczalnych stężeń średniorocznych występowały sporadycznie i były związane z lokalną niską emisją.

3. GOSPODARKA ODPADAMI

3.1. Odpady powstające w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej

W województwie małopolskim w 2001 roku, w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej powstało łącznie ok. 9 088,3 tys. Mg odpadów, z czego odpady niebezpieczne stanowiły 7,9% tj. 719,9 tys. Mg.

W ogólnym strumieniu odpadów, w stosunku do roku 2000, ilość odpadów wytworzonych ogółem zmalała o 10%, zaś o 0,7% zmalał udział odpadów niebezpiecznych.

Tabela nr 15. **Odpady wytworzone (w tys. Mg)**

Wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001
Odpady powstające w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej – ogółem:	6 625,4	7 455,3	10 106,5	9 088,3
- w tym niebezpieczne:	622,2	546,9	872,5	719,9
Odpady komunalne:	649,3	685,3	616,6	670,6

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Według danych GUS województwo małopolskie plasuje się na trzecim miejscu w Polsce (po śląskim i dolnośląskim) pod względem ilości wytworzonych odpadów, z udziałem 8,0% ogółem wytworzonej ilości odpadów. W największej ilości wytworzono m.in.: odpady z flotacyjnego wzbogacania rud metali nieżelaznych, odpady przerobcze ze wzbogacania węgla, zużycie z procesów wytapiania (wielkopiecowe, stalownicze), skruszone skały, popioły lotne z węgla kamiennego.

Zgodnie z danymi z monitoringu odpadów, głównymi źródłami odpadów w województwie małopolskim są: przemysł wydobywczy, hutnictwo, energetyka, przemysł chemiczny, sektor komunalny.

Podobnie jak w latach poprzednich o globalnej ilości odpadów, tak niebezpiecznych jak i innych niż niebezpieczne, decydują odpady wytworzone w procesach produkcji stali, żeliwa, stopów żelaza, metali nieżelaznych, odlewnictwa metali, przy obróbce wstępnej stali oraz w trakcie produkcji elementów stalowych i żeliwnych.

Zgodnie z danymi z monitoringu odpadów, głównymi źródłami odpadów w województwie małopolskim są: przemysł wydobywczy, energetyka, hutnictwo, przemysł chemiczny.

Tabela nr 16. **Odpady wytworzone w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej w największych ilościach**

Nr grupy	Nazwa grupy	Udział grupy w ilości odpadów wytworzonych ogółem	
		2000	2001
01	odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobyciu i wzbogacaniu rud oraz innych surowców mineralnych	56,3%	59,4%
10	odpady nieorganiczne z procesów termicznych	25,7%	25,3%
06	odpady z produkcji, przygotowania obrotu i stosowania związków nieorganicznych	4,2%	4,9%
19	odpady z urządzeń do likwidacji i neutralizacji odpadów oraz oczyszczania ścieków i gospodarki wodnej	2,0%	2,5%
05	odpady z przeróbki ropy naftowej, oczyszczania gazu ziemnego oraz wysokotemperaturowej przeróbki węgla	3,4%	2,3%
17	odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz drogowych	2,5%	1,5%
02	odpady z rolnictwa, sadownictwa, hodowli, rybołówstwa, leśnictwa oraz przetwórstwa żywności	1,1%	1,2%
11	odpady nieorganiczne z przygotowania powierzchni i powlekania metali oraz z procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych	0,7%	0,8%
Razem		95,9%	97,9%

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Główny strumień odpadów wytwarzany jest przez nieliczną grupę podmiotów, z których w każdym powstaje rocznie powyżej 100 tys. Mg odpadów (powyżej 0,5 tys. Mg w przypadku odpadów niebezpiecznych).

Tabela nr 17. **Jednostki, które wytworzyły największe ilości odpadów w 2001 r**

Nazwa jednostki	Udział w ilości odpadów wytworzonych w 2001 r
Zakłady Górniczo – Hutnicze „Bolesław” w Bukownie	26,3%
Huta im. Tadeusza Sendzimira S.A. w Krakowie	19,7%
„Trzebieńka” Zakłady Górnicze S.A. w Trzebiniu	15,8%
Kopalnia Węgla Kamiennego „Janina” w Libiążu – NSW S.A.	9,3%
Kopalnia Węgla Kamiennego „Brzeszcze” NSW S.A. w Brzeszczach	8,3%
Elektrownia „Siersza” S.A. – Południowy Koncern Energetyczny S.A. w Jaworznie	3,2%
Elektrociepłownia „Kraków” S.A. w Krakowie	2,7%
Elektrownia „Skawina” w Skawinie	2,0%
Zakłady Azotowe „Tarnów” S.A. w Tarnowie-Mościcach	1,7%
Firma Chemiczna „Dwory” S.A. w Oświęcimiu	1,2%
Razem	90,2%

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Odpady niebezpieczne

W gospodarce odpadami szczególnie istotną z punktu widzenia ekologii grupę stanowią odpady niebezpieczne. W roku 2001, w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej, powstało łącznie 719,9 tys. Mg odpadów niebezpiecznych. Głównymi wytwórcami odpadów niebezpiecznych są: hutnictwo, przemysł chemiczny, przemysł metalurgiczny.

Tabela nr 18. **Odpady niebezpieczne wytworzone w największych ilościach**

Nr grupy	Grupa	Udział grupy w ilości odpadów niebezpiecznych wytworzonych ogółem	
		2000	2001
06	odpady z produkcji, przygotowania obrotu i stosowania związków nieorganicznych	39,7%	50,3%
05	odpady z przeróbki ropy naftowej, oczyszczania gazu ziemnego oraz wysokotemperaturowej przeróbki węgla	39,5%	27,5%
11	odpady nieorganiczne z przygotowania powierzchni i powlekania metali oraz z procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych	7,8%	9,8%
19	odpady z urządzeń do likwidacji i neutralizacji odpadów oraz oczyszczania ścieków i gospodarki wodnej	9,6%	9,1%
07	odpady z przemysłu syntezy organicznej	1,5%	1,9%
Razem		98,1%	98,6%

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

W stosunku do roku 2000 w strumieniu odpadów niebezpiecznych wzrósł udział odpadów:

- z produkcji, przygotowania i stosowania związków nieorganicznych,
- przygotowania powierzchni i powlekania metali oraz z procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych,

zmniejszył się natomiast udział odpadów z przeróbki ropy naftowej, oczyszczania gazu ziemnego oraz wysokotemperaturowej przeróbki węgla.

Tabela nr 19. **Jednostki, które wytworzyły największe ilości odpadów niebezpiecznych w 2001 r**

Nazwa jednostki	Udział w ilości odpadów niebezpiecznych
Huta im.Tadeusza Sendzimira S.A. w Krakowie	81,3%
Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. w Krakowie	8,7%
Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” w Bukownie	6,1%
Zakłady Azotowe „Tarnów” S.A. w Tarnowie	1,7%
Firma Chemiczna „Dwory” S.A. w Oświęcimiu	0,5%
„Stalprodukt” S.A. w Bochni	0,3%
„Alwernia” Zakłady Chemiczne S.A. w Alwerni	0,2%
Rafineria „Trzebinia” S.A. w Trzebini	0,1%
Razem	98,9%

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Głównymi źródłami odpadów niebezpiecznych w województwie małopolskim są:

- hutnictwo,
- przemysł chemiczny,
- przemysł metalurgiczny.

Postępowanie z odpadami powstającymi w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej.

Gospodarkę odpadami w województwie małopolskim w roku 2001, podobnie jak w latach poprzednich cechuje wysoki stopień gospodarczego wykorzystania odpadów, oraz zmniejszający się systematycznie wskaźnik odpadów składowanych na składowiskach.

W województwie małopolskim z ilości odpadów wytworzonych w roku 2001 ogółem:

- wykorzystano 78,2% tj. 7 106,1 tys. Mg,
- unieszkodliwiono 7,4% tj. 670,8 tys. Mg,
- tymczasowo składowano 2,2% tj. 199,0 Mg,
- składowano na składowiskach 12,2% tj. 1212,4 tys. Mg.

W porównaniu z rokiem 2000:

- wzrósł odsetek odpadów wykorzystanych gospodarczo,
- zmniejszył się udział procentowy odpadów składowanych na składowiskach (o 2,1%) i tymczasowo składowanych (o 2,6%).

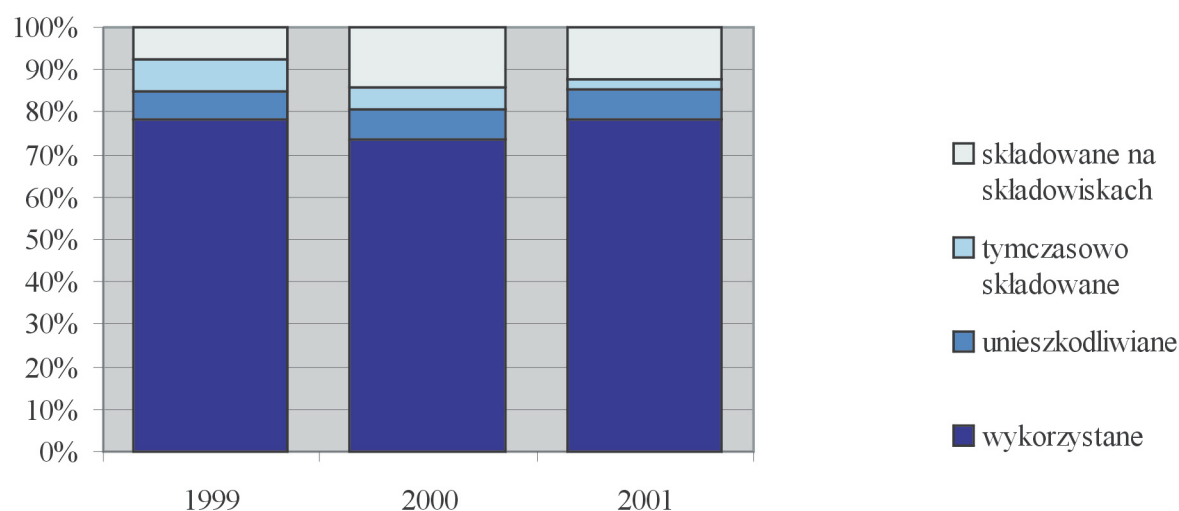
Tabela nr 20. Postępowanie z odpadami powstałymi w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej w województwie małopolskim

Wyszczególnienie	Rok	Odpady [tys. Mg]				
		Ilość wytworzona	Sposób postępowania			
			Wykorzystane	Unieszkodliwiane	Tymczasowo składowane	Składowane na składowiskach
Wytworzone ogółem	1999	7 455,3	5 833,6	491,8	556,1	573,9
	2000	10 106,5	7 437,6	732,6	488,25	1 448,2
	2001	9 088,3	7 106,1	670,8	199,0	1 112,4
Niebezpieczne	1999	546,9	79,1	462,3	0,5	5,0
	2000	872,5	182,1	679,9	7,1	3,4
	2001	719,9	119,0	597,9	0,7	2,3
Inne niż niebezpieczne	1999	6 908,4	5 754,5	29,5	55,6	570,2
	2000	9 234,1	7 255,5	52,7	481,1	1 444,9
	2001	8 368,4	6 987,0	72,9	198,3	1 110,1

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Sposób postępowania z odpadami zależy w głównej mierze od stopnia ich szkodliwości. Odpady niebezpieczne przeważnie są unieszkodliwiane, natomiast gospodarczo wykorzystywane są przede wszystkim odpady inne niż niebezpieczne.

Wykres nr 6. **Struktura postępowania z odpadami powstającymi w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Krakowie

3.2. Odpady komunalne

W roku 2001 na terenie województwa powstało ok. 670,6 tys. Mg odpadów komunalnych, podczas gdy w roku poprzednim – ok. 616,6 tys. Mg.

Z wytworzonej ilości, w wyniku selektywnej zbiórki odpadów, która prowadzona była na terenie 78 gmin województwa, odzyskano 24,4 tys. Mg surowców wtórnych (głównie szkła i tworzyw sztucznych), co stanowi ok. 3,6% wytworzonych odpadów komunalnych. Na uwagę zasługuje fakt, iż w stosunku do roku 2000 ilość odpadów odzyskanych w wyniku selektywnej zbiórki wzrosła trzykrotnie, a tym samym prawie trzykrotnie wzrósł odsetek wyselekcjonowanych odpadów. W ilości wyselekcjonowanych odpadów:

- 16,7% stanowiły odpady papierowe,
- 15,9% - szkło,
- 13,0% - tworzywa sztuczne,
- 21,3% - metale,
- 33,1% - inne (tekstylia, itp.)

Pozostała ilość odpadów, około 646,3 tys. Mg tj. 98,7% składowano na 54 składowiskach komunalnych.

3.3. Składowiska odpadów

Pomimo zmian uwarunkowań ekonomicznych i prawnych, składowanie odpadów pozostaje nadal najpowszechniejszą metodą unieszkodliwiania odpadów. Wskazują na to zarówno dane dotyczące sposobów postępowania z odpadami, jak i nakładów inwestycyjnych przeznaczanych na gospodarkę odpadami w województwie. Ponad 51% nakładów na unieszkodliwianie odpadów przeznaczanych jest właśnie na składowanie.

W województwie małopolskim w roku 2001 funkcjonowało łącznie 90 składowisk, w tym 36 przemysłowych i 54 komunalne. Na 17 z tych składowisk (11 przemysłowych i 6 komunalnych) składowane były odpady niebezpieczne.

Na składowiskach tych złożono w roku 2001 łącznie 1 759,9 tys. Mg odpadów, z czego:

- 63,3% stanowiły odpady powstające w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej,
- 36,7% stanowiły odpady komunalne.

W ilości odpadów składowanych ogółem odpady niebezpieczne powstające w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej stanowiły 0,13%.

Tabela nr 21. Składowiska przemysłowe, na których złożono największe ilości odpadów

Lp.	Nazwa składowiska	% składowanych odpadów ogółem	
		2000	2001
1.	Składowisko odpadów poflotacyjnych Trzebinia	34,4	51,5
2.	Składowisko popiołów i żużli Huty im.T Sendzimira w Krakowie	6,3	11,5
3.	Składowisko „Czajki” Zakładów Azotowych S.A. w Tarnowie	5,8	10,2
4.	Centralne składowisko Huty im.T.Sendzimira w Krakowie	3,1	5,1
5.	Składowisko „Nad Białą” Zakładów Azotowych S.A. w Tarnowie	1,5	3,4
6.	Składowisko skały płonnej KWK „Janina”	6,6	3,0
7.	Składowisko szlamów Huty im.T.Sendzimira w Krakowie	1,8	3,0
R A Z E M		61,3	87,7

Źródło: dane WIOŚ w Krakowie

Na koniec roku 2001 ilość odpadów nagromadzonych na składowiskach przemysłowych wyniosła 179 702,5 tys. Mg.

ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

I. LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

1. STAN LUDNOŚCI.

Województwo małopolskie na koniec 2001 roku zamieszkiwało 3240,9 tys. osób. Stanowiło to 8,4% ludności kraju (4 miejsce po województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim). Poziom ten utrzymuje się od 1999 roku.

Ludność miejska zamieszkująca w 57 miastach stanowi 50,3% ludności regionu. Jest to poziom znacznie niższy od średniego dla Polski, gdzie wskaźnik urbanizacji wynosi 61,7%. Wskaźnik ten w województwie, pomimo otrzymania przez kilka miejscowości praw miejskich, ulegał w ostatnich latach nieznacznemu obniżaniu zmniejszając się z 50,8% w 1995 roku w związku migracjami ludności miejskiej na obszary wiejskie. Ludność stolicy województwa - Krakowa - stanowi 22,8% ogółu ludności..

Średnia gęstość zaludnienia wynosi 214 osób/km² i jest znacznie wyższa od średniej dla kraju (124 osób/km²) - 2 miejsce po woj. śląskim. Wskaźnik ten wykazuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne, nawet w powiatach ziemskich - od powyżej 350 osób/km² w powiatach oświęcimskim i chrzanowskim, do 79 osób/km² w powiecie miechowskim. Najsilniej zaludniona jest zachodnia i centralna część województwa, natomiast najslabiej - północna i południowo-wschodnia. Województwo cechuje wyjątkowo wysoki poziom gęstości zaludnienia obszarów wiejskich - 119 osób/km² - pierwsze miejsce w kraju (średnia krajowa dla obszarów wiejskich - 47 osób/km²).

Tabela nr 22. **Ludność województwa małopolskiego w latach 1995-2001**

	1995	1998	1999	2000	2001	Dynamika 1995-2001
Województwo – ogółem	3190,2	3215,9	3222,5	3233,8	3240,9	101,6
- mężczyźni	1553,8	1566,0	1569,2	1574,9	1578,2	101,6
- kobiety	1649,9	1653,3	1653,3	1658,9	1662,7	101,6
z tego: - miasta	1620,7	1626,6	1624,2	1629,4	1629,8	100,6
- wsie	1569,5	1589,0	1598,3	1604,4	1611,1	102,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Dynamika wzrostu ludności województwa w latach 1995-2001 wynosząca 101,6 znacznie przewyższała średnią dla kraju (100,1). Zróżnicowanie dynamiki dotyczyło zarówno miast (województwo - 100,6, kraj - 99,9), jak i obszarów wiejskich (województwo - 102,7, kraj - 100,3).

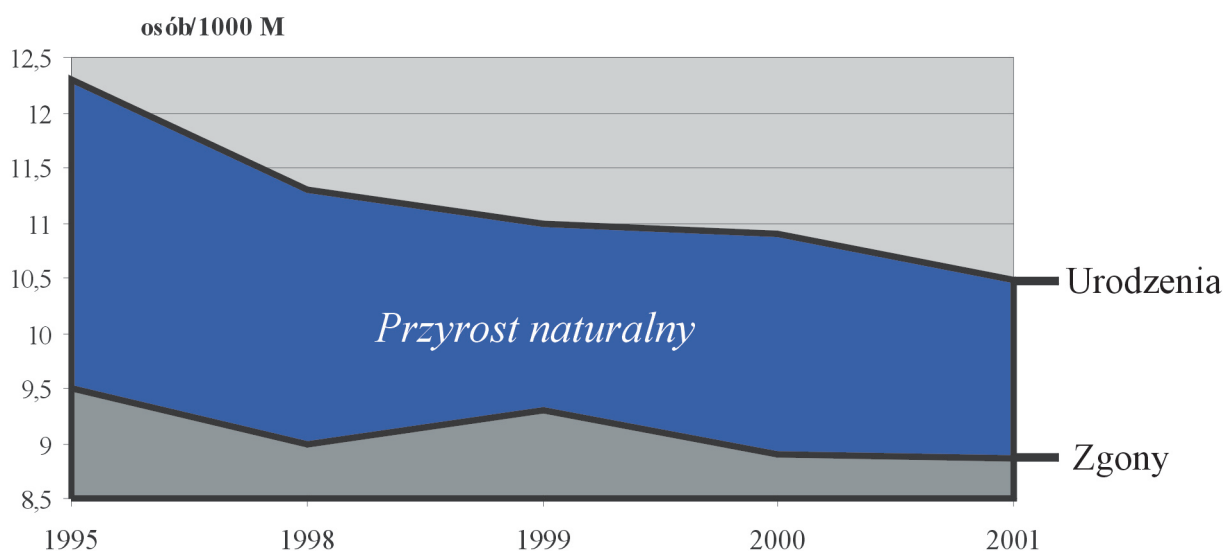
Przy czym trzeba zauważyć, że rzeczywisty przyrost ludności miast był ujemny. Wzrost ludności miejskiej spowodowany był nadaniem praw miejskich wsiom lub też zmianami administracyjnymi granic miast.

W okresie 1995-2001 ludność województwa wzrosła o 1,6%, tj. 50,7 tys. osób. Przyrost ten dotyczył głównie ludności wsi – wzrost o 2,7%, tj. o 41,6 tys. osób. Ludność miast wzrosła w analogicznym okresie jedynie o 0,6% tj. o 9,1 tys. osób.

2. PROCESY DEMOGRAFICZNE.

Ludność województwa odznacza się relatywnie wysokim poziomem przyrostu naturalnego – wskaźnik 1,61 na 1000 mieszkańców jest znacznie wyższy od wskaźnika krajowego ($0,13\text{‰}$). Przyrost naturalny jest efektem znacznego poziomu urodzeń ($10,48\text{‰}$ - w województwie, $9,53\text{‰}$ - w Polsce) oraz niższego niż w innych województwach poziomu zgonów ($8,87\text{‰}$ - w województwie, $9,40\text{‰}$ - w Polsce). Wskaźnik urodzeń jest wyraźnie wyższy na obszarach wiejskich ($12,09\text{‰}$) niż w miastach ($8,87\text{‰}$), natomiast poziom zgonów jest porównywalny dla miast ($8,89\text{‰}$) i obszarów wiejskich ($8,86\text{‰}$).

Wykres nr 7. **Ruch naturalny ludności**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Pomimo dość korzystnej sytuacji demograficznej, podobnie jak w całym kraju, w województwie małopolskim następuje systematyczny spadek przyrostu naturalnego. W latach 1995-2001 przyrost naturalny zmniejszył się o 40%, a w stosunku do roku ubiegłego aż o 22%. Analogicznie wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców zmniejszył się z 2,7 do $1,6\text{‰}$. W 2001 roku przyrost naturalny wynosił 5,2 tys. osób i był mniejszy o 1,4 tys. osób niż w roku 2000. Spowodowane zostało to dalszym wyraźnym spadkiem poziomu urodzeń oraz pozostawaniem zgonów na podobnym poziomie. Występowały wyraźne różnice pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi. W miastach przyrost naturalny był minimalnie ujemny (minus 35 osób, tj. $-0,02\text{‰}$), natomiast na terenach wiejskich, pomimo znacznego spadku, pozostawał relatywnie wysoki (5219 osób, tj. $3,23\text{‰}$).

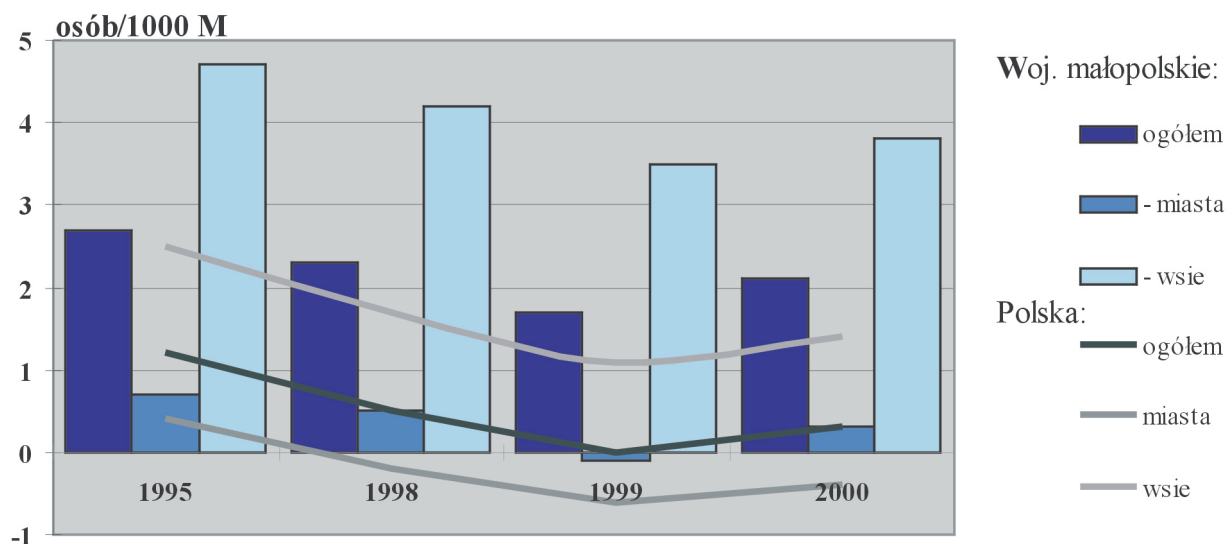

Tabela nr 23. Wskaźniki ruchu naturalnego

Wyszczególnienie	1995	1998	1999	2000	2001
Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców					
Województwo – ogółem	12,3	11,3	11,0	10,9	10,48
- miasta	9,9	9,8	9,0	9,2	8,87
- wsie	14,6	13,2	12,9	12,7	12,09
Zgony na 1000 mieszkańców					
Województwo – ogółem	9,5	9,0	9,3	8,9	8,87
- miasta	9,2	8,9	9,1	8,8	8,89
- wsie	9,9	9,0	9,4	8,4	8,86
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców					
Województwo – ogółem	2,7	2,3	1,7	2,1	1,61
- miasta	0,7	0,5	-0,1	0,3	-0,02
- wsie	4,7	4,2	3,5	3,8	3,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres nr 8. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Najniższy poziom przyrostu naturalnego – przyjmujący wartości ujemne – występuje w gminach położonych w zachodniej, północnej i północno-wschodniej części województwa oraz w Krakowie ($-1,54\text{‰}$), osiągając skrajne wartości w gminach powiatu miechowskiego: Książ Wielki ($-8,72\text{‰}$), Raclawice ($-7,35\text{‰}$), Kozłów ($-5,91\text{‰}$). Obszar ten charakteryzuje szczególnie niski, ujemny przyrost naturalny na obszarach wiejskich oraz niezbyt wysoki, lecz dodatni przyrost w większości miast. Wyjątkiem południowych obszarów województwa cechu-

jących się bardzo wysokim przyrostem naturalnym jest miasto Zakopane, w którym wskaźnik przyrostu jest ujemny i wynosi $-1,44\text{‰}$. Obszary południowe województwa wyróżniają się wysokim przyrostem na terenach wiejskich, np. gmina Słopnice ($17,58\text{‰}$), Łabowa ($16,38\text{‰}$), Kamionka Wielka ($11,21\text{‰}$) oraz znacznie niższym na terenie miast.

Korzystnym procesem demograficznym zachodzącym w województwie jest dodatnie saldo migracji obejmujące w 2001 roku 2587 osób i wyrażające się wskaźnikiem 0,80 na 1000 mieszkańców, który plasuje województwo na 3 miejscu w kraju (po woj. mazowieckim i wielkopolskim). Jest ono wyrazem atrakcyjności regionu zarówno pod względem gospodarczym, jak i z punktu widzenia warunków życia ludności oraz możliwości zaspokojenia jej potrzeb. Saldo migracji od 1995 roku było na obszarze województwa dodatnie i wykazywało stałą tendencję wzrostową. Wzrastał również poziom ruchów migracyjnych, zarówno napływu jak i odpływu ludności, jednak od 2000 roku uległ on zahamowaniu i zmniejszeniu nawet w porównaniu z 1995 rokiem.

Rozmieszczenie przestrzenne migracji jest jednak bardzo nierównomierne. Dodatnie, wysokie saldo migracji występuje na obszarach wiejskich obejmując 2265 osób, tj. $1,4\text{‰}$, ze szczególnym natężeniem w strefach podmiejskich Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza oraz powiatach: myślenickim, wadowickim i tatrzańskim. W 2001 roku po raz pierwszy od wielu lat zanotowano dodatnie saldo migracji dla miast (322 osoby, tj. $0,02\text{‰}$). Jednak na tak korzystne migracje wpływa sytuacja miasta Krakowa, gdzie napływ ludności był o 2055 osób większy od odpływu. W pozostałych dużych miastach województwa tj. Tarnowie i Nowym Sączu saldo migracji było ujemne wynosząc odpowiednio: -357 osób i -224 osoby. Odpływ ludności obejmuje także małe miasta położone w obszarach rolniczych oraz wszystkie miasta przemysłowe zachodniej części województwa. Również na pozostałych obszarach wiejskich, głównie powiatów rolniczych północnej części województwa (miechowski, proszowski, dąbrowski) oraz obszarów górskich (powiat limanowski, gorlicki, suski) obserwuje się przewagę odpływu ludności.

Tabela nr 24. **Migracje ludności**

	1995	1998	1999	2000	2001
Napływ – ogółem województwo	30232	31295	32915	29786	28277
- miasta	14017	14190	14686	14061	14061
- wsie	16215	17105	18229	15725	14216
Odpływ – ogółem województwo	29742	30034	31255	27742	25690
- miasta	14004	14693	16151	14684	13739
- wsie	15738	15341	15104	13058	11951
Saldo migracji – ogółem województwo	490	1261	1660	2044	2587
- miasta	13	-503	-1465	-623	322
- wsie	477	1764	3125	2667	2265
Saldo migracji na 1000 mieszkańców – ogółem województwo	0,2	0,4	0,5	0,6	0,8
- miasta	0,0	-0,3	-0,9	-0,4	0,2
- wsie	0,3	1,1	2,0	1,7	1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

3. STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI.

Struktura wieku ludności województwa jest nieznacznie korzystniejsza od średniej dla kraju. Charakteryzuje ją wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym: 24,4% (kraj - 23,2%), niższy w wieku produkcyjnym: 60,7% (kraj - 61,9%) i taki sam w wieku poprodukcyjnym: 14,9%.

Tabela nr 25. **Struktura wieku ludności**

Wyszczególnienie	1995	1998	1999	2000	2001
Ludność ogółem	3190,2	3215,9	3222,5	3233,8	3240,9
z tego w wieku:					
- przedprodukcyjnym (0-17 lat)	904,4	853,2	835,2	815,4	792,2
- produkcyjnym (18-59 l. – kob., 18-64 l.- męż.)	1844,6	1898,3	1916,0	1939,7	1965,1
- poprodukcyjnym (60 l. i w.- kob., 65 l. i w. – męż.)	441,2	464,4	471,3	478,8	483,7
Miasta – ludność ogółem	1620,7	1626,6	1624,2	1629,4	1629,8
z tego w wieku					
- przedprodukcyjnym	420,6	384,9	372,2	360,4	345,8
- produkcyjnym	983,8	1009,3	1014,7	1026,4	1037,4
- poprodukcyjnym	216,3	232,7	237,3	242,6	246,6
Wsie - ludność ogółem	1569,5	1589,0	1598,3	1604,4	1611,1
z tego w wieku:					
- przedprodukcyjnym	483,8	468,3	463,0	455,0	446,4
- produkcyjnym	860,8	889,0	901,3	913,2	927,6
- poprodukcyjnym	224,9	231,7	234,0	236,2	237,1
Struktura wieku w %					
Województwo – ludność	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego w wieku					
- przedprodukcyjnym	28,4	26,6	25,9	25,2	24,4
- produkcyjnym	57,8	59,0	59,5	60,0	60,7
- poprodukcyjnym	13,8	14,4	14,6	14,8	14,9
Miasta – ludność ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego w wieku					
- przedprodukcyjnym	26,0	23,7	22,9	22,1	21,3
- produkcyjnym	60,7	62,0	62,5	63,0	63,6
- poprodukcyjnym	13,3	14,3	14,6	14,9	15,1
Wsie - ludność ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego w wieku:					
- przedprodukcyjnym	30,8	29,5	29,0	28,4	27,7
- produkcyjnym	54,8	55,9	56,4	56,9	57,6
- poprodukcyjnym	14,4	14,6	14,6	14,7	14,7
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	73	69	68	67	65

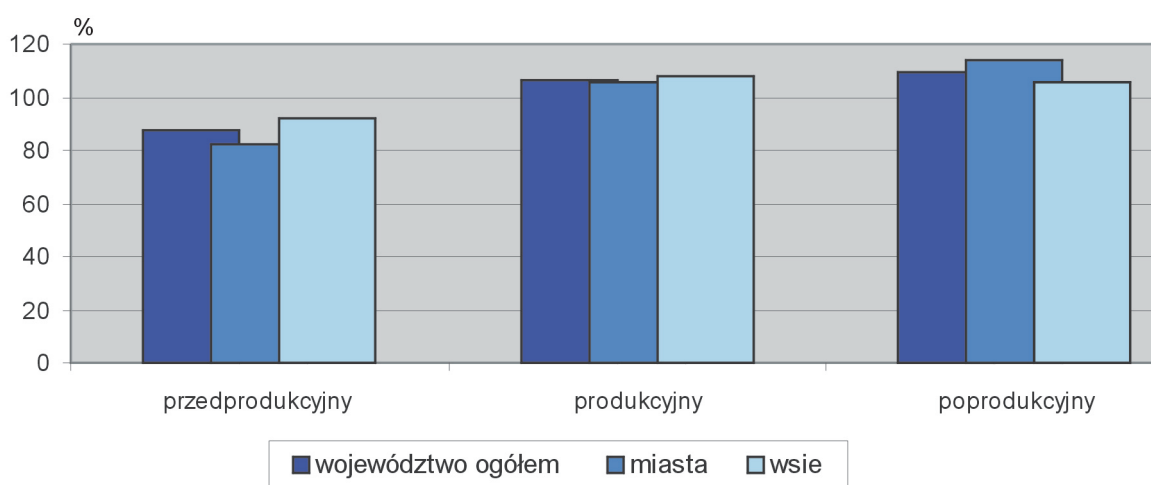
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W ostatnich latach, podobnie jak w całym kraju, nastąpiły zmiany struktury w kierunku zmniejszania się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (z 28,4% w roku 1995 do 24,4% w roku 2001), oraz systematycznego wzrostu w wieku produkcyjnym (z 57,8% w roku 1995 do 60,7% w roku 2001) i poprodukcyjnym (z 13,8% w roku 1995 do 14,9% w roku 2001). Zmiany te w zróżnicowanym stopniu dotyczyły miast i obszarów wiejskich. W miastach nastąpił gwałtowny spadek grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym (dynamika w latach 1995-2000 – 82,2%), nieznaczny wzrost w wieku produkcyjnym (dynamika – 105,4%) oraz bardzo duży wzrost w wieku poprodukcyjnym (dynamika – 114,0%). Obszary wiejskie charakteryzowa-

ły bardziej wyrównane zmiany struktury wiekowej. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła tu 92,3% poziomu ludności z roku 1995, w wieku produkcyjnym wzrosła do 107,8% a w wieku poprodukcyjnym do 105,4%.

Podobnie jak pozostałe czynniki demograficzne obraz struktury wiekowej ludności jest bardzo zróżnicowany przestrzennie. Najmłodszą strukturą wieku charakteryzują się obszary położone na południu i wschodzie województwa, gdzie udział ludności w wieku poprodukcyjnym kształtuje się na poziomie 12 -13%. Natomiast największy udział ludności w wieku emerytalnym występuje na obszarze północnym województwa w rolniczych powiatach miechowskim (19,5%) i proszowickim (17,0%). Tereny te cechuje wyjątkowo wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym zamieszkującej obszary wiejskie i znacznie młodsza struktura wieku ludności miejskiej.

Wykres nr 9. Dynamika zmian struktury wiekowej ludności w latach 1995-2001

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Dla ludności województwa małopolskiego w ciągu ostatnich lat charakterystyczne były następujące procesy:

- Nadal relatywnie wysoki poziom przyrostu naturalnego, pomimo spadku liczby urodzeń, jednak przy zmniejszającym się poziomie zgonów.
- Zwiększający się napływ ludności do województwa, czego efektem było dodatnie, ze stałą tendencją wzrostową - saldo migracji. Proces ten szczególnie dynamicznie zachodzi w strefach podmiejskich Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza.
- Zachodziły zmiany struktury wiekowej ludności w kierunku spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz systematycznego wzrostu grup ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Zmiany te z dużym natężeniem dotyczyły ludności miast, natomiast dla ludności wsi ich tempo było znacznie wolniejsze.

Powyższe procesy demograficzne wpłynęły na poziom wzrostu liczby ludności województwa. Wzrost ten dotyczył głównie ludności wsi. Ludność miast wzrosła w niewielkim zakresie. Wpłynęło to niekorzystnie na ukształtowanie się, i tak już niskiego, poziomu urbanizacji województwa.

II. OCHRONA ZDROWIA

1. FINANSOWANIE OPIEKI ZDROWOTNEJ

W roku 2001 na sfinansowanie kosztów świadczeń Małopolska Regionalna Kasa Chorych (MRKH) w Krakowie przeznaczyła 2 062 096 tys. zł. co stanowiło 96,1% jej przychodów wynoszących 2144655 tys. zł. i wzrost w stosunku do 2000 roku o 8,5%.

Tabela nr 26. Wysokość kwot wydatkowanych przez MRKCH na pokrycie kosztów poszczególnych rodzajów świadczeń wraz z ich procentowym wykonaniem w roku 2000 i 2001

Rodzaj świadczenia	2000 w tys. zł	2001 w tys. zł	Dynamika
podstawowa opieka zdrowotna	227 922,4	250 770,5	110,0
poradnictwo specjalistyczne	123 932,5	150 544,1	121,5
leczenie stomatologiczne	55 392,9	67 594,0	122,0
leczenie szpitalne	838 734,8	980 386,7	116,9
pomoc doraźna	58 250,1	59 920,2	102,9
lecznictwo uzdrowiskowe	27 843,7	30 334,6	108,9
świadczenia opiekuńczo-lecznicze, pielęgnacyjno-opiekuńcze i opieka paliatywna	13 871,2	24 932,3	179,7
refundacja cen leków	383 148,0	434 986,9	113,5
sprzęt ortop. i środki pomocnicze	19 780,0	23 873,2	120,7
rehabilitacja lecznicza	6 410,1	25 920,6	404,4
wysokospecjalistyczne świadczenia lecznicze i diagnostyczne	5 499,3	9 839,6	178,9
programy zdrowotne	1 130,9	2 966,6	262,3
inne świadczenia zdrowotne	184,2	27,0	14,7
Ogółem	1 762 100,0	2 062 096,1	117,03

Źródło: Małopolska Regionalna Kasa Chorych w Krakowie

2. STAN ZDROWIA LUDNOŚCI

Dla przedstawienia stanu zdrowia mieszkańców województwa małopolskiego poddano analizie i dokonano oceny współczynnika określającego liczbę zgonów oraz współczynnika zapaadalności i zachorowalności w najważniejszych grupach schorzeń.

Współczynnik umieralności w Małopolsce wyniósł w 2001 roku 887 zgonów/100 tys. ludności (7 miejsce w kraju, średnia dla Polski – 940). Jeśli chodzi o przyczyny zgonów, to do najważniejszych należały:

- choroby układu krążenia – 459,9 (Polska – 469,5)
- nowotwory – 216,2 (Polska – 216,1)
- zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu – 66,8 (Polska – 70,8)
- choroby układu trawiennego – 25,2 (Polska – 37,7)
- choroby układu oddechowego – 23,2 (Polska – 46,4)

Zgony niemowląt kształtowały się w 2000 roku na poziomie 7,4/1000 urodzeń żywych (5 miejsce w kraju, średnia dla Polski – 8,1). Wskaźniki umieralności niemowląt w krajach Unii Europejskiej kształtują się na poziomie 5 zgonów/1000 urodzeń żywych.

Przeciętne dalsze trwanie życia wg danych za 2001 rok wyniosło dla mężczyzn 71,73 lat (średnia dla Polski – 70,21), a dla kobiet 78,96 lat (średnia dla Polski – 78,38). Wskaźniki te uległy w ostatnich latach znaczącej poprawie, ale zwłaszcza dla mężczyzn odbiegają od poziomu osiągniętego w krajach Unii Europejskiej o ok. 4 – 5 lat.

W 2001 roku w województwie małopolskim stwierdzono 898 chorób zawodowych, co plasuje województwo na 2 miejscu w kraju po województwie śląskim (Polska 6 022 chorób zawodowych). Pod względem liczby chorób zawodowych na 100 tysięcy zatrudnionych województwo małopolskie zajmuje 1 miejsce w kraju z najwyższym wskaźnikiem zachorowalności wynoszącym 121,2 (w roku 2000 wskaźnik ten wynosił 135,8). Wskaźnik dla województwa mazowieckiego, które zajmuje ostatnie miejsce na tej liście wynosi 16,5. Wśród chorób zawodowych dominują: przewlekłe choroby narządu głosu (346), zawodowe uszkodzenia słuchu (107), choroby skóry (54), pylice płuc (137). W województwie małopolskim stwierdzono największą w kraju liczbę przypadków zawodowych nowotworów złośliwych, tj. 43 na 121 zanotowane w Polsce.

W zakładach pracy województwa małopolskiego w roku 2001 pracowało¹:

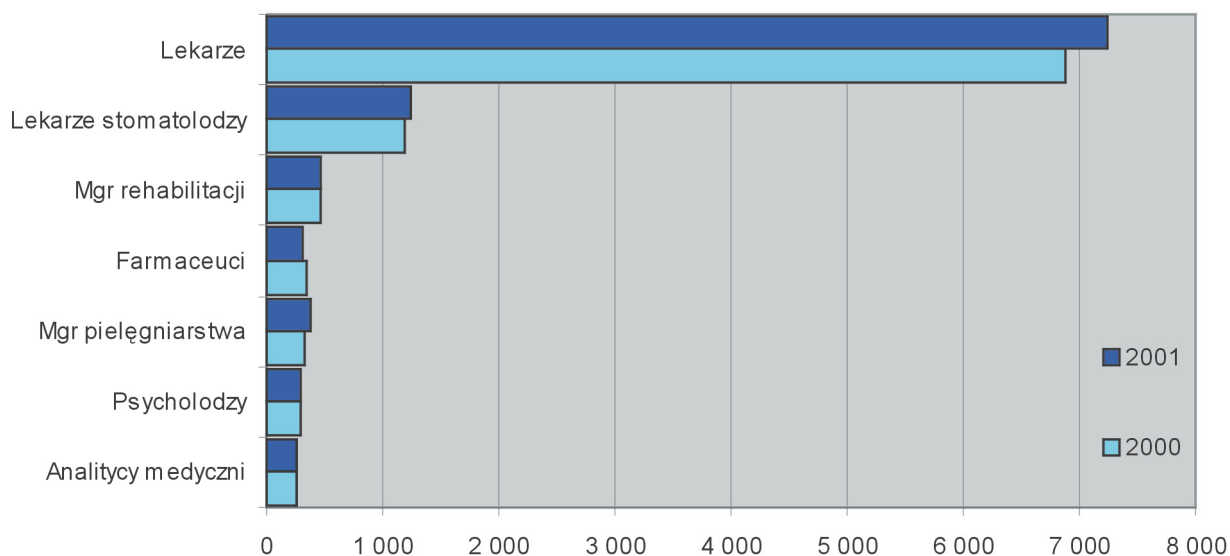
- w warunkach ponadnormatywnych stężeń substancji chemicznych 1 462 osoby (892),
- w nadmiernym zapyleniu 8 904 osoby (659),
- w ponadnormatywnym hałasie 18 210 osób (14 755),
- w warunkach o ponadnormatywnej wibracji 973 osoby (1 390),
- w niekorzystnym mikroklimacie 1 260 osób (1 219),
- w narażeniu na promieniowanie jonizujące (radon w kopalniach) 1 255 osób (1 331).

Reasumując, współczynnik umieralności ma w województwie małopolskim trend spadkowy i jest niższy niż średnio w Polsce. Najważniejsze problemy zdrowotne mieszkańców Małopolski dotyczą schorzeń układu krążenia, nowotworów, udarów mózgu, cukrzycy, chorób reumatycznych, alergologicznych i psychicznych. Z kolei szczególnie duże zapotrzebowanie na porady obserwuje się w zakresie takich specjalności jak: chirurgia, w tym urazowo-ortopedyczna, interna ze specjalnościami szczegółowymi typu kardiologia, diabetologia, reumatologia a także okulistyka. Do obszarów o szczególnie niekorzystnym poziomie zdrowotności mieszkańców (najwyższy współczynnik zgonów) należą powiaty: miechowski, proszowicki, olkuski i wielicki.

3. STAN BAZY SŁUŻBY ZDROWIA

Zasoby kadrowe

Według danych na dzień 31 grudnia 2001 roku stan zatrudnienia personelu medycznego w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej w województwie małopolskim przedstawiał się następująco:

Wykres nr 10. **Personel medyczny z wyższym wykształceniem zatrudniony podstawowo w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej**

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

Tabela nr 27. **Personel medyczny ze średnim wykształceniem zatrudniony podstawowo w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej**

Wyszczególnienie	2000	2001
Pielęgniarki	15 469	15 400
Położne	1 960	1 957
Technicy dentyści	157	113
Technicy farmaceutyczni	255	249
Technicy analityki medycznej	1 163	1 090
Technicy elektroradiologii	873	842
Technicy fizjoterapii	782	771
Technicy masażyści	185	196
Dietetycy	449	408

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

Spadek liczby osób zatrudnionych w zakładach opieki zdrowotnej z 7 737 w 1999 roku do 6874 osób w 2000 roku spowodowany został realizacją programów restrukturyzacyjnych w służbie zdrowia m.in. związanymi z przekształceniami własnościowymi w podstawowej opiece zdrowotnej.

Na podstawie danych uzyskanych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy można stwierdzić, że liczba bezrobotnych pracowników służby zdrowia wyniosła na koniec 1999 roku 3 305 osób. W roku 2000 zarejestrowano ogółem 3 668 bezrobotnych w służbie zdrowia. Największa liczba bezrobotnych pracowników służby zdrowia występuje w powiatach: nowosądeckim – 837, tarnowskim – 499, krakowskim – 393 oraz olkuskim 353 (powiaty grodzkie przedstawiono łącznie z ziemskimi). Najmniejsza liczba bezrobotnych pracowników służby zdrowia występuje w powiatach: wielickim – 11, miechowskim – 17, proszowickim – 31.

Wzrost zatrudnienia w niemal wszystkich grupach zawodowych nastąpił w nowo powstających niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej. Można powiedzieć, że ogólnie następuje wzrost zatrudnienia personelu medycznego poprzez zamianę miejsca zatrudnienia. Sytuacja taka związana jest z restrukturyzacją służby zdrowia, przekształceniem się Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Niepubliczne Zakłady i powstaniem nowych.

Zasoby i działalność lecznictwa ambulatoryjnego

W 2001 roku na terenie województwa małopolskiego ambulatoryjną opiekę zdrowotną dla ogółu ludności, w służbie medycyny pracy i w rehabilitacyjnych spółdzielniach inwalidów zapewniały publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Ogółem działały 442 przychodnie (w tym 360 dla ogółu ludności, 55 w służbie medycyny pracy i 27 przy spółdzielniach inwalidów), 287 ośrodków zdrowia oraz 361 praktyk lekarskich.

Ogółem, w zakładach opieki zdrowotnej i praktykach lekarskich w ambulatoryjnej podstawowej i specjalistycznej opiece zdrowotnej (dla ogółu ludności, przy zakładach pracy oraz przy spółdzielniach rehabilitacyjnych dla inwalidów) lekarze udzielili w 2001 r. 18 833 445 porad. W porównaniu z 2000 r. nastąpił wzrost liczby udzielonych porad o ponad 3,4%. Lekarze stomatolodzy w 2001 r. udzielili 2 554 267 porad (w 2000 r. udzielono 2 624 365 porad tj. o 2,7% mniej).

Tabela nr 28. **Przychodnie i ośrodki zdrowia dla ogółu ludności w latach 2000 - 2001**

Rok	Liczba przychodni			Liczba ośrodków zdrowia		
	dla ogółu ludności	w tym:		Ogółem	w tym:	
		w zakładach publicznych	w zakładach niepublicznych		w zakładach publicznych	w zakładach niepublicznych
2000	423	195	228	296	248	48
2001	442	142	300	287	209	78

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

W **podstawowej opiece zdrowotnej** województwa małopolskiego w poradniach ogólnych w 2001 roku lekarze udzielili 7 890 969 porad, w tym 270 630 wizyt domowych (tj. 3,4%). W porównaniu z 2000 r., w którym udzielono 7 734 956 porad, nastąpił wzrost liczby porad o 156 013.

W **poradniach dla dzieci** udzielono w 2001 roku 3 591 760 porad, z czego 104 347 stanowiły wizyty domowe (spadek o 24 939 w porównaniu do 1999r.). Liczba zbadanych noworodków (dzieci do 1 m-ca życia) ogółem wyniosła 27 152 (w tym w domu zbadano 22 575). Wskaźnik zbadanych noworodków na 100 urodzeń żywych wyniósł 80,4. W 2000 roku na 27 837 zbadanych dzieci 23 380 stanowiły wizyty patronażowe, a wskaźnik wyniósł 79,3 na 100 urodzeń żywych.

Od roku 2001 **poradnie stomatologiczne** zostały włączone do poradni specjalistycznych.

W **specjalistycznej opiece zdrowotnej** lekarze specjaliści udzielili w 2001 roku 6 743 998 porad. Wskaźnik zgłaszalności na 1 000 ludności faktycznie zamieszkałej w województwie małopolskim wyniósł 2 080,9 zaś wskaźnik dynamiki do 2000 roku stanowił 113% (w 2000 roku udzielono 5 960 324 porad). W poradniach specjalistycznych stomatologicznych lekarze specja-

liści z zakresu stomatologii udzielili 2 486 508 porad . Wskaźnik przyjętych na 1 000 ludności w roku 2001 wynosił 767,2.

W zakładach służby medycyny pracy udzielono w 2000 roku 883 957 porad ogółem, co stanowi spadek w porównaniu z rokiem 1999 o 6,0%. Lekarze udzielili 843 961 porad (w porównaniu do roku 1999 spadek o 4,4%). Lekarze stomatolodzy udzielili 39 996 porad (w porównaniu do roku 1999 spadek o 29,8 %). Ilość udzielonych porad stomatologicznych w ramach publicznych placówek medycyny pracy spadła w porównaniu do roku 1999 o 52,3% a w niepublicznych o 16,1%.

Z informacji Małopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wynika, że w 2001 roku stwierdzono ogółem 898 chorób zawodowych. W porównaniu do 2000 r., w którym zarejestrowano 1046 chorób, nastąpił spadek o 14%.

Tabela nr 29. **Porady udzielone w podstawowej i specjalistycznej opiece zdrowotnej w zakładach publicznych, niepublicznych i praktykach lekarskich (w tys.)**

Wyszczególnienie	Rok	Liczba udzielonych porad			z tego w:					
					podstawowej opiece zdrowotnej			specjalistycznej opiece zdrowotnej		
		razem	lekarskie	stomatologiczne	razem	lekarskie	stomatologiczne	razem	lekarskie	stomatologiczne
Ogółem	2000	20 840,4	18 216,0	2 624,4	14 049,5	12 018,8	2 030,8	6 790,9	6 197,3	593,6
	2001	21 387,7	18 833,4	2 554,3	11 770,9	11 770,9	-	9 616,7	7 062,4	2 476,9*

* od roku 2001 poradnie stomatologiczne zostały włączone do poradni specjalistycznych

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

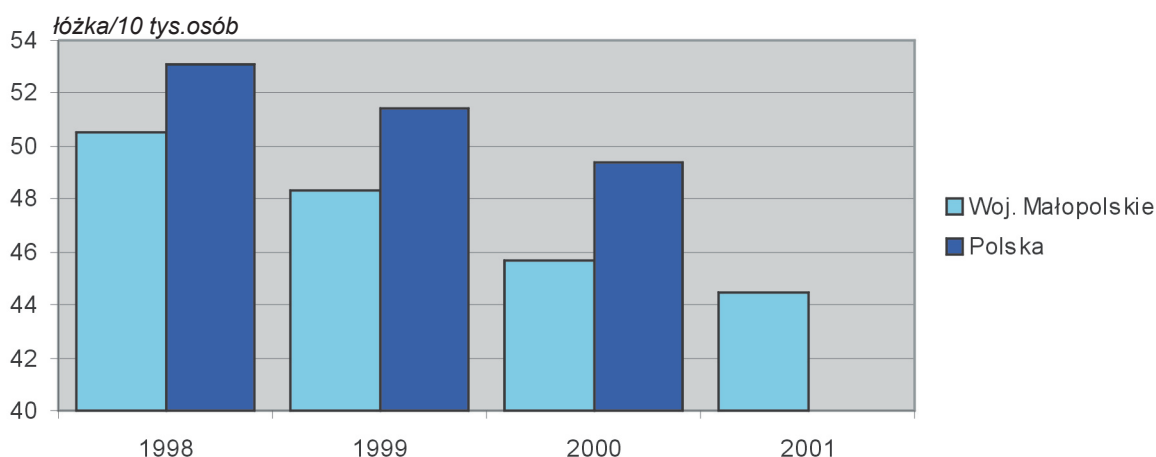
Zasoby i działalność lecznictwa stacjonarnego

Na terenie woj. małopolskiego w 2001 roku funkcjonowało 48 ogólnych i 2 psychiatryczne publiczne zakłady opieki zdrowotnej świadczące usługi w zakresie lecznictwa stacjonarnego. W porównaniu z 2000 r. ogólna liczba tych zakładów pozostała bez zmian, natomiast działalność niektórych jednostek uległa reorganizacji.

Szpitala ogólne na dzień 31.XII.2001 r. dysponowały 14 425 łózkami rzeczywistymi, co w porównaniu z ilością łóżek w 2000 r. jest wielkością mniejszą o 362. W związku z powyższym wskaźnik łóżek przypadających na 10 tys. ludności naszego województwa wyniósł 44,5 i był niższy od ubiegłorocznego o 1,2.

W publicznych szpitalach ogólnych w ciągu 2001 r. leczonych (bez ruchu międzyoddziałowego) było 446 271 osób, tj. o 19 056 osób więcej niż w roku poprzednim, co stanowi wzrost o 4,3%. Wskaźnik leczonych na 10 tys. ludności województwa wzrósł i wynosił 1 377 osób hospitalizowanych.

Wykres nr 11. Zabezpieczenie ludności w łóżka publicznych szpitali ogólnych

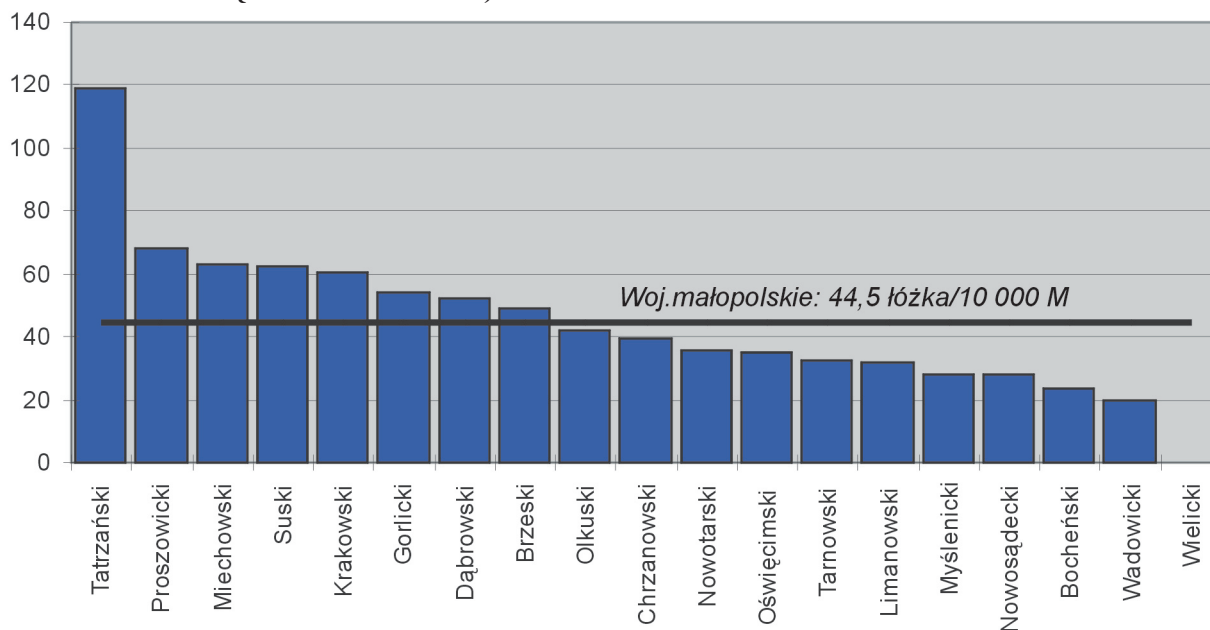

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

Liczba osobodni leczenia pacjentów w publicznych szpitalach ogólnych w 2001 r. wynosiła 4 239 442. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpiło zmniejszenie o 7 325 osobodni. Fakty te w niewielkim stopniu przyczyniły się do zmniejszenia wskaźnika średniego pobytu 1 pacjenta w szpitalu z 9,9 w 2000 r. do 9,5 dni w 2001 r.

W związku z dalszym zmniejszeniem ilości łóżek w publicznych szpitalach ogólnych, zwiększeniem liczby leczonych i zmniejszeniem okresu pobytu leczonych nastąpiła znaczna poprawa wykorzystania łóżkowej bazy szpitalnej woj. małopolskiego z 78,0% w 2000 r. do 80,0% w 2001 r.

Wykres nr 12. Liczba łóżek w publicznych szpitalach ogólnych przypadająca na 10 000 mieszkańców w układzie powiatowym (powiaty grodzkie przedstawiono łącznie z ziemskimi)

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

Tabela nr 30. Liczba łóżek w publicznych szpitalach ogólnych – wskaźnik na 10 000 mieszkańców w układzie powiatowym

Lp.	Nazwa powiatu	Liczba łóżek	Łóżka/10 000
1	Krakowski grodzki i ziemski	5 926	60,59
2	Nowosądecki grodzki i ziemski	780	27,95
3	Tarnowski grodzki i ziemski	983	32,44
4	Bocheński	234	23,74
5	Brzeski	444	49,28
6	Chrzanowski	514	39,34
7	Dąbrowski	308	52,26
8	Gorlicki	589	54,33
9	Limanowski	384	32,11
10	Miechowski	330	62,84
11	Myślenicki	321	28,16
12	Nowotarski	643	35,59
13	Olkuski	515	41,69
14	Oświęcimski	541	34,99
15	Proszowicki	304	67,85
16	Suski	511	62,66
17	Tatrzański	788	119,01
18	Wadowicki	310	19,93
19	Wielicki	0	0,00
	Ogółem łóżka	14 425	44,5

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

Tabela nr 31. Wskaźniki działalności szpitali ogólnych

Wyszczególnienie	Polska		Woj. małopolskie		
	1999	2000	1999	2000	2001
Liczba leczonych na 10 000 ludności	1 471	1 554	1 272	1 321	1 377
Przelotowość – liczba chorych na 1 łóżko	28,6	31,5	25,7	28,7	30,8
Przeciętny okres pobytu leczonego w dniach	9,3	8,9	10,3	9,9	9,5
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	261	278	264,7	285,3	292,1

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

Na terenie woj. małopolskiego w 2001 r. działały 2 publiczne szpitale psychiatryczne, w których liczba łóżek rzeczywistych na dzień 31.XII wynosiła 1 091 – jest to o 4 (tj. 0,37%) mniej niż w roku poprzednim. Nadal notowany jest wzrost liczby leczonych pacjentów w tych szpitalach. W 2001 r. leczonych było 10 975 osób, tj. o 405 więcej niż w 2000 r.

Oprócz publicznych zakładów świadczących usługi w zakresie leczenia stacjonarnego na terenie naszego województwa działają również zakłady niepubliczne. Na dzień 31.XII.2001 r. było ich 18 (w tym 4 zakłady psychiatryczne dla osób uzależnionych). W porównaniu z 2000 r. obserwuje się wzrost liczby zakładów o 3 (tj. z 15 zakładów do 18, w tym 4 psychiatryczne). Są to zakłady utworzone przez spółki, osoby fizyczne, towarzystwa i kościoł. Liczba łóżek rzeczywistych w niepublicznych zakładach ogólnych wyniosła 360

i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 93. Zwiększeniu uległa także liczba leczonych pacjentów – w ciągu 2001 roku hospitalizowanych było 15 152 osoby, tj. o 5 856 więcej niż w 2000 roku.

Tabela nr 32. **Wskaźniki działalności szpitali psychiatrycznych**

Wyszczególnienie	1999	2000	2001
Liczba leczonych na 10 000 ludności	30,0	32,7	33,9
Przelotowość – liczba chorych na 1 łóżko	9,0	9,7	10,1
Przeciętny okres pobytu leczonego w dniach	38,0	35,0	34,8
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	340,6	340,6	345,7

Źródło: Małopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

Na terenie województwa małopolskiego działają trzy hospicja niepubliczne, specjalizujące się wyłącznie w opiece paliatywnej. Są to zakłady zajmujące się opieką długoterminową, w których leczenie ma charakter zachowawczy zmierzający do złagodzenia objawów chorobowych. W jednostkach tych w ciągu 2001 r. leczonych było 578 pacjentów, którzy przebywali łącznie 20 090 osobodni. Średni pobyt pacjentów w zakładach hospicyjnych wynosił 34,8 dni.

Ponadto, na terenie województwa małopolskiego zwiększyła się ogólnie liczba zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, opiekuńczo-leczniczych, typu pielęgnacyjnego, oddziałów szpitalnych opieki paliatywnej, geriatrycznych, dla przewlekle chorych oraz oddziałów prowadzących działalność opiekuńczo-leczniczą, pielęgnacyjno-opiekuńczą nad osobami wymagającymi opieki i leczenia długoterminowego. W 2000 r. posiadały one 669 łóżek (w 1999 r. 298), na których leczonych było 6 659 osób (w 1999 r. 4 017 osób). Średni pobyt pacjenta wynosił 29,3 dni, tj. o 4,7 dni więcej niż w 1999 r.

W 2001 roku posiadały one 815 łóżek (w 2000 r. 669), na których leczonych było 7 029 osób (w 2000 r. 6 659 osób). Średni pobyt pacjenta wynosił 37,3 dni, tj. o 8 dni więcej niż w 2000 r.

III. POMOC SPOŁECZNA

1. KORZYSTAJĄCY Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Tabela nr 33. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

Powiat	Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych (bez względu na ich rodzaj, formę i źródło finansowania)				%*
	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
		Ogółem	w tym na wsi		
Bocheński	4834	3 274	2 315	13 567	13,8%
Brzeski	4812	3352	2761	13814	15,3%
Chrzanowski	5544	4090	1234	11881	9,1%
Dąbrowski	4082	2471	2087	10352	17,6%
Gorlicki	8245	5385	4307	23384	21,6%
Krakowski	8353	6263	5196	20691	8,7%
Limanowski	9841	6068	5243	27947	23,4%
Miechowski	2561	1994	1443	6844	13,0%
Myślenicki	6102	4704	3551	21168	18,6%
Nowosądecki	18384	11253	9734	52711	27,1%
Nowotarski	8749	6311	4837	28564	15,8%
Olkuski	5458	3934	1793	11967	9,7%
Oświęcimski	8560	5769	2479	16118	10,4%
Proszowicki	2053	1468	1266	5842	13,0%
Suski	4916	3759	3007	15594	19,1%
Tarnowski	11453	8530	7968	39742	21,8%
Tatrzański	2760	1915	1304	7292	11,0%
Wadowicki	5555	4321	3057	15438	9,9%
Wielicki	3658	2815	2094	10330	10,2%
Tarnów	5333	4 982	0	20 473	16,9%
Kraków	23117	20557	0	48159	6,5%
Nowy Sącz	3690	3231	0	11953	14,2%
WOJEWÓDZTWO	158 060	116 446	65 676	433 831	13,4%

*odsetek liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców w liczbie ludności danego terenu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.; „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie małopolskim”, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2002.

W 2001 r. w województwie małopolskim skorzystało z pomocy społecznej 116 446 rodzin, z czego 56,4% (65 676) rodzin wiejskich. Łączna liczba osób w rodzinach pozostających w kręgu pomocy społecznej stanowi 433 831, czyli 13,4% wszystkich mieszkańców Małopolski.

Odsetek osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców jest jednak znacznie zróżnicowany terytorialnie i waha się od 6,5% w Krakowie do 27,1% w powiecie nowosądeckim ziemskim i 23,4% w powiecie limanowskim. Do powiatów o relatywnie niskim wskaźniku mieszkańców korzystających pomocy społecznej, oprócz wspomnianego Krakowa, możemy zaliczyć również powiaty: krakowski ziemski (8,7%), chrzanowski (9,1%), olkuski (9,7%) oraz wadowicki i wielicki – odpowiednio 9,9%, 10,2%. Do powiatów o bardzo wysokim procencie korzystających ze wsparcia należą: powiaty nowosądecki i limanowski oraz powiat tarnowski ziemski (21,8%) i gorlicki (21,6%).

Do najczęstszych problemów charakteryzujących sytuację korzystających z pomocy społecznej stanowiących główną przyczynę udzielonego wsparcia należą: ubóstwo – 67,0% ogółu klientów, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – 38,9% oraz bezrobocie – 37,0%. Znaczącą liczbę stanowią ludzie z problemem niepełnosprawności lub przewlekłego schorzenia zdrowotnego. Osoby niepełnosprawne stanowiły w 2001 roku 27,1% ogółu, natomiast osoby cierpiące na długotrwałą chorobę – 23,2% ogółu. Należy dodać, iż podane wartości nie sumują się dając 100%, ponieważ w praktyce sytuację wielu osób charakteryzuje tzw. „wieloproblemowość” – występowanie kilku problemów jednocześnie.

Z tytułu ochrony macierzyństwa w 2001 roku skorzystało z pomocy 11,2% osób, z powodu alkoholizmu 5,6%. Natomiast 5,4% świadczeniobiorców stanowiły osoby poszkodowane w wyniku klęski ekologicznej, czyli powodzi i wichur, które nawiedziły Małopolskę w roku 2001.

Z powodu ubóstwa w województwie małopolskim w 2001 roku skorzystało ze świadczeń 74 671 rodzin (z czego 58,1% rodzin wiejskich) o łącznej liczbie osób w rodzinach 290 792, co stanowiło 67,0 % ogółu klientów.

Tabela nr 34. **Przyczyny korzystania z pomocy społecznej**

Przyczyna korzystania z pomocy	Liczba osób w rodzinach *	Osób ogółem	%*
Ubóstwo	290 792	433 831	67,0%
Sieroctwo	2 667	433 831	0,6%
Bezdomność	1 457	433 831	0,3%
Potrzeba ochrony macierzyństwa	48 431	433 831	11,2%
Bezrobocie	160 703	433 831	37,0%
Niepełnosprawność	117 462	433 831	27,1%
Długotrwała choroba	100 554	433 831	23,2%
Bezradność w sprawach opiek. - wych. i prowadz. gosp. dom.	168 832	433 831	38,9%
Alkoholizm	24 432	433 831	5,6%
Narkomania	425	433 831	0,1%
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu ZK	2 501	433 831	0,6%
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	23 416	433 831	5,4%

*liczba i odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z danej przyczyny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.;

Tabela nr 35. Korzystający z pomocy społecznej - ubóstwo

Powiat	Ubóstwo			Ogółem	%*
	Liczba rodzin	w tym na wsi	Liczba osób w rodzinach		
Bocheński	2308	1 668	9 969	13 567	73,5%
Brzeski	2313	1839	10832	13814	78,4%
Chrzanowski	2602	679	7958	11881	67,0%
Dąbrowski	1991	1651	8572	10352	82,8%
Gorlicki	4016	3279	19183	23384	82,0%
Krakowski	3393	2829	11406	20691	55,1%
Limanowski	4598	3985	22560	27947	80,7%
Miechowski	1098	805	4459	6844	65,2%
Myślenicki	2137	1745	10075	21168	47,6%
Nowosądecki	8542	7285	37973	52711	72,0%
Nowotarski	3895	3056	17840	28564	62,5%
Olkuski	2675	1192	8804	11967	73,6%
Oświęcimski	3048	963	9187	16118	57,0%
Proszowicki	894	759	3878	5842	66,4%
Suski	2752	2012	11730	15594	75,2%
Tarnowski	5394	5068	25884	39742	65,1%
Tatrzański	1328	993	5579	7292	76,5%
Wadowicki	2583	1910	9924	15438	64,3%
Wielicki	2175	1689	7473	10330	72,3%
Tarnów	4281	0	17 223	20 473	84,1%
Kraków	10460	0	23158	48159	48,1%
Nowy Sącz	2188	0	7125	11953	59,6%
WOJEWÓDZTWO	74 671	43 407	290 792	433 831	67,0%

*odsetek osób korzystających ze wsparcia z danej przyczyny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

Najwięcej osób, których charakteryzowało ubóstwo zanotowano w powiatach: Tarnowie (84,1% ogółu klientów), dąbrowskim (82,8%), gorlickim (82,0%), limanowskim (80,7%). Najmniej- w powiatach: Krakowie (48,1%), myślenickim (47,6%), krakowskim ziemskim (55,1%). Jak widać ubóstwo stanowi dominującą w przyczynę udzielonego wsparcia w powiatach charakteryzujących się najwyższym odsetkiem korzystających z pomocy społecznej. W powiatach charakteryzującym się najmniejszą liczbą osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogółu mieszkańców wartości te są najniższe.

Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w województwie małopolskim w 2001 roku skorzystało z pomocy społecznej 34 577 rodzin (z czego 53,5% rodzin wiejskich) o łącznej liczbie osób w rodzinach 168 832, co stanowiło 38,9% ogółu.

Najwyższą liczbę osób kwalifikujących się do wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego zanotowano w powiatach: Tarnowie (70,3%), brzeskim (55,4%) i tatrzańskim (50,9%). Najmniej - w powiatach: wielickim (17,2%), myślenickim (25,8%), krakowskim ziemskim (26,0%) oraz gorlickim (28,8%).

Tabela nr 36. Korzystający z pomocy społecznej – bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Powiat	Bezradność w sprawach opiek-wych. i prowadzenia gosp. dom.			Ogółem	%*
	Liczba rodzin	w tym na wsi	Liczba osób w rodzinach		
Bocheński	1321	818	6 493	13 567	47,9%
Brzeski	1359	1015	7648	13814	55,4%
Chrzanowski	1144	233	4313	11881	36,3%
Dąbrowski	549	485	3346	10352	32,3%
Gorlicki	1233	956	6741	23384	28,8%
Krakowski	1240	1067	5372	20691	26,0%
Limanowski	1904	1697	11136	27947	39,8%
Miechowski	579	469	2225	6844	32,5%
Myślenicki	1045	784	5469	21168	25,8%
Nowosądecki	3726	3269	22146	52711	42,0%
Nowotarski	2124	1584	11245	28564	39,4%
Olkuski	1430	547	5158	11967	43,1%
Oświęcimski	1211	347	4887	16118	30,3%
Proszowicki	355	285	1953	5842	33,4%
Suski	1420	954	7129	15594	45,7%
Tarnowski	2627	2458	15280	39742	38,4%
Tatrzański	771	567	3714	7292	50,9%
Wadowicki	1005	659	4989	15438	32,3%
Wielicki	378	324	1772	10330	17,2%
Tarnów	2681	0	14 402	20 473	70,3%
Kraków	5386	0	17785	48159	36,9%
Nowy Sącz	1089	0	5629	11953	47,1%
WOJEWÓDZTWO	34 577	18 518	168 832	433 831	38,9%

*odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z danej przyczyny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03I-XII 2001 r.;

Z kolei z powodu bezrobocia w województwie małopolskim w 2001 roku skorzystało ze świadczeń 40 548 rodzin (z czego 49,6% rodzin wiejskich) o łącznej liczbie osób w rodzinach 160 703, co stanowiło 37,0 % ogółu.

Najwięcej osób kwalifikujących się do wsparcia z powodu bezrobocia zanotowano w powiatach: Tarnowie (76,8%), olkuskim (57,4%), chrzanowskim (56,1%) oraz gorlickim (50,9%) należących do powiatów o jednych z najwyższych w województwie stóp bezrobocia w 2001 roku. Najmniej - w powiatach: tatrzańskim (21,0%), myślenickim (22,5%), krakowskim ziemskim i nowotarskim (po 25,9%) oraz Krakowie (29,0% ogółu) cechujących się jednymi z niższych w województwie stóp bezrobocia.

Tabela nr 37. Korzystający z pomocy społecznej – bezrobocie

Powiat	Bezrobocie			Osób ogółem	%*
	Liczba rodzin	w tym na wsi	Liczba osób w rodzinach		
Bocheński	1058	584	4 861	13 567	35,8%
Brzeski	984	674	4707	13814	34,1%
Chrzanowski	1982	501	6669	11881	56,1%
Dąbrowski	816	700	3871	10352	37,4%
Gorlicki	2511	1884	11897	23384	50,9%
Krakowski	1479	1088	5359	20691	25,9%
Limanowski	2188	1865	10835	27947	38,8%
Miechowski	976	507	3265	6844	47,7%
Myślenicki	1095	821	4759	21168	22,5%
Nowosądecki	4058	3452	19242	52711	36,5%
Nowotarski	1649	991	7407	28564	25,9%
Olkuski	1950	912	6875	11967	57,4%
Oświęcimski	2362	697	7313	16118	45,4%
Proszowicki	346	249	1533	5842	26,2%
Suski	1523	743	4215	15594	27,0%
Tarnowski	2361	2171	11234	39742	28,3%
Tatrzański	425	225	1532	7292	21,0%
Wadowicki	1697	1199	7421	15438	48,1%
Wielicki	968	853	3538	10330	34,2%
Tarnów	3842	0	15 724	20 473	76,8%
Kraków	5143	0	13950	48159	29,0%
Nowy Sącz	1135	0	4496	11953	37,6%
WOJEWÓDZTWO	40 548	20 116	160 703	433 831	37,0%

*odsetek korzystających ze wsparcia z danej przyczyny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

Z kolei z powodu niepełnosprawności w województwie małopolskim w 2001 roku skorzstało ze świadczeń pomocy społecznej 39 827 rodzin (w tym 50,8% rodzin wiejskich) o łącznej liczbie osób w rodzinach 117 462, co stanowiło 27,1% ogółem. Najwięcej niepełnosprawnych osób korzystających z pomocy społecznej zanotowano w powiatach: tatrzańskim (49,1%) i miechowskim (40,7%) charakteryzującym się największym w województwie odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym, co może tłumaczyć wysokie wartości danych. Najmniej osób z problemem niepełnosprawności zanotowano w powiatach: Nowy Sącz (13,0%), myślenicki (19,8%), nowotarski (20,4%), tarnowski (20,3%), nowosądecki ziemski (21,9%).

Tabela nr 38. Korzystający z pomocy społecznej – niepełnosprawność

Powiat	Niepełnosprawność			Osób ogółem	%*
	Liczba rodzin	w tym na wsi	Liczba osób w rodzinach		
Bocheński	1498	835	4 628	13 567	34,1%
Brzeski	1165	888	3598	13814	26,0%
Chrzanowski	1670	565	4145	11881	34,9%
Dąbrowski	708	579	2356	10352	22,8%
Gorlicki	2017	1535	8543	23384	36,5%
Krakowski	2542	2076	6985	20691	33,8%
Limanowski	1603	1345	6440	27947	23,0%
Miechowski	912	508	2784	6844	40,7%
Myślenicki	1325	1025	4185	21168	19,8%
Nowosądecki	2949	2493	11527	52711	21,9%
Nowotarski	1742	1166	5814	28564	20,4%
Olkuski	1099	446	3087	11967	25,8%
Oświęcimski	2150	985	5657	16118	35,1%
Proszowicki	483	380	1573	5842	26,9%
Suski	1075	857	3572	15594	22,9%
Tarnowski	2219	2078	8058	39742	20,3%
Tatrzański	1004	588	3578	7292	49,1%
Wadowicki	1527	1047	4484	15438	29,0%
Wielicki	1107	866	3399	10330	32,9%
Tarnów	1328	0	4 749	20 473	23,2%
Kraków	9288	0	16750	48159	34,8%
Nowy Sącz	416	0	1550	11953	13,0%
WOJEWÓDZTWO	39 827	20 262	117 462	433 831	27,1%

*odsetek korzystających ze wsparcia z danej przyczyny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

Z powodu długotrwałej choroby w województwie małopolskim w 2001 roku skorzystało ze świadczeń pomocy społecznej 31 961 rodzin (w tym 44,9 % rodzin wiejskich) o łącznej liczbie osób w rodzinach 100 554, co stanowiło 23,2 % ogółu. Znaczny odsetek osób kwalifikujących się do świadczeń z powodu długotrwałej choroby charakteryzował powiaty: Nowy Sącz (41,3%), chrzanowski (35,9), miechowski (33,7%). W powiecie miechowskim wspomniana powyżej niepełnosprawność również dominowała na tle innych powiatów jako przyczyna udzielania świadczeń.

Najmniej osób z problemem długotrwałej choroby zanotowano w powiatach: suskim (14,2%), nowosądeckim ziemskim (15,8%), nowotarskim (15,9%) i myślenickim (16,3%). W powiatach myślenickim, nowotarskim, nowosądeckim ziemskim zanotowano również najmniej klientów z problemem niepełnosprawności. Wyjątkiem w powyższym zestawieniu jest Nowy Sącz, w którym zanotowano najwyższą wartość wskaźnika osób z problemem długotrwałej choroby, oraz najniższy z problemem niepełnosprawności.

Tabela nr 39. **Korzystający z pomocy społecznej – długotrwała choroba**

Powiat	Długotrwała choroba			Liczba klientów ogółem	%*
	Liczba rodzin	w tym na wsi	Liczba osób w rodzinach		
Bocheński	1203	607	4 165	13 567	30,7%
Brzeski	1095	828	3761	13814	27,2%
Chrzanowski	1511	389	4264	11881	35,9%
Dąbrowski	541	441	2227	10352	21,5%
Gorlicki	1584	1157	6703	23384	28,7%
Krakowski	2077	1586	6299	20691	30,4%
Limanowski	1282	1048	5719	27947	20,5%
Miechowski	828	436	2307	6844	33,7%
Myślenicki	1010	747	3456	21168	16,3%
Nowosądecki	1906	1652	8336	52711	15,8%
Nowotarski	1066	825	4528	28564	15,9%
Olkuski	1030	607	3034	11967	25,4%
Oświęcimski	1207	410	3349	16118	20,8%
Proszowicki	386	353	1397	5842	23,9%
Suski	633	477	2221	15594	14,2%
Tarnowski	1448	1434	6194	39742	15,6%
Tatrzański	646	320	2251	7292	30,9%
Wadowicki	920	543	2823	15438	18,3%
Wielicki	649	509	2215	10330	21,4%
Tarnów	1394	0	4 638	20 473	22,7%
Kraków	8249	0	15735	48159	32,7%
Nowy Sącz	1296	0	4932	11953	41,3%
WOJEWÓDZTWO	31 961	14 369	100 554	433 831	23,2%

*odsetek korzystających ze wsparcia z danej przyczyny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

2. ŚRODKI FINANSOWE

Na zadania pomocy społecznej realizowane przez gminy i powiaty w 2001 roku wydatkowano: 63 930 868 zł. na zadania własne gmin, na zadania zlecone gminom przeznaczono 141 250 490 zł. Powiaty na realizację zadań własnych wydatkowały 7 983 628 zł., na realizację zadań z zakresu administracji rządowej 21 360 632 zł.

Wśród zadań gminnych pomocy społecznej realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej ustawa z dnia 29 listopada 1990 roku o pomocy społecznej rozróżnia zadania własne gmin i zadania zlecone gminom.

Poniższe zestawienie (tab.40) obrazuje realizację świadczeń w ramach zadań własnych gmin w zestawieniu powiatowym. Podane wartości obejmują następujące rodzaje świadczeń: udzielanie schronienia, posiłku, ubrania osobom tego pozbawionym (w tym osobom bezdomnym)

oraz posiłku dzieciom i młodzieży w okresie nauki szkolnej, prowadzenie usług opiekuńczych w tym usług opiekuńczych specjalistycznych dla mieszkańców gminy wymagających takiej opieki, udzielanie zasiłku celowego na pokrycie świadczeń zdrowotnych osób bezdomnych i innych osób nie mających dochodu i możliwości ubezpieczenia się na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym. Ponadto: udzielanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, sprawienie pogrzebu w tym osobom bezdomnym, udzielanie zasiłków w naturze np. tzw. „wyprawka”, udzielanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie się.

Wartość średniego rocznego świadczenia w ramach zadań własnych gmin w przeliczeniu wypłaconej kwoty na osobę w rodzinach objętych pomocą w 2001 wyniosła 194,9 złotych. W tym w powiatach cechujących się najwyższym odsetkiem korzystających z pomocy społecznej kwoty te wyniosły: tarnowski – 90,8 zł., nowosądecki ziemski – 136,0 zł., limanowski – 113,4 zł., gorlicki – 151,7 zł., w powiatach o najniższym odsetku klientów pomocy społecznej w stosunku do ogółu ludności wyniosły: Kraków – 386,8 zł., krakowski ziemski – 228,0 zł., chrzanowski – 364,3 zł., olkuski – 202,3 zł.

Tabela nr 40. **Udzielone świadczenia- zadania własne gmin**

Powiat	Razem				Średnie świadczenie w złotych*
	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	Kwota świadczeń w złotych	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	
Bocheński	3 851	1 406 468	2 359	10 627	132,3
Brzeski	3 551	1 292 732	2 200	10 555	122,5
Chrzanowski	4 459	3 374 445	3 123	9 262	364,3
Dąbrowski	3 137	580 735	1 761	7 533	77,1
Gorlicki	6 109	2 644 868	3 680	17 440	151,7
Krakowski	6 057	3 409 620	4 230	14 955	228,0
Limanowski	8 000	2 384 955	4 289	21 023	113,4
Miechowski	1 713	700 409	1 222	4 490	156,0
Myślenicki	5 011	1 798 301	3 481	17 270	104,1
Nowosądecki	14 122	5 094 130	7 429	37 459	136,0
Nowotarski	6 545	3 443 238	4 083	19 492	176,6
Olkuski	4 352	1 984 623	3 033	9 809	202,3
Oświęcimski	5 889	4 177 813	3 552	10 554	395,9
Proszowicki	1 653	463 189	1 160	4 588	101,0
Suski	3 313	1 131 618	2 232	10 960	103,2
Tarnowski	9 277	2 723 700	6 023	29 984	90,8
Tatrzański	2 137	923 476	1 305	5 119	180,4
Wadowicki	3 721	2 785 410	2 612	10 678	260,9
Wielicki	2 838	1 828 833	1 996	8 443	216,6
Tarnów	4 549	3 421 191	4 196	17 218	198,7
Kraków	19 402	15 616 894	16 996	40 376	386,8
Nowy Sącz	2 696	2 744 220	2 541	10 164	270,0
RAZEM	122 382	63 930 868	83 503	327 999	194,9

*roczna wartość średniego świadczenia w przeliczeniu na liczbę osób w rodzinach świadczeniobiorców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

Wśród zadań zleconych gminom rozróżniamy: przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, rent socjalnych, przysługujących dodatków doświadczeń, przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, okresowych gwarantowanych i specjalnych okresowych, w tym z powodu braku możliwości zatrudnienia, długotrwałej choroby oraz niepełnosprawności. Ponadto: opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne za osoby opiekujące się dzieckiem niepełnosprawnym, przyznawanie i wypłacanie zasiłków z tytułu ochrony macierzyństwa, zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego, zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku kłeski żywiołowej lub ekologicznej, zapewnianie specjalistycznych usług opiekuńczych przysługujących na podstawie przepisów o ochronie zdrowia psychicznego, wypłacanie zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych oraz pomoc dla kombatantów.

Wartość średniego rocznego świadczenia w ramach zadań zleconych gminom w przeliczeniu wypłaconej kwoty na osobę w rodzinach objętych pomocą w 2001 wyniosła 790,2 złotych. W tym w powiatach cechujących się najwyższym odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej kwoty te wyniosły: tarnowski – 644,5 zł., nowosądecki ziemski – 548,3 zł., limanowski – 619,9 zł., gorlicki - 576,5 zł., w powiatach o najniższym odsetku klientów pomocy społecznej w stosunku do ogółu ludności wyniosły: Kraków –1305,9 zł., krakowski ziemski –1037,7 zł., chrzanowski – 1092,7 zł., olkuski – 859,0 zł.

Tabela nr 41. **Udzielone świadczenia-zadania zlecone gminom**

Powiat	Zadania zlecone				Średnie świadczenie w złotych*
	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Kwota świadczeń w złotych	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	
Bocheński	1 244	3 665 379	1218	4731	774,8
Brzeski	1 573	3 779 734	1540	5537	682,6
Chrzanowski	1 455	4 619 945	1390	4228	1092,7
Dąbrowski	1 308	3 012 172	1263	5400	557,8
Gorlicki	2 656	5 961 221	2605	10341	576,5
Krakowski	3 033	9 304 427	2942	8966	1037,7
Limanowski	2 554	6 657 463	2492	10739	619,9
Miechowski	853	2 470 217	840	2966	832,8
Myślenicki	1 625	4 690 396	1588	6287	746,0
Nowosądecki	6 126	14 256 396	6009	26002	548,3
Nowotarski	2 723	6 880 770	2679	10914	630,5
Olkuski	1 520	4 048 440	1466	4713	859,0
Oświęcimski	2 871	7 573 228	2781	7906	957,9
Proszowicki	574	1 907 132	557	1936	985,1
Suski	2 018	5 393 770	1994	7676	702,7
Tarnowski	3 428	8 956 185	3361	13896	644,5
Tatrzański	884	2 649 563	871	3317	798,8
Wadowicki	2 078	6 054 496	2031	6793	891,3
Wielicki	1 249	3 858 725	1226	3893	991,2
Tarnów	1 609	4 862 123	1598	6581	738,8
Kraków	8 676	25 982 591	8484	19897	1305,9
Nowy Sącz	1 825	4 666 126	1712	6036	773,0
WOJEWÓDZTWO	51 882	141 250 499	50 647	178 755	790,2

*roczna wartość średniego świadczenia w przeliczeniu na liczbę osób w rodzinach świadczeniobiorców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

Na zadania własne powiatów, czyli na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem osób opuszczających niektóre typy placówek, powiatowe centra pomocy rodzinie przeznaczyły w 2001 roku łącznie 7 983 628 zł. Na zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie, czyli pomoc rodzinom zastępczym oraz pomoc uchodźcom przeznaczyły łącznie 21 360 632 zł.

Tabela nr 42. **Udzielone świadczenia - zadania własne realizowane przez PCPR***

Wyszczególnienie	Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	Forma pomocy		
		Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	Uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych	Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej
rodziny zastępcze				
kwota świadczeń**	2 263 032	3 992 769	0	706 277
placówki opiekuńczo - wychowawcze				
kwota świadczeń**	533 943	180 994	34 355	175 015
domy pomocy społecznej				
kwota świadczeń**	0	0	0	0
schroniska dla nieletnich				
kwota świadczeń**	0	0	0	0
zakłady poprawcze				
kwota świadczeń**	43 300	2 633	0	3 832
zakłady karne				
kwota świadczeń**	x	x	0	0
specjalny ośrodek szkolno -wychowawczy				
kwota świadczeń**	23 433	1 888	5 000	17 157
RAZEM	2 863 708	4 178 284	39 355	902 281

*PCPR – powiatowe centra pomocy rodzinie

** środki własne powiatu i dotacja – w złotych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03I-XII 2001 r.

Tabela nr 43. **Udzielone świadczenia - zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez PCPR***

Formy pomocy	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	Kwota świadczeń w złotych	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
pomoc dla uchodźców - ogółem	21	74 235	11	25
rodziny zastępcze - ogółem	3 198	21 286 397	2 416	3 178
RAZEM	3 219	21 360 632	2 427	3 203

*PCPR – powiatowe centra pomocy rodzinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE

Istotną zmienną charakteryzującą zaplecze pomocy społecznej są prowadzone przez nią placówki pomocowe, czyli zasoby instytucjonalne. Wśród instytucji pomocy społecznej wyróżniamy instytucje o zasięgu lokalnym, finansowane z budżetu gmin oraz placówki pomocy społecznej o zasięgu ponadlokalnym, finansowane z budżetu powiatów. Placówki te prowadzone mogą być przez gminę, powiat lub zlecane do prowadzenia w drodze umowy innym podmiotom jak organizacje pozarządowe, w tym Kościół Katolicki. Rodzaje placówek, liczbę miejsc oraz liczbę osób z nich korzystających ilustrują poniższe zestawienia.

Tabela nr 44. Instytucje pomocy społecznej o zasięgu lokalnym, finansowane z budżetu gmin

Wyszczególnienie	Podmiot prowadzący - gmina			Inny podmiot prowadzący		
	Liczba instytucji	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Liczba instytucji	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających
domy pomocy społecznej	1	10	2	1	23	23
ośrodki wsparcia	24	986	2 157	20	1 166	1 169
z tego:						
- środowiskowe domy samopomocy	6	188	188	9	210	227
- dzienne domy pomocy	3	447	708	0	0	0
- noclegownie	7	198	228	2	65	53
- ośrodki opiekuńcze	1	45	74	4	130	148
- inne ośrodki wsparcia	7	108	959	5	761	741
jednostki specjalistycznego poradnictwa	0	0	0	0	0	0
w tym:						
- jednostki specjalistycznego poradnictwa rodzinn.	0	0	0	0	0	0
w tym:						
- dla rodzin naturalnych	0	0	0	0	0	0
- dla rodzin zastępczych i adopcyjnych	0	0	0	0	0	0
- terapii rodzinnej	0	0	0	0	0	0
Mieszkania chronione	1	4	4	0	0	0
w tym:						
- dla osób usamodzielnianych opuszczających niektóre typy placówek opiek. – wych..schroniska, zakłady poprawcze i inne	0	0	0	0	0	0
- dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1	4	4	0	0	0
ośrodki interwencji kryzysowej	2	3	1 654	0	0	0
placówki opiekuńczo-wychowawcze	2	80	100	3	140	140
w tym:						
placówki wsparcia dziennego	2	80	100	3	140	140
WOJEWÓDZTWO	30	1083	3 917	24	1 329	1 332

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

Tabela nr 45. Instytucje pomocy społecznej o zasięgu ponadlokalnym, finansowane z budżetu powiatu

Wyszczególnienie	Podmiot prowadzący - powiat			Inny podmiot prowadzący		
	Liczba instytucji	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Liczba instytucji	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających
domy pomocy społecznej	57	6 248	6 283	24	1 083	1 080
ośrodki wsparcia	7	165	143	5	170	177
z tego:						
- środowiskowe domy samopomocy	7	165	143	4	130	130
- dzienne domy pomocy	0	0	0	0	0	0
- noclegownie	0	0	0	0	0	0
- ośrodki opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
- inne ośrodki wsparcia	0	0	0	0	0	0
jednostki specjalistycznego poradnictwa	1	0	135	1	15	6
w tym:						
j- jednostki specjalistycznego poradnictwa rodzinn	1	0	135	1	15	6
w tym:						
- dla rodzin naturalnych	1	0	97	0	0	0
- dla rodzin zastępczych i adopcyjnych	1	0	30	0	0	0
- terapii rodzinnej	1	0	8	1	15	6
Mieszkania chronione	5	13	7	0	0	0
w tym:						
- dla osób usamodzielnianych opuszczających niektóre typy placówek opiek. - wych., schroniska, zakłady poprawcze i inne	5	13	7	0	0	0
- dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	0	0	0
ośrodki interwencji kryzysowej	1	23	23	1	10	25
ośrodki adopcyjno – opiekuńcze	3	0	1 177	3	0	367
w tym prowadzące pracę:						
- z rodziną naturalną	3	0	350	3	0	32
- z rodziną zastępczą	3	0	297	3	0	198
- z rodziną adopcyjną	3	0	530	3	0	137
placówki opiekuńczo-wychowawcze	46	1 652	1 547	29	2 266	1 404
w tym:						
- placówki wsparcia dziennego	6	227	227	18	1938	1 092
- placówki interwencyjne	5	282	257	1	10	15
- placówki rodzinne	9	72	58	3	33	26
- placówki specjalistyczne	24	939	855	6	215	201
- placówki resocjalizacyjne	2	132	150	1	70	70
WOJEWÓDZTWO	120	8 101	9 315	63	63	3 059

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

4. KADRA

Kolejnym ważnym czynnikiem decydującym o możliwości zaspakajania interesów grup najsłabszych społecznie oraz możliwości prowadzenia profilaktyki w formie kompleksowej pracy socjalnej jest poziom zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Poniższe zestawienie obrazuje poziom zatrudnienia w jednostkach (realizujących określone ustawą o pomocy społecznej zadania pomocy społecznej) takich jak: służby wojewody, regionalne ośrodki polityki społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, domy pomocy społecznej, placówki specjalistycznego poradnictwa, placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki adopcyjno – opiekuńcze, mieszkania chronione i ośrodki wsparcia.

Tabela nr 46. Pracownicy zatrudnieni w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej

Powiat	Pracownicy ogółem	Służby wojewody	ROPS*	PCPR*	OPS*	DPS*	Placówki Specjalistycznego Poradnictwa	Placówki Opiek.-Wych.	Ośrodki Adopcyjno-Opiek.	Mieszkania chronione	Ośrodki wsparcia
Bocheński	157	0	0	13	63	60	0	21	0	0	0
Brzeski	148	0	0	6	77	45	0	20	0	0	0
Chrzanowski	249	0	0	11	153	80	0	0	0	0	5
Dąbrowski	129	0	0	7	40	68	0	14	0	0	0
Gorlicki	357	0	0	11	134	193	0	17	0	1	1
Krakowski	798	0	0	15	107	591	0	81	0	0	4
Limanowski	183	0	0	6	98	56	0	23	0	0	0
Miechowski	244	0	0	5	39	177	0	23	0	0	0
Myślenicki	238	0	0	7	74	157	0	0	0	0	0
Nowosądecki	363	0	0	21	159	162	0	21	0	0	0
Nowotarski	169	0	0	7	103	52	0	1	0	0	6
Olkuski	265	0	0	11	118	100	0	24	0	0	12
Oświęcimski	516	0	0	9	188	237	0	48	0	0	34
Proszowicki	118	0	0	4	20	89	0	0	0	0	5
Suski	196	0	0	6	46	144	0	0	0	0	0
Tarnowski	482	0	0	12	113	357	0	0	0	0	0
Tatrzański	152	0	0	5	55	50	0	24	0	0	18
Wadowicki	433	0	0	12	120	274	0	27	0	0	0
Wielicki	83	0	0	4	45	29	0	5	0	0	0
Tarnów	385	0	0	0	81	216	0	77	6	0	5
Kraków	2552	29	9	0	432	1503	30	467	9	0	73
Nowy Sącz	134	0	0	0	68	b.d	b.d	59	7	0	0
Województwo	8351	29	9	172	2333	4640	30	952	22	1	163

*ROPS – regionalne ośrodki polityki społecznej, PCPR – powiatowe centra pomocy rodzinie, OPS – ośrodki pomocy społecznej, DPS – domy pomocy społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

Na poziom funkcjonowania pomocy społecznej oprócz rodzaju wykształcenia i stażu pracy kadry zatrudnionej w instytucjach tego systemu ma także wpływ jej liczebność.

To właśnie na ten czynnik zwrócili uwagę autorzy ustawy o pomocy społecznej, umieszczając w niej wymóg, by na jednego pracownika socjalnego zatrudnionego w ośrodku pomocy społecznej przypadało, co najwyżej na 2 tysiące ludności gminy. Przeciętna dla województwa (licząc sumę gmin) wynosiła w 2001 roku 1389,2 osób przypadających na jednego pracownika socjalnego, czyli znacznie ponad ustawowy wymóg. Najkorzystniejszą sytuacją ta przedstawiała się w powiatach: gorlickim (1 pracownik na 809,1 osób), - oświęcimskim (1 pracownik na 822,4 osób) i chrzanowskim (1 pracownik na 854,0 osób).

Najwięcej natomiast potencjalnych podopiecznych na jednego pracownika socjalnego zatrudnionego w ośrodku pomocy społecznej przypadało w powiatach: krakowskim ziemskim (2217,2), proszowickim (2240,2) i wielickim (2247,6), gdzie nie spełniono ustawowego wymogu.

Tabela nr 47. **Pracownicy socjalni**

Powiat	Ilość pracowników socjalnych	Ilość ludności	Wymagana ilość pracowników socjalnych	Ilość ludności na 1 pracownika
Bocheński	63	98 536	49,3	1564,1
Brzeski	77	90 106	45,1	1170,2
Chrzanowski	153	130 666	65,3	854,0
Dąbrowski	40	58 934	29,5	1473,4
Gorlicki	134	108 420	54,2	809,1
Krakowski	107	237 238	118,6	2217,2
Limanowski	98	119 575	59,8	1220,2
Miechowski	39	52 514	26,3	1346,5
Myślenicki	74	114 005	57,0	1540,6
Nowosądecki	159	194 594	97,3	1223,9
Nowotarski	103	180 666	90,3	1754,0
Olkuski	118	123 526	61,8	1046,8
Oświęcimski	188	154 616	77,3	822,4
Proszowicki	20	44 804	22,4	2240,2
Suski	46	81 552	40,8	1772,9
Tarnowski	113	181 972	91,0	1610,4
Tatrzański	55	66 212	33,1	1203,9
Wadowicki	120	155 529	77,8	1296,1
Wielicki	45	101 143	50,6	2247,6
Tarnów	81	121 091	60,5	1495,0
Kraków	432	740 737	370,4	1714,7
Nowy Sącz	68	84 465	42,2	1242,1
WOJEWÓDZTWO	2333	3 240 901	1620,5	1389,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r. „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie małopolskim”, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2002.

5. ZRÓŻNICOWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIATACH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

W celu uzyskania w miarę syntetycznego obrazu skali problemów społecznych w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego, zastosowano wskaźnik oparty na danych z czterech dziedzin. Należały do nich: przestępczość nieletnich, poziom bezrobocia, odsetek osób objętych pomocą społeczną oraz odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Każdemu powiatowi, w zależności od wartości danych, przyporządkowano określoną ilość punktów. Najwięcej punktów (maksimum 22) otrzymywały powiaty, w których sytuacja była najmniej korzystna. Suma punktów z wszystkich czterech dziedzin dała wartość wskaźnika poziomu problemów społecznych w danym powiecie.

W wyniku tej operacji otrzymano skalę, na której szczycie znalazł się powiat dąbrowski (65 punktów), dalej kolejno: nowosądecki ziemski – 56 punktów i tarnowski – 55 punktów oraz powiaty gorlicki – 53 punkty i limanowski 52 punkty. Według skonstruowanego wskaźnika najkorzystniejsza sytuacja zanotowana została w 2001 roku w powiatach: nowotarskim – wartość wskaźnika 30 punktów, wadowickim i miechowskim - po 32 punkty, Krakowie – 34 punkty oraz jego okolicach – powiat krakowski ziemski i powiat proszowicki również po 34 punkty.

Tabela nr 48. **Wskaźnik problemów społecznych w województwie małopolskim**

Powiat	Stopa bezrobocia	pkt.	Ludność w wieku poprodukcyjnym*	pkt.	Klienci pomocy społecznej**	pkt.	Przestępczość nieletnich***	pkt.	SUMA PUNKTÓW (wartość wskaźnika)
Bocheński	13,8	9	14,0%	6	13,8%	10	66,0	22	47
Brzeski	15,9	12	14,2%	7	15,3%	12	32,4	19	50
Chrzanowski	17,3	16	15,4%	14	9,1%	3	19,4	16	49
Dąbrowski	18,0	17	15,1%	12	17,6%	15	49,5	21	65
Gorlicki	20,7	20	14,6%	8	21,6%	18	6,1	7	53
Krakowski	13,2	7	15,4%	14	8,7%	2	10,3	11	34
Limanowski	19,1	19	13,3%	5	23,4%	20	6,4	8	52
Myślenicki	14,1	10	13,1%	4	18,6%	16	5,1	6	36
Miechowski	10,1	2	19,5%	17	13,0%	9	2,5	4	32
Nowosądecki	22,6	21	12,7%	2	27,1%	21	10,5	12	56
Nowotarski	13,6	8	13,0%	3	15,8%	13	5,1	6	30
Olkuski	18,4	18	15,2%	13	9,7%	4	7,5	9	44
Oświęcimski	17,2	15	14,8%	10	10,4%	7	16,9	15	47
Proszowicki	10,3	4	17,0%	16	13,0%	9	4,7	5	34
Suski	12,3	5	15,1%	12	19,1%	17	11,3	13	47
Tarnowski	16,5	14	14,6%	8	21,8%	19	12,0	14	55
Tatrzański	10,2	3	15,0%	11	11,0%	8	25,7	18	40
Wadowicki	15,6	11	14,0%	6	9,9%	5	8,2	10	32
Wielicki	15,9	12	14,7%	9	10,2%	6	33,7	20	47
Kraków	8,1	1	16,7%	15	6,5%	1	21,7	17	34
Nowy Sącz	16,2	13	12,4%	1	14,2%	11	10,5	12	37
Tarnów	12,5	6	14,2%	7	16,9%	14	12,0	14	41

Większa ilość punktów oznacza wyższy poziom danego problemu społecznego.

*kobiety wieku 60 lat i więcej, mężczyźni w wieku 65 lat i więcej

** odsetek liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców OPS w liczbie ludności danego terenu

*** wskaźnik na 10 000 ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r. „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie małopolskim”, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2002; „Biuletyn Nr 4/2001” Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie; danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie.

6. PODSUMOWANIE

W latach 1999–2001 w województwie małopolskim obserwujemy nieznaczny spadek ilości klientów pomocy społecznej. W roku 1999 liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną wynosiła 463 795, co stanowiło 14,39% ludności Małopolski. W roku 2000 liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną wynosiła 435 468 – 13,47% ludności regionu, natomiast w roku 2001 odpowiednio 433 831, co dało 13,39% ogółu mieszkańców.

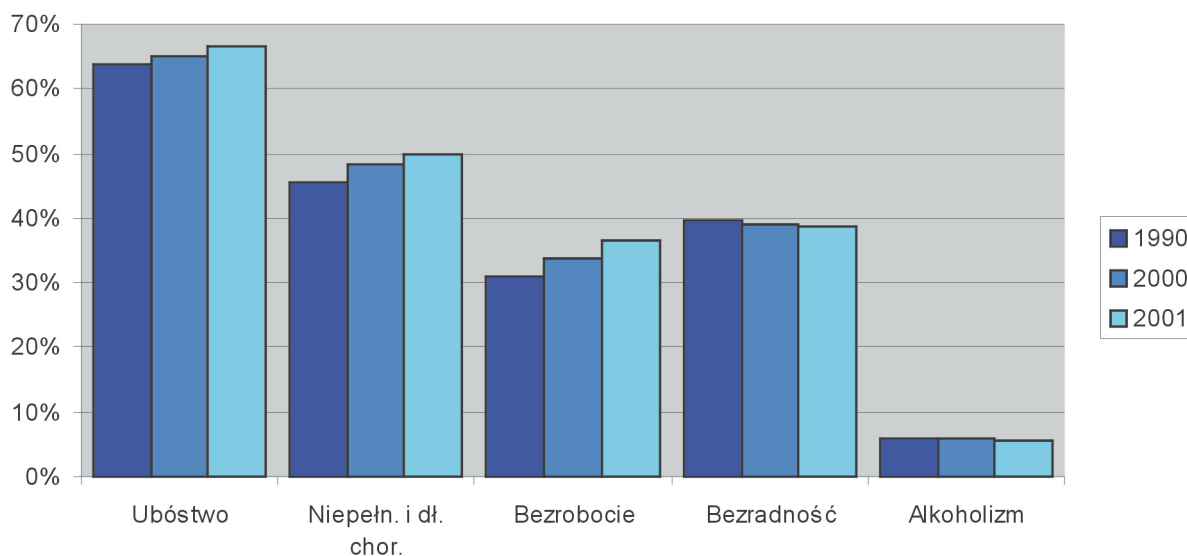
Tabela nr 49. **Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną**

Rok	Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców	Liczba ludności ogółem	%
1999	463 795	3 222 525	14,39%
2000	435 468	3 233 799	13,47%
2001	433 831	3 240 928	13,39%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r. „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie małopolskim”, Urząd Statystyczny w Krakowie.

Dominującą przyczyną korzystania z pomocy społecznej w całym analizowanym okresie 1999 -2001 było ubóstwo, które dotyczyło ponad 60% ogółu klientów. Kolejno jako przeważające występowały: niepełnosprawność oraz długotrwała choroba, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz alkoholizm. Istotnym jest, iż w podstawowych przyczynach korzystania z pomocy społecznej (ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie) obserwuje się stały wzrost. Przy niewielkim spadku ogólnej liczby klientów pomocy społecznej wymienione przyczyny stale zyskują na znaczeniu.

Wykres nr 13. **Przyczyny korzystania z pomocy społecznej**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie - Sprawozdanie MPIPS-03 I-XII 2001 r.

W analizowanym okresie rosły nakłady na pomoc społeczną. W latach 1999 –2001 wydatkowano na zadania własne gmin: w 1999 roku 57 998 560 zł. (przy liczbie 121 919 osób, którym decyzją przyznano świadczenie, 83 986 rodzin i 323 051 osób w tych rodzinach); w roku 2000 wydatkowano na zadania własne gmin kwotę 60 265 071 zł. (przy liczbie 120 672

osób, którym decyzją przyznano świadczenie, 77 429 rodzin i 303 038 osób w tych rodzinach); w roku 2001 na zadania własne gmin wydano 63 930 868 zł. (przy liczbie 122 382 osób, którym decyzją przyznano świadczenie, 83 503 rodzin i 327 999 osób w tych rodzinach).

Na zadania administracji rządowej zlecone gminom w 1999 roku przeznaczono 113 711 484 zł., w 2000 roku wydatkowano 132 873 240 zł., w 2001 roku wydatkowano 141 250 499 zł. Przy liczbie świadczeniobiorców w 1999 – 61 872 osób, którym decyzją przyznano świadczenie (59 185 rodzin, 232 405 osób w rodzinach), w 2000 – 63 209 osób, którym decyzją przyznano świadczenie (61 680 rodzin, 234 468 osób w rodzinach), w 2001 r. przy liczbie świadczeniobiorców 51 882, którym decyzją przyznano świadczenie (50 647 rodzin, 178 755 osób w tych rodzinach).

W analizowanym okresie zwiększyła się liczba domów pomocy społecznej z 78 w 1999 r. do 81 w 2000 i 83 w 2001 r. oraz liczba dostępnych w nich miejsc z 7088 w 1999 r. do 7311 w 2000 roku i 7364 w roku 2001. Zwiększyła się również liczba miejsc w mieszkaniach chronionych z 15 do 36 oraz liczba ośrodków interwencji kryzysowej z 1 w 1999 roku do 4 w 2001r.

Analizując poziom zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej województwa obserwujemy wzrost zatrudnienia w powiatowych centrach pomocy rodzinie z 129 w 1999 r. do 166 w 2000 r. i 172 w 2001 r. oraz w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej z 4 pracowników w 1999 r. do 9 w 2001 r., co wiąże się z przejęciem do realizacji nowych zadań. Nieznaczny spadek zatrudnienia notuje się wśród służb wojewody realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej. Nieznaczny spadek poziomu zatrudnienia wykazano również w gminnych ośrodkach pomocy społecznej z 2 394 pracowników w 1999 r. do 2 364 w 2000 r. i 2 333 w 2001 r.

IV. OŚWIATA

1. FINANSOWANIE OŚWIATY

Oświata, z wyłączeniem szkół artystycznych, finansowana jest przez jednostki samorządu terytorialnego. Głównym źródłem finansowania oświaty jest dla gmin, powiatów i województwa tzw. część oświatowa subwencji ogólnej z budżetu państwa. Wielkość subwencji jest jednak niewystarczająca w stosunku do zadań oświatowych realizowanych przez samorządy. Powstała w ten sposób różnica, pomiędzy wielkością subwencji a wydatkami, pokrywana jest przez samorządy z dochodów własnych. Powyższa sytuacja utrzymuje się nieprzerwanie od kilku lat, stając się powoli trwałym elementem systemu finansowania oświaty. W roku 2000 łączna wysokość subwencji oświatowej przekazanej jednostkom samorządu terytorialnego wyniosła 1 658,5 mln zł, natomiast wydatki samorządów na oświatę 2 426,3 mln zł. Różnica wyniosła zatem 767,8 mln zł. W roku 2001 relacje te kształtowały się następująco: wysokość subwencji – 1 962,9 mln. zł., wydatki – 2 384,3 mln. zł., różnica – 421,4 mln. zł. Zauważalny jest także ogólny wzrost wydatków na oświatę w 2000 r. w porównaniu z 1999 r. o ok. 14 procent. Zwiększone wydatki zostały przeznaczone przede wszystkim na wdrożenie nowego systemu wynagradzania nauczycieli, który wiąże wysokość uposażenia nauczyciela z posiadanym stopniem awansu zawodowego. W 2001 r. nastąpiła stabilizacja wydatków na poziomie zbliżonym do 2000 r. z niewielką tendencją spadkową.

Tabela nr 50. **Dochody jednostek samorządu terytorialnego na zadania oświatowe w latach 1999-2001 (w mln zł)**

	Ogółem	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwo
Część oświatowa subwencji ogólnej - 1999	1428,6	773,0	239,0	386,9	29,7
- 2000	1658,5	782,7	346,6	489,8	39,4
- 2001	1962,9	959,5	389,2	576,1	38,1

Tabela nr 51. **Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na zadania oświatowe w latach 1999-2001 finansowane z subwencji i dochodów własnych (w mln zł)**

	Ogółem	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwo
Oświata i wychowanie - 1999	2113,8	1117,9	287,4	663,6	44,9
- 2000	2426,3	1271,8	359,7	749,2	45,7
- 2001	2384,3	1238,5	403,4	698,7	43,7

Źródło: *Urząd Statystyczny w Krakowie, Ministerstwo Finansów*

2. BAZA MATERIALNA

Struktura własnościowa sieci szkół i placówek oświatowych, zmieniona zasadniczo w latach 1996-1999, w chwili obecnej jest już ustabilizowana. Do obowiązkowych zadań gmin należy prowadzenie zarówno szkół podstawowych jak i gimnazjów. Szkoły średnie oraz policealne prowadzone są w większości przez powiaty. Województwo jest organem prowadzącym dla szkół (głównie pomaturalnych i policealnych) o zasięgu regionalnym oraz dla kolegiów nauczycielskich, placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych. Nieprzerwanie od kilku lat bardzo dynamicznie rozwija się szkolnictwo niepubliczne wszystkich szczebli. Pomiedzy rokiem szkolnym 1999/2000 a 2000/2001 liczba szkół wzrosła o 15 %. Szczególnie jest to widoczne w szkolnictwie policealnym i średnim. Wśród podmiotów prowadzących szkoły policealne dominują osoby fizyczne, podmioty prawa handlowego oraz stowarzyszenia (129 na 131 placówek niepublicznych). W szkolnictwie średnim (licea i szkoły średnie zawodowe łącznie) obok wymienionych wyżej podmiotów dużą rolę odgrywają związki wyznaniowe, szczególnie Kościół Rzymsko-Katolicki (18 placówek na 166 placówek niepublicznych). Coraz większą grupę szkół zawodowych tworzonych przez podmioty niepubliczne stanowią szkoły dla dorosłych (81 placówek w roku szkolnym 1999/2000 oraz 109 w roku szkolnym 2000/2001). Wiąże się to z coraz większym znaczeniem kształcenia ustawicznego dorosłych jako jednej z form przeciwdziałania bezrobociu. Nieznacznie zwiększyła się w porównaniu z latami poprzednimi liczba niepublicznych szkół podstawowych i gimnazjów. W roku szkolnym 2000/2001 funkcjonowały 34 niepubliczne szkoły podstawowe (rok wcześniej 27) oraz 30 gimnazjów (rok wcześniej 24). Częściej niż w latach ubiegłych niepubliczne szkoły podstawowe powstawały na wsiach – głównie w związku z wdrażaniem Programu „Mała Szkoła”.

Tabela nr 52. **Organy prowadzące szkół**

Szkoły prowadzone przez		
jednostki samorządu terytorialnego	1999/2000	3103
	2000/2001	3117
jednostki administracji centralnej	1999/2000	42
	2000/2001	34
organizacje społeczne	1999/2000	87
	2000/2001	106
związki wyznaniowe	1999/2000	25
	2000/2001	32
pozostałe (osoby fizyczne i prawne)	1999/2000	190
	2000/2001	223

Źródło: *Urząd Statystyczny w Krakowie*

W roku szkolnym 2000/2001 w województwie małopolskim funkcjonowało 1648 szkół podstawowych (w tym 1 dla dorosłych), o 54 mniej niż w roku szkolnym 1999/2000. Odnotowane zmniejszenie liczby szkół podstawowych jest kontynuacją procesu zapoczątkowanego w roku 1999 reformą systemu edukacji oraz czynnikami demograficznymi. Zmniejszenie liczby dzieci w wieku 6-7 lat wskutek mniejszego przyrostu naturalnego, połączone z wprowadzeniem zasady finansowania oświaty zawierającej się w formule „pieniądz podąża za uczniem”, skutkuje podejmowaniem przez gminy głębokich programów restrukturyzacji szkół. Likwidacji części szkół podstawowych towarzyszy stały wzrost liczby gimnazjów z 526 w roku szkolnym 1999/2000 do 554 w roku szkolnym 2000/2001. Szczególnie istotny jest fakt, że większość nowych szkół gimnazjalnych jest tworzonych w nowych, dobrze wyposażonych obiektach dydak-

tycznych, powstałych w wyniku prowadzonych przez gminy inwestycji. Liczba pomieszczeń przeznaczonych do nauki w szkolnictwie gimnazjalnym zwiększyła się nieomal dwukrotnie z 2 270 w roku szkolnym 1999/2000 do 4 086 w roku szkolnym 2000/2001.

Na ustabilizowanym poziomie utrzymuje się w omawianym okresie liczba szkół średnich. W roku szkolnym 2000/2001 funkcjonowało 1705 szkół średnich (w tym 244 dla dorosłych). Powyższa liczba szkół obejmuje 273 licea ogólnokształcące, 832 szkoły techniczne i zawodowe, w tym 206 zasadniczych zawodowych. Dla porównania w roku szkolnym 1999/2000 liczba szkół średnich obejmowała 1702 placówki, w tym 238 licea ogólnokształcące oraz 798 szkoły techniczne i zawodowe, w tym 206 zasadnicze zawodowe. Powyższe wskaźniki potwierdzają stały wzrost popularności liceów ogólnokształcących i nie słabnące zainteresowanie kształceniem na poziomie średnim zawodowym. Zauważalne jest także zahamowanie spadku liczby zasadniczych szkół zawodowych, które obserwowano w połowie lat 90-tych. Przedstawione dane obrazują stan szkolnictwa średniego w Małopolsce u progu reformy tego sektora oświaty. Na uwagę zasługuje fakt, że obserwowany w ciągu ostatniego roku wzrost liczby szkół średnich dotyczy w znacznej mierze szkół dla dorosłych. Potwierdza to rosnące znaczenie tych szkół w systemie oświaty.

Podobna tendencja dotyczy szkół policealnych, których liczba rośnie skokowo od kilku lat, głównie za sprawą powstających szkół niepublicznych. W roku szkolnym 2000/2001 funkcjonowały 202 szkoły policealne, przy 182 w roku szkolnym 1999/2000 oraz 168 dwa lata wcześniej.

Tabela nr 53. **Liczba szkół według typów**

Szkoły	1999/2000	2000/2001
Podstawowe	1699	1647
Podstawowe	1564	1521
Filialne	128	119
artystyczne I stopnia	4	4
Sportowe	3	3
Gimnazjalne	526	554
Średnie	828	861
ogólnokształcące	178	187
techniczne i zawodowe	650	674
w tym zasadnicze zawodowe	196	196
Policealne	182	202
Dla dorosłych	212	248
podstawowe	3	1
gimnazjalne	1	3
średnie	208	244

Źródło: *Urząd Statystyczny w Krakowie*

Rok szkolny 2000/2001 przyniósł prawie dwukrotny wzrost liczby uczniów niepełnosprawnych uczących się w klasach integracyjnych, terapeutycznych lub wyrównawczych w ogólnodostępnych szkołach podstawowych, oraz pięciokrotny wzrost liczby uczniów w podobnych klasach w szkołach gimnazjalnych. Powyższy trend jest zgodny ze współczesnymi standardami kształcenia osób niepełnosprawnych i jest dobrym prognozą na przyszłość.

Tabela nr 54. Szkolnictwo specjalne

Szkoly specjalne		Szkoly	Uczniowie
szkoly podstawowe	1999/2000	52	3933
	2000/2001	52	3926
oddziały specjalne przy szkołach podstawowych	1999/2000	31	298
	2000/2001	26	223
klasy integracyjne w szkołach podstawowych	1999/2000		2271
	2000/2001		4131
gimnazja	1999/2000	46	1021
	2000/2001	50	2160
oddziały specjalne przy szkołach gimnazjalnych	1999/2000	7	65
	2000/2001	10	103
klasy integracyjne przy szkołach gimnazjalnych	1999/2000		287
	2000/2001		1542
licea ogólnokształcące	1999/2000	5	237
	2000/2001	5	277
licea i technika zawodowe	1999/2000	4	296
	2000/2001	4	306
zasadnicze szkoly zawodowe	1999/2000	22	2513
	2000/2001	21	2543
policealne szkoly zawodowe	1999/2000	2	202
	2000/2001	2	196

Źródło: *Urząd Statystyczny w Krakowie*

W roku szkolnym 2000/2001 zasadniczo utrzymana została struktura nauczania języka ojczystego dzieci i młodzieży mniejszości narodowych i etnicznych. Radykalnej zmianie uległa jednak liczba szkół i ilość uczniów pobierających naukę języka słowackiego i języka ukraińskiego w szkołach podstawowych. Liczba placówek, w których uczono języka słowackiego zmniejszyła się w ciągu ostatniego roku z 11 do 1. Równocześnie zwiększyła się liczba szkół z językiem ukraińskim z 5 do 12. Liczba dzieci uczących się języka słowackiego na poziomie szkoły podstawowej spadła z 303 do 38 osób, natomiast liczba dzieci uczących się języka ukraińskiego wzrosła z 47 osób do 195.

Tabela nr 55. Nauczanie języka ojczystego mniejszości narodowych

Szkoly		Ogółem	Język		
			łemkowski	słowacki	ukraiński
podstawowe i zespoły międzyшколne	1999/2000	24	8	11	5
	2000/2001	20	7	1	12
gimnazja	1999/2000	6	2	3	1
	2000/2001	9	4	3	2
szkoly średnie i zawodowe	1999/2000	2	x	1	1
	2000/2001	2	X	1	1
uczniowie	1999/2000	522	80	385	57
	2000/2001	430	88	131	211

Źródło: *Urząd Statystyczny w Krakowie*

Od 1995 roku nie zmieniała się w znaczący sposób liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W roku szkolnym 2000/2001 do przedszkoli uczęszczało ponad 57 tys. dzieci w wieku 3-6 lat. Około 20 tys. dzieci – głównie sześciolatków, uczęszczało w tym czasie do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Około 2/3 miejsc przedszkolnych znajduje się w mieście a 1/3 na wsi. Ta niekorzystna tendencja utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat. Pomimo pewnej stagnacji w dynamice rozwoju bazy dydaktycznej wychowania przedszkolnego, w okresie 1995-2001 zwiększył się odsetek dzieci w wieku 3-6 lat uczęszczających do przedszkoli z 44% w 1995 do 50,5% w roku 2001. Wzrost ten był możliwy dzięki zmniejszeniu się w tym okresie liczby dzieci w wieku przedszkolnym.

Tabela nr 56. **Przedszkola i oddziały przedszkolne**

Wyszczególnienie		Pla- cówki	Miejsca	Nauczyciele	Dzieci
Przedszkola					
Ogółem	1999/2000	831	59239	4483	59668
	2000/2001	809	58972	4442	57628
Miasta	1999/2000	392	39216	3141	40383
	2000/2001	392	39252	3111	38915
Wieś	1999/2000	439	20023	1342	19285
	2000/2001	417	19720	1331	18713
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych					
Ogółem	1999/2000	1048		1255	20994
	2000/2001	1028		1206	20855
Miasta	1999/2000	128		241	4333
	2000/2001	138		254	4588
Wieś	1999/2000	920		1014	16661
	2000/2001	890		952	16267

Źródło: *Urząd Statystyczny w Krakowie*

3. UCZNIOWIE

Zmiany zachodzące w sieci szkolnej warunkowane są przede wszystkim liczbą uczniów w poszczególnych typach szkół. Pomiedzy rokiem szkolnym 1999/2000 a 2000/2001 liczba uczniów szkół podstawowych spadła z 344 491 do 284 495. Powyższa tendencja spowodowana czynnikami demograficznymi ma od kilku lat charakter stały i w sposób znaczący wpływa na sytuację w oświacie. W gimnazjach w związku z rozpoczęciem nauki przez drugoklasistów liczba uczniów wzrosła dwukrotnie z 51 618 w roku szkolnym 1999/2000 do 101 776 w roku szkolnym 2000/2001. W niewielkim stopniu zwiększyła się w omawianym okresie liczba uczniów szkół średnich. Wzrost dotyczył głównie liceów ogólnokształcących oraz szkół dla dorosłych.

Tabela nr 57. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół

Uczniowie	1999/2000	2000/2001
Podstawowe	344 491	284 495
podstawowe	339 121	279 301
sportowe	1 754	1 554
filialne	2 733	2 830
artystyczne I stopnia	883	810
Gimnazjalne	52 207	101 776
Średnie	202 430	206 187
ogólnokształcące	70 699	76 127
techniczne i zawodowe	131 731	130 060
w tym zasadnicze zawodowe	50 415	47 883
Policealne	19 841	18 566
Dla dorosłych	23 704	26 341
podstawowe	54	8
gimnazjalne	11	147
średnie	23 639	26 186
ogólnokształcące	6 958	8 700
zawodowe	16 681	17 486
w tym zasadnicze zawodowe	797	701

Źródło: *Urząd Statystyczny w Krakowie*

4. KADRA NAUCZYCIELSKA

Zmniejszająca się liczba uczniów szkół podstawowych ma oczywisty wpływ na wielkość zatrudnienia kadry nauczycielskiej. Zatrudnienie pomiędzy rokiem szkolnym 1999/2000 a 2000/2001 spadło z 24 703 osób do 20 400. Część nauczycieli przeszło do pracy w rozwijających się gimnazjach, w których zatrudnienie wzrosło z 2 351 osób w roku szkolnym 1999/2000 do 6 011 osób w roku szkolnym 2000/2001. Od kilku lat ustabilizowana jest sytuacja kadrowa w szkolnictwie średnim. W omawianym okresie zanotowano niewielki wzrost liczby nauczycieli (o około 35 osób). Liczba nauczycieli w szkołach średnich wszystkich typów wynosiła w roku szkolnym 2000/2001 – 11 560 osób.

Reforma systemu edukacji, a w szczególności nowe zasady awansu zawodowego nauczycieli są powodem niesłabnącego zainteresowania tego środowiska kształceniem ustawicznym. W roku szkolnym 2000/2001 z oferty szkoleniowej Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli skorzystało ok. 18 000 nauczycieli. Zdecydowanie zwiększyła się liczba podmiotów organizujących kształcenie ustawiczne nauczycieli. W roku szkolnym 2000/2001 liczba publicznych placówek doskonalenia nauczycieli wzrosła do 4 (rok wcześniej istniała tylko 1 wojewódzka placówka doskonalenia nauczycieli z 3 oddziałami). Radykalnemu zwiększeniu uległa liczba niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli (wzrost z 2 do 24 w ciągu roku).

Tabela nr 58. **Nauczyciele w poszczególnych typach szkół**

Nauczyciele	1999/2000	2000/2001
Szkolnictwo		
Podstawowe	24 703	20 400
Gimnazjalne	2351	6011
Średnie	11 525	11 560
w tym średnie ogólnokształcące	3 531	3 589
techniczne i zawodowe*	7 994	7 971

* łącznie ze szkolnictwem policealnym

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

V. NAUKA

1. SZKOŁY WYŻSZE W MAŁOPOLSCE

Potencjał głównego ośrodka akademickiego województwa małopolskiego – Krakowa, decyduje o jego czołowej pozycji w kraju, stawiając go na drugim miejscu po ośrodku warszawskim. W oparciu o potencjał naukowy Krakowa rozwinęły się szkoły wyższe w większych miastach województwa – Tarnowie, Nowym Sączu, Chrzanowie i Nowym Targu.

Tabela nr 59. Szkolnictwo w Małopolsce na tle kraju

Wyszczególnienie		1998/99	1999/2000	2000/2001
Szkoly wyższe	Polska	256	277	300
	Małopolska	21	21	23
	%	8,2	7,6	7,6
Studenci ogółem	Polska	1 265 364	1 421 277	1 572 533
	Małopolska	119 754	128 445	142 439
	%	9,5	9	9,1
Absolwenci ogółem	Polska	172 064	212 924	258 518
	Małopolska	18 503	20 540	22 900
	%	10,8	9,6	8,9
Nauczyciele akademicy	Polska	72 471	75 194	77 255
	Małopolska	9 555	9 562	9 793
	%	13,1	12,7	12,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie US w Krakowie oraz GUS

W roku akademickim 2000/2001 działały w Małopolsce 23 szkoły wyższe, z czego 17 w Krakowie, 3 w Tarnowie, 2 w Nowym Sączu oraz 1 w Chrzanowie. Dwie spośród szkół - Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki w Krakowie oraz Krakowska Szkoła Wyższa, są szkołami nowopowstałymi, które uzyskały uprawnienia Ministra Edukacji Narodowej i rozpoczęły nauczanie w roku akademickim 2000/2001.

W ostatnich latach znacznie rozwinęła się sieć szkół prywatnych. W roku akademickim 2000/2001 w województwie małopolskim funkcjonowało 12 szkół publicznych i 11 szkół niepublicznych (w tym 2 organizacje kościelnych). W szkołach niepublicznych kształciło się blisko 20,1 tysiąca studentów, co stanowi 14,1% ogółu studiujących.

Małopolskie szkoły wyższe znajdują się w ścisłej czołówce rankingów polskich uczelni. W zestawieniu tygodnika „Wprost” na pierwszym miejscu znajdują się: Uniwersytet Jagielloński, w kategorii „Uniwersytety”, Akademia Górniczo – Hutnicza w kategorii „Uczelnie Techniczne”, Akademia Pedagogiczna im. KEN w kategorii „Uczelnie pedagogiczne” oraz Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University w Nowym Sączu w kategorii „Niepaństwowe wyższe szkoły biznesu i zarządzania”. Wysokie, drugie miejsca zajmują także Collegium Medicum UJ wśród akademii medycznych oraz krakowska Akademia Sztuk Pięknych wśród uczelni plastycznych, muzycznych, teatralnych i filmowych.

Wychodząc naprzeciw potrzebom rynku pracy, szkoły wyższe uruchomiły w ostatnich latach wiele nowych kierunków. Nowe kierunki i specjalności tworzone były przede wszystkim w zakresie ekonomii, informatyki, ochrony środowiska, administracji i rozwoju regionalnego.

Rozwojowi nowoczesnego szkolnictwa sprzyja również współpraca z zagranicznymi uczelniami. Utrzymywanie kontaktów z innymi placówkami pozwala na stworzenie systemu, w którym szkoły wymieniają się doświadczeniami i których dyplomy są wzajemnie uznawane. Największe doświadczenie w tym zakresie mają uczelnie publiczne: Uniwersytet Jagielloński, Akademia Górniczo-Hutnicza, Politechnika Krakowska. Uczelnie niepubliczne również nawiązały ciekawe kontakty z zagranicznymi szkołami. Wśród nich wyróżnia się Wyższa Szkoła Biznesu w Nowym Sączu, której partnerem – współzałożycielem jest amerykański uniwersytet National-Louis University. WSB otrzymała w 2000 r. jako jedyna w Polsce akredytację, dzięki której absolwenci stacjonarnych studiów licencjackich będą mogli otrzymywać dwa tytuły i dyplomy: polski licencjata i amerykański bakałarza. Współpraca zagraniczna dotyczy przede wszystkim uczelni w Europie i Stanach Zjednoczonych. Niektóre uczelnie nawiązały jednak w ostatnich latach kontakty z krajami, z którymi nie miały wcześniej tradycji współpracy, takimi jak Brazylia, Argentyna, Chile, Chiny czy Japonia.

Tabela nr 60. **Studenci i nauczyciele akademicy szkół wyższych w Małopolsce**

Nazwa szkoły	Rok szkolny	Studenci ogółem	Studenci studiów dziennych	Nauczyciele akademicy
1	2	3	4	5
Uniwersytet Jagielloński	1995/96	19958	14547	2840
	1998/99	25876	16694	3093
	1999/2000	28135	17874	2952
	2000/2001	30491	19186	2966
Dynamika		152,7	131,8	104,4
Akademia Górniczo-Hutnicza	1995/96	15547	10170	1695
	1998/99	21401	13009	1817
	1999/2000	23126	13871	1866
	2000/2001	25866	15770	1910
Dynamika		166,3	155,1	112,6
Politechnika Krakowska	1995/96	7626	5549	1004
	1998/99	12138	7933	1055
	1999/2000	13361	8428	1078
	2000/2001	15053	9546	1093
Dynamika		197,3	172,0	108,8
Akademia Rolnicza	1995/95	8139	5636	797
	1998/99	10099	6671	901
	1999/2000	10372	6953	904
	2000/2001	11215	7301	883
Dynamika		137,8	129,5	110,8
Akademia Ekonomiczna	1995/96	13633	5918	518
	1998/99	17540	6360	577
	1999/2000	17689	6292	599
	2000/2001	18573	6173	609
Dynamika		136,2	104,3	117,6

1	2	3	4	5
Akademia Pedagogiczna	1995/96	9439	4532	711
	1998/99	11471	4852	740
	1999/2000	11456	4948	733
	2000/2001	12139	5093	730
Dynamika		128,6	112,4	102,7
Akademia Wychowania Fizycznego	1995/96	3447	1958	304
	1998/99	3412	1619	308
	1999/2000	3412	1612	297
	2000/2001	3606	1661	308
Dynamika		104,6	84,8	101,3
Akademia Muzyczna	1995/96	648	422	183
	1998/99	606	444	208
	1999/2000	587	454	208
	2000/2001	573	468	207
Dynamika		88,4	110,9	113,1
Akademia Sztuk Pięknych	1995/96	787	787	233
	1998/99	919	781	249
	1999/2000	960	844	245
	2000/2001	1012	839	245
Dynamika		128,6	106,6	105,1
Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna	1995/96	275	275	79
	1998/99	300	300	52
	1999/2000	309	290	77
	2000/2001	309	281	79
Dynamika		112,4	102,2	100
Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie	1998/99	511	380	9
	1999/2000	1047	892	51
	2000/2001	2006	1838	97
Dynamika		392,6	483,7	1077,7
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu	1998/99	430	363	17
	1999/2000	863	707	64
	2000/2001	1514	1125	97
Dynamika		352,1	310	570,6
Wyższa Szkoła Biznesu w Nowym Sączu	1995/96	1512	1036	127
	1998/99	2641	1495	192
	1999/2000	2771	1486	136
	2000/2001	3069	1610	136
Dynamika		203	155,4	107,1
Profesjonalna Szkoła Biznesu w Krakowie	1995/96	134	106	6
	1998/99	2021	739	14
	1999/2000	2346	607	15
	2000/2001	2619	362	15
Dynamika		1954,4	341,5	250

1	2	3	4	5
Wyższa Szkoła Handlowa w Krakowie	1995/96	61	61	10
	1998/99	243	120	10
	1999/2000	317	129	11
	2000/2001	311	115	12
Dynamika		509,9	188,5	120
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie	1995/96	640	294	14
	1998/99	1666	432	27
	1999/2000	1761	354	28
	2000/2001	1763	283	29
Dynamika		275,5	96,2	207,1
Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Krakowie	1995/96	403	217	2
	1998/99	2162	1195	28
	1999/2000	2712	1356	35
	2000/2001	3301	1412	41
Dynamika		819,1	650,7	2050
Małopolska Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Tarnowie	1995/96	194	52	12
	1998/99	1767	329	33
	1999/2000	1998	343	41
	2000/2001	1915	314	44
Dynamika		987,1	603,8	366,7
Wyższa Szkoła Biznesu w Tarnowie	1998/99	1001	234	26
	1999/2000	1502	285	36
	2000/2001	1732	278	43
Dynamika		173,0	118,8	165,4
Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie	1995/95	1585	867	101
	1998/99	2138	1812	153
	1999/2000	2199	1971	118
	2000/2001	2100	1945	124
Dynamika		132,5	224,3	122,8
Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „IGNATIANUM” w Krakowie	1995/96	702	439	44
	1998/99	1412	554	46
	1999/2000	1522	610	68
	2000/2001	1730	676	77
Dynamika		246,4	154,0	175,0
Krakowska Szkoła Wyższa im. A. F. Modrzewskiego w Krakowie	2000/2001	1276	385	23
Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki w Krakowie	2000/2001	266	106	25

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Małopolskiego 2001 r.

2. STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH

Pod względem liczebności studentów Małopolska zajmuje trzecie miejsce po województwach: mazowieckim i śląskim. W 23 uczelniach województwa małopolskiego w roku akademickim 2000/2001 kształciło się 142439 studentów, co stanowi nieco ponad 9% ogólnej liczby studentów w kraju.

Od połowy lat dziewięćdziesiątych liczba studiujących wzrosła niemal dwukrotnie, a niemal trzykrotnie w porównaniu z końcem lat osiemdziesiątych. Do odnotowanego wzrostu przyczynił się przede wszystkim dynamiczny przyrost słuchaczy studiów zaocznych i wieczorowych oraz zwiększenie limitów przyjęć na studia i otwieranie nowych kierunków. Duże znaczenie miało również tworzenie się nowych szkół wyższych, zwłaszcza niepublicznych. Poza ośrodkiem krakowskim wybijają się szkoły powstałe w Tarnowie i Nowym Sączu.

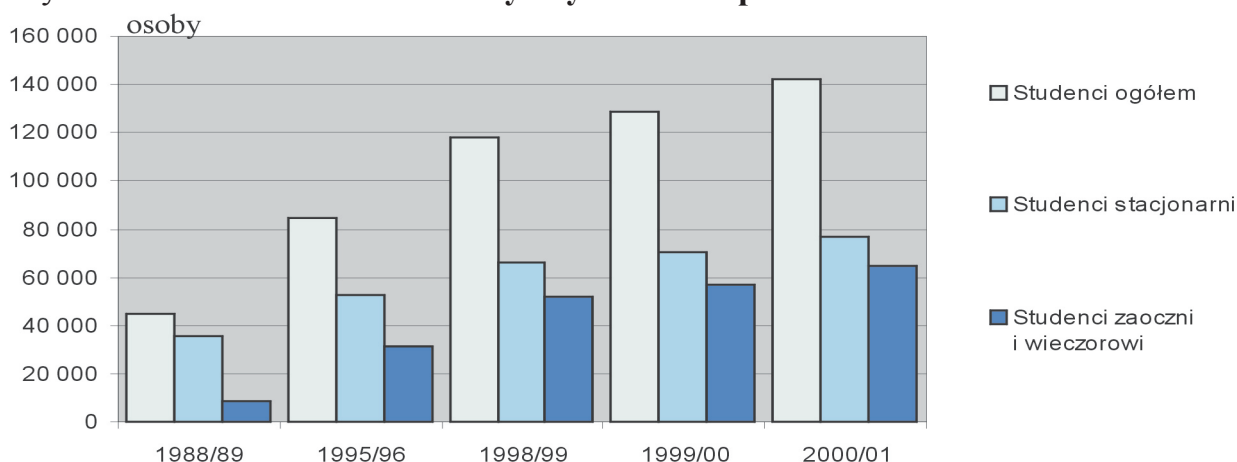
Tabela nr 61. Liczba studentów uczelni małopolskich w latach 1989-2000

Rok akad.	Studenci ogółem	Wzrost w %	Studenci stacjonarni	Wzrost w %	Studenci zaoczni	Wzrost w %
1988/1989	44 488		35 694		8 794	
1993/1994	66 713	50	47 404	32,8	16 309	85,5
2000/2001	142 439	113	76 767	64	58 645	259

Źródło: opracowanie sektorowe do SRWM oraz Rocznik Statystyczny Województwa Małopolskiego 2001 r.

W roku akademickim 2000/2001 największą popularnością cieszyły się kierunki z grupy „biznes i administracja”, takie jak zarządzanie i marketing, stosunki międzynarodowe, finanse oraz bankowość, na których studiowało 27,6% ogółu studiujących (39,3 tys. studentów). Dużym zainteresowaniem cieszyły się również kierunki techniczne, na których studiowało 24,4% studiujących, głównie z grupy „matematyka i programy komputerowe”, a w szczególności informatyka. Małe zainteresowanie kierunkami rolniczymi i leśnymi (3,5%) oraz medycyną (3,2%).

Wykres nr 14. Studenci szkół wyższych w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie i opracowania sektorowego do SRWM

Tak znaczny wzrost ilości studiujących nastąpił przede wszystkim dzięki rozwojowi uczelni publicznych, które skupiają niemal 90% wszystkich studentów. W uczelniach tych przeważają studenci stacjonarni, jednak proporcje między ilością studentów stacjonarnych a zaocznych systematycznie ulegają zmniejszeniu. Uniwersytet Jagielloński i Akademia Rolnicza wciąż kształcą niemal dwukrotnie więcej studentów w systemie stacjonarnym, z drugiej strony na Akademii

Ekonomicznej kształci się dwukrotnie więcej studentów zaocznych.

Uczelnie niepubliczne są na ogół placówkami kształcącymi stosunkowo niedużą liczbę studentów, przeważnie nie przekraczającą trzech tysięcy. W strukturze studiujących przeważają zdecydowanie studenci studiów zaocznych, choć nie jest to regułą, gdyż w Wyższej Szkole Biznesu w Nowym Sączu kształci się więcej studentów w trybie stacjonarnym. Wszyscy studenci w szkołach niepublicznych płacą za naukę.

W uczelniach małopolskich, zarówno publicznych jak i niepublicznych, kształcą się także studenci z innych krajów. Liczba studiujących obcokrajowców w ostatnich latach systematycznie wzrastała z 720 w roku 1995/1996 do 1098 w roku 2000/2001. Studiujący w roku akademickim 2000/2001 obcokrajowcy to przede wszystkim studenci Uniwersytetu Jagiellońskiego – 667 osób oraz Akademii Ekonomicznej – 134 osoby. Najliczniejszą grupą obcokrajowców są studenci z Europy – 807 osób, w tym głównie z Ukrainy, Norwegii, Czech i Białorusi. Znaczną grupę stanowią również studenci z Kazachstanu oraz ze Stanów Zjednoczonych.

3. KADRA NAUKOWO-DYDAKTYCZNA

W szkołach wyższych województwa małopolskiego w roku akademickim 2000/2001 zatrudnionych było 9 793 nauczycieli. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił wzrost o 231 osób, czyli o 2%. Jakkolwiek wielkość ta plasuje Małopolskę na wysokiej, drugiej pozycji po województwie mazowieckim i stanowi prawie 12% liczby wszystkich nauczycieli akademickich w kraju, to jednak liczebność kadry coraz częściej oceniana jest jako niewystarczająca. Według danych ogólnopolskich przyrost kadry naukowej w latach dziewięćdziesiątych wynosi około 7%. W tym samym okresie ilość studiujących wzrosła trzykrotnie. Podobnie wielkości te kształtują się również w województwie małopolskim.

Dane przedstawiające ilość kadry akademickiej nie dość, że pokazują niewielki jej przyrost, są zniekształcone i zawyżone poprzez powszechne zjawisko wieloetatowości. Chodzi tu o fakt zatrudniania się nauczycieli najczęściej na tzw. „pierwszym etacie” w szkole publicznej i dodatkowo w szkołach niepublicznych. Tak więc osoby pracujące na kilku etatach liczone są wielokrotnie.

W szkołach publicznych liczba nauczycieli akademickich w ostatnich dwóch latach bądź wzrosła jedynie nieznacznie, bądź w niektórych uległa nawet zmniejszeniu. Natomiast w szkołach niepublicznych nastąpił wyraźny wzrost spowodowany rozwojem tych placówek, niestety jak wcześniej zostało wspomniane bazują one na zasobach kadry szkół publicznych, tak więc nie jest to realny przyrost kadry.

W strukturze nauczycieli w roku 2000/2001 w stosunku do poprzedniego zwiększyła się o 76 grupa profesorów, spadek natomiast nastąpił w grupie asystentów.

Tabela nr 62. **Nauczyciele akademicy w szkołach wyższych w Małopolsce**

	1995/96	1998/99	1999/2000	2000/2001
Ogółem	8680	9555	9562	9793
Profesorowie	1291	1449	1589	1665
Docenci	182	142	113	89
Adiunkci	3311	3491	3567	3704
Asystenci	2289	2565	2419	2397

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z uczelni

4. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWO-BADAWCZA

Działalność naukowo-badawcza szkół wyższych obejmuje prace prowadzone w ramach działalności własnej, projekty badawcze tzw. „granty” dofinansowywane przez Komitet Badań Naukowych, fundacje krajowe i zagraniczne oraz instytucje gospodarcze. Komitet Badań Naukowych dofinansowuje również prace w ramach działalności statutowej i badań własnych. Poniżej przedstawiono najważniejsze informacje na temat prac naukowo-badawczych oraz uczestnictwa w programach międzynarodowych w 2001 roku.

Uniwersytet Jagielloński

- projekty badawcze z KBN – 557,
- prace w ramach badań własnych – 802,
- prace w ramach działalności statutowej - 759
- projekty zamawiane – 4, projekty celowe – 1, prace w ramach działalności umownej – 33, subsydia Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej - 8
- projekty badawcze w ramach programów międzynarodowych: 5 Program Ramowy UE– 19,
- programy edukacyjne: TEMPUS – 16, Leonardo da Vinci – 7, JEAN MONNET – 2, CEEPUS - 6

Akademia Górniczo-Hutnicza

- projekty badawcze z KBN – 420,
- prace w ramach działalności statutowej - 196
- prace w ramach badań własnych – 424
- prace realizowane na zamówienie przemysłu i innych instytucji krajowych i zagranicznych, a także zamówienia i zlecenia dofinansowane z działalności ogólnotechnicznej DOT, SPUB-M i DWB – 420
- projekty badawcze realizowane wspólnie z partnerami zagranicznymi - 214
- międzynarodowe programy badawcze: 5 Program Ramowy UE- 13, EUREKA, II FMSC, NATO,
- programy edukacyjne – SOCRATES-ERASMUS, SOCRATES-LINGUA, SOCRATES-MINERVA, LEONARDO, TEMPUS, CEEPUS

Politechnika Krakowska

- prace w ramach działalności statutowej – 190,
- badania własne – 158,
- specjalne urządzenia i programy badawcze (SPUB) – 6,
- projekty badawcze własne („granty”) – 129,
- projekty badawcze celowe – 9,
- projekty badawcze zamawiane – 2,
- prace badawczo-rozwojowe i usługowe wykonywane na rzecz instytucji i podmiotów gospodarczych na podstawie otrzymanych zleceń i zawartych umów – 369,
- międzynarodowe programy badawcze: EUREKA, COST, 5 Program Ramowy UE,
- zagraniczne projekty indywidualne prowadzone przez Instytuty Politechniki,
- programy edukacyjne: TEMPUS, SOCRATES-ERASMUS, CEEPUS, LEONARDO DA VINCI, POLONIUM.

Akademia Rolnicza

- prace w ramach działalności statutowej – 125
- badania własne – 161
- projekty badawcze własne („granty”) – 136

- projekty badawcze w ramach programów międzynarodowych: INCO-COPERNICUS, 5 Program Ramowy UE, COST,
- międzynarodowe programy edukacyjne – TEMPUS, SOCRATES – ERASMUS, JEAN MONET

Akademia Ekonomiczna

- projekty badawcze z KBN („granty”)– 107
- działalność własna - 8
- międzynarodowe programy edukacyjne: SOCRATES, LEONARDO, TEMPUS, CEEPUS

Akademia Pedagogiczna

- prace w ramach działalności statutowej - 88
- badania własne – 301
- międzynarodowe programy edukacyjne – SOCRATES LINGUA A PRIMEROS PASOS, SOCRATES LINGUA, SOCRATES ERASMUS, TEMPUS, JEAN MONET

Akademia Wychowania Fizycznego

- projekty badawcze z KBN – 6
- badania własne – 13
- prace w ramach działalności statutowej – umowy na zlecenie związków i klubów sportowych

Papieska Akademia Teologiczna

- działalność badawcza statutowa – 1, badania własne – 1, granty indywidualne – 3, dotacja na działalność wspierającą badania – 1 - wszystkie finansowane przez KBN
- dotacja celowa – 1 – źródła zagraniczne
- międzynarodowe programy edukacyjne – TEMPUS II, Program „Templeton”

Studia doktoranckie prowadzą wyłącznie uczelnie publiczne. Szczegółowe dane dotyczące liczby uczestników studiów doktoranckich, przeprowadzonych promocji oraz otwartych przewodów przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 63. **Studia doktoranckie**

Uczelnia	Liczba uczestników studiów doktoranckich			Liczba przeprowadzonych promocji doktorskich			Liczba otwartych przewodów doktorskich		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Uniwersytet Jagielloński	1659	1937	2195	190	150	233	323	383	416
Akademia Górniczo-Hutnicza	552	606	633	94	101	122	61	69	132
Politechnika Krakowska	207	189	294	50	43	43	47	47	63
Akademia Rolnicza	109	124	133	27	30	68	12	29	36
Akademia Ekonomiczna	148	141	97	39	24	29	39	30	32
Akademia Pedagogiczna	46	80	94	18	18	27	23	37	-
Akademia Wychowania Fizycznego	21	31	43	7	7	7	8	9	20
Papieska Akademia Teologiczna	386	554	553	23	17	37	54	38	43
Razem	3128	3662	4042	448	390	566	593	663	742

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z uczelni oraz US w Krakowie

5. BAZA SOCJALNA UCZELNI MAŁOPOLSKICH

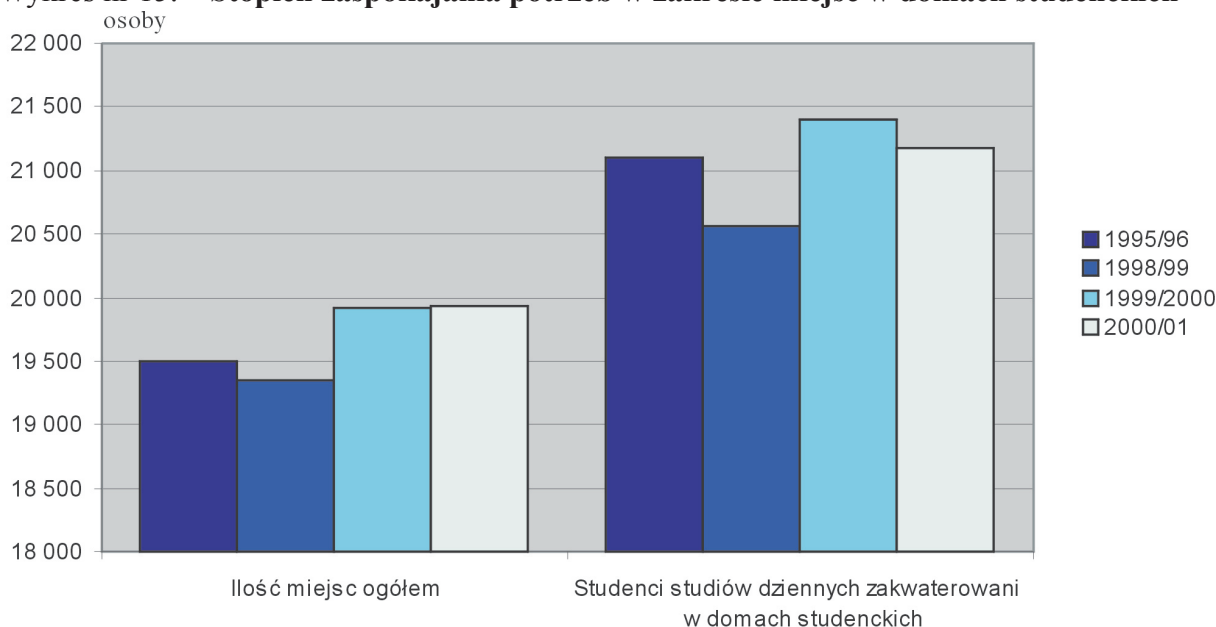
W roku akademickim 2000/2001 szkoły wyższe dysponowały 51 domami studenckimi o liczbie 19 936 miejsc. Najlepiej rozwiniętą bazę socjalną mają uczelnie publiczne. Najwięcej miejsc posiada Akademia Górniczo-Hutnicza oraz Uniwersytet Jagielloński. Uczelnie niepubliczne ze względu na to, że są to szkoły stosunkowo nowe, posiadają znacznie uboższą bazę socjalną. Duże dysproporcje istnieją również pomiędzy uczelniami krakowskimi i pozakrakowskimi. Sytuacja ta spowodowana jest jednak przede wszystkim różną odległością od uczelni. Posiadana przez uczelnie baza noclegowa jest niewystarczająca. Pozwala ona jedynie na zakwaterowanie 44% uprawnionych studentów studiów dziennych (19936 studentów z 48024 uprawnionych).

Tabela nr 64. **Domy studenckie i stołówki**

	1995/1996	1998/1999	1999/2000	2000/2001
Domy studenckie				
Domy studenckie	47	50	51	51
Miejsca	19504	19341	19920	19936
Studenci studiów dziennych zakwaterowani w domach studenckich w % studentów studiów dziennych	21105 39,9	20568 31,0	21405 30,4	21171 27,6
Stołówki studenckie				
Stołówki	17	17	18	19
Miejsca konsumenckie	3289	3145	3215	3135
Korzystający z obiadów	11823	11485	10972	10604

Źródła: opracowanie własne na podstawie danych uczelni oraz US w Krakowie

Wykres nr 15. **Stopień zaspokajania potrzeb w zakresie miejsc w domach studenckich**

Źródło: opracowanie na podstawie danych uczelni oraz US w Krakowie

W roku akademickim 2000/2001 potrzeby studentów w zakresie wyżywienia zaspokajane były przez 19 stołówek o 3 135 miejscach, przy liczbie korzystających wynoszącej 10 604 osób.

6. NAJWAŻNIEJSZE INWESTYCJE I REMONTY

W roku 2001 realizowanych było kilka znaczących inwestycji w zakresie szkolnictwa wyższego, takich jak: budowa Kampusu 600-lecia Odnowienia UJ, budowa Pawilonu naukowo – dydaktycznego Wydziału Finansów Akademii Ekonomicznej, budowa budynku Wydziału Technologii Żywności Akademii Rolniczej, rozbudowa Biblioteki Jagiellońskiej. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela.nr 65. Zadania inwestycyjne uczelni powyżej 5 mln zł realizowane w 2001 r.

Lp.	Nazwa zadania inwestycyjnego i jego lokalizacja	Zakres rzeczowy	Termin rozpocz./zakończ.	Wartość kosztorysów	Nakłady w latach ubiegłych	Nakłady w 2001	Nakłady do poniesienia w 2002	Nakłady w latach następnych
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Uniwersytet Jagielloński								
1.	Kampus 600-lecia Odnowienia UJ I etap, I zadanie Kompleks Nauk Biologicznych	Obejmuje: Instytut Biologii Molekularnej Zespół Dydaktyczno-Biblioteczny i Wejścia Głównego	1999/2002	102 655 000	36 344 000	52 271 000	14 040 000	-
2.	Budowa Kampusu 600 lecia Odnowienia UJ	Instytut Nauk o Środowisku Instytut Geografii	2001/2010	805 960 000	-	1 930 000	11 451 000	792 579 000
3.	Biblioteka Jagiellońska	- budowa nowego skrzydła BJ (bud. nr 2) - budowa obiektów techn. (bud. nr 3 i 4) - remont i modernizacja starej części (bud. nr 1)	1994/2003	153 765 000	95 764 000	20 021 000	4 500 000	33 480
4.	Ośrodek Ochrony Zbiorów Bibliotecznych i Archiwalnych – Klinika Papieru	Budowa budynku oraz zainstalowanie aparatury odkwaszającej zbiory służących Uczelnianemu Ośrodkowi Ochrony Zbiorów Bibliotecznych i Archiwalnych.	2001/2004	12 070 000	-	100 000	550 000	11420 000

Tabela nr 65. c.d.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Akademia Ekonomiczna								
5.	Pawilon naukowo- dydaktyczny Wydziału Finansów	34 sale dydaktyczne na łączną ilość miejsc 1476, pokoje pracownicze, sala komputerowa na 30 miejsc, pomieszczenie organizacji studenckich, szatnia, portiernia, bufet, miejsca parkingowe w garażu podziemnym na 194 samochody, przewiązka łącząca budynek, z pawilonem dydaktyczno-sportowym (powierzchnia całkowita 7105 ² , kubatura 55 410 m ³)	2000/2004	39 399 000	3 209 000	6 633 000	8 800 000	20 757 000
Politechnika Krakowska								
6.	Instytut Pojazdów Samochodowych i Silników Spalinowych Kraków, Al. Jana Pawła II 37	Budynek byłej Hamowni – Obecnie budynek Centrum Systemów Informatycznych IPSISS oraz Biblioteki dla potrzeb Wydziału Mechanicznego. Budynek Sprężarkowni – zaadaptowany na Laboratorium Inżynierii Wiatrowej. Hala nr 1 – adaptacja Hali nr 1 na Centrum Sportu i Rekreacji dla potrzeb Wydziału Mechanicznego PK.	1974/2004	27 366 000	6 786 000	4 429 000	4 500 000	11 651 000
7.	Modernizacja budynku dla Wydziału Architektury Kraków Ul. Podchorążych 1	Wykonano wymianę stropów nad I piętrem oraz roboty ogólnobudowlane i instalacyjne z zakresu instalacji elektrycznej i instalacji c.o. w segmentach S ₂ , S ₃ i R ₃ . Zakończono roboty wykończeniowe i oddano w użytkowanie pomieszczenia parteru segmentu S ₃ o powierzchni 780 m ² i kubaturze 4.459 m ³ .	1994/2006	25 542 000	7 570 000	1 166 000	1 180 000	15 626 000
Akademia Rolnicza								
8.	Wydział Technologii Żywności Kraków – Mydlniki, ul. Balicka	I etap: Budynek Główny (m ² - 15 687, m ² -1552) Segment I (m ² - 4 474, m ² - 1141) Budynek Techniczny (m ² - 960, m ² - 132)	1997/2004 (Zakończ. I etapu – VIII 2002)	54 164 766	19 972 336	8 368 430	7 300 000	18 524 000

Tabela nr 65. c.d.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Akademia Pedagogiczna								
9.	Dom studencki przy ul. Armii Krajowej	Budowa od podstaw nowego domu studenckiego 31 200 m ³ , 9 503 m ²	2001	32 285 000	-	484 000	3 606 000	28 195 000
Akademia Wychowania Fizycznego								
10.	Budowa Zespołu Pomieszczeń Naukowo-Dydaktycznych, Kraków, al. Jana Pawła II 78	Powierzchnia zabudowy 1411 m ² Powierzchnia użytkowa 3531 m ² Powierzchnia całkowita 4047 m ² Kubatura 18 255 m ³	1988/2002	11 272 000	6 957 000	1 356 000	2 659 000	-
Akademia Sztuk Pięknych								
11.	Rozbudowa ASP przy ul. Paderewskiego	Dobudowa skrzydła budynku	1991/2001	9 500 000	8 800 000	700 000	-	-
Akademia Muzyczna								
12.	Obiekty dydaktyczne przy ul. św. Tomasza 39-41 i 43	Modernizacja i rozbudowa obiektów dydaktycznych	1998/2003	24 480 000	19 480 000	2 661 800	740 000	1 598 200
Papińska Akademia Teologiczna								
13.	Budowa biblioteki PAT na terenie III Kampusu UJ w Krakowie - Psychowicach	Budowa obiektu	2000	20 000 000	3 412 083	13 004 811	5 000 000	1 416 895
Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University								
14.	Obiekt dydaktyczny-Centrum Komputerowo-Administracyjne WSB-NLU w Nowym Sączu przy ul. Zielonej 27	Budowa 4 segmentów kubaturowych o pow. 6133,4 m ² i kubaturze 26969,5 m ³ , w tym: budowa i wyposażenie: czytelnia i magazynów bibliotecznych, sal dydaktycznych komputerowych, sal dydaktycznych lektoratowych, pokoi profesorskich, sali amfiteatralnej- wykładowej, 9 sal dydaktycznych, dziekanatów, działu nauczania i rekrutacji oraz sali posiedzeń senatu i gabinetów profesorskich	2001/2003	20 000 000	-	6 102 921	8 000 000	5 900 000

Tabela nr 65. c.d.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości								
15.	Budynek dydaktyczny przy ul. Armii Krajowej 8	Budynek dydaktyczny	2000/2002	9 500 000	1 770 835	4 153 111	3 576 054	
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie								
16.	Budynek dydaktyczno-administracyjny przy ul. Słowackiego 8	Powierzchnia zabudowy – 648,7 m ² Powierzchnia całkowita – 2 754 m ² Kubatura – 15 117 m ³	1998/2008 I etap - 2002	11 267 891	3 815 311	847 580	105 000	6 500 000
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie								
17.	Budowa biblioteki uczelniczanej dla PWSZ w Tarnowie przy ul. Mickiewicza	Budowa obiektu przeznaczzonego na bibliotekę uczelni	1999/2002	9 407 215	6 650 075	2 636 502	1 057 140	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z uczelni

VI. KULTURA

1. FINANSOWANIE KULTURY

Działalność kulturalna polegająca na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury prowadzona jest w województwie małopolskim zarówno przez instytucje kultury, jak i w formie pozainstytucjonalnej. Pozainstytucjonalny ruch kulturalny tworzą różnego rodzaju towarzystwa, stowarzyszenia, fundacje, zrzeszenia kulturalne, a także liczne grupy nieformalne. Na terenie województwa działalność prowadzą instytucje kultury o charakterze narodowym i regionalnym, ponadto funkcjonuje kilkaset gminnych oraz powiatowych instytucji kultury i placówek kultury z wieloma filiami, klubami, świetlicami, a także placówki przyzakładowe i jednostki działające w strukturach spółdzielni mieszkaniowych.

W latach 1999-2001 największymi źródłami finansowania kultury są budżety jednostek samorządu terytorialnego: budżet województwa małopolskiego, budżety gmin i powiatów. Z budżetu państwa utrzymywanych jest 6 narodowych instytucji kultury zlokalizowanych na terenie województwa małopolskiego (zob. niżej). Środki przekazane w latach 1999-2001, poprzez budżety jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego, na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego kształtowały się następująco:

1. Województwo Małopolskie

- w 1999 roku – 37 493,7 tys. zł.
- w 2000 roku – 47 103,0 tys. zł., w tym na inwestycje 3 277,8 tys. zł.
- w 2001 roku – 50 982,2 tys. zł., w tym na inwestycje 5 355,6 tys. zł.

2. Powiaty województwa małopolskiego

- w 1999 roku – 2 255,5 tys. zł.
- w 2000 roku – 4 259,9 tys. zł.
- w 2001 roku - brak danych

3. Gminy województwa małopolskiego

- w 1999 roku – 151 122 tys. zł.
- w 2000 roku – 169 050,7 tys. zł., w tym na inwestycje 16 939,5 tys. zł.
- w 2001 roku - brak danych

Region Małopolski charakteryzuje się dużą liczbą stałych i cyklicznych przedsięwzięć kulturalnych mających często charakter międzynarodowy. Przykładem był Festiwal Kraków 2000, na realizację którego przekazano w latach 1999-2000 z budżetu państwa 19 mln. zł. Z budżetu państwa przyznane były także dotacje celowe na dofinansowanie bieżących zadań własnych, związanych z prowadzeniem instytucji kultury przejętych w dniu 1 stycznia 1999 roku przez samorządy.

Ważnym źródłem finansowania odnowy zabytków były środki celowe Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa, które wynosiły:

- w roku 1998 – 34 330,6 tys. zł
- w roku 1999 – 34 100,0 tys. zł
- w roku 2000 – 40 254,3 tys. zł
- w roku 2001 – 32 400,3 tys. zł (w tym 33 220 tys. zł z Kancelarii Prezydenta RP)
- w roku 2002 – 32 401,0 tys. zł (przewidywane wykonanie), w tym 29 070,0 tys. zł z Kancelarii Prezydenta RP)

Tabela nr 66. Finansowanie instytucji kultury przejętych w 1999 r. do prowadzenia przez jednostki samorządu terytorialnego w województwie małopolskim

Lp.	Organizator	Lokalizacja	Instytucja kultury	Dotacja dla instytucji kultury			Zatrudnienie (w przeliczeniu na etaty) stan: 31.12.2000 r.	Zatrudnienie (w przeliczeniu na etaty) stan: 31.12.2001 r.	Uwagi
				2000 r.		2001 r.			
				z budżetu JST	w tym: z budżetu państwa	z budżetu JST	w tym: z budżetu państwa		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	Województwo Małopolskie	Kraków	Teatr im. Juliusza Słowackiego	4 618 120	91 667	5 748 000	970 000	154,1	
2	Województwo Małopolskie	Kraków	Opera i Operetka w Krakowie	7 717 176	113 667	8 419 500	310 000	299,89	
3	Województwo Małopolskie	Kraków	Krakowski Teatr Scena STU	Woj. Małop 496 694 M. Kraków: 313 500	59 583	Woj. Małop 566 740 M. Kraków: 313 000	80 000	15,50	Instytucja wspólna Województwa Małopolskiego i Miasta Krakowa
4	Województwo Małopolskie	Zakopane	Teatr im. St. I. Witkiewicza	764 599	59 583	740 550	44 000	30,25	
5	Województwo Małopolskie	Kraków	Filharmonia im. K. Szymanowskiego	6 088 265	432 500	6 109 150	200 000	229,10	
6	Województwo Małopolskie	Kraków	Wojewódzka Biblioteka Publiczna	5 539 228	1 068 334	5 180 731	806 731	134,00	
7	Województwo Małopolskie	Kraków	Małopolski Ośrodek Kultury	2 065 870	82 500	1 728 920	68 000	27,00	
8	Województwo Małopolskie	Nowy Sącz	Małopolskie Centrum Kultury „Sokół”	1 254 057	165 000	1 244 900	106 500	44,00	45,5
9	Województwo Małopolskie	Nowy Sącz	Małopolskie Biuro Wystaw Artystycznych w Nowym Sączu: - Salon Wystawienniczy w Nowym Sączu - Galeria Sztuki „Dwór Karwacjanów” w Gorlicach - Galeria „Jatki” w Nowym Targu - Galeria MBWA w Krynicy - Galeria Sztuki w Zakopanem - Galeria Sztuki w Gorlicach - Galeria „U Jaksy” w Miechowie	695 381	-	779 600	45 000	20,00	17,00

Tabela nr 66. c.d.

1	2	3	4	5		6		7	8	9
10	Województwo Małopolskie	Kraków	Muzeum Archeologiczne	2 326 290	27 500	2 459 200	70 000	88,00	85,50	
11	Województwo Małopolskie	Kraków	Muzeum Etnograficzne im. S. Udzieli	2 145 429	320 833	2 062 000	70 000	69,50	64,50	
12	Województwo Małopolskie	Nowy Sącz	Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu - Oddział „Dom Gotycki” - Filia - Galeria „Dawna Synagoga” - Filia - Galeria Marii Ritter - Oddział - Sąddecki Park Etnograficzny - Filia - Muzeum Lachów Sąddeckich - Oddział - Muzeum Nikifora w Krynicy - Oddział - Ośrodek Budownictwa Ludowego w Szymbarku - Filia OBL - Cerkiew w Bartnem - Oddział Muzeum Pienińskie w Szeżawnicy	2 179 682	265 833	2 334 200	145 000	75,75	77,25	
13	Województwo Małopolskie	Tarnów	Muzeum Okręgowe w Tarnowie - Budynek Główny w Tarnowie - Oddział - Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej - Oddział - Muzeum Etnograficzne w Tarnowie - Oddział - Muzeum im. W. Witosa w Wierzchosławicach - Oddział - Zamek w Dębnie - Oddział - Dwór w Dołędze - Oddział - Muzeum Felicji Curyłowej w Zalipiu - Oddział - Muzeum Jana Matejki „Koryznowka w Nowym Wiśniczu	2 558 495	339 167	2 634 100	195 000	75,00	73,08	

Tabela nr 66. c.d.

1	2	3	4	5		6		7	8	9
14	Województwo Małopolskie	Zakopane	Muzeum Tatrzańskie im. Tytusa Chałubińskiego - Budynek Główny Filia - Galeria Sztuki im. W.I. Kulczyckich - Filia - Muzeum Pamiątek Komela Makuszyńskiego - Filia - Galeria Władysława Hasiora - Filia - Muzeum Stylu Zakopińskiego - Filia - Zagroda Korkosów - Czarna Góra - Filia - Zagroda Sołtysów - Jurgów - Filia - Muzeum Powstania Chochołowskiego - Filia - Dwór w Łopusznej	1 437 218	128 333	1 552 800	100 000	51,00	45,00	
15	Województwo Małopolskie	Kraków	Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora „Cricoteka”	480 550	25 667	692 600	150 000	11,50	10,50	
16	Województwo Małopolskie	Kraków	Muzeum Lotnictwa Polskiego	821 040	183 333	891 400	115 000	31,30	31,30	
17	Województwo Małopolskie	Kraków	Instytucja Filmowa „Apollo Film” - sieć kin w województwach: małopolskie, świętokrzyskie, podkarpackie	400 000	400 000	430 000	300 000	121,00	118,00	Instytucja samofinansująca się
18	Miasto Kraków	Kraków	Teatr „Bagatela” im. Tadeusza Boya-Żeleńskiego	2 832 400	775 500	3 580 000	400 000	84,00	87,00	
19	Miasto Kraków	Kraków	Teatr Lalki i Maski „Grotteska”	2 215 200	137 500	3 124 100	300 000	65,80	68,00	
20	Miasto Kraków	Kraków	Muzeum Historii Fotografii	892 244	155 832	1 144 000	230 000	34,00	34,00	
21	Miasto Kraków	Kraków	Teatr Ewy Demarczyk	41 660	-	-	-	-	-	Likwidacja - od 1.03.2000r.
22	Miasto Kraków	Kraków	Capella Cracoviensis	2 018 131	275 000	2 372 000	280 000	66,00	66,00	

Tabela nr 66. c.d.

1	2	3	4	5		6		7	8	9
23	Miasto Nowy Sącz	Nowy Sącz	Sądecka Biblioteka Publiczna	b.d.	b.d.	1 461 488	203 000	b.d.	46	
24	Powiat tarnowski (ziemski)	Tarnów i Kąсна Dolna	Centrum Paderewskiego Tarnów - Kąсна Dolna	663 133	463 133	660 914	360 914	8,50	8,50	
25	Powiat nowotarski	Zubrzyca Górna	Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej	540 430	338 460	457 000	247 000	18,00	18,07	
26	Powiat nowotarski	Rabka	Muzeum im. Wł. Orkana w Rabce	355 000	188 574	319 800	160 000	8,00	6,50	
27	Powiat nowotarski	Rabka	Teatr Lalki „Rabcio” w Rabce	281 567	206 300	340 000	270 000	15,50	16,00	

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwa Powiatowe w Nowym Targu i Tarnowie, Urząd Miasta Krakowa i Miasta Nowego Sącza

2. ŻYCIE KULTURALNE

Wyrazem aktywności środowisk twórczych i animatorów kultury województwa małopolskiego jest organizowanie imprez artystycznych i innych przedsięwzięć kulturalnych o szczególnym znaczeniu dla rozwoju poszczególnych dziedzin kultury i wysokich walorach promocyjnych. Należą do nich prestiżowe przedsięwzięcia o znaczeniu międzynarodowym, ogólnopolskim i regionalnym, wspierane finansowo przez Województwo Małopolskie.

W 2001 r. były to:

- Muzyczne: Studencki Festiwal Piosenki w Krakowie, Międzynarodowy Konkurs Współczesnej Muzyki Kameralnej im. Krzysztofa Pendereckiego, Dni Muzyki Kompozytorów Krakowskich, Festiwale Jazzowe – Krakowskie Zaduszki Jazzowe oraz Letni Festiwal Jazzowy „Piwnicy pod Baranami”, Festiwal im. Jana Kiepury w Krynicy, Starosądecki Festiwal Muzyki Dawnej, Letni Festiwal Muzyczny - Kalwaria Zebrzydowska, Międzynarodowe Spotkania Muzyczne Orkiestr Wojskowych, Międzynarodowy Festiwal „Muzyka w Starym Krakowie”, Dni Muzyki Karola Szymanowskiego w Zakopanem,
- Teatralne i baletowe: Krakowska Wiosna Baletowa, Festiwal Komedii „Talia” w Tarnowie, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Alternatywnych Krakowskie Reminiscencje Teatralne, Przegląd Kabaretów PAKA, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych, „Wiosna teatralnego offu” w Trzebini,
- Filmowe i fotograficzne: Krakowski Festiwal Filmowy, Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Etiuda 2001”, Ogólnopolskie Biennale Fotografii „Kochać Człowieka” w Oświęcimiu,
- Plastyczne: Międzynarodowe Triennale Grafiki, Triennale 100 miast - wystawy grafiki, Biennale Sztuki Projektowania – Ogólnopolski Konkurs Wzornictwa Przemysłowego,
- Literackie i czytelnicze: Konkurs Poezji Religijnej im. Ks. Prof. Józefa Tischnera w Ludźmierzu, Krynicka Jesień Literacka,
- Interdyscyplinarne: Festiwal Kultury Żydowskiej, Święto Wołoskie w Rabce,
- Folkloru i sztuki ludowej: Tydzień Kultury Beskidzkiej – estrady w Makowie Podhalańskim i Oświęcimiu, Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziem Górskich w Zakopanem, „Góralski Karnawał” i „Sabałowe Bajania” w Bukowinie Tatrzańskiej, Szkoła Ginących Zawodów, Folkloru i Sztuki Ludowej w Bukowinie Tatrzańskiej, Międzynarodowy Festiwal Koronki Klockowej w Bobowej, Myślenicki Festiwal Pieśni Chóralnej – Kolędy i Pastorałki, Karpaccki Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych w Rabce.

W 2001 r. miały miejsce ważne wydarzenia jubileuszowe, m.in. Jubileusz 100-lecia prapremiery „Wesela” St. Wyspiańskiego na scenie Teatru im. Juliusza Słowackiego, Jubileusz 90-lecia Muzeum Etnograficznego w Krakowie.

Instytucje kultury Województwa Małopolskiego w 2001 r. podjęły szereg inicjatyw, które spotkały się z zainteresowaniem i uznaniem odbiorców, m.in.: Letni Festiwal Opery i Operetki w Krakowie, Premiera opery G. Verdiego „Makbet”, Festiwal Środka - Międzynarodowe Spotkania „Kolędowanie po Sąsiedzku” w Krakowskim Teatrze Scena STU, wydanie albumu „Folklor” i Teki Drzeworytów Płazowskich z okazji Jubileuszu Muzeum Etnograficznego, XXXVI Dni Muzyki Organowej w Krakowie, XI Festiwal i IX Konkurs Sztuki Wokalnej im. A. Sari w Nowym Sączu, wydarzenia jubileuszowe 15-lecia Galerii M BWA „U Jaksy” w Miechowie i wiele innych.

W październiku 2001 r. odbyły się V Targi Książki w Krakowie. Gościem honorowym Targów była Francja. Najważniejszym punktem bogatego programu francuskiego było ogłoszenie

Studenckiej Nagrody Goncourtów. Targom towarzyszyły liczne wydarzenia kulturalne (m.in. wystawa National Geographic pt. „Oblicza świata”, uroczystości jubileuszowe 80-lecia urodzin Stanisława Lema, wręczenie Nagrody za Najpiękniejszą Książkę „Edycja 2001 rozstrzygnięcie Konkursu im. Jana Długosza — na najlepsze dzieło z dziedziny szeroko rozumianej humanistyki wydane w roku ubiegłym).

Najważniejszym przedsięwzięciem kulturalnym Województwa Małopolskiego są Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego, organizowane od 1999 r. Zostały one pomyślane jako priorytetowy, stały element integrujący region i promujący jego spuściznę historyczną, stanowiącą ważną część dziedzictwa narodowego. W dotychczasowych trzech edycjach Dni udostępniono zwiedzającym 62 obiekty zabytkowe, m.in. klasztory, kościoły, muzea, kompleksy dworskie, pałace, stare ogrody i nekropolie, miasteczka z ich charakterystyczną zabudową, zabytki sztuki ludowej i budownictwa. Inicjatywa bezpłatnego udostępnienia obiektów zabytkowych spotkała się z dużym zainteresowaniem mieszkańców województwa i turystów, o czym świadczy udział blisko 20.000 zwiedzających w każdej edycji Dni. Elementem wzbogacającym program Dni jest konkurs fotograficzny „Skarby Małopolski” oraz liczne imprezy kulturalne, atrakcje i niespodzianki organizowane przez lokalne samorządy oraz władarzy zabytkowych obiektów. Organizatorem przedsięwzięcia jest Województwo Małopolskie, współpracujące z właścicielami i opiekunami obiektów zabytkowych, samorządami powiatowymi i gminnymi, mediami oraz z instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego zostały zgłoszone do Rady Europy z wnioskiem o wpisanie w ramy projektu Europejskie Dni Dziedzictwa.

Ważną rolę w tworzeniu i upowszechnianiu dóbr kultury pełnią teatry i instytucje muzyczne. W województwie małopolskim skupione są one głównie w stolicy regionu—Krakowie, w którym również prężnie działają liczne środowiska twórcze: literackie, muzyczne, teatralne, plastyczne i inne. Poza Krakowem działa Teatr im. Stanisława Ignacego Witkiewicza w Zakopanem (instytucja Województwa Małopolskiego) oraz Teatr im. Ludwika Solskiego w Tarnowie (instytucja Miasta Tarnowa), Teatr Lalki „Rabcio” w Rabce (instytucja powiatu nowotarskiego). W latach 1999-2001 działało 20 teatrów i instytucji muzycznych, wśród których największą grupę stanowiły teatry dramatyczne (15); pozostałe to instytucje muzyczne (filharmonia oraz opera i operetka), orkiestry i chóry (4). W 2001 instytucje teatralne i muzyczne zrealizowały 3967 przedstawień i koncertów (w tym występy gościnne instytucji artystycznych z innych województw).

Obok swej działalności realizowanej we własnych siedzibach, instytucje artystyczne organizują spektakle i koncerty także w licznych salach na terenie województwa. Duży zasięg terytorialny mają koncerty umuzykalniające (ok. 600 rocznie), organizowane przez Filharmonię im. Karola Szymanowskiego w Krakowie w ramach wieloletniego programu upowszechniania muzyki wśród dzieci i młodzieży.

W wielu dziedzinach artystycznych występuje ważne zjawisko działalności nieinstytucjonalnej do którego należy aktywny nurt teatru niezależnego (np. Stowarzyszenie Teatralne „Łażnia”, Stowarzyszenie „Dialog”, Teatr Bücleina i Scena „El-Jot” w Krakowie, zespoły zrzeszone w Stowarzyszeniu Teatrów Nieinstytucjonalnych STEN), zespoły muzyki kameralnej (np. Kwartet Smyczkowy „Amar Corde”, Kwintet Dęty Filharmoników Krakowskich, „Camerata Cracovia”, zespoły chóralskie „Madrygaliści” i „Rorantyści” Capelli Cracoviensis, zespół muzyki współczesnej stowarzyszenia „Muzyka Centrum” i wiele innych), zespoły baletowe (np. Balet Form Nowoczesnych AGH), liczne zespoły jazzowe itp. Ze względu na swą dużą aktywność zespoły te stanowią ważne uzupełnienie działalności instytucji artystycznych.

Społeczny ruch kulturalny skupia się wokół stowarzyszeń, fundacji a także licznych, trudnych do zdefiniowania grup nieformalnych. W województwie zarejestrowanych jest kilkaset sto-

warzystwie i oddziałów stowarzyszeń ogólnopolskich oraz 23 kościoły i związki wyznaniowe. Ok. 260 stowarzyszeń działa na polu kultury. Szczególną formę aktywności kulturalnej stanowi społeczny ruch kulturalny zorganizowany w stowarzyszeniach twórczości amatorskiej, które przedstawiają bogatą ofertę programową dla społeczności lokalnych we wszystkich dziedzinach kultury.

Na terenie województwa małopolskiego działa 75 galerii sztuki, które np. w 1999 r. zorganizowały 530 wystaw dla ok. 375,1 tys. zwiedzających. Istniało także ok. 100 komercyjnych galerii sztuki współczesnej z czego ok. 70 w Krakowie.

Województwo małopolskie może poszczycić się drugą pozycją w kraju pod względem ilości zarejestrowanych i należących do najbardziej ekskluzywnych, nobilitujących autorów oficyn wydawniczych, z których większość stanowią wydawnictwa prywatne oraz kościelne i klasztorne. W Krakowie działają oficyny o wieloletnich tradycjach jak: Wydawnictwo Literackie, Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Oddział Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, oddziały Państwowego Wydawnictwa Naukowego i Wydawnictwa Prasowego oraz nowe oficyny wydawnicze.

Pośród czynników, które kształtowały oblicze Krakowa w ciągu ostatniego półwiecza niebagatelną rolę odgrywają tutejsze czasopisma, którym ogólnopolski zasięg i znaczenie nie przeszkadzało zachować dobrze rozumianego lokalnego charakteru. Na terenie województwa ukazują się kilkaset czasopism, z czego kilkadziesiąt kolportowanych jest na terenie całego kraju. W pierwszym rzędzie wymienić należy trzy periodyki społeczno-kulturalne, wychodzące od połowy lat czterdziestych aż do dziś: „Tygodnik Powszechny”, miesięcznik „Znak” i tygodnik „Przekrój”. W Krakowie ukazują się obecnie także kilka pism poświęconych literaturze i sztuce. Są to między innymi: „Dekada Literacka”, „Architektura i Biznes”.

Na szczególną uwagę zasługują media audiowizualne – radio i telewizja. Wśród polskich koncesjonowanych stacji radiowych około 30 działa w województwie małopolskim, a wśród nich jedna z największych polskich stacji komercyjnych – Radio RMF FM, katolickie Radio Plus, Radio Echo – radio Beskidów i Tatr, Radio Alex – rozgłośnia radiowa na Podhalu, Radio Alfa. Najstarszą stacją radiową w kraju jest Radio Kraków „Małopolska” S.A., obchodząca jubileusz 75-lecia działalności (w dniu 15 lutego 1927 r. zainaugurowana została antenowa działalność krakowskiej rozgłośni, a wydarzenie to nastąpiło w niespełna półtora roku po rozpoczęciu działalności programowej Polskiego Radia).

W województwie małopolskim działają dwie stacje telewizyjne: Ośrodek Regionalny Telewizji Polskiej S.A. oraz TVN Południe. Ponadto liczni operatorzy sieci kablowych, działający zwłaszcza w miastach i dużych osiedlach dostarczają pakiet programów telewizyjnych i radiowych; uruchomili także własne programy o charakterze lokalnym, głównie informacyjno-rozrywkowe.

Obszar województwa małopolskiego nasycony jest dużą ilością dóbr kultury materialnej. Spośród kilkudziesięciu tysięcy zespołów zabytkowych i obiektów (nieruchomych) do wojewódzkiego rejestru zabytków jest wpisanych 3046 zespołów i obiektów zabytkowych, w tym 1110 z Krakowa a 1936 z pozostałej części województwa małopolskiego. Niewątpliwie do największych atrakcji województwa należą zabytkowe drewniane kościołki, w tym także cerkwie (282 obiekty). W roku 2001 wpisano do rejestru zabytków 9 obiektów i zespołów zabytkowych: Rówień Krupową w Zakopanem, kościoły parafialne w Bobrku, Nowej Białej i w Przyszowej, zespoły klasztorne OO. Dominikanów w Bochni i SS. Albertynek na Kalatówkach, trzy obiekty w Krakowie: Szkołę Pielęgniarek przy ul. Krupniczej 25, szkołę przy ul. Kapucyńskiej 2 oraz dom przy ul. Sarego 25.

Najważniejszą formę organizacyjną opieki nad zabytkami ruchomymi stanowią muzea. Funkcjonuje w nich blisko 300 stałych wystaw własnych (np. w roku 2001 zaprezentowano 433 wystawy własne w kraju oraz wystawy obce krajowe i z zagranicy). Zasoby o wartości muzealnej zgromadzone są także w kościołach i klasztorach oraz u osób prywatnych. Część zbiorów w muzeach państwowych i samorządowych stanowią depozyty kolekcji prywatnych. Muzea w swej działalności kulturalnej organizowały także odczyty i lekcje muzealne, których liczba w roku 1999 wyniosła 5,8 tys. oraz 5,1 tys. seansów filmowych.

Na terenie województwa małopolskiego znajduje się jeden z najsłynniejszych zabytków polskiej kultury materialnej na świecie, jakim jest Kopalnia Soli „Wieliczka”, zabytek klasy „0” wpisany na I listę zabytków UNESCO. Obiekt ten odwiedzany jest co roku przez ponad 700 tys. turystów, z których 1/3 stanowią turyści zagraniczni.

Tabela nr 67. **Zabytki (zespoły zabytkowe i obiekty) w województwie małopolskim**

Wyszczególnienie zabytków	Województwo Małopolskie (bez Miasta Krakowa)	Miasto Kraków	Razem
Kościoły i klasztory	1 424	143	1 567
Inne obiekty sakralne	3 993	49	4 042
Zamki	22	1	23
Budynki użyteczności publicznej	940	204	1 144
Pałace i dwory	541	87	628
Domy	24 153	5 000	29 153
Układy urbanistyczne	60	5	65
Fortyfikacje i zespoły obronne	38	143	181
Parki, ogrody, aleje	542	112	654
Stanowiska archeologiczne	7 984	83	8 067
Zabytkowe układy wiejskie	240	-	240
Zabytkowe zespoły uzdrowiskowe	27	2	29
Cmentarze	1 366	46	1 412
Zabytki techniki	244	90	334
Budynki gospodarcze	7 752	10	7 762
Razem	49 326	5 975	55 301

Źródło: Rejestr Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Tabela nr 68. **Finansowanie prac konserwatorskich i innych zadań z zakresu ochrony zabytków w latach 1999 - 2001**

Lp.	Źródło finansowania	Przeznaczenie	1999	2000	2001
1.	Budżet Województwa Małopolskiego	Zabytki ruchome	757 000	675 000	755 472
2.	Budżet Wojewody Małopolskiego (Środki będące w dyspozycji Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)	Zabytki ruchome	664 962	1 088 912	1 168 577
		Archeologiczne dobra kultury	137 000	154 443	218 004
3.	Środki finansowe Generalnego Konserwatora Zabytków przeznaczone dla województwa małopolskiego	Zabytki nieruchome, zabytki architektury Skarbu Państwa, obiekty własne resortu, programy resortowe: sakralne drewniane i zabytki romańskie	3 078 450	1 961 133	424 578 +589 895 (wykonane w I kwa. 2002 r.)
4.	Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa	Zabytki nieruchome	34 100 000	40 254 331	32 400 300

Źródło: dane Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa

3. BAZA MATERIALNA

Działalność w dziedzinie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego prowadzą liczne instytucje i placówki kulturalne.

Tabela nr 69. **Instytucje kultury w latach 1999-2001**

Lp.	Instytucje kultury	1999	2000	2001
1.	Muzea wraz z oddziałami muzealnymi	91	100	107
2.	Teatrów zawodowe i instytucje muzyczne	21	20	17
3.	Kina	57	58	57
4.	Biblioteki i filii biblioteczne	789	778	775
5.	Domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice	489	brak danych	463
6.	Galerie sztuki	42	78	75

Źródło: dane GUS

Najbardziej rozpowszechnioną i ogólnie dostępną formą uczestnictwa ludności w kulturze jest korzystanie z sieci bibliotek publicznych. W województwie małopolskim korzysta z niej ok. 20% mieszkańców (jest to wskaźnik zbliżony do krajowego), a zakres usług świadczonych przez biblioteki stale rośnie, mimo niewielkiej redukcji ich liczby. W latach 1999-2001 zlikwidowano 19 bibliotek filialnych a powstały 3 nowe. Niekorzystnym zjawiskiem jest także włączanie bibliotek do centrów kultury lub przenoszenie ich do szkół, co osłabia ich dostępność w środowisku lokalnym. Głównym osiągnięciem warsztatowym jest instalacja komputerów w ok. 90 bi-

bliotekach, zaś niewątpliwym sukcesem organizacyjnym jest w województwie małopolskim powołanie do życia bibliotek powiatowych na bazie bibliotek miejskich w miastach powiatowych (z wyjątkiem powiatu krakowskiego). Sieć bibliotek publicznych województwa małopolskiego na koniec roku 2001 składała się z 771 placówek (w tym 186 bibliotek i 585 filii bibliotecznych) oraz 79 punktów bibliotecznych. W latach 1999-2001 nowe lokale uzyskały biblioteki w Żegocinie, Libiążu i Słomnikach. W ok. 20 bibliotekach nastąpiła poprawa warunków lokalnych, ale z kolei blisko 40 utraciło część dotychczasowej powierzchni. W tym okresie nastąpiło zakończenie adaptacji obiektu Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie przy ul. Rajskiej 1-2.

Tabela nr 70. **Biblioteki publiczne w województwie małopolskim w latach 1999-2001**

Powiat	1999			2000			2001		
	Liczba bibliotek	Liczba filii	Liczba punktów	Liczba bibliotek	Liczba filii	Liczba punktów	Liczba bibliotek	Liczba filii	Liczba punktów
Bocheński	9	28	4	9	28	7	9	28	7
Brzeski	7	23	3	7	23	3	7	23	4
Chrzanowski	5	32	5	5	33	4	5	33	3
Dąbrowski	7	11	6	7	11	3	7	11	3
Gorlicki	10	20	2	10	20	2	10	20	2
Krakowski	17	45	10	17	43	4	17	43	3
Limanowski	12	25	5	12	25	5	12	25	4
Miechowski	7	9	1	7	9	1	7	9	1
Myślenicki	9	18	3	9	18	1	9	18	1
Nowosądecki	25	38	9	16	48	11	16	47	9
Nowotarski	14	48	1	14	48		14	46	1
Olkuski	7	28	4	7	28	3	7	28	3
Oświęcimski	9	32	2	9	32	2	9	29	3
Proszowicki	6	11	-	6	7		6	7	-
Suski	8	29	-	9	27		9	27	1
Tarnowski	15	47	7	15	45	6	15	45	5
Tatrzański	5	12	2	5	12	3	5	12	2
Wadowicki	10	38	5	10	38	4	10	38	4
Wielicki	5	18	4	5	15	3	5	15	-
Miasto Kraków	4	62	17	4	61	14	4	62	13
Miasto Nowy Sącz	1	6	3	1	6		1	6	-
Miasto Tarnów	1	13	11	1	13	9	1	13	8
Biblioteka Wojewódzka	1	-	2	1		2	1	-	2
Razem	194	593	106	186	590	87	186	585	79
W tym wieś	136	455	55	127	448	47	127	445	44

Źródło: dane GUS (1999-2000 r.) i Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie (2001 r.)

Tabela nr 71. Księgozbiór w woluminach oraz liczba użytkowników bibliotekach publicznych województwa małopolskiego w latach 1999-2000

Powiat	1999				2000				2001			
	Stan zbiorów	Liczba użytkowników bibliotek	Liczba użytkowników bibliotek w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Stan zbiorów	Liczba użytkowników bibliotek	Liczba użytkowników bibliotek w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Stan zbiorów	Liczba użytkowników bibliotek	Liczba użytkowników bibliotek w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Stan zbiorów	Liczba użytkowników bibliotek	Liczba użytkowników bibliotek w przeliczeniu na 100 mieszkańców
	Bocheński	421 990	28 060	28,75	414 875	27 801	28,33	408 960	27 696	28,15		
Brzeski	397 044	17 511	19,59	400 660	17 635	19,65	403 868	17 779	19,77			
Chrzanowski	563 453	38 275	29,16	564 377	39 021	29,72	566 576	39 311	30,04			
Dąbrowski	201 369	9 438	16,07	196 452	9 603	16,30	195 801	9 771	16,59			
Gorlicki	403 987	22 599	20,90	400 435	23 804	21,99	400 676	22 732	20,99			
Krakowski	641 632	27 812	11,85	630 204	28 426	12,04	625 082	28 882	12,19			
Limanowski	460 437	20 754	17,68	667 622	21 471	18,17	469 664	22 265	18,70			
Miechowski	191 544	8 663	16,34	190 834	8 953	16,91	191 621	9 224	17,53			
Mysłenicki	239 927	15 288	13,64	240 975	15 707	13,91	236 874	16 101	14,17			
Nowosądecki	714 560	33 908	17,82	715 243	34 001	17,71	718 852	34 432	17,75			
Nowotarski	585 145	29 866	16,78	617 969	30 721	17,14	616 097	31 432	17,45			
Olkuski	511 556	27 541	22,20	519 106	28 152	22,74	518 804	28 268	22,88			
Oświęcimski	543 426	32 632	21,14	547 247	34 365	22,25	521 202	34 679	22,44			
Proszowicki	142 515	6 355	14,20	133 765	5 698	12,72	126 473	6 052	13,55			
Suski	352 393	14 708	18,19	352 558	14 732	18,15	356 231	15 201	18,70			
Tarnowski	765 028	31 052	17,31	768 678	30 931	17,14	772 745	31 562	17,41			
Tatrzański	233 445	9 663	14,67	237 726	9 862	14,92	237 357	10 555	15,98			
Wadowicki	512 430	22 595	14,66	510 153	23 377	15,10	495 528	23 706	15,26			
Wielicki	254 093	17 117	17,22	240 866	16 841	16,83	244 308	17 290	17,16			
Miasto Kraków	1 316 709	118 219	15,88	1 320 890	123 087	16,68	1 329 688	126 805	24,09			
Miasto Nowy Sącz	309 845	18 611	22,21	312 015	19 657	23,38	304 901	20 309	24,07			
Miasto Tarnów	445 411	32 801	27,02	448 640	33 394	27,50	428 804	34 764	28,58			
Biblioteka Wojewódzka	554 818	37 332	-	552 764	44 289	22,68	533 613	51 908	-			
Razem	10 762 757	620 799	19,29	10 784 054	641 528	19,88	10 703 725	660 724	20,41			
W tym wieś	5 363 185	209 049	13,12	5 329 573	207 937	12,99						

Źródło: dane GUS i Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie

Tabela nr 72. Instytucje i placówki kultury w latach 1999-2001

Powiat	Rok 1999					Rok 2000					Rok 2001				
	Domy kultury (ośrodki kultury, kluby)	Muzea z oddziałami	W tym: oddziałów muzealnych	Kina	Teatry i instytucje muzyczne	Domy kultury (ośrodki kultury, kluby)	Muzea z oddziałami	W tym: oddziałów muzealnych	Kina	Teatry i instytucje muzyczne	Domy kultury (ośrodki kultury, kluby)	Muzea z oddziałami	W tym: oddziałów muzealnych	Kina	Teatry i instytucje muzyczne
Bocheński	41	2	1	1	1						44	2	1	1	
Brzeski	28	2	2	1							27	2	2	2	
Chrzanowski	8	1	1	2							17	4	2	2	
Dąbrowski	7	3	1	1							6	3	1	1	
Gorlicki	22	3	1	2							22	3	1	2	
Krakowski	41	4	1	2							29	5	1	2	
Limanowski	21	3	1	2							14	3	1	2	
Miechowski	9	2	1	0							5	2	1		
Myslenicki	19	2	0	1							18	2		1	
Nowosądecki	49	3	1	4							50	3	1	4	
Nowotarski	29	6	1	4	1						28	7	1	4	1
Olkuski	12	3	0	3							11	4		3	
Oświęcimski	16	2	1	4							15	2	1	4	
Proszowicki	19	0	0	1							4			1	
Suski	14	1	1	1							14	2	1	1	
Tarnowski	22	4	1	2							21	4	1	2	
Tatrzański	8	5	2	1	1						10	4	1	2	1
Wadowicki	20	3	1	3							25	5	1	2	
Wielicki	19	1	0	0							18	1			
Miasto Kraków	72	35	17	18	16						75	43	18	16	13
Miasto Nowy Sącz	6	3	2	2							4	3	2	3	
Miasto Tarnów	7	3	1	2	2						6	3	1	2	2
Razem	489	91	36	57							463	107	38	57	17
W tym: powiaty ziemskie	404	50	16	35	2						378	58	17	36	15
Powiaty grodzkie	85	41	20	22	20						85	49	21	21	2

* teatry i instytucje muzyczne posiadające własny zespół artystyczny 463

Źródło: GUS

Bazę do działalności w zakresie edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży i organizowania czynnego uczestnictwa w kulturze stanowią domy, ośrodki i kluby kultury oraz świetlice. W latach 1999-2001 liczba tych placówek uległa zmniejszeniu z 489 do 463, czyli o 5%.

Po okresie regresu w działalności kin w latach dziewięćdziesiątych, stały się one znowu jedną z najpopularniejszych form spędzania wolnego czasu. W województwie małopolskim działało 57 kin. Największa ich liczba znajdowała się w Krakowie – 18, co stanowiło 32% ich ogólnej liczby. W 2001 r. kina zrealizowały 57315 seansów filmowych, na których frekwencja wyniosła 2381,7 tys. widzów.

Tabela nr 73. **Dostępność wybranych form kultury w latach 1998-2001**

Dostępność wybranych form kultur	1998	1999	2000	2001
Teatry i instytucje muzyczne – przedstawienia i koncerty ¹⁾	4 043	4 121	4216	3967
Kina – seanse filmowe	36 069	38 069	40364	57315
Muzea – wystawy ²⁾	332	386	404	433
Biblioteki publiczne – księgozbiór w woluminach (w tys.)	10 681,5	10 705,7	10 685, 3	10602,5

Źródło: dane GUS

¹⁾obejmują występy gościnne instytucji artystycznych z innych województw oraz występy własnych instytucji na terenie własnego województwa

²⁾wystawy własne w kraju oraz obce krajowe i z zagranicy

Tabela nr 74. **Uczestnictwo (frekwencja) w wybranych formach kultury w latach 1998-2000 (w tys.)**

Frekwencja (uczestnictwo w kulturze) w tys.	1998	1999	2000	2001
Teatry i instytucje muzyczne - widzowie i słuchacze ¹⁾	735,4	719,5	759,9	755,7
Kina - widzowie	1 815,0	2 592,9	1 749,8	2 381,7
Muzea zwiedzający	3 587,8	3 574,4	4 172,3	3 665,5
Biblioteki publiczne				
- wypożyczenia książek	12 594,0	12 507,1	12 653,8	12832,7
- czytelnicy	613,2	627,9	648,5	667,5

Źródło: dane GUS

¹⁾obejmują występy gościnne instytucji artystycznych z innych województw oraz występy własnych instytucji na terenie własnego województwa

Uczestnictwo w kulturze: w przedstawieniach i koncertach, wystawach oraz w czytelnictwie wykazywało w latach 1999-2001 bardzo słabą tendencję wzrostową (przy spadku liczby widzów w kinach w roku 2000).

VII. SPORT

1. FINANSOWANIE SPORTU

W roku 2001 ze środków budżetu państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego naszego województwa na kulturę fizyczną w województwie małopolskim przeznaczono kwotę około 133.658.000 zł. Obrazują to tabele nr 74 i 75.

Tabela nr 75. **Środki przekazane przez Urząd Kultury Fizycznej i Sportu na kulturę fizyczną w województwie małopolskim w latach 2000 i 2001.**

Wyszczególnienie	2000	2001
Inwestycje centralne	2.605.000	5.325.000
Inwestycje wojewódzkie	16.000.000	19.655.000
AWF Kraków	23.292.000	22.068.000
Szkoły Mistrzostwa Sportowego		
Nowy Targ	347.000	0
Kraków	180.000	210.000
Oświęcim	132.000	168.000
Zakopane	700.000	900.000
Kraków - piłka nożna	180.000	0
Ośrodek Szkolenia Sportowego Kraków - tenis stołowy	342.000	370.000
Kadra wojewódzka juniorów i młodzików	2.380.000	2.155.000
COS Zakopane	3.598.000	3.200.000
Zadania realizowane przez LZS	396.000	320.000
Zadania realizowane przez SZS	217.000	293.000
RAZEM	50.369.000	54.664.000

Źródło: dane UKFiS, Małopolskiego LZS, Małopolskiego SZS, MZSKF, SMS-ów, COS Zakopane, OSS Kraków.

Tabela nr 76. **Nakłady na kulturę fizyczną poniesione przez samorzady województwa małopolskiego w latach 1999 i 2001 roku *).**

Wyszczególnienie	1999	2001
Województwo małopolskie	1.656.000	1.532.000
Miasta na prawach powiatu	12.227.000	20.798.000
Powiaty	385.000	631.000
Gminy	56.625.000	56.033.000
RAZEM	70.893.000	78.994.000

Źródło: dane GUS oraz gmin i powiatów województwa małopolskiego.

*) Brak danych dotyczących gmin i powiatów za rok 2000.

W ramach finansowania kultury fizycznej w kraju przez samorzady wojewódzkie, pod względem wysokości poniesionych wydatków na ten cel, województwo małopolskie plasuje się na 12 miejscu na 16 województw. Natomiast, w przeliczeniu nakładów na kulturę fizyczną w stosunku do całego budżetu poszczególnych województw, nasze województwo zajmuje 16 miejsce w Polsce.

Tabela nr 77. Wydatki miast na prawach powiatów województwa małopolskiego w dziale 926 – Kultura fizyczna i sport w latach 1999 – 2001.

Wyszczególnienie	Wydatki na kulturę fizyczną w zł			Udział wydatków na kulturę fizyczną i sport w wydatkach ogółem w %		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Kraków	7.007.346	10.313.900	7.306.068	0,53	0,68	0,43
Nowy Sącz	3.858.439	6.605.300	5.637.080	2,47	3,75	2,59
Tarnów	1.361.709	7.230.000	7.854.510	0,66	2,98	2,74

Źródło: dane Biuro Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu - Wydział Studiów Budżetowych, Warszawa oraz powiaty województwa małopolskiego.

W powiatach grodzkich naszego województwa w porównaniu z rokiem ubiegłym zmniejszyły się nakłady w Krakowie i Nowym Sączu, niewiele wzrastając w Tarnowie. Natomiast, we wszystkich tych miastach, zmniejszył się procentowy udział wydatków na kulturę fizyczną i sport w wydatkach ogółem. Razem w powiatach grodzkich procentowy udział wydatków na kulturę fizyczną i sport w wydatkach ogółem wynosi zaledwie 0,94 %.

Tabela nr 78. Wydatki powiatów województwa małopolskiego w dziale 926 – Kultura fizyczna i sport w latach 1999 – 2001.

Powiat	Wydatki ogółem w zł			Wydatki na kulturę fizyczną w zł			Udział wydatków na kulturę fizyczną i sport w wydatkach ogółem w %		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Bocheński	32.953.675	37.432.000	49.933.736	27.894	35.000	36.206	0,08	0,09	0,07
Brzeski	25.462.903	30.481.570	43.693.750	8.027	15.000	13.683	0,03	0,05	0,03
Chrzanowski	48.055.339	59.078.084	65.912.568	13.946	34.000	53.687	0,03	0,06	0,08
Dąbrowski	19.366.353	25.055.453	29.777.038	4.600	6.500	3.270	0,02	0,03	0,01
Gorlicki	47.920.815	53.861.071	64.769.623	20.498	3.000	50.998	0,04	0,01	0,08
Krakowski	59.994.447	71.416.000	85.927.395	34.772	40.000	56.444	0,06	0,06	0,07
Limanowski	41.010.395	44.018.477	64.566.080	62.542	50.000	20.146	0,15	0,11	0,03
Miechowski	26.083.472	28.427.239	36.474.382	6.826	6.000	9.329	0,03	0,02	0,03
Myślenicki	33.156.408	39.438.456	50.283.405	19.999	31.200	33.299	0,06	0,08	0,07
Nowosądecki	40.152.027	44.514.000	59.808.115	30.000	30.000	59.999	0,07	0,07	0,10
Nowotarski	57.838.893	59.071.447	97.306.400	9.981	20.000	19.964	0,02	0,03	0,02
Olkuski	44.291.839	53.039.488	62.209.397	76.422	75.000	39.952	0,17	0,14	0,06
Oświęcimski	56.546.575	69.824.304	85.884.634	9.999	75.000	98.593	0,02	0,11	0,11
Proszowicki	16.643.418	17.497.753	21.695.767	10.000	5.000	700	0,06	0,03	0,00
Suski	29.291.031	34.257.201	43.214.300	14.998	25.000	33.003	0,05	0,07	0,08
Tarnowski	33.802.205	38.344.902	56.811.536	8.000		0	0,02		0,00
Tatrzański	25.485.073	30.476.505	39.569.789	7.632	40.000	43.309	0,03	0,13	0,11
Wadowicki	51.464.831	59.211.050	75.496.702	19.248	25.000	19.884	0,04	0,04	0,03
Wielicki	19.479.807	23.114.471	30.236.534	19.501	42.300	38.069	0,10	0,18	0,13

Źródło: dane Biuro Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu - Wydział Studiów Budżetowych, Warszawa oraz powiaty województwa małopolskiego.

W 2001 roku największe nakłady finansowe na kulturę fizyczną i sport w dziale 926, przeznaczył powiat oświęcimski, najmniejsze proszowicki, a powiat tarnowski nie przeznaczył żadnych wydatków. W układzie procentowego udziału wydatków na kulturę fizyczną i sport w wy-

datkach ogółem, na czele znalazły się powiaty: wielicki, tatrzański, oświęcimski i nowosądecki. Najslabiej przedstawiała się sytuacja w powiatach: tarnowskim i proszowickim. Razem w powiatach, procentowy udział wydatków na kulturę fizyczną i sport w wydatkach ogółem, wynosi tylko 0,06 %.

Tabela 79. **Wydatki gmin w układzie powiatowym na kulturę fizyczną (dział 926) w województwie małopolskim w roku 1999 i 2001*).**

Nazwa	Wydatki na kulturę fizyczną i sport					
	1999			2001		
	ogółem	w tym:		ogółem	w tym	
		wydatki bieżące	wydatki majątkowe		wydatki bieżące	wydatki majątkowe
Powiat bocheński	3.178.582	419.458	2.535.715	1.406.315	1.308.564	97.751
Powiat brzeski	779.943	685.517	79.642	2.704.944	675.851	2.029.093
Powiat chrzanowski	9.772.473	421.301	9.004.441	6.335.041	2.438.573	3.896.468
Powiat dąbrowski	425.625	188.050	0	630.473	568.580	61.893
Powiat gorlicki	1.168.413	457.037	63.100	1.834.476	1.585.094	249.382
Powiat krakowski	4.363.872	807.981	2.725.478	2.650.656	1.029.834	1.620.822
Powiat limanowski	811.946	484.894	327.052	1.009.319	472.176	537.143
Powiat miechowski	171.094	170.444	0	213.839	201.585	12.245
Powiat myślenicki	6.106.419	713.212	5.059.411	3.382.585	879.684	2.502.901
Powiat nowosądecki	4.655.657	1.179.430	3.475.908	7.264.833	1.779.925	5.484.908
Powiat nowotarski	1.866.418	1.183.881	676.100	5.136.542	2.250.288	2.886.254
Powiat olkuski	3.363.162	866.615	298.940	8.974.032	3.986.732	4.987.300
Powiat oświęcimski	1.991.089	1.721.826	212.327	3.769.689	2.712.190	1.057.499
Powiat proszowicki	130.725	124.698	400	169.962	169.962	0
Powiat suski	1.003.746	646.746	355.000	1.183.011	987.478	195.533
Powiat tarnowski	992.994	758.159	174.235	1.456.058	1.257.211	198.847
Powiat tatrzański	1.155.116	1.098.244	0	2.102.860	1.057.295	1.045.565
Powiat wadowicki	1.671.972	1.329.573	350.531	5.111.881	1.644.015	3.467.866
Powiat wielicki	788.746	729.935	223.688	696.879	674.879	22.000
Kraków	7.007.346	5.036.451	1.870.349	7.306.068	4.789.838	2.516.230
Nowy Sącz	3.858.439	1.011.624	2.846.815	5.637.080	946.184	4.690.896
Tarnów	1.361.709	219.941	283.015	7.854.510	1.493.114	6.361.396
Ogółem gminy województwa małopolskiego	56.625.486	20.255.017	30.562.147	76.831.033	32.787.852	43.922.001

Źródło: dane GUS oraz gminy województwa małopolskiego. *) Brak danych za rok 2000.

W gminach miejsko-wiejskich w 2001 roku, największe nakłady finansowe na kulturę fizyczną i sport w dziale 926, przeznaczyły gminy: Krynica i Olkusz, a najmniejsze wydatki - Mszana Dolna (miasto) i Grybów (miasto). Razem procentowy udział wydatków na kulturę fizyczną i sport w wydatkach ogółem, gmin miejsko-wiejskich wynosi 3,12 %.

W gminach wiejskich największe nakłady finansowe na kulturę fizyczną i sport w dziale 926, zanotowały gminy: Borzęcin, Zielonki i Klucze. Natomiast gminy: Kozłów, Książ Wielki, Raclawice, Łabowa, Pałecznicza, Krościenko i Bystra Sidzina, nie zanotowały żadnych wydatków w dziale 926. Razem w gminach wiejskich, procentowy udział wydatków na kulturę fizyczną i sport w wydatkach ogółem, wynosi 0,81%.

2. ORGANIZACJA KULTURY FIZYCZNEJ

W 2001 roku, na terenie województwa małopolskiego działało 1919 stowarzyszeń kultury fizycznej z osobowością prawną, w tym: 1540 klubów sportowych (331 klubów sportowych, 737 Uczniowskich Klubów Sportowych, 27 Parafialnych Klubów Sportowych, 14 Parafialnych Uczniowskich Klubów Sportowych, 390 Ludowych Klubów Sportowych, 41 Ludowych Uczniowskich Klubów Sportowych), 140 stowarzyszeń Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej, 47 związków sportowych, 37 wojewódzkich i powiatowych stowarzyszeń kultury fizycznej oraz 155 innych stowarzyszeń.

Tabela nr 80. Ilość stowarzyszeń kultury fizycznej województwa małopolskiego

Powiat	Kluby sport.	UKS	PKS	PUKS	LKS	LUKS	TKKF	Związki sportowe	Stow. Woj.	R.POW. SZS	R.POW. LZS	Inne	Razem
Bocheński	4	26	0	0	24	1	2	0	0	0	1	1	59
Brzeski	6	29	1	0	23	5	2	0	0	1	2	0	69
Chrzanowski	14	11	5	1	11	0	5	0	0	1	0	6	54
Dąbrowski	0	10	0	0	8	6	0	0	0	1	1	1	27
Gorlicki	14	49	1	1	19	4	3	2	0	1	0	8	102
Krakowski	13	19	5	0	56	0	1	0	0	0	0	1	95
Limanowski	11	62	0	1	11	0	2	1	0	1	1	2	92
Miechowski	1	10	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	13
Myślenicki	10	22	2	0	24	0	2	0	0	1	0	0	61
Nowotarski	11	70	0	1	13	1	3	0	0	1	1	11	112
Olkuski	7	19	0	0	13	5	3	1	0	1	1	4	54
Oświęcimski	15	14	0	1	26	0	0	1	0	1	1	4	63
Proszowicki	2	3	0	0	4	0	0	0	0	0	0	2	11
Sądecki	15	118	1	1	15	6	3	0	0	0	0	0	159
Suski	9	15	0	1	10	1	0	0	0	1	1	0	38
Tarnowski	13	67	1	1	49	6	0	0	0	0	0	2	139
Tatrzański	20	29	1	0	3	0	4	2	0	0	0	7	66
Wadowicki	15	14	1	0	49	5	5	0	0	0	1	4	94
Wielicki	13	15	0	0	19	0	1	0	0	1	0	2	51
M. Kraków	109	71	8	1	10	1	94	28	11	1	0	78	412
M. Nowy Sącz	14	30	1	3	2	0	4	6	0	1	1	13	75
M. Tarnów	15	34	0	2	0	0	5	6	0	1	1	9	73
Ogółem	331	737	27	14	390	41	140	47	11	14	12	155	1919

LEDENDA:

Kluby sport..

UKS

PKS

PUKS

LKS

LUKS

TKKF

Sstow. Woj.

R. POW. SZS

R. POW. LZS

Inne

- KLUBY SPORTOWE,

- UCZNIOWSKIE KLUBY SPORTOWE,

- PARAFIALNE KLUBY SPORTOWE,

- PARAFIALNE UCZNIOWSKIE KLUBY SPORTOWE,

- LUDOWE UCZNIOWSKIE KLUBY SPORTOWE,

- STOWARZYSZENIA TOWARZYSTWA KRZEWIENI KULTURY FIZYCZNEJ,

- STOWARZYSZENIA WOJEWÓDZKIE K.F.,

- RADY POWIATOWE SZKOLNEGO ZWIĄZKU SPORTOWEGO,

- RADY POWIATOWE LUDOWYCH ZESPOŁÓW SPORTOWYCH,

- INNE STOWARZYSZENIA KULTURY FIZYCZNEJ.

Źródło: dane z powiatów województwa małopolskiego.

Najwięcej stowarzyszeń kultury fizycznej w województwie małopolskim znajduje się w powiatach: grodzkim krakowskim, ziemskim nowosądeckim i ziemskim tarnowskim. Natomiast, najmniej w powiatach: proszowickim, miechowskim i dąbrowskim. We wszystkich stowarzyszeniach kultury fizycznej województwa w formie zorganizowanej trenuje ponad 150.000 osób.

Natomiast, na podstawie badań statystycznych przyjmuje się, iż około 10% mieszkańców naszego województwa uprawia kulturę fizyczną.

Tabela nr 81. **Liczba ćwiczących w klubach sportowych województwa małopolskiego**

Rok	Ogółem	Z liczby ogółem	
		Kobiety	Juniorzy, juniorki
1998	56.437	14.161	45.589
1999	78.332	20.503	56.132
2000	42.997	7.609	25.864

Źródło: GUS.

Tabela nr 82. **Trenerzy i instruktorzy sportu w województwie małopolskim**

Rok	Ogółem	Trenerzy				Instruktorzy
		Razem	Klasy M	Klasy I	Klasy II	
1998	1.858	600	28	93	479	1.258
1999	2.593	747	34	109	604	1.846
2000	2.270	759	34	117	608	1.511

Źródło: GUS.

Szacunkowo, ilość szkoleniowców w stosunku do ćwiczących w stowarzyszeniach kultury fizycznej, przedstawia się następująco:

- 1 trener na około 200 ćwiczących,
- 1 instruktor na około 100 ćwiczących,
- 1 szkoleniowiec (trener lub instruktor) na ponad 65 ćwiczących.

3. BAZA SPORTOWA

Według danych uzyskanych z gmin, kultura fizyczna w województwie małopolskim dysponuje 5156 obiektami podstawowej bazy sportowej. Charakterystykę przedstawia tabela nr 83.

Tabela nr 83. Podstawowa baza sportowa województwa małopolskiego w rozbiciu na powiaty

Powiaty	Stadiony	Boiska do gier wielkich	Boiska do gier zespołowych					Hale/sale				Pływalnie otwarte			Pływalnie kryte		
			siatkówki	koszykówki	tenisa	ręcznej	uniwersalne	hale	małe hale	sale	mniejsze	do 25x12,5	25x12,5	25x50	do 25x12,5	25x12,5	25x50
Bocheński	0	23	16	15	5	16	21	1	4	9	23	1	1	0	1	0	1
Brzeski	5	27	24	17	4	14	18	0	0	7	25	0	0	0	0	0	0
Chrzanowski	1	15	12	16	9	20	38	3	1	9	28	1	2	0	0	2	1
Dąbrowski	2	10	23	14	3	15	11	0	0	5	14	0	0	0	0	0	1
Gorlicki	2	19	15	13	1	18	21	1	1	9	25	0	1	0	0	0	1
Krakowski	3	38	22	12	5	18	57	0	3	13	59	0	0	0	1	0	0
Limanowski	2	18	24	20	7	18	36	0	2	13	27	1	0	0	1	0	1
Miechowski	1	8	22	11	3	11	18	0	1	5	21	0	0	0	0	1	0
Myślenicki	1	13	5	4	0	6	23	1	2	8	25	0	1	0	0	0	0
Nowosądecki	10	17	29	16	15	28	37	2	2	13	34	2	7	0	1	2	0
Nowotarski	1	21	18	19	8	13	37	1	3	11	37	4	0	0	0	0	1
Olkuski	3	12	23	13	11	15	29	0	6	14	28	2	2	0	0	0	3
Oświęcimski	9	25	40	26	12	13	29	1	3	21	30	1	2	1	0	0	0
Proszowicki	1	3	17	12	2	11	20	0	0	5	12	0	0	0	0	0	0
Suski	1	19	16	7	4	11	8	1	1	9	32	0	0	0	0	0	0
Tarnowski	7	54	43	23	4	18	61	2	3	18	56	0	0	0	1	0	0
Tatrzański	4	6	5	5	7	4	18	0	0	1	22	3	0	1	2	0	0
Wadowicki	3	46	20	14	7	14	26	0	3	19	27	0	0	0	0	0	0
Wielicki	0	32	18	16	5	12	23	1	0	15	41	0	1	0	0	0	0
Kraków	9	42	63	61	74	68	78	7	5	41	153	8	6	0	2	1	7
Tarnów	1	25	18	26	12	19	6	4	4	12	61	1	2	0	0	1	2
Nowy Sącz	1	14	18	16	26	23	10	1	1	9	34	0	1	0	0	0	1

Źródło: dane z Gmin.

Tabela nr 84. Podstawowa baza sportowa województwa małopolskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca

L.p	Rodzaj obiektów sportowych	Liczba obiektów	Liczba mieszkańców na jeden obiekt w województwie
1.	Stadiony	67	48.040
2.	Boiska do gier wielkich	489	6.596
3.	Boiska do gier małych	2.101	1.532
	• Koszykówki	376	8.560
	• piłki ręcznej	385	8.360
	• piłki siatkowej	491	6.556
	• tenisa ziemnego	224	14.369
	• uniwersalne	625	5.150
4.	Hale (44x24)	26	123.792
5.	Małe hale (36x18)	45	71.525
6.	Sale (24x12)	266	12.146
7.	Pływalnie kryte (25x12,5)	26	123.792
8.	Pływalnie otwarte	35	94.665
Razem		5.156	625

Źródło: dane z Gmin

Dopasowując do powyższych danych – w kwestii podstawowej bazy sportowej – powszechnie obowiązujące standardy zabezpieczenia potrzeb mieszkańców w dostępie do obiektów sportowych, tj:

- pływalnia kryta (25x12,5m) na 50.000 mieszkańców powiatu,
- hala sportowa (44x24m) na 50.000 mieszkańców powiatu,
- mała hala sportowa (36x18m) na 10.000 mieszkańców gminy,
- sala gimnastyczna (24x12m) na 5.000 mieszkańców gminy,

wynika, iż kryteria te wypełniają jedynie:

- kryte pływalnie - powiat nowosądecki (ze względu na ilość krytych pływalni w uzdrowiskach lub przy senatoriach),
- hale sportowe - powiat chrzanowski oraz miasto Tarnów,
- małe hale sportowe - gminy: Bochnia, Żegocina, Niedźwiedź, Charsznica, Raciechowice, Bukowno, Osiek,
- sale gimnastyczne - gminy: Łapanów, Żegocina, Dębno, Mędrzechów, Radgoszcz, Michałowice, Kamienica, Siepraw, Korzenna, Łabowa, Rytro, Jabłonka, Klucze, Brzeszcze, Chełmek, Polanka Wielka, Zator, Pałecznicza, Radziemice, Budzów, Bystra – Sidzina, Wojnicz, Mucharz, Tomice, czyli tylko 2 powiaty i 31 gmin.

W chwili obecnej, jedynymi środkami, które województwo może przeznaczyć na inwestycje, remonty i modernizacje obiektów sportowych, są środki pochodzące z dopłat do stawek w grach liczbowych, będące w gestii Urzędu Kultury Fizycznej i Sportu (w likwidacji).

W ramach corocznego limitu tych środków, Sejmik Województwa Małopolskiego na podstawie Uchwał, w sprawie:

- przyjęcia zasad tworzenia wojewódzkiego programu rozwoju bazy sportowej oraz kryteriów wyboru wniosków inwestycyjnych stanowiących „PROGRAM ROZWOJU BAZY SPORTOWEJ WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO” dofinansowywanego ze środków pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych.
- przyjęcia „PROGRAMU ROZWOJU BAZY SPORTOWEJ WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO”,

kieruje do dofinansowania zadania inwestycyjne, zgłaszane przez samorządy, kluby sportowe, itp.

Zadania zgłoszone do dofinansowania ze środków pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych na rok 2001, obrazuje tabela nr 85.

Tabela nr 85. Inwestycje sportowe dofinansowane ze środków pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych

Lp.	Inwestor wnioskodawca	Zadanie	Środki z Totalizatora Sportowego, w latach:			
			Razem	2001	2002	2003
1.	Urząd Gminy Skawina	Kryta pływalnia w Skawinie	1.300,0	469,0	831,0	-
2.	Urząd Gminy Miechów	Hala w Miechowie	800,0	400,0	400,0	-
3.	Urząd Gminy Spytkowice	Hala w Spytkowicach	540,0	400,0	140,0	-
4.	Starostwo Powiatowe Brzesko	Hala w Brzesku	800,0	400,0	400,0	-
5.	Urząd Gminy Raba Wyżna	Mała hala w Rabe Wyżnej	600,0	300,0	300,0	-
6.	Urząd Gminy Krzeszowice	Mała hala w Krzeszowicach	600,0	600,0	-	-
7.	Urząd Gminy Zembrzyce	Mała hala w Zembrzycach	600,0	300,0	300,0	-
8.	Urząd Gminy Gnojnik	Mała hala w Gnojniku	556,0	300,0	256,0	-
9.	Starostwo Powiatowe Tarnów	Mała hala w Ciężkowicach	575,0	300,0	275,0	-
10.	Urząd Miasta Alwernia	Mała hala w Regulicach	330,0	50,0	280,0	-
11.	Starostwo Powiatowe Limanowa	Mała hala w Mszanie Dolnej	600,0	300,0	300,0	-
12.	Starostwo Powiatowe Nowy Sącz	Mała hala w Grybowie	600,0	200,0	400,0	-
13.	Urząd Gminy Lubień	Mała hala w Lubieniu	50,0	30,0	10,0	10,0
14.	Urząd Gminy Książ Wielki	Mała hala w Książu Wielkim	300,0	200,0	100,0	-
15.	Urząd Gminy Podegrodzie	Mała hala w Brzeznej	600,0	300,0	300,0	-
16.	Urząd Gminy Raclawice	Sala w Raclawicach	300,0	100,0	200,0	-
17.	Urząd Gminy Przeciszów	Sala w Piotrowicach	300,0	150,0	150,0	-
18.	Urząd Gminy Kalwaria Zebrzydowska	Sala w Leńczach	500,0	350,0	150,0	-
19.	Urząd Gminy Żabno	Sala w Łegu Tarnowskim	210,0	150,0	60,0	-
20.	Urząd Gminy Moszczenica	Sala w Moszczenicy	300,0	50,0	100,0	150,0
21.	Urząd Gminy Babice	Sala w Zagórzcu	200,0	100,0	100,0	-

Zagadnienia społeczne: VII. Sport

22.	Urząd Gminy Grybów	Sala w Kąclowej	200,0	200,0	-	-
23.	Urząd Gminy Nowe Brzesko	Sala w Sierosławicach	240,0	100,0	140,0	-
24.	Urząd Gminy Iwkowa	Sala w Iwkowej	240,0	60,0	100,0	80,0
25.	Urząd Gminy Lipnica Murowana	Sala w Lipnicy Murowanej	100,0	100,0	-	-
26.	Urząd Gminy Trzciana	Sala w Leszczynie	300,0	100,0	200,0	-
27.	Urząd Miasta Grybów	Sala w Grybowie	200,0	50,0	150,0	-
28.	Urząd Gminy Kamionka Wielka	Sala w Kamionce Wielkiej	300,0	150,0	150,0	-
29.	Urząd Gminy Ochotnica Dolna	Sala w Tylmanowej	200,0	100,0	100,0	-
30.	Urząd Gminy Nowy Targ	Sala w Krempachach	300,0	100,0	200,0	-
31.	Urząd Gminy Jodłownik	Sala w Szczyrzycu	300,0	100,0	200,0	-
32.	Urząd Gminy Sękowa	Sala w Sękowej	130,0	90,0	30,0	10,0
33.	Urząd Gminy Gorlice	Sala w Ropicy Polskiej	50,0	50,0	-	-
34.	Urząd Gminy Nawojowa	Sala w Nawojowej	300,0	100,0	200,0	-
35.	Urząd Gminy Lubień	Sala w Skomielnej Białej	550,0	300,0	250,0	-
36.	Urząd Gminy Uście Gorlickie	Sala w Uściu Gorlickim	100,0	100,0	-	-
37.	Urząd Gminy Bolesław	Sala w Samocicach	40,0	40,0	-	-
38.	Urząd Gminy Mszana Dolna	Sala w Mszanie Górnej	50,0	50,0	-	-
39.	Urząd Miasta Nowy Targ	Modernizacja hali lodowej	457,0	457,0	-	-
40.	Urząd Miasta Krynica	Modernizacja hali lodowej	1.700,0	1.692,0	8,0	-
41.	Urząd Miasta Szczawnica	Modernizacja trasy snowboard.	900,0	900,0	-	-
42.	Urząd Miasta Oświęcim	Modernizacja hali lodowej	700,0	700,0	-	-
43.	Urząd Miasta Zakopane	Modernizacja tras narciarskich	176,0	176,0	-	-
Razem			18.194,0	11.164,0	6.780,0	250,0

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w Krakowie

VIII. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

1. ZAGROŻENIE PRZESTĘPCZOŚCIĄ

W województwie małopolskim, podobnie jak w całej Polsce, przestępczość rośnie. W stosunku do 2000 r. liczba przestępstw stwierdzonych wzrosła o 9,2 %.

Na terenie województwa w 2001 r. dokonano 104 470 przestępstw, co stanowiło 7,5% ogólnej ilości czynów popełnionych w kraju (odpowiednio: 95672; 7,5% w 2000 r.). Pod tym względem Małopolska znalazła się na 6 miejscu wśród wszystkich województw w Polsce. Wskaźnik poziomu zagrożenia uwzględniający ilość dokonanych przestępstw w stosunku do liczby ludności wyniósł w 2001 r. – 3226 na 100 tys. mieszkańców, co w stosunku do 2000 r. (2968) stanowi wzrost o 258. Mimo, że ww. wskaźnik wykazuje z roku na rok tendencję wzrostową, jest on nadal niższy od ogólnopolskiego (3597). W związku z tym można stwierdzić, że Małopolska jest stosunkowo bezpiecznym regionem. Pozytywnym faktem jest zmniejszenie tempa wzrostu przestępczości w województwie. W 2001 r. wskaźnik dynamiki wzrostu przestępczości wynosił 109,2% (2000 r. =100), natomiast w 2000 r. 118,8%.

Spośród wszystkich odnotowanych na terenie województwa przestępstw, większość stanowiły przestępstwa o charakterze kryminalnym. Ich udział w strukturze przestępczości wynosi 83%. W stosunku do 2000 r. liczba ww. przestępstw nieznacznie wzrosła - o 3,4 %. Najczęściej popełniano kradzieże z włamaniem oraz kradzieże cudzej rzeczy. Przestępstwa gospodarcze stanowią 7,2 % ogólnej liczby przestępstw popełnionych w województwie w 2001 r. (8,4% – 2000 r.). W 2001 r. popełniono ich o 6,2 % mniej niż w 2000 r. Znacznie, bo o ponad 416% wzrosła ilość przestępstw drogowych, co spowodowane było zmianą przepisów, a mianowicie uznaniem przypadków kierowania pojazdem w stanie nietrzeźwym za przestępstwo (w 2000 r. czyn taki kwalifikowany był jako wykroczenie).

Tabela nr 86. **Przestępstwa stwierdzone w rozbiciu na kategorie przestępstw zaistniałych na terenie województwa małopolskiego (wskaźnik dynamiki: 2000 r.=100)**

Kategoria	Ilość przestępstw stwierdzonych			
	1999	2000	2001	Dynamika
Przestępstwa ogółem	80 546	95 672	104 470	109,2
Razem kryminalne	71 885	83 934	86 805	103,4
Razem gospodarcze	5 842	8 022	7 522	93,8
Przestępstwa drogowe	1 442	1 481	7 644	416,1

Źródło: dane Wojewódzkiej Komendy Policji w Krakowie.

Zdecydowana większość przestępstw zaistniałych w Małopolsce w latach 2001 r. przypada na miasto Kraków, bo aż 41% ogółu odnotowanych na terenie całego województwa. Stosunkowo

duża ilość przestępstw przypada również na teren powiatów: tarnowskiego, nowosądeckiego, chrzanowskiego i powiatu ziemskiego krakowskiego.

W województwie małopolskim w 2001 r. wykryto 51 506 przestępstw (2000 r. – 42297), osiągając wskaźnik wykrywalności 49%. Nastąpił, więc wzrost o 5,2% w stosunku do analogicznego okresu 2000 r.

Najwyższą wykrywalność w stosunku do całego województwa odnotowano w powiecie limanowskim (78,6%), brzeskim (77,2%), dąbrowskim (76,6%) oraz suskim (75,0%).

Tabela nr 88. **Wykrywalność w rozbiciu na kategorie przestępstw zaistniałych na terenie województwa małopolskiego**

Kategoria	Wykrywalność		
	1999	2000	2001
Przestępstwa ogółem	39,9	43,8	49,0
Razem kryminalne	33,4	36,7	39,4
Razem gospodarcze	97,9	98,1	97,7
Przestępstwa drogowe	87,2	88,7	97,9

Źródło: dane Wojewódzkiej Komendy Policji w Krakowie.

W 2001 r. zgłoszono 66 924 zdarzenia przestępcze wymagające interwencji policji (2000 r.– 66 053). W trakcie dokonywania przestępstwa zatrzymano 11 002 sprawców (2000 r.– 7 624). Liczba zatrzymań sprawców na gorącym uczynku lub w bezpośrednim pościgu wzrosła o 44,3% w stosunku do 2000 r. Zarzuty przedstawiono 30 581 podejrzanym (22 759 – 2000 r.), z tego wobec 27 268 skierowano wnioski o sporządzenie aktu oskarżenia (19 517 – 2000 r.), a wobec 2 059 zastosowano tymczasowe aresztowanie (1 566– 2000 r.). Zatrzymano 2 892 nieletnich sprawców, którzy popełnili 5 408 czynów karalnych (2000 r. 2 962 nieletnich, 4 110 czynów). Nastąpił więc znaczny wzrost czynów popełnionych przez nieletnich w porównaniu z 2000 r. (o 31%), natomiast ilość nieletnich sprawców zmniejszyła się o 2,4%.

Nad bezpieczeństwem w Małopolsce czuwało w 2001 r. nieco ponad 7 000 funkcjonariuszy policji, pracujących w Komendzie Wojewódzkiej, 3 komendach miejskich (Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu), 17 komendach powiatowych oraz podległych im komisariatach.

2. BEZPIECZEŃSTWO W RUCHU DROGOWYM

Na drogach województwa małopolskiego w 2001 r. miało miejsce 5 235 wypadków oraz 26 482 kolizji. W porównaniu z 2000 r. nastąpił nieznaczny wzrost liczby kolizji (1,3%), natomiast spadła o 3,5% liczba wypadków drogowych.

W 2001 r. zmniejszyła się o 4% liczba osób zabitych w wyniku zdarzeń drogowych oraz o 3,4% liczba rannych osób.

Sprawcami wypadków byli przeważnie kierujący pojazdami. Z winy kierowców miało miejsce w 2001 r. 4 105 wypadków, co stanowi 78,4% wszystkich wypadków zaistniałych na drogach województwa (2000 r. 4171 wypadków, 76,9%). Z winy pieszych doszło natomiast w 2001r. do 968 wypadków (2000 r.–1076 wypadków).

Tabela nr 88. **Zdarzenia drogowe w województwie małopolskim**

Wyszczególnienie	Zdarzenia drogowe		
	1999	2000	2001
Wypadki drogowe ogółem	5538	5426	5235
Kolizje drogowe ogółem	24767	26132	26482
Zabici w wypadkach	427	400	384
Ranni w wypadkach	7038	7050	6812
Wypadki spowodowane z winy kierujących pojazdami	4151	4171	4105
Wypadki spowodowane przez pieszych	1221	1076	968

Źródło: dane Wojewódzkiej Komendy Policji w Krakowie

3. OCHRONA PRZECIWOŻAROWA I ZAGROŻENIE POŻAROWE

Na terenie województwa małopolskiego zadania ochrony przeciwpożarowej realizowane są przez struktury Państwowej Straży Pożarnej (Komendę Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, 19 komend powiatowych Państwowej Straży Pożarnej, w tym 3 miejskie: w Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu, Szkołę Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie i funkcjonujący od 31 grudnia 2001 r. Ośrodek Szkolenia Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie) oraz przez struktury ochotniczych straży pożarnych.

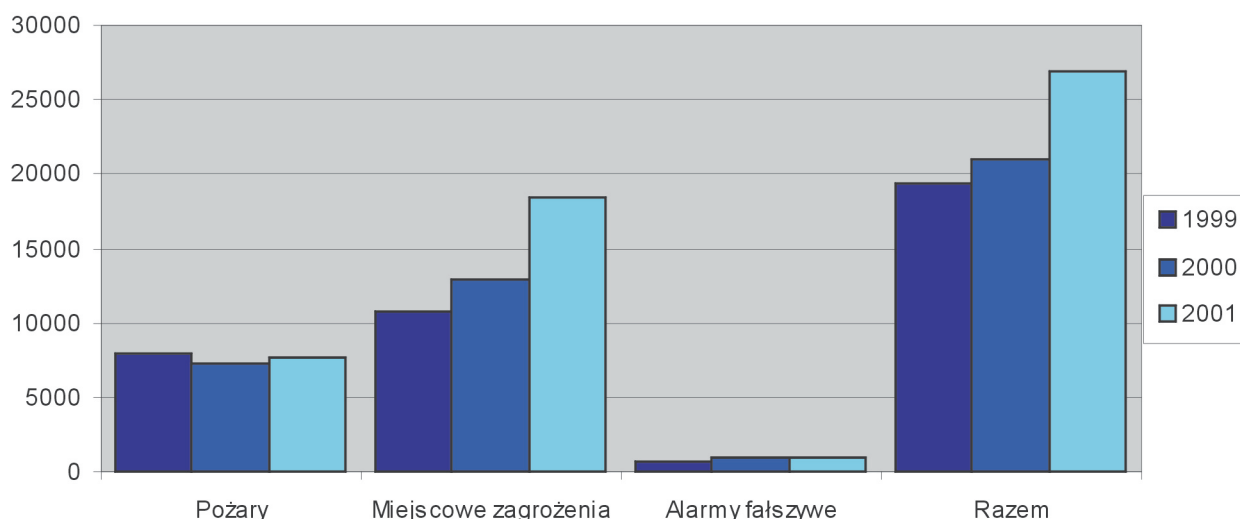
W jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej na terenie województwa małopolskiego zatrudnionych jest 1967 strażaków (stan na 31 grudnia 2001 r.). Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na 1 000 stałych mieszkańców województwa powinien być zatrudniony jeden strażak. Wysokość tego wskaźnika stanowi miernik stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego obszaru chronionego. W województwie małopolskim wskaźnik ten w 2001 r. wyniósł ok. 0,61 etatu na 1 000 stałych mieszkańców.

W 2001 r. jednostki ochrony przeciwpożarowej brały udział w 26 876 akcjach ratowniczych (20 945 – 2000 r.), w tym:

- gasiły 7610 pożarów (5,6% więcej niż w 2000 r.),
- likwidowały 18 372 miejscowe zagrożenia (ok.43% więcej niż w 2000 r.),
- wyjeżdżały 894 razy do tzw. fałszywych alarmów (ok. 1% więcej niż w 2000 r.).

Najczęstszymi przyczynami pożarów w 2001 r. były podpalenia (3563 przypadków), nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosami i zapalnikami (1325 przypadków), nieostrożność osób dorosłych przy wypalaniu pozostałości roślinnych na polach (235 przypadków).

Wykres nr 16. Ilość akcji ratowniczych przeprowadzonych w latach 1999 - 2001

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie

Tabela nr 89. Pożary w latach 1999 - 2001 w podziale ze względu na wielkość

Analizowane lata	1999	2000	2001
Ilość pożarów	7 957	7 205	7610
- małe	4 155	6 472	6676
- średnie	1 111	713	907
- duże	40	17	26
- bardzo duże	3	3	1

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie

Pożary powstawały głównie w:

- budynkach mieszkalnych – 1557 pożarów 2001 r. (wzrost o 5,8% w porównaniu z 2000r.),
- budynkach użyteczności publicznej – 196 pożarów w 2001 r. (nieznaczny wzrost o 1%),
- budynkach produkcyjnych – 134 pożary w 2001r. (spadek o 8,2%)
- budynkach magazynowych – 70 pożarów w 2001 r. (spadek o 5,4%)
- lasach – 84 pożary w 2001 r. (spadek o 63,3%)
- uprawach – 1863 pożary w 2001 r. (wzrost o 68,1%)

Straty pożarowe wyniosły w 2001 r. 35130 zł., tj. o 14% mniej niż w 2000 r.

Oprócz pożarów, jednostki straży pożarnej w 2001 r. brały udział przy 18372 miejscowych zagrożeniach, prowadząc ratownictwo podczas klęsk żywiołowych oraz ratownictwo techniczne, chemiczne i ekologiczne. Najczęstszymi przyczynami miejscowych zagrożeń były gwałtowne opady atmosferyczne (6399 przypadków), niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu (2654 przypadków) oraz wady środków transportu (316 przypadków).

GOSPODARKA

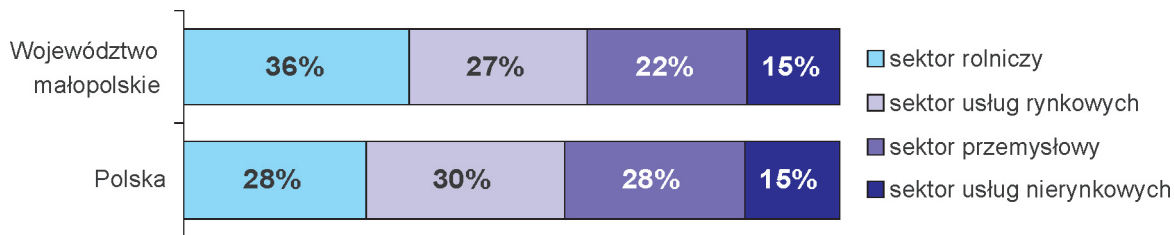
I. RYNEK PRACY

1. PRACUJĄCY, ZATRUDNIENI, WYNAGRODZENIE

Liczba osób pracujących (zatrudnionych i samozatrudnionych) w województwie małopolskim w końcu grudnia 2000 r. wynosiła 1334,2 tys. W grupie tej 49% stanowiły kobiety. Co drugi z pracujących był pracodawcą lub osobą działającą na własny rachunek (samozatrudnieni). Sektor prywatny obejmował 3/4 pracujących.

Ponad 36% pracujących to osoby czynne w rolnictwie, przy średniej krajowej 28%. Udział pracujących w pozostałych sektorach, a więc przemysłowym (górnictwo, działalność produkcyjna, zaopatrzenie w energię, gaz i wodę oraz budownictwo), usług rynkowych (handel i naprawy, hotele i restauracje, transport, obsługa nieruchomości i firm, pośrednictwo finansowe oraz pozostała działalność komunalna) i usług nierynkowych (edukacja, ochrona zdrowia i opieka społeczna oraz administracja publiczna i obrona narodowa) jest porównywalny ze wskaźnikami ogólnopolskimi i wynosi odpowiednio 22%, 27% i 15%.

Wykres nr 17. **Struktura pracujących**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i US w Krakowie

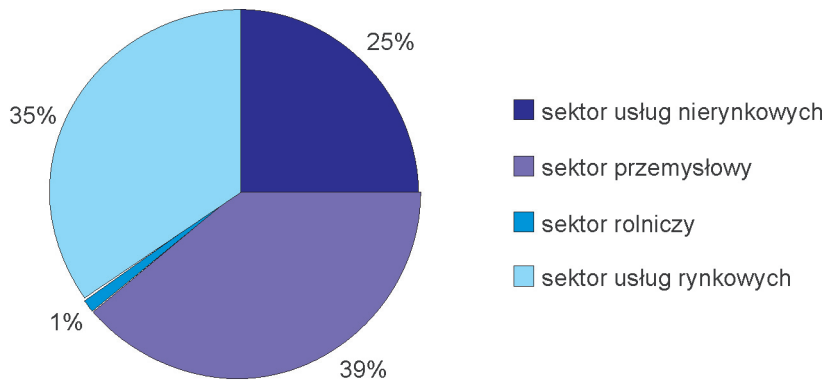
Obok rolnictwa wśród sekcji gospodarki narodowej najliczniej reprezentowana była działalność produkcyjna – 15% oraz handel i naprawy – 13%. Te trzy sektory obejmują 2/3 pracujących województwa.

O ile w ciągu 1999 r. liczba pracujących nie uległa zasadniczym zmianom, to w 2000 r. zmniejszyła się ona o prawie 5%, czyli o ponad 67 tys. Struktura pracujących wg sekcji działalności zmieniła się nieznacznie. Analizując natomiast zmiany liczby pracujących w poszczególnych sekcjach w minionych dwóch latach najwięcej osób odeszło z działalności produkcyjnej 36 tys., czyli 15% pracujących. Znacznie zmniejszyła się również liczba pracujących w budownictwie, handlu, transporcie i ochronie zdrowia – po ok. 9 tys. w każdej sekcji. Wzrost zanotowano natomiast w obsłudze nieruchomości i firm, administracji i ubezpieczeniach oraz działalności komunalnej. Nie zmienił się stan pracujących w rolnictwie i edukacji.

Liczba zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w województwie wynosiła w końcu 2000 r. 707,7 tys. osób i spadła w ciągu dwóch ostatnich lat o 2%. Podobnie jak w przypadku osób pracujących kobiety stanowiły prawie połowę zatrudnionych. Inaczej jednak niż poprzednio wygląda rozkład liczby zatrudnionych na sektory. O ile w przypadku pracujących zdecydowanie przeważa sektor prywatny, o tyle w zatrudnionych zróżnicowanie jest niewielkie (publiczny – 45%, prywatny – 55%).

Różnice widoczne są w udziale poszczególnych sekcji. Podczas gdy wśród pracujących zdecydowanie dominowało rolnictwo (34%), w zatrudnieniu stanowi ono tylko 1%. Oznacza to, że małopolscy rolnicy prawie w całości to właściciele lub współwłaściciele gospodarstw, pracujący w tych gospodarstwach. Pozostałe dominujące sekcje to, podobnie jak poprzednio, działalność produkcyjna oraz handel i naprawy, ale w tym przypadku obejmują one odpowiednio 27% i 15%. Znaczące pozycje w zatrudnieniu województwa stanowi również edukacja oraz ochrona zdrowia i opieka społeczna – po ok. 10%.

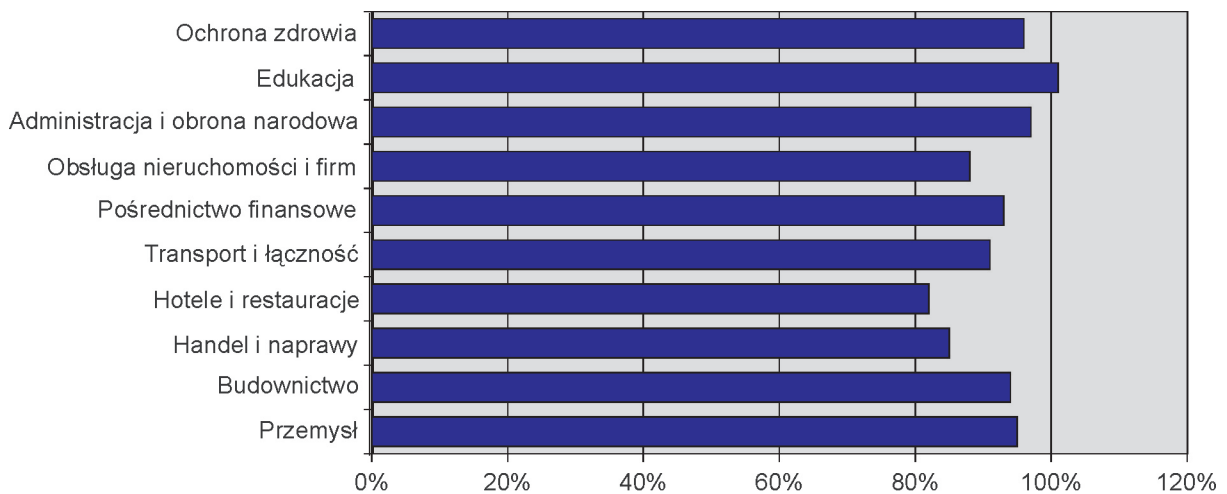
Wykres nr 18. **Struktura zatrudnionych w Małopolsce**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i US w Krakowie

Przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w 2000 r. w województwie małopolskim wynosiło 1 744,42 zł i było niższe od ogólnopolskiego o 8%. Mimo to jednak Małopolska zajmowała 6 miejsce wśród województw o najwyższych zarobkach. Niższe wynagrodzenia niż średnia krajowa odnotowano również w poszczególnych sekcjach, wyjątek stanowi edukacja, gdzie zarobki były o 1% wyższe niż w kraju. Największe różnice w stosunku do danych ogólnopolskich dotyczą sekcji hotele i restauracje – 18% oraz handel i naprawy – 15%. Najwięcej w Małopolsce w 2000 r. zarabiano w sekcji pośrednictwo finansowe (180% średniej wojewódzkiej), najmniej natomiast w hotelach i restauracjach (66% średniej wojewódzkiej). Również w pośrednictwie finansowym odnotowano największy wzrost wynagrodzenia o 25%.

Wykres nr 19. **Odsetek przeciętnego wynagrodzenia w Małopolsce w stosunku do wskaźnika ogólnopolskiego**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i US w Krakowie

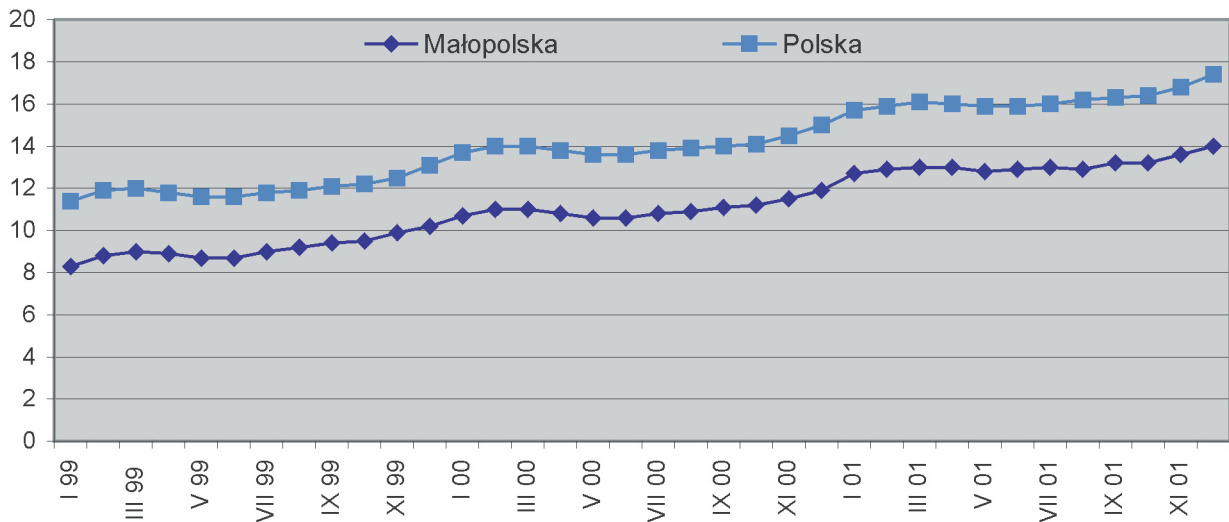

2. BEZROBOCIE

2.1. Poziom bezrobocia

Województwo małopolskie plasuje się wśród regionów o najniższej stopie bezrobocia (po województwie mazowieckim). Mimo znacznego wzrostu liczby zarejestrowanych w ciągu ostatnich 3 lat sytuacja ta nie uległa zmianie. W końcu grudnia 2001 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy województwa wynosiła 213 093 osób, nadal jednak stopa bezrobocia w Małopolsce była relatywnie niska – 14% – i nie przekraczała 81% średniej krajowej.

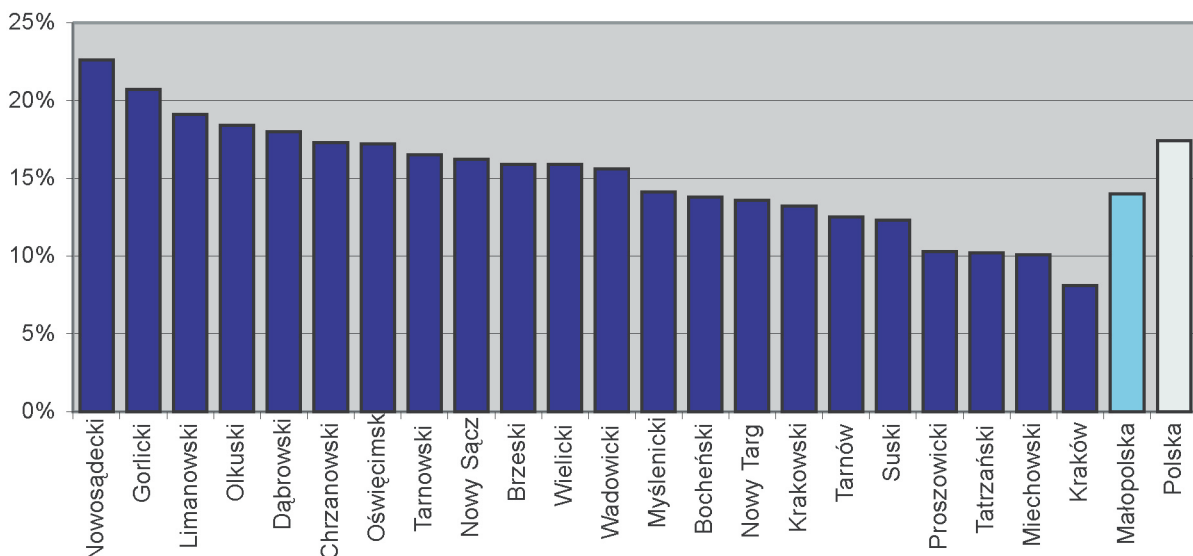
Wykres nr 20. **Stopa bezrobocia w Polsce i Małopolsce w latach 1999-2001**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Niska stopa bezrobocia w skali województwa nie odzwierciedla jednak sytuacji na poszczególnych lokalnych rynkach pracy województwa, gdyż w końcu 2001 r. w niektórych powiatach stopa bezrobocia znacznie przekraczała średnią wojewódzką, a nawet krajową (17,4%) – (najwyższy wskaźnik w powiecie nowosądeckim – 22,6%), w innych była od niej znacznie niższa (najniższy wskaźnik w mieście Krakowie – 8,1%).

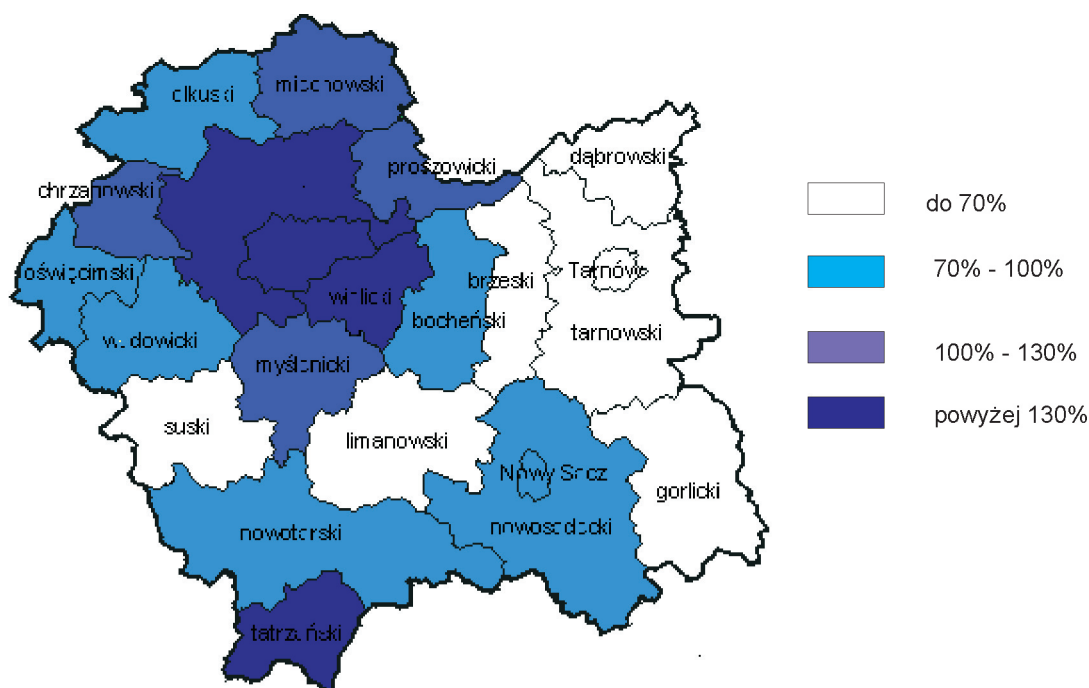
Wykres nr 21. **Stopa bezrobocia wg stanu na 31.12.2001 r.**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

W okresie 1999 – 2001 rejestracje nowych bezrobotnych tak w całym regionie, jak i w poszczególnych powiatach, przewyższały liczbę wyrejestrowań, co spowodowało w efekcie wzrost bezrobocia w Małopolsce o ponad 86%. Zarówno napływ jak i odpływ ulegały stopniowemu zwiększaniu, przy czym dynamika wzrostu wyrejestrowań była znacznie wyższa.

Wykres nr 22. **Przyrost liczby bezrobotnych w powiatach województwa małopolskiego w latach 1999-2001**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Główny powód wyrejestrowań stanowiły podjęcia pracy. Odnotować należy, że w okresie 1999 - 2001 nastąpił 14,1% przyrost liczby zatrudnionych bezrobotnych, co dawało Małopolsce, obok województwa śląskiego, najwyższy wskaźnik w kraju.

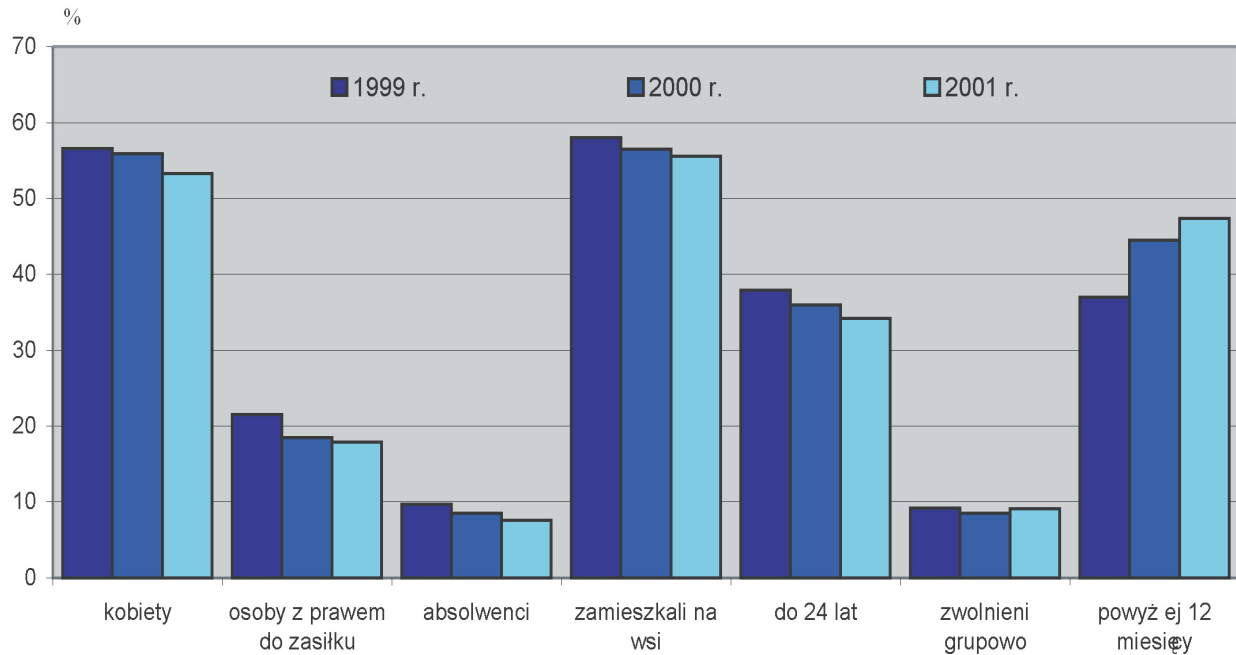
Poza ogólną liczbą bezrobotnych w rejestrach urzędów pracy pozostają również osoby uprawnione do zasiłków i świadczeń przedemerytalnych. W końcu grudnia 2001 r. ich liczba w województwie przekroczyła 27 tys. Od początku 1999 r. ilość pobierających zasiłki przedemerytalne wzrosła 5-krotnie, a pobierających świadczenia przedemerytalne – 25-krotnie.

2.2. Struktura bezrobotnych

Struktura bezrobocia województwa małopolskiego była względnie stabilna w okresie ostatnich trzech lat i generalnie nie odbiegała od średnich wielkości ogólnopolskich. Widoczne są jednak pewne zmiany w udziale niektórych grup bezrobotnych. Od 3 lat zmniejsza się sukcesywnie przewaga kobiet (1999 r. – 56,6%, 2000 r. – 55,9%, 2001 r. – 53,3%). Wyraźnie rośnie z kolei odsetek osób, które przez okres ponad roku pozostają na bezrobociu. Obecnie (stan na 31.12.2001 r.) długotrwale bezrobotni stanowią 47,4% ogółu, podczas gdy rok wcześniej ich udział wynosił 44,5%, a przed dwoma laty - 37%. Z drugiej strony zmniejsza się odsetek absolwentów przy stałej liczbie rejestrujących się (grudzień 1999 r. – 9,7%, grudzień 2000 r. – 8,5%,

grudzień 2001 r. – 7,6%) oraz ludzi młodych w wieku do 24 lat (grudzień 1999 r. – 37,9%, grudzień 2000 r. – 36%, grudzień 2001 r. – 34,2%). Na przestrzeni ostatnich 3 lat spadł również udział uprawnionych do pobierania zasiłku (grudzień 1999 r. – 21,5%, grudzień 2000 r. – 18,5%, grudzień 2001 r. – 17,9%). Zmiany takie wiążą się częściowo z przeniesieniem na urzędy pracy obowiązku ubezpieczania osób nie posiadających prawa do zasiłku, co spowodowało zwiększone zainteresowanie rejestracją w urzędach osób nie spełniających wymagań uprawniających je do zasiłku. W pewnym stopniu odzwierciedla to też trudną sytuację na rynku pracy i wynika z długotrwałego pozostawania bezrobotnych w ewidencji.

Wykres nr 23. **Struktura bezrobotnych w Małopolsce w latach 1999-2001**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Wśród bezrobotnych nieznacznie przeważały kobiety, stanowiąc 53,3% wszystkich bezrobotnych. Można zauważyć pewną prawidłowość: największy odsetek bezrobotnych kobiet posiadają powiaty Zachodniej Małopolski, a im dalej na wschód następuje jego zmniejszenie.

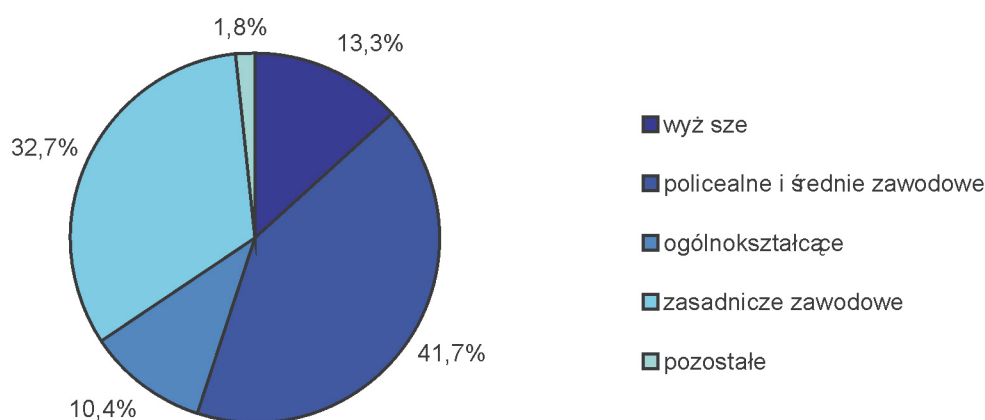
Restrukturyzacja gospodarki i zwolnienia z zakładów pracy w większym stopniu objęły właśnie te tereny, a znacznie częściej zwalnia się kobiety niż mężczyzn, o czym świadczy wyższy udział pań wśród rejestrowanych zwalnianych z przyczyn zakładów pracy. Mimo, iż wśród wszystkich napływających do rejestrów mniej jest kobiet niż mężczyzn, w ogólnej liczbie bezrobotnych przeważają one znacznie. Sytuacja ta pogłębia się jeszcze w grupie osób pozostających bez pracy ponad rok. Mimo, iż bezrobotne kobiety są średnio lepiej wykształcone, dłużej pozostają w rejestrach niż mężczyźni.

Z ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy tylko 17,9% posiadało prawo do zasiłku. W tym przypadku wśród powiatów istnieje dość duże zróżnicowanie. Najmniejszy odsetek zanotowano w powiecie proszowickim (9%) i powiecie miechowskim (9,6%). W powiatach takich jak limanowski, nowosądecki czy w mieście Nowy Sącz udział zasiłkobiorców przekroczył 24%. W powiatach tych zawsze odsetek ten był wysoki, co oznacza, że większość rejestrujących się to osoby wcześniej pracujące co najmniej 1 rok.

Ponad połowa bezrobotnych województwa małopolskiego to mieszkańcy wsi, odpowiada to jednak udziałowi ludności wiejskiej wśród zamieszkujących nasze województwo. W omawianym okresie ta grupa bezrobotnych charakteryzowała się mniejszą dynamiką wzrostu, niż ogół bezrobotnych – zwiększyła się o 75,5%, podczas gdy bezrobocie ogółem wzrosło o 86,1%.

Wśród osób bezrobotnych znajdujących się w rejestrach urzędów pracy Małopolski 7,6% stanowili absolwenci szkół ponadpodstawowych. To najwyższy udział absolwentów wśród bezrobotnych w kraju. Co roku do urzędów pracy Małopolski trafia ok. 30 tys. bezrobotnych absolwentów i liczba ta nie ulega większym zmianom. Stanowi to ok. 40% wszystkich rocznie kończących naukę w województwie, w tym 17% absolwentów wyższych uczelni, 23% licealistów i 56% po szkołach zawodowych – średnich i zasadniczych.

Wykres nr 24. **Struktura bezrobotnych absolwentów w Małopolsce wg wykształcenia stan na 31.12.2001**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Statystyczna osoba bezrobotna zarejestrowana w urzędzie pracy województwa małopolskiego w końcu 2001 r.:

- miała mniej niż 34 lat (62,4% zarejestrowanych bezrobotnych),
- miała wykształcenie zasadnicze zawodowe (41,5% zarejestrowanych bezrobotnych),
- była bezrobotna mniej niż 12 miesięcy (52,6% zarejestrowanych bezrobotnych),
- nie miała prawa do zasiłku (82,1% zarejestrowanych bezrobotnych),
- zarejestrowała się po raz kolejny (61,3% zarejestrowanych bezrobotnych).

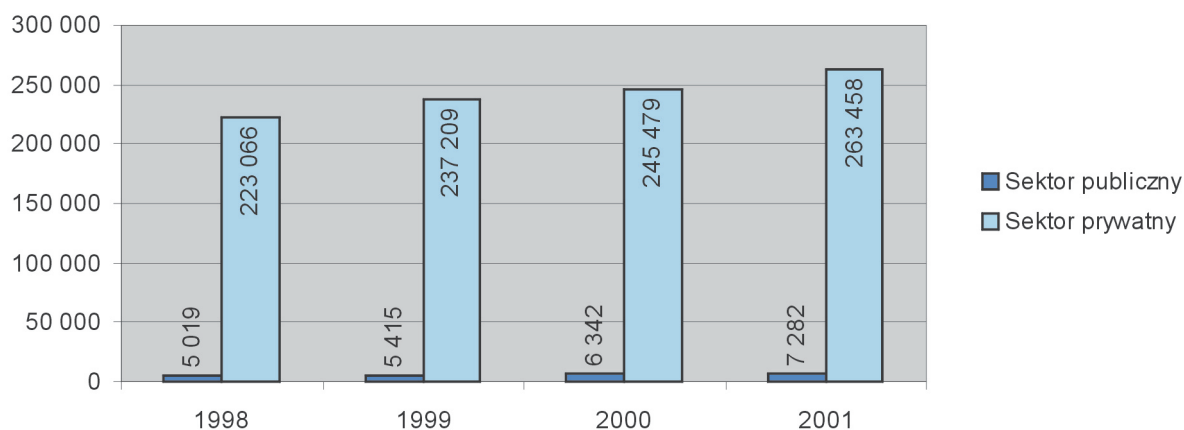
Wśród bezrobotnych najliczniej reprezentowani byli: sprzedawcy, ślusarze, krawcy, robotnicy budowlani, kierowcy, kucharze i kelnerzy, a także pracownicy obsługi biurowej. Ok. 1/4 zarejestrowanych stanowią osoby, które zatrudnione były poprzednio przy pracach prostych, nie wymagających szczególnych kwalifikacji. Struktura bezrobotnych według zawodów od lat nie ulega zmianie.

II. MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA

W roku 2001 w krajowym systemie REGON zarejestrowanych było 3 392 tys. przedsiębiorstw, z tego 270,7 tys. tj., 8% przypada na województwo małopolskie. Plasuje to Małopolskę na 5 pozycji po województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim.

Dynamika przyrostu ilości przedsiębiorstw w okresie 1998-2001 wyniosła 119%. W latach 1998-1999 saldo podmiotów nowo zarejestrowanych i zlikwidowanych wynosiło ok. 44 tys., w 2000 roku tylko ok. 9 tys., z czego ponad 90% stanowiły firmy sektora MSP. W roku 2001 wartość salda osiągnęła poziom 19 tys.

Wykres nr 25. **Podmioty sektora publicznego i prywatnego w Małopolsce**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych US w Krakowie

W 2000¹ r. polskie przedsiębiorstwa MSP zatrudniały 5,7 miliona pracowników, tj. 67% ogółu pracujących. W województwie małopolskim zatrudnionych było 442 tys. osób, co stawia je na czwartym miejscu po województwie mazowieckim, śląskim i wielkopolskim.

Poziom zatrudniania w małopolskich MSP² zmniejsza się biorąc pod uwagę lata 1999-2001. Przeciętny wiek pracowników waha się w granicach 35-38 lat i nie zmienił się w zasadniczy sposób od 1999 roku. Świadczy to o tendencji do odświeżania kadry. Dla porównania w dużych przedsiębiorstwach z roku na rok średnia wieku zwiększa się. Nieznacznie natomiast podwyższył się w porównaniu do lat 1999 – 2000, udział w zatrudnionych wykwalifikowanych pracowników.

¹ Ze względu na brak najnowszych danych statystycznych dotyczących 2001 r. koniecznym stało się odniesienie w tekście do roku 2000.

² Część z danych wykorzystanych w raporcie przygotowano na podstawie „Analizy konkurencyjności MSP” opracowanej w roku 2001 przez ekspertów Twinning Project Poland & Spain przy współpracy WUP i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Tabela nr 90. **Podmioty wg poziomu zatrudnienia zarejestrowane w systemie REGON (bez jednostek wewnętrznych). Stan na 31.12.2001 r.**

Wyszczególnienie	Ogółem	Przedziały zatrudnienia			
		do 9	10-49	50-249	250 i więcej*
Woj. małopolskie	270 692	257 596	10 292	2 370	434
Kraków	94 719	89 758	3 811	920	230
Powiat krakowski	17 840	17 089	629	102	20
Powiat wadowicki	13 681	13 129	435	98	19
Powiat nowotarski	11 866	11 330	447	79	10
Powiat olkuski	11 256	10 774	379	93	10
Powiat oświęcimski	11 212	10 664	394	130	24
Tarnów	11 018	10 482	367	139	30
Powiat chrzanowski	9 895	9 377	393	106	19
Powiat nowosądecki	9 198	8 672	453	68	5
Powiat tarnowski	8 453	8 074	321	53	5
Powiat bocheński	8 187	7 934	192	58	3
Powiat myślenicki	7 823	7 484	275	56	8
Powiat wielicki	7 796	7 476	258	56	6
Nowy Sącz	7 742	7 253	363	110	16
Powiat tatrzański	7 596	7 296	248	48	4
Powiat suski	6 556	6 291	217	42	6
Powiat limanowski	6 025	5 675	308	35	7
Powiat gorlicki	5 620	5 265	280	66	9
Powiat brzeski	5 369	5 143	179	44	3
Powiat miechowski	3 277	3 137	112	28	0
Powiat dąbrowski	2 897	2 767	111	19	0
Powiat proszowicki	2 666	2 526	120	20	0

Źródło: opracowanie na podstawie danych statystycznych US w Krakowie

* podmioty tej wielkości nie są już zaliczane do MŚP

Przedsiębiorstwa MSP wytworzyły i osiągnęły przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów o wartości 82 258,9 mln złotych, co stanowi 8,0% całkowitej kwoty przychodów w skali kraju równej 1 027 922,0 mln złotych. Wyniki te plasują Małopolskę na czwartym miejscu po województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Dominującym rynkiem zbytu jest rynek lokalny. Sprzedaż na tym rynku stanowi ponad 60%. Drugą pozycją jest sprzedaż na rynku krajowym z wartością ponad 30% łącznych przychodów ze sprzedaży. Nieco lepsze proporcje są obserwowane w przypadku przemysłu, odpowiednio 49% i 43%. W perspektywie lat 1999-2001 można zauważyć nieznaczny wzrost udziału rynków krajowych z równoczesnym spadkiem znaczenia rynków lokalnych.

Nakłady inwestycyjne poniesione w województwie małopolskim przez przedsiębiorstwa w 2000 roku wyniosły 6 378,0 mln (o 135,6 mln mniej niż w roku poprzednim). Inwestycje samego sektora MSP kształtowały się odpowiednio na poziomie 3 048,2 mln w 2000 i 2 623,7 mln

w 1999 roku. Warto podkreślić, że w całym kraju 1/3 wszystkich inwestycji ogółem pochodzi z własnego, wypracowanego przez drobnych przedsiębiorców kapitału. Powyższe wyniki pozwoliły w 2000 roku Małopolsce zająć 5 pozycję po województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim.

Małopolskie MSP są firmami młodymi, ok. 30% z nich ma mniej niż 5 lat.

Biorąc pod uwagę wskaźnik konkurencyjności definiowany jako portfel produktów oferowanych przez przedsiębiorstwa MSP można szacować, iż ok 70% firm oferuje co najmniej 2 produkty. Najlepiej dywersyfikowanymi, a więc przystosowanymi do zmian popytowych, przedsiębiorstwami MSP w Małopolsce są zatrudniające od 26 -100 pracowników.

Z badań przeprowadzonych z końcem 2001 roku wynika, iż ponad 25% firm MSP w Małopolsce nie korzystało z internetu i poczty elektronicznej. Szczególnie dotyczy to małych firm, firm budowlanych i przedsiębiorstw zlokalizowanych w górskich regionach rolniczych. W 30% firm internet i poczta elektroniczna były wykorzystywane wyłącznie do otrzymywania i wysyłania informacji.

W porównaniu z UE w Małopolsce występuje niski poziom zdolności do innowacji (przy założeniu, że za innowacyjne MSP przyjmujemy takie, które wprowadzają nowe procesy lub produkty opracowane samodzielnie lub we współpracy z innymi firmami):

- Irlandia 62,2%
- Średnia dla UE 44%
- Grecja 20,1%
- Małopolska 20,5%³

Małopolskie MSP eksportują tylko ok. 5% swojej łącznej sprzedaży. Dla porównania unijne MSP osiągają wskaźnik 11%.

Wskaźnik przedsiębiorczości (mierzony liczbą przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców) w województwie małopolskim wynosi średnio 84, co na tle kraju lokuje Małopolskę w czołówce najaktywniejszych regionów. Najniższy wskaźnik zanotowano w 5-ciu położonych głównie we wschodniej części województwa małopolskiego powiatach, tj. tarnowskim, nowosądeckim, dąbrowskim, limanowskim i gorlickim. Do powiatów o najwyższym, przekraczającym 90 przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców należą olkuski i tatrzański oraz powiaty grodzkie: Kraków, Tarnów i Nowy Sącz.

Najaktywniejszymi powiatami, w których zanotowano w latach 1998-2001 największy przyrost procentowy ilości nowych przedsiębiorstw, są powiaty: bocheński, dąbrowski, tarnowski i miechowski.

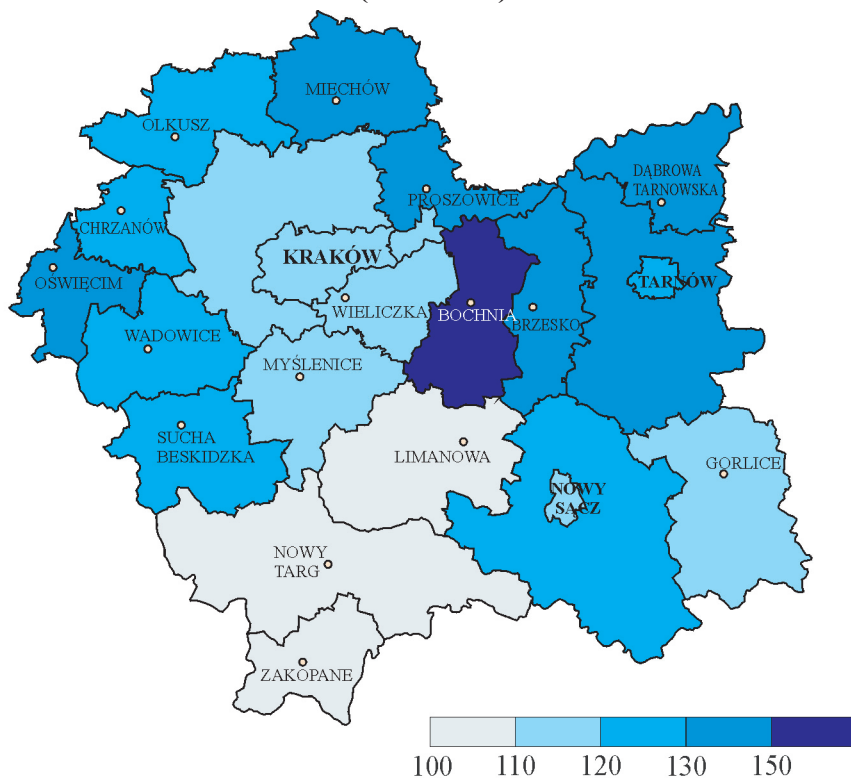
Najniższy przyrost nowych przedsiębiorstw w analizowanym okresie odnotowano w powiatach: tatrzańskim, nowotarskim, limanowskim oraz w Nowym Sączu.

Należy jednak dodać, że mniej aktywne w okresie 1998-2001 powiaty grodzkie mają dużą liczbę aktywnych przedsiębiorstw, które rozpoczęły działalność przed 1998 rokiem. Dla przykładu w zestawieniu powiatów grodzkich Kraków posiada ponad 5-krotnie więcej zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, niż łącznie Nowy Sącz i Tarnów.

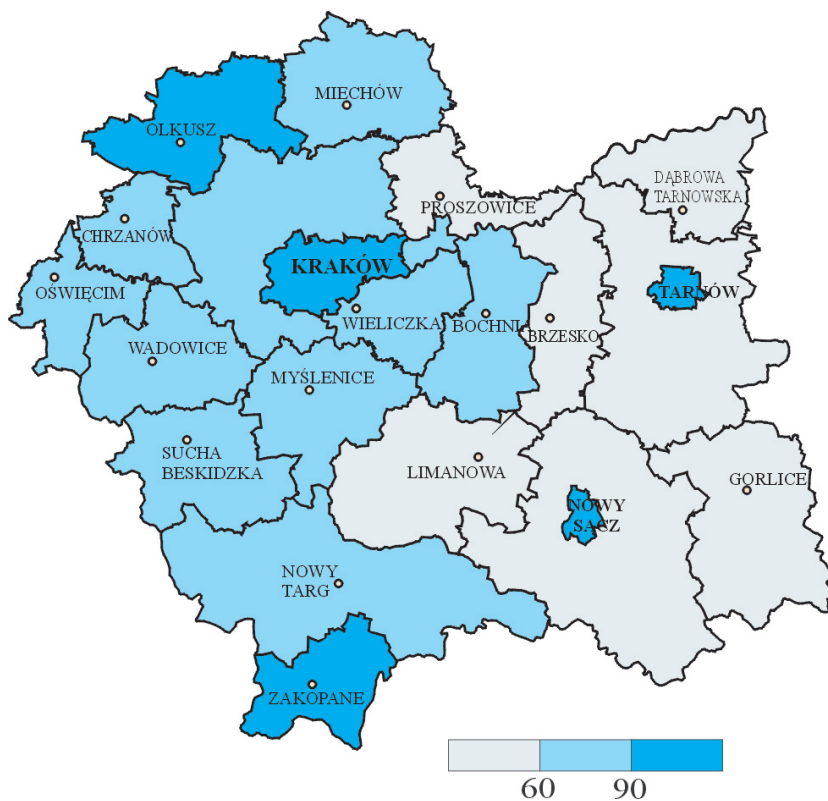
³ *Op. cit.*

Wykres nr 26. Aktywność gospodarcza wg powiatów– dynamika przyrostu firm w latach 1998-2001 (1998=100)

Źródło: opracowanie na podstawie danych statystycznych US w Krakowie

Wykres nr 27. Wskaźnik przedsiębiorczości w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie na podstawie danych statystycznych US w Krakowie

Tabela nr 91. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON w latach 1998-2001

Wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001	Dynamika przyrostu firm w okresie 1998-2001 (1998=100)	Wskaźnik przedsiębiorczości
Woj. Małopolskie	228 085	242 624	251 681	270 740	118,70	84
Kraków	82 644	88 336	88 852	94 731	114,63	128
Nowy Sącz	6 994	7 358	7 515	7 744	110,72	92
Tarnów	8 974	9 443	9 910	11 019	122,79	91
Powiat bocheński	5 248	5 582	5 986	8 189	156,04	83
Powiat brzeski	4 105	4 459	5 458	5 371	130,84	60
Powiat chrzanowski	8 018	8 436	9 124	9 895	123,41	76
Powiat dąbrowski	2 040	2 178	2 403	2 898	142,06	49
Powiat gorlicki	4 928	5 095	5 189	5 620	114,04	52
Powiat krakowski	15 098	15 936	16 220	17 842	118,17	75
Powiat limanowski	5 653	5 774	5 797	6 029	106,65	50
Powiat miechowski	2 472	2 696	3 160	3 279	132,65	62
Powiat myślenicki	6 855	7 245	7 402	7 823	114,12	69
Powiat nowosądecki	7 624	8 329	8 714	9 205	120,74	47
Powiat nowotarski	11 161	11 543	11 650	11 870	106,35	66
Powiat olkuski	9 170	9 821	10 549	11 256	122,75	91
Powiat oświęcimski	8 509	9 229	10 277	11 212	131,77	73
Powiat proszowicki	2 044	2 220	2 611	2 667	130,48	60
Powiat suski	5 235	5 648	6 100	6 556	125,23	80
Powiat tarnowski	6 286	6 761	7 353	8 457	134,54	46
Powiat tatrzański	7 211	7 456	7 312	7 599	105,38	115
Powiat wadowicki	11 221	12 000	12 902	13 681	121,92	88
Powiat wielicki	6 595	7 079	7 197	7 797	118,23	77

Źródło: opracowanie na podstawie danych statystycznych US w Krakowie

III. ROLNICTWO

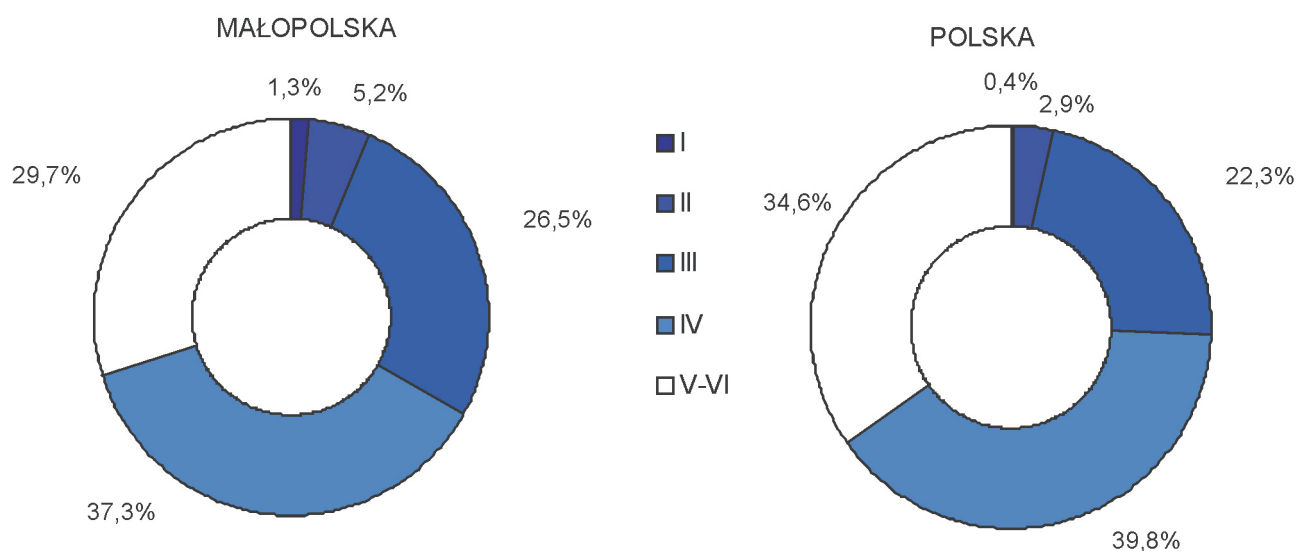
1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU ROLNICTWA

1.1. Warunki przyrodnicze

Uwarunkowaniem determinującym zróżnicowanie podstaw przyrodniczych rozwoju rolnictwa w województwie małopolskim jest pionowa rozpiętość obszaru (największe zróżnicowanie w kraju – od płaskich terenów Kotliny Sandomierskiej po wysokie szczyty Tatr). Znaczna część województwa (22,5%) leży powyżej 500 m n.p.m. Występuje tu 7 pięter klimatycznych, najwyższe w skali Polski sumy opadów rocznych.

Warunki te wpływają na zróżnicowanie zasobności gleb województwa. W znacznej części obszaru (północna i centralna część województwa) występują kompleksy bardzo dobrych gleb, tj. czarnoziemy i gleby brunatne wytworzone z lessów oraz urodzajne mady. W południowej części przeważają gleby płytkie, silnie szkieletowe, narażone na procesy erozyjne, o niskiej wartości rolniczej. W pokrywie glebowej użytków rolnych, gleby poszczególnych klas bonitacyjnych zajmują: klasa I- 1,3%, klasa II – 5,2%, klasa III – 26,5%, klasa IV – 37,3%, klasa V – 20,7%, klasa VI – 9,0%. Oznacza to, że pod względem jakości gruntów województwo posiada gleby przeciętnej jakości. Występuje wyraźne zróżnicowanie terytorialne gleb bardzo dobrych i słabych.

Wykres nr 28 i 29. Klasy bonitacyjne gleb województwa małopolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej w województwie wynosi ok. 68 pkt, w kraju 66,6 pkt. Podobnie jak wymienione elementy środowiska wykazuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne, kształtując się w granicach od 29,7 pkt dla Zakopanego do 102,8 pkt. dla Proszowic.

1.2. Użytkowanie gruntów i ich struktura własnościowa

W województwie użytkuje się rolniczo 881 702 ha, co stanowi 58,2% jego obszaru. Lasy i grunty leśne obejmują powierzchnię 441 900 ha (29,2%). W ogólnej powierzchni użytków rolnych – grunty orne stanowią 67,9%, sady 2,5%, a użytki zielone 29,6%.

Tabela nr 92. **Struktura użytków rolnych**

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha				Powierzchnia w %	
	1998	1999	2000	2001	1998	2001
Grunty orne	638 591	643 168	603 137	598 856	72,3	67,9
Sady	22 651	22 789	22 658	21 947	2,6	2,5
Łąki	140 253	134 849	175 079	179 604	15,9	20,4
Pastwiska	80 974	81 563	81 385	81 295	9,2	9,2
Razem powierzchni UR	882 469	882 369	882 259	881 702	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Na przestrzeni ostatnich lat daje się zauważyć systematyczny spadek powierzchni użytków rolnych, w latach 1998-2001 wyniósł on 0,1%. Zmniejszenie powierzchni dotyczyło głównie obszaru gruntów ornych. Powierzchnia sadów pozostawała na podobnym poziomie, zwiększeniu ulegała natomiast powierzchnia łąk i pastwisk. W latach 1995-2001 nastąpił natomiast znaczny wzrost powierzchni odłogowanych. W roku 1995 powierzchnia odłogów i ugorów wynosiła 29,2 tys. ha, co stanowiło 4,3% ogólnej powierzchni gruntów ornych, w roku 2001 wynosiła 83,4 tys. ha, tj. 13,9%. W kraju udział odłogów i ugorów kształtował się na poziomie 11,9% powierzchni gruntów ornych.

Tabela nr 93. **Struktura użytkowania gruntów wg siedziby użytkownika w 2001 r.**

Wyszczególnienie	Powierzchnia	Użytki rolne						Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		Razem	razem	w tym pod zasiewami	sady	łąki	pastwiska		
OGÓŁEM	100	100	100	100	100	100	100	100	
Sektor publiczny, w tym własność państwowa i gospodarstwa AWRS	1,5	1,9	1,9	1,2	0,5	1,6	2,9	0,2	2,5
Grunty pozostałe sektora publicznego nie stanowiące gospodarstw	25,2	3,4	2,6	x	1,9	3	10,6	56,2	54
Sektor prywatny, w tym spółdzielnie rolnicze i gospodarstwa indywidualne	71,1	93,6	94,5	98,8	96,1	94,1	85,2	41,3	36,3
Grunty pozostałe sektora prywatnego nie stanowiące gospodarstw	2,3	1,1	1,1	x	1,5	1,3	1,3	2,4	7,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

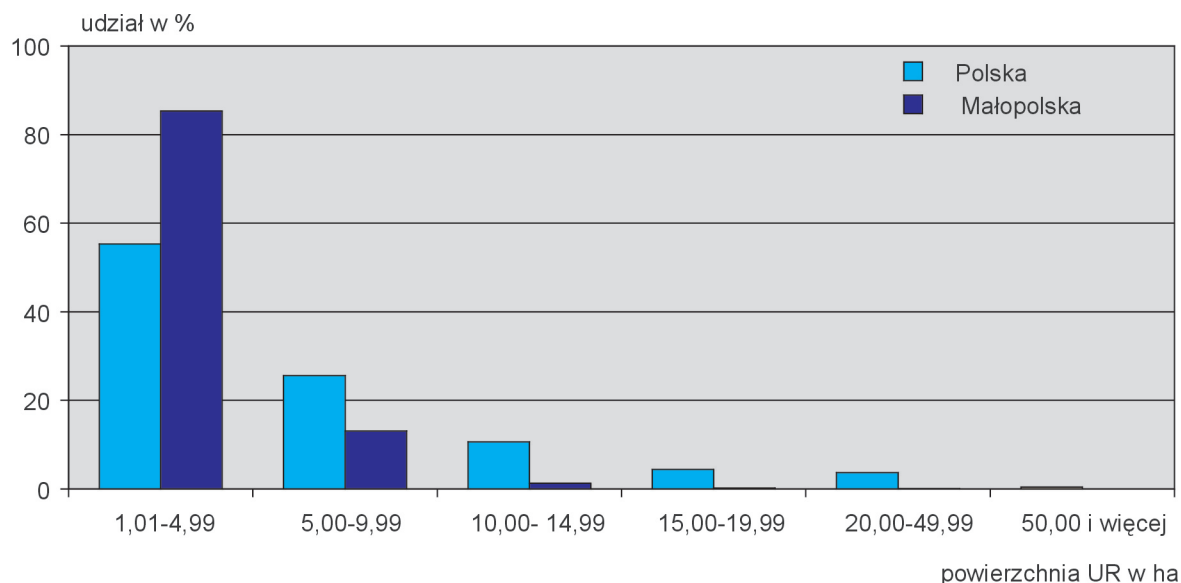
W ogólnej powierzchni użytków rolnych, gospodarstwa indywidualne rolników zajmują 815 849 ha, co stanowi 92,5% UR województwa. Pozostałe użytki rolne należą do spółdzielni rolniczych, Skarbu Państwa, kościołów, stowarzyszeń oraz są to grunty nie stanowiące gospodarstw.

Z ogólnej powierzchni gruntów ornych użytkowanych przez gospodarstwa rolne pod zasiewami znajduje się 515 467 ha, z czego na sektor publiczny przypada jedynie 1,2%, a na sektor prywatny 98,8%. Powierzchnię zasiewów należącą do gospodarstw indywidualnych określa się na 97,5% całkowitej powierzchni zasiewów w województwie.

1.3. Struktura agrarna

W województwie małopolskim jest 222,5 tys. indywidualnych gospodarstw rolnych. Obejmują one 92,5% ogólnej powierzchni UR. Średnia powierzchnia jednego gospodarstwa wynosi 3,20 ha użytków rolnych (w Polsce – 7,0 ha). Występuje wyraźne zróżnicowanie przestrzenne wielkości gospodarstw rolnych - największe są w powiatach: miechowskim (5,4 ha), proszowickim (4,5 ha), dąbrowskim (4,2 ha), najmniejsze w powiatach: chrzanowskim (1,9 ha), wadowickim (2,5 ha), wielickim (2,5 ha). Zdecydowaną większość (85,1%) stanowią gospodarstwa o powierzchni mniejszej niż 5 ha. Gospodarstw o pożądanej wielkości dla województwa, tj. w przedziale od 15,0 – 19,99 ha jest 515, co stanowi jedynie 0,23%. Struktura agrarna województwa wskazuje na znaczne rozdrobnienie małopolskiego rolnictwa. Drugą cechą charakterystyczną gospodarstw indywidualnych jest rozproszenie gruntów tworzące niekorzystne szachownice pól, zwłaszcza w części południowej województwa.

Wykres nr 30. **Struktura agrarna gospodarstw indywidualnych**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Spisu Rolnego 1996 r.

Tabela nr 94. **Zróżnicowanie struktury obszarowej indywidualnych gospodarstw rolnych wg powiatów**

Powiaty	Średnia pow. indywidualnych gosp. rolnych w ha	% indyw. gosp. rolnych o pow. 1-5 ha
m. Kraków	2,3	94,3
m. Nowy Sącz	2,2	94,1
m. Tarnów	2,1	94,9
Bocheński	3,0	89,1
Brzeski	3,0	87,5
Chrzanowski	1,9	97,5
Dąbrowski	4,2	71,0
Gorlicki	3,2	86,0
Krakowski	2,9	88,4
Limanowski	3,2	85,8
Miechowski	5,4	55,3
Myślenicki	2,6	94,0
Nowosądecki	3,2	85,1
Nowotarski	3,7	77,5
Olkuski	3,0	86,0
Oświęcimski	2,6	92,7
Proszowicki	4,5	64,7
Suski	2,6	94,4
Tarnowski	2,7	85,7
Tatrzański	3,2	91,2
Wadowicki	2,5	93,0
Wielicki	2,5	92,6
Małopolska	3,2	85,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Spisu Rolnego 1996 r.

1.4. Pracujący w rolnictwie

Na powierzchni 100 ha UR w województwie gospodaruje przeciętnie 30 rodzin, a jeżeli doliczyć użytkowników działek – to nawet 44 rodzin. Łączna liczba osób, przypadająca na 100 ha, jest więc bardzo wysoka, tym większa im mniejsze gospodarstwo. Wśród ludności mieszkającej w gospodarstwach rolnych, stwierdza się wysoką aktywność zawodową – średni współczynnik aktywności zawodowej wynosi 81. Powyższe wskazuje na bardzo wysokie zatrudnienie w rolnictwie regionu.

Wieś małopolska wykazuje dwuzawodowy charakter – zaledwie 16% gospodarstw chłopskich utrzymuje się z pracy w swoim gospodarstwie, 43% z pracy poza swoim gospodarstwem i aż 41% z niezarobkowych źródeł.

Tabela nr 95. **Pracujący w rolnictwie i aktywność zawodowa**

Powiaty	Pracujący w rolnictwie w tys. osób	Pracujący w rolnictwie na 100 ha UR (osób)	Współczynnik aktywności zawodowej
Miasto Kraków	5,0	43	79
Miasto Nowy Sącz	2,4	127	73
Miasto Tarnów	1,8	88	76
Bocheński	24,2	68	82
Brzeski	25,1	64	84
Chrzanowski	12,5	91	63
Dąbrowski	20,4	53	87
Gorlicki	29,3	70	86
Krakowski	53,4	68	79
Limanowski	36,4	76	84
Miechowski	20,2	40	83
Myślenicki	27,2	82	83
Nowosądecki	52,9	79	84
Nowotarski	40,8	56	84
Olkuski	17,4	56	70
Oświęcimski	16,0	92	81
Proszowicki	18,2	54	84
Suski	20,4	71	81
Tarnowski	56,2	68	85
Tatrzański	12,7	77	83
Wadowicki	27,1	73	81
Wielicki	18,2	80	76
Małopolska	537,8	67	81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Spisu Rolnego 1996 r.

2. PRODUKCJA ROLNA

W strukturze wartości skupu płodów rolnych w województwie dominuje produkcja zwierzęca, przekraczająca średnią krajową o 14%. Rolnictwo województwa plasuje się na końcowych lokatach w Polsce w dziedzinie krajowej towarowej produkcji roślinnej, zaś pod względem produkcji zwierzęcej zajmuje lokaty środkowe.

2.1. Produkcja roślinna

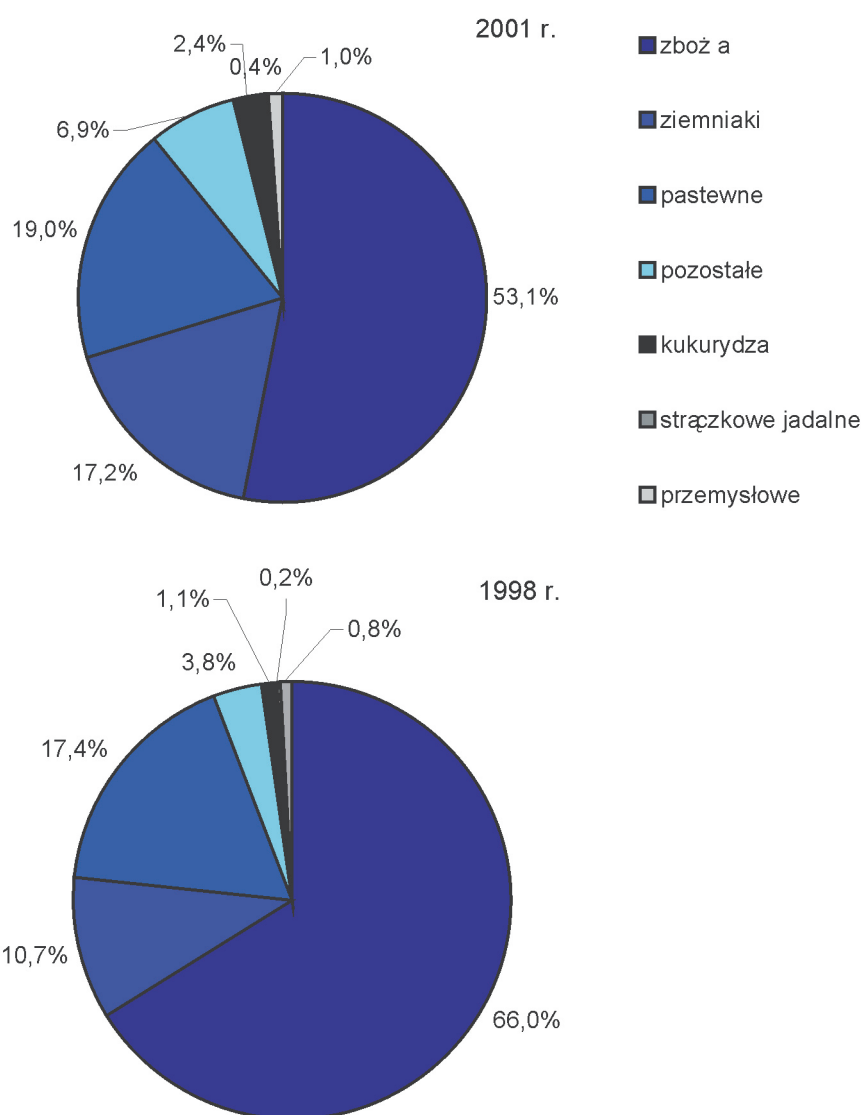
W strukturze zasiewów dominują zboża (bez kukurydzy na ziarno) zajmujące 53,1% powierzchni (w Polsce 69,4%). Uprawy ziemniaków zajmują – 17,2% (w Polsce 9,6%), uprawy przemysłowe – 1,0% (w Polsce 6,3%), a rośliny pastewne – 19,0% (w Polsce 6,6%). Struktura upraw odbiega więc od średniej dla kraju w kierunku przewagi w strukturze powierzchni roślin pastewnych oraz ziemniaków, co związane jest z dominacją produkcji zwierzęcej w województwie małopolskim. Nieznacznym jest udział roślin przemysłowych.

Tabela nr 96. Powierzchnia zasiewów w ha

Wyszczególnienie	Ogółem	Zboża	Kukurydza	Mieszanki zbożowo - strączkowe	Strączkowe jadalne	Ziemniaki	Przemysłowe	Pastewne	Pozostałe
Polska	12386151	9595780	403916	52224	45861	1194232	778659	813678	50181
Małopolska	515467	273438	12276	1653	1917	88797	5143	97820	34422

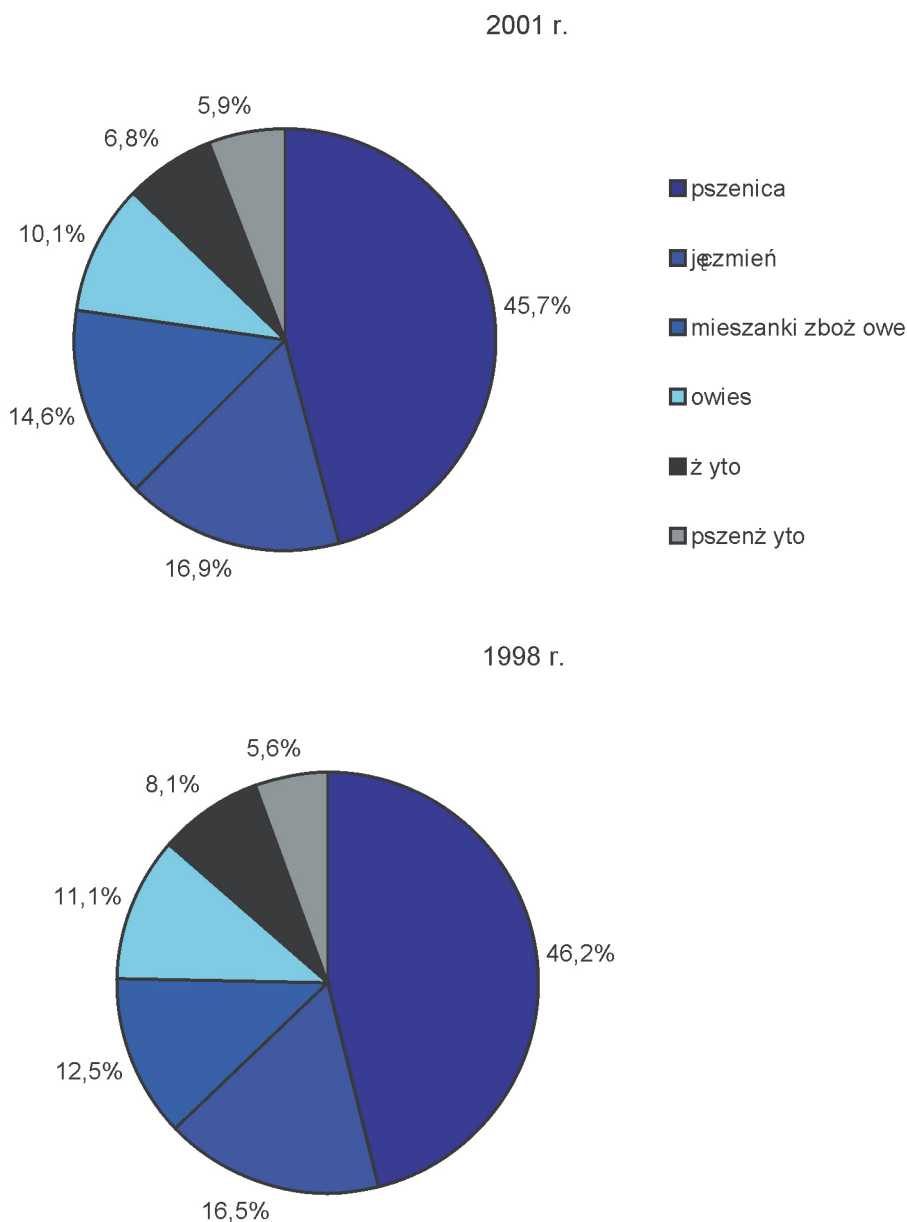
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres nr 31 i 32. Udział powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres nr 33 i 34. **Udział powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni upraw zbóż**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Bardzo istotną produkcją rolniczą województwa jest ogrodnictwo (sadownictwo i warzywnictwo). Sady obejmują 2,5% powierzchni użytków rolnych, ich udział jest wyższy niż średnio w kraju. W strukturze nasadzeń drzew owocowych największy udział mają jabłonie (63,%) oraz śliwy (15,8%), wiśnie zajmują 8,9%, grusze 6,0% i czereśnie 3,6%. Łączne zbiory owoców w 2001 r. oszacowano na 187 609 ton, tj. więcej niż w roku poprzednim o 5,8%, z czego owoców z drzew zebrano 149 235 ton, tj. więcej o 6,9% niż w 2000 r. O wysokości zbiorów owoców z drzew decydują jabłka, których zbiór stanowi 80,9% produkcji owoców z drzew. W produkcji owoców jagodowych największą pozycję stanowią porzeczki – 39% ogólnych zbiorów owoców jagodowych oraz truskawki – 31,9%. Zbiory owoców jagodowych oszacowano na 38 374 tony, tj. o 1,8% wyższe od zbiorów w 2000 r.

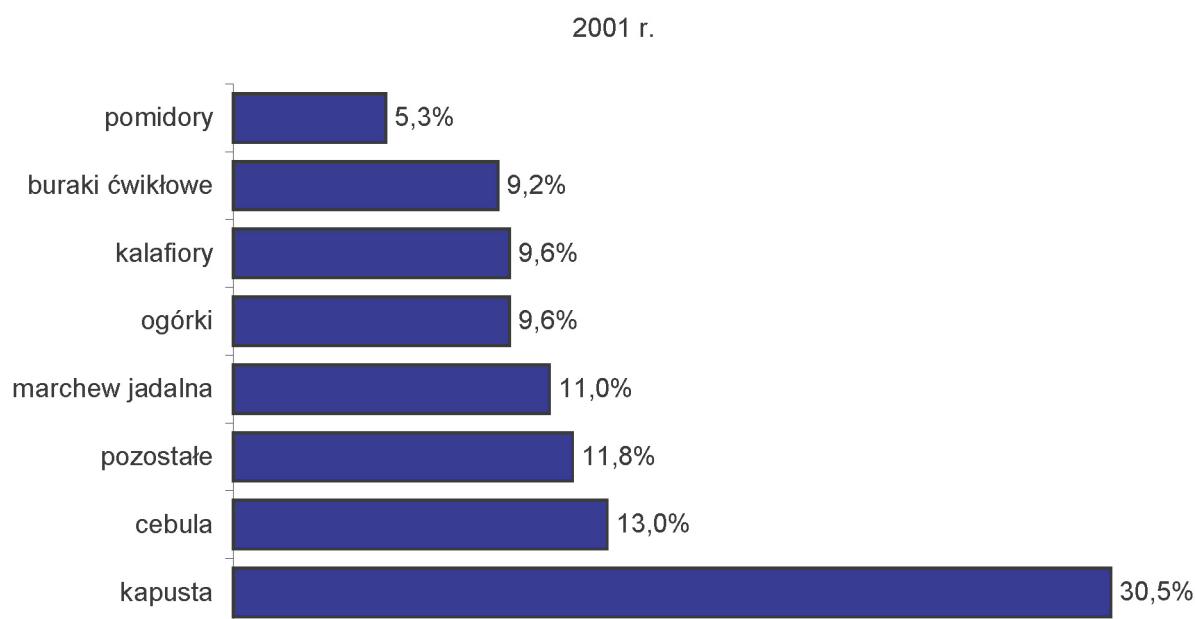

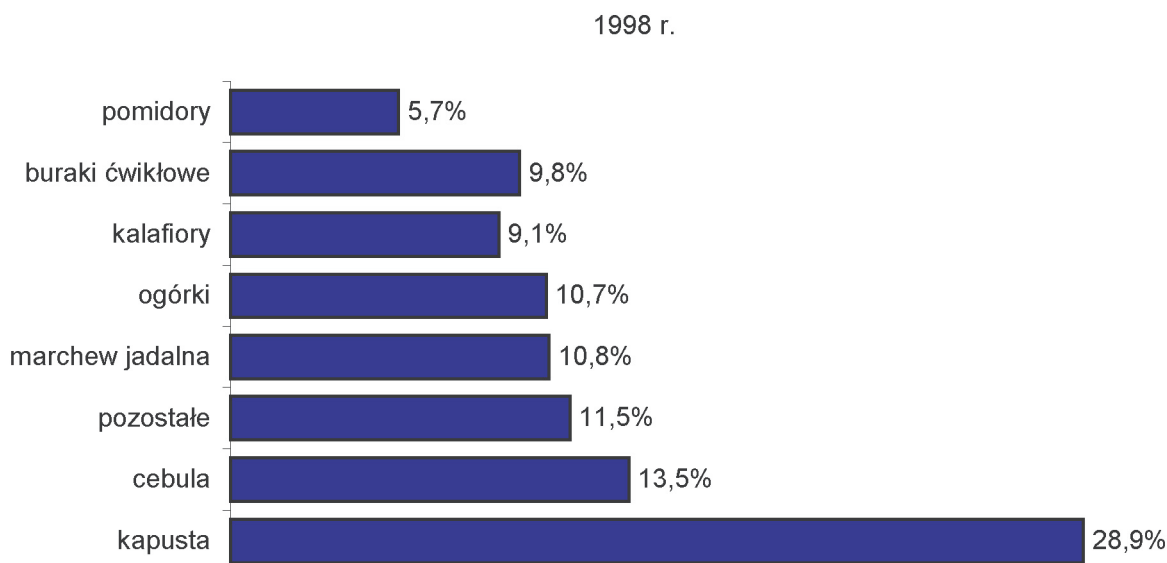
Tabela nr 97. **Produkcja owoców**

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha		Plony z 1 ha w dt		Zbiory w dt	
	1998	2001	1998	2001	1998	2001
Owoce z drzew ogółem	25 442	24 846	x	x	1115739	1492350
Jabłonie	14 692	14 211	62	85	916 130	1207412
Grusze	2 104	2 093	22	23	45 346	47 624
Śliwy	4 369	4 230	15	33	64 181	138 002
Wiśnie	2 017	2 040	28	28	55 992	59 103
Czereśnie	1 347	1 343	19	22	25 000	29 946
Pozostałe	913	929	10	11	9 090	10 263
Owoce jagodowe ogółem	x	x	x	x	343 668	383 739
Truskawki	2 597	2 910	29	42	73 949	122 504
Maliny	866	907	28	33	24 137	29 766
Porzeczki	4 053	3 778	38	40	153 497	149 791
Agrest	1 087	1 104	56	54	61 306	59 981
Pozostałe jagodowe	345	288	89	75	30 779	21 697

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Warzywa gruntowe i przyspieszone zajmują prawie 4% powierzchni gruntów województwa. Najwięcej uprawia się kapusty (30,6%) i cebuli (13,7%), a najmniej pomidorów (5,2%). Powierzchnia uprawy warzyw gruntowych w 2001 r. wyniosła 20581 ha, tj. o 1% większa niż w roku ubiegłym (notuje się systematyczny wzrost powierzchni produkcji warzyw), ale zbiory były niższe o 10,4% (wyniosły 509 725 ton).

Wykres nr 35 i 36. **Struktura powierzchni warzyw gruntowych**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

2.2. Produkcja zwierzęca

Podstawowymi kierunkami w produkcji zwierzęcej jest chów bydła i trzody chlewnej. Znaczącym kierunkiem produkcji zwierzęcej jest drobiarstwo i rybactwo. Chów owiec, kóz, zwierząt futerkowych, pszczół i innych występuje marginalnie.

Pogłowie bydła w 2001 r. wynosiło 312,1 tys. sztuk, w tym krów 203,9 tys. sztuk, co stanowi 5,7% pogłowia bydła w Polsce oraz 6,8% pogłowia krów. Obsada bydła ogółem na 100 ha użytków rolnych w 2001 r. wyniosła 35,4 sztuk, w tym krów – 23,1. Pogłowie bydła było niższe od stanu w 2000 r. o 11,7%, a pogłowie krów mniejsze o 8,1%.

Tabela nr 98. **Pogłowie i obsada zwierząt gospodarskich**

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
W tysiącach sztuk							
Bydło	499,1	460,1	461,5	405,8	380,8	353,4	312,1
Trzoda chlewna	631,2	538,4	575,2	547,5	497,4	505,4	459,1
Owce	95,0	64,2	58,5	58,1	60,9	49,1	56,2
Kozy	bd.	34,5	Bd.	37,8	38,4	37,4	37,1
Konie	64,8	58,2	58,5	58,0	56,5	56,9	56,7
Drób	4 604	4 593	4 434	4 294	4 501	4 197	4 014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych publikacji GUS „Województwa w latach 1995-1999” i materiałów Urzędu Statystycznego w Krakowie

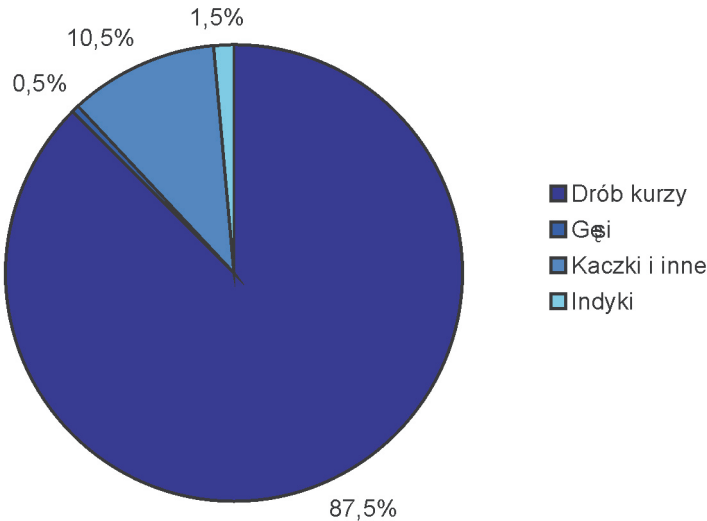
Pogłowie trzody chlewnej w 2001 r. ukształtowało się na poziomie 459,1 tys. sztuk, tj. o 9,2% niższym niż w 2000 r. Trzoda chlewna w województwie małopolskim stanowi 2,6% stanu notowanego w kraju. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych wyniosła 52,1 sztuk, w tym loch 6 sztuk. Lochy stanowią 11,6% ogółu trzody chlewnej.

Pogłowie owiec w 2001 r. wynosiło 56,2 tys. sztuk i było wyższe o 14,5% od wielkości notowanych w 2000 r. Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wyniosła 6,4 sztuk. Pogłowie owiec

województwa małopolskiego stanowi 16,8% pogłowia krajowego.

Stan pogłowia koni w 2001 r. wyniósł 56,7 sztuk i był mniejszy o 0,3% od stanu w 2000 r. Obsada koni na 100 ha użytków rolnych wyniosła 6,4 sztuk. Pogłowie koni w województwie małopolskim stanowi 10% pogłowia koni w Polsce.

Wykres nr 37. **Pogłowie drobiu wg gatunków w 2001 r.**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Pogłowie kóz w 2001 r. wynosiło 37,1 tys. sztuk i było niższe o 0,8% niż w 2000 r.; stanowi ono 21% pogłowia ogólnokrajowego. Na 100 ha użytków rolnych przypada 4,2 sztuki.

Pogłowie drobiu ogółem wynosiło w 2001 r. 4 013,8 tys. sztuk i było o 4,4% niższe niż w 2000 r. Obsada drobiu ogółem na 100 ha użytków rolnych wyniosła 455 sztuk (drobiu kurzego 421 sztuk).

3. MAŁOPOLSKI RYNEK ROLNY

W województwie małopolskim w minimalnym stopniu funkcjonują tradycyjne lokalne wiejskie rynki zbytu (GS-y, spółdzielnie ogrodniczo – pszczelarskie, mleczarskie). Bezpośredni skup płodów rolnych prowadzony jest przez średnie i większe zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego (np. zakłady tytoniowe, zbożowe, mięsne, drobiarskie, Herbapol) oraz małe prywatne przetwórnice takie jak: młyny, ubojnie, przetwórnice warzyw, mieszalnie pasz. Skup warzyw i ziemniaków prowadzony jest przez wiele różnorodnych drobnych spółek zajmujących się dostawą małych partii materiału do handlu i na eksport. Znaczącym miejscem ponadregionalnego obrotu hurtowego jest plac hurtowy Rybitwy w Krakowie, plac Imbramowski oraz supermarkety, a w minimalnym stopniu dzielnicowe i gminne place hurtowe i targowiska.

W województwie małopolskim zarejestrowane są dwa podmioty gospodarcze zwane giełdami rolniczymi (Małopolska Giełda Rolno-Ogrodnicza MAGRO S.A. w Krakowie i Małopolski Rynek Hurtowy S.A. w Tarnowie). MAGRO S.A. jest na etapie organizacji, a MRH S.A. w Tarnowie jest w trakcie rozbudowy; będą one koncentrować handel hurtowy w regionie.

Tabela nr 99. **Targowiska w województwie małopolskim**

Powiaty	Targowiska stałe
Miasto Kraków	35
Miasto Nowy Sącz	36
Miasto Tarnów	17
Bocheński	7
Brzeski	2
Chrzanowski	8
Dąbrowski	3
Gorlicki	7
Krakowski	8
Limanowski	5
Miechowski	4
Myślenicki	5
Nowosądecki	10
Nowotarski	9
Olkuski	8
Oświęcimski	8
Proszowicki	3
Suski	9
Tarnowski	14
Tatrzański	1
Wadowicki	6
Wielicki	5
Województwo	210

Źródło: opracowanie własne

4. STREFY EKONOMICZNO – PRODUKCYJNE

W województwie małopolskim istnieje znaczne terytorialne zróżnicowanie (warunków przyrodniczych, glebowych, przeludnienia agrarnego, wskaźnika urbanizacji, poziomu zagęszczenia małych i średnich firm, wskaźnika infrastruktury technicznej i innych), dlatego też obszar Małopolski podzielono na trzy strefy ułożone równoleżnikowo:

- Północna, nieco rzadziej zaludniona, o mniej rozdrobnionej strukturze agrarnej i relatywnie większym znaczeniu dochodów rolniczych, jest to strefa intensywnego rozwoju rolnictwa i rodzinnych gospodarstw rolnych. Użytki rolne to najlepsze gleby w województwie i Polsce (czarnoziemy, gleby brunatne lessowe, mady). Warunki glebowo-klimatyczne pozwalają na prowadzenie produkcji rolniczej w pełnym spektrum jej możliwości, uprawia się m.in.: pszenicę, jęczmień, ziemniaki, warzywa, owoce, kukurydzę, buraki cukrowe, tytoń, rzepak, prowadzi hodowlę trzody chlewnej, drobiu, bydła mlecznego, bydła opasowego.
- Środkowa, gęsto zaludniona, silnie zurbanizowana, o znacznej przewadze ludności dwuzawodowej i dużym rozdrobnieniu ziemi użytkowanej rolniczo, jest to strefa intensywnego rozwoju rolnictwa przy silnym oddziaływaniu przemysłu. W obszarze strefy znajdują się dobre pod względem jakości zasoby produkcji rolniczej województwa. Warunki klimatyczno – glebowe pozwalają na prowadzenie wielokierunkowej produkcji rolniczej: pszenica, jęcz-

mięń, warzywa, w tym nowalijki, owoce, rzepak, szkółkarstwo roślin ozdobnych i owocowych, hodowla trzody chlewnej, drobiu, bydła mlecznego i opasowego.

- Południowa (podgórska i górską) o znacznych walorach krajobrazowych, lecz trudnych warunkach do produkcji rolniczej, cechująca się również rozdrobnieniem gospodarstw i dużym znaczeniem dochodów uzyskiwanych poza rolnictwem. Jest to strefa umiarkowanego rozwoju rolnictwa ekologicznego, jak również ogrodnictwa i ochrony krajobrazu wsi. W obszarze tej strefy znajdują się najgorsze pod względem jakości zasoby produkcji rolniczej województwa. Wśród użytków rolnych strefy znajdują się najsłabsze gleby w województwie i w Polsce. Warunki glebowo-klimatyczne ograniczają produkcję rolniczą do produkcji bydła mlecznego i opasowego, owiec, a szczególnie sprzyjają produkcji owoców, zwłaszcza jabłek, śliwek i owoców jagodowych. Na obszarach górskich produkcja rolna ogranicza się do produkcji paszy dla przeżuwaczy. Możliwe są tam wyłącznie ekstensywne kierunki produkcji bydła, zwłaszcza mlecznego i owiec ras górskich.

Tabela nr 100. Pracujący w rolnictwie w układzie stref

Wyszczególnienie	Pracujący w rolnictwie w tys. osób	Pracujący w rolnictwie na 100 ha UR (osób)
Strefa północna	118,6	55
Strefa środkowa	132,9	63
Strefa południowa	273,5	70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Spisu Rolnego 1996 r.

Tabela nr 101. Struktura przedsiębiorstw przemysłu spożywczego

Branże przemysłu spożywczego	Strefa północna	Strefa środkowa	Strefa południowa	Razem
Mięsna	36,8	28,5	39,8	34,5
Jajczarsko- drobiarska	6,7	9,6	11,8	9,8
Mleczarska	2,6	1,6	5,0	3,2
Owocowo- warzywna	5,9	3,9	5,5	4,9
Piekarska	17,2	29,1	20,8	23,5
Cukiernicza	6,6	5,0	3,2	4,6
Młynarska i makaronowa	21,7	15,6	11,8	15,4
Chłodnicza	0,6	1,3	-	0,7
Koncentratów spożywczych	-	1,0	-	0,4
Napojów mineralnych i bezalkoholowych	1,9	2,0	1,8	1,9
Spirytusowa i drożdżowa	-	0,3	-	0,1
Piwowarska	-	0,7	-	0,3
Tytoniowa	-	0,7	-	0,3
Winiarska	-	0,7	0,3	0,4
Ogółem %	20,7	41,2	38,1	100,0

Źródło: opracowanie własne

IV. PRZEMYSŁ

1. PRZEMYSŁ MAŁOPOLSKI NA TLE KRAJU

Produkcja sprzedana przemysłu w województwie małopolskim w roku 2001 osiągnęła wartość 30 490,8 mln zł, co stanowi 6,5% potencjału przemysłowego kraju. Udział województwa w produkcji przemysłowej Polski w latach 1998-2001 stopniowo się obniża. W roku 1998 wynosił 7,3%, w roku 1999 – 7,0%, zaś w roku 2000 spadł do 6,9%.

Na spadek ten w głównej mierze miała wpływ niska dynamika sprzedaży w przetwórstwie przemysłowym wynosząca w latach 1998-2001 jedynie 110,9, przy średniej krajowej 123,1. Należy podkreślić, że w ramach przetwórstwa przemysłowego województwa, mającego decydujący wpływ na kondycję całego sektora, realizowane jest ok. 92% sprzedaży przemysłu ogółem.

Tabela nr 102. **Produkcja sprzedana przemysłu wg poszczególnych rodzajów działalności (sekcje EKD) w latach 1998-2001**

Wyszczególnienie (wartość w mln zł, bieżące ceny bazowe)	Lata				Dynamika 2001/98 (%)
	1998	1999	2000	2001	
Ogółem przemysł	27 236,9	28 587,7	31 935,5	30 490,8	111,9
Górnictwo i kopalnictwo	384,7	415,2	438,6	385,3	100,1
Przetwórstwo przemysłowe	25 229,9	26 251,7	29 345,0	27 971,5	110,9
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1 622,2	1 920,7	2 151,8	2 133,9	131,5

Źródło: „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” sierpień 1999 r., luty 2000 r., kwiecień 2001 r., kwiecień 2002 r.

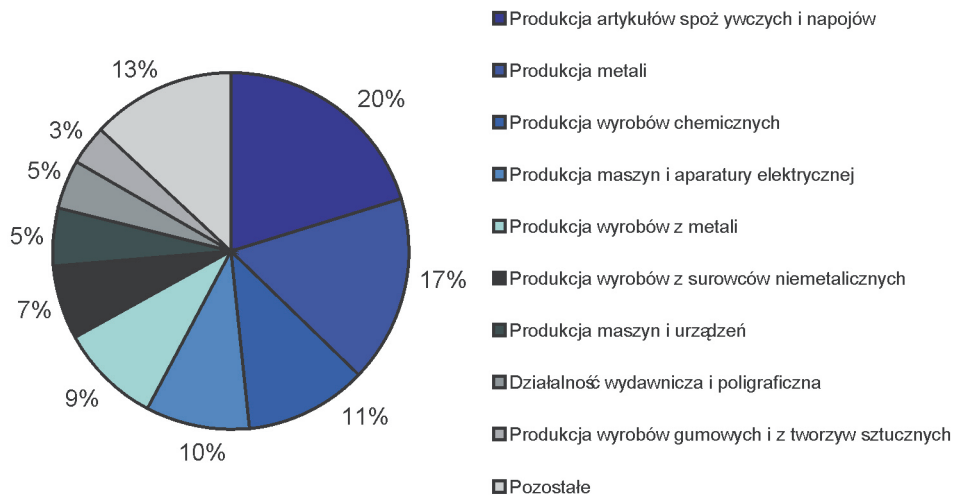
Tabela nr 103. **Udział produkcji sprzedanej przemysłu województwa małopolskiego na tle kraju wg poszczególnych rodzajów działalności w latach 1998-2001.**

Wyszczególnienie	Udział w produkcji krajowej (%)			
	1998	1999	2000	2001
Ogółem przemysł	7,3	7,0	6,9	6,5
Górnictwo i kopalnictwo	1,6	1,7	1,7	1,5
Przetwórstwo przemysłowe	8,1	7,6	7,6	7,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	4,5	4,7	4,4	3,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” sierpień 1999 r., luty 2000 r., kwiecień 2001 r., kwiecień 2002 r.

W przetwórstwie przemysłowym pod względem wielkości sprzedaży dominują: produkcja artykułów spożywczych i napojów (20,2%), produkcja metali (17,0%), produkcja wyrobów chemicznych (11,2%), produkcja maszyn i aparatury elektrycznej (9,5%), oraz produkcja wyrobów z metali (9,0%)

Wykres nr 38. **Struktura sprzedaży w najważniejszych branżach przetwórstwa przemysłowego**

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” styczeń 2000, luty 2001 r., kwiecień 2001 r., kwiecień 2002 r.

Do branż charakteryzujących się najwyższą dynamiką sprzedaży w latach 1998-2001 należały: produkcja masy włóknistej oraz papieru (211,4), produkcja maszyn i aparatury elektrycznej (192,6), produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych (154,5), działalność wydawnicza i poligraficzna (140,4) oraz produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków (129,8).

Spadek sprzedaży zanotowano w branży produkcji metali (90,7), produkcji maszyn i urządzeń (92,9), włókiennictwie (94,0), produkcji pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep (96,4) oraz w produkcji odzieżowej i wyrobów futrzarskich (97,0).

Wyrażna stagnacja ma miejsce w produkcji pozostałego sprzętu transportowego (101,7) oraz w produkcji wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych (105,3).

Przemysł województwa małopolskiego w niektórych segmentach posiada dominujące znaczenie w produkcji krajowej. Szczególnie wysoki udział mają podmioty wytwarzające maszyny cyfrowe do automatycznego przetwarzania danych z jednostkami wejścia i wyjścia /komputery stacjonarne, komputery przenośne/ (67,2% udziału w produkcji krajowej w roku 2001), tkaniny bawełniane (36,5), druty i przewody izolowane (32,5), tkaniny z wełny (29,2), gazety (29,1), tworzywa sztuczne polimeryzacyjne (22,4) oraz mydła w postaci płatków, granulek lub proszku (21,9).

Tabela 104. Struktura sprzedaży w przetwórstwie przemysłowym

Wyszczególnienie (wartości w mln zł, bieżące ceny bazowe)	Lata				Dynamika 2001/98
	1998	1999	2000	2001	
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	4 444,4	4 703,1	4 980,3	4 894,0	110,1
Produkcja metali	4 539,6	4 118,5	5 178,9	4 117,6	90,7
Produkcja wyrobów chemicznych	2 435,9	2 410,1	2 903,3	2 711,0	111,3
Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej	1 196,0	1 347,6	1 549,7	2 304,1	192,6
Produkcja wyrobów z metali	1 786,4	1 960,4	2 077,4	2 192,3	122,7
Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych	1 039,3	1 173,8	1 419,1	1 606,1	154,5
Produkcja maszyn i urządzeń	1 385,1	1 244,8	1 321,0	1 287,2	92,9
Działalność wydawnicza i poligraficzna (od roku 2001: działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji)	803,3	1 096,0	1 198,0	1 127,7	140,4
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	775,9	864,1	801,5	817,0	105,3
Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	457,8	450,9	423,7	444,1	97,0
Obróbka skóry i produkcja wyrobów ze skóry (od roku 2000: produkcja skór wyprawionych i wyrobów z nich)	340,5	365,3	402,6	422,9	124,2
Produkcja drewna i wyrobów z drewna	341,5	441,0	470,3	421,9	123,5
Produkcja mebli, pozostała działalność produkcyjna	334,2	437,5	419,9	414,0	123,9
Produkcja celulozowo-papiernicza (od roku 2000: produkcja masy włóknistej oraz papieru)	189,5	237,1	307,7	400,6	211,4
Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep	330,0	344,0	436,3	318,1	96,4
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	270,2	300,8	281,9	274,8	101,7
Włókiennictwo	218,5	215,2	234,5	205,4	94,0
Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków	143,6	160,2	193,3	186,5	129,8
Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	85,5	89,1	99,9	103,0	120,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” styczeń 2000, luty 2001, kwiecień 2001, kwiecień 2002 r.

Województwo odgrywa ważną rolę, jako krajowy producent surowców budowlanych i wyrobów dla sektora budowlanego: pustaków i elementów stropowych, ceramicznych (21,6% udziału w produkcji krajowej w roku 2001), kruszywa mineralnego (17,7%), cegły wypalanej z gliny (14,4%), okien i drzwi, ościeżnic oraz progów drewnianych (7,8%) oraz tarcicy liściastej (7,7%). Ponadto województwo posiada niemal 99% w krajowej produkcji kauczuku syntetycznego. Na terenie regionu działają również liczący się w kraju wytwórcy opakowań blaszanych oraz surówek i żelazostopów wielkopiecowych.

Wśród jednostek gospodarczych zajmujących się przetwórstwem rolno-spożywczym wysoki udział w produkcji krajowej wykazują producenci papierosów (43,3% udziału w produkcji krajowej w roku 2001) oraz soków i napojów owocowych pitnych (12,0%). Charakterystyczny jest spadek udziału województwa w krajowej produkcji piwa, który jest wynikiem zmiany siedziby firmy najważniejszego producenta (produkcja nadal jest realizowana na obszarze województwa).

Tabela 105. Produkcja wybranych wyrobów¹

Wyrób	Jednostka miary	Wielkość produkcji w 2000 r	Udział w produkcji krajowej w roku 2000 (Polska = 100)	Wielkość produkcji w 2001 r	Udział w produkcji krajowej w roku 2001 (Polska = 100)
Wyroby przemysłowe					
Maszyny cyfrowe do automatycznego przetwarzania danych z jednostkami wejścia i wyjścia	sztuki	78 557	55,5	79 562	67,2
Tkaniny bawełniane o masie jednostkowej nie przekraczającej 200 g/m ² na koszule i bluzki, barwione tkanie	tys. m ²	828	29,7	854	36,5
Druty i przewody izolowane	tony	78 557	26,8	95 692	32,5
Tkaniny z wełny czesanej, cienkiej, sierści zwierzęcej czesanej, grubej sierści zwierzęcej lub włosia końskiego – na pozostałe ubrania	tony	115	15,9	124	29,2
Gazety	tys. sztuk	517 365	32,3	434 725	29,1
Tworzywa sztuczne polimeryzacyjne	tony	187 350	23,8	162 989	22,4
Mydło w postaci płatków, granulek lub proszku	tony	77	33,0	59	21,9
Pustaki i elementy stropowe, ceramiczne	tys. sztuk	3 299	20,4	2 620	21,6
Kruszywo mineralne łamane zwykłe	tony	4 048 393	17,0	3 857 456	17,7
Cegła wypalana z gliny	tys. sztuk	144 700	14,2	96 158	14,4
Koks i półkoks	tony	1 250 190	13,8	1 059 722	11,8
Rowery	sztuki	112 147	8,3	133 525	10,4
Okna i drzwi, ościeżnice i progi drewniane	tys. sztuk	332	1,2	971	7,8
Tarcica liściasta	da m ³	44,2	7,8	34,0	7,7
Ciepło w parze lub gorącej wodzie	TJ	40 059	7,2	40 735	7,1
Wapno	tony	149 163	6,3	121 539	5,9
Silniki elektryczne i prądnice (bez silników dla lotnictwa cywilnego i trakcyjnych)	sztuki	242 023	5,7	256 135	5,1
Energia elektryczna	GWh	8 058	5,6	5 147	3,5
Benzyna silnikowa w tym lotnicza	tony	150 041	3,4	121 007	2,8
Tarcica iglasta	da m ³	40,9	1,5	25,2	1,2
Przetwórstwo rolno-spożywcze					
Papierosy z tytoniu	mln sztuk	35 788	42,7	35 368	43,3
Soki i napoje owocowe i warzywne pitne	tony	126 533	12,4	150 931	12,0
Produkty uboju wliczane do wydajności poubojowej	tony				
- Bydła i cieląt		13 907	8,9	8 979	6,7
- Trzody chlewnej		24 065	3,4	17 949	2,4
Mleko płynne przetworzone	hl	823 871	4,7	796 875	4,3
Wędliny (bez końskich)	tony	39 300	4,6	31 282	3,6
Mąka ze zbóż	tony	65 894	2,91	52 818	2,2
Piwo otrzymane ze słodu	hl	1 724 353	6,8	297 304	1,2
Masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka	tony	1 666	1,28	1 865	1,2
Sól	tony	28 632	0,7	28 719	0,7
Wyroby spirytusowe czyste i gatunkowe	hl 100%	18 071	2,3	4 411	0,6

¹Objaśnienia: Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

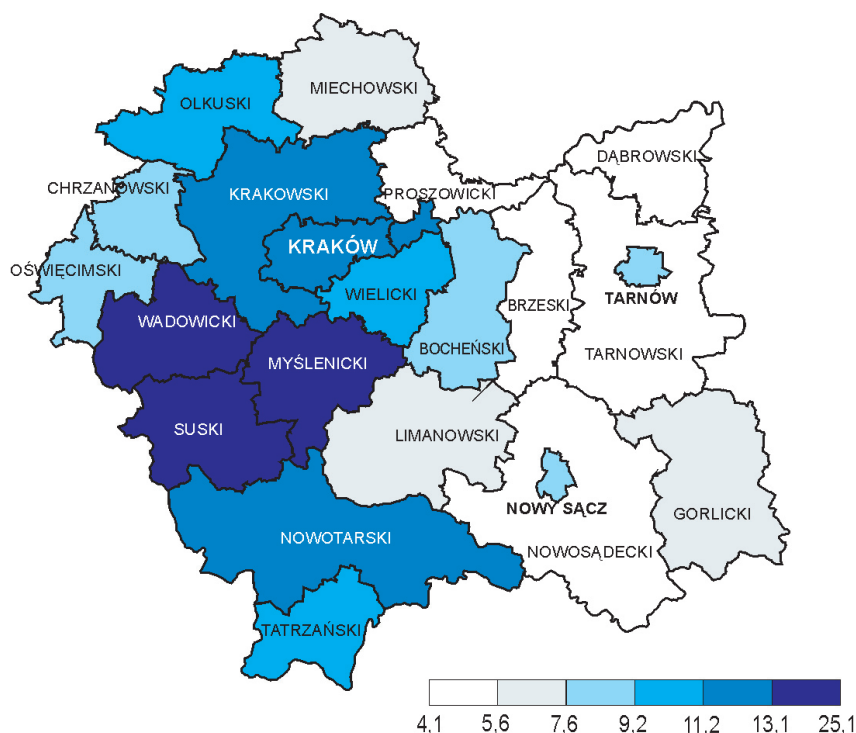
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie – tablice tematyczne P-01/P-01m sprawozdawczości statystycznej pn. „Produkcja wyrobów w województwie dla wyrobów oznaczonych w PRODPOL literą „W”, w 2000 roku oraz w 2001 roku, grupowanie metodą przedsiębiorstw (dodatkowo wykorzystano dane dla wyrobów klasyfikowanych metodą zakładową w przypadku pełnej zbieżności tej metody z metodą przedsiębiorstw).

2. ROZMIESZCZENIE PRZESTRZENNE PODMIOTÓW PRZEMYSŁOWYCH

Podmioty prowadzące działalność przemysłową na terenie województwa (łącznie z zakładami osób fizycznych) stanowią 12,6% ogółu zarejestrowanych podmiotów i jest ich 34 006. W latach 1998-2001 zanotowano niższą dynamikę wzrostu ich liczby (105,1) w stosunku do pozostałych sektorów, co miało bezpośredni wpływ na spadek udziału jednostek przemysłowych w ogólnej liczbie podmiotów. W roku 1998 stanowiły one 14,2% wszystkich jednostek zarejestrowanych na terenie województwa, w roku 1999 – 13,6%, zaś w roku 2000 – 13,1%.

Najwyższą dynamikę (wskaźnik powyżej 110) wzrostu liczby podmiotów przemysłowych w latach 1998-2001 zanotowano głównie w zachodnich powiatach województwa (chrzanowski, oświęcimski, olkuski,) oraz w powiecie suskim, w części północnej (powiat miechowski) oraz na wschodzie regionu (powiat tarnowski oraz miasto Tarnów). Pomimo wysokiej dynamiki wzrostu liczby podmiotów na wymienionym obszarze, najwyższa koncentracja jednostek przemysłowych w województwie, w przeliczeniu na 1000 ludności, ma już od wielu lat miejsce w południowo-zachodniej (powiat wadowicki, suski, myślenicki) i południowej części regionu (nowotarski, tatrzański) oraz w subregionie krakowskim (miasto Kraków, powiat krakowski oraz wielicki). Dzięki wysokiej dynamice przyrostu podmiotów produkcyjnych do grupy tej w roku 2001 dołączył również powiat olkuski.

Wykres nr 39. Podmioty przemysłowe w powiatach (wskaźnik na 1000 ludności)

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru REGON, Urząd Statystyczny w Krakowie, 2002

Tabela nr 106. Liczba podmiotów przemysłowych

Podmioty przemysłowe wg.powiatów	Podmioty przemysłowe REGON ogółem (sekcje C,D,E)				Dynamika 2001/1998	Podmioty przemysłowe w podmiotach ogółem (w%)			
	1998	1999	2000	2001		1998	1999	2000	2001
Bocheński	753	771	795	816	108,4	14,3%	13,8%	13,3%	10,0%
Brzeski	470	484	508	503	107,0	11,4%	10,9%	9,3%	9,4%
Chrzanowski	805	851	879	1 016	126,2	10,0%	10,1%	9,6%	10,3%
Dąbrowski	224	229	241	243	108,5	11,0%	10,5%	10,0%	8,4%
Gorlicki	745	743	739	764	102,6	15,1%	14,6%	14,2%	13,6%
Krakowski	2 716	2 794	2 676	2 668	98,2	18,0%	17,5%	16,5%	15,0%
Limanowski	749	731	705	704	94,0	13,2%	12,7%	12,2%	11,7%
Miechowski	265	278	293	316	119,2	10,7%	10,3%	9,3%	9,6%
Myślenicki	1 452	1 464	1 467	1 497	103,1	21,2%	20,2%	19,8%	19,1%
Nowosądecki	967	986	924	921	95,2	12,7%	11,8%	10,6%	10,0%
Nowotarski	2 248	2 190	2 113	2 060	91,6	20,1%	19,0%	18,1%	17,4%
Olkuski	1 136	1 178	1 227	1 299	114,3	12,4%	12,0%	11,6%	11,5%
Oświęcimski	961	1 019	1 102	1 176	122,4	11,3%	11,0%	10,7%	10,5%
Proszowicki	227	230	236	229	100,9	11,1%	10,4%	9,0%	8,6%
Suski	1 741	1 805	1 864	1 957	112,4	33,3%	32,0%	30,6%	29,9%
Tarnowski	910	973	999	1 004	110,3	14,5%	14,4%	13,6%	11,9%
Tatrzański	800	764	706	709	88,6	11,1%	10,2%	9,7%	9,3%
Wadowicki	3 623	3 646	3 747	3 901	107,7	32,3%	30,4%	29,0%	28,5%
Wielicki	990	1 027	989	985	99,5	15,0%	14,5%	13,7%	12,6%
Kraków	8 929	9 211	9 007	9 524	106,7	10,8%	10,4%	10,1%	10,1%
Nowy Sącz	798	826	785	773	96,9	11,4%	11,2%	10,4%	10,0%
Tarnów	833	864	871	941	113,0	9,3%	9,1%	8,8%	8,5%
Woj.małopolskie	32 342	33 064	32 873	34 006	105,1	14,2%	13,6%	13,1%	12,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru REGON, Urząd Statystyczny w Krakowie, 2002

3. ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE

Przeciętne zatrudnienie w przemyśle województwa w 2001 roku wynosiło 177 617 osób, co stanowiło 6,8% zatrudnionych w tym sektorze w kraju.

Liczba zatrudnionych w małopolskim przemyśle wykazuje tendencję spadkową. W roku 1998 wynosiła ona 221 621 osób, w roku 1999 – 210 178 osób, zaś w roku 2000 – 187 996 osób. Ogółem zatrudnienie w przemyśle w roku 2001 w stosunku do roku 1998 obniżyło się o 19,9%.

Największa dynamika spadku zatrudnienia miała miejsce w przetwórstwie przemysłowym, mającym decydujący, ponad 90% wpływ na poziom zatrudnienia w przemyśle regionu ogółem. Osiągnęła ona w latach 1998-2001 wskaźnik 79,6 (przy średniej dynamice dla kraju wynoszącej odpowiednio 83,5).

Tabela nr 107. Struktura przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

Wyszczególnienie (w osobach)	Lata				Dynamika 2001/1998
	1998	1999	2000	2001	
Górnictwo i kopalnictwo	4 763	4 647	4 239	3 943	82,8
Przetwórstwo przemysłowe	205 159	194 037	172 341	163 258	79,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	11 699	11 494	11 416	10 416	89,0
Przemysł województwa ogółem	221 621	210 178	187 996	177 617	80,1
Ogółem sektor przedsiębiorstw w województwie	401 341	398 471	362 400	351 216	87,5

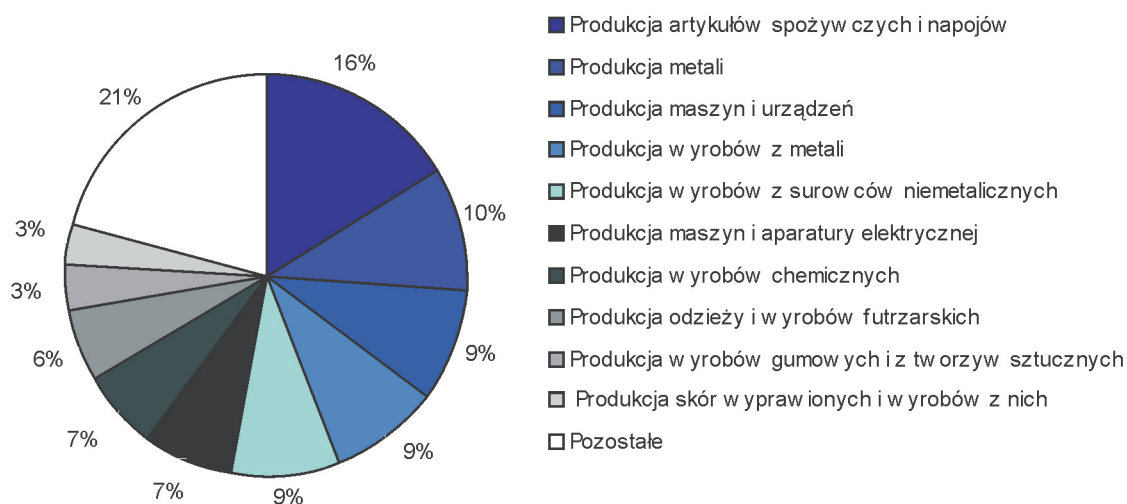
Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” marzec 2000, kwiecień 2001 oraz kwiecień 2002 r.

Tabela nr 108. Udział przeciętnego zatrudnienia w województwie na tle kraju

Wyszczególnienie	Udział w kraju (w %)			
	1998	1999	2000	2001
Górnictwo i kopalnictwo	1,5	1,7	1,8	1,8
Przetwórstwo przemysłowe	7,9	7,7	7,5	7,5
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	4,7	4,8	4,9	4,6
Przemysł kraju ogółem	7,0	6,9	6,8	6,8
Ogółem sektor przedsiębiorstw w kraju	6,9	6,9	6,8	6,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji „Biuletyn statystyczny” Nr 12, GUS, Warszawa 2000, Nr 2 z 2001 r. oraz Nr 5 z 2002 r.

Wykres nr 40. Struktura przeciętnego zatrudnienia w głównych branżach działalności przetwórczej w Małopolsce w roku 2001.

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” marzec 2000, kwiecień 2001 oraz kwiecień 2002 r.

Sytuacja ekonomiczna podmiotów działających w segmencie podstawowym tj. w branżach związanych z przetwórstwem przemysłowym zależy nie tylko od ich poziomu dostosowania do funkcjonowania w warunkach rynkowych, lecz także często jest silnie powiązana z cyklami wahań koniunkturalnych. Znaczna część tych jednostek zaliczana jest bowiem do „branż wrażliwych”.

W latach 1998-2001 we wszystkich branżach przetwórstwa przemysłowego zanotowano spadek zatrudnienia. Szczególnie silna dynamika spadkowa w badanym okresie miała miejsce w produkcji pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep (45,0), produkcji metali (61,9), włókiennictwie (64,9) oraz produkcji sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych (66,1).

Tabela nr 109. **Przeciętne zatrudnienie w wybranych branżach przetwórstwa przemysłowego**

Wyszczególnienie (w osobach)	Lata				Dynamika 2001/98
	1998	1999	2000	2001	
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	33 160	32 499	29 283	26 351	79,5
Produkcja metali	26 483	24 625	19 470	16 389	61,9
Produkcja maszyn i urządzeń	19 261	18 041	15 839	15 074	78,3
Produkcja wyrobów z metali	17 302	16 302	14 242	14 230	82,2
Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych	14 178	14 383	13 787	14 161	99,9
Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej	8 315	7 105	6 857	11 687	140,6
Produkcja wyrobów chemicznych	15 013	13 008	11 035	10 702	71,3
Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	13 609	12 581	11 260	9 520	70,0
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	6 780	6 731	6 157	5 624	82,9
Obróbka skóry i produkcja wyrobów ze skóry (od roku 2000: produkcja skór wyprawionych i wyrobów z nich)	7 544	6 488	5 616	5 293	70,2
Produkcja mebli, pozostała działalność produkcyjna	6 100	6 215	5 135	4 894	80,2
Działalność wydawnicza i poligraficzna (od roku 2001: działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji)	5 392	5 403	5 234	4 874	90,4
Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	5 052	5 249	4 808	4 337	85,8
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	3 909	3 785	3 513	3 257	83,3
Włókiennictwo	4 835	4 247	3 691	3 136	64,9
Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków	2 783	2 765	2 735	2 579	92,7
Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep	4 367	3 990	3 692	1 965	45,0
Produkcja celulozowo-papiernicza (od roku 2000: produkcja masy włóknistej oraz papieru)	1 585	1 446	1 503	1 586	100,1
Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	1 772	1 571	1 387	1 171	66,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” marzec 2000, kwiecień 2001 oraz kwiecień 2002.

Zjawisku obniżania się liczby zatrudnionych w sektorze przemysłowym towarzyszą zmiany w strukturze zatrudnienia. Na obszarze województwa obserwuje się stopniowy wzrost udziału zatrudnionych w sektorze prywatnym, przy równoczesnym znacznie większym spadku zatrudnienia w sektorze publicznym.

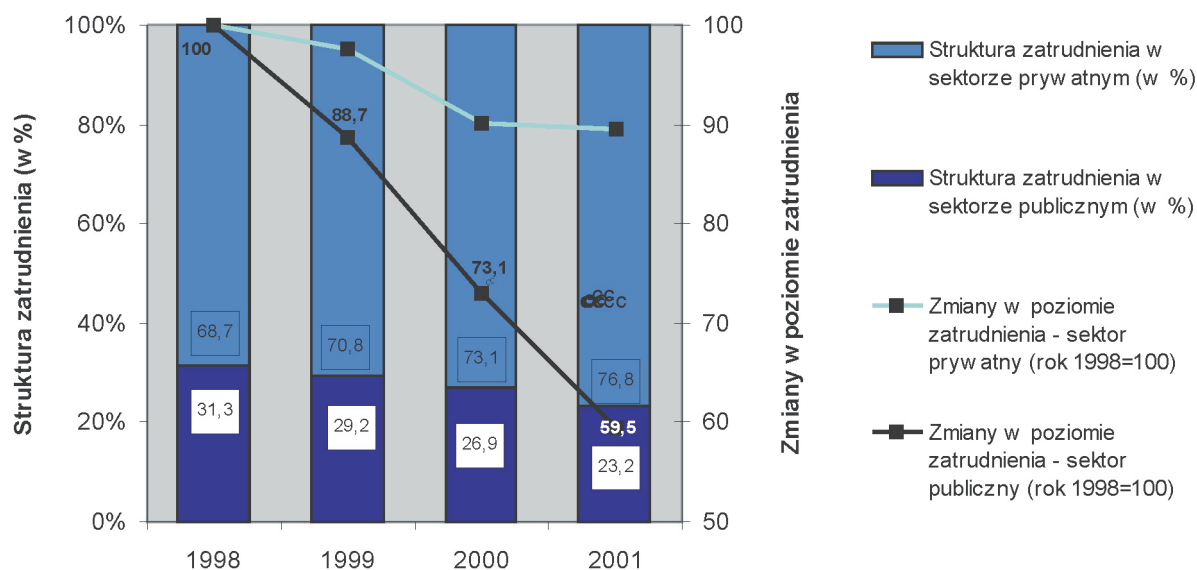
W roku 1998 w sektorze prywatnym zatrudnionych było 68,7% pracowników przemysłu, w roku 1999 - 70,8%, w roku 2000 – 73,1%, zaś w roku 2001 – 76,8%.

Tabela nr 110. **Przeciętne zatrudnienie w przemyśle województwa wg form własności**

Wyszczególnienie (w osobach)	Lata				Dynamika 2001/98
	1998	1999	2000	2001	
Sektor publiczny					
Przemysł ogółem	69 266	61 473	50 600	41 223	59,5
Sektor prywatny					
Przemysł ogółem	152 355	148 705	137 396	136 394	89,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” styczeń 2000, kwiecień 2001 oraz kwiecień 2002.

Wykres nr 41. **Zmiany w strukturze zatrudnienia w przemyśle**

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” styczeń 2000, marzec 2000, kwiecień 2001 oraz kwiecień 2002.

4. WYNIKI EKONOMICZNE PRZEMYSŁU

W latach 1998-2000 w przemyśle województwa następował stały wzrost przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, jednak w roku 2001 zanotowano ich spadek o ok.1,6 mln zł. Jednocześnie z nieco wyższą dynamiką wzrastały koszty własne sprzedanych produktów oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów.

Ponadto w badanym okresie nastąpiło wyraźne załamanie wyników finansowych podmiotów przemysłowych, na które w największym stopniu wpłynęło pogorszenie wyników w sekcji przetwórstwa przemysłowego.

Tabela nr 111. Wyniki ekonomiczne przemysłu

Wyszczególnienie (wartości w mln zł)	Lata				Dynamika 2001/1998
	1998	1999	2000	2001	
Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (bez przychodów operacyjnych i finansowych)	29 902,1	31 719,5	35 419,1	33 817,9	113,1
w tym:					
-górnictwo i kopalnictwo	340,3	371,1	400,1	345,3	101,5
-przetwórstwo przemysłowe	26 721,1	28 416,4	31 904,8	30 272,3	113,3
-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2 840,6	2 931,9	3 114,1	3 200,2	112,7
Koszt własny sprzedanych produktów oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów	28 334,2	30 036,7	33 867,0	33 103,9	116,8
w tym:					
-górnictwo i kopalnictwo	378,5	391,3	407,6	408,1	107,8
-przetwórstwo przemysłowe	25 147,0	26 826,1	30 420,9	29 604,8	117,7
-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2 808,6	2 819,3	3 038,4	3 091,0	110,1
Wynik finansowy brutto	1 429,4	1 215,3	1 045,0	-110,7	
w tym:					
-górnictwo i kopalnictwo	-3,1	21,1	20,2	-31,0	
-przetwórstwo przemysłowe	1 343,0	1 069,5	900,4	-130,6	
-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	89,4	124,6	124,3	50,8	56,8
Wynik finansowy netto	865,5	600,1	666,4	-422,0	
w tym:					
-górnictwo i kopalnictwo	-10,3	10,1	10,4	-32,7	318,3
-przetwórstwo przemysłowe	818,1	526,6	573,9	-415,0	
-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	57,6	63,3	82,0	25,7	44,7

Objaśnienia:

Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów obejmują przychody ze sprzedaży produktów tj. kwoty należne z tytułu sprzedaży wyrobów gotowych i usług w podmiotach prowadzących działalność gospodarczą oraz przychody ze sprzedaży towarów i materiałów łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem upustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

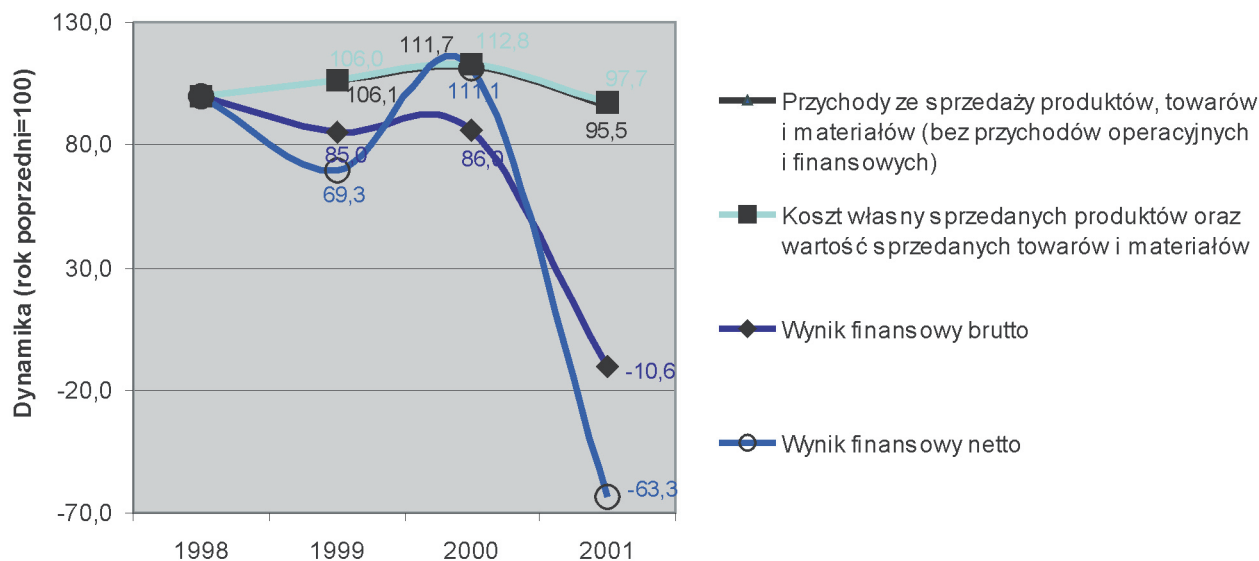
Koszt własny sprzedanych produktów oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów obejmuje koszt wytworzenia sprzedanych produktów, koszty sprzedaży (z podatkiem akcyzowym), koszty ogólnego zarządu (lub koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów) oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów.

Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, skorygowany o saldo zysków i strat nadzwyczajnych.

Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” marzec 2000, kwiecień 2001 oraz kwiecień 2002.

Wykres nr 42. Wyniki ekonomiczne przemysłu (wskaźniki dynamiki, rok poprzedni=100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” marzec 2000, kwiecień 2001 oraz kwiecień 2002.

Pogorszenie relacji ekonomicznych w przemyśle w latach 1998-2001 widoczne jest również na przykładzie wzrastającego wskaźnika poziomu kosztów oraz obniżającego się wskaźnika rentowności obrotu brutto. Te negatywne tendencje zaobserwowano w górnictwie i kopalnictwie, a także w przetwórstwie przemysłowym mającym bezpośredni wpływ na poziom relacji ekonomicznych w całym sektorze przemysłowym.

W podmiotach zajmujących się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, wodę - relacje te są korzystne, choć zwraca uwagę ich pogorszenie w roku 2001 w stosunku do lat 1998-2000.

Tabela nr 112. Wskaźnik poziomu kosztów i wskaźnik rentowności obrotu brutto

Wyszczególnienie	Wskaźnik poziomu kosztów (w %)				Wskaźnik rentowności obrotu brutto (w %)			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Przemysł w województwie małopolskim ogółem	95,9	96,4	97,2	100,3	4,5	3,6	2,8	-0,3
W tym:								
- górnictwo i kopalnictwo	100,8	95,3	95,8	106,4	-0,8	4,7	4,2	-7,0
- przetwórstwo przemysłowe	95,7	96,5	97,3	100,4	4,8	3,6	2,7	-0,4
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	97,2	96,3	96,3	98,4	2,8	3,7	3,7	1,5
Sektor przedsiębiorstw w województwie małopolskim ogółem	97,1	97,7	98,6	100,1	3,1	2,3	1,4	-0,1

Objaśnienia:

Wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności.

Wskaźnik rentowności obrotu brutto jest to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności.

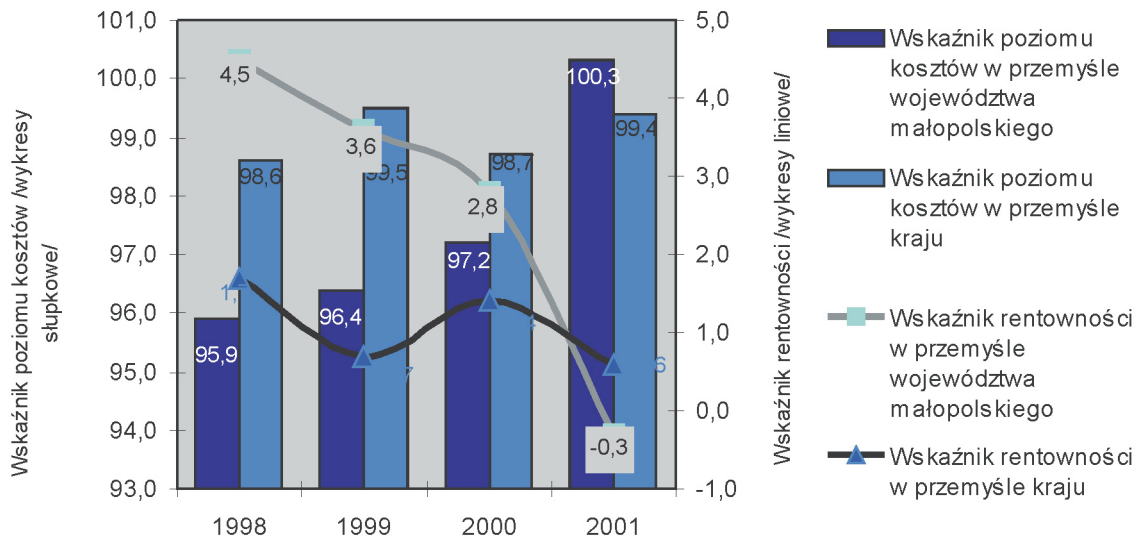
Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” marzec 2000, kwiecień 2001 oraz kwiecień 2002.

Relacje ekonomiczne w przemyśle Małopolski na tle wskaźników krajowych w latach

1998-2000 kształtowały się korzystnie, pomimo wzrostu w województwie wskaźnika poziomu kosztów w przemyśle oraz spadku wskaźnika rentowności. W roku 2001 relacje te uległy znacznemu pogorszeniu.

Wykres nr 43. **Wskaźnik poziomu kosztów oraz wskaźnik rentowności w przemyśle województwa małopolskiego na tle kraju**

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” marzec 2000 oraz kwiecień 2001, „Biuletyn statystyczny” Nr 2, GUS, Warszawa 2000 r., Nr 12 z 2000 r., Nr 2 z 2001 r oraz Nr 5 z 2002 r.

5. INWESTYCJE W PRZEMYŚLE

Nakłady inwestycyjne ogółem w województwie małopolskim w roku 2001 wyniosły 2 981,3 mln zł. W stosunku do roku 1998 nakłady te spadły o 1 202 mln zł. Najwyższy przyrost nakładów inwestycyjnych w stosunku do roku poprzedniego, wynoszący 729,8 mln zł miał miejsce w roku 1999, zaś największy spadek, aż o 2 075,2 mln zł, miał miejsce w roku 2001.

Tabela nr 113. **Nakłady inwestycyjne**

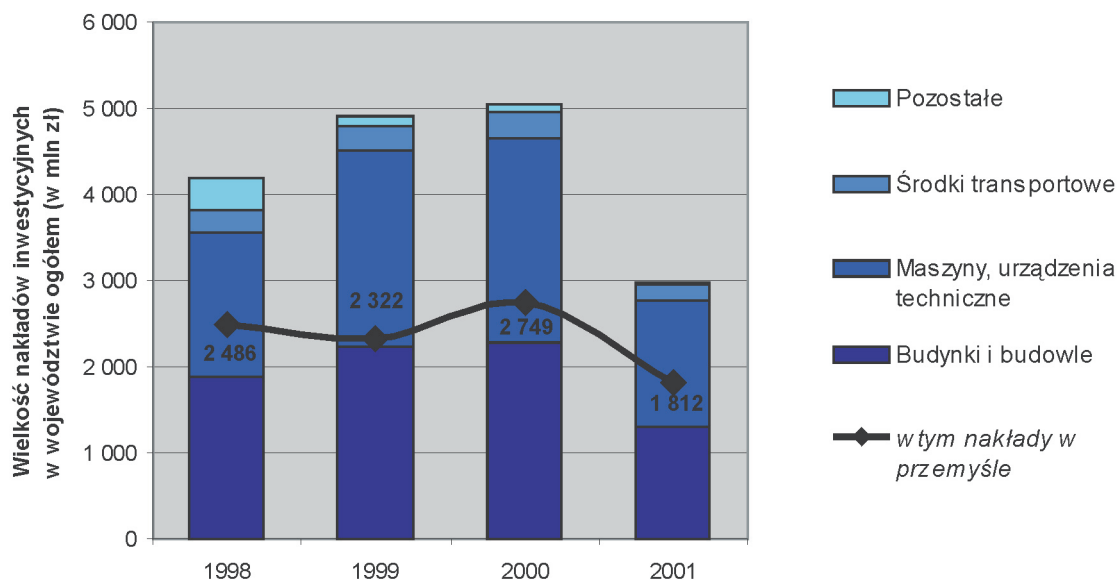
Wyszczególnienie (wartości w mln zł, w cenach bieżących)	Lata				Dynamika 2001/98
	1998	1999	2000	2001	
Nakłady inwestycyjne w województwie ogółem	4 183,3	4 913,1	5 056,5	2 981,3	71,3
W tym na środki trwałe	4 060,4	4 911,7	4 958,2	2 953,5	72,7
Budynki i budowle	1 888,0	2 227,2	2 282,6	1 291,0	68,4
Maszyny, urządzenia techniczne	1 675,9	2 286,6	2 359,4	1 477,6	88,2
Środki transportowe	246,0	287,6	306,9	184,7	75,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” marzec 2000, kwiecień 2001 oraz kwiecień 2002.

Spośród ogółu nakładów inwestycyjnych poniesionych w regionie w roku 2001 około 50% środków przeznaczono na zakup oraz modernizację maszyn i urządzeń technicznych, 43,3% związane było z realizacją budynków i budowli zaś 6,2% przeznaczono na zakupy środków transportowych.

W ogólnej strukturze nakładów inwestycyjnych w województwie 60,8% stanowią nakłady w przemyśle. Jest to wskaźnik wyższy niż średnia dla kraju wynosząca 46,7%.

Wykres nr 44. **Wielkość nakładów inwestycyjnych w Małopolsce ogółem, w tym nakłady w przemyśle**

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” marzec 2000, kwiecień 2001 oraz kwiecień 2002.

Udział nakładów inwestycyjnych w przemyśle województwa w roku 2001 stanowił 6,1% nakładów krajowych, zaś w przetwórstwie przemysłowym – 7,5%.

W latach 1998-2000 udział Małopolski w krajowych nakładach inwestycyjnych zwiększył się o ok.1%, jednak w roku 2001 zanotowano wyraźny spadek udziału regionu. W przypadku nakładów w przemyśle w Małopolsce zanotowano udział najniższy od 1998 roku, zaś w przypadku nakładów w przetwórstwie przemysłowym ich udział osiągnął poziom notowany w 1998 roku.

Tabela nr 114. **Nakłady inwestycyjne w przemyśle województwa na tle kraju**

Wyszczególnienie (wartości w mln zł, ceny bieżące)	Lata				Dynamika 2001/98
	1998	1999	2000	2001	
Nakłady inwestycyjne w przemyśle województwa ogółem	2 485,9	2 322,2	2 749,1	1 812,3	72,9
Udział w nakładach krajowych (w %)	6,9	6,4	7,9	6,1	
W tym nakłady w przetwórstwie przemysłowym	1 967,3	1 847,1	2 050,5	1 410,6	71,7
Udział w nakładach krajowych (w %)	7,5	7,4	8,6	7,5	

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie „Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego” marzec 2000 oraz kwiecień 2001 a także „Biuletynu statystycznego” Nr 2, GUS, Warszawa 2000 r., Nr 2 z 2001 r. oraz Nr 5 z 2002 r.

6. NAJWIĘKSZE PRZEDSIĘBIORSTWA PRZEMYSŁOWE

Objaśnienia:

Lista nie zawiera szeregu zakładów, które ze względu na skalę sprzedaży lub skalę zatrudnienia mogłyby znaleźć się na tej liście, jednak nie zgłosiły swoich danych (należą tu np. kopalnie węgla „Janina” w Libiążu i „Brzeszcze” w Brzeszczach, Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego w Nowym Sączu, „Glinik” w Gorlicach, Fakro w Nowym Sączu, Telefonika – Myślenice itd.).

Ponadto na liście zabrakło kilku podmiotów, które znajdowały się na niej w roku 2000. Są to:

- Philip Morris Polska S.A. w Krakowie, zajmujący się produkcją wyrobów tytoniowych (22 miejsce w roku 2000),
- Browary Okocim S.A. w Okocimiu wytwarzające piwo (359 miejsce) z uwagi na przeniesienie siedziby firmy do Warszawy,
- Elektrownia Siersza S.A. w Trzebinii, zajmująca się wytwarzaniem i dystrybucją energii elektrycznej (396 miejsce),
- International Paper-Klucze S.A. w Kluczach wytwarzające papierowe artykuły gospodarstwa domowego, toaletowe i sanitarne (478 miejsce)¹.

---

¹Źródło: lista 500 największych przedsiębiorstw w kraju wg dziennika „Rzeczpospolita”, wydanie z dnia 8 maja 2002 oraz z dnia 8 maja 2001.

Tabela nr 115. Największe przedsiębiorstwa przemysłowe województwa małopolskiego w 2001 r. wg kryterium przychodów na podstawie rankingu dziennika „Rzeczpospolita”.

Lp	Nazwa przedsiębiorstwa (w nawiasach – miejsce na liście 500 największych firm w kraju)	Forma własności	Rodzaj działalności /EKD/ stopów żelaza	Przychody ze sprzedaży w tys. zł	Zatrudnienie	Wynik finansowy brutto (w tys. zł)	Udział eksportu w sprzedaży ogółem (w %)	Wskaźnik rentowności brutto (w %)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Huta im. Tadeusza Sendzimira S.A. Kraków (51)	Skarb Państwa	Produkcja żelwa i stali oraz stopów żelaza	2 267 243,2 (3 184 929,7)	9 13 (9 955)	-397 157,1 (76 726,7)	13,6 (10,22)	-16,43 (2,28)
2	Rafineria Trzebinia S.A., Trzebinia (92)	Prywatna, Skarb Państwa	Wytwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej	1 285 753,4 (1 655 666,5)	172 (245)	18 614,1 (40 455,5)	1,7 (1,0)	1,40 (2,43)
3	Zakład Energetyczny Kraków S.A., Kraków (103)	Skarb Państwa	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej	1 198 661,4 (1 017 849,8)	2 390 (2 386)	-35 698,5 (40 718,7)	0,0	-2,92 (3,89)
4	House of Prince Poland S.A., Myślenice (116)	Prywatna, zagraniczna	Produkcja wyrobów tytoniowych	1 100 057,7 (1 096 418,0)	b.d. (1 038)	b.d. (24 927,8)	0,1	b.d. (2,25)
5	Rafineria Nafty Glimar S.A., Gorlice (118)	Skarb Państwa	Wytwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej	1 064 277,0 (1 606 896,5)	579 (607)	b.d. (16 848,2)	0,0 (0,57)	b.d. (1,04)
6	Zakłady Azotowe S.A., Tarnów-Mościce (152)	Skarb Państwa	Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów organicznych	841 688,1 (1 061 265,0)	3 408 (3 705)	-187 840,1 (22 024,6)	57,5 (59,08)	-21,41 (1,99)
7	Can Pack GK S.A., Kraków (179)	Prywatna, zagraniczna	Produkcja opakowań z metali lekkich	737 876,7 (702 289,7)	b.d.	13 426,7 (45 675,7)	0,0	1,74 (6,33)
8	Dwory Firma Chemiczna S.A., Oświęcim (188)	Prywatna, Skarb Państwa	Produkcja tworzyw sztucznych w postaci surowej	707 925,2 (857 114,9)	1 719	-32 655,9 (9 314,4)	34,2	-4,38 (0,92)
9	Tele-Fonika Krakowska Fabryka Kabli S.A., Kraków (196)	Prywatna, Skarb Państwa	Produkcja izolowanych drutów i przewodów	691 242,3 (635 219,9)	b.d. (1 098)	44 803,5 (12 592,0)	52,2 (51,89)	6,13 (1,87)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	Delphi Automotive Systems Polska sp. z o.o., Kraków (201)	Zagraniczna	Produkcja izolowanych drutów i przewodów	678 188,1 (552 372,0)	2 747 (2 976)	17 112,7 (859,1)	73,6 (63,75)	2,40 (0,16)
11	Maspex sp. z o.o., Wadowice (218)	Prywatna, zagraniczna	Produkcja kakao, czekolady i wyrobów cukierniczych	629 106,4 (859 374,4)	426 (678)	-4 790,7 (45 644,0)	0,0	-0,73 (5,31)
12	Grupa Kęty S.A., Kęty (234)	Prywatna, zagraniczna, Skarb Państwa	Produkcja aluminium	582 910,0 (483 457,5)	b.d. (894)	56 074,0 (20 529,2)	b.d. (17,99)	8,93 (4,08)
13	Stalprodukt Zakłady Przetw. Hutniczego S.A., Bochnia (236)	Prywatna, państwowa lub państwowych osób prawnych	Walcowanie na zimno	574 790,0 (679 856,2)	1 438 (1 448)	1 001,0 (23 569,7)	b.d. (29,65)	0,17 (3,40)
14	Optimus S.A., Nowy Sącz (253)	Prywatna, zagraniczna	Produkcja komputerów i innych urządzeń do przetwarzania informacji	534 536,4 (667 873,0)	442 (599)	-3 608,7 (-4 805,0)	10,5 (6,58)	-0,55 (-0,65)
15	Zakład Energetyczny Tarnów S.A., Tarnów (314)	Skarb Państwa	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej	410 097,8 (380 724,0)	1 014 (1 008)	1 144,5 (4 064,0)	0,0	0,28 (1,06)
16	Elektrociepłownia Kraków S.A., Kraków (320)	Zagraniczna, Skarb Państwa	Wytwarzanie i dystrybucja pary wodnej i gorącej wody	403 652,4 (379 534,0)	672 (694)	61 364,5 (56 495,2)	0,0 (0,05)	13,67 (13,80)
17	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A., Kraków (358)	Komunalna	Wytwarzanie i dystrybucja pary wodnej i gorącej wody	337 193,1	823	8 040,2	0,0	2,26
18	Bolesław Zakłady Gómiczo-Hutnicze, Bukowno (367)	Skarb Państwa	Produkcja ołowiu, cynku i cyny	326 202,7 (426 260,8)	2 365 (2 568)	403,6 (44 457,4)	22,2 (14,96)	0,11 (9,53)
19	Elektrownia Skawina S.A., Skawina (439)	Skarb Państwa	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej	264 734,7 (259 510,3)	724 (735)	-3 574,6 (-4 864,7)	0,0	-1,32 (-1,86)
20	Pol-Am Pack S.A., Brzesko (455)	Zagraniczna	Produkcja opakowań z metali lekkich	250 217,6 (551 477,4)	b.d.	4 901,7 (7 259,5)	b.d.	1,72 (1,17)
21	SGL Carbon S.A., Nowy Sącz (466)	Zagraniczna, prywatna	Produkcja pozostałego sprzętu elektrycznego	245 039,2 (232 212,1)	527 (586)	21 085,8 (35 583,1)	73,7 (83,86)	7,98 (14,17)

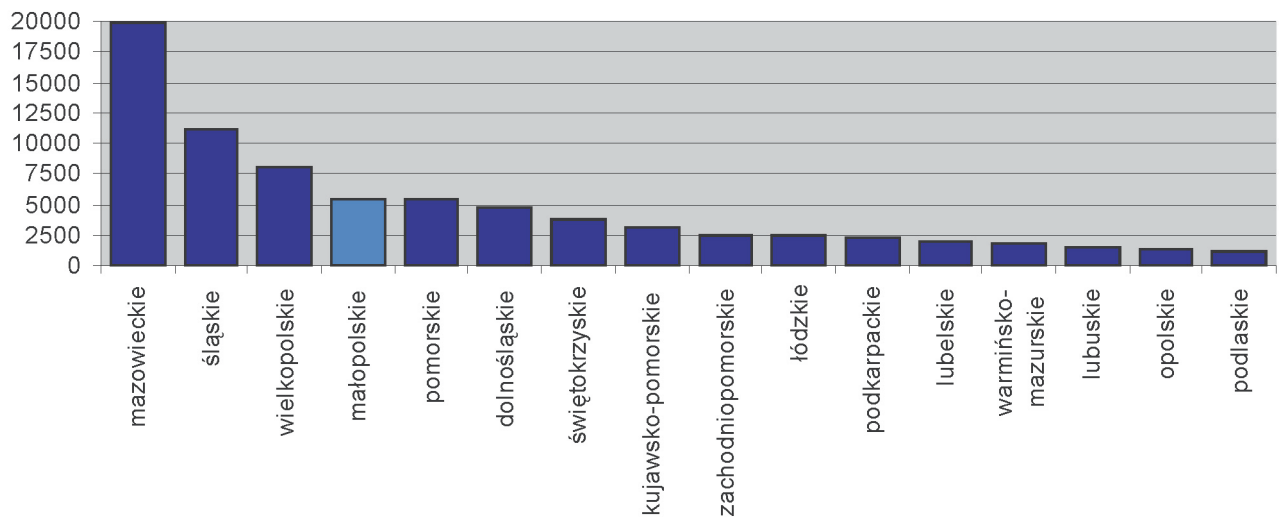
Źródło: lista 500 największych przedsiębiorstw w kraju wg dziennika „Rzeczpospolita”, wydanie z dnia 8 maja 2002 oraz z dnia 8 maja 2001.

V. BUDOWNICTWO

1. STRUKTURA I PRODUKCJA PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANO-MONTAŻOWYCH

W 2001 roku województwo małopolskie uplasowało się na 4 miejscu w Polsce pod względem produkcji sprzedanej budownictwa, za województwami: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim.

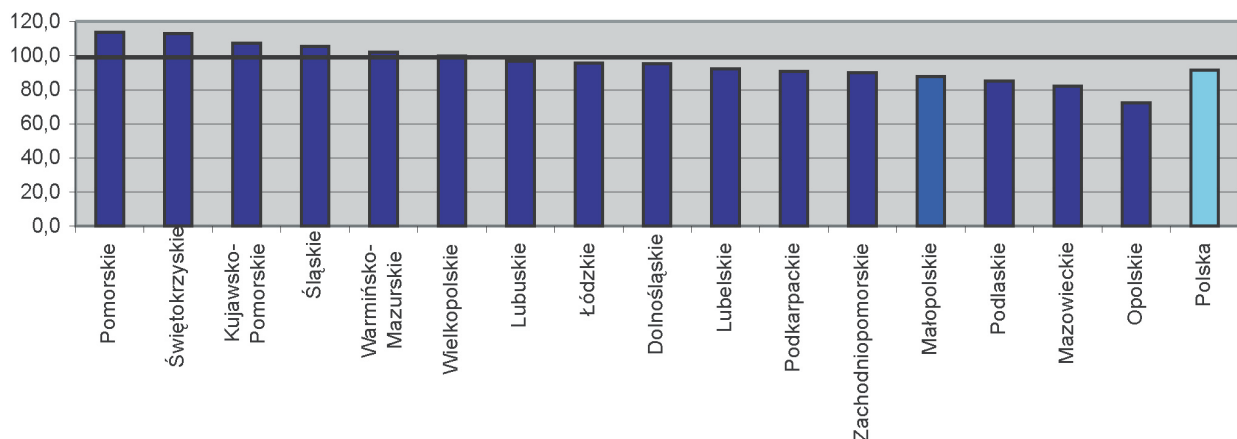
Wykres nr 45. **Produkcja sprzedana w budownictwie**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2000-2001 w budownictwie nastąpił spadek wartości produkcji sprzedanej o 11% (z 6,2 mld zł w 2000 r. do 5,5 mld zł w 2001 roku).

Wykres nr 46. **Wskaźnik dynamiki produkcji sprzedanej w latach 2000-2001 (rok 2000 = 100)**

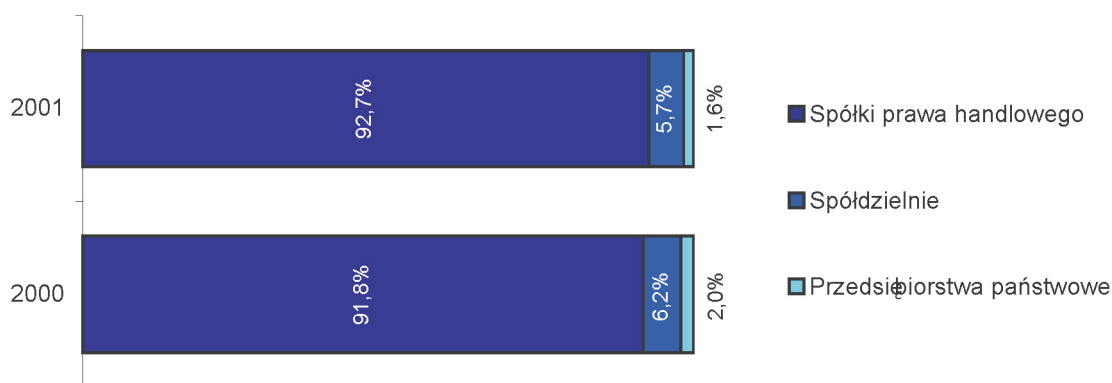

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na taki wynik w województwie Małopolskim w 2001 roku pracowało więcej przedsiębiorstw (1634), niż w roku poprzednim (1513). Struktura własnościowa nie ulega drastycznym zmianom. W dalszym ciągu obserwuje się wzrost udziału spółek prawa handlowego i spadek udziału spółdzielni i przedsiębiorstw państwowych.

W 2001 roku w sektorze budowlano-montażowym pracowało 92,7% spółek prawa handlowego (2000 r. – 91,8%), 5,7% stanowiły spółdzielnie (2000 r. – 6,2%), a przedsiębiorstwa państwowe 1,6% (2000 r. – 2,0%).

Wykres nr 47. **Struktura własnościowa przedsiębiorstw budowlano-montażowych**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

2. PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA

W 2001 roku budowlane podmioty gospodarcze o liczbie pracujących 10 i więcej osób wykonały produkcję budowlano-montażową obejmującą roboty o charakterze inwestycyjnym i remontowym o łącznej wartości 3269,4 mln zł. Produkcja ta była niższa o 177,8 mln zł (o 5,2%) od uzyskanej w 2000 roku.

Spadek produkcji nastąpił w grupie robót o charakterze inwestycyjnym, gdzie przerób był mniejszy o 7,4%, a jego udział w ogólnej wielkości obniżył się do 74,4%. Natomiast więcej niż w 2000 roku wykonano robót o charakterze remontowym i konserwacyjnym (o 2,1%). Ich udział w ogólnej wartości produkcji wyniósł 25,6% i był wyższy o 1,8%.

Przedsiębiorstwa zajmujące się:

- przygotowaniem terenu pod budowę wykonały 1,5% całej produkcji,
- wznoszeniem obiektów budowlanych lub ich części, inżynierią lądową i wodną- 82,9%,
- wykonawstwem instalacji budowlanych - 14,8%,
- robotami wykończeniowymi oraz wynajmem sprzętu budowlanego - 0,8%.

W ramach podwykonawstwa wykonano o ponad 25% robót mniej niż w 2000 roku. Prowadzone było ono głównie na budowach nowych - roboty o charakterze inwestycyjnym stanowiły 86,7%, a remonty i pozostałe 13,3%.

Tabela nr 116. **Produkcja budowlano-montażowa (w mln zł)**

Wyszczególnienie		Ogółem	Roboty o charakterze inwestycyjnym	Remonty i pozostałe roboty
Ogółem	2000	3447,2	2628,5	818,7
	2001	3269,4	2433	836,3
sektor publiczny	2000	432,6	225,6	206,9
	2001	264,1	125,2	138,9
sektor prywatny	2000	3014,7	2402,8	611,8
	2001	3005,3	2307,8	697,5
w tym:				
Wznoszenie obiektów budowlanych, inżynieria lądowa i wodna	2000	2773,4	2099,5	676,9
	2001	2711,2	2008,4	702,8
Wykonywanie instalacji budowlanych	2000	570,7	441,8	128,9
	2001	484,7	359,2	125,6
Wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych	2000	34,3	27,5	6,8
	2001	24,6	18,5	6,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Tabela nr 117. **Produkcja budowlano-montażowa według rodzaju obiektów budowlanych**

Rodzaje obiektów	Ogółem	Roboty o charakterze inwestycyjnym	Remonty i pozostałe roboty
Ogółem	3269,4	2433,0	836,3
Budynki mieszkalne	571,3	492,4	78,9
w tym o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe	452,5	399,9	52,6
Budynki niemieszkalne	1249,7	1021,8	227,9
w tym:			
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	85,4	74,9	10,4
handlowo-usługowe	204,0	183,6	20,3
transportu i łączności	49,6	41,8	7,8
przemysłowe i magazynowe	318,8	230,0	88,7
obiekty kulturalne, edukacyjne, kultury fizycznej, opieki medycznej, szpitale	348,4	309,3	39,1
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	1448,4	918,9	529,5
w tym:			
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	495,4	224,8	270,6
drogi kolejowe	57,5	46,5	11,1
mosty, wiadukty i estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne	113,1	59,6	53,5
budowle wodne	99,1	61,7	37,4
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne dalekiego zasięgu	149,8	126,0	23,8
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	277,7	231,1	46,5
oczyszczalnie ścieków	77,8	73,7	4,2
budowle sportowe i rekreacyjne	19,3	18,2	1,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

3. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIE

Przeciętne zatrudnienie w sektorze budownictwa w Małopolsce w 2001 wynosiło 39 tys. osób (8,1% zatrudnionych w tym sektorze w Polsce). Województwo małopolskie zajmowało czwartą pozycję po województwach: śląskim (87 tys. osób), mazowieckim (78 tys.) i wielkopolskim (47 tys.). Zatrudnienie w budownictwie od kilku lat systematycznie spada w całym kraju. W Małopolsce od 1999 liczba zatrudnionych spadła o 5 tys. osób.

Tabela nr 118. **Przeciętne zatrudnienie (w tys. osób)**

	Przeciętne zatrudnienie		
	1999	2000	2001
Polska	585	522	481
Śląskie	114	94	87
Mazowieckie	94	84	78
Wielkopolskie	52	48	47
Małopolskie	44	42	39
Dolnośląskie	46	40	37
Pomorskie	32	29	28
Kujawsko-Pomorskie	25	24	24
Łódzkie	26	23	22
Podkarpackie	28	26	22
Zachodniopomorskie	22	21	20
Lubelskie	22	21	18
Świętokrzyskie	20	19	16
Warmińsko-Mazurskie	17	16	15
Lubuskie	12	11	11
Opolskie	14	12	10
Podlaskie	12	10	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przedsiębiorstwa budowlano-montażowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób zatrudniały w 2001 roku na podstawie umowy o pracę przeciętnie o 7,3% mniej osób niż w 2000 roku, w tym na stanowiskach robotniczych mniej o 8,3%. Największy spadek wielkości zatrudnienia nastąpił w grupie przedsiębiorstw zajmujących się przygotowaniem terenu pod budowę (o 33,0%).

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto uzyskane z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę było minimalnie wyższe (o 0,7%) od uzyskanego w poprzednim roku, przy czym wysokość płacy na stanowiskach robotniczych spadła o 1,5%. Przedsiębiorstwa zajmujące się przygotowaniem terenu pod budowę uzyskały znaczny wzrost płacy – o 24,2%, a na stanowiskach robotniczych – o 16,9%.

Tabela nr 119. **Przeciętne zatrudnienie i wynagrodzenie w przedsiębiorstwach budowlano-montażowych**

Wyszczególnienie		Przeciętne zatrudnienie		Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	
		Ogółem	w tym na stanowiskach robotniczych	Ogółem	w tym na stanowiskach robotniczych
				w zł	
Ogółem	2000	42169	32681	1723,81	1475,68
	2001	39075	29961	1736,5	1453,47
sektor publiczny		4486	3373	1877,54	1630,09
sektor prywatny		34589	26588	1718,21	1431,07
w tym:					
Przygotowanie terenu pod budowę		560	420	2213,04	1714,44
Wznoszenie obiektów budowlanych, inżynieria lądowa i wodna		31327	24093	1722,73	1441,62
Wykonywanie instalacji budowlanych		6421	4839	1770,89	1490,16
Wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych		457	363	1342,98	1195,91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

4. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANYCH

Przedsiębiorstwa budowlano-montażowe prowadzące księgi rachunkowe w 2001 roku uzyskały ze swojej działalności przychody w wysokości 4884,0 mln zł, to jest niższe niż w poprzednim roku o 10,4%. Spadek przychodów ze sprzedaży produktów był głębszy od spadku przychodów ogółem o 2,3 pkta. Największy spadek przychodów nastąpił w firmach zajmujących się wykonywaniem instalacji budowlanych (o 17,1%); ze sprzedaży produktów uzyskano przychód mniejszy o 20,3%. Wraz ze spadkiem wartości sprzedaży, wzrosły koszty uzyskania przychodów zarówno ogółem, jak i na sprzedaży produktów. Wskaźnik poziomu kosztów ogółem wyniósł 99,0% (wzrost o 2,1 pkta), natomiast na sprzedaży produktów - 98,6% (wzrost o 1,4 pkta).

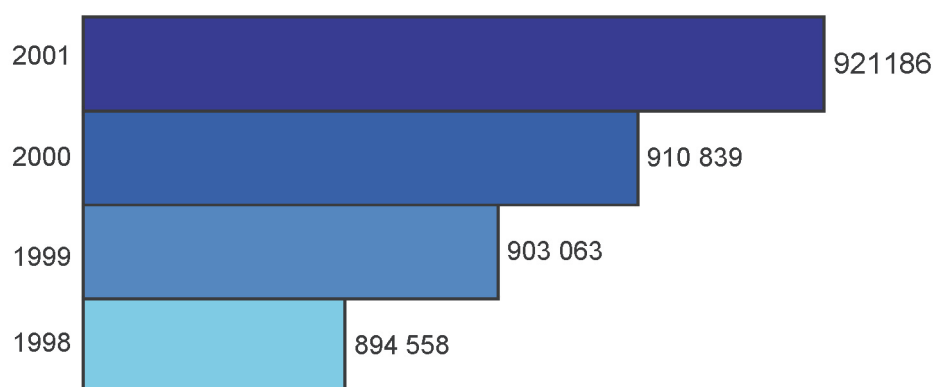
Pogorszył się w porównaniu z 2000 rokiem wskaźnik rentowności obrotu brutto (z 3,1% do 0,9%) i wskaźnik rentowności obrotu netto (z 2,0% do -0,1%), natomiast wskaźnik bieżącej płynności I stopnia był znacznie wyższy niż w 2000 roku (o 6,4 pkta).

VI. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

1. ZASOBY MIESZKANIOWE

W 2001 roku na terenie województwa małopolskiego zlokalizowanych było 921186 mieszkań o 3 224 tys. izb i łącznej powierzchni użytkowej 59 448 tys. m². W mieszkaniach tych zamieszkiwało 3 163 tys. osób (97,6% ogółu ludności województwa), czyli przeciętnie w jednym mieszkaniu przebywało 3,43 osoby. Statystyczny mieszkaniec małopolski miał do dyspozycji 18,8 m² powierzchni użytkowej mieszkania. Biorąc pod uwagę liczbę izb od roku 2000 zauważa się nieznaczny wzrost (1,2%), podobnie jak w ilości mieszkań (1,1%).

Wykres nr 48. Ilość mieszkań

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przeciętna powierzchnia mieszkania kształtuje się od 53,3 m² w Krakowie do 76,1 m² w powiecie wielickim. Średnia wielkość mieszkania w województwie wynosiła 64,5 m² powierzchni użytkowej, na którą przypadało 3,5 izb.

Tabela nr 120. Zasoby mieszkaniowe

		Mieszkania w tys.	Izby w tys.	Powierzchnia w tys. m ²	Przeciętna powierzchnia mieszkania w m ²
Woj. Małopolskie	1998	894,6	3 112,6	56 943,6	63,7
	1999	903,1	3 148,9	57 747,1	63,9
	2000	910,8	3 183,3	58 535,0	64,3
	2001	921,2	3 224,4	59 448,7	64,5
Miasta	1998	515,7	1 709,9	29 051,2	63,6
	1999	521,6	1 731,2	29 499,6	63,9
	2000	527,4	1 752,9	29 982,1	56,9
	2001	535,6	1 780,6	30 565,4	57,1
Wieś	1998	378,9	1 402,7	27 892,4	73,7
	1999	381,5	1 417,7	28 247,5	74,0
	2000	383,5	1 430,4	28 552,9	74,5
	2001	385,6	1 443,8	28 883,4	74,9

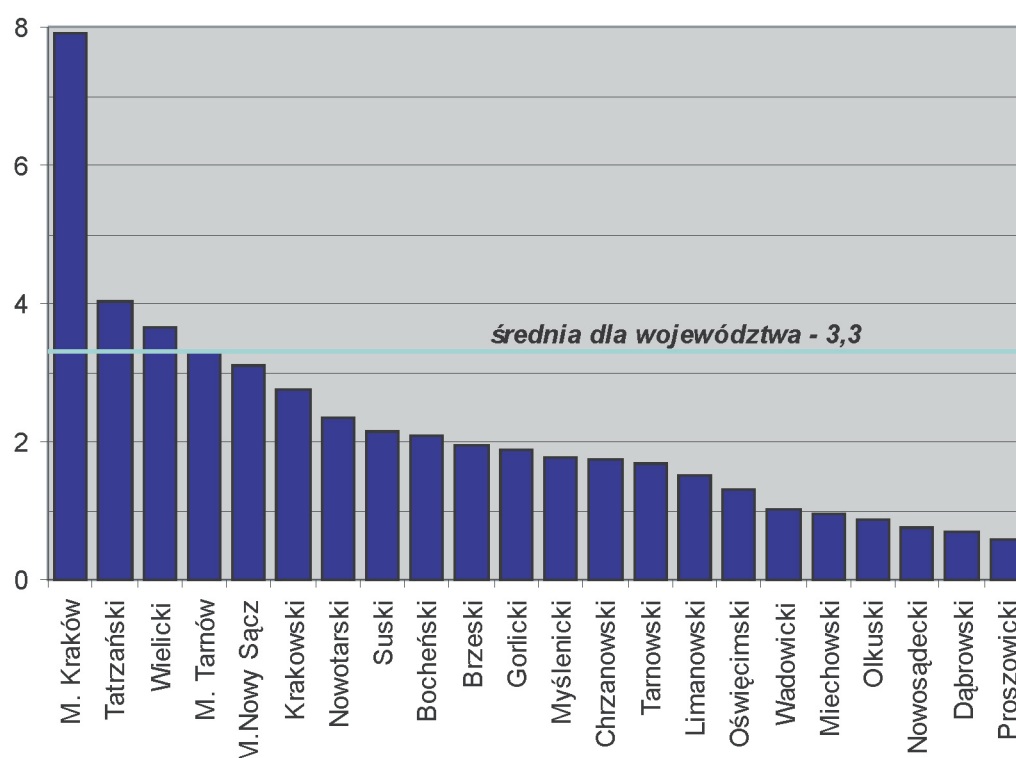
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

W 2001 roku przekazano w województwie małopolskim do użytku 10 525 mieszkań, co oznacza wzrost o 31,5% w stosunku do 2000 roku.

Zdecydowana większość nowych mieszkań została oddana w miastach – 73%, podczas gdy na wsi oddano 27%.

Na 1000 ludności zamieszkującej województwo małopolskie przypadało w 2001 roku 3,3 mieszkania oddanego do użytku. Wskaźnik ten uległ zwiększeniu w porównaniu z rokiem 2000 o 0,8 punktu. Na terenie miast na 1000 ludności oddano do użytku 4,9 mieszkania, a na obszarach wiejskich zaledwie 1,78. Wyższy wskaźnik w tym zakresie od średniej wojewódzkiej, tj. 3,3 mieszkań oddanych do użytku na 1000 ludności, osiągnęły: miasto Kraków 7,9, powiat tatrzański – 4,0 i wielicki – 3,6. Najniższe wskaźniki zanotowano w powiatach: proszowickim – 0,57, dąbrowskim – 0,68, nowosądeckim 0,74 oraz olkuskim – 0,87.

Wykres nr 49. **Mieszkania oddane do użytku na 1000 ludności wg powiatów**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytku w 2001 roku wynosiła 87,7 m² i zmniejszyła się w porównaniu do poprzedniego roku w województwie o 12,3 m². Większe mieszkania są domeną obszarów wiejskich, gdzie przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 133,8 m² i była o 63,2 m² większa niż w mieście (70,6 m²). W porównaniu z 2000 r. powierzchnia oddanego mieszkania na wsi wzrosła o 0,9 m², w mieście zaś powierzchnia użytkowa mieszkań zmniejszyła się o 13,1 m². Najmniejsze mieszkania w 2001 roku oddano do użytku w mieście Krakowie o przeciętnej powierzchni 60,1 m², powiecie brzeskim – 83,4 m², mieście Tarnowie – 89,4 m² oraz powiecie tatrzańskim – 92,9 m².

Tabela nr 121. Mieszkania oddane do użytku

		Liczba mieszkań	Liczba izb	Powierzchnia użytkowa w m ²	Przeciętna powierzchnia mieszkania	Mieszkania oddane na 1000 ludności
Woj.Małopolskie	1998	8614	39643	881719	102,4	2,7
	1999	8792	37118	819105	93,2	2,7
	2000	8002	34943	800193	100,0	2,5
	2001	10525	41644	923447	87,7	3,2
Miasta	1998	5399	21688	467283	132,5	1,9
	1999	6009	21643	456180	128,7	1,9
	2000	5350	19983	447844	83,7	3,3
	2001	7670	25623	541379	70,6	4,7
Wieś	1998	3215	17955	414436	126,9	2,1
	1999	2783	15475	362925	127,5	1,7
	2000	2652	14960	352349	132,9	1,7
	2001	2855	16021	382068	133,8	1,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Tabela nr 122. Mieszkania oddane do użytku

	Liczba mieszkań				Liczba izb				Powierzchnia użytkowa w m ²				Przeciętna powierzchnia mieszkania w m ²				Mieszkania oddane na 1000 ludności			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
	Woj. Małopolskie	8614	8792	8002	10525	39643	37118	34943	41644	881719	819105	800193	923447	102,4	93,2	100,0	87,74	2,7	2,7	2,5
Bocheński	191	195	182	202	1073	1025	1004	1122	24815	22829	21754	22416	129,9	117,1	119,5	111,0	2,0	2,0	1,9	2,0
Brzeski	182	242	165	174	1092	1310	995	1080	24953	28762	22852	14517	137,1	118,9	138,5	83,4	2,0	2,7	1,8	1,9
Chrzanowski	128	100	113	225	760	610	677	990	18078	13825	15881	21485	141,2	138,3	140,5	95,5	1,0	0,8	0,9	1,7
Dąbrowski	44	43	70	40	241	265	305	242	4965	5822	5977	5357	112,8	135,4	85,4	133,9	0,7	0,7	1,2	0,7
Gorlicki	264	230	153	203	1365	1197	778	949	27725	27256	18104	22160	105,0	118,5	118,3	109,2	2,4	2,1	1,4	1,9
Krakowski	586	497	508	645	3233	2717	2812	3483	86702	74259	72118	89070	148,0	149,4	142,0	138,1	2,5	2,1	2,0	2,7
Limanowski	164	177	175	179	966	996	1055	1045	19472	21055	22531	22216	118,7	119,0	128,7	124,1	1,4	1,5	1,5	1,5
Miechowski	51	45	47	49	267	217	239	243	6086	5750	5584	6295	119,3	127,8	118,8	128,5	1,0	0,8	0,9	0,9
Myslenicki	233	179	156	199	1286	918	826	887	28875	21218	19550	20545	123,9	118,5	125,3	103,2	2,1	1,6	1,4	1,7
Nowosądecki	147	180	223	143	798	814	948	675	20105	18679	20468	16791	136,8	103,8	91,8	117,4	0,8	0,9	1,2	0,7
Nowotarski	377	406	356	421	2129	2232	2053	2229	46922	49237	46561	52313	124,5	121,3	130,8	124,3	2,1	2,3	2,0	2,3
Olkuski	166	136	123	107	858	749	651	603	19202	17676	14854	14010	115,7	130,0	120,8	130,9	1,3	1,1	1,0	0,9
Oświęcimski	238	299	264	197	1345	1224	1434	1085	30593	27145	31154	25539	128,5	90,8	118,0	129,6	1,5	1,9	1,7	1,3
Proszowicki	28	22	20	25	134	97	111	92	3837	2955	3029	3005	137,0	134,3	151,4	120,2	0,6	0,5	0,5	0,6
Suski	268	148	156	171	1572	808	893	966	33228	17961	20960	23053	124,0	121,4	134,4	134,8	3,3	1,8	1,9	2,1
Tarnowski	367	325	297	301	2105	1960	1699	1763	45299	44334	39137	40125	123,4	136,4	131,8	133,3	2,1	1,8	1,3	1,7
Tatrzński	197	195	266	262	1035	913	1321	1088	23742	21768	32186	24347	120,5	111,6	121,0	92,9	3,0	3,0	4,0	4,0
Wadowicki	411	284	344	458	2184	1556	1776	2164	52586	36984	41698	50740	127,9	130,2	121,2	110,8	2,7	1,8	2,2	2,9
Wielicki	250	286	345	367	1339	1558	1834	1911	32089	37143	41036	46417	128,4	129,9	118,9	126,5	2,5	2,9	3,4	3,6
Kraków	3496	4212	3423	5517	12414	13465	11023	16327	259720	269976	248433	331593	74,3	64,1	72,6	60,1	4,7	5,7	4,6	7,4
Nowy Sącz	361	264	398	257	1536	1126	1421	1170	32811	24912	31618	27025	90,9	94,4	79,4	105,2	4,3	3,2	4,7	3,0
Tarnów	465	327	218	385	1911	1361	1088	1550	39914	29559	24708	34428	85,8	90,4	113,3	89,4	3,8	2,7	1,8	3,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Tabela nr 123. Zasoby mieszkaniowe

	Mieszkania				Izby				Powierzchnia				Przeciętna powierzchnia mieszkania				Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
	Woj. Małopolskie	894 558	903 063	910 839	921 186	3 112 609	3 148 945	3 183 255	3 224 417	56 943 600	57 747 106	58 535 010	59 448 732	63,7	63,9	64,3	64,5	18,1	18,4	18,5
Bocheński	24 808	24 982	25 142	25 326	90 743	91 708	92 643	93 721	1 729 312	1 750 931	1 771 262	1 792 861	69,7	70,1	70,4	70,80	18,1	18,2	18,4	18,5
Brzeski	22 522	22 755	22 914	23 080	81 605	82 891	83 871	84 912	1 614 546	1 642 796	1 665 300	1 689 452	71,7	72,2	72,7	73,20	18,3	18,5	18,8	18,9
Chrzanowski	39 683	39 771	39 879	40 096	142 761	143 342	144 002	144 974	2 516 498	2 529 717	2 545 235	2 566 425	63,4	63,6	63,8	64,00	19,5	19,6	19,8	20,0
Dąbrowski	14 474	14 509	14 573	14 610	49 990	50 233	50 520	50 754	1 000 267	1 005 624	1 011 300	1 016 486	69,1	69,3	69,4	69,60	17,2	17,2	17,3	17,4
Gorlicki	26 882	27 109	27 257	27 459	96 615	97 805	98 568	99 515	1 864 992	1 892 030	1 909 841	1 931 956	69,4	69,8	70,1	70,40	17,5	17,7	17,8	18,0
Krakowski	62 419	62 897	63 396	64 026	226 899	229 565	232 349	235 792	4 368 407	4 441 726	4 513 340	4 601 557	70,0	70,6	71,2	71,90	18,8	19,0	19,3	19,6
Limanowski	25 721	25 895	26 070	26 246	93 314	94 303	95 358	96 396	1 820 998	1 841 878	1 864 409	1 886 505	70,8	71,1	71,6	71,90	15,7	15,8	15,9	15,9
Miechowski	16 694	16 736	16 781	16 823	55 488	55 697	55 932	56 165	1 046 879	1 052 506	1 058 009	1 064 113	62,7	62,9	63	63,30	20,0	20,1	20,4	20,6
Mysłeniecki	25 428	25 599	25 750	25 949	96 030	96 930	97 746	98 633	1 847 291	1 868 261	1 887 609	1 908 154	72,6	73,0	73,3	73,50	16,7	16,8	16,9	16,9
Nowosądecki	39 703	39 880	40 103	40 243	139 180	139 985	140 933	141 600	2 701 149	2 719 619	2 740 087	2 756 746	68,0	68,2	68,3	68,50	14,4	14,3	14,3	14,3
Nowotarski	43 281	43 678	44 032	44 451	162 558	164 767	166 816	169 040	3 027 600	3 076 391	3 122 844	3 175 074	70,0	70,4	70,1	71,40	17,3	17,4	17,6	17,8
Olkuski	37 059	37 180	37 288	37 388	136 226	136 931	137 540	138 120	2 377 398	2 394 140	2 408 249	2 421 766	64,2	64,4	64,6	64,80	19,3	19,5	19,7	19,8
Oświęcimski	44 722	44 990	45 236	45 398	162 402	163 539	164 930	165 925	2 963 041	2 988 435	3 018 769	3 042 247	66,3	66,4	66,7	67,00	19,6	19,7	19,9	20,1
Proszowicki	12 126	12 140	12 149	12 174	43 363	43 431	43 506	43 598	859 404	861 854	864 255	867 260	70,9	71,0	71,7	71,20	19,6	19,7	19,8	19,8
Suski	20 063	20 211	20 367	20 533	73 328	74 136	75 029	75 983	1 349 363	1 367 324	1 388 284	1 411 107	67,3	67,7	68,2	68,70	17,0	17,2	17,4	17,6
Tarnowski	41 385	41 686	41 958	42 244	149 779	151 678	153 314	155 034	3 059 262	3 102 303	3 140 132	3 179 396	73,9	74,4	74,8	75,30	17,3	17,4	17,6	17,7
Tatrzanski	18 770	18 960	19 224	19 486	69 034	69 933	71 246	72 334	1 218 668	1 240 134	1 272 088	1 296 435	64,9	65,4	66,2	66,50	18,9	19,2	19,7	20,0
Wadowicki	39 475	39 750	40 084	40 540	146 855	148 385	150 128	152 288	2 824 608	2 861 106	2 902 143	2 952 788	71,6	72,0	72,4	72,80	18,6	18,7	18,9	19,2
Wielicki	26 025	26 292	26 615	26 971	101 528	103 029	104 794	106 674	1 929 379	1 965 529	2 005 463	2 051 292	74,1	74,8	75,3	76,10	19,5	19,8	20,1	20,4
Kraków	251 847	256 034	259 455	264 960	782 311	795 708	806 728	823 020	13 264 433	13 532 934	13 781 312	14 112 029	52,7	52,9	53,1	53,30	19,0	19,5	19,7	20,2
Nowy Sącz	24 070	24 307	24 684	24 935	85 470	86 530	87 892	89 038	1 447 211	1 470 840	1 501 290	1 527 796	60,1	60,5	60,8	61,30	17,6	17,9	18,2	18,5
Tarnów	37 401	37 702	37 882	38 248	127 130	128 419	129 410	130 901	2 112 894	2 141 028	2 163 789	2 196 887	56,5	56,8	57,1	57,40	18,0	18,3	18,4	18,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

VII. SEKTOR FINANSOWY

1. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJI FINANSOWYCH

1.1. Banki komercyjne

Na terenie województwa znajduje się centrala banku DB-24 SA (dawniej Bank Współpracy Regionalnej SA) - zlokalizowana w stolicy województwa. Bank DB 24 S.A. znajduje się w rękach Deutsche Banku AG, który w marcu 2000 roku nabył 91,68% akcji BWR S.A., a obecnie kontroluje 100% akcji DB-24 SA. Deutsche Bank 24 S.A. powstał 1 lipca 2001 na bazie pionu bankowości prywatnej Deutsche Bank Polska S.A. i Banku Współpracy Regionalnej S.A. Obecnie DB-24 S.A. posiada oddziały w 26 miastach Polski, m. in. w Warszawie, Łodzi, Wrocławiu, Poznaniu, Gdańsku, Szczecinie, Lublinie i Katowicach. Na terenie województwa małopolskiego DB-24 S.A. dysponuje 6 oddziałami.

Bank Przemysłowo - Handlowy S.A., posiadający centralę w Krakowie został 31 grudnia 2001 r. połączony z Powszechnym Bankiem Kredytowym S.A. w Warszawie, przy czym 71,08% akcji BPH PBK SA posiada HVB Group. Bank kieruje ofertę do osób fizycznych, małych, średnich i dużych przedsiębiorstw, instytucji publicznych oraz samorządów. BPH PBK S.A. jest bankiem uniwersalnym, a jego podstawowa działalność obejmuje między innymi:

- usługi bankowe dla klientów detalicznych,
- usługi bankowe dla klientów korporacyjnych,
- działalność na rynku walutowym i pieniężnym,
- działalność na rynku kapitałowym,
- usługi powiernicze,
- finansowanie nieruchomości.

Zgodnie z realizowaną przez HVB (głównego akcjonariusza) strategią „Banku Regionów w Europie”, BPH S.A. zachował tożsamość w ramach grupy kapitałowej inwestora oraz skonsolidował w 1999 roku polskie spółki zależne HVB: HYPO-BANK Polska S.A. oraz HypoVereinsbank Polska S.A., emitując akcje HVB oraz łącząc się ze spółką HypoVereinsbank Polska S.A. oraz specjalizując HYPO-BANK Polska S.A., który działa jako bank hipoteczny, posługujący się firmą HypoVereinsbank Bank Hipoteczny S.A.

Struktura zarządzania banku BPH PBK S.A. składa się z:

- 4 makroregionów bankowości detalicznej i korporacyjnej,
- 27 centrów korporacyjnych,
- 520 oddziałów i filii.

Bank BPH PBK S.A. posiada 15% udziału w rynku kredytów hipotecznych (1 miejsce w Polsce), 8,8% udziału w rynku ROR-ów (3. miejsce), 8,8% udziału w rynku pod względem wydanych kart płatniczych (4. miejsce). Bank zajmuje 3. miejsce w Polsce pod względem liczby placówek (520), oraz również 3. pod względem liczby bankomatów (710). Centrala banku BPH PBK S.A. jest jednak stopniowo przenoszona do Warszawy.

Mający do 2000 r. swą siedzibę w Krakowie Pierwszy Polsko-Amerykański Bank S.A. znalazł się w strukturach Fortis Banku, który w 1999 r. powiększył swoje udziały w PPABanku S.A.

do 68,5%, a następnie w wyniku publicznego wezwania do sprzedaży akcji znów zwiększył swe udziały w PPABanku S.A. do 98,38%. W lipcu 2000 r. zmieniono nazwę banku z PPABank S.A. na Fortis Bank S.A. i przeniesiono jego centralę do Warszawy.

Ogólnie na terenie województwa posiadają swoje placówki 32 banki komercyjne. Mieszkańcy Małopolski mogą też korzystać z usług banków internetowych: mBank i Inteligo.

1.2. Banki Spółdzielcze

W województwie małopolskim działa łącznie 215 placówek banków spółdzielczych. Najwięcej z nich należy do Krakowskiego Banku Spółdzielczego z siedzibą w Krakowie, który posiada na terenie województwa 38 placówek. Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie posiada 37 placówek, BS w Proszowicach – 7, BS w Wieliczce - 7, BS w Chrzanowie - 6, BS w Brzesku, BS w Oświęcimiu i BS w Skawinie - po 4, BS w Bieczu, BS w Dobczycach, BS w Dąbrowie Tarnowskiej, BS w Grybowie, BS w Jordanowie, BS w Mszanie Dolnej, BS w Słomnikach, BS w Suchej Beskidzkiej, BS w Wolbromiu – po 3, BS w Brzeźnicy, BS w Grybowie, BS w Kalwarii Zebrzydowskiej, BS w Krościenku n. Dunajcem, BS w Limanowej, BS w Nowym Targu, BS w Rabie Wyżnej, BS w Szczucinie, Podhalański Bank Spółdzielczy w Zakopanem – po 2 placówki. Pozostałe 53 banki spółdzielcze to instytucje jednooddziałowe.

Krakowskie banki spółdzielcze (BSR i KBS) zajmują dwie najwyższe pozycje w rankingu ogólnopolskim, wysoko lokują się też BS w Wolbromiu i BS w Wieliczce. Również banki w Proszowicach, Chrzanowie, Andrychowie i Krzeszowicach przekroczyły poziom funduszy własnych, jaki jest wymagany do osiągnięcia przez banki spółdzielcze do końca 2010 r. czyli 1 mln euro. W porównaniu do 2001 r. pogorszyła się sytuacja banków spółdzielczych w Mszanie Dolnej, Oświęcimiu i Nowym Sączu, które nie dostały się na listę banków o funduszach własnych powyżej 3 mln zł.

Faktem o dużej doniosłości dla spółdzielczości bankowej w Małopolsce było powstanie 15 marca 2002 r. Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. z siedzibą w Warszawie. Przystąpiło do niego 6 banków zrzeszających, w tym Małopolski Bank Regionalny S.A. w Krakowie zrzeszający większość banków małopolskich (z KBS) oraz Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. we Wrocławiu, zrzeszający 13 małopolskich instytucji tego typu, w tym Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie. Odtąd wszystkie małopolskie banki spółdzielcze zrzeszone są w jednej instytucji, co zwiększa ich siłę decyzyjną wyrażającą się liczbą miejsc na WZA oraz liczbą miejsc w radzie nadzorczej. Negatywną stroną tej zmiany jest natomiast utrata przez Kraków centrali zrzeszenia banków, co zmniejsza siłę przyciągania regionu.

1.3. Biura maklerskie

Na terenie województwa działa 9 bankowych biur maklerskich (które zostały jednak wydzielone ze struktur banków) oraz 4 pozabankowe, z czego krakowski Penetrator jest największym polskim niebankowym biurem maklerskim.

1.4. Instytucje ubezpieczeniowe

Rozmieszczenie placówek nie oddaje w pełni zaangażowania firm w działalność ubezpieczeniową. Wynika to z faktu, że ważnym ogniwem sprzedaży polis są agenci ubezpieczeniowi, zajmujący się często sprzedażą ofert kilku firm. Żadna firma ubezpieczeniowa nie posiada swej centrali na terenie Małopolski, tym niemniej wszyscy więksi ubezpieczyciele działają w województwie małopolskim. Najwięcej punktów posiadają PZU S.A., Agropolisa, Polonia, Samopomoc, Nordea i Warta.

1.5. Niebankowe instytucje kredytowe

Oprócz banków działalnością w zakresie finansów zajmują się inne instytucje, udzielające kredytów ze środków własnych lub pośredniczące w staraniach o kredyt z obcych źródeł, np. banków. W niniejszym opracowaniu uwzględniono te instytucje, których usługi mogą być wykorzystywane w prowadzeniu działalności gospodarczej - fundusze kredytowe, biura pośrednictwa kredytowego jak również działające na rzecz klientów indywidualnych – agencje sprzedaży ratalnej. Przedstawiono też instytucje przeznaczone dla obu tych grup klientów - spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe.

W województwie małopolskim działają ogółem 134 pozabankowe instytucje pożyczkowe, mające w sumie 205 placówek. Najliczniej reprezentowaną grupą wśród tych instytucji są spółdzielcze kasy oszczędnościowo – pożyczkowe. Na terenie województwa działa 15 SKOK-ów, które łącznie posiadają 59 placówek. Siedem kas posiada centralę w Małopolsce. Są to: Krakowska SKOK, SKOK im. Królowej Jadwigi, SKOK Jagiellonia, SKOK im. Najświętszej Rodziny, SKOK im F. Stefczyka, SKOK w Wieprzu, SKOK im. E. Kwiatkowskiego, SKOK Janina.

Najważniejsze instytucje kredytowe udzielające pożyczek ze środków własnych to: Fundusz Mikro w Krakowie, Inicjatywa Mikro w Krakowie oraz Podbeskidzkie Centrum Przedsiębiorczości, Promocji i Rozwoju Gmin w Suchoj Beskidzkiej.

Firmy kredytujące sprzedaż ratalną działające na terenie województwa małopolskiego to: AIG Credit SA, Best S.A., C.L.A. Sp. z o.o., Kredyt Sp. z o.o. Polska Grupa Kapitałowa, SKK Kredyt SA i Żagiel S.A.

1. 6. Instytucje leasingowe

Na terenie województwa małopolskiego działa 89 firm leasingowych. Większość z nich ma centrale poza województwem. Do rodzimych firm małopolskich zaliczają się: Małopolskie Towarzystwo Leasingowe S.A., LEASnet, IKB Leas Sp. z o.o., Finanse Leasing S.A., Leasing Management S.A., Krakowskie Towarzystwo Leasingowe Sp. z o.o., K.R.A.K. Leasing Sp. z o.o., Przemysłowe Towarzystwo Leasingowe Huty im. T. Sendzimira, KrakChemia Leasing Sp. z o.o. - firmy te mają siedzibę na terenie Krakowa. Centrale w Nowym Sączu posiadają natomiast: PETPOL Leasing Sp. z o.o., STIL S.A., Południowe Towarzystwo Leasingowe i Sądeckie Towarzystwo Inwestycyjno-Leasingowe SA.

2. ROZMIESZCZENIE INSTYTUCJI FINANSOWYCH W UKŁADZIE POWIATOWYM

Liczbę poszczególnych typów instytucji finansowych działających w powiatach województwa małopolskiego ilustruje tabela 124.

Tabela nr 124. Liczebność instytucji finansowych w powiatach małopolskich w II kw. 2002 r.

	Banki komercyjne	Banki spółdzielcze	Firmy leasingowe	Firmy ubezpieczeniowe	Biura maklerskie	Inne instytucje kredytowe	Bankomaty
Bocheński	5	11	0	5	1	4	7
Brzeski	3	12	1	3	1	5	6
Chrzanowski	13	8	0	7	1	18	30
Dąbrowski	4	7	0	1	0	0	2
Gorlicki	6	8	2	6	0	3	12
Krakowski	13	22	3	2	0	5	11
Limanowski	7	13	0	1	0	0	7
Miechowski	3	12	0	3	0	1	4
Myślenicki	7	11	1	1	0	2	7
Nowosądecki	7	15	0	2	0	0	6
Nowotarski	8	11	3	4	1	7	12
Olkuski	12	5	0	7	2	18	18
Oświęcimski	16	11	1	5	4	22	28
Proszowicki	1	11	0	2	0	2	1
Suski	4	7	0	2	0	3	7
Tarnowski	7	18	0	0	0	0	2
Tatrzański	6	3	0	3	3	3	12
Wadowicki	13	9	7	5	2	14	20
Wielicki	7	8	0	3	1	3	9
m. Kraków	31	6	66	25	14	69	253
m. Nowy Sącz	13	2	17	14	4	11	25
m. Tarnów	16	5	15	15	6	15	36

Źródło: opracowanie własne B. Rogoda

3. OCENA KONDYCJI SEKTORA FINANSOWEGO

W latach 2001 – 2002 liczba instytucji finansowych w województwie małopolskim wzrosła łącznie o 42%. Najbardziej zwiększyła się liczba niebankowych instytucji kredytowych, co wiąże się z rozwojem SKOK oraz agencji obsługujących sprzedaż ratalną. Znacznie też wzrosła liczba placówek firm leasingowych, choć na rynku tych usług dokonuje się proces koncentracji przedsiębiorstw. Najwolniej wzrasta liczba biur maklerskich, co wynika z przedłużającej się stagnacji notowań giełdowych.

Ocenę rozwoju sektora finansowego w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego można przeprowadzić w oparciu o wskaźnik jakim jest liczba mieszkańców powiatu przypadająca na 1 placówkę bankową. Przy konstruowaniu wskaźnika uwzględniono banki komercyjne i spółdzielcze, w tym oddziały, filie, ekspozytury i punkty kasowe. Zróznicowanie dostępności placówek bankowych w poszczególnych powiatach przedstawia mapa na wykresie nr 50.

Tabela nr 125. **Zmiany liczebności instytucji finansowych**

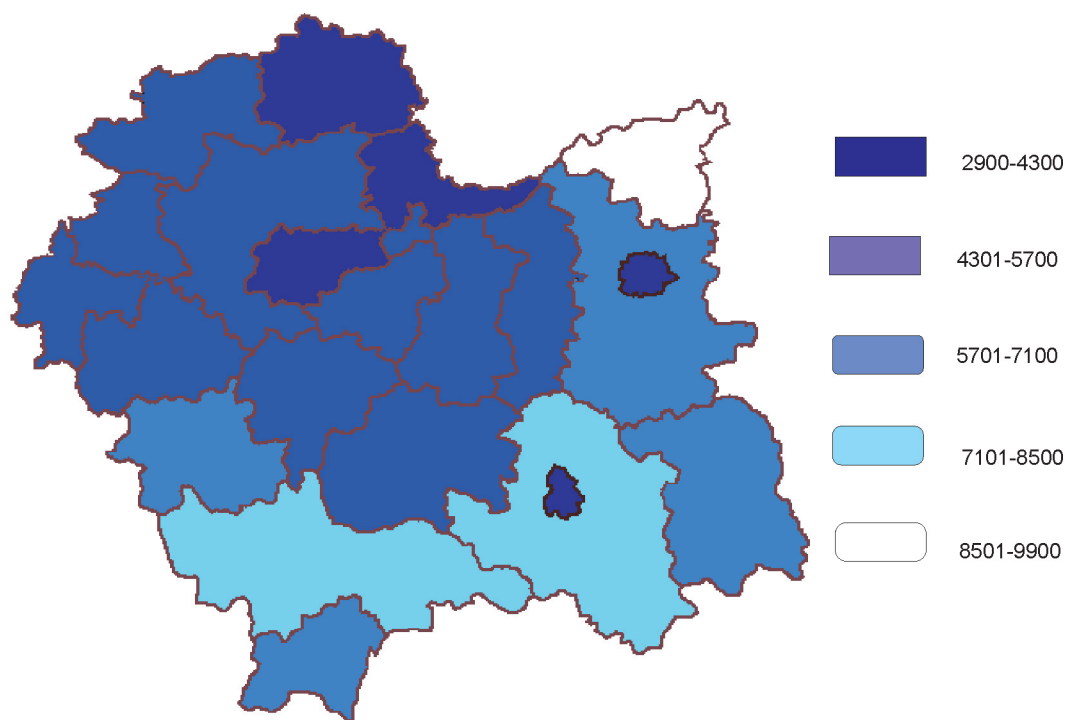
Instytucje	1998	2001	II kw. 2002	Wzrost
Banki komercyjne	121	186	202	9%
Banki spółdzielcze	143	172	214	24%
Firmy leasingowe	30	87	116	33%
Firmy ubezpieczeniowe	98	99	116	17%
Biura maklerskie	44	37	40	8%
Inne instytucje kredytowe	-	50	205	310%
Bankomaty	193	452	515	14%

Źródło: opracowanie własne B. Rogoda

Najlepiej rozwiniętą siecią instytucji finansowych dysponują oczywiście powiaty grodzkie – Kraków, Nowy Sącz i Tarnów – spełniające funkcję centrów lokalnych. Niezłą dostępnością usług bankowych cieszą się też mieszkańcy powiatów: miechowskiego, proszowickiego oraz dąbrowskiego. Natomiast największym wskaźnikiem ludności przypadającej na placówkę bankową charakteryzują się powiaty nowotarski i nowosądecki ziemski, co związane jest z ich dużym zaludnieniem oraz rolniczym charakterem. Pod względem rozwoju sieci instytucji finansowych wszystkich typów najlepiej rozwinięte są powiaty zachodnie: chrzanowski, krakowski, olkuski, oświęcimski i wadowicki, a więc należące do regionu o dobrze rozwiniętym przemyśle.

Zaznaczające się trudności sektora finansowego w kraju i w województwie małopolskim mają najprawdopodobniej przyczynę w zahamowaniu wzrostu gospodarczego. Stagnacja sprzedaży i relatywnie wysokie stopy procentowe powodują spadek popytu na pieniądź ze strony przedsiębiorstw, a więc i mniejsze przychody instytucji finansowych, które rekompensują je sobie obniżką kosztów, zwłaszcza osobowych. Polepszenia stanu sektora należy więc oczekiwać wraz z nadejściem ożywienia gospodarczego.

Wykres nr 50. **Liczba mieszkańców powiatu przypadająca na 1 placówkę bankową.**

Źródło: opracowanie własne

VIII. HANDEL I GASTRONOMIA

1. HANDEL

1.1 Sieć handlowa

W ciągu ostatnich trzech lat w województwie małopolskim w sferze działalności handlowej odnotowano wzrost liczby zatrudnionych z 81,9 tys. osób do 101,3 tys. osób w 2001 r.

W 2001 roku ogólna liczba sklepów i punktów sprzedaży paliw (liczonych metodą przedsiębiorstw) wyniosła 37 558 (36 965 sklepów i 593 stacje paliw), z czego w sektorze publicznym 102 sklepy i 26 stacji paliw. Na koniec 2001 roku odnotowano 32 254 małych punktów (zatrudniających poniżej 9 osób), w tym 31 997 sklepów i 257 stacji paliw.

Tabela nr 126. **Placówki handlowe***

Rok	Liczba podmiotów handlowych		Liczba pracujących	
	Ogółem	w tym stacje paliw	Ogółem	w tym stacje paliw
1998	36 939	468	81 939	2 558
1999	36 885	488	86 163	2 855
2000	35 041	503	88 813	2 937
2001	37 558	593	101 347	3 325

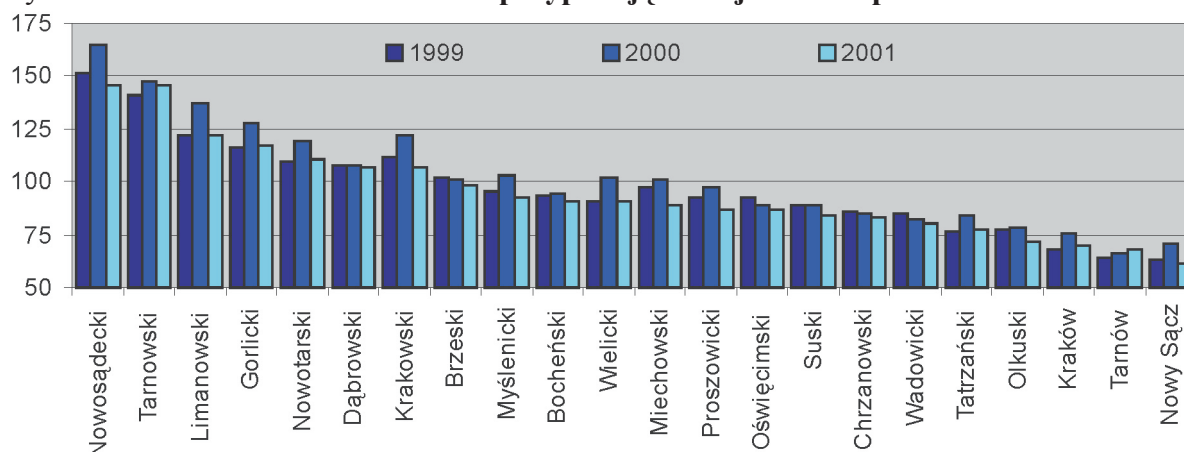
* liczone metodą lokalizacji przedsiębiorstwa

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

Na terenie miast województwa zlokalizowane były 26 747 sklepy, które stanowiły 72,4% ogólnej liczby sklepów w województwie oraz 386 stacje paliw (65,1% ogólnej ich liczby).

Z roku na rok zwiększa się powierzchnia sprzedażna przypadająca na jeden sklep, która w 2001 roku wyniosła 59,0 m², podczas gdy w 2000 – 55,4 m², w 1999 – 54,8 m², w 1998 – 53,7 m². Powodem tych zmian był rozwój sklepów wielkopowierzchniowych, należących w zdecydowanej większości do inwestorów zagranicznych.

Wykres nr 51. **Liczba mieszkańców przypadająca na jeden sklep**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Tabela nr 128. Sklepy i punkty sprzedaży paliw (według lokalizacji)

Wyszczególnienie	Sklepy				Punkty sprzedaży paliw			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Woj. małopolskie	36 477	36 371	34 419	36 925	481	495	500	599
Powiaty grodzkie:	14 093	14 017	12 903	13 723	139	155	157	189
Kraków	10 823	10 808	9 860	10 575	100	109	108	133
Nowy Sącz	1392	1330	1 197	1 371	17	19	19	26
Tarnów	1878	1879	1 846	1 777	22	27	30	30
Powiaty ziemskie:	22 384	22 354	21 516	23 202	342	340	343	410
Bocheński	1 046	1 050	1 038	1 081	14	15	13	17
Brzeski	856	879	886	917	7	13	12	19
Chrzanowski	1 559	1 525	1 533	1 573	23	22	24	28
Dąbrowski	551	546	548	550	12	11	12	16
Gorlicki	981	929	848	924	22	23	20	23
Krakowski	2 126	2 119	1 934	2 223	31	24	28	33
Limanowski	1 043	965	866	978	11	10	12	14
Miechowski	545	543	519	591	18	17	14	15
Myślenicki	1 163	1 173	1 098	1 234	16	14	15	19
Nowosądecki	1 282	1 261	1 171	1 338	25	24	25	34
Nowotarski	1 679	1 633	1 505	1 631	26	26	26	28
Olkuski	1 623	1 604	1 582	1 726	20	19	22	26
Oświęcimski	1 620	1 671	1 735	1 784	30	31	26	33
Proszowicki	481	484	460	513	15	16	15	17
Suski	887	912	911	974	9	10	11	12
Tarnowski	1 231	1 280	1 223	1 253	23	30	31	34
Tatrzański	900	860	781	855	7	6	6	7
Wadowicki	1 729	1 825	1 892	1 942	17	13	15	19
Wielicki	1 082	1 095	986	1 115	16	16	16	16

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

Na terenie Małopolski obserwujemy w ostatnich latach przyspieszone tempo inwestowania przedsiębiorstw handlowych z kapitałem zagranicznym. Wartość nakładów firm zagranicznych na działalność handlową w województwie małopolskim wzrosła z 380 mln USD w końcu 2000 r. do ponad 490 mln USD w końcu 2001 r., stanowiąc w tym ostatnim blisko 1/5 ogółu inwestycji w województwie.

Województwo małopolskie należy do regionów o dużej koncentracji sklepów wielkopowierzchniowych mierzonej udziałem ich powierzchni sprzedaży w powierzchni sklepów ogółem. Do końca 2001 r. powstało w regionie 21 hipermarketów zbudowanych przez firmy z kapitałem zagranicznym, z tego 18 w Krakowie, 2 w Tarnowie i 1 w Nowym Sączu.

Tabela nr 129. **Struktura inwestycji zagranicznych w działalność handlową według sekcji i działów PKD**

PKD	Sekcja/Dział	Wartość inwestycji w mln US
G	Handel	491,3
52	Handel detaliczny	362,2
50	Sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów	78,9
51	Handel hurtowy	50,2

Źródło: Bolesław Domański „Inwestycje zagraniczne w województwie małopolskim”

Równocześnie zwiększyła się ilość supermarketów i sklepów dyskontowych oraz tzw. convenience store. Należy tu wspomnieć przede wszystkim o ponad 30 placówkach dyskontowych należących do sieci Biedronka portugalskiej firmy Jeronimo Martins oraz kilkunastu dyskontowych sklepach osiedlowych Plus niemieckiej grupy Tegelmann. Liczne są sklepy Żabka typu convenience (20), będącej wspólnym przedsięwzięciem amerykańskiego funduszu inwestycyjnego AIG i polskiej firmy Elektromis. W zachodniej części województwa funkcjonują sklepy sieci Savia (brytyjskie Tesco), w Krakowie i Tarnowie – supermarkety Julius Meinl (Austria). Konkurencją dla wymienionych firm są sieci supermarketów Albert (grupa Ahold), oraz sklepów PHS.

Firmy z udziałem kapitału zagranicznego mają również znaczący udział w rynku hurtowym. Obok hipermarketu hurtowego Makro (niemiecki koncern Metro) funkcjonują w Małopolsce sieci hurtowe Albert firmy Ahold (Wadowice, Szaflary) i Eurocash należące do Jeronimo Martins (Kraków, Nowy Sącz). Regionalne centra dystrybucyjne posiadają w Krakowie niemiecka firma Milo i amerykański McLane.

Do końca 2001 r. uruchomiono w granicach województwa małopolskiego 45 zagranicznych stacji paliw, w tym ponad połowę w Krakowie. Najwięcej stacji posiada British Petroleum (11), następnie norweski Statoil i szwedzki Preem (po 7) oraz holendersko-brytyjski Shell, który przejął w 2001 r. działające na terenie Krakowa stacje Dea i Texaco. W regionie obecne są ponadto amerykańskie Du Pont Conoco (stacje Jet), niemieckie Aral i Esso. Stacjom benzynowym towarzyszą zazwyczaj sklepy convenience oraz bary fast food.

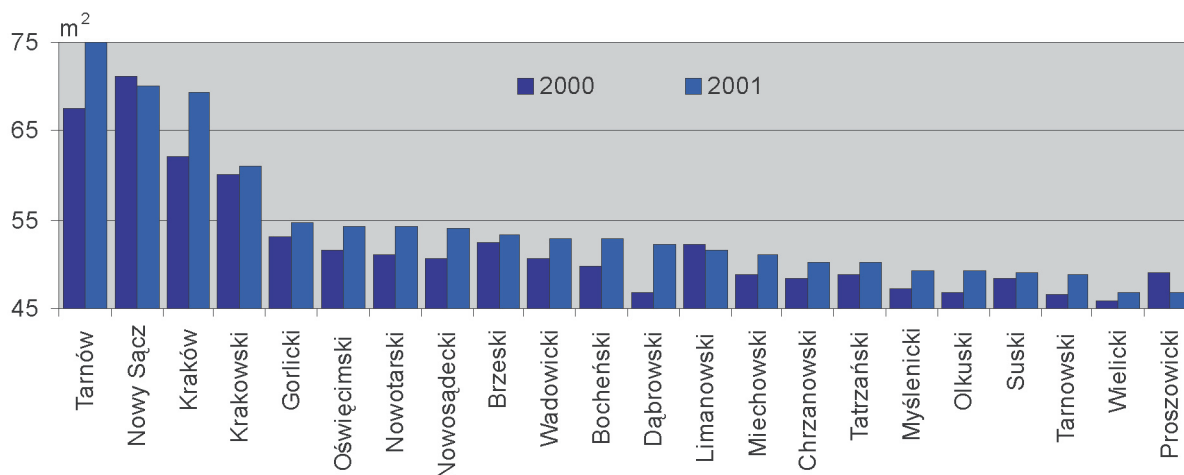
Tabela nr 130. **Sklepy* w województwie małopolskim w podziale na miasto i wieś**

Wyszczególnienie	Sektor publiczny		Sektor prywatny		W tym spółdzielczych	
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
Liczba sklepów	127	9	26 576	10 213	827	991
Liczba pracujących	448	28	69 373	18 593	4 643	1 920
Powierzchnia	9 098	511	1 658 091	510 638	110 169	64 907

* liczone wg lokalizacji sklepu

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres nr 52. Powierzchnia sprzedażna przypadająca na jeden sklep

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

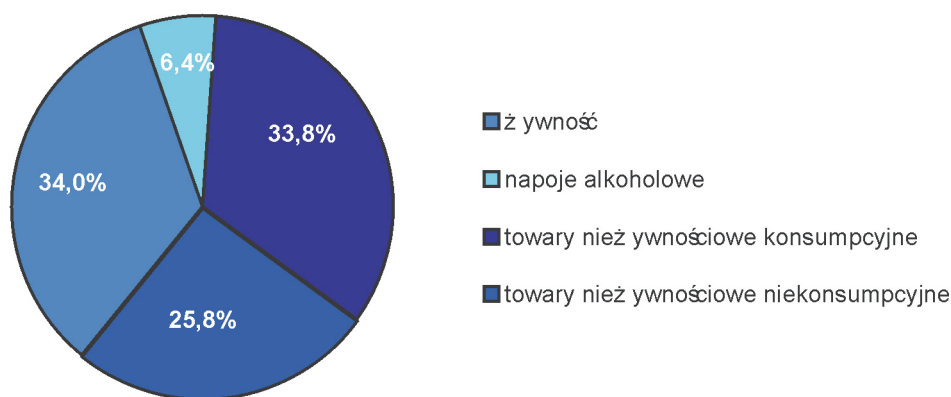
1.2. Sprzedaż detaliczna

W przedsiębiorstwach handlowych i niehandlowych województwa małopolskiego, zatrudniających powyżej 9 osób, sprzedaż detaliczna w 2001 roku wyniosła 16 493,8 mln zł (w cenach bieżących łącznie z VAT), co stanowi 109,6% wartości sprzedaży detalicznej z roku 2000. Poprzez sieć swoich punktów sprzedaży detalicznej (sklepy, punkty sprzedaży drobnodetalicznej stałe i o charakterze ruchomym) wyżej wymienione przedsiębiorstwa sprzedały odpowiednio:

- żywność za 5 602,3 mln zł (wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 14,5%),
- napoje alkoholowe za 1 054,7 mln zł (wzrost o 3,5%),
- towary nieżywnościowe konsumpcyjne za 5 581,6 mln zł (wzrost o 15,2%),
- towary nieżywnościowe niekonsumpcyjne za 4 255,3 mln zł (spadek o 0,8%).

Przedsiębiorstwa należące do sektora publicznego odnotowały spadek wartości sprzedaży detalicznej o 25,0 % w stosunku do 1999 roku i wyniosła ona 250,0 mln zł. Natomiast sprzedaż detaliczna w przedsiębiorstwach sektora prywatnego kształtowała się na poziomie 16 244,3 mln zł i była wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim o 10,4%.

Wykres nr 53. Struktura sprzedaży detalicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Tabela nr 131. Wybrane dane o sklepach i stacjach paliw według specjalizacji branżowej (metoda przedsiębiorstw)

Wyszczególnienie	Sklepy i punkty sprzedaży paliw			Pracujący		
	ogółem	w tym	z ogółem	ogółem	w tym	z ogółem
		sektor publiczny	w podmiotach małych*		sektor publiczny	w podmiotach małych*
Sklepy – razem z tego branże:	36 965	102	31 997	98 022	402	62 177
ogólnospożywcza	12 191	9	10 344	44 327	21	19 707
owocowo - warzywna	322	0	307	555	0	525
mięsna	948	0	712	2 229	0	1 575
rybna	5 3	0	47	103	0	91
piekarniczo – ciastkarska	426	0	191	1 144	0	410
z napojami alkoholowymi	189	2	99	583	3	238
kosmetyczno - toaletowa	431	1	379	909	5	787
z wyrobami włókienniczymi	414	1	381	816	2	749
z odzieżą	3 274	0	2 993	6 502	0	5 351
z obuwiami i wyrobami skórzanymi	753	4	681	1 578	10	1 375
z meblami i sprzętem oświetleniowym	562	0	430	1 699	0	977
z artykułami radiowo – telewizyjnymi i ze sprzętem gospodarstwa domowego	632	3	440	1 780	6	1 078
z artykułami piśmiennymi i księgarnie	446	2	400	1 025	4	801
z pojazdami mechanicznymi	1 276	7	1 121	2 844	14	2 223
pozostałe sklepy	15 048	73	13 472	31 928	337	26 290
Stacje paliw	593	26	257	3 325	87	841

* - dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących nie wyższej niż 9 osób,

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wskaźnik wydajności, czyli wielkość obrotów przypadających na 1 zatrudnionego w sklepach, w 2001 roku wyniósł 328,0 tys. zł, przy czym najwyższą wartość osiągnął dla sklepów dużych, gdzie wyniósł odpowiednio:

- dla sklepów o pow. 201 – 300 m² – 373,8 tys. zł
- dla sklepów o pow. 401 – 1000 m² – 454,7 tys. zł.

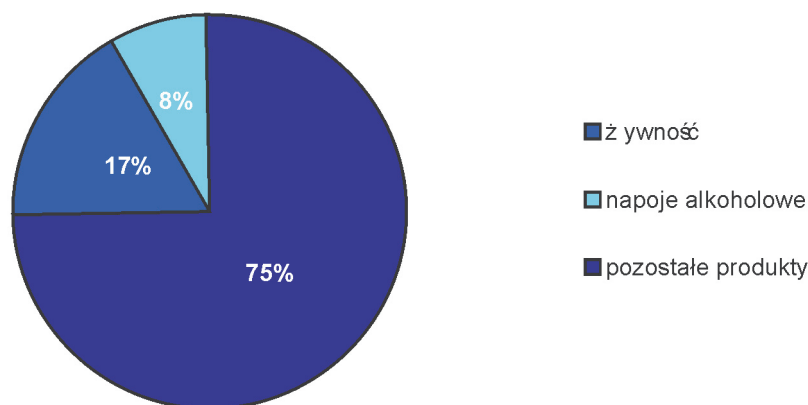
1.3. Sprzedaż hurtowa

W 2001 roku w przedsiębiorstwach handlowych i niehandlowych, w których liczba pracujących przekraczała 9 osób, sprzedaż hurtowa wyniosła 27 700 mln zł (w cenach bieżących łącznie z VAT), w tym w sektorze publicznym 536 mln zł.

Z roku na rok zwiększa się udział sprzedaży sektora prywatnego w ogólnej wartości sprze-

daży hurtowej. Jest to spowodowane zmianami zachodzącymi w strukturze własnościowej przedsiębiorstw. W 2001 roku udział sektora prywatnego w sprzedaży hurtowej wyniósł 98,1%, podczas gdy w 2000 - 97,9%.

Wykres nr 54. **Struktura sprzedaży hurtowej**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

1.4. Magazyny handlowe

Na terenie województwa małopolskiego, według stanu na koniec 2001 roku, znajdowało się 3 130 magazynów handlowych o łącznej powierzchni 1850,7 tys. m², w tym w sektorze prywatnym 3 030 magazyny o powierzchni składowej 1 771,7 tys. m².

Najbardziej istotną częścią sieci infrastruktury magazynowej są magazyny zamknięte, których na koniec 2001 roku odnotowano 2 259 magazyny o powierzchni 1 011,2 tys. m² (54,6% ogólnej powierzchni składowej), w tym 2 259 (1 011,2 tys. m²) należało do sektora prywatnego. Wśród magazynów zamkniętych było 278 chłodni (w tym 274 prywatnych) o powierzchni 35,5 tys. m².

Tabela nr 132. **Magazyny handlowe***

Rok	Magazyny zamknięte		Magazyny zadaszone		Place składowe		Silosy i zbiorniki pojemność [tys. ³]
	liczba	tys. m ²	liczba	tys. m ²	liczba	tys. m ²	
1999	2 442	952,2	222	60,0	371	795,8	10,4
2000	1 788	865,4	161	42,9	314	694,3	17,7
2001	2 259	1011,2	255	71,5	409	768,0	27,0

* dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

2. GASTRONOMIA¹

Według stanu na 31 grudnia 2000 roku na terenie województwa małopolskiego działało 760 placówek gastronomicznych, w tym 37 sezonowych. W porównaniu z rokiem poprzednim całkowita liczba placówek zmniejszyła się o 138, co stanowi spadek o około 15,4%. Spadek ten spowodowany był likwidacją przede wszystkim stołówek i barów.

W wyniku postępującej prywatyzacji i urynkowania polskiej gospodarki wzrósł udział sektora prywatnego. Na koniec 2001 roku obejmował on 82,7% placówek gastronomicznych, tj. o 4,7% więcej niż w 2000 roku.

W 2001 roku przychody z działalności gastronomicznej wyniosły 372,6 mln zł, w tym:

- 266,5 mln zł (71,5%) – wpływy z produkcji gastronomicznej,
- 53,4 mln zł (14,3%) – wpływy ze sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych,
- 45,9 mln zł (12,3%) – wpływy ze sprzedaży towarów handlowych,
- 6,7 mln zł (1,8%) – pozostała działalność.

Udział sektora prywatnego w ogólnej wartości przychodów uzyskanych z działalności gastronomicznej wyniósł 91,6% (341,2mln zł) i był większy o 0,5% w porównaniu z 2000 r.

Tabela nr 133. **Placówki gastronomiczne***

Placówki gastronomiczne	Ogółem		Sektor			
			publiczny		prywatny	
	stałe	sezonowe	stałe	sezonowe	stałe	sezonowe
1999						
Ogółem w tym:	892	31	216	9	676	22
restauracje	229	4	11	-	218	4
bary	341	8	38	4	303	4
stołówki	195	6	116	2	79	4
punkty gastronomiczne	127	13	51	3	76	10
2000						
Ogółem w tym:	877	21	187	11	690	10
restauracje	249	-	14	-	235	-
bary	340	12	42	7	298	5
stołówki	184	2	107	1	77	1
punkty gastronomiczne	104	7	24	3	80	4
2001						
Ogółem w tym:	723	37	121	12	611	25
restauracje	225	1	14	-	211	1
bary	284	14	35	5	249	9
stołówki	124	1	54	1	70	-
punkty gastronomiczne	99	21	18	6	81	15

* dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

¹ dane dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gastronomiczną, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

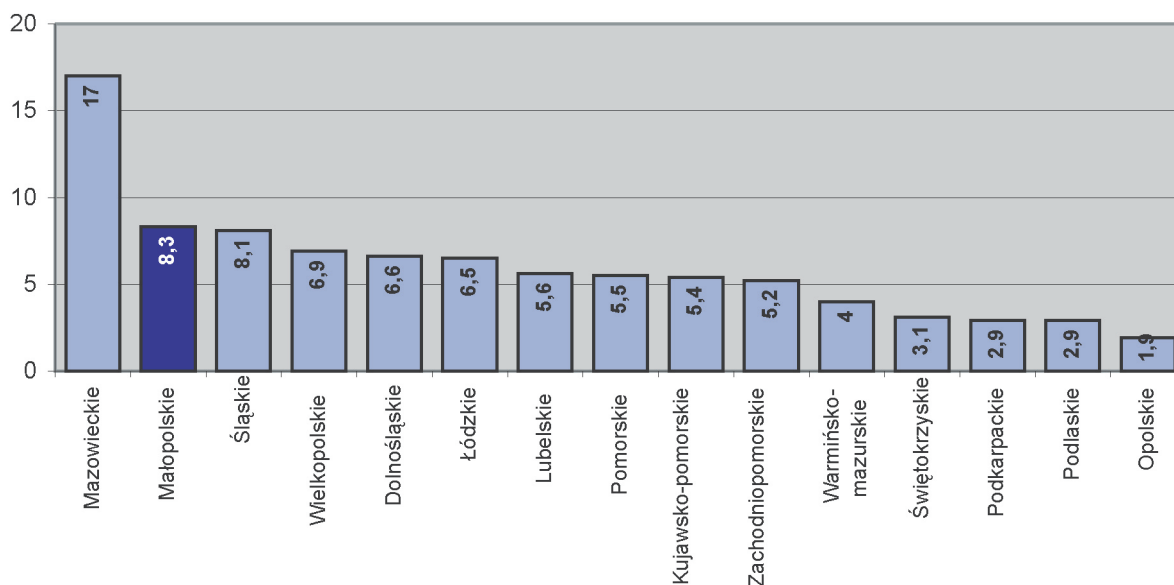
IX. TURYSTYKA

1. RUCH TURYSTYCZNY

Rejestrowany ruch turystyczny, mierzony jest liczbą osób korzystających z zasobów noclegowych. W województwie małopolskim, w roku 2001 w obiektach noclegowych udzielono prawie 6 355 tys. noclegów. Najwięcej noclegów udzieliły hotele, zakłady uzdrowiskowe, pozostałe obiekty, ośrodki wczasowe i pensjonaty. Spadkowi liczby udzielonych noclegów (o 5,3% w porównaniu z rokiem 2000) towarzyszył spadek liczby korzystających z noclegów, co generalnie świadczy o skróceniu przeciętnego okresu pobytu turysty w obiekcie. W roku 2001 średni pobyt turysty trwał 3,3 dnia i był krótszy niż w poprzednim roku o 0,1 dnia. Najdłuższe pobyty odnotowano w powiatach: nowosądeckim (7,2 dnia), gorlickim (6,6 dnia), limanowskim (5,1 dnia) i suskim (4,9 dnia).

Najwięcej korzystających z zasobów noclegowych odnotowano w Krakowie, w powiecie tatrzańskim, nowosądeckim i nowotarskim. W tych obszarach koncentruje się 79,3% całego rejestrowanego ruchu turystycznego w województwie. Udział pozostałych powiatów i miast jest zdecydowanie mniejszy, przy czym w omawianym okresie najmniej korzystających z zasobów noclegowych odnotowano w powiecie proszowickim (600 osób) i dąbrowskim (500 osób). W roku 2000 rejestrowany ruch turystyczny był wyższy o ponad 3%. W tym czasie z zasobów noclegowych skorzystało 1 968,6 tys. osób, w tym 507,3 tys. z zagranicy. W analogicznym okresie roku 2001 z zasobów noclegowych skorzystało 1 900 tys. osób, w tym 509,6 tys. z zagranicy.

Wykres nr 55. **Ruch turystyczny w Polsce w roku 2000 - przyjazdy turystyczne według województw (w mln) ***

* przyjazdy połączone co najmniej z jednym noclegiem do miejscowości położonych na terenie poszczególnych województw obejmujące przyjazdy z innych miejscowości do danego województwa, spoza województwa oraz przyjazdy turystów zagranicznych

Źródło: „Przyjazdy turystów krajowych i zagranicznych w układzie wojewódzkim w 2000 roku”, Instytut Turystyki na zlecenie Polskiej Organizacji Turystycznej, Warszawa 2001

Tabela nr 134. Rejestrowany ruch turystyczny

Powiaty	Liczba korzystających z zasobów hotelowych					
	ogółem		turyści krajowi		turyści zagraniczni	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Województwo Małopolskie	1 968 621	1 899 976	1 461 292	1 390 320	507 329	509 656
Bocheński	36 540	45 474	34 838	42 665	1 702	2 809
Brzeski	7 879	6 266	7 646	6 026	233	240
Chrzanowski	10 404	7 275	9 333	6 402	1 071	873
Dąbrowski	430	482	387	430	43	52
Gorlicki	34 645	32 029	33 954	31 103	691	926
Krakowski	25 314	34 154	19 581	25 951	5 733	8 203
Limanowski	24 234	21 064	23 542	20 484	692	580
Miechowski	1 260	2 517	720	1 746	540	771
Myślenicki	18 210	23 765	17 287	22 679	923	1 086
Nowosądecki	236 968	217 710	233 673	213 936	3 295	3 774
Nowotarski	128 142	117 594	125 541	114 830	2 601	2 764
Olkuski	30 776	25 207	28 869	23 746	1 907	1 461
Oświęcimski	21 314	23 180	8 763	8 894	12 551	14 286
Proszowicki	206	581	206	577	0	4
Suski	44 693	48 936	43 571	48 196	1 122	740
Tarnowski	14 223	14 666	13 777	13 854	446	812
Tatrzański	424 267	379 834	372 524	325 100	51 743	54 734
Wadowicki	39 685	47 432	36 661	43 393	3 024	4 039
Wielicki	9 686	8 771	8 291	7 663	1 395	1 108
m. Kraków	800 586	792 230	393 655	392 023	406 931	400 207
m. Nowy Sącz	19 238	15 573	15 515	12 691	3 723	2 882
m. Tarnów	39 921	35 236	32 958	27 931	6 963	7 305

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W porównaniu z rokiem 2000, liczba turystów korzystających z zasobów noclegowych w województwie małopolskim, spadła o ponad 68 tys. osób. Wzrost rejestrowanego ruchu turystycznego gości z zagranicy w roku 2001 wyniósł 0,5%, czyli województwo odwiedziło ponad 2 000 więcej cudzoziemców. Podobnie jak w latach ubiegłych najliczniejszą grupą gości zagranicznych stanowili obywatele Niemiec (16,4%), Stanów Zjednoczonych (12,4%), Wielkiej Brytanii (8,4%), Włoch (6,4%), Izraela (5,57%) i Francji (5,53%).

Rejestrowany ruch turystyczny, nie odzwierciedla faktycznego ruchu turystycznego. Obejmuje on jedynie te osoby, które zatrzymały się w województwie na dłużej niż jeden dzień i skorzystały z oferty bazy noclegowej. Jednak większość osób odwiedzających Małopolskę, zatrzymuje się w regionie na kilka godzin. W takim przypadku możemy mówić o wielokrotnie większym ruchu turystycznym, kształtującym się na granicy 8,3 mln osób rocznie¹.

¹ Źródło: „Przyjazdy turystów krajowych i zagranicznych w układzie wojewódzkim w 2000 roku”, Instytut Turystyki na zlecenie POT, Warszawa 2001

Tabela nr 135. **Osobowy ruch graniczny według przejść granicznych**

Przejście graniczne	Przekroczenia granicy w roku 2000	Przekroczenia granicy w roku 2001
Ogółem	15 740 088	13 951 745
Konieczna	422 503	546 084
Muszyna	237 988	206 786
Piwniczna	3 268 192	2 641 413
Szczawnica	475 509	334 332
Piwowarówka	118	146
Sromowce Wyżne	997	371
Niedzica	2 114 393	2 247 996
Kacwin	5 059	3 544
Jurgów	83 368	67 969
Łysa Polana	2 034 535	1 747 500
Chochółów	1 787 709	1 680 630
Chyżne	4 411 983	3 806 100
Winiarczykówka	78 530	87 189
Leluchów	362 680	126 671
Muszynka	73 313	58 357
Wysowa Zdrój	34	103
Jaworki-Litmanowa	51	435
Jaworki-Stranany	-	26
Szlachtowa	36	259
Sromowce Niżne	68	212
Rysy	1 104	1 864
Przywarówka	423	184
Babia Góra	220	48
Zawoja Czatoża	13	40
Szczawnica-Leśnica	491	6 169
Kraków Balice	380 771	387 317

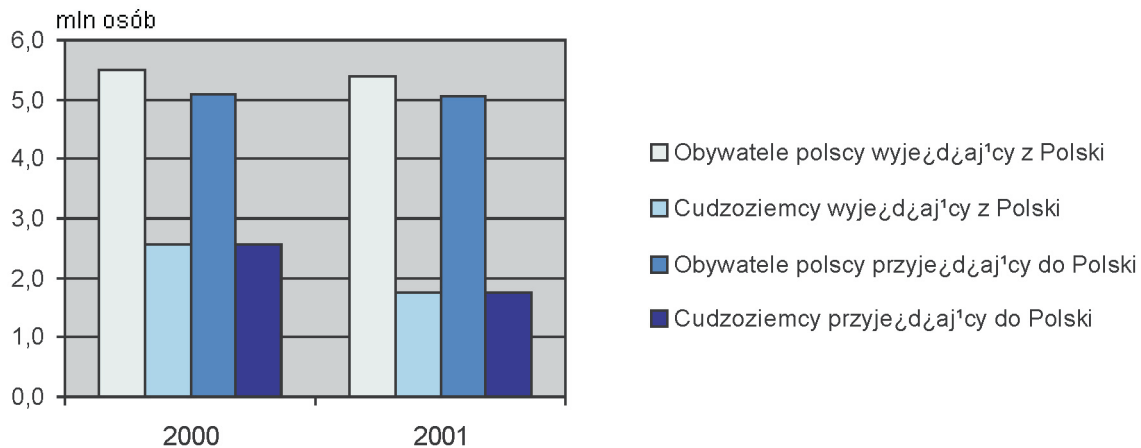
Przejścia graniczne

Kolejowe - Muszyna,

Drogowe - Konieczna, Piwniczna, Szczawnica, Piwowarówka, Sromowce Wyżne, Niedzica, Kacwin, Jurgów, Łysa Polana, Chochółów, Chyżne, Winiarczykówka, Leluchów, Muszynka, Wysowa-Zdrój, Jaworki-Litmanowa, Jaworki-Stranany, Szlachtowa, Sromowce Niżne, Rysy, Przywarówka, Babia Góra, Zawoja Czatoża, Szczawnica-Leśnica,

Lotnisko - Kraków Balice

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres nr 56. **Osobowy ruch graniczny**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Tabela nr 136. **Szlaki turystyczne (w km)**

	Ogółem	Górskie	Nizinne	Narciarskie	Rowerowe	Inne
Polska	53 002	10 573	35 168	531	4 897	1 833
Województwo Małopolskie	6 039	3 499	1 307	252	230	752
	11,4%	33,1%	3,7%	47,5%	4,7%	41%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

2. BAZA NOCLEGOWA

Na terenie województwa małopolskiego w lipcu 2001 znajdowało się odpowiednio 200 obiektów hotelarskich (98 hoteli, 11 moteli i 91 pensjonatów) oraz 857 innych obiektów - w tym domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, ośrodki czasowe, kempingi, pola biwakowe oraz 239 pozostałych obiektów pełniących dodatkowo funkcję obiektów noclegowych turystyki poza swoją działalnością podstawową (ponad 3/4 obiektów noclegowych turystyki stanowią obiekty całoroczne). W lipcu 2001 zarejestrowana przez US baza noclegowa liczyła 1 057 obiektów, w których znajdowało się ponad 65 484 miejsca noclegowe. Spadek zarejestrowanej liczby miejsc noclegowych w porównaniu z rokiem 2000, o blisko 2%, spowodowany jest między innymi przez zmiany dotyczące zasad kategoryzacji obiektów noclegowych – zaostrenie regulacji prawnych, powodujące zmniejszenie liczby miejsc w 11 rodzajach obiektów.

Tabela nr 137. Liczba obiektów noclegowych wg rodzajów

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów				Ilość miejsc noclegowych			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Hotele	82	71	77	98	10 654	9 162	9 680	10 967
Motele	10	12	9	11	504	595	304	514
Pensjonaty	121	112	111	91	8 044	7 616	8 583	6 825
Domy wycieczkowe	35	35	31	30	2 523	2 422	2 283	2 206
Schroniska	36	32	28	28	2 137	1 737	1 568	1 519
Schroniska młodzieżowe	57	59	56	46	3 178	3 056	3 000	2 863
Ośrodki wczasowe	233	209	178	168	15 468	14 087	11 732	10 594
Ośrodki kolonijne	bd	11	16	15	bd	648	949	850
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	bd	53	53	56	bd	4 064	4 347	4 718
Domy pracy twórczej	bd	20	20	19	bd	665	754	722
Zespół ogólnodostępnych domków turystycznych	bd	28	25	23	bd	1 297	1 174	1 059
Kampingi	bd	16	13	15	bd	1 666	1 309	1 996
Pola biwakowe	bd	32	25	19	bd	4 536	3 089	1 834
Obiekty w ośrodkach do wypoczynku sobotnio-niedzielnego, świątecznego	bd	3	6	5	bd	49	130	116
Pokoje gościnne	bd	1 553	nps	nps	bd	26 385	nps	nps
Kwatery agroturystyczne	bd	184	144	159	bd	1 570	1 202	1 675
Zakłady uzdrowiskowe	bd	41	38	35	bd	5 085	4 938	4 545
Inne obiekty wykorzystywane do turystyki	bd	239	225	239	bd	14 303	11 560	12 481
Pozostałe	1 925	nps	nps	nps	51 090	nps	nps	nps
Ogółem	2 499	2 710	1 055	1 057	93 598	98 943	66 602	65 484

Objaśnienia: bd: brak danych, Nps: nie prowadzi się,

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Tabela nr 138. Hotele wg kategorii

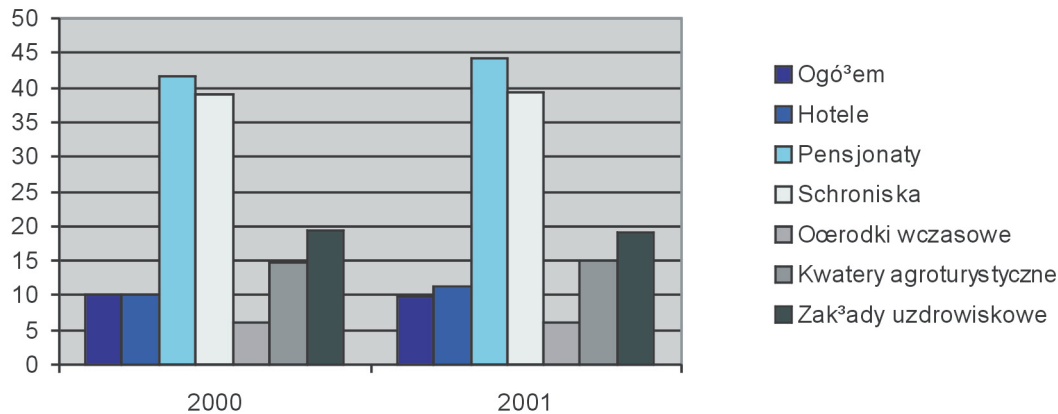
Rok	Liczba obiektów						Liczba miejsc noclegowych					
	ogółem	*****	****	***	**	*	ogółem	*****	****	***	**	*
1999	71	0	4	20	26	21	9 162	0	881	3 851	3 001	1 429
2000	77	0	6	31	24	16	9 680	0	1 051	4 615	2 666	1 348
2001	98	0	6	42	30	20	10 967	0	1 280	5 376	2 918	1 393

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Największymi zasobami noclegowymi dysponują nadal ośrodki wczasowe i hotele, które łącznie posiadają 21 561 miejsc noclegowych, z czego 10 594 miejsc noclegowych stanowią miejsca w ośrodkach wczasowych, a 10 967 w hotelach. Wśród obiektów hotelowych przeważają hotele o średnim standardzie, tj. trzy- i dwugwiazdkowe.

Wykres nr 57. **Udział miejsc noclegowych wybranych obiektów noclegowych województwa małopolskiego w bazie krajowej**

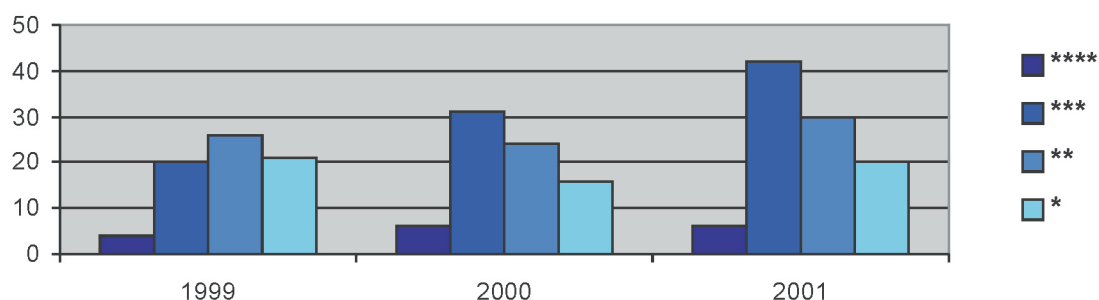
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Tabela nr 139. **Liczba hoteli i ośrodków wczasowych**

Powiaty	Hotele	Ośrodki wczasowe
Bocheński	3	1
Brzeski	-	-
Chrzanowski	-	-
Dąbrowski	-	-
Gorlicki	3	4
Krakowski	3	-
Limanowski	1	6
Miechowski	-	-
Myślenicki	1	2
Nowosądecki	7	66
Nowotarski	4	24
Olkuski	1	-
Oświęcimski	3	-
Proszowicki	-	-
Suski	2	13
Tarnowski	-	-
Tatrzański	13	50
Wadowicki	4	2
Wielicki	1	-
Miasta na prawach powiatów		
Kraków	49	-
Nowy Sącz	2	-
Tarnów	1	-
Ogółem	98	168

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres nr 58. **Hotele wg kategorii**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Najwięcej placówek typu hotele, znajduje się w Krakowie (49 obiektów i 63% ogółu miejsc hotelowych województwa), oraz w powiatach: tatrzańskim – 13 placówek i nowosądeckim – 7 obiektów.

W porównaniu z lipcem roku 2000 liczba miejsc noclegowych w obiektach turystycznych zmniejszyła się o prawie 2% miejsc. Największy spadek liczby miejsc noclegowych wystąpił w pensjonatach - 20%. W latach 2000 i 2001 nastąpił ponad 35% wzrost liczby obiektów noclegowych typu hotele, przy czym nadal najczęściej nowych miejsc noclegowych powstaje w hotelach trzygwiazdkowych. Taka tendencja jest ukierunkowana zmianą preferencji turystów, zarówno krajowych jak i zagranicznych, na rynku usług turystycznych. Obserwujemy przesunięcie liczby osób korzystających z miejsc noclegowych z ośrodków wczasowych i pokoi gościnnych do obiektów hotelowych. Równocześnie występuje skrócenie czasu pobytu w obiektach hotelowych. Miesięczne wykorzystanie miejsc noclegowych waha się od 25% do ponad 50%, w zależności od miesiąca.

Tabela nr 140. **Miesięczne wykorzystanie miejsc noclegowych (w %)**

Miesiąc	2000	2001
Styczeń	30,0	30,3
Luty	41,0	35,6
Marzec	28,8	29,3
Kwiecień	31,0	29,9
Maj	40,1	39,2
Czerwiec	40,3	39,0
Lipiec	50,2	45,9
Sierpień	49,5	46,1
Wrzesień	39,4	34,4
Październik	34,2	31,9
Listopad	25,5	22,1
Grudzień	26,6	25,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Średnia długość pobytu osób odwiedzających województwo małopolskie wynosi 3,3 dnia, a ruch turystyczny głównie koncentruje się w miesiącach lipcu i sierpniu (najmniejszy w listopadzie i grudniu). Trend sezonowych wahań w ruchu turystycznym nadal spowodowany jest przede wszystkim nawykami urlopowymi społeczeństwa oraz specyfiką naszego klimatu.

3. PRZEWODNICZY TURYSTYCZNI I PILOCI WYCIECZEK

1. Ilość zezwoleń wydanych przez Małopolski Urząd Wojewódzki na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie organizowania imprez turystycznych i pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych:
  - w 2000 r. : 182,
  - w 2001 r. : 65.
2. Ilość nadanych i potwierdzonych uprawnień dla przewodników turystycznych i pilotów wycieczek w 2000r. : 5375, w tym:
  - dla pilotów wycieczek: 2700,
  - dla przewodników turystycznych miejskich: 470,
  - dla przewodników turystycznych górskich beskidzkich: 980,
  - dla przewodników turystycznych górskich tatrzańskich: 446,
  - dla przewodników turystycznych górskich sudeckich: 1,
  - dla przewodników turystycznych terenowych: 778.
3. Ilość nadanych i potwierdzonych uprawnień dla przewodników turystycznych i pilotów wycieczek w 2001r. : 363, w tym:
  - dla pilotów wycieczek: 263,
  - dla przewodników turystycznych miejskich: 60,
  - dla przewodników turystycznych górskich beskidzkich: 38,
  - dla przewodników turystycznych górskich tatrzańskich: 1,
  - dla przewodników turystycznych górskich sudeckich: 0,
  - dla przewodników turystycznych terenowych: 1.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Regionalnego Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie,

---

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE

I. BAZA PODATKOWA

Dochody realizowane przez Urzędy Skarbowe dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w rozbiciu na rodzaje podatków w latach 1999-2001 przedstawiają się następująco:

Tabela nr 141. **Dochody realizowane przez Urzędy Skarbowe w latach 1999 - 2001**
(w mln zł)

Rodzaj należności	1999	2000	2001	Dynami- ka w % (4:3)	Struktu- ra w % w 2001 r.
1	2	3	4	5	6
Podatek dochodowy od osób prawnych	781	841	601	71,46	5,66
Podatek dochodowy od osób fizycznych	2 150	2 187	2 167	99,09	20,40
Podatek zryczałtowany	177	165	175	106,06	1,65
Podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy	6 188	6 206	7 027	113,23	66,14
Podatek od gier	9	10	16	160,00	0,15
Odsetki od nieterminowych wpłat	59	79	67	84,81	0,63
Karta podatkowa	30	27	22	81,48	0,21
Podatek od darowizn i spadków	10	11	19	172,73	0,18
Opłata skarbowa	129	133	10	7,52	0,09
Wpłaty jednostek budżetowych	463	425	468	110,12	4,41
Podatki zniesione, pozostałe wpłaty	16	42	-8	-19,05	-0,08
Podatek od czynności cywilnoprawnych			60		0,56
Ogółem	10 012	10 126	10 624	104,92	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Skarbowej w Krakowie

Dochody podatkowe z terenu województwa małopolskiego w 2001 r. wyniosły 10 087 mln zł i były nominalnie wyższe o 640 mln zł w stosunku do roku poprzedniego. Dynamika dochodów uzyskanych z tytułu podatków wynosiła 106,77% i przekroczyła wskaźnik wzrostu poziomu cen dóbr konsumpcyjnych (5,5%). W strukturze dochodów ogółem największy udział stanowiły: podatki pośrednie (od towarów i usług oraz akcyzowy) - 66,14% oraz podatki dochodowe - 26,05%. Największą dynamikę wykazują dochody z tytułu podatku od darowizn i spadków (172,73%) oraz z tytułu podatku od gier (160,00%).

II. BUDŻETY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 2001 r. dochody jednostek samorządu terytorialnego wykonane zostały na poziomie 6 082,3 mln zł, natomiast wydatki - 6 482,7 mln zł. Biorąc pod uwagę trzy lata funkcjonowania samorządu terytorialnego dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim rosły. Dynamika dochodów w 2001 r. wynosiła 11,1%, natomiast uwzględniając średnioroczną inflację wynoszącą w 2001 r. 5,5%, wzrost wyniósł 5,3%. W porównaniu do 1999 r. dochody wzrosły w 2001 r. nominalnie o 1 136,1 mln zł, tj. o 22,97%. Można zauważyć pozytywną tendencję do wzrostu dochodów własnych (w 2000 r. wynosiły 2 030,5 mln zł, natomiast w 2001 r. wzrosły do 2 359,9 mln zł), a także subwencji (w 2000 r. – 2 214,2 mln zł, w 2001 r. – 2 584,6 mln zł) kosztem dotacji. Najwyższy nominalnie wskaźnik wzrostu dochodów własnych odnotowało województwo (19,3%), natomiast najniższy miasta na prawach powiatu (9,1%).

Wydatki ogółem nominalnie również rosły – w 2001 r. nastąpił wzrost o 738,6 mln zł, przy czym wskaźnik wzrostu wydatków bieżących wyniósł 11,8%, a wydatków majątkowych - 17,7%. Dynamika dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego była różna: wydatki majątkowe gmin wzrosły tylko o 2,3%, co oznacza realny spadek, natomiast w powiatach – wzrosły o 49,1%. W gminach i województwie wzrost wydatków bieżących był wyższy niż wzrost wydatków majątkowych.

Wynik wykonania budżetów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego Małopolski w 2001 r. był ujemny i wyniósł – 400,5 mln zł (z tego 277,9 mln to deficyt miasta Krakowa). W stosunku do 2000 r. rozmiar deficytu wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim wzrósł o 49,1 %.

Informacje dotyczące poszczególnych typów jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim przedstawiono w tabelach od 142 do 145.

Tabela nr 142. Wynik wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2001 (w zł)

Rok	Dochody				Wydatki			Wynik		
	Ogółem	własne	w tym:		ogółem	w tym:		Ogółem	niedobór	nadwyżka
			dotacje	subwencje		majątkowe	bieżące			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1999	4 946 201 758	1 948 613 650	1 093 166 697	1 904 421 411	5 136 068 290	1 006 474 086	4 129 594 204	-1 89 866 532	-226 370 546	36 504 014
2000	5 475 572 926	2 030 466 519	1 230 868 844	2 214 237 713	5 744 093 393	1 011 194 760	4 732 898 633	-268 520 317	-300 528 516	32 008 199
2001	6 082 270 614	2 359 874 351	1 137 781 512	2 584 614 751	6 482 719 713	1 190 605 431	5 292 114 282	-400 449 099	-446 711 678	46 262 579
Dynamika (2001:2000)	111,1%	116,2%	92,4%	116,7%	112,9%	117,7%	111,8%	149,1%	148,6%	144,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

Tabela nr 143. Wynik wykonania budżetu gmin w latach 1999-2001 (w zł)

Rok	Dochody				Wydatki			Wynik		
	Ogółem	własne	w tym:		Ogółem	w tym:		Ogółem	niedobór	nadwyżka
			dotacje	subwencje		maj atkowe	bieżące			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1999	2 402 168 119	1 093 802 641	268 487 553	1 039 877 925	2 473 731 840	529 762 174	1 943 969 666	-71 563 721	-98 767 197	27 203 476
2000	2 543 758 393	1 111 631 504	331 506 892	1 100 619 997	2 626 169 968	460 971 498	2 165 198 470	-82 411 575	-111 405 447	28 993 872
2001	2 802 919 676	1 206 773 193	288 486 514	1 307 659 969	2 855 361 987	471 510 449	2 383 851 538	-52 442 311	-97 185 980	44 743 669
Dynamika (2001:2000)	110,2%	108,6%	87,0%	118,8%	108,7%	102,3%	110,1%	63,6%	87,2%	154,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

Tabela nr 144. Wynik wykonania budżetu powiatów w latach 1999-2001 (w zł)

Rok	Dochody				Wydatki			Wynik		
	Ogółem	własne	w tym:		Ogółem	w tym:		Ogółem	niedobór	nadwyżka
			dotacje	subwencje		majątkowe	bieżące			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1999	712 843 232	46 927 677	343 670 248	322 245 307	709 014 216	52 735 597	656 278 619	3 829 016	-831 014	4 660 030
2000	908 340 383	71 761 800	395 619 142	440 959 591	912 138 872	77 913 388	834 225 484	-3 798 339	-6 812 666	3 014 327
2001	1 044 647 878	99 204 793	446 863 440	498 579 645	1 062 235 156	116 207 633	946 027 523	-17 587 278	-19 106 188	1 518 910
Dynamika (2001:2000)	115,0%	138,2%	113,0%	113,1%	116,5%	149,1%	113,4%	463,0%	280,5%	50,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

Tabela nr 144. Wynik wykonania budżetu miast na prawach powiatu w latach 1999-2001 (w zł)

Rok	Dochody				Wydatki			Wynik		
	Ogółem	własne	w tym:		Ogółem	w tym:		Ogółem	niedobór	nadwyżka
			dotacje	subwencje		majątkowe	bieżące			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1999	1 568 904 445	757 859 855	358 016 269	453 028 321	1 692 027 658	331 756 527	1 360 271 131	-123 123 213	-126 772 335	3 649 122
2000	1 751 146 619	803 782 156	384 021 975	563 342 488	1 928 031 452	385 347 790	1 542 683 662	-176 884 833	-176 884 833	
2001	1 909 939 237	952 459 256	297 507 563	659 972 418	2 213 143 642	505 907 907	1 707 235 735	-303 204 405	-303 204 405	
Dynamika (2001:2000)	109,1%	118,5%	77,5%	117,2%	114,8%	131,3%	110,7%	171,4%	171,4%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: *Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002*

Tabela nr 145. Wynik wykonania budżetu Województwa Małopolskiego w latach 1999-2001 (w zł)

Rok	Dochody				Wydatki			Wynik		
	Ogółem	własne	w tym:		Ogółem	w tym:		Ogółem	niedobór	nadwyżka
			dotacje	subwencje		majątkowe	bieżące			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1999	262 285 962	50 023 477	122 992 627	89 269 858	261 294 576	92 219 788	169 074 788	991 386		991 386
2000	272 327 531	43 291 059	119 720 835	109 315 637	277 753 101	86 962 084	190 791 017	-5 425 570	-5 425 570	
2001	324 763 823	101 437 109	104 923 995	118 402 719	351 978 928	96 979 442	254 999 486	-27 215 105	-27 215 105	
Dynamika (2001:2000)	119,3%	234,3%	87,6%	108,3%	126,7%	111,5%	133,7%	501,6%	501,6%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: *Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002*

1. BUDŻETY GMIN

Dochody ogółem gmin w województwie małopolskim wzrosły w stosunku do 2000 r. o 10,2%, przy czym kwota dotacji zmalała o 13%. W związku z tym w 2001 r. wzrósł wskaźnik dochodów bez dotacji na 1 mieszkańca (z 942,9 zł w 1999 r. i 967,7 zł w 2000 r. do 1 297,7 zł w 2001 r.). Można zauważyć, iż dysproporcje zasobności wśród gmin są nadal znaczne – Sławków uzyskał dochody bez dotacji na 1 mieszkańca w wysokości 1 846,3 zł, podczas gdy Słaboszów o 1 114,7 zł mniej (tabela nr 146). Podobnie przedstawia się sytuacja w przypadku wskaźnika dochodów własnych na 1 mieszkańca ogółem, przy czym różnica pomiędzy najbogatszą, a najbiedniejszą gminą jest większa i wynosi 1 309,8 zł (tabela nr 147).

Tabela nr 146. **Gminy o najwyższych i najniższych dochodach bez dotacji na 1 mieszkańca (w zł)**

Lp.	Wyszczególnienie	Dochody ogółem	Dotacje	Dochody (3 - 4)	liczba ludności	Dochody bez dotacji na 1 mieszkańca (5:6)
1	2	3	4	5	6	7
1999 r.						
I Gminy o najwyższych dochodach na 1 mieszkańca						
1	Lipnica Wielka	10 983 531	551 875	10 431 656	5 494	1 898,7
2	Sławków	13 351 024	1 068 996	12 282 028	6 989	1 757,3
3	Bukowno	18 194 392	883 490	17 310 902	10 499	1 648,8
4	Oświęcim m.	68 663 235	5 899 879	62 763 356	43 586	1 440,0
5	Krynica	27 911 543	1 781 265	26 130 278	18 172	1 437,9
6	Niepołomice	31 232 760	1 883 207	29 349 553	20 958	1 400,4
7	Bolesław (powiat olkuski)	11 212 929	581 796	10 631 133	7 873	1 350,3
8	Zielonki	17 949 952	1 131 833	16 818 119	13 094	1 284,4
9	Jordanów (miasto-gmina)	6 228 313	633 366	5 594 947	4 810	1 163,2
10	Uście Gorlickie	8 400 236	1 088 714	7 311 522	6 363	1 149,1
II Gminy o najniższych dochodach na 1 mieszkańca						
1	Radziemice	2 958 308	202 158	2 756 150	3 445	800,0
2	Czarny Dunajec	17 894 554	1 417 654	16 476 900	20 656	797,7
3	Miechów	18 331 111	2 226 990	16 104 121	20 349	791,4
4	Mszana Dolna g.	15 515 038	3 034 296	12 480 742	15 802	789,8
5	Biecz	15 011 808	1 435 364	13 576 444	17 219	788,5
6	Mędrzechów	3 491 927	646 557	2 845 370	3 643	781,1
7	Igołomia-Wawrzeńczyce	6 560 173	560 384	5 999 789	7 751	774,1
8	Raclawice	2 219 492	256 669	1 962 823	2 543	771,9
9	Kozłów	4 276 445	441 542	3 834 903	5 190	738,9
10	Słaboszów	3 332 744	518 892	2 813 852	4 085	688,8
średnia na 1 mieszkańca dla wszystkich gmin w województwie						942,9

Środowisko gospodarcze: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

1	2	3	4	5	6	7
2000 r.						
I	Gminy o najwyższych dochodach na 1 mieszkańca					
1	Sławków	13 345 900	1 024 700	12 321 200	6 989	1762,9
2	Bolesław (olkuski)	14 537 550	711 011	13 826 539	7 873	1756,2
3	Bukowno	18 196 855	924 838	17 272 017	10 499	1645,1
4	Niepołomice	32 507 371	2 848 257	29 659 114	20 958	1415,2
5	Zakopane	41 232 854	2 712 699	38 520 155	29 419	1309,4
6	Krynica	24 919 419	2 316 186	22 603 233	18 172	1243,8
7	Oświęcim	61 515 442	7 471 176	54 044 266	43 586	1239,9
8	Żegocina	6 698 403	1 004 301	5 694 102	4 688	1214,6
9	Raciechowice	8 735 547	1 547 577	7 187 970	6 014	1195,2
10	Jordanów	6 590 984	900 071	5 690 913	4 810	1183,1
II	Gminy o najniższych dochodach na 1 mieszkańca					
1	Ryglice	11 185 068	1 758 798	9 426 270	11 342	831,1
2	Iwkowa	5 387 894	762 590	4 625 304	5 599	826,1
3	Maków Podhalański	15 486 072	2 342 678	13 143 394	16 004	821,3
4	Olesno	7 803 431	1 352 511	6 450 920	7 875	819,2
5	Biecz	17 012 916	2 911 196	14 101 720	17 219	819,0
6	Jerzmanowice-Przebinia	10 006 834	1 657 880	8 348 954	10 209	817,8
7	Mędrzechów	3 646 909	688 999	2 957 910	3 643	811,9
8	Limanowa g.	21 576 859	3 341 496	18 235 363	22 508	810,2
9	Kozłów	4 718 925	711 307	4 007 618	5 190	772,2
10	Słaboszów	3 471 944	511 689	2 960 255	4 085	724,7
średnia na 1 mieszkańca dla wszystkich gmin w województwie						967,7
2001 r.						
I	Gminy o najwyższych dochodach na 1 mieszkańca					
1	Sławków	13 824 172	992617	12 831 555	6950	1 846,3
2	Stary Sącz	24 592 953	2 732 688	21 860 265	12966	1 686,0
3	Bolesław (pow.olkuski)	13 924 237	709 694	13 214 543	7924	1 667,7
4	Gródek nad Dunajcem	16 936 347	3 508 549	13 427 798	8372	1 603,9
5	Oświęcim	27 699 927	1 701 256	25 998 671	16217	1 603,2
6	Niepołomice	34 158 432	1 643 037	32 515 395	21082	1 542,3
7	Bukowno	16 504 113	844 637	15 659 476	10466	1 496,2
8	Zakopane	45 669 214	2 635 285	43 033 929	29444	1 461,6
9	Trzebinia	53 309 844	2736138	50 573 706	34920	1 448,3
10	Lipnica Wielka	8 598 936	543 057	8 055 879	5566	1 447,3
II	Gminy o najniższych dochodach na 1 mieszkańca					
1	Limanowa	24 354 709	2 597 415	21 757 294	22832	952,9
2	Raba Wyżna	14 230 662	1 598 329	12 632 333	13295	950,2
3	Andrychów	44 899 322	3 281 597	41 617 725	43879	948,5
4	Kocmyrzów-Luborzyca	12 448 198	902 058	11 546 140	12498	923,8
5	Charsznica	9 047 037	1 609 241	7 437 796	8177	909,6
6	Wielka Wieś	8 571 486	784 969	7 786 517	8605	904,9

Środowisko gospodarcze: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

1	2	3	4	5	6	7
7	Biecz	17 753 160	2 404 711	15 348 449	17239	890,3
8	Miechów	20 553 620	2813198	17 740 422	20309	873,5
9	Kozłów	4 859 259	488 571	4 370 688	5153	848,2
10	Słaboszów	3 496 692	530161	2 966 531	4055	731,6
średnia na 1 mieszkańca dla wszystkich gmin w województwie						1297,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: *Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002*

Tabela nr 147. **Dynamika dochodów gmin oraz dochody na 1 mieszkańca w latach 1999-2001 (w zł)**

Lp.	Wyszczególnienie	1999		2000		2001		Dynamika dochodów ogółem w % (7:5)	Dochody własne na 1 mieszk. w 2001 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Alwernia	12 246 554	6 934 827	12 225 931	6 673 432	13 822 104	7 302 517	113	584,2
2	Andrychów	41 535 694	22 881 853	42 389 353	22 916 191	44 899 322	22 322 161	106	508,7
3	Babice	8 051 175	3 853 256	8 298 547	3 482 913	9 342 151	4 235 846	113	496,1
4	Biały Dunajec	6 979 114	1 880 906	7 455 791	1 567 742	7 684 622	2 078 103	103	318,7
5	Biecz	15 011 808	4 897 189	17 012 916	4 935 763	17 753 160	5 102 209	104	296,0
6	Biskupice	7 999 384	2 952 212	8 189 965	2 703 999	9 144 502	3 129 927	112	377,4
7	Bobowa	8 808 216	1 645 803	10 316 236	1 717 712	10 606 747	1 937 450	103	214,3
9	Bochnia	16 698 480	6 348 650	17 203 093	5 436 951	18 763 602	5 889 063	109	351,3
8	Bochnia m.	30 310 387	20 096 879	34 566 316	23 344 045	39 944 299	24 923 117	116	829,7
10	Bolesław (dąbrowski)	2 760 738	732 540	3 062 436	716 232	3 712 600	928 465	121	321,2
11	Bolesław (olkuski)	11 212 929	7 467 554	14 537 550	10 341 682	13 924 237	9 320 951	96	1 176,3
12	Borzęcin	8 492 035	2 880 195	8 958 248	2 787 056	10 152 652	3 058 199	113	359,2
13	Brzesko	34 796 779	19 103 869	38 193 196	22 306 261	42 934 877	24 297 658	112	677,2
14	Brzeszcze	27 364 891	17 956 096	29 302 549	16 910 310	31 487 379	18 036 397	107	814,0
15	Brzeźnica	9 861 462	3 993 240	10 856 807	3 947 833	11 319 367	3 882 381	104	386,0
16	Budzów	7 555 232	1 755 290	8 336 921	1 606 308	12 202 679	4 292 627	146	518,6
17	Bukowina Tatrzańska	11 727 374	3 263 199	12 535 596	3 196 320	14 360 609	3 676 625	115	299,2
18	Bukowno	18 194 392	14 302 647	18 196 855	14 133 379	16 504 113	11 834 262	91	1 130,7
19	Bystra-Sidzina	5 990 495	1 726 251	6 317 385	1 631 329	7 242 118	1 879 493	115	299,4
20	Charsznica	7 701 047	3 375 155	8 695 358	3 439 621	9 047 037	2 747 945	104	336,1
21	Chelmek	13 419 310	6 989 569	13 994 211	7 695 024	15 328 509	7 467 529	110	569,6
22	Chelmiec	22 955 769	6 786 050	24 327 896	6 667 609	28 620 784	8 112 189	118	353,0
23	Chrzanów	52 445 944	33 716 035	56 821 521	36 766 675	60 816 470	36 619 205	107	711,9
24	Ciężkowice	10 595 926	2 467 273	12 539 577	3 350 251	13 370 039	3 494 556	107	321,2
25	Czarny Dunajec	17 894 554	4 735 487	19 691 750	4 939 962	22 507 383	6 447 371	114	310,4
26	Czchów	10 108 700	2 959 283	11 326 408	2 906 802	11 897 249	3 465 712	105	380,5
27	Czernichów	14 269 442	6 236 084	14 271 891	5 384 239	14 531 876	5 603 639	102	433,0
28	Czorsztyn	6 796 008	2 601 708	8 241 483	3 912 765	8 051 225	3 274 167	98	480,1
29	Dąbrowa Tarnowska	20 275 230	8 268 741	21 986 766	8 347 342	22 382 191	7 786 414	102	389,3
30	Dębno	12 953 724	3 563 921	13 739 158	3 898 915	15 013 515	3 698 291	109	268,0
31	Dobczyce	13 412 151	6 960 039	15 828 210	8 195 515	16 998 240	9 017 603	107	663,7
32	Dobra	8 768 684	2 192 410	9 747 786	2 200 321	10 348 558	2 340 379	106	246,6
33	Drwinia	6 412 595	2 552 741	6 509 903	2 239 879	7 331 016	2 736 121	113	431,6
34	Gdów	15 824 764	7 203 463	16 779 278	6 292 828	18 088 986	6 876 409	108	436,2
35	Gnojnik	6 842 511	1 601 203	7 887 115	1 828 909	8 450 988	2 219 358	107	311,5

tabela nr 147 c.d.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
36	Gołcza	6 385 621	2 813 612	6 622 101	2 200 215	7 087 101	2 152 044	107	322,4
37	Gorlice	15 394 273	4 065 759	16 912 695	4 779 859	17 579 867	4 838 259	104	297,4
38	Gorlice m.	33 445 437	20 833 273	34 936 087	21 809 728	38 624 150	23 217 523	111	776,0
39	Gręboszów	3 699 444	1 177 851	3 967 131	1 210 150	4 553 728	1 102 997	115	298,5
40	Gromnik	8 131 087	1 772 583	9 108 839	1 888 882	10 357 283	1 720 302	114	203,8
41	Gródek nad Dunajcem	11 742 992	3 334 798	10 326 498	2 915 388	16 936 347	7 215 184	164	861,8
42	Grybów	22 831 839	5 113 803	23 097 572	4 692 108	25 947 448	6 203 308	112	282,5
43	Grybów m.	6 819 630	2 056 137	6 926 718	2 117 753	8 117 883	2 567 696	117	415,4
44	Igołomia-Wawrzeńczyce	6 559 865	2 423 284	7 624 088	2 185 092	8 678 724	2 802 614	114	362,0
45	Iwanowice	8 288 363	3 323 878	9 431 598	3 353 167	8 845 146	3 121 343	94	394,8
46	Iwkowa	5 541 872	1 160 974	5 387 894	1 198 474	6 319 271	1 506 210	117	264,4
47	Jabłonka	16 004 971	4 552 722	18 931 558	6 330 386	18 598 845	4 693 950	98	289,3
48	Jerzmanowice-Przegonia	9 287 472	3 148 780	10 006 834	2 820 587	11 016 274	3 441 379	110	335,6
49	Jodłownik	10 176 206	2 147 806	8 492 937	1 489 978	9 691 273	1 709 800	114	214,3
50	Jordanów	9 825 529	2 535 755	10 761 576	2 534 572	11 815 385	2 609 250	110	253,3
51	Jordanów m.	6 228 313	3 126 136	6 590 984	3 303 479	7 136 885	3 819 283	108	784,9
52	Kalwaria Zebrzydowska	17 129 804	8 128 309	18 369 849	8 226 752	23 373 152	11 579 491	127	607,6
53	Kamienica	7 076 839	1 641 601	7 733 905	1 853 267	8 782 589	2 396 242	114	338,6
54	Kamionka Wielka	8 395 206	1 938 891	8 945 648	1 993 538	11 737 117	3 924 002	131	455,1
55	Kęty	35 535 495	20 242 512	37 914 657	21 781 248	40 791 599	22 809 175	108	677,1
56	Klucze	17 191 784	9 496 017	17 504 529	10 088 778	19 539 830	10 835 484	112	730,7
57	Kłaj	11 902 746	5 764 427	12 297 351	5 690 914	12 885 856	6 184 431	105	568,6
58	Kocmyrzów-Luborzyca	10 833 188	5 083 438	11 771 012	4 745 865	12 448 198	5 179 220	106	414,4
59	Koniusza	8 504 595	3 099 974	8 445 567	2 650 029	10 220 806	3 217 489	121	359,4
60	Korzenna	13 930 256	2 848 758	14 085 146	2 467 898	17 437 963	2 867 723	124	218,1
61	Koszyce	5 581 041	2 004 576	5 698 686	1 693 124	7 093 186	2 332 351	124	397,9
62	Kościelisko	6 890 753	2 992 274	7 506 816	3 282 403	8 491 870	3 711 974	113	470,8
63	Kozłów	4 276 445	1 571 503	4 718 925	1 459 228	4 859 259	1 350 252	103	262,0
64	Krościenko n. Dunajcem	6 873 672	2 651 360	10 828 041	2 752 872	7 063 477	2 120 200	65	328,7
65	Krynica	27 911 543	19 779 189	24 919 419	16 093 903	27 825 863	15 342 083	112	844,9
66	Krzyszowice	29 700 663	16 635 717	30 711 262	17 492 088	34 288 197	18 824 313	112	599,1
67	Książ Wielki	6 043 806	2 898 886	8 314 050	2 461 936	6 990 020	2 974 866	84	530,0
68	Lanckorona	5 758 501	2 112 450	6 205 640	2 139 868	8 278 114	2 440 164	133	407,3
69	Laskowa	7 458 026	1 390 815	8 304 185	1 587 912	9 672 168	2 220 525	116	301,9
70	Libiąż	25 954 611	17 175 938	25 049 638	15 470 216	27 650 531	17 390 887	110	748,4
71	Limanowa	20 378 507	4 884 579	21 576 859	4 729 364	24 354 709	6 234 960	113	273,1
72	Limanowa m.	17 369 512	9 552 000	19 263 844	10 152 616	20 908 886	11 444 554	109	782,5
73	Lipinki	7 581 665	1 862 721	8 374 639	2 242 473	8 336 174	2 240 300	100	326,1
74	Lipnica Murowana	5 799 058	1 362 733	5 947 778	1 265 457	6 665 787	1 442 888	112	263,0
75	Lipnica Wielka	10 983 531	1 814 385	12 521 528	1 329 171	8 598 936	2 098 293	69	377,0
76	Lisia Góra	12 442 232	3 235 716	13 892 815	2 999 240	14 950 480	3 542 140	108	271,1
77	Liszki	14 457 176	5 998 625	15 813 586	6 508 029	15 736 942	6 531 601	100	444,6
78	Lubień	8 012 155	1 940 090	8 822 455	1 949 919	11 070 554	2 177 873	125	241,7
79	Łabowa	5 531 357	1 488 708	6 293 838	1 632 279	7 002 000	1 889 905	111	367,3
80	Łapanów	7 685 544	2 486 549	7 815 913	2 273 247	8 878 373	3 103 228	114	423,3
81	Łapsze Niżne	9 059 651	2 598 674	9 140 869	2 616 980	10 962 431	4 070 367	120	474,0

Środowisko gospodarcze: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

tabela nr 147 c.d.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
82	Łącko	15 990 934	3 944 826	16 313 261	3 156 129	19 439 105	4 340 664	119	294,7
83	Łososina Dolna	10 940 204	3 328 786	11 185 421	3 031 990	13 460 903	3 555 893	120	370,6
84	Łukowica	10 272 773	2 261 335	10 772 477	1 971 061	12 818 440	2 245 400	119	248,2
85	Łużna	8 483 338	2 103 938	8 931 315	2 122 615	8 727 383	1 956 860	98	242,0
86	Maków Podhalański	14 625 983	6 675 001	15 486 072	6 798 416	20 013 725	7 800 211	129	486,1
87	Mędrzechów	3 491 927	923 987	3 646 909	828 525	4 063 703	902 613	111	246,1
88	Michałowice	6 609 116	2 979 112	7 473 307	3 197 543	7 888 226	3 298 817	106	466,1
89	Miechów	18 331 111	9 497 284	21 003 642	10 560 023	20 553 620	9 704 314	98	477,8
90	Mogilany	11 344 678	5 506 661	11 327 390	5 085 467	13 674 569	6 872 783	121	680,9
91	Moszczenica	4 481 502	1 094 319	6 032 286	1 656 748	5 433 447	1 241 827	90	258,2
92	Mszana Dolna	15 515 039	3 226 104	16 517 310	3 554 880	17 546 232	3 792 692	106	237,6
93	Mszana Dolna m.	7 717 134	3 312 165	8 580 385	4 104 439	7 943 580	3 758 591	93	531,6
94	Mucharz	4 115 354	1 854 660	4 364 769	1 887 397	4 553 533	1 869 252	104	485,1
95	Muszyna	15 159 262	7 406 747	12 903 312	6 572 427	16 765 018	9 106 105	130	813,9
96	Myślenice	39 983 961	22 417 074	38 806 595	19 677 072	44 410 192	22 539 259	114	568,6
97	Nawojowa	7 506 156	1 968 081	7 975 938	1 709 987	9 970 353	3 113 605	125	422,8
98	Niedźwiedz	8 179 521	1 835 706	7 781 888	1 688 235	8 481 943	2 284 082	109	351,9
99	Niepołomice	31 232 760	19 705 378	32 507 371	20 043 768	34 158 432	20 567 339	105	975,6
100	Nowe Brzesko	5 672 596	2 590 332	5 895 068	2 200 997	6 408 007	2 320 057	109	402,5
101	Nowy Targ	22 043 822	5 584 311	21 847 844	5 925 283	24 171 578	5 822 136	111	269,8
102	Nowy Targ m.	34 747 517	23 186 112	36 970 945	24 213 876	42 187 237	26 171 711	114	758,5
103	Nowy Wiśnicz	11 200 970	3 426 026	12 703 876	3 738 738	13 822 830	3 910 426	109	308,7
104	Ochotnica Dolna	7 940 658	1 955 754	8 706 600	1 572 161	9 481 853	1 677 180	109	218,5
105	Olesno	7 803 748	1 542 141	7 803 431	1 287 804	8 827 800	1 494 280	113	189,7
106	Olkusz	51 426 573	31 308 562	59 082 173	38 178 957	58 312 307	33 975 853	99	649,2
107	Osiek	5 710 960	2 427 990	6 357 930	2 793 542	7 115 823	2 565 999	112	409,8
108	Oświęcim	16 603 514	10 019 125	17 091 517	9 148 338	27 699 927	19 401 607	162	1 196,4
109	Oświęcim m.	68 663 235	51 319 658	61 515 442	42 282 519	70 115 537	47 251 601	114	1 091,6
110	Pałecznicza	3 856 881	1 422 177	4 150 517	1 158 658	4 243 165	1 092 307	102	289,8
111	Pcim	10 009 610	3 460 562	10 945 569	3 190 472	11 045 589	2 930 089	101	288,9
112	Piwniczna Zdrój	11 848 366	4 543 343	13 347 366	5 919 278	14 126 037	5 184 073	106	513,2
113	Pleśna	11 433 825	3 301 321	12 964 250	3 287 653	12 516 119	3 295 032	97	293,5
114	Podegrodzie	11 202 341	2 723 650	11 641 217	2 496 972	13 486 647	2 666 271	116	236,0
115	Polanka Wielka	3 913 232	1 996 444	3 879 194	1 811 551	4 559 219	2 052 901	118	496,8
116	Poronin	9 125 729	2 647 286	9 665 769	2 483 683	11 417 879	3 440 097	118	341,5
117	Proszowice	16 938 999	7 702 652	16 947 885	7 639 235	18 064 130	8 201 419	107	481,8
118	Przeciszów	5 892 572	2 480 078	6 357 015	2 626 128	7 924 452	3 449 331	125	514,3
119	Raba Wyżna	11 570 366	2 801 677	12 804 787	2 892 924	14 230 662	3 119 756	111	234,7
120	Rabka Zdrój	16 697 429	8 312 204	17 519 173	8 042 521	19 969 345	9 161 980	114	508,0
121	Raciechowice	7 089 014	2 125 895	8 735 547	2 855 811	8 702 741	2 323 233	100	386,0
122	Raławice	2 219 492	867 267	2 778 344	1 045 270	2 804 836	875 761	101	345,9
123	Radgoszcz	7 768 339	2 290 281	8 328 751	1 711 144	8 456 898	1 347 180	102	186,6
124	Radłów	9 158 403	3 119 600	12 147 534	4 502 315	11 051 532	3 635 036	91	369,8
125	Radziemice	2 958 519	1 328 099	3 276 418	1 150 751	3 766 258	1 442 427	115	419,9
126	Ropa	4 780 763	1 192 920	5 982 719	1 847 984	5 675 912	1 251 525	95	252,1
127	Ryglice	10 231 250	2 446 940	11 185 068	2 213 862	12 545 123	2 451 527	112	215,1
128	Rytro	4 469 294	1 429 109	4 324 755	1 150 975	6 819 418	1 221 594	158	327,9
129	Rzepiennik Strzyżewski	6 900 783	1 282 087	7 536 803	1 267 856	8 327 586	2 158 734	110	314,1
130	Rzezawa	10 589 687	3 379 522	12 074 537	3 184 956	12 074 644	3 520 112	100	343,8
131	Sękowa	5 717 249	2 103 749	5 757 142	1 737 229	6 772 322	2 243 312	118	465,5

Środowisko gospodarcze: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

tabela nr 147 c.d.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
132	Siepraw	7 261 607	2 969 473	7 877 826	2 944 493	8 564 082	3 119 591	109	411,1
133	Skąpa	8 958 970	4 033 258	11 403 149	5 186 499	11 322 479	5 318 935	99	558,2
134	Skawina	43 656 701	26 732 875	43 087 330	24 889 078	52 597 055	31 154 808	122	749,7
135	Skrzyszów	12 363 063	4 543 776	13 457 469	4 498 930	14 576 293	4 592 163	108	357,8
136	Słaboszów	3 326 594	1 070 116	3 471 944	1 028 676	3 496 692	1 140 827	101	281,3
137	Sławków	13 338 604	10 018 503	13 345 900	10 198 577	13 824 172	10 359 975	104	1 490,6
138	Słomniki	13 758 673	6 127 929	14 778 915	6 033 246	16 373 659	6 485 326	111	473,0
139	Słupnice	6 047 583	789 776	6 030 746	838 460	6 536 573	1 049 065	108	180,9
140	Spytkowice (nowotarskie)	4 810 327	1 041 440	4 679 334	1 417 149	7 720 102	1 895 556	165	477,1
141	Spytkowice (wadowickie)	8 301 307	3 032 832	9 096 155	3 174 780	10 416 528	3 407 948	115	365,9
142	Stary Sącz	21 824 675	7 242 760	22 779 069	7 981 402	24 592 953	8 163 534	108	629,6
143	Stryżawa	11 462 216	3 921 243	12 009 428	3 804 664	13 996 342	4 356 489	117	375,1
144	Stryżów	6 167 597	1 862 082	6 456 173	1 992 912	8 086 296	2 445 310	125	362,8
145	Sucha Beskidzka	10 607 725	6 751 372	10 538 273	6 428 496	11 680 144	6 778 112	111	690,9
146	Sułkowice	13 139 111	5 215 881	14 382 887	4 883 995	16 144 855	5 663 033	112	423,4
147	Sułoszowa	6 275 777	2 231 363	6 605 946	1 982 101	6 648 981	2 014 192	101	338,6
148	Szaflary	9 360 555	2 958 556	9 592 163	2 525 217	10 453 177	2 781 322	109	284,7
149	Szczawnica	7 628 485	4 431 876	9 427 597	5 538 689	9 009 618	4 714 063	96	636,0
150	Szczucin	14 304 646	4 077 214	14 243 715	4 266 973	16 096 463	4 604 436	113	339,0
151	Szczurowa	9 319 669	3 153 246	10 872 065	3 288 597	11 199 463	3 218 600	103	322,3
152	Świątniki Górne	9 210 486	4 402 826	9 720 055	3 936 139	10 869 104	4 985 281	112	580,9
153	Tarnów	19 002 126	9 820 298	20 170 985	9 759 961	22 402 735	11 177 033	111	534,0
154	Tokarnia	8 103 663	2 194 863	8 367 431	1 880 128	9 220 554	2 188 751	110	273,6
155	Tomice	6 337 983	2 426 510	7 112 537	2 507 072	7 493 530	2 624 799	105	376,0
156	Trzciana	5 517 199	1 309 775	5 750 999	1 405 324	6 663 313	1 751 413	116	352,5
157	Trzebinia	41 515 931	28 282 384	42 242 954	29 000 392	53 309 844	37 233 415	126	1 066,2
158	Trzyciąż	7 141 022	2 595 779	7 334 116	2 060 765	8 024 576	2 572 869	109	358,0
159	Tuchów	17 079 783	5 528 023	18 252 105	5 883 960	21 839 065	5 293 625	120	301,6
160	Tymbark	7 007 814	2 430 358	7 466 533	2 653 726	8 485 241	3 282 767	114	561,3
161	Uście Gorlickie	8 400 236	2 341 257	8 704 552	2 588 966	10 307 435	3 121 688	118	487,8
162	Wadowice	38 957 671	23 019 071	45 464 895	28 637 671	46 714 613	25 887 132	103	698,3
163	Wieliczka	44 697 484	25 717 895	50 320 434	29 353 148	49 462 705	28 069 391	98	622,0
164	Wielka Wieś	7 814 150	4 456 192	8 731 629	5 151 917	8 571 486	4 179 500	98	485,7
165	Wieprz	11 123 434	4 364 976	11 580 005	4 136 340	13 359 239	4 953 270	115	393,7
166	Wierzchosławice	9 829 772	4 044 626	12 292 963	4 964 198	11 397 594	4 769 093	93	456,7
167	Wietrzychowice	4 387 196	1 105 097	4 593 795	1 326 842	4 716 432	1 248 180	103	297,0
168	Wiśniowa	6 789 266	2 251 069	7 197 832	2 136 588	8 514 400	2 970 443	118	447,1
169	Wojnicz	11 539 021	3 337 365	12 915 894	3 870 631	14 576 721	4 467 257	113	344,4
170	Wolbrom	27 994 672	16 240 352	24 848 656	12 437 764	25 878 183	12 742 417	104	534,0
171	Zabierzów	22 365 475	13 755 345	24 268 807	14 684 435	28 332 315	17 347 886	117	811,7
172	Zakliczyn	14 617 552	4 111 796	12 998 472	3 178 310	14 198 329	3 593 410	109	296,7
173	Zakopane	42 203 221	25 358 545	41 232 854	30 349 385	45 669 214	33 091 806	111	1 123,9
174	Zator	9 382 705	4 713 109	10 000 385	4 579 508	13 519 776	5 288 857	135	583,8
175	Zawoja	8 878 179	3 021 809	10 014 837	3 302 705	9 994 769	3 240 722	100	373,7
176	Zembrzyce	5 396 158	2 176 805	5 899 438	2 036 882	8 019 747	3 067 337	136	539,5
177	Zielonki	17 949 952	12 601 336	16 492 332	10 819 133	16 232 259	9 133 105	98	686,0
178	Żabno	17 665 541	6 238 590	18 756 015	6 467 020	21 076 817	7 869 222	112	409,5
179	Żegocina	6 294 279	2 242 797	6 698 403	1 530 948	7 322 053	1 521 923	109	322,0
Średnia dla wszystkich gmin w województwie								110	1100,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: *Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002*

Wśród gmin najwyższą dynamiką dochodów w 2001 r. w stosunku do 2000 r. odznaczają się Spytkowice (powiat nowotarski) - wzrost o 65%, natomiast najniższą Krościenko n. Dunajcem - spadek o 35% (tabela nr 148 i 149). Dane w poniższych tabelach pozwalają przeanalizować gospodarkę finansową poszczególnych gmin w latach 1999-2001.

Tabela nr 148. **Dochody gmin (w zł) - dynamika dochodów ogółem w latach 2000 - 2001**

Lp.	Wyszczególnienie	1999		2000		2001		Dynamika dochodów ogółem w % (7:5)
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	Gminy o najwyższej dynamice dochodów ogółem w 2001 r.							
1	Spytkowice (pow. nowotarski)	4 810 327	1 041 440	4 679 334	1 417 149	7 720 102	1 895 556	165
2	Gródek n. Dunajcem	11 742 992	3 334 798	10 326 498	2 915 388	16 936 347	7 215 184	164
3	Oświęcim g.	16 603 514	10 019 125	17 091 517	9 148 338	27 699 927	19 401 607	162
4	Rytro	4 469 294	1 429 109	4 324 755	1 150 975	6 819 418	1 221 594	158
5	Budzów	7 555 232	1 755 290	8 336 921	1 606 308	12 202 679	4 292 627	146
6	Zembrzyce	5 396 158	2 176 805	5 899 438	2 036 882	8 019 747	3 067 337	136
7	Zator	9 382 705	4 713 109	10 000 385	4 579 508	13 519 776	5 288 857	135
8	Lanckorona	5 758 501	2 112 450	6 205 640	2 139 868	8 278 114	2 440 164	133
9	Kamionka Wielka	8 395 206	1 938 891	8 945 648	1 993 538	11 737 117	3 924 002	131
10	Muszyna	15 159 262	7 406 747	12 903 312	6 572 427	16 765 018	9 106 105	130
II	Gminy o najniższej dynamice dochodów ogółem w 2001 r.							
1	Ropa	4 780 763	1 192 920	5 982 719	1 847 984	5 675 912	1 251 525	95
2	Iwanowice	8 288 363	3 323 878	9 431 598	3 353 167	8 845 146	3 121 343	94
3	Wierzchosławice	9 829 772	4 044 626	12 292 963	4 964 198	11 397 594	4 769 093	93
4	Mszana Dolna m.	7 717 134	3 312 165	8 580 385	4 104 439	7 943 580	3 758 591	93
5	Radłów	9 158 403	3 119 600	12 147 534	4 502 315	11 051 532	3 635 036	91
6	Bukowno	18 194 392	14 302 647	18 196 855	14 133 379	16 504 113	11 834 262	91
7	Moszczenica	4 481 502	1 094 319	6 032 286	1 656 748	5 433 447	1 241 827	90
8	Książ Wielki	6 043 806	2 898 886	8 314 050	2 461 936	6 990 020	2 974 866	84
9	Lipnica Wielka	10 983 531	1 814 385	12 521 528	1 329 171	8 598 936	2 098 293	69
10	Krościenko n. Dunajcem	6 873 672	2 651 360	10 828 041	2 752 872	7 063 477	2 120 200	65
III	Średnia dla wszystkich gmin w Województwie							110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: *Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002*

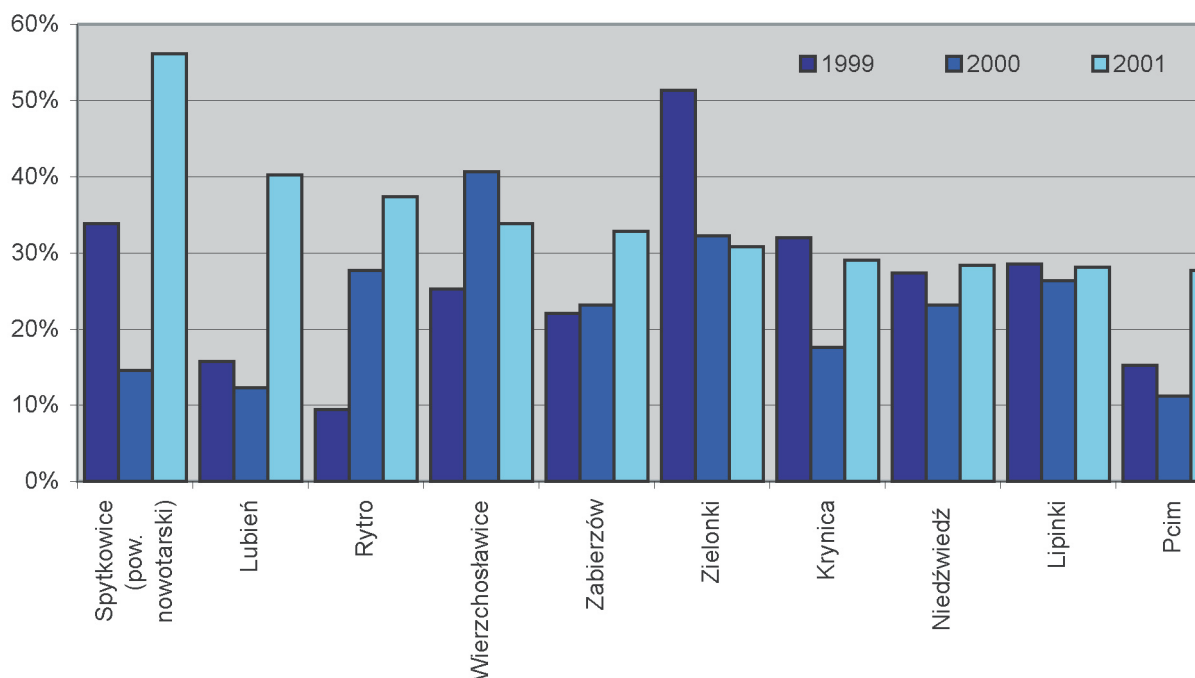
Tabela nr 149. Dochody gmin (w zł) - dynamika dochodów własnych w latach 2000 - 2001 r.

LP	Wyszczególnienie	1999		2000		2001		Dynamika dochodów własnych w % (8:6)
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	Gminy o najwyższej dynamice dochodów własnych w 2001 r.							
1	Budzów	7 555 232	1 755 290	8 336 921	1 606 308	12 202 679	4 292 627	267
2	Gródek nad Dunajcem	11 742 992	3 334 798	10 326 498	2 915 388	16 936 347	7 215 184	247
3	Oświęcim g.	16 603 514	10 019 125	17 091 517	9 148 338	27 699 927	19 401 607	212
4	Kamionka Wielka	8 395 206	1 938 891	8 945 648	1 993 538	11 737 117	3 924 002	197
5	Nawojowa	7 506 156	1 968 081	7 975 938	1 709 987	9 970 353	3 113 605	182
6	Rzepiennik Strzyżewski	6 900 783	1 282 087	7 536 803	1 267 856	8 327 586	2 158 734	170
7	Lipnica Wielka	10 983 531	1 814 385	12 521 528	1 329 171	8 598 936	2 098 293	158
8	Łapsze Niżne	9 059 651	2 598 674	9 140 869	2 616 980	10 962 431	4 070 367	156
9	Zembrzyce	5 396 158	2 176 805	5 899 438	2 036 882	8 019 747	3 067 337	151
10	Kalwaria Zebrzydowska	17 129 804	8 128 309	18 369 849	8 226 752	23 373 152	11 579 491	141
II	Gminy o najniższej dynamice dochodów własnych w 2001 r.							
1	Czorsztyn	6 796 008	2 601 708	8 241 483	3 912 765	8 051 225	3 274 167	84
2	Raciechowice	7 089 014	2 125 895	8 735 547	2 855 811	8 702 741	2 323 233	81
3	Wielka Wieś	7 814 150	4 456 192	8 731 629	5 151 917	8 571 486	4 179 500	81
4	Radłów	9 158 403	3 119 600	12 147 534	4 502 315	11 051 532	3 635 036	81
5	Charsznica	7 701 047	3 375 155	8 695 358	3 439 621	9 047 037	2 747 945	80
6	Radgoszcz	7 768 339	2 290 281	8 328 751	1 711 144	8 456 898	1 347 180	79
7	Krościenko n. Dunajcem	6 873 672	2 651 360	10 828 041	2 752 872	7 063 477	2 120 200	77
8	Moszczenica	4 481 502	1 094 319	6 032 286	1 656 748	5 433 447	1 241 827	75
9	Jablonka	16 004 971	4 552 722	18 931 558	6 330 386	18 598 845	4 693 950	74
10	Ropa	4 780 763	1 192 920	5 982 719	1 847 984	5 675 912	1 251 525	68
III	Średnia dla wszystkich gmin w Województwie							
								109

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

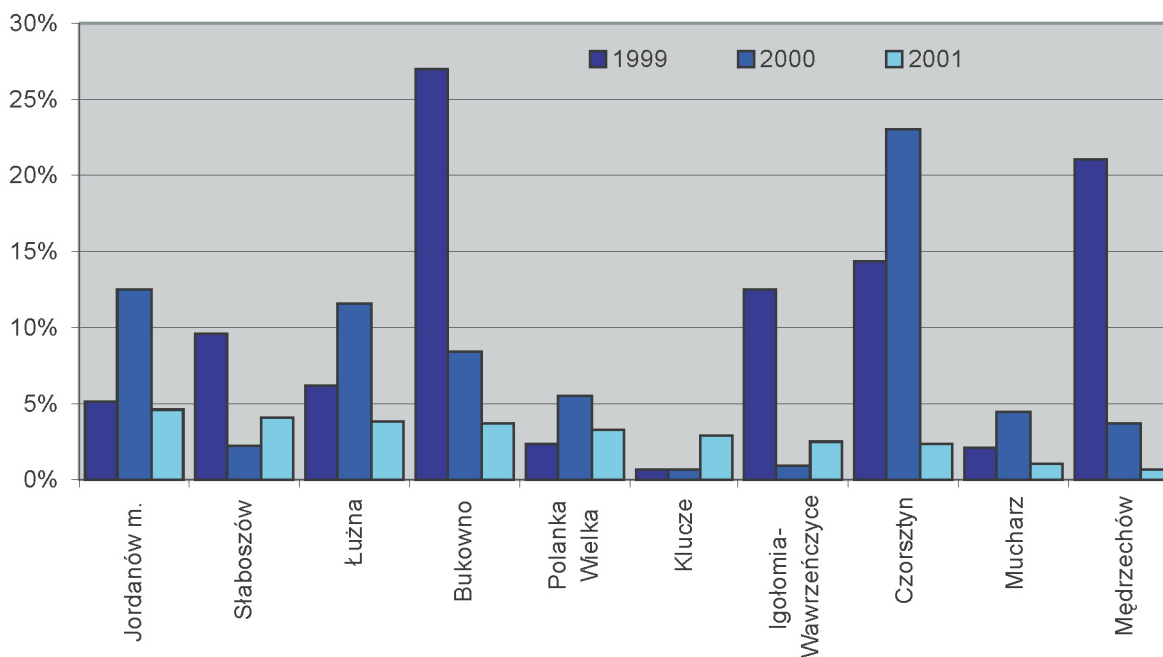
Wykres nr 59 i 60. **Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem gmin w latach 1999-2001**

Gminy o najwyższym udziale wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w 2001 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: *Correcta* 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

Gminy o najniższym udziale wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w 2001 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: *Correcta* 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

Tabela nr 150. Wydatki inwestycyjne gmin w latach 1999 - 2001 r. (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
		wydatki inwestycyjne	% udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	wydatki inwestycyjne	% udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Bochnia	7 024 525	23,6	8 656 816	23,86	11 468 367	27,21
2	Bukowno	5 489 463	27,00	1 467 300	8,44	597 047	3,66
3	Gorlice	5 352 976	15,91	4 432 919	12,16	6 683 015	16,81
4	Grybów	1 365 100	18,9	1 032 180	13,62	1 192 353	14,66
5	Jordanów	318 651	5,12	885 144	12,50	325 760	4,59
6	Limanowa	2 001 913	11,16	1 767 345	9,11	1 340 662	6,43
7	Mszana Dolna	1 428 563	18,62	1 328 689	16,06	677 929	8,40
8	Nowy Targ	11 405 947	32,22	13 581 862	33,06	9 428 625	23,57
9	Oświęcim	15 144 777	23,39	10 459 682	15,45	13 014 047	18,44
10	Sławków	2 746 487	19,83	2 037 560	14,78	1 441 150	10,14
11	Sucha Beskidzka	1 830 421	16,32	1 436 058	13,30	2 262 104	18,68
12	Szczawnica	5 385 839	49,40	1 954 541	23,12	1 681 882	19,71
13	Zakopane	19 172 727	39,70	12 271 455	26,14	6 889 667	15,34
	Razem miasta	78 667 389	25,61	61 311 551	19,09	57 002 608	17,13
14	Alwernia	1 498 337	12,15	1 277 016	10,70	828 727	6,14
15	Andrychów	8 631 735	20,33	4 797 912	10,85	4 267 741	9,51
16	Biecz	948 753	6,34	1 766 544	10,14	2 924 266	14,67
17	Brzesko	5 429 859	16,07	8 682 683	21,08	10 286 755	22,87
18	Brzeszcze	6 374 645	21,55	7 158 359	22,60	2 731 513	9,06
19	Chelmek	2 383 730	18,23	1 357 526	10,22	1 819 175	12,17
20	Chrzanów	10 642 711	18,97	8 747 771	14,52	8 580 620	13,66
21	Ciężkowice	1 392 802	12,64	2 053 602	15,71	917 661	7,02
22	Dąbrowa Tarnowska	6 993 824	33,08	6 627 682	28,82	5 883 651	25,10
23	Dobczyce	2 687 612	18,06	779 643	5,41	4 807 411	26,53
24	Kalwaria Zebrzydowska	1 900 472	11,02	2 074 325	11,31	1 984 957	8,62
25	Kęty	8 617 502	24,43	10 879 806	26,09	8 704 129	20,43
26	Krynica	8 724 292	31,98	4 310 820	17,59	8 730 450	29,04
27	Krzyszowice	5 587 535	18,60	4 544 469	14,61	5 773 302	16,12
28	Libiąż	4 458 242	17,52	2 828 326	11,04	4 927 006	16,39
29	Maków Podhalański	1 762 678	11,68	1 916 426	12,28	3 474 215	16,69
30	Miechów	2 857 623	16,27	4 821 581	21,80	5 352 702	22,49
31	Muszyna	6 482 035	40,23	5 493 973	33,74	4 390 950	25,09
32	Myślenice	8 617 271	20,16	6 757 727	15,29	5 406 173	12,20
33	Niepołomice	7 768 618	24,11	7 967 889	23,11	7 523 463	20,77
34	Nowy Wiśnicz	3 212 645	27,73	2 623 183	19,87	2 318 638	16,45
35	Olkusz	4 991 206	9,64	7 288 844	12,42	11 973 963	17,75
36	Piwniczna	772 311	6,56	842 417	6,80	2 726 525	16,96
37	Proszowice	5 418 592	27,97	3 311 767	18,43	950 898	5,50
38	Rabka	2 749 307	16,33	686 208	4,10	2 064 628	10,93
39	Skała	791 419	8,96	1 786 381	16,70	2 880 843	22,49

tabela nr 150 c.d.

1	2	3	4	5	6	7	8
40	Skawina	16 788 812	32,53	7 154 967	16,19	8 350 781	15,40
41	Słomniki	2 948 623	21,02	3 567 900	21,59	2 029 867	12,43
42	Stary Sącz	5 049 021	21,99	3 982 781	16,88	2 517 052	10,22
43	Sułkowice	3 021 536	22,27	2 540 859	17,95	2 486 590	16,18
44	Świątniki Górne	2 424 700	26,69	2 135 506	21,48	1 972 378	17,92
45	Trzebinia	4 995 010	11,97	3 488 370	8,50	5 255 563	11,25
46	Tuchów	2 277 652	13,45	2 682 767	14,48	5 562 535	21,69
47	Wadowice	8 702 318	23,67	12 416 371	27,58	9 541 412	20,52
48	Wieliczka	8 753 111	18,59	11 207 095	20,94	6 077 430	12,30
49	Wolbrom	4 181 045	15,83	4 242 356	15,75	2 090 997	7,71
50	Zator	1 951 372	21,11	1 258 019	12,41	2 594 294	19,91
51	Żabno	6 631 816	31,84	5 418 158	25,61	4 219 020	19,79
	Razem miastagminy	189 420 772	20,18	171 478 029	17,17	174 928 281	15,73
52	Babice	1 528 407	18,46	2 159 135	23,71	1 932 929	19,39
53	Biały Dunajec	1 851 647	26,66	1 181 790	16,59	979 308	12,53
54	Biskupice	1 439 914	18,47	590 762	7,35	776 694	9,08
55	Bobowa	506 400	5,84	1 230 339	11,94	1 022 217	8,92
56	Bochnia	4 516 334	25,67	3 159 114	19,08	2 867 120	15,57
57	Bolesław (pow. dąbrowski)	27 250	1,01	157 052	5,20	183 940	5,11
58	Bolesław (pow. olkuski)	1 491 956	14,07	681 365	6,60	680 545	5,67
59	Borzęcin	2 056 514	23,54	1 336 002	14,90	2 483 182	23,82
60	Brzeźnica	1 121 593	11,19	1 921 936	16,78	1 723 199	14,58
61	Budzów	1 006 236	12,64	453 824	5,59	1 397 105	11,36
62	Bukowina Tatrzańska	2 115 096	18,05	1 348 077	11,02	2 104 955	14,71
63	Bystra-Sidzina	941 901	15,67	871 985	13,86	814 163	11,35
64	Charsznica	1 607 467	20,93	2 498 545	27,05	2 393 819	25,46
65	Chelmiec	8 286 655	32,16	2 779 243	12,19	4 208 626	15,48
66	Czarny Dunajec	3 253 154	18,05	2 643 273	13,83	5 008 678	21,52
67	Czchów	2 531 188	26,49	3 559 085	30,00	2 402 643	20,80
68	Czernichów	5 100 606	34,16	4 854 473	30,20	1 566 648	11,90
69	Czorsztyn	977 484	14,28	2 093 529	22,99	186 070	2,41
70	Dębno	2 890 206	20,50	1 680 231	12,69	1 272 664	8,60
71	Dobra	1 136 118	12,83	875 042	8,90	1 185 480	11,61
72	Drwinia	856 661	14,46	1 158 629	16,24	1 562 664	20,23
73	Gdów	1 273 863	8,45	2 711 265	16,14	1 904 087	10,99
74	Gnojnik	1 284 051	18,96	1 511 278	18,66	905 847	11,46
75	Gołcza	780 578	12,23	406 679	6,11	347 586	4,87
76	Gorlice	2 074 754	13,21	2 097 005	12,21	2 157 722	12,09
77	Gręboszów	637 040	17,57	549 039	13,88	697 408	15,86
78	Gromnik	1 062 310	12,88	1 048 938	11,38	1 576 105	15,24
79	Gródek nad Dunajcem	3 568 018	30,76	1 597 924	14,76	2 140 287	15,84
80	Grybów	4 530 195	19,68	3 718 998	15,33	2 800 563	10,91
81	Igołomia- Wawrzeńczyce	889 441	12,56	64 440	0,88	212 245	2,51
82	Iwanowice	1 401 628	16,72	972 794	10,96	1 383 453	14,38
83	Iwkowa	158 448	2,83	121 010	2,23	340 110	5,51

Środowisko gospodarcze: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

tabela nr 150 c.d.

1	2	3	4	5	6	7	8
84	Jabłonka	4 017 570	25,61	5 306 051	28,28	3 204 194	17,68
85	Jerzmanowice-Przegonia	1 387 177	14,37	1 366 910	13,28	856 386	8,13
86	Jodłownik	2 402 919	21,79	555 255	6,60	887 945	8,47
87	Jordanów	2 223 050	22,66	1 591 839	15,19	1 827 384	14,95
88	Kamienica	1 112 790	15,77	791 325	10,16	1 494 810	17,23
89	Kamionka Wielka	2 312 400	25,83	862 571	9,83	1 858 804	16,74
90	Klucze	110 468	0,66	103 638	0,61	586 032	2,94
91	Kłaj	1 279 567	11,07	608 942	5,36	2 253 919	15,75
92	Kocmyrzów-Luborzyca	919 645	8,69	919 066	7,76	1 902 832	15,14
93	Koniusza	791 436	10,19	1 073 670	12,15	1 299 101	13,96
94	Korzenna	3 993 760	26,05	1 449 674	10,23	1 137 539	7,29
95	Koszyce	1 628 199	28,68	1 101 344	19,08	1 804 782	25,66
96	Kościelisko	1 233 538	17,36	998 670	12,98	1 021 147	11,99
97	Kozłów	264 250	6,24	455 657	9,65	354 155	7,04
98	Krościenko nad Dunajcem	4 636 439	48,41	5 559 565	49,95	1 265 663	17,54
99	Książ Wielki	504 374	8,79	4 043 249	40,62	653 524	9,72
100	Lanckorona	716 236	12,51	657 853	10,42	1 143 369	13,38
101	Laskowa	1 201 048	16,48	968 893	11,33	1 787 849	18,45
102	Limanowa	4 721 257	21,89	2 776 781	12,02	5 793 837	20,99
103	Lipinki	2 228 968	28,51	2 210 840	26,35	2 483 419	28,12
104	Lipnica Murowana	774 182	13,19	1 030 301	15,81	661 702	9,98
105	Lipnica Wielka	9 558 601	63,45	5 913 609	48,40	1 715 778	20,34
106	Lisia Góra	3 372 581	25,9	3 068 177	21,62	2 711 224	18,48
107	Liszki	3 854 192	25,87	2 224 204	14,82	4 621 238	26,06
108	Lubień	1 275 534	15,78	1 095 027	12,29	5 782 596	40,24
109	Łabowa	961 064	17,42	855 630	13,91	888 358	12,87
110	Łapanów	1 168 520	15,50	613 858	7,89	1 061 547	12,12
111	Łapsze Niżne	2 911 398	28,74	656 849	7,50	1 467 083	13,99
112	Łącko	3 121 388	19,77	3 057 816	17,78	3 015 989	16,01
113	Łososina Dolna	2 320 131	21,35	2 115 114	18,68	2 577 752	19,83
114	Łukowica	2 024 831	18,90	1 898 871	17,33	1 654 755	13,31
115	Łużna	518 922	6,19	1 034 139	11,58	336 962	3,85
116	Mędrzechów	851 976	21,00	133 190	3,73	27 275	0,69
117	Michałowice	1 163 845	18,87	929 085	13,00	1 604 208	20,05
118	Mogilany	2 750 245	24,45	2 565 103	20,23	2 439 109	18,31
119	Moszczenica	656 205	14,70	2 383 987	35,73	682 770	12,40
120	Mszana Dolna	2 189 832	12,57	4 146 950	23,42	2 993 787	17,02
121	Mucharz	83 758	2,05	207 354	4,53	52 991	1,08
122	Nawojowa	1 391 620	19,03	1 246 291	15,28	2 801 298	26,76
123	Niedźwiedź	2 233 637	27,38	1 923 174	23,20	2 844 697	28,41
124	Nowe Brzesko	2 584 282	35,89	2 275 302	30,64	917 216	15,03
125	Nowy Targ	6 432 284	29,79	3 929 108	17,77	2 494 780	10,79
126	Ochotnica Dolna	631 278	8,62	1 597 530	18,29	1 572 153	15,77
127	Olesno	2 490 613	28,24	732 033	9,56	1 523 698	17,82
128	Osiek	1 379 243	24,72	1 613 197	25,26	1 357 431	19,12
129	Oświęcim	1 241 596	8,08	2 187 496	11,54	5 831 904	22,84
130	Pałacznica	637 028	16,81	212 513	5,11	437 890	10,08
131	Pcim	1 433 648	15,27	1 142 009	11,18	3 717 132	27,74
132	Pleśna	3 464 096	30,88	4 442 274	33,09	3 231 266	23,72

Środowisko gospodarcze: II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

tabela nr 150 c.d.

1	2	3	4	5	6	7	8
133	Podegrodzie	2 640 900	22,09	3 916 334	27,67	2 235 960	15,34
134	Polanka Wielka	87 454	2,43	221 884	5,54	145 694	3,35
135	Poronin	3 343 360	28,25	2 877 681	24,21	983 434	8,83
136	Przeciszów	917 761	15,97	880 254	13,38	1 662 575	21,01
137	Raba Wyżna	2 378 200	19,87	2 002 106	15,75	2 481 575	17,65
138	Raciechowice	968 499	12,93	3 056 361	28,5	1 376 886	14,91
139	Raławice	673 668	28,22	542 746	20,67	380 990	13,62
140	Radgoszcz	3 462 074	39,03	2 159 187	25,31	2 155 970	22,65
141	Radłów	1 406 766	15,31	2 893 621	22,93	1 483 896	12,87
142	Radziemice	94 178	3,09	34 277	1,03	194 494	5,19
143	Ropa	515 473	10,91	189 895	3,61	780 541	12,91
144	Ryglice	1 904 065	18,86	1 599 874	15,11	2 098 473	16,42
145	Rytro	369 208	9,47	1 385 117	27,73	2 599 450	37,42
146	Rzepiennik Strzyżewski	1 193 055	16,98	1 453 264	18,88	635 010	8,06
147	Rzezawa	3 309 196	28,50	2 486 446	21,12	2 110 050	17,24
148	Sękowa	1 152 994	18,63	1 167 674	18,55	799 689	11,47
149	Siepraw	1 475 944	19,62	2 677 801	28,66	2 180 220	23,57
150	Skrzyszów	9 048 396	50,38	2 120 461	17,22	2 035 540	15,49
151	Słaboszów	325 210	9,66	77 990	2,26	145 116	4,11
152	Słopnice	2 580 725	38,06	1 070 435	17,78	1 311 334	20,09
153	Spytkowice (pow.nowotarski)	1 702 574	33,85	632 316	14,59	5 062 478	56,17
154	Spytkowice (pow.wadowicki)	1 171 764	14,41	1 189 274	12,97	2 789 886	23,54
155	Stryszawa	1 011 458	9,08	1 378 677	11,44	1 775 928	12,26
156	Stryszów	1 719 865	25,35	845 959	13,11	1 228 460	15,83
157	Sułozowa	1 154 314	19,53	1 680 629	25,23	1 002 954	15,07
158	Szaflary	1 691 679	18,45	1 322 667	12,90	1 319 192	12,99
159	Szczucin	2 321 679	16,58	2 556 260	16,82	1 819 112	10,38
160	Szczurowa	2 208 520	22,63	2 136 846	19,72	1 903 027	17,29
161	Tarnów	3 374 102	18,63	3 150 420	14,72	5 186 140	21,45
162	Tokarnia	1 844 463	22,09	961 616	12,01	1 382 035	14,39
163	Tomice	334 600	5,52	914 406	12,58	1 235 852	15,22
164	Trzciiana	1 112 419	20,47	673 071	11,87	1 355 177	20,11
165	Trzyciąż	2 046 470	25,08	3 349 684	34,46	2 202 103	24,95
166	Tymbark	1 840 204	24,49	1 684 351	22,59	2 041 207	23,40
167	Uście Gorlickie	1 394 149	15,61	777 377	8,39	2 454 056	20,84
168	Wielka Wieś	977 543	12,56	1 214 011	14,25	2 158 031	21,13
169	Wieprz	479 784	4,37	837 346	7,10	1 513 900	11,53
170	Wierzchosławice	2 470 799	25,29	5 926 531	40,63	4 474 318	33,81
171	Wietrzychowice	494 082	10,91	395 385	8,46	826 471	15,80
172	Wiśniowa	448 606	6,68	371 233	5,28	1 123 498	12,95
173	Wojnicz	1 384 890	11,57	2 325 753	16,18	2 996 568	17,69
174	Zabierzów	5 316 337	22,04	5 569 477	23,18	9 708 257	32,85
175	Zakliczyn	4 236 922	28,54	2 052 877	15,21	1 453 109	10,28
176	Zawoja	1 061 700	11,82	3 329 510	27,54	1 075 924	10,17
177	Zembrzyce	1 461 244	23,90	460 106	8,00	1 340 034	17,42
178	Zielonki	10 171 674	51,34	5 447 804	32,28	5 422 714	30,86
179	Żegocina	1 319 235	21,17	917 096	13,88	1 072 890	14,58
	Razem gminy	256 662 936	20,90	225 578 875	17,27	239 579 560	16,67
	Ogółem	524 751 097	21,21	458 368 455	17,45	471 510 449	16,51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

Tabela nr 151. Gminy : dynamika wydatków inwestycyjnych w latach 2000 - 2001

Lp.	Wyszczególnienie	1999			2000			2001			dynamika wydatków majątkowych (11:8)
		Wydatki ogółem w zł	w tym: wydatki inwestycyjne	% udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem w zł	w tym: wydatki inwestycyjne	% udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem w zł	w tym: wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	
1	2	3	5	6	7	8	9	10	11	12	13
I	Gminy o najwyższej dynamice wydatków inwestycyjnych w 2001 r.										
1	Spytkowice (pow.)	5 030 357	1 702 574	33,85	4 333 678	632 316	14,59	9 012 846	5 062 478	56,17	801
2	Dobczyce	14 885 342	2 687 612	18,06	14 399 385	779 643	5,41	18 123 174	5 883 651	32,46	755
3	Radziemice	8 083 605	94 178	1,17	8 912 095	34 277	0,38	3 746 413	194 494	5,19	567
4	Klucze	16 736 070	110 468	0,66	16 930 122	103 638	0,61	19 935 802	586 032	2,94	565
5	Lubień	8 083 605	1 275 534	15,78	8 912 095	1 095 027	12,29	14 371 553	5 782 596	40,24	528
6	Ropa	4 726 725	515 473	10,91	5 258 794	189 895	3,61	6 046 743	780 541	12,91	411
7	Kląj	11 562 129	1 279 567	11,07	11 354 036	608 942	5,36	14 307 436	2 253 919	15,75	370
8	Igołomia-Wawrzeńczyce	7 080 638	889 441	12,56	7 357 792	64 440	0,88	8 466 812	212 245	2,51	329
9	Peim	9 388 775	1 433 648	15,27	10 211 757	1 142 009	11,18	13 401 531	3 717 132	27,74	325
10	Piwniczna-Zdrój	11 774 248	772 311	6,56%	12 379 495	842 417	6,80	16 073 799	2 726 525	16,96	324
II	Gminy o najniższej dynamice wydatków inwestycyjnych w 2001 r.										
1	Zawoja	8 986 022	1 061 700	11,82	12 088 800	3 329 510	27,54	10 583 030	1 075 924	10,17	32
2	Czernichów	14 932 965	5 100 606	34,16	16 074 970	4 854 473	30,20	13 167 525	1 566 648	11,90	32
3	Lipnica Wielka	15 064 048	9 558 601	63,45	12 217 216	5 913 609	48,40	8 433 698	1 715 778	20,34	29
4	Proszowice	19 370 487	5 418 592	27,97	17 973 517	3 311 767	18,43	17 273 411	950 898	5,50	29
5	Moszczenica	4 463 338	656 205	14,70	6 671 546	2 383 987	35,73	5 504 825	682 770	12,40	29
6	Mucharz	4 089 310	83 758	2,05	4 574 262	207 354	4,53	4 927 315	52 991	1,08	26
7	Krośnice n. Dunajcem	9 576 807	4 636 439	48,41	11 130 618	5 559 565	49,95	7 214 953	1 265 663	17,54	23
8	Mędrzechów	4 057 534	851 976	21,00	3 568 229	133 190	3,73	3 940 864	27 275	0,69	20
9	Książ Wielki	5 736 076	504 374	8,79	9 954 720	4 043 249	40,62	6 725 671	653 524	9,72	16
10	Czorsztyn	6 844 218	977 484	14,28	9 108 230	2 093 529	22,99	7 724 123	186 070	2,41	9
III	Średnia dla wszystkich gmin w Województwie			21			17			17	146

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

Zmniejszyła się liczba gmin, które odnotowały deficyt budżetowy z 114 w 2000 r. do 99 w 2001 r. Również kwota niedoboru wszystkich gmin obniżyła się w tym samym czasie z 111,4 mln zł do 97,2 mln zł, natomiast nadwyżkę w 2001 r. osiągnęło 80 gmin na łączną kwotę 44,7 mln zł (w 2000 r. 65 gmin na kwotę 29,0 mln zł). Największą nadwyżką budżetową w 2001 r. odnotowała gmina Trzebinia, której kondycja finansowa z roku na rok się poprawia (biorąc pod uwagę dane zawarte w powyższych tabelach).

Tabela nr 152. **Gminy: wynik wykonania budżetu w latach 1999 - 2001 r. (w zł)**

Lp.	Wyszczególnienie	1999			2000			2001		
		Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik wykonania budżetu	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik wykonania budżetu	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik wykonania budżetu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I Gminy o najwyższej nadwyżce budżetowej w 2001 r.										
1	Trzebinia	41 515 93	41 725 717	-209 786	42 242 954	41 038 716	1 204 23	53 309 844	46 710 625	6 599 21
2	Gródek n. Dunajcem	11 742 992	11 597 902	145 090	10 326 498	10 822 848	-496 350	16 936 347	13 508 529	3 427 818
3	Nowy Targ m.	34 747 517	35 399 278	-651 761	36 970 945	41 084 487	-4 113 542	42 187 237	40 005 940	2 181 297
4	Oświęcim g.	16 603 514	15 361 355	1 242 159	17 091 517	18 957 504	-1 865 987	27 699 927	25 531 428	2 168 499
5	Bolesław (pow.olkuski)	11 212 929	10 605 490	607 439	14 537 550	10 317 556	4 219 994	13 924 237	11 992 014	1 932 223
6	Korzenna	13 930 256	15 332 384	-1 402 128	14 085 146	14 176 847	-91 701	17 437 963	15 598 394	1 839 569
7	Chelmiec	22 955 769	25 766 719	-2 810 950	24 327 896	22 793 713	1 534 183	28 620 784	27 184 591	1 436 193
8	Skrzyszów	12 363 063	17 958 968	-5 595 905	13 457 469	12 310 613	1 146 856	14 576 293	13 144 245	1 432 048
9	Czernichów	14 269 442	14 932 965	-663 523	14 271 891	16 074 970	-1 803 079	14 531 876	13 167 525	1 364 351
10	Brzeszcze	27 364 891	29 575 401	-2 210 510	29 302 549	31 668 817	-2 366 268	31 487 379	30 135 565	1 351 814
II Gminy o najwyższym deficycie w 2001 r.										
1	Olkusz	51 426 573	51 776 104	-349 531	59 082 173	58 699 575	382 598	58 312 307	67 455 861	-9 143 554
2	Tuchów	17 079 783	16 934 711	145 072	18 252 105	18 531 925	-279 820	21 839 065	25 646 577	-3 807 512
3	Lubień	8 012 155	8 083 605	-71 450	8 822 455	8 912 095	-89 640	11 070 554	14 371 553	-3 300 999
4	Limanowa g.	20 378 507	21 569 983	-1 191 476	21 576 859	23 108 552	-1 531 693	24 354 709	27 604 153	-3 249 444
5	Miechów	18 331 111	17 560 931	770 180	21 003 642	22 119 509	-1 115 867	20 553 620	23 795 695	-3 242 075
6	Libiąż	25 954 611	25 451 312	503 299	25 049 638	25 628 360	-578 722	27 650 531	30 066 563	-2 416 032
7	Wojnicz	11 539 021	11 968 023	-429 002	12 915 894	14 377 123	-1 461 229	14 576 721	16 943 083	-2 366 362
8	Pcim	10 009 610	9 388 775	620 835	10 945 569	10 211 757	733 812	11 045 589	13 401 531	-2 355 942
9	Krynica	27 911 543	27 278 388	633 155	24 919 419	24 508 309	411 110	27 825 863	30 061 030	-2 235 167
10	Bochnia m.	30 310 387	29 764 615	545 772	34 566 316	36 279 187	-1 712 871	39 944 299	42 147 315	-2 203 016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: *Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002*

2. BUDŻETY POWIATÓW

Sytuacja finansowa miast na prawach powiatu wykazuje tendencję rosnącą zarówno w przypadku dochodów, jak i wydatków, przy równoczesnym wzroście deficytu, który w 2001 r. wyniósł dla wszystkich miast na prawach powiatu 303,2 mln zł i wzrósł w stosunku do 2000 r. o 71,4%.

Tabela nr 153. **Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 1999 rok (w zł)**

Lp	Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu	w tym:	
					nadwyżka „+”	Niedobór „-”
1	Kraków	1 202 016 688	1 328 789 023	-126 772 335		-126 772 335
2	Nowy Sącz	158 750 956	155 996 013	2 754 943	2 754 943	
3	Tarnów	208 136 801	207 242 622	894 179	894 179	
	Ogółem	1 568 904 445	1 692 027 658	-123 123 213	3 649 122	-126 772 335

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

Tabela nr 154. **Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 2000 rok (w zł)**

Lp	Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu	w tym:	
					nadwyżka „+”	niedobór „-”
1	Kraków	1 324 306 974	1 486 104 396	-161 797 422		-161 797 422
2	Nowy Sącz	187 390 269	190 338 782	-2 948 513		-2 948 513
3	Tarnów	239 449 376	251 588 274	-12 138 898		-12 138 898
	Ogółem	1 751 146 619	1 928 031 452	-176 884 833	0	-176 884 833

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

Tabela nr 155. **Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 2001 rok (w zł)**

Lp	Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu	w tym:	
					nadwyżka „+”	niedobór „-”
1	Kraków	1 430 401 486	1 708 279 244	-277 877 758		-277 877 758
2	Nowy Sącz	214 418 801	218 064 635	-3 645 834		-3 645 834
3	Tarnów	265 118 950	286 799 763	-21 680 813		-21 680 813
	Ogółem	1 909 939 237	2 213 143 642	-303 204 405	0	-303 204 405

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

Tabela nr 156. Powiaty: wynik wykonania budżetu w latach 1999 - 2001 r. (w zł)

Lp	Wyszczególnienie	1999			2000			2001		
		Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	wynik wykonania budżetu
1	Suski	29 619 131	29 291 031	328 100	37 031 086	37 438 889	-407 803	43 756 928	43 214 300	542 628
2	Mysłenicki	33 172 646	33 156 408	16 238	44 045 651	43 823 310	222 341	50 810 381	50 283 405	526 976
3	Tatrzański	25 675 646	25 485 073	190 573	35 449 099	35 272 444	176 655	39 863 866	39 569 789	294 077
4	Proszowicki	16 031 337	16 658 418	-627 081	19 281 161	19 220 895	60 266	21 817 302	21 695 767	121 535
5	Dąbrowski	19 463 335	19 366 353	96 982	26 565 462	26 881 164	-315 702	29 810 732	29 777 038	33 694
6	Wadowicki	51 685 675	51 464 831	220 844	65 693 530	65 297 411	396 119	75 475 608	75 496 702	-21 094
7	Wielicki	19 727 868	19 479 517	248 351	25 961 573	25 891 611	69 962	30 069 105	30 236 534	-167 429
8	Nowotarski	58 180 260	57 838 893	341 367	68 197 372	67 918 536	278 836	96 871 092	97 306 400	-435 308
9	Chrzanowski	48 481 682	48 055 339	426 343	61 532 587	61 138 367	394 220	65 449 197	65 912 568	-463 371
10	Olkuski	44 636 534	44 291 839	344 695	55 632 204	56 527 549	-895 345	61 587 021	62 209 397	-622 376
11	Limanowski	40 806 462	41 010 395	-203 933	51 397 977	51 791 308	-393 331	63 576 706	64 566 080	-989 374
12	Miechowski	26 300 893	26 083 472	217 421	33 989 809	33 893 084	96 725	35 475 223	36 474 382	-999 159
13	Gorlicki	48 131 310	47 920 815	210 495	59 141 371	58 667 613	473 758	63 636 091	64 769 623	-1 133 532
14	Krakowski	60 682 159	59 994 447	687 712	75 239 013	74 802 399	436 614	84 738 560	85 927 395	-1 188 835
15	Nowosądecki	40 572 302	40 152 027	420 275	49 560 366	50 562 364	-1 001 998	58 158 957	59 808 115	-1 649 158
16	Brzeski	25 669 281	25 462 903	206 378	34 751 106	34 342 275	408 831	41 696 234	43 693 750	-1 997 516
17	Bocheński	33 331 927	32 953 675	378 252	41 393 294	42 825 309	-1 432 015	47 258 862	49 933 736	-2 674 874
18	Oświęcimski	56 796 095	56 546 575	249 520	75 221 651	76 208 245	-986 594	83 206 152	85 884 634	-2 678 482
19	Tarnowski	33 878 689	33 802 205	76 484	48 256 221	49 636 099	-1 379 878	51 389 861	55 475 541	-4 085 680
	ogółem	712 843 232	709 014 216	3 829 016	908 340 533	912 138 872	-3 798 339	1 044 647 878	1 062 235 156	-17 587 278

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: *Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002*

Tempo wzrostu dochodów powiatów ogółem jest malejące – w 2000 r. wzrost wyniósł średnio 27 %, w 2001 r. - 15 %. Podobnie przedstawia się sytuacja w przypadku wydatków – rosną one w tym samym tempie, co dochody.

Tabela nr 157. **Dochody powiatów - dynamika dochodów ogółem w latach 1999 - 2001r.**
(w zł)

Lp	Wyszczególnienie	1999		2000		2001		Dynamika dochodów ogółem (7:5)
		dochody ogółem	dochody własne	dochody ogółem	dochody własne	dochody ogółem	dochody własne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Nowotarski	58 180 260	2 293 960	68 197 381	4 582 729	96 871 092	6 217 009	142
2	Limanowski	40 806 462	2 134 250	51 397 977	3 878 684	63 576 706	12 053 233	124
3	Brzeski	25 669 281	1 133 507	34 751 106	2 039 516	41 696 234	4 748 636	120
4	Suski	29 619 131	1 866 787	37 031 086	2 841 886	43 756 928	3 686 013	118
5	Nowosądecki	40 572 302	5 561 488	49 560 366	5 383 351	58 158 957	6 894 709	117
6	Wielicki	19 727 868	1 322 824	25 961 573	2 440 891	30 069 105	3 510 811	116
7	Myślenicki	33 172 646	2 038 171	44 045 651	3 438 661	50 810 381	4 269 833	115
8	Wadowicki	51 685 675	3 557 086	65 693 530	5 724 593	75 475 608	6 874 204	115
9	Bocheński	33 331 927	1 609 599	41 393 294	2 467 520	47 258 862	2 940 878	114
10	Proszowicki	16 031 337	1 017 637	19 281 161	1 386 335	21 817 302	1 748 940	113
11	Krakowski	60 682 159	5 499 349	75 239 013	8 674 742	84 738 560	10 603 876	113
12	Tatrzański	25 675 646	1 233 665	35 449 099	2 344 527	39 863 866	4 147 495	112
13	Dąbrowski	19 463 335	699 743	26 565 462	1 331 902	29 810 732	1 595 349	112
14	Olkuski	44 636 534	2 728 918	55 632 204	3 874 829	61 587 021	3 871 740	111
15	Oświęcimski	56 796 095	3 471 594	75 221 651	5 937 115	83 206 152	6 470 481	111
16	Gorlicki	48 131 310	3 064 922	59 141 371	3 698 634	63 636 091	5 332 852	108
17	Tarnowski	33 878 689	3 206 961	48 256 221	5 167 468	51 389 861	7 150 367	106
18	Chrzanowski	48 481 682	2 679 696	61 532 437	4 051 028	65 449 197	4 232 180	106
19	Miechowski	26 300 893	1 807 520	33 989 809	2 497 389	35 475 223	2 856 187	104
	Ogółem	712 843 232	46 927 677	908 340 392	71 761 800	1 044 647 878	99 204 793	115

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: *Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002*

Tabela nr 158. Powiaty: udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach 1999 - 2001 (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	1999			2000			2001		
		Wydatki ogółem	wydatki inwestycyjne	% udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	wydatki inwestycyjne	% udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	Wydatki ogółem	wydatki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem
1	Nowotarski	57 838 893	12 288 088	21	67 918 536	7 290 020	11	97 306 400	29 409 600	30
2	Tarnowski	33 802 205	3 419 039	10	49 636 099	6 049 430	12	55 475 541	9 293 315	17
3	Chrzanowski	48 055 339	10 132 932	21	61 138 367	12 487 520	20	65 912 568	10 883 402	17
4	Brzeski	25 462 903	102 880	0	34 342 275	2 448 502	7	43 693 750	7 082 852	16
5	Nowosądecki	40 152 027	4 084 507	10	50 562 364	4 881 658	10	59 808 115	9 639 581	16
6	Dąbrowski	19 366 353	207 905	1	26 881 164	2 979 480	11	29 777 038	3 543 243	12
7	Oświęcimski	56 546 575	3784737	7	76 208 245	7 233 226	9	85 884 634	8 490 551	10
8	Limanowski	41 010 395	2 282 183	6	51 791 308	6 667 216	13	64 566 080	5 949 865	9
9	Suski	29 291 031	1 195 284	4	37 438 889	3 360 530	9	43 214 300	3 890 624	9
10	Proszowicki	16 658 418	898 434	5	19 220 895	1 632 441	8	21 695 767	1 927 582	9
11	Wielicki	19 479 517	829 560	4	25 891 611	2 322 969	9	30 236 534	1 979 034	7
12	Krakowski	59 994 447	3 129 618	5	74 802 399	3 966 906	5	85 927 395	5 356 631	6
13	Wadowicki	51 464 831	2 821 087	5	65 297 411	2 382 850	4	75 496 702	4 595 899	6
14	Olkuski	44 291 839	567 746	1	56 527 549	847 415	1	62 209 397	3 742 719	6
15	Tatrzanski	25 485 073	402 030	2	35 272 444	1 231 760	3	39 569 789	2 294 990	6
16	Mysłenicki	33 156 408	351 138	1	43 823 310	1 639 369	4	50 283 405	2 615 450	5
17	Bocheński	32 953 675	1 125 284	3	42 825 309	2 852 650	7	49 933 736	2 364 950	5
18	Gorlicki	47 920 815	3 881 729	8	58 667 613	5 768 546	10	64 769 623	2 511 936	4
19	Miechowski	26 083 472	0	0	33 893 084	1 715 900	5	36 474 382	635 409	2
	średnia			7			9			11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynu Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie: Correcta 1/2000, 1-2/2001 i 2/2002

3. BUDŻET WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Dochody Województwa Małopolskiego w 2001 roku wzrosły w stosunku do 2000 roku o 52 436 292 zł, tj. o 19,3% (biorąc pod uwagę średnioroczną inflację wynoszącą 5,5% dochody Województwa wzrosły realnie o 13,8%). W ogólnej kwocie dochodów zauważyć można spadek dochodów własnych (1999 r. – 19,07%, 2000 r. – 15,90%, 2001 r. – 13,96%) na rzecz dotacji, które w 2001 r. stanowią 49,58 % ogółu dochodów (zwłaszcza dotacji z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, które wzrosły w stosunku do 2000 r. o 40 914 825 zł). Tendencję do spadku można zaobserwować w przypadku wpływów z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa – w 2000 r. zmalały o 0,5%, natomiast w 2001 r. o kolejne 2,6%. Biorąc pod uwagę strukturę dochodów z tego tytułu: w 1999 r. podatki stanowiły 15,44% dochodów, w 2000 r. – 14,79%, a w 2001 r. tylko 12,08%.

Tabela nr 159. **Dochody Województwa Małopolskiego w latach 1999-2001 według ważniejszych źródeł powstawania**

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	Dynamika w % (4:2)	Dynamika w % (4:3)
1	2	3	4	5	6
A. Dochody własne województwa	50 023 477	43 291 059	45 348 594	90,7	104,8
w tym: udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	40 491 284	40 286 434	39 232 861	96,9	97,4
B. subwencje i dotacje	212 262 485	229 036 472	279 415 229	131,6	122,0
I. Subwencja ogólna	89 269 858	109 315 637	118 402 719	132,6	108,3
część oświatowa	29 699 024	39 434 467	38 104 406	128,3	96,6
część wyrównawcza	21 822 834	21 696 502	24 619 042	112,8	113,5
część drogowa	37 748 000	48 184 668	55 679 271	147,5	115,6
II. Dotacje	122 992 627	119 720 835	161 012 510	130,9	134,5
1) dotacje na zadania zlecone	73 291	52 984 168	93 898 993	128118,0	177,2
bieżące	73 291	4 874 556	58 249 675	79477,3	1195,0
inwestycyjne	0	48 109 612	35 649 318		74,1
2) dotacje na zadania własne	55 405 587	53 922 835	50 725 324	91,6	94,1
bieżące	32 004 587	41 995 124	34 147 342	106,7	81,3
inwestycyjne	23 401 000	11 927 711	16 577 982	70,8	139,0
3) dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień	67 513 749	12 560 790	6 213 800	9,2	49,5
bieżące	7 021 849	1 702 469	4 611 836	65,7	270,9
inwestycyjne	60 491 900	10 858 321	1 601 964	2,6	14,8
4) dotacje z funduszy celowych	0	253 042	10 174 393		4020,8
bieżące	0	184 910	2 136 321		1155,3
inwestycyjne	0	68 132	8 038 072		11797,8
Ogółem	262 285 962	272 327 531	324 763 823	123,8	119,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego za 1999, 2000 i 2001 r.

Wydatki budżetu z roku na rok są wyższe, co jest związane z nakładaniem na Województwo nowych zadań (w 1999 r. wyniosły 260 294 576 zł, w 2000 r. 277 753 101 zł, natomiast w 2001 r. 351 978 928 zł). Oznacza to, że w 2001 r. wydatki wzrosły w stosunku do 2000 r. o 26,72%, przy czym inwestycje wzrosły o 9,3% i stanowiły 26,8% ogółu wydatków (w 1999 r. 35,3 %, w 2000 r. 31,1%).

Tabela nr 160. **Struktura wydatków budżetu Województwa Małopolskiego według działów klasyfikacji budżetowej**

Dział	Wyszczególnienie	1999	struktura w %	2000	struktura w %	2001	struktura w %
010	Rolnictwo i łowiectwo	72 296 095	27,7	67 185 641	24,2	57 425 027	16,3
	w tym inwestycje	60 512 725	-	57 462 613	-	44 111 729	-
150	Przetwórstwo przemysłowe	0	-	0	-	2 496 000	0,7
600	Transport i łączność	49 845 992	19,1	75 894 074	27,3	135 015 958	38,4
	w tym inwestycje	5 400 000	-	12 596 963	-	35 132 392	-
630	Turystyka	292 379	0,1	413 187	0,1	666 306	0,2
700	Gospodarka mieszkaniowa	23 997	0,0	14 110	0,0	259 440	0,1
	w tym inwestycje	262 493	-	4 880	-	-	-
710	Działalność usługowa	3 355 135	1,3	2 103 209	0,8	1 568 342	0,4
	w tym inwestycje	-	-	108 715	-	75 380	-
750	Administracja publiczna	11 206 368	4,3	14 175 072	5,1	17 875 486	5,1
	w tym inwestycje	702 577	-	794 015	-	1 368 933	-
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0	-	0	-	35 000	0,0
757	Obsługa długu publicznego	0	-	37 714	0,0	586 010	0,2
801	Oświata i wychowanie	40 354 484	15,4	41 105 612	14,8	39 186 036	11,1
	w tym inwestycje	1 691 453	-	2 220 407	-	1 507 796	-
803	Szkolnictwo wyższe	0	-	0	-	750 000	0,2
	w tym inwestycje	-	-	-	-	750 000	-
851	Ochrona zdrowia	39 543 858	15,1	18 044 858	6,5	27 542 095	7,8
	w tym inwestycje	23 588 000	-	9 829 966	-	5 902 898	-
853	Opieka społeczna	680 847	0,3	4 534 037	1,6	10 458 917	3,0
	w tym inwestycje	46 540	-	58 500	-	223 886	-
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	4 545 219	1,74	5 340 609	1,92	4 523 355	1,29
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0	-	205 045	0,1	1 068 559	0,3
	w tym inwestycje	-	-	-	-	3 675	-
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	37 493 744	14,3	47 103 038	17,0	50 990 255	14,5
	w tym inwestycje	-	-	3 277 825	-	5 308 653	-
926	Kultura fizyczna i sport	1 656 458	0,6	1 596 895	0,6	1 532 142	0,4
Ogółem		261 294 576	100,0	277 753 101	100,0	351 978 928	100,0
	w tym wydatki inwestycyjne	92 203 788	35,3	86 353 884	31,1	94 385 342	26,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego za 1999, 2000 i 2001r.

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli można zauważyć, iż w 2001 roku podobnie jak w 2000 najwyższe wydatki budżetu Województwa (łącznie ponad 80 %) były skierowane na realizację zadań z zakresu transportu i łączności (w tym: drogi, organizowanie i dotowanie kolejowych regionalnych przewozów pasażerskich, dopłaty do ustawowych ulg w krajowych pasażerskich przewozach autobusowych), rolnictwa (w tym: konserwacja wałów przeciwpowodziowych rzek, inwestycje w zakresie melioracji podstawowych i zabezpieczenia przeciwpowodziowego oraz naprawy i odbudowa urządzeń melioracji wodnych podstawowych), kultury i oświaty. W 2001 roku wydano więcej także na ochronę zdrowia (wiąże się to z przejęciem do realizacji zadania zleconego z zakresu administracji rządowej – finansowanie staży podyplomowych lekarzy, lekarzy stomatologów, pielęgniarek i położnych) oraz na opiekę społeczną w związku z realizacją Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich.

Tabela nr 161. **Wydatki Województwa Małopolskiego w latach 1999-2001**

Rok	Ogółem (w zł)	Wzrost do roku poprzedniego w %	Wskaźnik inflacji w %	Przyrost realny
1999	261 294 576	-	-	-
2000	277 753 101	6,3	9,8	-3,5
2001	351 978 928	26,7	5,5	21,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego za 1999, 2000 i 2001 r.

W 2001 r. wynik wykonania budżetu Województwa Małopolskiego był ujemny i wyniósł – 27 215 105 zł. Deficyt budżetu został sfinansowany kredytem bankowym.

Tabela nr 162. **Wynik wykonania budżetu Województwa Małopolskiego w latach 1999-2001**

Wyszczególnienie	1999	2000	2001
Dochody	262 285 962	272 327 531	324 763 823
Wydatki	261 294 576	277 753 101	351 978 928
Wynik wykonania budżetu	991 386	-5 425 570	-27 215 105
w tym: nadwyżka „+”	991 386		
niedobór „-”		-5 425 570	-27 215 105

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego za 1999, 2000 i 2001 r.

19 czerwca 2001 r. został podpisany Kontrakt Wojewódzki dla Województwa Małopolskiego na lata 2001-2002. Jest to umowa o finansowaniu przez stronę rządową i samorząd województwa przedsięwzięć stymulujących rozwój społeczno-ekonomiczny nowego województwa-regionu do końca 2002 roku. W Kontrakcie zamieszczono zadania, których realizacja pozwoli na realizację celów związanych z rozwojem i restrukturyzacją Województwa Małopolskiego. Dokument zgodnie, z którym na zadania zapisane w Kontrakcie strony przeznaczą łącznie 887 264,5 tys. zł i 38 081 tys. EURO, został zatwierdzony przez Sejmik Województwa.

III. FUNDUSZE CELOWE I PROGRAMY POMOCOWE

1. FUNDUSZE CELOWE

1.1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) stanowi najważniejszy instrument finansowania przedsięwzięć samorządu województwa z zakresu ochrony środowiska. Działania Funduszu podporządkowane są zasadzie zrównoważonego rozwoju województwa małopolskiego. Dochodami Funduszu są głównie wpływy z tytułu opłat i kar pieniężnych, pobieranych na podstawie ustaw i odrębnych przepisów od jednostek organizacyjnych, z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska. Siedziba WFOŚiGW znajduje się w Krakowie. Fundusz posiadał filie: w Nowym Sączu, Tarnowie i Oświęcimiu.

Tabela nr 163 . **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie w latach 1999-2001 w tys. złotych**

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	Plan	Wykonanie	Plan	Wykonanie	Plan	Wykonanie
Stan środków na początku roku	25 000	33 820	42 000	51 741	52 000	75 676
Przychody	98 000	87 116	89 500	105 588	94 200	99 058
w tym: wpływy z opłat i kar pieniężnych	64 500	45 021	49 800	50 592	51 400	37 794
Przychody ogółem	123 000	120 936	131 500	157 329	146 200	174 734
Wydatki na:						
– dotacje	19 450	10 262	20 800	12 067	31 100	20 755
– pożyczki	100 550	56 110	96 394	66 911	101 300	49 940
– koszty działalności Funduszu	3 000	3 352	3 600	2 554	3 600	2 632
Razem:	123 000	70 024	120 794	81 532	136 000	73 327

Źródło: oprac. własne na podstawie danych WFOŚiGW w Krakowie

Tabela nr 164. **Dotacje i pożyczki WFOŚiGW na realizację zadań inwestycyjnych (w tys. zł)**

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	dotacje	pożyczki	dotacje	pożyczki	dotacje	pożyczki
ochrona powietrza	2 095,4	7 876,0	2 759,3	10 683,4	1 785,4	9 908,6
ochrona wód	1 786,4	40 899,8	1 818,2	49 291,9	388,1	35 427,4
ochrona powierzchni ziemi	1 618,8	2 939,5	416,6	3 792,0	1 176,0	688,1
gosp. wykorzystanie odpadów	159,7	4.395,0	61,6	2 023,5	9,2	2 525,1
ochrona przed powodzią	546,9	-	3 314,0	-	7 507,3	-

Środki WFOŚiGW przyznawane są na wnioszek zainteresowanych stron w formie dotacji lub pożyczek. Od kwietnia 1999 roku obniżono oprocentowanie od udzielanych pożyczek:

- z 8% na 6% w skali roku na zadania związane z ochroną wód, budową i rekultywacją składowisk odpadów,
- z 9% na 7% w skali roku na zadania związane z likwidacją niskiej emisji.

W roku 1999 Rada Nadzorcza i Zarząd Funduszu umorzyły pożyczki na łączną kwotę 5 616 980 zł, z tego 5 pożyczek udzielonych w 1995 r., 28 udzielonych w 1996 r., 28 z 1997 roku i 21 z 1998 roku. Natomiast w roku 2000 umorzono pożyczki na kwotę 9 342 430 zł, z tego 1 pożyczkę udzieloną w 1995 r., 17 udzielonych w 1996 r., 22 z 1997 r., 44 z 1998 r., 5 z 1999 r. i 1 z 2000 roku. W roku 2001 umorzono pożyczki na kwotę 10 168 980,57 zł, z tego 6 pożyczek udzielonych w 1996 r., 7 udzielonych w 1997 r., 42 z 1998 r., 26 z 1999 r. i 7 z 2000 roku.

Średnia wysokość umorzenia od udzielonych i umorzonych pożyczek wyniosła 34,62% w 1999 roku, 29% w 2000 roku i 27,22% w 2001 roku.

Zespół Kredytowy Funduszu prowadził obsługę następujących ilości udzielonych pożyczek:

	rok 1999	rok 2000	rok 2001
– jednostkom samorządu terytorialnego	271	380	386
– podmiotom gospodarczym	54	71	77
– osobom fizycznym	3	3	6
– za pośrednictwem banków	20	10	11
– kościelnym osobom prawnym		4	5

W 1999 r. Fundusz zawarł 217 umów, w tym 116 na dotacje i 101 umów na pożyczki preferencyjne (na kwotę 54 123 980 zł), w 2000 r. 313 umów, w tym 169 umów dotacji i 144 umowy na pożyczki (na kwotę 64 188 266 zł) a w 2001 r. 108 umów na łączną kwotę 45 908 214 zł.

Tabela nr 165: A,B,C,D. **Ważniejsze inwestycje realizowane w 2001 roku z pomocą finansową Funduszu**

A. Budowa sieci kanalizacyjnych.

Lp.	Nazwa miejscowości	Długość sieci kanalizacji w mb	Ilość ścieków odprowadzona w m ³ /rok
1.	Pleśna gmina Pleśna	20 703,46	71 635,55
2.	Rzyki gmina Andrychów	9 476,93	49 548,84
3.	Wola Filipowska gmina Krzeszowice	4 590,40	30 239,98
4.	Niepołomice	4 348,00	29 058,40
5.	Wola Rzędzińska gmina Tarnów	5 087,19	27 046,51
6.	Kłaj	7 388,00	26 515,19
7.	Żabno	3 300,71	21 317,37
8.	Siedlec – Gierczyce gmina Bochnia	6 847,10	19 899,88
9.	Inwałd gmina Andrychów	4 509,49	16 380,73
10.	Dąbrowa Tarnowska	6 844,57	14 566,61

Łączna długość kolektorów sanitarnych 149,24 km. Ilość ścieków odprowadzona do oczyszczalni 580 560 m³/rok.

B. Budowa oczyszczalni ścieków.

Lp.	Nazwa miejscowości	Ilość ścieków w ³ /d	Redukowany ładunek BZT ₅ w kg/rok
1.	Iwanowice	360,00	49 971,41
2.	Spytkowice	239,64	39 360,25
3.	Kamienica	347,86	29 318,59
4.	Radocza gmina Tomice	208,29	27 983,48
5.	Mordarka gmina Limanowa	136,00	21 239,86
6.	FPH Contimax (podczyszczalnia)	6,88	15 554,91
7.	DPS w Izdebniku	7,71	526,21

Łączna ilość oczyszczanych ścieków 1 306,38 m³/d. Redukowany ładunek BZT 5 183 954,72 kg/rok.

C. Gospodarcze wykorzystanie oraz składowanie odpadów.

Lp.	Nazwa miejscowości	Zadanie	Rodzaj udzielonej pomocy
1.	P.P.U.H. „PREVAR” Skawina	Budowa linii technologicznej do produkcji elementów z betonu komórkowego wg technologii popiołowej PGS	Pożyczka na kwotę 1 200 000 zł
2.	P.M.O. S.A. Kraków	Ciąg technologiczny do odzysku szlamów dolomitowych i żelazonośnych	Pożyczka na kwotę 3 500 000 zł
3.	P.P.U.H. „AGROMEX” Dębno	Bioprodukcja humusu i podłoży organicznych	Pożyczka na kwotę 1 000 000 zł
4.	„EKO-FOL” S.C. Wieliczka	Zakup linii technologicznej do przeróbki tworzyw sztucznych	Pożyczka na kwotę 1 200 000 zł
5.	Sucha Beskidzka	Budowa rejonowego składowiska odpadów komunalnych	Dotacja w wysokości 1 568 800 zł
6.	Tarnów	Zakup pojemników do selektywnej zbiórki odpadów dla Miasta Tarnowa	Dotacja w wysokości 9 165,35 zł
7.	Kraków	Usunięcie płyt azbestowych z budynku kina „Kijów” w Krakowie	Dotacja w wysokości 48 150 zł

D. Modernizacja kotłowni polegająca na zmianie paliwa.

Przy wydatnej pomocy środków finansowych Funduszu zlikwidowano 78 kotłowni opalanych paliwem stałym, w miejsce których powstały głównie kotłownie opalane gazem lub olejem opałowym. Inwestycje te pozwoliły łącznie zredukować zanieczyszczenie powietrza pyłami o 114,09 Mg/rok, SO₂ o 70,04 Mg/rok, CO o 276,49 Mg/rok oraz NO_x o 10,81 Mg/rok.

D. Ważniejsze realizowane zadania z zakresu modernizacji kotłowni

Wnioskodawca	Zadanie	D/P*	Środki Funduszu w zł
Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko – Własnościowa im. W. Orkana w Mszanie Dolnej	Likwidacja istniejącej kotłowni węglowej i budowa trzech indywidualnych kotłowni w blokach nr 89, 89a, 89b na osiedlu Krakowska w Mszanie Dolnej	P	556 000
Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Brzesku	Modernizacja kotłowni węglowej na gazową w Zakładzie Produkcyjnym w Zakliczynie	P	516 280
PPUH Wolimex Limanowa Eugeniusz Wojak	Likwidacja istniejącej kotłowni węglowej i zastąpienie jej urządzeniami grzewczymi zasilanymi gazem	P	430 000
Zakład Rolno – Produkcyjny Augustyn Długoń	Modernizacja kotłowni węglowej na gazowo – olejową w Zakładzie Masarskim w Łęgu Tanowskim	P	350 000
Polskie Projekty Inwestycyjne S.A. w Krakowie	Modernizacja kotłowni węglowej na gazową – ul. Św. Gertrudy 6 w Krakowie	P	242 000
Miasto Tarnów	Modernizacja kotłowni węglowej na gazową w Bursie Międzyszkolnej ul. Św. Anny 1	P	166 775
Spółdzielnia Mieszkaniowa	Modernizacja systemu grzewczego z kotłowni węglowej na indywidualne ogrzewanie gazowe	P	148 500
Powiat Dąbrowa Tarnowska	Modernizacja kotłowni węglowej na gazową w L.O. w Dąbrowie Tarnowskiej	D	81 800

* D – dotacja, P – pożyczka

Źródło: oprac. własne na podstawie danych WFOŚiGW w Krakowie

Ponadto w 2001 roku Fundusz przyznał między innymi środki na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych (prenumerata czasopism dla szkół, radiowe i telewizyjne programy edukacyjne, konkursy),
- monitoring środowiska (systemy kontrolno-pomiarowe stanu środowiska),
- opracowania dokumentacyjne (plany ochrony rezerwatów, programy ochrony środowiska, studia badawcze, mapy),
- zakup sprzętu do likwidacji nadzwyczajnych zagrożeń środowiska,
- ochronę przeciwpowodziową (modernizacja wałów),
- pielęgnację zabytkowych drzewostanów oraz zalesienia nieużytków,
- profilaktykę zdrowotną oraz wypoczynek dzieci z obszarów ekologicznie zagrożonych.

1.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych jest funduszem celowym, który tworzy się głównie z należności i opłat rocznych związanych z wyłączeniem gruntów z produkcji rolniczej. Działa na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. Dzieli się na terenowy i centralny. Fundusz centralny tworzy się z 20% dochodów funduszu terenowego i dysponuje nim Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Środkami funduszu terenowego dysponuje samorząd województwa. Celem funduszu jest ochrona, rekultywacja i poprawa jakości gruntów rolnych. Głównie środki te przeznacza się, zgodnie z w.w. ustawą, na:

- budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych,

- budowę i renowację zbiorników służących małej retencji,
- zakup sprzętu pomiarowego i informatycznego oraz oprogramowania niezbędnego do zakładania i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rolnych.

W 2001 r. środki FOGR zostały spożytkowane na poprawę jakości sieci dróg dojazdowych do pól w całym województwie oraz zabezpieczenie przed zalewaniem gruntów uprawnych poprzez renowację i budowę zbiorników retencyjnych. Wydatkowano również środki na zakup sprzętu informatycznego oraz oprogramowania niezbędnego do zakładania i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rolnych. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 166. **Zadania finansowane z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych w roku 2001**

Lp.	Wyszczególnienie	1999	2000	2001
I	Stan funduszu na początek roku	1 263 151	1 796 474	1 557 925
II	Przychody	4 171 989	4 380 858	6 395 477
1.	Przelewy z Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych	1 050 000	1 000 000	1 320 000
2.	Przychody własne	3 121 989	3 380 858	5 075 477
	-w tym: – wpływy z opłat za wyłączanie gruntów rolnych z produkcji rolniczej	2 938 996	3 038 176	4 711 367
	– odsetki bankowe	182 186	342 682	364 110
III	Wydatki	3 638 666	4 619 407	5 311 886
1.	Wydatki bieżące	3 609 771	4 554 330	5 145 957
	w tym : przelewy na Centralny Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	590 747	590 747	871 098
	rekultywacja i zagospodarowanie gruntów, budowa i modernizacja dróg rolniczych	3 017 466	3 958 242	4 270 748
	Opłaty komornicze, koszty obsługi rachunku bankowego	1 558	5 341	4 113
2.	Wydatki inwestycyjne	28 895	65 077	165 930
	wydatki zgodnie z art. 25 pkt.11 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych na potrzeby Urzędu Marszałkowskiego		38 383,64	56 394
	wydatki zgodnie z art. 25 pkt.11 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych na potrzeby jednostek samorządowych		26 693,52	109 536
IV	Stan funduszu na koniec roku	1 796 474	1 557 925	2 641 516

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu województwa małopolskiego za rok 1999,2000,2001

1.3. Wojewódzki Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym

Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym utworzony został na podstawie ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo Geodezyjne i Kartograficzne. Dzieli się on na fundusz centralny, wojewódzkie i powiatowe. Fundusz wojewódzki zarządzany jest przez samorząd województwa.

Przychody Wojewódzkiego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym obejmują: wpłaty z funduszy powiatowych w wysokości 10% ich wpływów, wpływy ze sprzedaży map oraz innych materiałów i informacji z zasobów wojewódzkich, opłaty za czynno-

ści związane z prowadzeniem tych zasobów oraz opcjonalnie dotacje z funduszu centralnego.

Do przychodów formalnie zalicza się także wpłaty z funduszy powiatowych na rzecz funduszu centralnego – także w wysokości 10% ich wpływów. Kwota ta stanowi jednocześnie jedną z pozycji rozchodu funduszu wojewódzkiego. Głównymi pozycjami rozchodów funduszu są wydatki związane z aktualizacją i utrzymywaniem państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego. W przeważającej części są to koszty ponoszone w związku z wydawaniem oraz aktualizacją map topograficznych i tematycznych.

Tabela nr 167. **Wojewódzki Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym w latach 1999-2001 (w tys. zł)**

Lp.	Wyszczególnienie	1999	2000	2001
I	Stan funduszu na początek roku	352 893	866 867	2 495 369
II	Przychody	632 477	4 165 473	2 820 303
1	Przelewy z PFGZGiK i CFGZGiK	300 000	3 866 547	2 431 010
2	Dochody własne	332 477	298 926	389 196
	Wpływy ze sprzedaży map oraz innych materiałów informacyjnych zasobu wojewódzkiego i wpływy z usług i opłat za udostępnienie z zasobu	282 174	66 067	115 853
	Odsetki	50 303	232 837	273 343
	Opłaty za upomnienia, wpływy do wyjaśnienia	0	22	88
	Inne zwiększenia	186 965	73 172	-
III	Wydatki	305 439	2 540 503	3 131 564
1	Wydatki bieżące	300 440	2 540 503	3 105 877
	Dotacje (nieinwestycyjne) na fundusze powiatowe		200 000	200 000
	Zakup drobnego sprzętu i wyposażenia	2 273	69 316	58 718
	Aktualizacja i modernizacja zasobu geodezyjno-kartograficznego i techniczna obsługa zasobu geodezyjno-kartograficznego	264893	304 134	1 717 730
	Przelewy	33 248	1 967 053	1 129 429
	Przelewy na CFZGiK	0	1 959 278	1 129 429
	zwroty do starostw	0	7 775	0
2	Wydatki inwestycyjne	4 999	0	25 687
	Zakup sprzętu komputerowego, amortyzacja środków trwałych	4 999	0	25 687
	Inne zmniejszenia	26	69 640	-
IV	Stan funduszu na koniec roku	866 867	2 495 369	2 184 108

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu województwa małopolskiego za rok 1999, 2000, 2001

Szczegółowa analiza przychodów i wydatków w 2001 r

Przychody wykonano w 120%.

Wpływy z funduszy powiatowych okazały się o 9% wyższe od planowanych (różnica pomiędzy wpływami w roku 2000 a 2001 wynika ze szczególnej sytuacji w roku 2000 wpłat z lat 1999-2000). Uzyskano dotację z CFGZGiK w wysokości 250 000 zł. Przychody własne ze

sprzedaży osiągnięto 16% wyższe od zaplanowanych. Osiągnięto ponad 273 tys. zł wpływów z odsetek bankowych, które nie są planowane. Spowodowało to blisko czterokrotnie większe wykonanie przychodów własnych ogółem.

Wydatki bieżące wykonano w 72 %.

Wydatki bieżące	
Dotacja na fundusze powiatowe	3 105 877
Dotacja na fundusze powiatowe	200 000
Przelewy z funduszy powiatowych na fundusz centralny	1 090 509
Przelewy z funduszu wojewódzkiego na fundusz centralny	38 920
Obsługa techniczna ośrodka dokumentacji	1 200
Zakup map przeznaczonych do sprzedaży, podzespołów komputerowych, materiałów eksploatacyjnych do plotera oraz płyt CD	58 718
Wykonanie map topograficznych w skali 1:10 000	995 670
Wykonanie ujednoczenia map sozologicznych	345 500
Wykonanie mapy klas bonitacyjnych	48 009
Wykonanie fotomap	5115
Udział w targach, konferencjach, szkoleniach, reklama	7 158
Czynsz za wynajęcie magazynu dla ośrodka dokumentacji, sal konferencyjnych	14 852
Obsługa techniczna ośrodka dokumentacji	21 901
Inne w tym: opłaty pocztowe, bankowe, skanowanie, wykonanie odbitek ozalidowych	8 130
Opracowanie Komputerowego Atlasu Województwa Małopolskiego	270 195

Mniejsza od planowanej realizacja wydatków bieżących wynika głównie z niższych w ubiegłym roku cen na opracowanie nowych arkuszy map topograficznych w skali 1:10 000 oraz ustalenie terminów płatności ostatnich etapów na rok 2002.

Ponadto zamówiono druk map o wartości ok. 200 000 zł i zakupiono mapy o wartości ponad 20 tys. zł. nie ponosząc wydatków a koszty.

Wydatki inwestycyjne wykonano w 13%. – jest to amortyzacja posiadanego sprzętu i oprogramowania. Poniesiono koszty na kwotę 100 075 zł dokonując zakupu plotera, stacji graficznej oraz oprogramowania.

Wysoki stan środków obrotowych funduszu na koniec roku wynika z osiągnięcia wysokich przychodów, ustalenia terminów płatności ostatnich etapów wykonania map topograficznych w 2002 r., mniejszych wydatków niż zaplanowano oraz stanu magazynu i środków trwałych (681 759 zł).

1.4. Fundusz Pracy

Fundusz Pracy (FP) jest państwowym funduszem celowym, utworzonym w styczniu 1990 r. jako podstawowy instrument łagodzenia skutków bezrobocia. Dysponentem środków Funduszu Pracy był Prezes Krajowego Urzędu Pracy, a od 01.04.2002 r. Minister Pracy i Polityki Społecznej. Środki FP są przeznaczone na finansowanie wydatków:

- obligatoryjnych (formy pasywne – zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia przedemerytalne)

- fakultatywnych (aktywne programy przeciwdziałania bezrobociu).

Polityka gospodarowania środkami Funduszu Pracy w latach 1990-2001 ulegała zmianom, wynikającym głównie z wdrażania nowych rozwiązań oraz metod łagodzenia skutków i zwalczania bezrobocia. Wpływ na to miały również procesy transformacji gospodarczej, sytuacja finansowa budżetu państwa oraz reforma administracyjna państwa.

W latach 1999-2001 wydatki małopolskich urzędów pracy kształtowały się następująco:

- w roku 1999 – 259 657,2 tys. zł,
- w roku 2000 – 377 554,7 tys. zł.
- w roku 2001 499 792,2 tys. zł

W ogólnej sumie wydatków zdecydowanie przeważały wydatki na cele obligatoryjne stanowiąc od prawie 79% w 1999 r. do 92% w 2001 r.

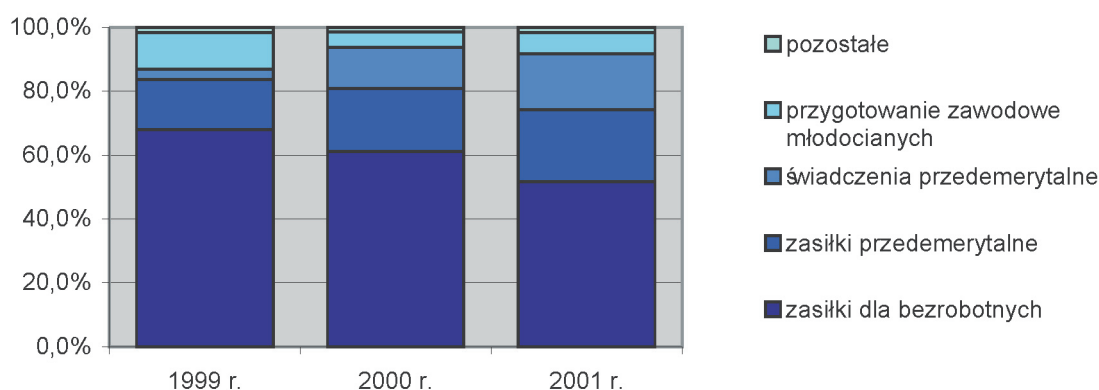
Tabela nr 168. **Wydatki małopolskich urzędów pracy na zadania obligatoryjne w latach 1999-2001**

Wydatki z FP	Kwota	Udział	Kwota	Udział	Kwota	Udział	Dynamika	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	01/99	01/00
	I - XII 1999r.		I - XII 2000r.		I - XII 2001r.			
Wydatki ogółem	259 657,2	100	377 554,7	100	499 792,2	100	192,5	132,4
Wydatki obligatoryjne	204 772,7	78,8	340 143,0	90,1	461 387,7	92,3	225,4	135,6
Zasiłki dla bezrobotnych	139 048,1	53,6	207 970,5	55,1	238 125,4	47,6	171,3	114,5
Zasiłki przedemerytalne	32 380,7	12,5	66 982,6	17,7	104 329,2	20,9	322,2	155,8
Świadczenia przedemerytalne	6 532,6	2,5	43 645,4	11,6	80 843,3	16,2	1237,5	185,2
Przygotowanie zawodowe młodocianych, dodatki opiekunów	23 469,4	9,0	16 846,9	4,5	30 477,3	6,1	129,9	180,9
Pozostałe	3 341,9	1,3	4 697,6	1,2	7 612,5	1,5	227,8	162,1

Źródło: opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Wykres nr 61. Wydatki obligatoryjne małopolskich urzędów pracy w latach 1999-2001

Źródło: opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

W okresie 1999 – 2001 wydatki obligatoryjne wzrosły o 136%, przy czym w największym stopniu, bo prawie 5-krotnie, zwiększyły się wydatki na zasiłki i świadczenia przedemerytalne. Rósł zarówno poziom wydatków na te cele, a także ich udział w wydatkach ogółem z 15,% do 37,1%. Związane to było ze wzrostem liczby osób znajdujących się w rejestrach urzędów pracy, uprawnionych do pobierania tych świadczeń. Osoby te w pierwszej kolejności były zwalniane przez zakłady w przypadku redukcji zatrudnienia. W stosunku do lat poprzednich wystąpiły również duże zwiększenia w kwotach wypłacanych zasiłków dla bezrobotnych – łącznie o 71,3%. To z kolei było wynikiem wzrostu liczby zarejestrowanych bezrobotnych, w tym również grupy osób z uprawnieniami do pobierania zasiłku dla bezrobotnych. W tym przypadku wzrost cechował się mniejszą dynamiką, dlatego w 2001 r. w stosunku do 2000 r. udział tej grupy wydatków w wydatkach ogółem nieznacznie się zmniejszył z 55,1% do 47,6%.

Tabela nr 169. Wydatki małopolskich urzędów pracy na zadania fakultatywne w latach 1999-2001

Wydatki z FP	Kwota	Udział	Kwota	Udział	Kwota	Udział	Dynamika	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %		
	I - XII 1999r.		I - XII 2000r.		I - XII 2001r.		01/99	01/00
Wydatki ogółem	259 657,2	100	377 554,7	100	499 792,2	100	192,5	132,4
Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu	54 884,5	21,1	37 411,7	9,9	38 404,5	7,7	70,0	102,7

Zdecydowanie natomiast malał udział w wydatkach z Funduszu Pracy finansowania przeznaczonego na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu (21,1% - 1999 r., 9,9% 2000 r., - 7,7% – 2001 r.)

Wszystko wskazuje więc na to, że od 3 lat powiatowe urzędy pracy finansowały przede wszystkim działania obligatoryjne, natomiast formy aktywne z braku środków ulegały stopniowemu zawężaniu.

Środki Funduszu Pracy przeznaczone na realizację aktywnych programów rynku pracy.

W latach 1998-1999 decyzją Krajowego Urzędu Pracy cały System Urzędów Pracy został objęty jednolitym systemem kontraktowania zadań finansowanych ze środków Funduszu Pracy. Uznano bowiem, że kontrakty zadaniowe sprzyjają zwiększaniu skuteczności zatrudnieniowej i ekonomicznej działań urzędów pracy.

Polityka przeciwdziałania bezrobociu w Małopolsce realizowana była w 1999 roku w oparciu o założenia programowe określone przez Krajowy Urząd Pracy oraz ustalane na ich podstawie lokalne cele i priorytety dla województwa małopolskiego. Podstawą realizacji zadań rzeczowo – finansowych urzędów pracy w 1999 r. był natomiast Kontrakt Zadaniowy zawarty pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy w Krakowie i Krajowym Urzędem Pracy w Warszawie oraz Karty Zadań i Efektów stanowiące plan wykonania aktywnych programów rynku pracy przez powiatowe urzędy pracy. Tak więc przepływ środków FP odbywał się na drodze: KUP – WUP – PUP. Oprócz środków kontraktowych urzędy pracy miały do dyspozycji dodatkową kwotę – tzw. środki pozakontraktowe – na realizację programów zgłoszonych przez poszczególne powiatowe urzędy pracy, mające na celu aktywizację bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich.

W roku 2000 wraz z przejściem przez samorządy wojewódzkie i powiatowe zadań związanych z polityką rynku pracy oraz przeciwdziałaniem i łagodzeniem skutków bezrobocia, zmieniła się droga przepływu środków Funduszu Pracy, procedura przyznawania oraz zasady ich podziału. Przepływ środków FP odbywał się wyłącznie na drodze KUP – Powiat, z pominięciem samorządu wojewódzkiego. Samorządy województw nie uczestniczyły w podziale środków Funduszu Pracy na aktywne programy realizowane przez powiaty i nie otrzymały części środków na realizację programów wojewódzkich.

W roku 2000 rezerwa budżetowa przeznaczona na realizację subsydiowanych programów rynku pracy została podzielona na dwie kategorie:

- 50% tej rezerwy podzielono na powiaty wg parametrów algorytmu,
- pozostałe 50% przeznaczono na tzw. kontrakty, czyli programy opracowane przez powiaty.

W 2001 r. sytuacja wyglądała podobnie, z tym że inne były proporcje podziału środków:

- 80% - stanowiły kwoty obliczone wg algorytmu,
- 20% środki przeznaczone na kontrakty.

Całkowite limity środków FP na aktywne programy rynku pracy na lata 1999 i 2001 dla Małopolski wynosiły:

w 1999 r. – 58 043 767 zł, w tym na:

- zobowiązania naturalne tj. umowy rozpoczęte wcześniej i kontynuowane w 1999 r.
20 746 381 zł

w 2000 r. – 55 246 710 zł, w tym na:

- zobowiązania naturalne tj. umowy rozpoczęte wcześniej i kontynuowane w 2000 r.
13 918 982 zł

w 2001 r. – 47 910 696 zł, w tym na:

- zobowiązania naturalne tj. umowy rozpoczęte wcześniej i kontynuowane w 2001 r.
9 786 101,99 zł;

– zaległości powstałe w 2000 r. tj. umowy zakończone, ale nie uregulowane z powodu nie przekazania przez KUP całości środków – 7 486 079,11 zł.

Tabela nr 170. **Limity środków z Funduszu Pracy przyznanym powiatom Małopolski na realizację zadań w 1999 i 2001 r. (w zł.)**

Wyszczególnienie	Limit środków pieniężnych na realizację zadań w roku 1999	Limit środków pieniężnych na realizację zadań w roku 2000	Limit środków pieniężnych na realizację zadań w roku 2001	Dynamika zmian w %	
				01/99	01/00
PUP Bochnia	1 740 920,00	1 433 499,00	1 660 038,00	95,4	115,8
PUP Brzesko	2 342 310,00	2 291 312,00	1 610 860,00	68,8	70,3
PUP Chrzanów	2 839 730,00	1 891 541,58	1 677 600,00	59,1	88,7
PUP Dąbrowa Tarnowska	3 401 199,00	2 585 277,46	2 047 111,33	60,2	79,2
PUP Gorlice	3 454 090,00	4 390 579,00	3 112 121,00	90,1	70,9
GUP Kraków	X	3 679 167,00	4 346 361,00	X	118,1
UPP Kraków	X	1 691 853,00	2 179 800,00	X	128,8
PUP Kraków*	6 531 524,02	5 371 020,00	6 526 161,00	99,9	121,5
PUP Limanowa	2 963 243,00	3 421 425,00	3 284 656,00	110,8	96,0
PUP Miechów	1 683 694,00	1 182 740,00	842 000,00	50,0	71,2
PUP Myślenice	1 936 582,00	1 498 368,26	1 508 572,30	77,9	100,7
PUP Nowy Sącz	8 318 900,00	10 279 090,00	7 330 175,00	88,1	71,3
PUP Nowy Targ	2 667 455,00	2 294 423,10	2 021 840,00	75,8	88,1
PUP Olkusz	3 767 911,00	3 899 493,05	3 109 400,00	82,5	79,7
PUP Oświęcim	3 278 019,35	2 933 962,00	2 543 699,00	77,6	86,7
PUP Proszowice	985 949,00	842 289,00	603 800,00	61,2	71,7
PUP Sucha Beskidzka	1 921 057,00	1 796 077,00	1 023 424,00	53,3	57,0
PUP Tarnów	5 821 315,00	4 963 602,00	4 709 911,00	80,9	94,9
PUP Wadowice	2 438 652,00	2 127 759,00	2 664 804,00	109,3	125,2
PUP Wieliczka	1 099 584,00	1 156 812,76	1 091 683,22	99,3	94,4
PUP Zakopane	851 633,00	887 440,00	542 840,00	63,7	61,2
RAZEM PUP-y	58 043 767,37	55 246 710,21	47 910 695,85	82,5	86,7

* PUP Kraków przed podziałem na Grodzki Urząd Pracy i Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego w lutym 2000 r.

Źródło: opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Porównanie łącznej sumy środków przeznaczonych na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu pozostających w dyspozycji małopolskich urzędów w 2001 r. oraz w poprzednich latach wskazuje na występowanie tendencji spadkowej. W stosunku do 1999 r. ogólna kwota uległa zmniejszeniu o 17,5%, natomiast w stosunku do wielkości, jakimi urzędy dysponowały w 2000 r. - o 13,3%.

W 2001 r. powiatowe urzędy pracy podpisały umowy na realizację form aktywnego prze-

ciwdziałania bezrobociu na łączną kwotę - 23 986 901,94 zł, czyli w wysokości 78,3% zaplanowanych na te działania środków finansowych.

W porównaniu do lat ubiegłych zaangażowanie środków na aktywne przeciwdziałanie bezrobociu było o około 35% niższe. Różnice w wielkości środków zaangażowanych w poszczególne formy aktywnych w latach 1999 – 2001 przedstawia poniższa tabela. Spadek dotyczył wszystkich programów z tym, że różne było jego natężenie. Wyjątkiem były jedynie roboty publiczne, na których realizację w 2001 r. skierowano większy strumień środków. Potrzeba uruchomienia tego programu na szerszą skalę wiązała się z koniecznością zapewnienia samorządom gminnym możliwości taniego finansowania prac przy usuwaniu skutków po powodzi, która dotknęła w sierpniu większość powiatów województwa.

Tabela nr 171. **Środki Funduszu Pracy zaangażowane w realizację aktywnych programów rynku pracy rozpoczynanych w 1999, 2000 i 2001 r. (bez zobowiązań przechodzących z roku poprzedniego)**

Formy aktywne	Środki z FP zaangażowane w nowe umowy			Dynamika zmian		
	1999	2000	2001	00/99	01/00	01/99
Szkolenia	5 907 338,00	4 270 558,18	2 278 961,42	72,3	53,4	38,6
Umowy absolwenckie	4 698 646,00	4 026 989,90	1 745 026,47	85,7	43,3	37,1
Stáže absolwenckie	4 850 533,87	7 608 504,00	4 584 008,07	156,9	60,2	94,5
Roboty publiczne dla absolwentów	28 826,00	46 557,00	1 061,00	161,5	2,3	3,7
Prace interwencyjne	7 186 302,20	9 404 941,60	4 095 311,56	130,9	43,5	57,0
Roboty publiczne	4 665 659,95	4 989 552,60	7 544 447,22	106,9	151,2	161,7
Pożyczki dla bezrobotnych	6 635 235,00	4 828 185,00	3 072 340,00	72,8	63,6	46,3
Pożyczki dla pracodawców	523 214,00	269 000,00	146 000,00	51,4	54,3	27,9
Programy specjalne	2 711 203,35	898 090,00	386 804,20	33,1	43,1	14,3
Inne	0,00	204 212,00	132 942,00	X	65,1	X
Razem	37 206 958,37	36 546 590,28	23 986 901,94	98,2	66,6	65,4

Źródło: opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

1.5. Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP)

W 2001 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie w imieniu Marszałka Województwa rozpoznał 266 wniosków, złożonych bezpośrednio do Marszałka lub za pośrednictwem właściwych Biur Terenowych Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w Krakowie, Nowym Sączu i Tarnowie. Z liczby tej:

- 15 wniosków dotyczyło wypłaty jednorazowego świadczenia wraz z pożyczką na ubezpieczenie społeczne w związku z przejściowymi trudnościami finansowymi pracodawcy. Na ich podstawie do końca 2001 r. Rada Funduszu podjęła 11 uchwał,
- 218 wniosków wiązało się ze sporządzeniem zawiadomień o odmowie wypłaty w całości

lub w części świadczenia pracowniczego należnego od niewypłacalnego pracodawcy wraz z uzasadnieniem,

- 33 wnioski dotyczyły prolongaty zwrotu wypłaconych świadczeń lub częściowego bądź całkowitego ich umorzenia. Na ich podstawie do końca 2001 r. Rada Funduszu podjęła 30 uchwał.

Po otrzymaniu uchwał Rady FGŚP Marszałek zarządził:

- wypłatę kwoty 2.677.108,69 zł dla 1 504 osób w związku z przejściowymi trudnościami finansowymi pracodawców
- prolongatę zwrotu wypłaconych świadczeń na łączną kwotę 22.538.803,62 zł
- umorzenie częściowe lub całkowite wypłaconych świadczeń na łączną kwotę 341.372,75 zł.

2. PROGRAMY POMOCOWE

W 2001 roku podmioty z terenu województwa małopolskiego mogły korzystać z ze środków pomocowych Unii Europejskiej w ramach programów Phare CBC – Program Współpracy Przygranicznej Polska-Słowacja oraz Phare Odbudowa 2001.

Do Programu Współpracy Przygranicznej Phare, Polska – Słowacja, którego łączny budżet wynosi 4 mln euro, zostały złożone 4 wnioski. W wyniku dokonanej weryfikacji, do dofinansowania został zakwalifikowany jeden projekt z województwa małopolskiego. Projekt ten dotyczy przebudowy odcinków drogi wojewódzkiej Nr 981 Moszczenica – Gorlice – Konieczna – granica państwa. Całkowita wartość projektu wynosi 6,93 mln euro, z czego 2 mln będą pochodzić z programu Phare. Jednocześnie trwały przygotowania do uruchomienia Funduszu Małych Grantów, którego zadaniem jest wspieranie inicjatyw samorządów terytorialnych oraz organizacji pozarządowych mających na celu rozwijanie współpracy transgranicznej. Nabór projektów przez biura euroregionów prowadzony będzie w 2002 roku.

Program Phare ODBUDOWA 2001 miał na celu odbudowę strat powodziowych, która wystąpiła w Polsce w lipcu i sierpniu w 2001 roku. Program realizowany był na terenie 3 województw najbardziej poszkodowanych w wyniku powodzi, tj. małopolskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego. Całość kwoty przeznaczonej na realizację programu podzielona została pomiędzy te 3 województwa wg proporcji poniesionych i zweryfikowanych strat powodziowych. Z ogólnej kwoty 15 mln EURO Małopolska otrzymała 6,1 mln EURO. Zgodnie z założeniami Programu środki zostały wydatkowane na zadania z dziedziny odbudowy infrastruktury lokalnej (63% dostępnych środków) i odbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej (37% środków).

Uprawnieni beneficjenci, czyli gminy i powiaty „powodziowe”, złożyli łącznie 516 wniosków na ogólną kwotę 50 803 543 EURO, z czego wnioskowana kwota z Programu Phare wyniosła 45 092 385 EURO. Zdecydowanie przeważały wnioski o dofinansowanie zadań z zakresu usuwania skutków powodzi – 472.

Wyboru projektów do dofinansowania dokonał Regionalny Komitet ds. Wyboru Projektów zgodnie z jednolitymi kryteriami zaakceptowanymi przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej. Zgodnie z jego decyzją dofinansowanie uzyskało 40 zadań, z czego 28 dotyczyło odbudowy skutków powodzi, w tym 3 zadania dotyczyły dróg wojewódzkich, 5 zadań infrastruktury powiatowej i 20 zadań z zakresu infrastruktury gminnej, a 12 dotyczyło odbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej.

Przy wsparciu Samorządu Województwa Małopolskiego, cztery organizacje pozarządowe złożyły wnioski o dofinansowanie w ramach programu ACCESS Makroprojekty. Akceptację Komisji Europejskiej uzyskał projekt „Zwiększona szansa na integrację dla osób niepełnosprawnych w mniej uprzywilejowanych częściach Województwa Małopolskiego” złożony przez Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych z Tymbarku, którego wsparcie finansowe Unii Europejskiej wyniosło 156 tys. Euro. Realizacja projektu rozpoczęła się w październiku 2001 roku.

W ramach programu rozwoju instytucjonalnego, Województwo Małopolskie podpisało 10 października 2001 roku umowę twinningową „Wzmacnianie administracji odpowiedzialnej za politykę regionalną” z regionem Comunidad de Madrid. Ogólne cele projektu to adaptacja struktur administracyjnych, budżetowych i instytucjonalnych w kontekście przyszłego uczestnictwa Małopolski w polityce spójności społeczno-gospodarczej UE, przygotowanie administracji regionalnej do korzystania z unijnych programów przedakcesyjnych i strukturalnych, opracowanie Regionalnego Programu Operacyjnego Celu 1. Czas trwania projektu wynosi 18 miesięcy, a jego budżet jest równy 636 363 euro.

W województwie małopolskim realizowany jest Program Banku Światowego „Aktywizacja Obszarów Wiejskich”, który został przygotowany przez Misję Banku Światowego w Polsce na wniosek Rządu RP. Program jest realizowany w latach 2000 – 2004 r. Celem Programu jest zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia na obszarach wiejskich; wsparcie procesu umacniania samorządów i rozwoju regionalnego; pomoc w budowaniu potencjału instytucjonalnego niezbędnego do uzyskania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy Unii Europejskiej. Program obejmuje:

- Komponent A – Mikropożyczki (10,4 % kwoty kredytu) - realizowany będzie przez realizatorów usług, którzy zobowiązani będą do dostarczenia: dotacji dla osób bezrobotnych rozpoczynających działalność gospodarczą, mikropożyczek nowopowstałym i istniejącym mikroprzedsiębiorstwom, szkoleń i doradztwa dla nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw stworzonych w ramach komponentu. Budżet Programu Mikropożyczkowego wynosi 3 240 000 Euro.
- Komponent B-1 – Program Przekwalifikowań/Reorientacji
Celem Komponentu jest pomoc osobom bezrobotnym oraz znajdującym się w trudnej sytuacji ekonomicznej mieszkańcom obszarów wiejskich w podniesieniu własnych kwalifikacji, w znalezieniu zatrudnienia i dostosowaniu kwalifikacji do wymagań lokalnych rynków pracy poprzez m.in. poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy, szkolenia zawodowe, wsparcie dla okresowego zatrudnienia przez gminę, obsługę małych przedsiębiorstw, inkubatory przedsiębiorczości, lokalne inicjatywy planowania rozwoju gospodarczego. W ramach tego realizowane będą także badania rynku gospodarczego i rynku pracy
- Komponent B-2 – Edukacja (11,1 % kwoty kredytu), którego celem jest podniesienie efektywności systemu edukacyjnego oraz poziomu przygotowania absolwentów szkół podstawowych i gimnazjów (z uwzględnieniem szkół specjalnych) w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich poprzez poprawę jakości procesu nauczania oraz lepsze wykorzystanie zasobów edukacyjnych. Wielkość dotacji dla Województwa Małopolskiego wynosi 2 122 000 euro. Podzielona ona została na następujące zadania:
  - rozbudowę, remonty oraz modernizację budynków szkolnych (24 % środków)
  - remonty i wyposażenie świetlic (9 % środków)

- szkolenia dla nauczycieli i dyrektorów szkół (29 % środków)
- szkolenia informatyczne dla nauczycieli i dyrektorów szkół (12 % środków)
- zakup środków dydaktycznych (21 % środków)
- zakup oprogramowania komputerowego (5 % środków).

W roku 2001 Regionalny Komitet Sterujący Województwa Małopolskiego przyznał dofinansowanie z PAOW projektom z zakresu remontów obiektów szkolnych oraz remontów i wyposażenia świetlic. Na realizację części remontowo-inwestycyjnej w zakresie budynków szkolnych i świetlic w płynęło ogółem 219 wniosków, z czego pozytywnie zweryfikowano 205. W zakresie obiektów szkolnych dofinansowanie uzyskało 12 zadań, natomiast z zakresu remontów i wyposażenia świetlic, obejmującej dotacja została przyznana 10 inwestycjom. W wyniku przeprowadzonych w 2001 r. przez beneficjentów procedur przetargowych powstały oszczędności, które pozwoliły na przyznanie dofinansowania dla dalszych dwóch wniosków.

- Komponent B-3 (8,4 % kwoty kredytu) – Budowanie Potencjału Instytucjonalnego Administracji Lokalnej i Regionalnej ma na celu zwiększenie skuteczności oraz wydajności lokalnych i regionalnych organów administracji samorządowej (gminy, powiaty, województwa).
- Komponent C – Infrastruktura wiejska (47,4 % kwoty kredytu), którego celem jest poprawa stanu infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich w zakresie: wodociągów wiejskich, kanalizacji wsi, systemów gospodarki odpadami stałymi, dróg gminnych, dróg powiatowych. Wielkość dotacji dla Województwa Małopolskiego na realizację tego komponentu wynosi 3.988.000 Euro. W wyniku naboru projektów wpłynęło ogółem 219 projektów, z czego pozytywnie zweryfikowano 198. Regionalny Komitet Sterujący zaakceptował do dofinansowania 40 projektów. Podział w poszczególnych kategoriach zadań rekomendowanych do dofinansowania przedstawiała się następująco:
  - wnioski drogowe stanowiły 47 % - 18 projektów,
  - wnioski kanalizacyjne stanowiły 39,4 % – 12 projektów,
  - wnioski wodociągowe stanowiły 13,6 % – 10 projektów.

W wyniku przeprowadzonych w 2001 r. przez beneficjentów przetargów powstały oszczędności, które pozwoliły na przyznanie dofinansowania wnioskowi zgodnie z kolejnością przyjętych wcześniej list rezerwowych w poszczególnych kategoriach inwestycji. Przyznano dofinansowanie dla dalszych pięciu projektów drogowych, sześciu z zakresu infrastruktury kanalizacyjnej oraz dla trzech dotyczących infrastruktury wodociągowej.

IV. INWESTYCJE ZAGRANICZNE

1.1. Napływ kapitału

W latach 1996-2001 napływ kapitału zagranicznego do województwa małopolskiego ustabilizował się na poziomie zbliżonym do 0,6 mld USD rocznie. Wartość inwestycji była znacząco większa jedynie w 1999 r. (0,9 mld USD), przede wszystkim za sprawą prywatyzacji Banku Przemysłowo-Handlowego. Łączna wartość zagranicznych inwestycji bezpośrednich zrealizowanych w Małopolsce w latach 1989-2001 przekracza 4,2 mld USD. W samym 2001 r. inwestycje zagraniczne w regionie małopolskim osiągnęły wartość 589 mln USD.

W świetle danych Państwowej Agencji Inwestycji Zagranicznych bezwzględna wielkość inwestycji zagranicznych stawia województwo małopolskie na czwartym miejscu w kraju (6,4% kapitału zagranicznego, jaki napłynął do Polski), po mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Niższa jest pozycja regionu pod względem wartości nakładów na jednego mieszkańca (siódme miejsce).

Maleje rola wielkich prywatyzacji przedsiębiorstw stanowiących własność Skarbu Państwa, rośnie natomiast znaczenie dodatkowych nakładów realizowanych w firmach z udziałem zagranicznym oraz inwestycji w obiekty budowane od podstaw (greenfield). Te ostatnie pochłonęły ponad połowę kapitału zainwestowanego w regionie w 2001 r. W całym okresie 1989-2001 udział inwestycji greenfield wyniósł 1/3 nakładów inwestorów zagranicznych (1,4 mld USD).

Prawie połowa całości inwestycji na terenie województwa skupia się w przemyśle (47%), a kolejne 31% w pośrednictwie finansowym. Na handel przypada 12% kapitału, a 9% na pozostałe usługi. W roku 2001 wzrósł w stosunku do lat poprzednich udział nakładów na handel, obsługę nieruchomości, wynajem i działalność związaną z prowadzeniem interesów, hotele i restauracje oraz działalność związaną z rekreacją, kulturą i sportem, zmalały natomiast przede wszystkim inwestycje w sektorze finansowym.

Inwestycje w handlu, hotelach i restauracjach oraz usługach związanych z rekreacją i kulturą charakteryzuje przewaga nakładów na obiekty budowane od podstaw, w pozostałych działalnościach przeważają inwestycje w istniejące wcześniej zakłady i placówki.

1.2. Struktura inwestycji

W porównaniu ze strukturą inwestycji zagranicznych dla całej Polski relatywnie wyższe są w Małopolsce nakłady na przetwórstwo przemysłowe, pośrednictwo finansowe, hotele i restauracje oraz obsługę nieruchomości i firm. Inwestycje w handel są zbliżone do średniej krajowej. Region małopolski przyciągnął natomiast względnie mniejszy kapitał niż przeciętnie w kraju do transportu i łączności oraz działalności komunalnej i związanej z rekreacją i kulturą.

Na terenie województwa małopolskiego zarejestrowanych było ponad 2200 spółek z udziałem zagranicznym, działały ponadto podmioty zagraniczne, których siedziba znajdowała się poza granicami województwa. Przeprowadzone badania pozwoliły zidentyfikować 170 inwestorów zagranicznych, których nakłady kapitałowe w Małopolsce przekroczyły wartość 1 mln USD. Aż 64 podmioty zagraniczne zainwestowały w regionie co najmniej 10 mln USD, w tym siedemnaście 50 mln USD i więcej, a siedem ponad 100 mln USD.

1.3. Główni inwestorzy

Najliczniejsi duzi i bardzo duzi inwestorzy pojawili się w działalności przemysłowej. Na czoło wysuwa się w tym gronie zdecydowanie Philip Morris, inwestujący w modernizację zakładów tytoniowych. Inne wielkie inwestycje produkcyjne dotyczą zakładów farmaceutycznych Pliva (kapitał chorwacki), Elektrociepłowni Kraków (Electricité de France), a poza Krakowem browarów Carlsberg Okocim. Największe inwestycje greenfield stanowią w województwie małopolskim przedsięwzięcia amerykańskie: rozlewnia Coca Coli w Staniątkach koło Niepołomic i dwie drukarnie Donnelley w Krakowie. Najnowsza drukarnia Donnelley uruchomiona została na terenie specjalnej strefy ekonomicznej w Nowej Hucie w 2001 r., duże dodatkowe nakłady poniosły również w ostatnim roku amerykański Philip Morris i duński Carlsberg.

Istotną rolę odgrywają zagraniczni inwestorzy w fabrykach artykułów spożywczych m.in. niemiecki Bahlsen w Skawinie (Lajkonik Snacks i Bahlsen Sweet), francuski Pernord Ricard w Wadowicach (Skawa), brytyjsko-holenderski Unilever w zakładach tłuszczowych w Trzebini i szwedzki Lantbrukarnas Ekonomi w zakładach mięsnych w Tarnowie (grupa Sokołów). W 2001 r. mniejszościowy pakiet akcji zakładów cukierniczych Wawel nabył niemiecki Hamester. W Jaworniku koło Myślenic działa fabryka papierosów duńskiej House of Prince. Duże nakłady pochłonęły wytwórnie gazów technicznych amerykańskiego Praxair w Oświęcimiu, francuskiego Air Liquide w Krakowie-Nowej Hucie oraz niemieckiego Linde w Tarnowie i Krakowie. Kraków jest największym centrum zagranicznych inwestycji w działalność poligraficzną w Polsce. Oprócz zakładów Donnelley działają tu drukarnie prasowe Drukpress i Centrum Prasowo-Poligraficzne należące do niemieckiego koncernu Passauer Neue Presse, będącego m.in. wydawcą Gazety Krakowskiej. W zakresie produkcji wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych wyróżniają się holding Biegonice (Vandersanden i Briqueteries de Ploegsteert z Belgii) z cegielniami w Nowym Sączu i Krakowie, zakłady w Woli Rzędzińskiej koło Tarnowa (austriacki Leier), brytyjskie fabryki dachówek Euronit w Olkusz i kostki brukowej Libet w Libiążu, Cementownia Nowa Huta (turecki Rumeli), Vesuvius Skawina Materiały Ogniotrwałe (brytyjski Cookson), Górka Cement w Trzebini (włoski Mapei) oraz Saint Gobain Velimat w Gorlicach (wielon szklany). Ważnymi producentami opakowań metalowych w kraju są amerykańska spółka Can Pack w Brzesku i Krakowie oraz niemiecki White Cap (grupa VIAG) w Niepołomicach, konstrukcje metalowe dostarczają niemiecki H.M.S. (Staco Stapelmann) z Niepołomic i amerykański Saxon z Woli Filipowskiej koło Krzeszowic. Nowymi zakładami firm niemieckich są Ocynkownia Śląsk w Chrzanowie (Seppeler) i Pfaffenhain na terenie strefy ekonomicznej w Krakowie-Nowej Hucie (zamknięcia do drzwi). Mniejszościowych akcjonariuszy amerykańskich posiadają Zakłady Metali Lekkich Kęty, wyroby z aluminium produkują ponadto norweski Norsk Hydro w Chrzanowie i austriacki Benda Lutz w Skawinie. Do Daewoo należy Wytwórnia Silników Wysokoprężnych Andoria w Andrychowie, nowe fabryki części do samochodów wybudowały francuski Valeo w Skawinie i japońska spółka Tokai Rubber Industries (grupa Sumitomo) w Wolbromiu. W produkcji maszyn i aparatury elektrycznej wyróżniają się tarnowska Fabryka Silników Elektrycznych Tamel (brytyjski Invensys), producent elektrod węglowych SGL Carbon w Nowym Sączu (niemiecki Hoechst) oraz francuska fabryka wyłączników Schneider Electric w Bukownie. Termostatyczne zawory grzejnikowe produkują amerykański Valvex w Jordanowie i austriacki Herz w Wieliczce. Akcjonariuszem nowosądeckiego Optimusa, czołowego krajowego producenta komputerów, została w 2001 r. grupa ITI. Największymi producentami w swojej branży są także amerykański International Paper Klucze (higieniczne wyroby z papieru) oraz Unimil w Dobczycach (prezerwatywy) należący do niemieckiego Condomi. Przerób żużla prowadzi w Krakowie spółka Huty im. T. Sendzimira z inwestorami brytyjskimi Słag Recycling.

Zdecydowanie największą zagraniczną inwestycją w województwie pozostaje nabycie Ban-

ku Przemysłowo-Handlowego przez niemiecki Bayerische Hypo- und Vereinsbank. W 2001 r. zakończono fuzję BPH z warszawskim PBK, wynikającą z połączenia się inwestora strategicznego BPH z Bankiem Austria. Duże nakłady pochłonęło również przejęcie Banku Współpracy Regionalnej przez Deutsche Bank i Pierwszego Polsko-Amerykańskiego Banku przez belgijski Fortis (siedziba tego ostatniego przeniesiona została następnie do Warszawy).

Postępuje ekspansja zagranicznych sieci sklepów wielkopowierzchniowych. Do końca 2001 r. powstało w regionie 21 hipermarketów zbudowanych przez firmy z kapitałem zagranicznym, z tego 18 w Krakowie, 2 w Tarnowie i 1 w Nowym Sączu. Największe nakłady zrealizowała niemiecka firma Metro, która w 2001 r. uruchomiła w Krakowie-Nowej Hucie jedno z największych Centrów Handlowych M1 w Polsce o powierzchni 52 tys. m² (Real, Praktiker, Media Markt i Adler). Duże hipermarkety z przewagą sprzedaży żywności uruchomiły w Krakowie francuskie grupy Carrefour i Casino (Geant), brytyjskie Tesco i niemiecki Hit, nieco mniejsze holenderski Ahold (Hypernova) i niemieckie Rewe (Billa). W Nowym Sączu powstał hipermarket Real, w Tarnowie Hypernova i Billa. W stolicy województwa działają ponadto wyspecjalizowane hipermarkety artykułów wyposażenia mieszkań, ogrodów i biur: szwedzka IKEA, amerykańskie Office Depot i Office Centre, niemieckie Tengelmann (OBI) i Metro (Praktiker), francuska Castorama i brytyjski Kingfisher (Nomi), ten ostatni ma również sklepy w Tarnowie i Nowym Sączu. Rozwijają się równocześnie sieci sklepów masowej sprzedaży o mniejszej powierzchni, tj. supermarketów, sklepów dyskontowych i tzw. convenience store. Największą liczbę placówek dyskontowych posiada sieć Biedronka (ponad 30), należąca do portugalskiej firmy Jeronimo Martins, a w drugiej kolejności Plus (Tengelmann). Liczne są sklepy Żabka typu convenience (20), będącej przedsięwzięciem z udziałem amerykańskiego AIG. Konkurencją dla wymienionych firm są sieci supermarketów Albert (grupa Ahold), Savia (Tesco) i austriacki Julius Meinl. Do końca 2001 r. uruchomiono w województwie małopolskim 45 zagranicznych stacji paliw, w tym blisko połowę poza Krakowem. Najwięcej stacji posiada British Petroleum (11), następnie norweski Statoil i szwedzki Preem (po 7) oraz holendersko-brytyjski Shell, który przejął stacje Dea i Texaco. Firmy z udziałem kapitału zagranicznego mają również znaczący udział w rynku hurtowym. Wyróżniają się w tym zakresie hipermarket hurtowy Makro w Krakowie (Metro) oraz sieci Albert firmy Ahold (Wadowice, Szaflary) i Eurocash należące do Jeronimo Martins (Kraków, Nowy Sącz). W Krakowie trwa budowa niemieckiego hipermarketu Selgros. W Nowy Targu znajduje się regionalne centrum dystrybucji gazu płynnego spółki Gaspol, której udziałowcem jest holenderski SHV.

Wartość inwestycji w obsługę nieruchomości i firm uległa w 2001 r. podwojeniu w stosunku do lat poprzednich. Inwestycje te koncentrują się w Krakowie, a najnowszą jest wybudowanie przez spółkę izraelską centrum handlu i rozrywki Kraków Plaza. Wśród wcześniejszych przedsięwzięć wyróżnia się biurowiec przy Rondzie Grzegórzeckim oddany do użytku przez szwedzką spółkę Cracovia Business Center, wśród nowo rozpoczętych inwestycji biurowych Globe Trade Centre przy al. Armii Krajowej i Kraków Business Park w Rząsce. Największe inwestycje biurowe planowane są przez amerykański Tishman Speyer Properties w ramach projektu o nazwie Nowe Miasto. W zakresie prac badawczo-rozwojowych i projektowych warto zwrócić uwagę na uruchomione w Krakowie ośrodki badawcze amerykańskiej firmy samochodowej Delphi i szwajcarskiego-szwedzkiego koncernu ABB, a ponadto centrum projektowe amerykańskiej firmy CH2M HILL i niemiecką firmę Lurgi Bipronaft. Postępuje budowa centrum oprogramowania amerykańskiej Motoroli na terenie Krakowskiego Parku Technologicznego, dużą rolę odgrywają w kraju spółki Grupy Onet.pl z Nowego Sącza (ITI).

Największa europejska firma w dziedzinie usług hotelarskich, francuski Accor, jest mniejszościowym akcjonariuszem Orbisu, do którego należą hotele w Krakowie, Zakopanem i Nowym Sączu. Na początku 2002 r. Accor ukończył budowę nowych hoteli Novotel i Ibis w Kra-

kowie, wcześniej przejął kontrolę nad hotelem Ibis Chopin zbudowanym w pierwszej połowie lat 90. Inna francuska firma Envergure oddała w 2001 r. do użytku hotel Campanile, amerykański Global Hotels Development zakończył budowę hotelu marki Holiday Inn. W trakcie realizacji są kolejne duże hotele o standardzie 4-gwiazdkowym w ścisłym centrum Krakowa – szwedzki Radisson SAS i amerykański Sheraton. Z ożywieniem w zakresie inwestycji hotelarskich kontrastuje stagnacja w dziedzinie sieci zagranicznych restauracji. Najbardziej rozbudowaną siecią w województwie dysponuje McDonald's (15 obiektów, w tym 5 poza Krakowem), znaczącymi również Pizza Hut i Kentucky Fried Chicken.

Na terenie aglomeracji krakowskiej rozwija działalność UPC Telewizja Kablowa (dawniej PTK), która należy do amerykańskiego UIH. W Krakowie i zachodniej części województwa ma miejsce rozbudowa konkurencyjnej względem Telekomunikacji Polskiej sieci telefonii przewodowej przez Netię, której głównym udziałowcem jest szwedzka Telia. W Brzesku i kilkunastu okolicznych gminach działa spółka Telefony Brzeskie, której właścicielem jest Poland Telecom Operators z siedzibą w Amsterdamie.

Zagranicznych właścicieli posiada kilka dużych firm budowlanych: Krakowskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych (portugalska Mota & Companhia), Mostostal Kraków z grupy Budimex (hiszpański Ferrovial), KPIS Cracovia (niemiecki Hochtief), Hydrotrest (szwedzka Skanska) oraz Naftobudowa (amerykański Polimex Cekop).

Od 2000 r. obserwujemy w Małopolsce zaangażowanie inwestorów zagranicznych w działalność rozrywkową, kulturalną i sportową. Amerykańsko-skandynawska spółka United Entertainment otworzyła w Krakowie kompleks Atomic Świat Rozrywki, multikina uruchomiły spółka amerykańskiej firmy UCI Multiplex i ITI oraz izraelska IT International Theatres (Cinema City). Jedno z nich obejmuje trójwymiarowe kino Imax (w obrębie Kraków Plaza). Poważnymi inwestycjami są pola golfowe Royal Kraków Golf & Country Club w Ochmanowie koło Niepołomic i Golf Krakow Valley w Paczółtowicach koło Krzeszowic.

Ponad 2/3 zainwestowanego w województwie małopolskim kapitału wywodzi się z Europy. Największym inwestorem są firmy niemieckie (1,6 mld USD – 37%), znaczącymi francuskie (350 mln USD – 8%). Powyżej 100 mln USD zainwestowały również podmioty brytyjskie, a także firmy z małych krajów europejskich: Danii, Belgii, Holandii i Chorwacji. Kapitał amerykański stanowi 26% całości nakładów, azjatycki 5%. W 2001 r. największe inwestycje zrealizowały firmy amerykańskie (40% całości nakładów w regionie) i niemieckie (23%), duża aktywność cechowała także inwestorów izraelskich i francuskich.

Podmioty niemieckie dominują w inwestycjach bankowych, odgrywają też największą rolę w handlu, gdzie duże znaczenie mają ponadto inwestorzy z Francji i Wielkiej Brytanii. Najbardziej zróżnicowane jest pochodzenie kapitału w przemyśle, gdzie na czoło wysuwają się firmy amerykańskie (44%), a wśród europejskich niemieckie (15%) i francuskie (10%).

1.4. Zatrudnienie

W końcu 2001 r. w firmach z kapitałem zagranicznym pracowało w granicach województwa małopolskiego co najmniej 71 tys. osób. Stanowi to 8,3% wszystkich pracujących w województwie małopolskim poza rolnictwem i leśnictwem. Przedsiębiorstwa, w których inwestorzy zagraniczni mają większość akcji lub udziałów, zatrudniają 53 tys. osób, co odpowiada 6,2% pracujących w regionie poza rolnictwem. W przetwórstwie przemysłowym oraz hotelach i restauracjach podmioty z udziałowcami zagranicznymi reprezentują ponad 15% zatrudnienia, w pośrednictwie finansowym aż 39%. Przyrost zatrudnienia był w 2001 r. wolniejszy niż wzrost nakładów kapitałowych.

Bank Handlowo-Przemysłowy PBK jest największym w województwie małopolskim praco-

dawcą z przewagą kapitału zagranicznego. Wśród firm usługowych posiadających mniejszościowych udziałowców z zagranicy ponad 1500 osób zatrudniają również Telekomunikacja Polska i Orbis. W branży handlowej największymi pracodawcami są niemiecka grupa Metro i holenderski Ahold. W przemyśle najwięcej miejsc pracy znajdujemy w fabrykach Philip Morris, Andoria, Tamel oraz Pliva i Skawa. W każdej z nich pracuje co najmniej 1000 osób, niewiele mniejsze jest zatrudnienie w firmach Donnelley, House of Prince i Carlsberg Okocim, a wśród firm z mniejszościowym udziałem zagranicznym także ZML Kęty, Wawel i Vistula. Do dużych pracodawców, zatrudniających od 1000 do 1200 osób, należą ponadto firmy budowlane Krakowskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych, Hochtief oraz Mostostal Kraków.

Tworzenie miejsc pracy jest przede wszystkim efektem inwestycji w nowe obiekty (greenfield). Do końca 2001 r. w badanych firmach powstało w Małopolsce około 20 tys. nowych miejsc pracy, z czego zdecydowanie najwięcej w przemyśle i handlu (po 7 tys.). Na hotele i restauracje przypada dalsze 2 tys. nowych miejsc pracy, zwraca uwagę znaczący ich przyrost w 2001 r. w dziedzinie rozrywki i kultury. Udział miejsc pracy, które powstały w wyniku inwestycji greenfield w całości zatrudnienia w firmach z kapitałem zagranicznym jest najwyższy w handlu (62%), usługach związanych z rekreacją i kulturą (58%) oraz hotelach i restauracjach (44%). Rozmiarami zatrudnienia w nowych obiektach wyróżniają się hipermarkety żywnościowe (np. ponad 500 osób zatrudniają Real, Carrefour, Tesco i Geant), do dużych pracodawców należą również inne sklepy wielkopowierzchniowe. Wśród nowych fabryk wyróżniają się m.in. drukarnie Donnelley w Krakowie, wytwórnia papierosów House of Prince w Jaworniku i zakład Valeo w Skawinie. Z nowych obiektów usługowych wymienić należy 300 miejsc pracy jakie stworzyło Centrum Techniczne Delphi.

1.5. Układ przestrzenny

Ponad 3/4 kapitału zagranicznego jaki napłynął do Małopolski koncentruje się w Krakowie (3,2 mld USD), znaczące są również inwestycje w powiatach sąsiednich (krakowskim i wielickim – 350 mln USD), brzeskim (198 mln USD) oraz w zachodniej części regionu graniczącej z województwem śląskim (225 mln USD). Wśród miast na prawach powiatu wyższe nakłady mają miejsce w Nowym Sączu (89 mln USD) niż Tarnowie (66 mln USD). Na 13 pozostałych powiatów województwa przypada razem zaledwie 3% kapitału.

Odsetek pracujących poza rolnictwem przypadający na firmy z kapitałem zagranicznym najwyższy jest w powiatach brzeskim (18%) i wielickim (16%). Nieco niższy jest on w myślenickim, wadowickim oraz w Krakowie (14-15%), od 12 do 13% wynosi w powiecie krakowskim i w Nowym Sączu. W południowych powiatach nowotarskim i tatrzańskim, uprzemysłowionych powiatach zachodnich oraz w mieście Tarnowie udział ten kształtuje się na poziomie 8-10%. Wschodnią i północną część województwa charakteryzują bardzo niewielkie inwestycje zagraniczne i zatrudnieni w firmach z kapitałem zagranicznym stanowią tu mniej niż 4% pracujących poza rolnictwem (z wyjątkiem Nowego Sącza i Tarnowa oraz powiatu brzeskiego).

Największa nierównomierność w przestrzennym rozkładzie inwestycji występuje w usługach i handlu. Stolica województwa skupia aż 97% zagranicznych nakładów w usługach i 79% w handlu. Na drugie i trzecie miejsce wysuwają się tu zdecydowanie miasta Tarnów i Nowy Sącz. Wśród pozostałych powiatów zwracają uwagę powiaty tatrzański i nowotarski oraz zurbanizowane powiaty zachodnie: olkuski, chrzanowski, oświęcimski i wadowicki.

W zakresie rozmieszczenia zagranicznych inwestycji produkcyjnych kontrasty są relatywnie mniejsze. Na Kraków przypada 57% nakładów zrealizowanych w przemyśle i budownictwie, dalsze 16% znajdujemy w sąsiednich powiatach wielickim i krakowskim. Inwestycjom przemysłowym zawdzięcza swoją wysoką pozycję powiat brzeski (9%), stosunkowo znaczne

są także nakłady w powiatach graniczących z Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym (olkuski, chrzanowski i oświęcimski – 10%). Udział Tarnowa i Nowego Sącza jest mniejszy niż w inwestycjach handlowych (odpowiednio 2% i 3%).

1.6. Inwestycje „greenfield”

Na szczególną uwagę zasługuje lokalizacja inwestycji greenfield. Odsetek tych inwestycji skupionych w Krakowie (65%) ustępuje udziałowi tego miasta w nakładach dokonanych w istniejących już zakładach i placówkach (80%). Inwestycje w nowe obiekty wybudowane w Krakowie pochłonęły 910 mln USD, aż 244 mln USD zainwestowano w dwóch powiatach sąsiednich, w czym największy udział ma powiat wielicki (13% inwestycji greenfield w regionie), a zwłaszcza miasto i gmina Niepołomice. Nakłady rzędu 34-56 mln USD zrealizowano w powiatach olkuskim, brzeskim, chrzanowskim i oświęcimskim, po 20-24 mln USD w Tarnowie i Nowym Sączu.

Charakterystycznym zjawiskiem jest lokalizacja nowych zakładów przemysłowych poza Krakowem w miejscowościach położonych w promieniu do 50 km od granic stolicy województwa. W obszarze tym koncentruje się aż 2/3 inwestycji greenfield w przetwórstwo przemysłowe, z tego 30% miało miejsce w powiecie wielickim, a 19% w trzech uprzemysłowionych powiatach zachodnich. Dalsze 32% kapitału zainwestowanego w nowe fabryki znajdujemy w samym Krakowie. Wartość przemysłowych inwestycji greenfield poza Krakowem i otaczającą go strefą metropolitalną wynosi zaledwie 11 mln USD (2%).

Aż dwie trzecie ogółu nowych miejsc pracy utworzonych w Małopolsce wyniku zagranicznych inwestycji greenfield skupia Kraków (13 tys.).

V. INSTYTUCJE DLA ROZWOJU

1. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU

W Małopolsce istnieje wiele stowarzyszeń, agencji, fundacji i izb gospodarczych działających na rzecz wspierania przedsiębiorstw lub zapewniających różne usługi dla sfery gospodarczej. Różne są formy organizacyjne, zasięg oddziaływania i sposoby funkcjonowania, podobny natomiast cel, jakim jest wspieranie działalności gospodarczej społeczności na rynku krajowym lub regionalnym.

Działania tych instytucji są ukierunkowane głównie na MSP, rzemiosło, rękodzieło i na drobny handel. Nie tworzą one jednak sieci instytucji o czytelnym podziale ról i zadań oraz o określonych polach współpracy.

Spośród oferowanych form pomocy najczęściej wymieniane jest doradztwo biznesowe i prawne, możliwość udziału w szkoleniach i konferencjach, a także pomoc w nawiązywaniu kontaktów, wydawnictwa i imprezy promocyjne. Część organizacji kieruje pomoc prawną i szkoleniową do własnych członków. Większość organizacji i instytucji samorządu gospodarczego wydaje też publikacje o charakterze informacyjnym, jak też promocyjnym oraz różnego rodzaju poradniki.

Drugim ważnym nurtem działalności jest współpraca z samorządem lokalnym i regionalnym poprzez udział w konsultowaniu strategii lokalnych i strategii województwa, partnerstwo przy organizowaniu misji gospodarczych, większych akcji promocyjnych, konferencji i kongresów, opiniowanie projektów aktów prawnych. Działania te służą tworzeniu coraz lepszych warunków rozwoju gospodarczego w naszym województwie. Kilka instytucji zajmuje się promocją inwestycyjną i zagospodarowaniem terenów pod inwestycje.

Niewielka liczba zatrudnionych (od 4-8 osób) w większości tych instytucji i skromne środki własne ograniczają ich pole działania, a często także możliwości ubiegania się o fundusze pomocowe. Prawie 50% badanych instytucji finansuje swoją działalność całkowicie ze środków własnych. Pozostałe zaś korzystają z finansowania zewnętrznego, ale w wartości nie większej niż 20% do 40% w stosunku do całości zadań. Rywalizacja tych instytucji o finanse (pozyskiwane głównie drogą konkursów lub przetargów) utrudnia ich wzajemną współpracę. Według Strategii Województwa rzeczą niezbędną wydaje się lepsza koordynacja działań, a pewne obszary działalności powinny zostać podzielone tak, by zapewnić racjonalną ofertę dla całego województwa i przeciwdziałać marnotrawieniu środków.

1.1. Agencje i fundacje rozwoju regionalnego i lokalnego

Na terenie województwa działają: Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (MARR), Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (TARR), Agencja Rozwoju Ziemi Chrzanowskiej S.A. (ARZCh), Olkuska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Agencja Rozwoju Regionu Kluczewskiego S.A.

Charakter regionalny mają także nowo utworzone (w 2000 r.) agencje: Małopolska Agencja Energii i Środowiska Sp. z o.o. oraz Agencja Rozwoju Spółdzielczości mająca siedzibę w Krakowie.

Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. należąca w 99% do Województwa Małopolskiego działała od 1993 r. do sierpnia 2001 r. pod nazwą Agencja Rozwoju Regionu Krakowskiego S.A. W końcu 2001 r. kapitał zakładowy MARR S.A. został podwyższony o środki pozyskane z Kontraktu Wojewódzkiego przeznaczone na dofinansowanie Funduszu Poręczeń Kredytowych i wynosi 74.095 mln zł. Właścicielem akcji nowej emisji jest Województwo Małopolskie. W skład majątku MARR S.A. wchodzi m.in. Strefa Inwestycyjna Kraków-Południe (zagospodarowanie terenów byłych Krakowskich Zakładów Sodowych) oraz Kolonia Przemysłowa „Nad Drwiną” (zagospodarowanie byłych zakładów wojskowych). MARR S.A. podejmuje szereg zadań we współpracy z samorządem regionalnym. Do nich należą m.in. zadania wpisane w Kontrakt Województwa: utworzenie Lokalnych Centrów Biznesu i Regionalnego Centrum Obsługi Inwestora.

W 2001 roku MARR S.A. uzyskała status Regionalnej Instytucji Finansującej (RIF) i pełni rolę regionalnego dystrybutora dotacji przeznaczonych dla sektora MSP oraz prowadzi Punkt Konsultacyjno-Doradczy i Punkt Refundacji Szkoleń świadcząc usługi finansowane ze środków rządowych. Należy nadmienić, że pracownicy MARR oprócz doradztwa w siedzibie Agencji organizowali spotkania z przedsiębiorcami w różnych miejscowościach jak: Suchej Beskidzkiej, Olkuszu, Trzebini, Chrzanowie, Oświęcimiu oraz w filii w Gorlicach.

Kolejną inicjatywą było utworzenie Małopolskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych, który umożliwia przedsiębiorcom starania o uzyskanie kredytu komercyjnego w bankach. Dzięki Umowie zawartej z bankiem PKO BP dystrybucja poręczeń prowadzona jest w 83 jego ekspozyturach. Do końca 2001 r. MFPK udzielił poręczenia 3 kredytów na łączną kwotę 173 600 zł (tj. ok. 70% łącznej kwoty kredytu (248 000 zł).

Agencja uczestniczy w wydarzeniach o charakterze międzynarodowym takich jak: targi MIPIM we Francji, wystawy gospodarcze w Kanadzie, Niemczech, we Francji. Wybrane oferty prezentowane są okresowo w wydawnictwie własnym pt. „Małopolski Rynek Inwestycyjny” oraz w trakcie wizyt inwestorów, na targach lub podczas misji gospodarczych z innych krajów. Współpracuje z instytucjami z różnych krajów na rzecz rozwoju, w tym m.in. z organizacjami z Austrii, Belgii, Francji, Węgier, Niemiec, Ukrainy, Holandii, Hiszpanii, Portugalii. Utworzyła Przedstawicielstwo Prowincji Antwerpia. Kontakty zagraniczne z tymi instytucjami przyczyniają się do lepszej absorpcji środków z programów pomocowych, szczególnie tych, gdzie wymagane jest partnerstwo krajów UE.

Drugą ponadlokalną agencją jest Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., w której Województwo Małopolskie ma 55,66 % w kapitale założycielskim. Oprócz kontynuacji przedsięwzięć, takich jak targi: wystawy, konferencje i kongresy, w tym ogólnopolskie (Krajowy Kongres Ekologiczny EKO-MED), podjęła starania o rozszerzenie działalności statutowej. Od października 2001 r. prowadzi Fundusz Poręczeń Kredytowych z kapitałem założycielskim 1 400 000 zł, który został następnie podwyższony o kwotę 910 000 zł ze środków Kontraktu Wojewódzkiego. Do końca 2001 r. udzielono 5 poręczeń na kwotę 76 tys. zł. Działającą w ramach Agencji Tarnowską Szkołę Biznesu przekształcono we Wszechnicę Edukacyjną. Powołany został również zespół ds. opracowywania wniosków pomocowych. Od 5 lutego 2001 r. Agencja utworzyła Biuro Informacji i Porad Obywatelskich, w którym w charakterze doradców pracują wolontariusze.

Pozostałe Agencje Rozwoju jak np. Ziemi Chrzanowskiej, czy Olkuska to spółki gmin, in-

stytucji i biznesu z niewielkim udziałem Skarbu Państwa.

Agencją, która realizuje miejskie i regionalne strategie zrównoważonego rozwoju w zakresie poszanowania energii i ochrony środowiska jest Małopolska Agencja Energii i Środowiska sp. z o.o. (MAEŚ). Jej założycielami i udziałowcami są Województwo (61%), Miasto Kraków (37%) oraz Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski (2%). Małopolska Agencja Energii i Środowiska jest pierwszą w Polsce agencją ds. zarządzania energią utworzoną przy wsparciu Unii Europejskiej, finansowaną w 40% ze środków programu UE – SAVE II. Jej działalność ma przyczynić się do zmniejszenia zużycia energii i poprawy stanu środowiska naturalnego w regionie małopolskim. Do głównych zadań Agencji należy realizacja przedsięwzięć z zakresu użyteczności publicznej, m.in. należy tu wymienić program Termomodernizacji budynków Województwa Małopolskiego, oraz prace przy organizacji Programu Ochrony ciepłej budynków dla Miasta Krakowa. MAEŚ świadczy również usługi w zakresie przygotowywania audytów energetycznych, wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć ekologicznych, organizuje szkolenia, konferencje i targi.

Działalność na rzecz sektora spółdzielni pracy naszego województwa prowadzi Agencja Rozwoju Spółdzielczości z siedzibą w Krakowie, utworzona w połowie 2000 roku dzięki współpracy Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy ze szwedzkimi agencjami tego typu. Agencja organizuje szkolenia zarówno dla kadry zarządzającej spółdzielniami jak też dla osób chcących założyć spółdzielnię, angażuje się w działania samorządów i urzędów pracy w Małopolsce na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, promuje idee spółdzielczości.

Spośród Fundacji o ponadlokalnym charakterze należy wspomnieć o Fundacji „Partnerstwo dla Środowiska”, która w roku 2001 w bardzo widoczny sposób zaznaczyła swoją działalność w zakresie pomocy dla firm małopolskich poszkodowanych w czasie powodzi. Zainicjowany przez Fundację Program Wzajemnej Pomocy Powodziowej MSP stał się impulsem do zawiązania w sierpniu 2001 roku „Małopolskiej Koalicji na rzecz przedsiębiorstw poszkodowanych w wyniku powodzi 2001 r.” utworzonej m.in. wraz z: MARR S.A., FPGRK, Urzędem Marszałkowskim. Idea pomocy polegała na kojarzeniu poszkodowanych firm i ich konkretnych potrzeb z firmami, które mogły swymi maszynami, bądź w inny sposób pomóc w odnowie poszkodowanych MSP. Dzięki wspólnej akcji, zgromadzono informacje o stratach z ok. 400 firm, kilkadziesiąt przedsiębiorstw zaoferowało konkretną pomoc już w 2001 roku. Dobre wyniki dała też akcja informowania o preferencyjnych kredytach prowadzona przez wszystkich członków Koalicji.

Działające na terenie całego województwa Kluby „Czysty Biznes” służą pomocą lokalnym przedsiębiorcom szczególnie w rozwiązywaniu problemów ekologicznych. Jednym z nowych wątków jest upowszechnianie problematyki wdrażania zarządzania środowiskiem wg normy ISO 14001, co m.in. znalazło wyraz podczas zorganizowanego w 2001 r. wspólnie z Urzędem Marszałkowskim w ramach „Dni Ziemi” spotkania firm pod nazwą Forum ISO 14001.

Fundacja Promocji Gospodarczej Regionu Krakowskiego S.A. kontynuuje działania rozpoczęte w ciągu 9 lat istnienia, tj m.in. Inkubator Przedsiębiorczości, w którym rozpoczęło działalność ponad 100 firm. Działalność consultingowa i szkoleniowa prowadzona jest przez Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości. FPGRK obsługuje Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości udzielając kredytów na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne, w tym dla zwalnianych górników i hutników w ramach programu Inicjatywa.

1.2. Izby i stowarzyszenia gospodarcze

Odrębną grupę o wyraźnie określonych celach i zadaniach stanowią organizacje samorządu gospodarczego, do których zalicza się izby gospodarcze, związki pracodawców. Powołane

Ustawą z 1989 r. do reprezentowania wobec organów władzy interesów zrzeszonych podmiotów działają przede wszystkim na rzecz swoich członków na terenie całego województwa. Angażują się także w działania prorozwojowe adresując wiele z nich, jak szkolenia i informacje, do szerszego kręgu społeczności lokalnej lub regionalnej, kreując tym samym otoczenie biznesu.

Do instytucji o charakterze regionalnym i zasięgu działania obejmującym całe województwo należą: IPH w Krakowie, Małopolska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Krakowie, Krakowska Kongregacja Kupiecka. Oprócz nich na obszarach jednego lub dwóch powiatów działają lokalne izby gospodarcze jak np. Tatrzańska Izba Gospodarcza, Sądecko-Podhalańska Izba Gospodarcza czy Małopolska Izba Gospodarcza w Wieliczce. Spośród nowoutworzonych, a prężnie działających izb wymienić należy Jurajską Izbę Gospodarczą oraz Małopolską Izbę Budowlanych.

Do działalności statutowej izb należy najczęściej: doradztwo, informacja gospodarcza, promocja przedsiębiorstw członkowskich w kraju i za granicą (targi, misje handlowe, katalogi ofertowe), udział w przedsięwzięciach regionalnych związanych z integracją z UE, czasami także legalizacja dokumentów handlowych, zasady i procedury dotyczące prowadzenia handlu zagranicznego i działalności gospodarczej. Izby propagują ideę permanentnego kształcenia, podnoszenia kwalifikacji oraz ich dostosowywania do potrzeb rynku pracy, czego wyrazem jest organizowanie szkoleń, które obecnie odgrywają coraz większą rolę w konkurencyjności przedsiębiorstw.

Spośród instytucji wspierających rozwój regionalny, które powstały w roku 2001 lub zaznaczyły swoją działalność na obszarze województwa należy wymienić: Fundację Rozwoju Regionu Jeziora Czorsztyńskiego współpracującą m.in. z Danią, Stowarzyszenie Samorządów Powiatu Tarnowskiego, Centrum Biznesu Małopolski Zachodniej w Oświęcimiu, Stowarzyszenie „Nasza Sądeczczyzna”. To ostatnie jest inicjatorem projektu pilotażowego w obszarze turystyki pod nazwą „Wypoczynek i Zdrowie”, który otrzymał wsparcie rządowe i będzie realizowany w kilkunastu gminach Małopolski.

W ostatnim roku powstawały także stowarzyszenia wspierania inicjatyw lokalnych czy też rozwoju konkretnej wsi. Działalność tych ostatnich ukierunkowana jest na całą lokalną społeczność, wspieranie szkół, kultury, czasu wolnego dzieci i młodzieży.

W Krakowie mają także siedzibę izby gospodarcze o zasięgu krajowym, takie jak: Ogólnopolska Izba Gospodarcza Drogownictwa oraz Odlewnicza Izba Gospodarcza w Krakowie, zrzeszające firmy swoich branż.

Izby branżowe odgrywają znaczną rolę w procesie inicjowania i opiniowania projektów rozwiązań systemowych oraz we wdrażaniu przepisów prawnych i ocenie ich funkcjonowania w praktycznej działalności gospodarczej danej branży.

Na uznanie zasługuje wspólna inicjatywa Instytutu Odlewnictwa, Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich i Odlewniczej Izby Gospodarczej, które w połowie 2000 roku zawarły porozumienie pod nazwą Centrum Polskiego Odlewnictwa. Celem jest m.in. pomoc dla MSP branży odlewniczej dot. ochrony środowiska, restrukturyzacji i modernizacji zakładów oraz opracowanie strategii dla branży odlewniczej.

Do organizacji o charakterze samorządu gospodarczego należą też organizacje pracodawców, powstałe w wyniku ustawy z 23 maja 1991 r. Mają one na celu integrację środowiska, ochronę praw, godności przedsiębiorców oraz reprezentowanie interesów tej grupy zawodowej wobec związków zawodowych pracowników i organów władzy.

Aktywnie i skutecznie działa Małopolski Związek Pracodawców należący do Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych. Prowadzi lobbing na rzecz poprawy ustawowych przepisów odnoszących się do działalności gospodarczej. Zrzesza około 100 przedsiębiorców, w większości z małych i średnich przedsiębiorstw.

1.3. Instytucje należące do sieci Krajowego Systemu Usług (KSU).

W 1996 r. został utworzony w Polsce Krajowy System Usług dla małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). KSU tworzy ogólnopolską sieć około 130 regionalnych ośrodków wspierania biznesu, które świadczą usługi doradcze, szkoleniowe, informacyjne, finansowe i inne, korzystając w dużej mierze z programów finansowanych przez UE lub rządowych. Należą do nich centra wspierania biznesu, agencje rozwoju, instytuty badawczo-rozwojowe, fundacje, izby gospodarcze i stowarzyszenia. Celem KSU jest podniesienie konkurencyjności polskich MSP i lepsze przygotowanie ich do procesu integracji Polski z UE. Ośrodki KSU działają w oparciu o ujednolicone standardy jakości świadczenia usług.

Status Ośrodków KSU posiada w Małopolsce 8 instytucji: Agencje Rozwoju Regionalnego w Krakowie i w Tarnowie (MARR i TARR), MISTIA, Fundacja „Progress & Business” i „Incubator P&B” w Krakowie, Fundacja „Partnerstwo dla Środowiska” – Program Czysty Biznes, Stowarzyszenie Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju w Suchoj Beskidzkiej, Fundacja Rozwoju Regionalnego Rabka. Spośród nich akredytację PARP uzyskał: MISTIA, Fundacja Rozwoju Rabki oraz MARR S.A. jako Regionalna Instytucja Finansująca. Kilka instytucji oczekuje na weryfikację.

Koordynatorem sieci na szczeblu krajowym jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, która powstała z przekształcenia w r. 2001 Polskiej Fundacji Promocji Małej i Średniej Przedsiębiorczości. Na poziomie regionalnym instytucją współpracującą z PARP w zarządzaniu realizacją programów regionalnych skierowanych do sektora MSP są Regionalne Instytucje Finansujące – w Małopolsce MARR S.A.

2. WYBRANE FORMY PROMOCJI GOSPODARCZEJ

2.1. Targi w województwie małopolskim

Na obszarze województwa małopolskiego mają swoją siedzibę dwie duże instytucje targowo-wystawiennicze: Centrum Targowe Chemobudowa Kraków S.A. i Targi w Krakowie S.A.

Centrum Targowe Chemobudowa Kraków S.A. działa od 1993 roku. Powierzchnia zajmowana przez Centrum to 50 000 m², w tym: 7 528 m² to powierzchnia wystawowa w halach, 5 000 m² powierzchnia wystawowa na terenie otwartym. W roku 2001 w trakcie trwania imprez targowo-wystawienniczych, powierzchnia wystawowa była wykorzystywana przez 1 669 wystawców. Centrum odwiedziło łącznie 64 614 osób. Posiada własny hotel, restaurację punkty gastronomiczne i sale konferencyjne oraz jest wyposażone w parking na 300 samochodów. W ramach Centrum Targowego funkcjonuje Stała Wystawa Budownictwa prezentująca ofertę branży budowlanej reprezentowaną przez 250 wystawców. Wśród najbardziej dynamicznie rozwijających się imprez wyróżniają się Krajowe Targi Książki.

Targi w Krakowie S.A. to instytucja, która wyróżnia się specjalizacją w poszczególnych branżach tematycznych (np. targi farmaceutyczne, dzieł sztuki). Ścisłe współpracuje z następującymi centrami targowymi: Pecs Expo, Probudex, Polska Korporacja Targowa. Targi w Krakowie S.A. oferują dla swoich wystawców halę ekspozycyjną o powierzchni 7000 m² posiadającą zaplecze magazynowe, biurowe, restaurację, kawiarnię, parkingi itp. W roku 2001 w 16 imprezach targowo – wystawienniczych wzięło udział 1308 wystawców. Łącznie imprezy te odwiedziło 51 179 osób.

Tabela nr 172. **Ranking organizatorów targów w Polsce w 2001 r.**

Ranking organizatorów targów w Polsce w 2000 r wg:	Pozycja / miejsce w rankingu	
	Chemobudowa Kraków SA	Targi w Krakowie S.A.
wielkości sprzedanej powierzchni targowej netto m ²	5	9
liczby wystawców ogółem	5	6
liczby wystawców krajowych	5	6
liczby zwiedzających	5	6

Źródło: Raport „Targi w Polsce 2002” Dane za rok 2001.

Tabela nr 173. **Ranking organizatorów targów w Polsce w 2001 r.**

Branża	Organizator	Nazwa imprezy	Miejsce w ogólnopolskim rankingu imprez targowo-wystawienniczych
Targi nieruchomości ranking wg powierzchni targowej netto m ²	Targi w Krakowie S.A.	Własny Dom	2
Targi nieruchomości ranking wg liczby wystawców	Targi w Krakowie S.A.	Własny Dom	1
Wydawnictwa media, reklama, fotografia i film ranking wg liczby wystawców	Targi w Krakowie S.A.	5 Targi Książki	2
Hotelarstwo i gastronomia ranking wg liczby wystawców	Targi w Krakowie S.A.	HORECA	2
Budownictwa, wykańczanie wnętrz, drogownictwo, maszyny i urządzenia wg liczby wystawców	Chemobudowa Kraków S.A.	Wiosna 2000	3

Źródło: Raport „Targi w Polsce 2002” Dane za rok 2001.

Oprócz tych dwóch dużych organizatorów targów funkcjonuje wiele innych instytucji, w tym także otoczenia biznesu wykorzystujących tę formę aktywizacji gospodarczej. W większości jednakże skupiają się one na specjalizacji branżowej, bądź 2-3 imprezach o charakterze regionalnym. Wśród tego rodzaju przedsięwzięć na szczególną uwagę zasługuje szeroka oferta branży budowlanej, w tym: Targi Budownictwa, Materiałów Budowlanych i Wyposażenia Wnętrz Expo Bud 2000 w Tarnowie, Tarnowska Jesień Budowlana, Sądeckie Targi Budownictwa, Ogrzewania, Mebli i Wyposażenia Wnętrz, Podhalańskie Targi Budownictwa, Ogrzewania i Wyposażenia Wnętrz, Oświęcimskie Targi Budownictwa, Ogrzewania i Wyposażenia Wnętrz.

Znaczącą pozycję osiągnęły również Targi Zdrowego Życia i Żywności ECOLIFE w Tarnowie.

Wskazania rankingów oraz oferty instytucji targowo-wystawienniczych, świadczą o silnej w skali kraju pozycji Małopolski w obszarze tej formy promocji.

2.2. Konkursy promocyjne

Małopolska Nagroda Jakości

Małopolska Nagroda Jakości to konkurs utworzony w 1998 r. w oparciu o wzór Polskiej Nagrody Jakości i nawiązujący do Europejskiej Nagrody Jakości. Patronat nad konkursem sprawuje Marszałek Województwa Małopolskiego, zaś organizatorami konkursu są: Izba Przemysłowo-Handlową w Krakowie i Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

Małopolska Nagroda Jakości nie ocenia pojedynczego produktu czy też usługi, lecz całość procesów funkcjonujących w przedsiębiorstwie poprzez pryzmat jego działań projakościowych. Celami Konkursu są: upowszechnianie koncepcji ciągłego doskonalenia zarządzania przedsiębiorstwem zgodnie ze światowymi trendami, przygotowanie firm do przyszłego funkcjonowania na rynkach Unii Europejskiej, popularyzacja projakościowego systemu myślenia, porównanie subiektywnego wizerunku firm z oceną niezależnych ekspertów, promowanie nowoczesnie zarządzanych przedsiębiorstw i instytucji.

Do Konkursu mogą przystąpić przedsiębiorstwa i instytucje non profit, które działają na terenie województwa małopolskiego i spełniają, m.in. jeden z warunków: posiadają certyfikat ISO serii 9000 lub wdrażają system Zarządzania Jakością, posiadają certyfikat ISO serii 14000 lub wdrażają system Zarządzania Środowiskiem, posiadają certyfikat serii PN 18001 lub wdrażają system zarządzania BHP, prowadzą działania w zakresie poprawy jakości, TQM (Total Quality Management) lub zarządzania środowiskiem i BHP wyróżniające je spośród innych.

Konkurs ten jest jednym z elementów realizacji Małopolskiego Programu Promocji Jakości, który ma na celu upowszechnianie wiedzy na temat nowoczesnych systemów zarządzania, sposobów ich wdrażania i korzyści z uzyskania certyfikatów.

Laureaci i Wyróżnieni w IV edycji konkursu MNJ - 2001:

Laureat:

Zakłady Kablowe TELE-FONIKA S.A. z Myślenic.

Wyróżnienia otrzymały firmy:

- Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego BUDOSTAL-2 S.A. z Krakowa
- Przedsiębiorstwo Usług Technicznych INTEL z Krakowa
- Zakład Urządzeń Energoelektronicznych RADIOTECH z Krakowa
- Tatrzańskie Przedsiębiorstwo Komunalne TESKO Sp. z o.o. z Zakopanego

- Fabryka Maszyn i Urządzeń OMAG Sp. z o.o. z Oświęcimia
- Fabryka Maszyn Budowlanych i Lokomotyw BUMAR-FABLOK S.A. z Chrzanowa
- Spółdzielnia Pracy MEBLOMET z Mszany Dolnej

Status Uczestnika Finału Konkursu otrzymały firmy:

- Zakład Produkcyjno Handlowy FREZWID Sp. J. ze Skawiny
- Przedsiębiorstwo INTERMAG Sp. z o.o. z Osieka k. Olkusza
- HMS Sp. z o.o. z Niepołomic,
- ABM SOLID S.A. z Tarnowa

Najwyższa Jakość Małopolska

Konkurs ukierunkowany jest na prezentowanie potencjału województwa poprzez promowanie wyrobów i usług o wysokiej jakości, dostarczanych na rynek przez lokalnych producentów.

Znak „Najwyższa Jakość Małopolska” przyznawany jest w kategorii produktów spożywczych, przemysłowych, usług i handlu oraz w kategorii „Menadżer – Propagator Najwyższej Jakości” dla zarządzającego firmą. Zdobywcy znaku mają prawo do umieszczania go na nagrodzonych produktach i materiałach promocyjnych oraz corocznego przedłużania możliwości jego wykorzystania. Impreza ta osiągnęła już wysoki poziom organizacyjny i na stałe wpisała się w kalendarz imprez promocyjnych województwa. Koordynatorem wiodącym konkursu jest Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie, a uroczystość wręczenia nagród i wystawa po-konkursowa odbywa się cyklicznie podczas Targów Budownictwa „Expo-Bud” w Tarnowie.

Laureatami VII edycji Konkursu w 2002 roku zostały następujące firmy i ich produkty:

- Uzdrowisko Krynica - Żegiestów S.A. za wodę mineralną „Kryniczanka”
- GOLD DROP Sp. z o.o. z Limanowej za płyny do mycia szyb „Window Plus”
- P.P.H. „WĘGIEL Export – Import z Tarnowa za szachy „Ambassador” wykonane z drewna
- TRAS - OKNA S.A. ze Skawiny za okna drewniane „DJ 68”
- OknoPlus Sp. z o.o. z Krakowa – Libertowa za okno z PCV systemu „Veka”
- P.P.H.U. „FIAN” OknoPlus” Sp. z o.o. z Zakopanego

Tytuł „Menedżera - Propagatora Najwyższej Jakości” i Złoty Znak NJM otrzymali:

- Marek Piwowarczyk - Prezes Zarządu TRAS - OKNA S.A. w Skawinie
- Bogusław Słyś - Prezes Zarządu ZENIT Sp. z o.o. w Tarnowie
- Bolesław Budzik - P.P.U.-H. ELEKTROMEG w Tarnowie

Małopolski Rzemieślnik Roku

Celem konkursu jest promocja rzemiosła poprzez nagradzanie wyróżniających się zakładów rzemieślniczych działających na terenie województwa. O tytuł „Małopolskiego Rzemieślnika Roku” mogą się ubiegać rzemieślnicy, którzy oprócz spełnienia obligatoryjnych wymogów wyróżniają się standardem produktów i usług oraz realizowaniem działań orientowanych na ich odbiorcę. Premiowana jest aktywność w życiu gospodarczym, współpraca z organizacjami bran-

żowymi, dbałość o podnoszenie kwalifikacji zawodowych własnych i zatrudnionych pracowników. Warunkiem niezbędnym udziału w konkursie jest kilkuletnie doświadczenie w prowadzeniu zakładu. Konkurs jest efektem współpracy Izb Rzemieślniczych w Krakowie, Nowym Sączu i Tarnowie. Tytuł „Małopolski Rzemieślnik Roku” przyznawany jest w następujących kategoriach: usługodawca, producent, rzemiosło artystyczne.

Kapituła Konkursu „Małopolski Rzemieślnik Roku” nagrodziła tytułem „Małopolski Rzemieślnik Roku” w edycji 2001 następujące firmy:

W kategorii - Usługi:

- Władysław Filipowicz - Firma Ogólnobudowlana „FF Bub” z Krakowa
- Marta Przybyło - Salon Fryzjerski „Marta” z Zakopanego

W kategorii - Rzemiosło Artystyczne:

- Marek Kierepka - Zakład Ceramiczny z Nowego Wiśnicza

Krakowski Dukat

To nagroda przyznawana od 1991 roku za osiągnięte wyniki ekonomiczne, inwencję, umiejętność dzielenia się sukcesami z otoczeniem, w którym dana osoba prowadzi swą działalność gospodarczą. Konkurs jest organizowany w trzech kategoriach – Krakowski Dukat dla: właściciela firmy, dla menedżera firmy, dla kreatora przedsiębiorczości. Sekretariat konkursu prowadzi Biuro Izby Przemysłowo-Handlowej w Krakowie. Podstawę do wyboru laureatów stanowi selekcja zgłoszeń dokonanych przez instytucje (w tym otoczenia biznesu, samorządu gospodarczego, samorządu lokalnego itp.).

Laureatami jedenastej edycji Konkursu w roku 2002 zostali:

W kategorii Kreator Przedsiębiorczości:

- prof. Dr hab. Stanisław Lis - Rektor Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie
- Ryszard Niemiec - Redaktor Naczelny Gazety Krakowskiej, Kraków

W kategorii Samorządowy Kreator Przedsiębiorczości

- Kazimierz Tęczar - Starosta Powiatu Dąbrowskiego
- Tadeusz Arkit - Burmistrz Libiąża

w kategorii Menedżer firmy

- dr med. Mieczysław Pasowicz - Dyrektor Krakowskiego Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II
- Dariusz Leśniak - Prezes Zarządu Krakowskiego Centrum Inwestycyjnego S.A
- Jan Bączek - Prezes Zarządu JAN-POL S.A.
- Józef Sztorc - Prezes Zarządu Tarnowskich Zakładów Osprzętu Elektrycznego TAREL Sp. z o.o.

W kategorii Właściciel Firmy

- Jan Zając - Właściciel Przedsiębiorstwa Handlowo-Przemysłowego ZIKO Sp. z o.o. Kraków
- Leszek Roleski - Właściciel Zakładu Przetwórstwa Mięsnego ROL-PEK
- Małgorzata Chechlińska - Właściciel Biura Podróży TRIP sp.j. Zakopane

VI. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

1. FORMY WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Współpraca w ramach międzyregionalnych umów bilateralnych:

- Region
- Kraj Związkowy Turynii - umowa została podpisana 8.07.1999
- Hrabstwo Fionii - umowa została podpisana 25.01.2000
- Region Toskanii - umowa została podpisana 1.01.2000
- Region Rhône-Alpes - umowa została podpisana 21.06.2001
- Hrabstwo Kopenhagi - umowa została podpisana 23.10.2001
- Kraj Preszowski - umowa została podpisana 10.01.2001
- Kraj Żyliński - umowa została podpisana 12.07.2001

Współpraca w ramach umów międzyrządowych:

- współpraca z Walonią w ramach umowy między Rządem Walonii a Rządem RP
- współpraca z Flandrią w ramach umowy między Rządem Flandrii a Rządem RP

Inne kontakty międzynarodowe:

- Land Salzburg (Austria)
- Land Styria (Austria)
- Land Vorarlberg (Austria)
- Okręg Wiedeński (Austria)
- Bawaria (Niemcy)
- Obwód Lwowski (Ukraina)
- Lotaryngia (Francja)
- Region Centrum (Francja)
- Katalonia (Hiszpania)

Współpraca w ramach organizacji międzynarodowych:

- Zrzeszenie Regionów Europy (ARE) od 2000 r.
- Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Społeczeństwa Informacyjnego ERIS@ od 2001 r.
- Wspólna Komisja Konsultacyjna Polska – Komitet Regionów
- Europejska Sieć Regionów Chemicznych

2. WSPÓŁPRACA MIĘDZYREGIONALNA – ZREALIZOWANE PROJEKTY

2.1. Współpraca w ramach międzyregionalnych umów bilateralnych

Kraj Związkowy Turyngii (Niemcy)

- Seminaria Przyszłości – forum wymiany poglądów i doświadczeń dotyczących aktualnych tematów: społeczeństwo obywatelskie, media, edukacja, październik 2001 roku (Kontynuacją będzie kolejne spotkanie, które odbędzie się w Małopolsce),
- Konferencje Europejskiej Akademii Obywatelskiej (ESTA) w Turyngii - wymiana doświadczeń i poglądów z dziedziny edukacji i rolnictwa,
- Pomoc Turyngii dla powodzi – wypożyczenie sprzętu technicznego, przyjęcie przez Turyngię 350 dzieci na kolonię, transporty charytatywne do Nowego Sącza, w grudniu 2001 r. odbył się koncert dziękczynny w Weimarze za pomoc podczas powodzi.

Hrabstwo Fionii (Dania)

- Inwentaryzacja składowisk odpadów i byłych terenów przemysłowych w Województwie Małopolskim – program na lata 2000-2003 w zakresie ochrony środowiska. Opracowano wstępną bazę danych obejmującą obszary potencjalnie zanieczyszczone oraz przeprowadzono seminaria informacyjne dotyczące projektu dla powiatów oraz gmin.
- Pilotażowy program poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych - program na lata 2000-2005. Został opracowany i przyjęty przez Sejmik Województwa Małopolskiego „Wojewódzki Program Poprawy Życia Społecznego i Zawodowego osób niepełnosprawnych na lata 2001 – 2004”.
- Program Turystyki Naturalnej (Pieniński Park Narodowy – PPN) - wykorzystanie duńskich doświadczeń w zakresie ochrony naturalnej fauny i flory oraz poprawy warunków do turystyki rowerowej na obszarze PPN. PPN opracował projekt i przeprowadził konsultacje społeczne, dokonał wyceny szlaku rowerowego oraz złożył projekt do Ministerstwa Środowiska.
- Współpraca w dziedzinie edukacji - opracowano 2 projekty Amtcentret for Undervisning, które złożono do Komisji Europejskiej. Dotyczą stworzenia europejskiej sieci regionalnych centrów edukacyjnych ułatwiających szkołom wspólny start do programu UE Comenius (projekt NICE) oraz budowanie wspólnego podejścia do edukacji językowej w krajach europejskich (projekt TELLS).
- Zastosowanie Ramowej Dyrektywy Wodnej UE (RDW) w województwie małopolskim – wymiana doświadczeń pomiędzy kompetentnymi instytucjami wdrażającymi RDW w obu regionach poprzez cykl seminariów, konferencji i spotkań w zakresie nowego zarządzania systemami wodnymi i rzecznościami zgodnie z RDW, zapobiegania degradacji wód powierzchniowych i podziemnych, planowania oraz metod ochrony wód wraz z ich monitoringiem oraz ochroną przed powodzią i suszą. Trwa opracowywanie programu.

Region Toskanii (Włochy)

- Wnioski do UE – wspólne wnioskowanie urzędów regionalnych oraz instytucji pozarządowych z obszaru województw o środki Unii Europejskiej w programach Kultura, Leonardo da Vinci.
- Międzynarodowa akcja „Mój kwiatek dla pokoju” – dzieci z małopolskich szkół sanatoryjnych wykonały prace plastyczne, które zostały pokazane w galerii Uffizi we Florencji, a następnie poddane licytacji na cele charytatywne,

- Wyjazd do Włoch dla uczniów - laureatów konkursów organizowanych przez Urząd Marszałkowski. Nawiązanie bezpośrednich kontaktów pomiędzy młodymi mieszkańcami obydwu regionów i zwiększenie wiedzy o tym regionie partnerskim wśród młodzieży z Małopolski – wrzesień 2001 r.

Region Rhône-Alpes (Francja)

- Targi – udział Województwa Małopolskiego w targach turystycznych MAHANA, edukacyjnych Mundial Zawodów oraz imprezach kulturalnych „Święto Pokoju i Kultur”. Promocja małopolskiego produktu turystycznego, charakterystycznych zawodów oraz małopolskiej kultury.
- Konferencje i seminaria: „Zarządzanie rzekami”, „Assises Nationales”. Udział w spotkaniach w celu współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rozwój gospodarczy i administracją regionalną. Pozyskanie najnowszych informacji i know-how.
- Misja „rakiety śniegowe” - pobyt delegacji z Rhone Alpes, którego celem było zbadanie możliwości wprowadzenia w Polsce, nowego sportu zimowego (wędrówek na raketach śniegowych), jak również zapoznanie delegacji francuskiej z bazą agroturystyczną okolic Zakopanego i Krynicy – styczeń 2001 r. Na etapie projektu.
- Wizyty studyjne w Regionie Rhone-Alpes dotyczące organizacji rolnictwa górskiego (hodowla bydła, produkcja mleczarska). Pozyskanie najnowszych informacji i know-how,
- Pomoc finansowa – mająca na celu odbudowę szkód wywołanych powodzią, która nawiedziła nasz kraj w lipcu 2001 r. – przekazanie pieniędzy na odbudowę mostu w Paleśnicy,
- Seminaria, szkolenia i misje eksperckie w Małopolsce – seminarium na temat misji Izby Przemysłowo – Handlowej jako instrumentu służącego rozwojowi ekonomicznemu Regionu; szkolenie na temat jakości proponowanych usług z uwzględnieniem oczekiwań członków Izby Przemysłowo-Handlowej; ewaluacja techniczna potencjału i potrzeb Krakowskiego Parku Technologicznego, prezentacja doświadczeń Strefy innowacyjnej z Grenoble (ZIRST) w dziedzinie zarządzania, promocji i metod przyciągania firm związanych z zaawansowanymi technologiami. Na etapie projektu.

Hrabstwo Kopenhagi (Dania)

- Zarządzanie szpitalami oraz szkolenie pielęgniarek – organizacja kursów, seminariów i szkoleń dla dyrektorów szpitali i pielęgniarek. W listopadzie 2001 odbyła się konferencja w Szpitalu Rydygiera na temat Zarządzania finansami szpitala – budżety oddziałowe.
- Sprzęt medyczny – przekazanie małopolskim szpitalom sprzętu medycznego (ok. 100 łóżek z materacami, ok. 100 balkoników oraz 30-40 wózków inwalidzkich również elektrycznych) dla szpitala Powiatowego w Limanowej, Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Jana Pawła II oraz Zakładu Opieki Lekarskiej dla os. Starszych).
- Przeciwdziałanie bezrobociu - przekazanie duńskich doświadczeń w zakresie walki z bezrobociem w oparciu o szkolenia zawodowe, edukację dorosłych oraz system rotacji stanowisk. W marcu 2001 w Hrabstwie Kopenhagi przebywała delegacja z Małopolski, w celu zapoznania się z duńskim planem walki z bezrobociem. Obecnie tworzony jest kilkuletni program współpracy na tym polu.

- Szkolenie pracowników administracji samorządowej w zakresie organizacji pracy w urzędach - październik 2001 rok. Tematyka szkolenia: Hrabstwo Kopenhagi i jego organizacja; zasady zarządzania instytucją publiczną; finanse, budżet oraz zarządzanie przez cele; polityka kadrowa oraz odpowiedzialność kadry wobec polityków; informatyka jako narzędzie poprawy usług, wydajności i informacji; duńska kultura polityczna i administracyjna – przyszłość samorządów poziomu regionalnego. Projekt w całości został sfinansowany przez fundusz Demokratifonden w ramach Duńskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych.
- Szkolenie w zakresie stosowania regulacji Unii Europejskiej – nabywanie dóbr zgodnie z regulacjami UE dotyczącymi zamówień publicznych. Celem projektu, którego realizacja przewidziana jest na rok 2002 jest szkolenie pracowników małopolskiej administracji samorządowej w zakresie regulacji Unii Europejskiej dotyczących procedur obowiązujących podczas realizacji zleceń publicznych przez instytucję dokonującą zamówień publicznych.

Kraj Preszowski (Słowacja)

- Wsparcie finansowe – Samorząd Województwa Małopolskiego udzielił poparcia dla realizacji budowy mostu Leluchów – Čirč wraz z odcinkiem drogi Muszyna – Leluchów w ramach Funduszu Phare CBC Polska – Słowacja 2000. Na ten cel przyznana została z Funduszu kwota 1 mln. 650 tys. Euro. Inwestycja ta została zaplanowana na lata 2000-2002,
- Wsparcie finansowe – Wspólna inicjatywa Marszałka Województwa Małopolskiego i Prezydenty Kraju Preszowskiego dotyczące projektu modernizacji drogi dojazdowej do przejścia granicznego Konieczna – Becherov. W roku 2001 przyznane zostały środki w ramach Funduszu Phare CBC Polska – Słowacja 2001 w wysokości 2 mln.
- Szlak Gotycki - w styczniu 2002 r. otwarto Szlak Gotycki, który „połączył” zabytki po stronie polskiej i słowackiej. Pomysłodawcami projektu są Fundacja Jeziora Czorsztyńskiego i władze powiatowe Kieżmarku na Słowacji. Projekt został zgłoszony w 2001 r. roku do konkursu „Małopolska Gościnna”.

Kraj Żyliński (Słowacja)

- Wsparcie finansowe - Samorząd Województwa Małopolskiego współdziała przy tworzeniu Ośrodka Promocji i Współpracy Polsko – Słowackiej w Nowym Targu. Działalność Ośrodka będzie miała na celu nawiązanie aktywnych więzi między społecznościami lokalnymi polsko-słowackiego pogranicza i obejmować będzie takie dziedziny jak: kultura, oświata, turystyka i sport, rozwój demokracji lokalnej, ochrona środowiska, wymiana gospodarcza, wymiana młodzieży.

W ramach Kontraktu Wojewódzkiego dla Województwa Małopolskiego na lata 2001 – 2002 została na ten cel zarezerwowana w kontrakcie kwota 118 tys. zł. Ośrodek jest w trakcie budowy.

Współpraca polsko-słowacka w ramach Euroregionu TATRY

- podpisanie porozumienia o współpracy pomiędzy Euroregionami Wag-Dunaj-Ipola a Transgranicznym Związkiem Euroregion „Tatry” – grudzień 2001;
- V góralski festyn „Euroregion bez granic” w Dolinie Chochołowskiej – sierpień 2001;
- udział Euroregionu „Tatry” w targach turystycznych „Expotour Slovakia 2001” – Żylina,

marzec 2001;

- II Forum Miast Euroregionu – wrzesień 2001 w Wyżnych Ruzbachach;
- III edycja Euroligi MTB – maj – październik 2001,
- III Tatrzańskie i Polsko-Słowackie Forum Gospodarcze w Zakopanem – maj 2001.

2.2. Kontakty robocze

Obwód Lwowski (Ukraina)

- Pomoc Polakom zamieszkałym w Obwodzie Lwowskim – w czerwcu 2001 Województwo Małopolskie przekazało transport darów dla szkół polskich obwodu w formie słowników, wydawnictw encyklopedycznych i map.
- Wspólne projekty - podjęto inicjatywy w celu stworzenia wspólnych projektów w zakresie budowy strategii rozwoju Obwodu Lwowskiego oraz staży zawodowych dla urzędników LOAP w UMWM. Planowane jest też podjęcie współpracy w dziedzinie kultury i edukacji. W tych celach odbyła się wizyta przedstawicieli Lwowskiej Obwodowej Administracji Państwowej w styczniu 2001 r.

Bawaria (Niemcy)

Misje i staże – zorganizowano misję gospodarczą przedsiębiorców z Małopolski w Monachium 2001 r., jak również staż w Ministerstwie Gospodarki i Komunikacji oraz Ministerstwie Rolnictwa i Leśnictwa w Monachium.

Polsko – Niemieckie Forum Gospodarcze

Wspólne spotkania – odbywają się regularne spotkania małopolskich władz samorządowych, przedsiębiorców i agendy bawarskiego ministerstwa gospodarki w celu zacieśnienia współpracy gospodarczej. Spotkania mają na celu wspieranie niemieckich inwestorów w Małopolsce. Obecnie trwają prace nad instytucjonalizacją Forum.

Region Centrum (Francja)

Wspólne projekty – prowadzone są kontakty robocze z Regionem Centrum mające na celu określenie wspólnych projektów współpracy. Zorganizowane zostały dwie wizyty robocze przedstawicieli Samorządu Województwa z władzami Regionu Centrum, w ramach których wstępnie wyłoniono następujące dziedziny współpracy: turystyka, kultura, transfer technologii, kontynuacja współpracy pomiędzy Uniwersytetem Jagiellońskim i Uniwersytetem w Orleanie.

Katalonia (Hiszpania)

Wspólne projekty – Wizyta Przewodniczącego Autonomicznego Rządu Katalonii w Małopolsce oraz Marszałka Województwa Małopolskiego w Katalonii podczas Międzynarodowych Targów Turystycznych SITC'02. Zapromowano produkt turystyczny Małopolski. Przekazano Katalonii projekty współpracy z zakresu kultury, rolnictwa, turystyki. Planowana jest także misja gospodarcza przedsiębiorców katalońskich w Małopolsce.

3. WSPÓŁPRACA W RAMACH ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH.

- Zrzeszenie Regionów Europy (ARE)

Jest to największa organizacja skupiająca wyłącznie samorzady regionalne z obszaru całej Europy. W pracach czterech komitetów AER w roku 2001 brali aktywnie udział Radni Sejmiku Województwa Małopolskiego. Spotkania odbyły się w Jamtland, Batumi, Tilburgu i Montpellier. Omawiano kwestie polityczne (m.in. konstytucji europejskiej), zdrowia i spraw społecznych, rolnictwa, planowania przestrzennego, kultury, edukacji, sportu, młodzieży, mediów. Ponadto przedstawiciele UMWM wzięli udział w Szkole Letniej w Konstancy, poświęconej regionalizmowi w Europie, w Zgromadzeniu Generalnym w Sopron oraz posiedzeniu Biura AER w Karlstad.

- Europejskie Stowarzyszenie Regionalne na Rzecz Społeczeństwa Informacyjnego ERIS@

Organizacja wspierająca rozwój informatyzacji w zakresie działań priorytetowych dla Unii Europejskiej tzn. edukacja, zwalczanie bezrobocia, podnoszenie sprawności administracji, rozwój obszarów wiejskich, budowanie społeczeństwa informacyjnego. W grudniu 2001 podczas zgromadzenia generalnego ERIS@ Województwo Małopolskie zostało przyjęte w poczet jego członków.

4. INTEGRACJA EUROPEJSKA

Staże pracowników Urzędu Marszałkowskiego w biurach regionalnych regionów partnerskich w Brukseli (Rhône Alpes, Turyngia, Toskania, Fionia)

Staże miały na celu zapoznanie się z mechanizmami funkcjonowania przedstawicielstw regionalnych w Brukseli jak również ze sposobami kreowania wizerunku regionów wobec instytucji Unii Europejskich. Staże zaowocowały stworzeniem koncepcji utworzenia biura regionalnego Małopolski w Brukseli.

Wspólna Komisja Konsultacyjna Polska – Komitet Regionów

Celem jej jest przygotowanie polskich regionów do członkostwa w UE. Wspólna Komisja Konsultacyjna Polska – Komitet Regionów została utworzona w 2001 r. na mocy decyzji Rady Stowarzyszenia Polski z UE. W jej skład weszli członkowie Komitetu Regionów z jednej strony oraz przedstawiciele wszystkich szczebli samorządu terytorialnego z Polski. Marszałek Województwa Małopolskiego jest jej Współprzewodniczącym. Głównym zadaniem Komisji jest przygotowanie polskich samorządów do działania w warunkach członkostwa Polski w UE, w tym także do pracy w Komitecie Regionów. Drogą do osiągnięcia tego celu są cykliczne spotkania stanowiące okazję do wymiany doświadczeń i opinii. Komisja, poprzez przygotowanie rekomendacji dla Rady Stowarzyszenia, ma także możliwość zaznaczenia stanowiska polskich samorządów w kwestiach dotyczących integracji Polski z Unią Europejską. Wspólna Komisja Konsultacyjna stanowi szansę włączenia Samorządu Województwa do szeroko pojętego procesu konsultacji działań UE, stanowi źródło cennych informacji z UE. Pierwsze posiedzenie odbyło się w listopadzie 2001 r. w Warszawie.

Konferencja „Zrozumieć negocjacje”

Ideą konferencji organizowanej we współpracy z Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej, Małopolskim Urzędem Wojewódzkim i UMWM było przekazanie społeczności lokalnej informacji dotyczących aktualnego stanu negocjacji o członkostwo w UE - luty 2001 r.

Program szkoleniowy dotyczący prawa Wspólnot Europejskich (acquis communautaire)

Zorganizowanym przez Komisję Europejską – Dyрекję Generalną ds. Poszerzenia, Biuro Wymiany Informacji nt. Pomocy Technicznej TAIEX. Czas trwania: grudzień 2001-grudzień 2002. Celem programu jest stworzenie bazy regionalnych ekspertów w danej dziedzinie prawodawstwa unijnego, którzy po przeszkoleniu w instytucjach unijnych w Brukseli oraz w instytucjach krajów członkowskich będą przekazywać swoją wiedzę instytucjom w regionie i służyć jako „skrzynka kontaktowa” dla konsultacji pomiędzy ekspertami Komisji Europejskiej oraz krajów członkowskich w danej dziedzinie prawa UE.

SYSTEMY TECHNICZNE

I. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

1. TRANSPORT DROGOWY

Podstawowy układ drogowy województwa stanowią drogi krajowe (międzyregionalne i regionalne), o łącznej długości 907 km, w tym odcinek autostrady A-4 relacji Katowice-Kraków biegnący od zachodniej granicy województwa poprzez węzeł Balice i południowe obejście Krakowa do węzła Opatkowice.

Do głównych dróg krajowych w województwie, tworzących zasadniczy szkielet komunikacyjny, należą:

- autostrada A-4 Katowice - Kraków,
- droga krajowa nr 7 (międzyregionalna) przebiegająca w kierunku północno-południowym, relacji Gdańsk-Warszawa-Kraków-Chyżne,
- droga krajowa nr 4 (międzyregionalna) przebiegająca w kierunku zachodnio-wschodnim, relacji Zgorzelec-Wrocław-Gliwice-Bytom-Olkusz-Kraków-Tarnów-Przemyśl.

Oprócz dróg krajowych podstawowy układ drogowy Małopolski tworzą drogi wojewódzkie o łącznej długości 1364 km, w tym 182.2 km przebiegających przez obszary miejskie.

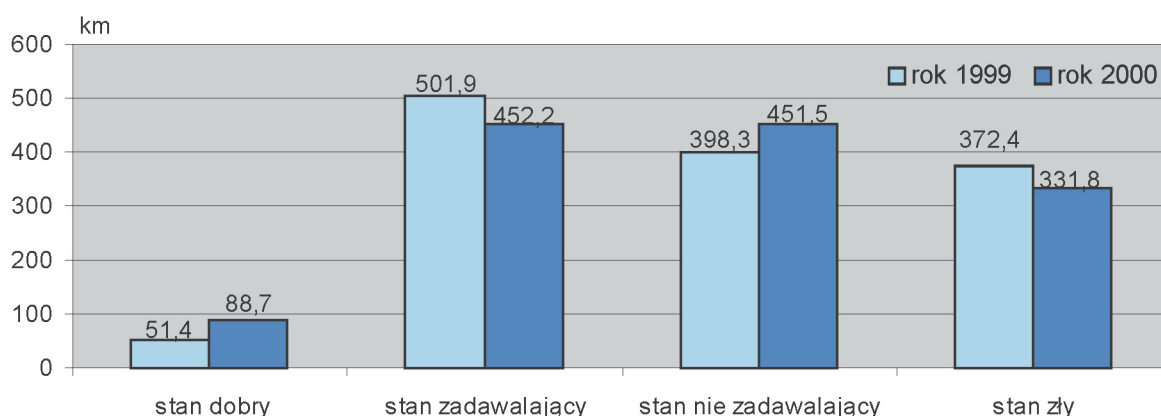
Z dniem 1 stycznia 2001 r. województwo przejęło w zarządzanie drogi dojazdowe do przejść granicznych:

- 977 Zborowice - Gorlice - Konieczna - granica państwa
- 959 Chochołów - granica państwa.

W 2000 roku Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie dokonał oceny stanu dróg wojewódzkich, w tym: nawierzchni, poboczy, chodników, odwodnienia oraz obiektów mostowych.

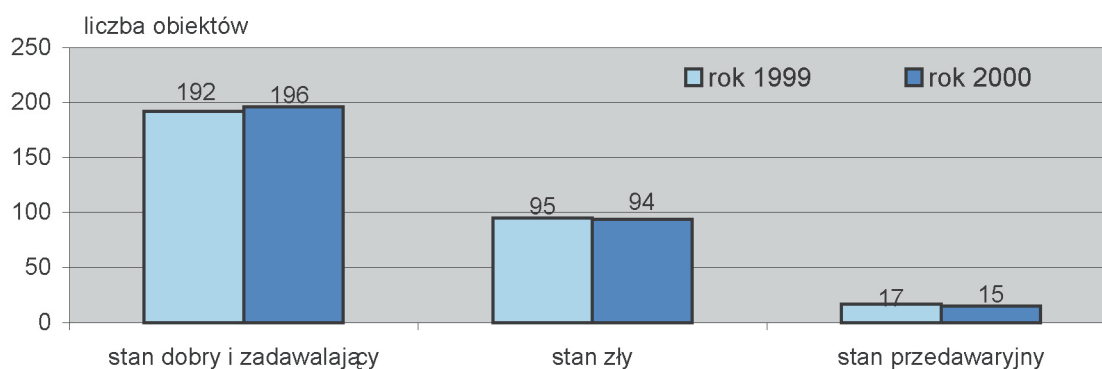
Przeprowadzona ocena stanowiła bazę konstruowania programu poprawy stanu sieci drogowej, tzn. przywrócenie nawierzchniom podstawowych cech eksploatacyjnych, a obiektom mostowym przywrócenie nośności elementów konstrukcyjnych, stanowiących o ich bezpieczeństwie.

Wykres nr 62. Ocena stanu technicznego nawierzchni dróg wojewódzkich

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Krakowie

Wykres nr 63. Ocena stanu technicznego mostów na drogach wojewódzkich

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Krakowie

Inwestycje w transporcie drogowym

A. Modernizacja i przebudowa układu dróg krajowych .

Południowe autostradowe obejście Krakowa.

Południowe obejście autostradowe Krakowa (długość 7,9 km) stanowi fragment przebiegu przez teren województwa małopolskiego autostrady A-4.

Inwestycja ma na celu uwolnienie Krakowa od ciężkiego ruchu tranzytowego relacji Śląsk w kierunku Zakopanego i Przemyśla, przebiegającego obecnie przez przeciążony miejski układ komunikacyjny.

Planowane są dwa etapy realizacyjne :

1. odcinek - ulica Kąpielowa - droga do Luboni,
odcinek droga do Luboni - potok Malinówka
2. odcinek - potok Malinówka - węzeł „Wielicka”.

W dniu 3 kwietnia 2000 r. rozpoczęto budowę obejścia. Zakończenie realizacji obejścia wraz z węzłem „Wielicka” planowane jest na 2003 r.

Węzeł „Radzikowskiego” - droga krajowa nr 78 i 4 (A-4)

Realizacja węzła otworzy możliwość budowy odcinka: węzeł Radzikowskiego - węzeł „Moldniczka” (ul. Jasnogórska), fragmentu północnego obejścia Krakowa, umożliwiającego odciążenie układu komunikacyjnego miasta z ruchu tranzytowego,

Realizacja :

I etap - odnowa nawierzchni ul. Radzikowskiego

- budowa łącznicy dla kierunku Balice - Kraków - zakończony VI 2001 r.

II etap - budowa obiektów i pozostałych łącznic objętych pozwoleniem na budowę

Termin realizacji nie ustalony z uwagi na brak środków.

III etap - realizacja łącznic Zabierzów - Balice i Balice - Zabierzów łącznie z budową odcinka do ul. Jasnogórskiej. Termin realizacji nie określony.

Przebudowa drogi krajowej nr 7

Przebudowa odcinków stanowiących wąskie gardła na Zakopiance z występującymi zagrożeniami bezpieczeństwa ruchu, wyczerpaniem przepustowości oraz przebiegiem przez tereny zabudowane (Pcim, Lubień, Szaflary, Biały Dunajec).

- odcinek Myślenice - Lubień - odcinek dł. 13,3 km, w tym regulacja rzeki Raby.

Prace w zakresie objętym pozwoleniem na budowę, tj. prowadzona wycinka drzew i regulacja rzeki Raby.

- odcinek Lubień - Chabówka

W wykazie najpotrzebniejszych zadań GDDP na terenie województwa małopolskiego brakuje tego odcinka drogi S-7, dla którego, podobnie jak dla innych odcinków „Zakopianki” opracowana jest wariantowa koncepcja.

Przebudowa drogi krajowej nr 47(95) odcinek Chabówka – Rdzawka - dł. 3,5 km

Zadanie w trakcie realizacji - termin zakończenia 31.10.2002 r.

Modernizacja drogi krajowej nr 47(95) Rdzawka - Zakopane (na drogę dwujezdniową na odc. Nowy Targ - Zakopane).

Opracowana w dwóch częściach (dla odcinka Rdzawka - Nowy Targ i Nowy Targ - Zakopane) przez „Transprojekt” Kraków koncepcja - w trakcie zatwierdzania.

Przebudowa drogi krajowej nr 4

Planowana modernizacja drogi krajowej nr 4 na odcinku Kraków - Tarnów - granica województwa małopolskiego obejmuje modernizację - wzmocnienie nawierzchni do 115 KN, odnowa poboczy, budowa ekranów, separatory.

2002 - 2003 - I odcinek Kraków - Chełm

2003 - 2004 - II odcinek Chełm - Tarnów

Podejmowane są również starania o realizację dobudowy drugiej jezdni na odcinku od obwodnicy Wieliczki do węzła „Wielicka”.

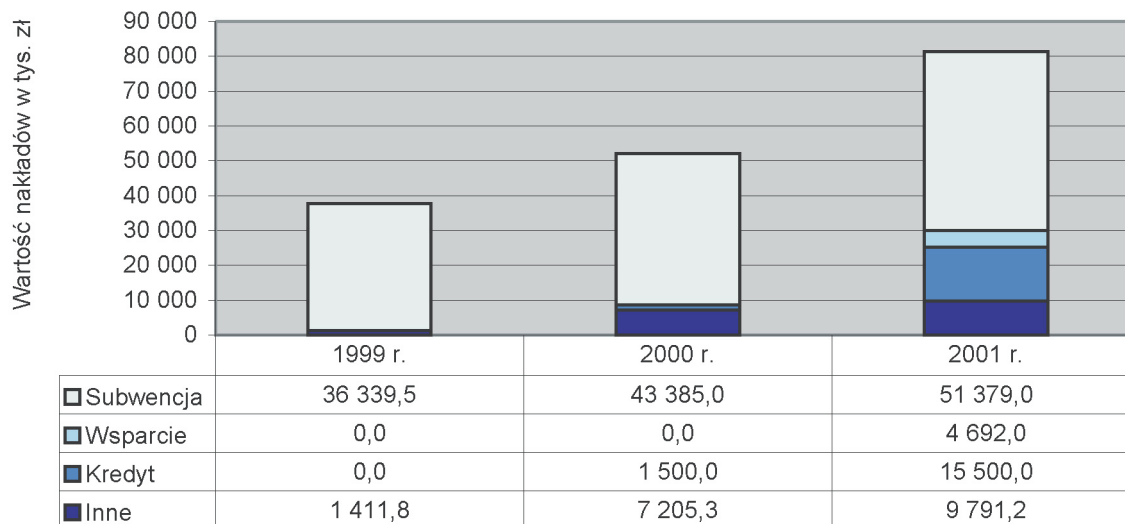
Odcinek stanowi wąskie gardło (pomiar ruchu 2000 r. - 35 tys. poj./dobę) na wjeździe do Krakowa z kierunku wschodniego. Największe obciążenie ruchem wlotu do Krakowa.

Modernizacja drogi nr 4 obejmie również budowę obwodnic miejscowości: Wojnicza i Brzeska oraz budowę mostu na rzece Rabie w Chełmie.

B. Modernizacja i przebudowa układu dróg wojewódzkich.

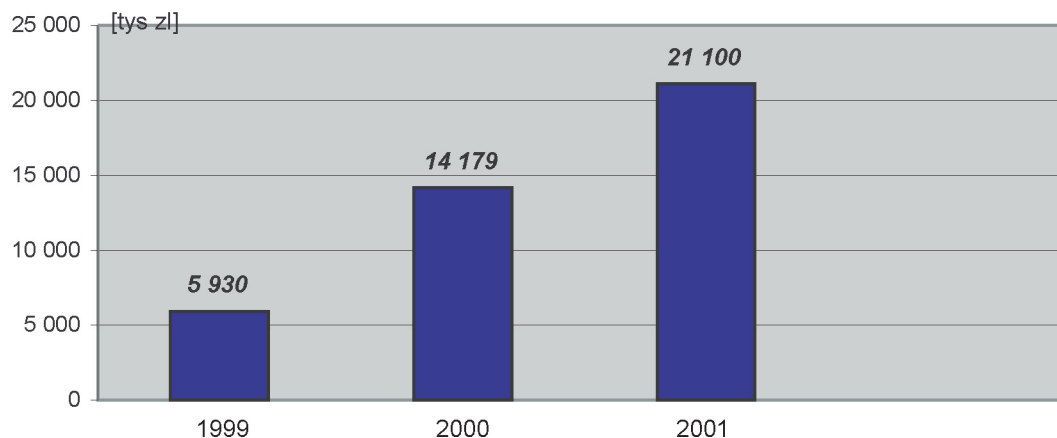
W latach 1999 - 2001 na zadania drogowe na drogach wojewódzkich Małopolski przeznaczono kwoty: 1999 r. - 37 751,3 tys. zł, 2000 r.- 52 090,3 tys. zł, 2001 r. – 81 362,2 tys. zł.. Nakłady w rozbiciu na źródła finansowania w poszczególnych latach przedstawia wykres nr 64.

Wykres nr 64. **Nakłady finansowe na drogi wojewódzkie w latach 1999-2001**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Krakowie

Wykres nr 65. **Inwestycje Zarządu Dróg Wojewódzkich w latach 1999 – 2001.**

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

Najważniejsze zrealizowane inwestycje drogowe w latach 1999 – 2001 to:

- Remont drogi nr 794 Kraków – Skała - Wolbrom
- Modernizacja skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 964 z drogą krajową nr 75 w Niepołomicach
- Przebudowa skrzyżowania dróg wojewódzkich 977 i 980 w Gromniku – budowa ronda
- Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 977 (981) Moszczenica – Gorlice – Konieczna, stanowiącej dojazd do przejścia granicznego Konieczna – Becherov.

Ogółem wyremontowanych zostało 40,37 km dróg.

Najważniejsze zrealizowane inwestycje mostowe w latach 1999 – 2001 to:

- budowa mostu na Wiśle w miejscowości Górka w miejsce istniejącej przeprawy promowej
Jest ona realizowana przy współpracy samorządów gminnych i powiatowych. Termin zakończenia budowy przyjęto 30.09.2002 r.
- Remont 9 mostów

W czasie powodzi w lipcu 2001 roku na całej sieci dróg wojewódzkich zostały uszkodzone 34 mosty, 4 mosty zostały zerwane i obecnie trwa ich sukcesywne odbudowywanie.

Szkody powodziowe z lipca 2001 r. na drogach wojewódzkich oszacowane zostały na 62,4 mln zł.

Inicjatywy Samorządowe

Analiza możliwości finansowych budżetu województwa, wielkości zadań drogowych i konieczności zdecydowanej poprawy bezpieczeństwa ruchu zainspirowała Województwo do podjęcia próby zaangażowania samorządów w rozwiązanie lokalnych problemów na drogach wojewódzkich. W ten sposób stworzono model realizacji zadań przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie z zakresu infrastruktury drogowej współfinansowanych przez samorządy lokalne.

Realizacja przedmiotowych zadań odbywa się w oparciu o zasady zawarte w „procedurze prowadzenia zadań przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie z zakresu infrastruktury drogowej współfinansowanych przez samorządy lokalne lub realizowanych przy udziale środków pozabudżetowych”.

Jednym z pierwszych zadań realizowanych tym systemem była modernizacja 28 km odcinka drogi Kraków - Wolbrom na przełomie 1999/2000 roku w ramach Międzygminnego porozumienia pięciu gmin przez obszar których przebiega droga, wsparta środkami finansowymi z 10% rezerwy Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej. Aktualnie Zarząd Województwa realizuje tym systemem zadania drogowe w szerokim zakresie; od budowy chodników do wielkich zadań inwestycyjnych, czego przykładem jest budowa 400 m mostu przez Wisłę w miejscowości Koszyce.

Statystykę zadań realizowanych w ramach IS przedstawia poniższe zestawienie.

	2000	2001	2002
ilość wniosków	45	120	157
ilość zadań	29	63	63

	2000	2001	2002
koszt wniosków (w tys. zł)	6400	18600	26954
koszt zadań (w tys. zł)	4569	12594	14000

	2000	2001	2002
Województwo (w tys. zł)	4569	6878	7000
Samorządy (w tys. zł)	3342	5734	7000
Razem (w tys. zł)	7911	12612	14000

Taki sprawdzony sposób wspólnych z samorządami realizacji został przeniesiony i rozszerzony na drogi krajowe. Podpisane zostały umowy pomiędzy Województwem Małopolskim a Generalną Dyrekcją Dróg Publicznych Oddział Południowo- Wschodni oraz samorządami gminnymi i powiatowymi na opracowanie i wspólne finansowanie studium techniczno – ekonomicznych dla ciągów dróg, w których przebiegu znajdują się również drogi krajowe.

2. AUTOBUSOWA KOMUNIKACJA ZBIOROWA

Aktualnie na terenie województwa małopolskiego zarobkowy przewóz osób pojazdami samochodowymi w regularnym transporcie zbiorowym wykonuje 485 przewoźników, w tym 13 Przedsiębiorstw Komunikacji Samochodowej i 9 przedsiębiorstw świadczących usługi transportu lokalnego, działających jako spółki: akcyjna MPK Kraków, z ograniczoną odpowiedzialnością KPPU Kraków, MPK Tarnów, MPK Nowy Sącz, RPK Bochnia, MZK Kęty, PKM Olkusz, cywilna: Duhabex (na zlecenie ZKKM Chrzanów) oraz zakład budżetowy MZK Oświęcim.

Wyżej wymienieni przewoźnicy obsługują 1152 linie komunikacyjne przebiegające przez obszar dwóch lub więcej powiatów, lub linie komunikacyjne przebiegające przez obszar dwóch lub więcej województw, a rozpoczynające się na terenie województwa małopolskiego.

Tabela nr 174. **Charakterystyka regionalnych dobowych autobusowych potoków pasażerskich w województwie małopolskim**

Lp.	Rodzaj potoku pasażerskiego		Wewnętrzny (na granicy między powiatami województwa)	Zewnętrzny (na granicy z innymi województwami)	Razem liczba pasażerów
1.	Potoki pasażerskie autobusowe i mikrobusowe	46,5 %	296 600	14 200	310 800
			95,4 %	4,6 %	100 %
2.	Potoki pasażerskie autobusowe przedsiębiorstw świadczących usługi w zakresie transportu lokalnego	19,7 %	56 850	4430	61 280
			92,8 %	7,2 %	100 %
3.	Potoki pasażerskie autobusowe i mikrobusowe prywatnych przewoźników	39,2 %	118 970	2930	121 900
			97,6 %	2,4 %	100%
4.	Potoki pasażerskie autobusowe PKS	41,1 %	120 780	6840	127 620
			94,6 %	5,4 %	100 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWM oraz pracy Oddziału Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji w Krakowie „Przeprowadzenie badań potrzeb mieszkańców województwa małopolskiego, określenie regionalnych potoków pasażerskich i opracowanie koncepcji systemu obsługi pasażerskiej województwa”.

Tabela nr 175. **Charakterystyka liczby podróży realizowanych w ciągu doby w województwie małopolskim**

Lp.	Rodzaj podróży		Wewnętrzne	Zewnętrzne	Razem liczba podróży
1.	Podróże autobusami i mikrobusami	70,9 %	226 230	13 470	239 700
			94,4 %	5,6 %	100 %
2.	Podróże autobusami przedsiębiorstw świadczących usługi w zakresie transportu lokalnego	25,6 %	56 850	4430	61 280
			92,8 %	7,2 %	100 %
3.	Podróże autobusami i mikrobusami prywatnych przewoźników	36,5 %	84 870	2630	87 500
			97,0 %	3,0 %	100%
4.	Podróże autobusami PKS	37,9 %	84 510	6410	90 920
			93,0 %	3,0 %	100 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWM oraz pracy Oddziału Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji w Krakowie „Przeprowadzenie badań potrzeb mieszkańców województwa małopolskiego, określenie regionalnych potoków pasażerskich i opracowanie koncepcji systemu obsługi pasażerskiej województwa”.

Tabela nr 176. **Ilościowa oferta obsługi dobowych autobusowych przewozów regionalnych w województwie małopolskim**

Lp.	Przewoźnik	Liczba obsługiwanych linii (relacji)	Liczba realizowanych kursów (połączeń)	Średnia liczba kursów (połączenia w obsłudze relacji/ linii)
1.	PKS	758	2013	2,7
2.	Przedsiębiorstwa świadczące usługi w zakresie transportu lokalnego	118	1612	13,7
3.	Prywatny	305	4049	13,3
Razem:		1181	7674	6,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWM oraz pracy Oddziału Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji w Krakowie „Przeprowadzenie badań potrzeb mieszkańców województwa małopolskiego, określenie regionalnych potoków pasażerskich i opracowanie koncepcji systemu obsługi pasażerskiej województwa”.

3. TRANSPORT KOLEJOWY

Ocena sytuacji

Sieć kolejowa na terenie województwa małopolskiego jest podzielona pomiędzy dwie jednostki organizacyjne:

- Zakład Infrastruktury Kolejowej w Krakowie (601,7 km czynnych linii i łącznic kolejowych),
- Zakład Infrastruktury Kolejowej w Nowym Sączu (466,6 km).

Linie magistralne stanowią 13% (137 km) ogółu linii. Największy udział mają linie kategorii pierwszorzędnej (42%) i drugorzędnej (40%). Pozostała część linii to linie znaczenia miejscowego.

Największe obciążenie ruchem pasażerskim występuje na liniach magistralnych:

- Kraków – Trzebinia - Katowice,
- Kraków – Tarnów,
- Kraków – Warszawa.

Pasażerskie przewozy kolejowe na terenie województwa małopolskiego charakteryzuje zmniejszanie się ilości przewożonych pasażerów. W roku 2001 przewieziono 17 616 251 pasażerów, co stanowi spadek o 15,6% w stosunku do roku poprzedniego.

Elementy systemu transportu kolejowego

Obszar Małopolski przecina 1068,3 km linii oraz łącznic kolejowych. W liczbie tej nie uwzględniono bocznic kolejowych.

Oprócz linii kolejowej z Podłęża do Niepołomic na wszystkich pozostałych odcinkach (także na tych, na których nie kursują obecnie pociągi pasażerskie), odbywa się – choćby w śladowej ilości – ruch pociągów. Poza obsługą pasażerską znajduje się linia Tarnów – Szczucin, na której ruch pociągów osobowych zawieszono w roku 2000.

Ze względu na standard infrastruktury, sieć kolejową można podzielić na:

- linie kolejowe i łącznice dwutorowe zelektryfikowane (43,2%),
- linie jednotorowe zelektryfikowane (44,1%),
- linie jednotorowe nieelektryfikowane (12,7%).

Standard dostępności komunikacyjnej wyrażony gęstością sieci kolejowej uznaje się za wystarczający. Poza obsługą kolejową pozostają powiaty proszowicki i myślenicki. Część linii obsługuje również ruch międzynarodowy. Linia Tarnów - Krynica posiada odgańlenie do jedyne- go w Małopolsce przejścia granicznego w Leluchowie.

Tabela nr 177. Podstawowe charakterystyki linii kolejowych w województwie małopolskim w poszczególnych powiatach

Lp	Powiat	Liczba ludności (tys)	Powierzchnia (km ²)	Długość linii kol. (km)	Gęstość linii kol. (km/100k ²)	Długość linii kol./liczba mieszkańców (km/tys.m.)
1	Bocheński	97,2	631,5	13,6	2,2	0,140
2	Brzeski	88,7	590,0	14,3	2,4	0,161
3	Chrzanowski	131,5	371,5	65,5	17,6	0,498
4	Dąbrowski	58,7	527,0	27,0	5,1	0,460
5	Gorlicki	107,6	967,4	43,5	4,5	0,404
6	Krakowski (ziemski)	231,6	1230,0	82,8	6,7	0,358
7	Limanowski	116,2	952,0	58,0	6,1	0,499
8	Miechowski	53,9	676,7	49,6	7,3	0,920
9	Myślenicki	110,9	676,4	0,0	0,0	0,000
10	Nowosądecki (ziemski)	188,2	1550,2	107,4	6,9	0,571
11	Nowotarski	176,4	1474,7	39,5	2,7	0,224
12	Olkuski	124,4	658,8	51,3	7,8	0,412
13	Oświęcimski	155,2	389,5	50,8	13,0	0,327
14	Proszowicki	44,9	414,6	0,0	0,0	0,000
15	Suski	80,4	685,7	58,5	8,5	0,728
16	Tarnowski (ziemski)	178,0	1333,7	74,3	5,6	0,417
17	Tatrzński	65,6	471,6	14,5	3,1	0,221
18	Wadowicki	153,1	658,7	75,7	11,5	0,494
19	Wielicki	98,6	427,8	35,8	8,4	0,363
20	Krakowski (grodzki)	740,5	326,8	166,8	51,0	0,225
21	Nowosądecki (grodzki)	83,3	57,1	16,8	29,4	0,202
22	Tarnowski (grodzki)	121,7	72,4	22,6	31,2	0,186
Razem		3206,6	15144,1	1068,3	7,05	0,333

Źródło: na podstawie opr. Prof. Włodzimierza Czychuły „Transport szynowy w regionalnej obsłudze Małopolski”

Obsługa mieszkańców i gospodarki transportem kolejowym

Przewozy pasażerskie na terenie województwa małopolskiego realizowane są przez „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o., Małopolski Zakład Przewozów Regionalnych w Krakowie. Obszar działania Zakładu jest dostosowany do granic województwa małopolskiego.

Tabela nr 178. **Przewozy pasażerów i praca przewozowa na obszarze województwa małopolskiego**

Rok	Liczba przewiezionych pasażerów:			
	Razem	na podstawie biletów		
		z kas		inne
		jednorazowych	okresowych	
2000	20 869 907	8 918 871	7 362 890	4 588 146
2001	17 616 251	7 408 227	6 167 045	4 040 979

Rok	Praca przewozowa w tys. pasażerokm:			
	Razem	na podstawie biletów		
		z kas		inne
		jednorazowych	okresowych	
2000	1 837 262	1 256 513	179 416	401 333
2001	1 564 548	1 072 050	154 324	338 174

Rok	Średnia odległość przewozu w km			
	Razem	na podstawie biletów		
		z kas		inne
		jednorazowych	okresowych	
2000	88,0	140,9	24,4	87,5
2001	83,9	136,9	25,1	80,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o.

Inwestycje w transporcie kolejowym

Celem modernizacji i rozwoju podsystemu kolejowego jest uzyskanie konkurencyjnego wobec transportu drogowego, systemu transportu dalekiego zasięgu poprzez zapewnienie wysokiej sprawności najważniejszych linii o znaczeniu krajowym i międzynarodowym w układzie wschód-zachód i północ-południe oraz zapewnienie wysokiej dostępności komunikacyjnej głównych ośrodków gospodarczych oraz rejonów turystycznych.

W dniu 8.06.2001r. zakończono odbudowę odcinka linii kolejowej Wieliczka – Wieliczka Rynek na długości objętej „szkodami górnictwami” oraz remont bieżący pozostałych części linii Kraków Bieżanów – Wieliczka Rynek. Przeprowadzona inwestycja pozwoliła na wznowienie ruchu pociągów w relacji Kraków – Wieliczka Rynek z dniem 9.06.2001r.

Wśród priorytetowych inwestycji w dziedzinie transportu kolejowego znajduje się budowa linii kolejowej zapewniającej szybkie połączenie Krakowa z Muszyną i Zakopanem. Opracowane zostało studium wykonalności powyższego układu kolejowego ze wskazaniem na realizację wariantu przebiegu nowej linii: z Podłęża do Piekiełka przez Szczyrzyc.

4. TRANSPORT LOTNICZY

Ocena sytuacji

W okresie 2001 roku, zaznaczyły się wpływy recesji gospodarczej, zmniejszenie dynamiki PKB, a także spadek zainteresowania podróżami lotniczymi spowodowany atakiem terrorystycznym w dniu 11.09.2001r. w USA.

W porównaniu do poprzedniego roku widoczny jest spadek udziału ruchu międzynarodowego regularnego, szczególnie w IV kwartale, wzrost ruchu krajowego oraz wzrost udziału czarterów, a jednocześnie nieznaczny spadek tranzytów. Z Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II w Krakowie Balicach od stycznia do końca grudnia 2001r. odleciało 268 017 osób, tj. o 8,3% więcej niż w analogicznym okresie 2000 r.

Elementy systemu transportu lotniczego

Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków – Balice położony jest 11 km na zachód od Krakowa. Obszar lotniskowy przylega do autostrady Kraków – Katowice. Lotnisko posiada również dogodne połączenie drogowe w kierunku Zakopanego i Tarnowa.

Port Lotniczy Kraków – Balice jest korzystnie usytuowany w stosunku do sieci dróg lotniczych. Wokół Portu istnieje 6 stałych dróg lotniczych.

Strefa obsługiwana przez port lotniczy obejmuje region południowo-wschodniej Polski, zamieszkały przez ok. 7,9 mln mieszkańców, w promieniu 100 km.

Lotnisko jest obiektem współużytkowanym przez lotnictwo wojskowe i cywilne. Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice Spółka z o.o. zarządza cywilną częścią portu lotniczego.

Ogólna powierzchnia lotniska wynosi 426 ha, w tym w zarządzie Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o. znajdują się około 24 ha.

W Balicach istnieje jedna utwardzana droga startowa na kierunku 08-26, długości 2550 m i szerokości 60 m. Istnieje również równoległy awaryjny pas startowy o nawierzchni trawiastej, długości 2400 m i szerokości 300 m, położony po północnej stronie drogi startowej. Płyta postojowa dla 11 samolotów o powierzchni 50.000 m², oddana do eksploatacji w końcu 1997 roku, zlokalizowana jest naprzeciw budynku dworca ok. 300 m od progu pasa startowego.

Ponadto pewne funkcje rekreacyjne i sportowe spełniają lotniska w Nowym Targu, Łososinie Dolnej i Pobiedzianku.

Obsługa mieszkańców i gospodarki transportem lotniczym

Aktualnie Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków Balice ma stałe połączenia lotnicze z Frankfurtem, Londynem, Paryżem, Rzymem, Wiedniem, Zurichem, Nowym Jarkiem, Chicago, Kopenhagą, Tel-Awivem, Toronto oraz Warszawą.

W roku 2001 wyniki Portu Lotniczego w Krakowie Balicach kształtowały się następująco:

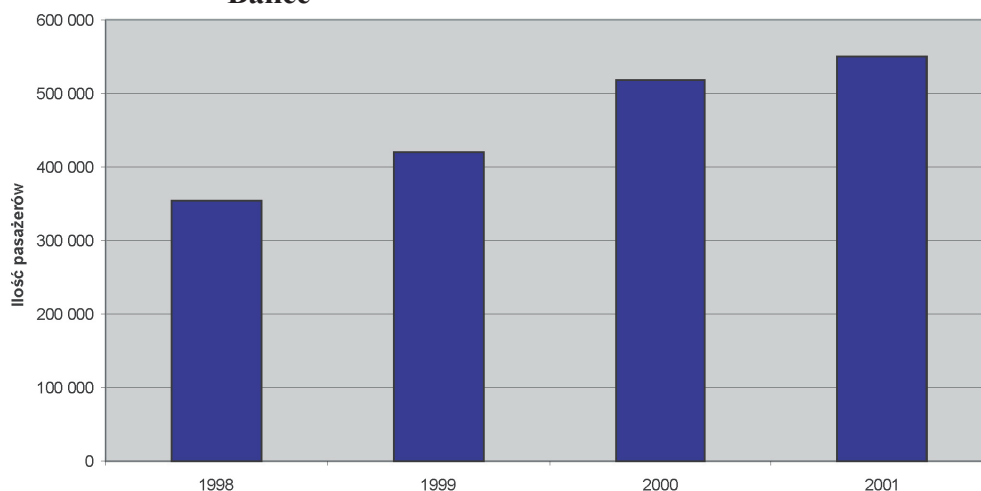
samolotów ogółem	16 674	dynamika 109% średnio miesięcznie do 2000 r.
pasażerów	549 298	dynamika 106% średnio miesięcznie do 2000 r.
cargo	1 799,5 Mg	dynamika 73% średnio miesięcznie do 2000 r.
poczta	405 179 kg	dynamika 105% średnio miesięcznie do 2000 r.

Istotnym do celów porównawczych jest struktura powyższego ruchu pasażerskiego w podziale na:

- ruch krajowy 26%
- ruch międzynarodowy regularny 57%
- ruch międzynarodowy czarterowy 13%
- ruch tranzytowy 4%

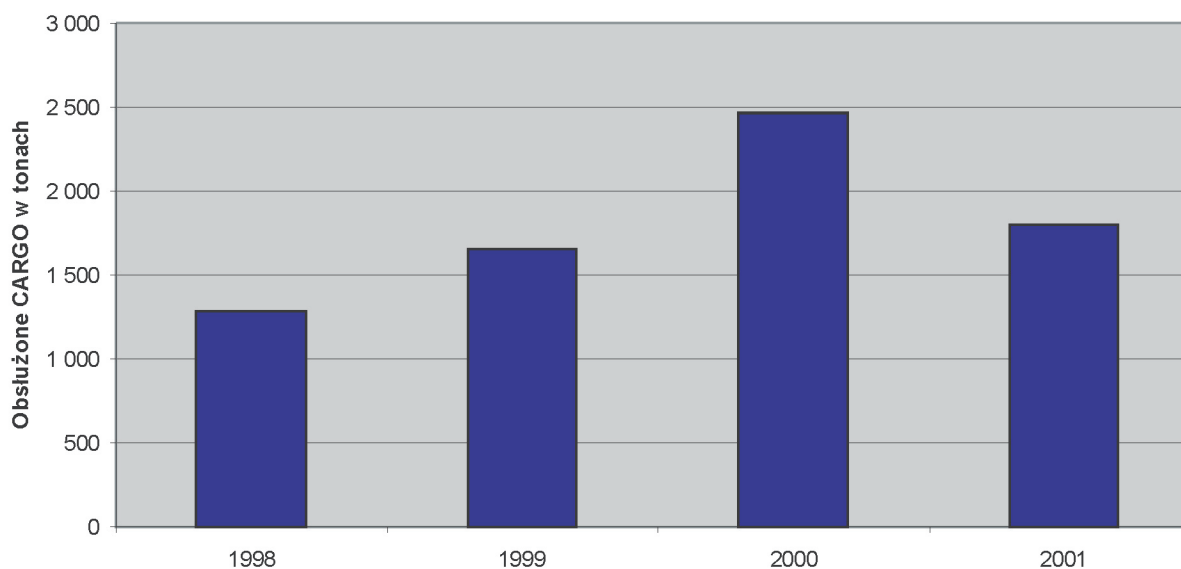
W ruchu krajowym w roku 2001 nastąpił wzrost liczby pasażerów z 116 797 w 2000 roku do 144 511, między innymi wskutek likwidacji bezpośrednich lotów zagranicznych z Krakowa i dowożenia pasażerów do Warszawy.

Wykres nr 66. **Przewozy pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym Kraków-Balice**

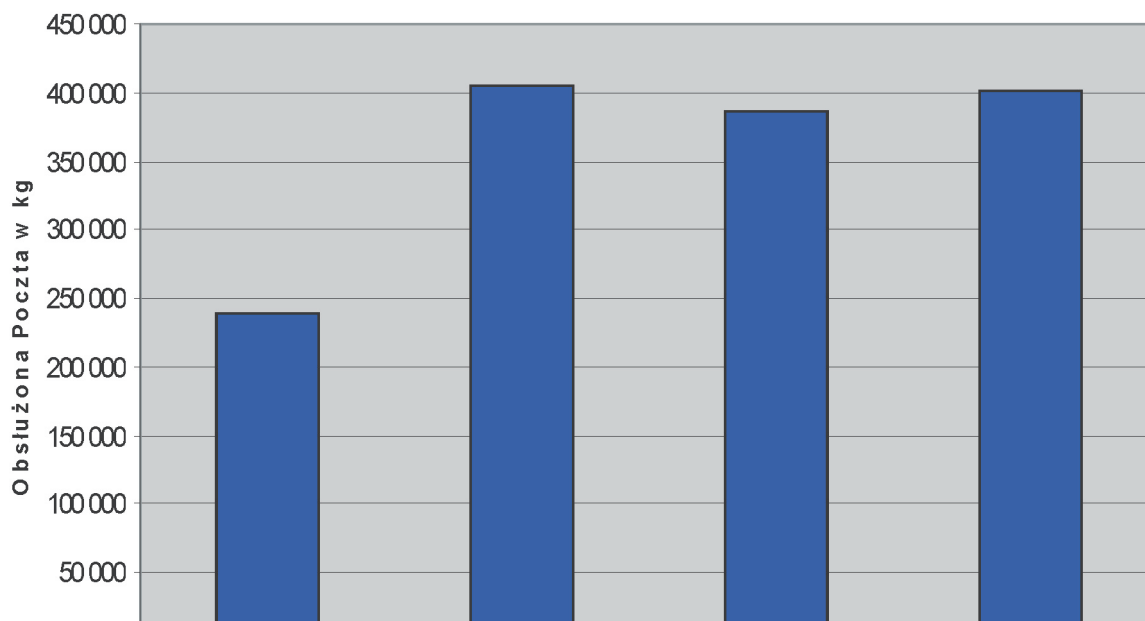

Źródło: Opracowanie własne na podstawie działalności spółki Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice

Wykres nr 67. **Przewozy CARGO w Międzynarodowym Porcie Lotniczym Kraków-Balice**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie działalności spółki Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice

Wykres nr 68. **Przewozy poczty lotniczej w Międzynarodowym Porcie Lotniczym Kraków - Balice**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie działalności spółki Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice

Inwestycje w transporcie lotniczym

Duża dynamika ruchu lotniczego, jak również dążenie do utrzymania wysokich standardów obsługi podróżnych i przepływu towarów wymaga realizacji szeregu inwestycji. W roku 2001 wykonano szereg prac inwestycyjnych i modernizacyjnych, jak również podjęto działania poprawiające stan bezpieczeństwa Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków – Balice. W szczególności, w pierwszym kwartale 2001r. zakończono rozbudowę terminala pasażerskiego. Łączna powierzchnia terminala pasażerskiego po modernizacji wyniosła blisko 10 000 m², a przepustowość terminalu wzrosła po rozbudowie do 1,3 mln pasażerów rocznie, znacznie poprawiając standard obsługi pasażerów. Planowana jest dalsza modernizacja modułu pasażerskiego.

W trakcie przygotowań formalno-administracyjnych i dokumentacyjnych znajduje się obecnie inwestycja wydłużenia drogi startowej do 2800 m, wraz niwelacją przeszkody lotniczej oraz rozbudowa płyty postojowej samolotów i pojazdów lotniskowych.

II. INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

1. SYSTEM ENERGETYCZNY, GAZOWNICZY ORAZ NIEKONWENCJONALNE ŹRÓDŁA ENERGII

A. Stan systemu energetycznego.

Województwo małopolskie zaopatrywane jest w energię elektryczną przez 6 zakładów energetycznych: Zakład Energetyczny Kraków S.A., Zakład Energetyczny Tarnów S.A., Będziński Zakład Energetyczny S.A., Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A., Beskidzka Energetyka S.A. oraz Zakład Energetyczny Okręgu Radomsko-Kieleckiego ZEORK.

Na terenie województwa małopolskiego znajdują się 3 elektrownie zawodowe ciepłone o łącznej mocy zainstalowanej 1582 MW, 7 elektrowni wodnych o łącznej mocy zainstalowanej 172,65 MW oraz 5 elektrowni przemysłowych o łącznej mocy zainstalowanej około 150 MW. Funkcjonują również nieduże elektrownie, wykorzystujące proekologiczne źródła energii odnawialnej. Ich znaczenie w systemie jest jednak jeszcze niewielkie.

Na terenie Małopolski istnieje 6 stacji elektroenergetycznych najwyższych napięć, w tym jedna o napięciu 440 kV, pozostałe o napięciu 220 kV oraz 19 linii najwyższych napięć.

Sieć elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV składa się ze 126 stacji elektroenergetycznych 110 kV/SN tzw. GPZ (Główne Punkty Zasilania), które transformują energię z wysokiego napięcia na średnie oraz z 204, głównie napowietrznych, linii 110 kV.

Najważniejsze obiekty i urządzenia systemu elektroenergetycznego w województwie małopolskim to:

- Elektrownia Skawina S.A. o mocy zainstalowanej 590 MW i mocy osiągalnej 575 MW
- Elektrownia Siersza S.A. o mocy zainstalowanej 512 MW i mocy osiągalnej ok. 500 MW
- EC Kraków S.A. o mocy zainstalowanej 480 MW i mocy osiągalnej 446 MW
- Stacja elektroenergetyczna Tarnów 400/110 kV
- Stacja elektroenergetyczna Siersza 220/110 kV
- Stacja elektroenergetyczna Skawina 220 /13,8 kV
- Stacja elektroenergetyczna Wanda w Krakowie 220/110
- Stacja elektroenergetyczna Lubocza 220/110
- Stacja elektroenergetyczna Klikowa 220/110

W związku ze znacznym rozdrobnieniem sektora dystrybucji energii oraz coraz większą konkurencją na rynku, cztery zakłady – z Krakowa, Tarnowa, Bielska-Białej i Będzina utworzyły Grupę Południową (K-4), która jako trzeci w kolejności polski podmiot sektora dystrybucji energii przygotowuje się do prywatyzacji. Zakłady te mają razem 15 procentowy udział w finalnej sprzedaży energii elektrycznej w kraju i obsługują 12,5 procent wszystkich klientów polskiej energetyki.

Pierwszym sprywatyzowanym przedsiębiorstwem sektora wytwórczego elektroenergetyki

w Polsce stała się w 1988 r. Elektrociepłownia Kraków S.A., której inwestor strategiczny Electricite de France wstępnie posiadał 55% akcji, a od 31 grudnia 2000 r. posiada 63,84% akcji.

Ministerstwo Skarbu Państwa finalizowało pod koniec 2001 roku transakcję sprzedaży 35% akcji Elektrowni Skawina za kwotę 24,8 mln USD (100 mln zł) firmie PSEG Poland Distribution BV, należącej do amerykańskiej grupy PSEG.

B. Stan systemu gazowniczego.

Województwo małopolskie obsługiwane jest w zakresie gazownictwa przez pięć oddziałów Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa – Zakład Gazowniczy w Krakowie, Zakład Gazowniczy w Kielcach, Zakład Gazowniczy w Jaśle, Zakład Gazowniczy w Zabrze oraz Karpaccki Oddział Gazowniczy w Tarnowie. Podobnie jak w przypadku energetyki, tak znaczna ilość zakładów wynika z faktu, iż działają one w ramach dawnych województw sprzed reformy administracyjnej.

Przez teren Małopolski przebiega magistralna linia gazowa, na którą składają się trzy nitki gazociągu biegnące w kierunku wschód-zachód. Na obszarach górniczych województwa zlokalizowane są podziemne magazyny gazu: Żukowice, Swarzów-1, Łętkowice, Szczepanów-1, Brzezowiec, Grądy Bocheńskie-Borek, Dąbrówka, Rysia, Grabina-Nieznanowice, Dąbrowa Tuchowska, Raciborsko-1. Na terenie województwa w Oświęcimiu, znajduje się również węzeł rozdzielczy, natomiast w gminie Skrzyszów, na gazociągu przesyłowym wysokiego ciśnienia relacji Sędziszów-Podgórska Wola zlokalizowana jest tłocznia gazu. W okolicach Bochni, Brzeska, Tarnowa oraz Gorlic znajdują się kopalnie gazu.

C. Energia odnawialna

W ostatnich latach widoczny jest wzrost znaczenia energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych wprowadziło kilka istotnych zmian dotyczących obowiązku zakupu energii elektrycznej z tych źródeł. Powyższe zmiany dotyczą m. in. zniesienia ograniczenia dotyczącego zainstalowanych mocy w źródłach energii oraz zastosowania obowiązkowego procentowego wolumenu zakupu, który dla 2001 roku ustalony został na poziomie 2,4% rocznej sprzedaży energii elektrycznej. Równocześnie Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej z września 2000 r. zakłada, że do końca 2010 roku 7,5 % całej zużywanej energii w Polsce pochodzić będzie ze źródeł odnawialnych (w Unii Europejskiej w 2010 r. zaspokajać będzie 12% potrzeb). Obowiązek zakupu wytworzonej energii elektrycznej oraz założenia strategii wpłynęły na wzrost zainteresowania inwestorów energetyką niekonwencjonalną.

W grudniu 2001 roku wmurowano akt erekcyjny pod małą hydroelektrownię i tor kajakowy przy stopniu wodnym Kościuszko w Kryspinowie. Niebawem ma się również rozpocząć budowa małej elektrowni wodnej na stopniu wodnym w Łęczanach na Wiśle w gminie Brzeźnica (powiat wadowicki), a następnie budowa elektrowni Wodnej Smolice w gminie Zator (powiat oświęcimski).

W Małopolsce do produkcji energii elektrycznej wykorzystuje się głównie jako energię odnawialną energię rzek oraz w nieznacznym stopniu energię wiatru. Na terenie województwa małopolskiego znajduje się 16 elektrowni wodnych o mocy zainstalowanej 172,715 MW oraz mocy osiągalnej 172,246 MW, a także 2 elektrownie wiatrowe o mocy zainstalowanej i osiągalnej 260 MW. Łącznie produkcja brutto energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w Małopolsce w 2000 r. wynosiła 370818 MWh. Plasuje to województwo na 4 miejscu w kraju

i stanowi blisko 9% krajowej produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

W województwie małopolskim do produkcji ciepła wykorzystuje się energię pochodzącą z biomasy oraz energię geotermalną. W roku 2000 działało 18 jednostek produkujących ciepło z biomasy. Wytwarzały one 163706 GJ ciepła, zużywając 16887,3 ton biomasy.

W Polsce zakłady geotermalne funkcjonują w 3 województwach: małopolskim, łódzkim i zachodniopomorskim. Działająca na terenie województwa małopolskiego od 1994 roku instalacja geotermalna w Bańskiej Niznej jest pierwszą tego typu instalacją w Polsce. Zaspokaja ona w 100% zapotrzebowanie na ciepło i ciepłą wodę użytkową odbiorców Bańskiej Niznej, w tym kościoła i szkoły podstawowej. W latach 1998-2000 prowadzone były dalsze badania i prace nad Projektem Geotermalnym Podhala. Rok 2001 był rokiem przełomowym dla realizacji projektu, gdyż dobiegały końca prace nad uruchomieniem magistrali ciepłowniczej z Bańskiej Niznej do Zakopanego, łączącej Ciepłownię Geotermalną w Bańskiej Niznej z kotłownią szczytową w Zakopanem. Dzięki temu energia uzyskiwana ze źródeł termalnych będzie podstawowym źródłem ciepła, natomiast gaz wykorzystywany będzie jedynie w momentach szczytowego zapotrzebowania. Zakończenie realizacji projektu planowane jest na 2004 rok, a sieć ciepłownicza ma obejmować swoim zasięgiem miejscowości położone w dorzeczu Białego Dunajca: Zakopane, Nowy Targ, Bańską Nizną, Biały Dunajec, Szaflary, Poronin i Krościenko.

2. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ I GAZ

A. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na rynku energii elektrycznej w województwie małopolskim w roku 2001 w stosunku do 1999 roku nastąpił wzrost zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych o 5,6% (w miastach o 2,8%, na wsiach o 12,5%).

Zużycie energii na 1 odbiorcę w Małopolsce w 2001 r. wynosiło 2 116 MWh, na wsi 2137 MWh, a w miastach 2 106 MWh. Najwyższe zużycie energii na 1 odbiorcę jest kolejno w powiecie tatrzańskim, proszowickim i nowotarskim, najniższe natomiast w powiecie dąbrowskim i oświęcimskim.

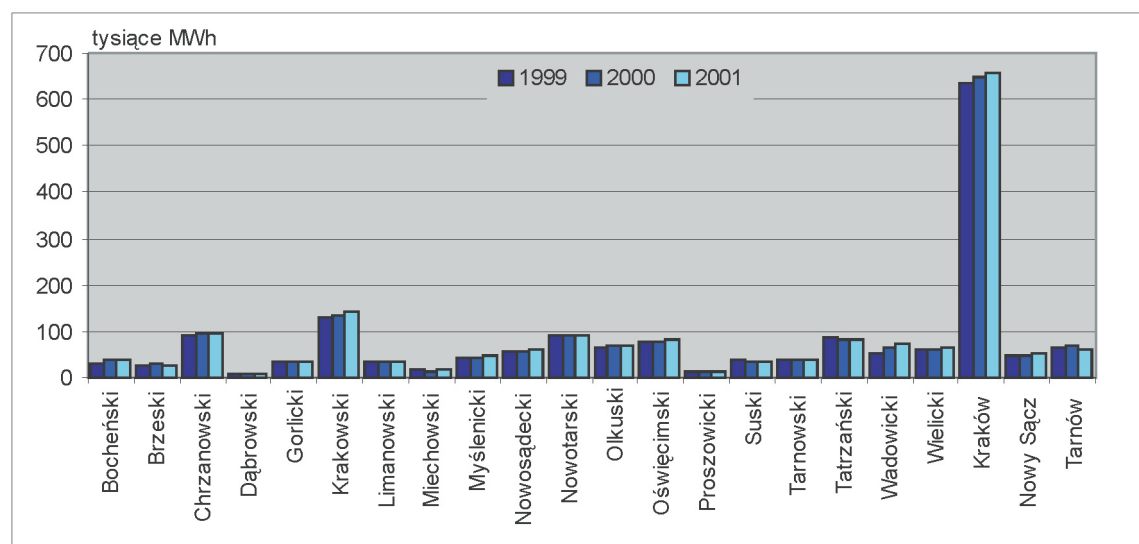
Wzrosła o około 6,7% liczba odbiorców energii elektrycznej – z 818 tys. w 1999 r. na 873,8 tys. w roku 2001. Kształtowanie się rynku energii w Małopolsce obrazuje poniższa tabela oraz wykresy.

Tabela nr 179. **Zaopatrzenie w energię elektryczną i dynamika rozwoju systemu w województwie małopolskim**

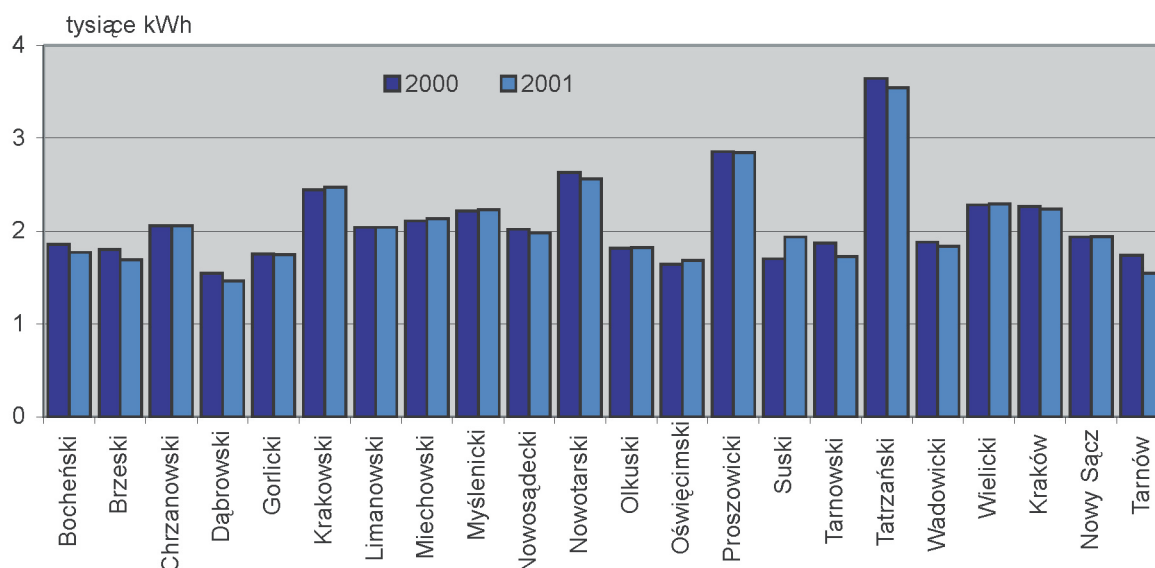
	1999	2000	2001
Odbiorcy energ. elektr. w gospodarstwach domowych	818629	847109	873853
dynamika	100	103,4	106,7
– w tym: w miastach	579108	590040	598990
dynamika	100	101,8	103,4
– w tym: na wsiach	239521	257069	274863
dynamika	100	107,3	114,7
Zużycie energii elektrycznej w gospod. domowych (w tys. MWh)	1723682	1782933	1820839
dynamika	100	103,4	105,6
– w tym: w miastach	1218382	1247583	1252304
dynamika	100	102,3	102,7
– w tym: na wsiach	505300	535350	568535
dynamika	100	105,9	112,5
Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w gospodarstwach domowych (kWh)	bd	2140	2116
– w tym: w miastach	2136	2134	2106
– w tym: na wsiach	bd	2156	2138

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US Kraków

Wykres nr 69. **Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Wykres nr 70. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę

Źródło: opracowanie własne na podstawie US w Krakowie

B. Gazyfikacja

W województwie małopolskim łączna długość gazowej sieci rozdzielczej w 2001 roku wynosiła 20 888,4 km. Wzrost w stosunku do roku 1998 nastąpił w porównywalnym stopniu na obszarach wiejskich i w miastach. Zmiany w zakresie długości sieci przedstawia tabela nr 180.

Tabela nr 180. Długość gazowej sieci rozdzielczej w gospodarstwach domowych

	1998	2000	2001
Długość sieci rozdzielczej ogółem w km	18 864,1	19 366,5	20 888,4
dynamika wzrostu	100	102,7	110,7
– w miastach	4 272,8	4 363,39	4 786,6
dynamika wzrostu	100	102,1	112,0
– na wsiach	14 591,3	15 003,06	16 101,8
dynamika wzrostu	100	102,8	110,4

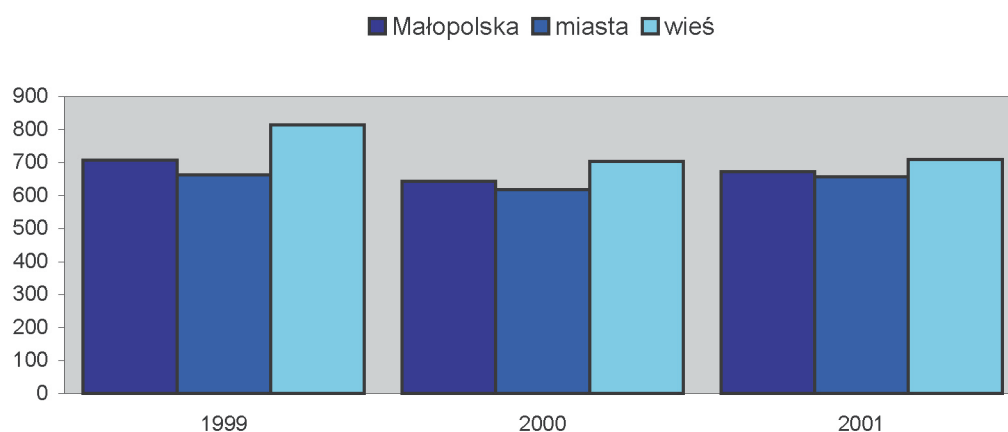
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Pomimo przyrostu sieci w 2001 r. nastąpił spadek ilości odbiorców gazu w stosunku do roku poprzedniego o około 0,5%. Zmniejszenie dotyczyło odbiorców w miastach (o 1,36%), natomiast na wsi nastąpił nieznaczny wzrost – o 1,39%. Zmniejszenie się liczby odbiorców wynikało głównie ze zmian systemów rozliczania, zdjęcia gazomierzy z powodu zadłużenia czy przejścia odbiorcy na inny rodzaj paliwa.

Tabela nr 181. **Zaopatrzenie gospodarstw domowych w gaz ziemny**

Wyszczególnienie	1999	2000	2001
Odbiorcy gazu ogółem w tys.	627,1	637,1	633,7
dynamika wzrostu	100	101,6	101,1
– w miastach	439,6	442,8	436,8
dynamika wzrostu	100	100,7	99,3
– na wsiach	187,5	194,3	197,0
dynamika wzrostu	100	103,6	105,1
Zużycie gazu ogółem w tys. m ³	440 838,6	406 868,9	427 685,2
dynamika wzrostu	100	92,3	97,0
– w miastach	291 116,7	272 635	288 883,5
dynamika wzrostu	100	93,7	99,2
– na wsiach	149 721,9	134 233,9	138 801,7
dynamika wzrostu	100	89,7	92,7
Zużycie gazu na 1 odbiorcę w m ³	708	644	673
dynamika wzrostu	100	91	95,1
– w miastach	663	618	657
dynamika wzrostu	100	93	99,1
– na wsiach	814	703	709,3
dynamika wzrostu	100	86,4	87,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Wykres nr 71. **Zużycie gazu w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

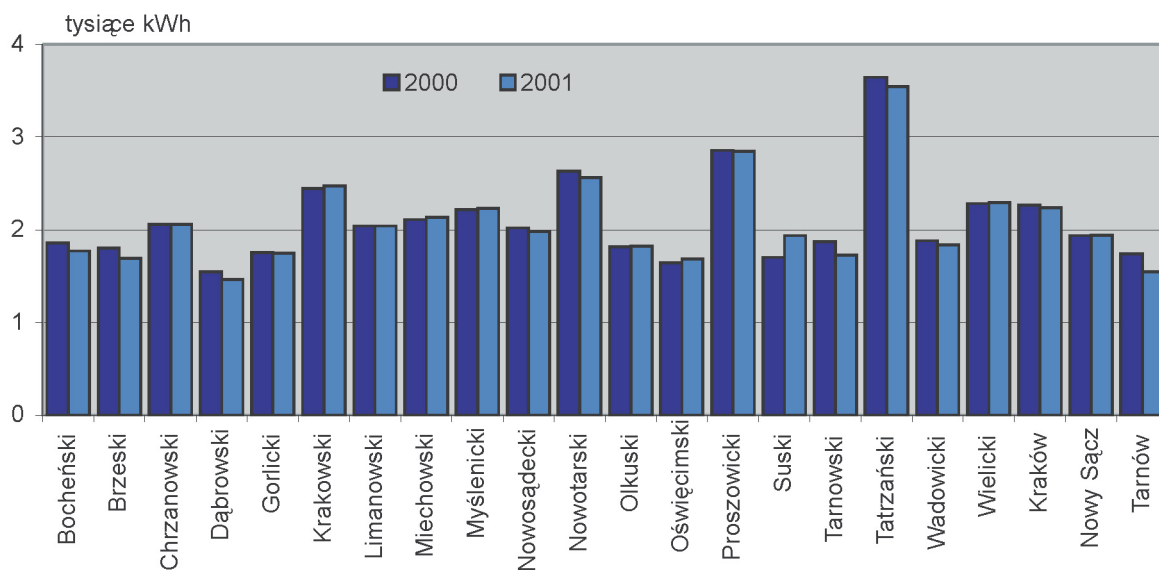
Tabela nr 182. **Odbiorcy gazu z sieci w gospodarstwach domowych w tys.**

Powiat	1999	2000	2001	% odbiorców gosp. dom.
Bocheński	21,7	22,0	22,1	3,5
Brzeski	17,1	17,4	17,6	2,8
Chrzanowski	30,0	29,4	28,6	4,5
Dąbrowski	8,1	8,3	8,6	1,4
Gorlicki	20,0	20,4	20,5	3,2
Krakowski	41,5	43,7	44,3	7,0
Limanowski	13,0	13,5	13,8	2,2
Miechowski	0,2	0,2	0,2	0,0
Myślenicki	14,0	14,7	15,1	2,4
Nowosądecki	21,2	21,7	22,1	3,5
Nowotarski	2,7	3,0	3,2	0,5
Olkuski	24,9	24,9	21,8	3,4
Oświęcimski	37,7	37,9	38,0	6,0
Proszowicki	0,6	1,0	1,1	0,2
Suski	0,5	0,5	0,6	0,0
Tarnowski	27,7	28,6	29,0	4,6
Tatrzański	0,4	0,5	0,5	0,0
Wadowicki	25,8	26,2	26,4	4,2
Wielicki	23,1	23,8	24,0	3,8
Kraków	238,8	240,7	242,8	38,3
Nowy Sącz	22008	22419	20672	3,3
Tarnów	35982	36291	32590	5,2

Źródło: dane US w Krakowie

Po widocznym spadku w ostatnich latach zużycia gazu na 1 odbiorcę, w roku 2001 zanotowano wzrost zużycia w stosunku do roku poprzedniego zarówno na wsi (0,9%), jak i w miastach (6,3%).

Wykres nr 72. Zużycie gazu w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

III. INFRASTRUKTURA SANITARNA

1. WODOCIĄGI

Największe zasoby wody posiada południowa część województwa małopolskiego (odpływ wód powierzchniowych wynosi 3 000-5 000 m³/miesz./rok), a najmniejsze część północno- zachodnia (500-1 000 m³/miesz./rok).

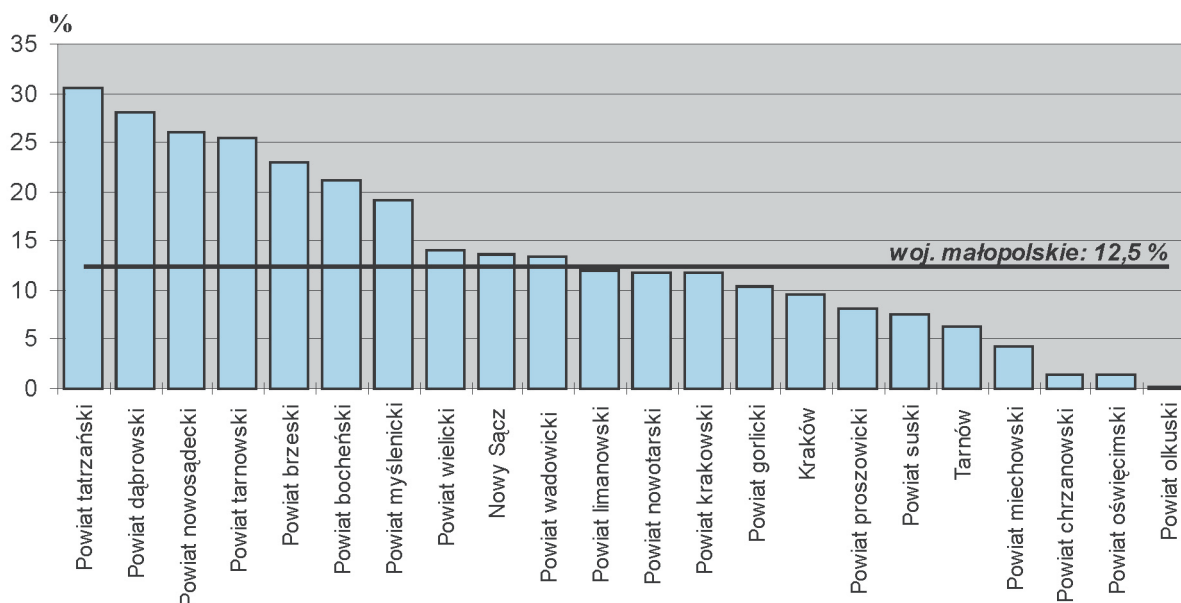
W efekcie dysponowania takimi zasobami koniecznym jest pobieranie wody na potrzeby obszarów ubogich w zasoby z obszarów bogatych i przesyłanie jej systemami wodociągów, nawet na znaczne odległości. Przykładem może być Kraków, dla którego woda pobierana jest ze zbiornika w Dobczycach i transportowana rurociągiem na odległość ok. 20 km.

Sumarycznie zasoby województwa zaspokajają z nadwyżką jego potrzeby, ale konieczne jest wyrównywanie poziomu dostępności na całym obszarze przy pomocy środków technicznych.

Od początku lat dziewięćdziesiątych obserwuje się gwałtowny rozwój sieci wodociągowej i w mniejszym stopniu kanalizacyjnej.

W roku 2001 nastąpił jej dalszy przyrost, jednak zmniejszyła się jego dynamika. Długość sieci wodociągowej w województwie w 2001 roku wyniosła 14 577,4 km. Przyrost długości sieci wodociągowej w roku 2001 wyniósł 393,9 km, podczas gdy rok wcześniej 508,8 km, a w 1999 r. - 713,4 km. Warto zwrócić uwagę na fakt, że przyrost sieci wodociągowej na terenach wiejskich jest czterokrotnie wyższy niż w miastach.

Wykres nr 73. **Przyrost sieci wodociągowej w latach 1998-2001**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W miastach województwa małopolskiego, ludność korzystająca z wodociągów stanowi 89,7% ogółu i sytuacja na tym poziomie utrzymuje się od kilku lat. W stosunku do średniej krajowej, województwo małopolskie sytuuje się na poziomie o ok. dwa procenty niższym, co daje mu 11 miejsce w kraju.

Tabela nr 183. **Ludność w miastach korzystająca z wodociągów w % ogółu ludności miast**

Wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001
Województwo małopolskie	89,3	89,7	89,8	89,9
Polska	91,3	91,5	91,7	91,8
miejsce	11	11	11	11

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS)

Tabela nr184. **Długość sieci wodociągowej oraz liczba ludności w miastach korzystająca z wodociągów**

Wyszczególnienie	Długość sieci wodociągowej				Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w miastach (%)		
	1998	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Woj. Małopolskie	12 961,3	13 674,7	14 183,5	14 577,4	89,7	89,8	89,7
Powiaty grodzkie	1 354,0	1 392,7	1 433,5	1 480,0	93,8	93,9	94,0
Kraków	980,0	1 016,0	1 042,5	1 073,4	95,1	95,3	95,4
Nowy Sącz	121,1	123,3	128,2	137,6	79,8	79,9	80,0
Tarnów	252,9	253,4	262,8	269,0	95,6	95,6	95,6
Powiaty ziemskie:	11 607,3	12 282,0	12 750,0	13 097,4	83,9	84,0	83,7
Bocheński	391,7	428,6	458,6	474,5	88,2	88,4	88,5
Brzeski	321,9	377,7	383,2	396,2	89,8	85,6	86,1
Chrzanowski	692,3	698,9	700,5	702,1	95,8	95,8	95,9
Dąbrowski	679,2	773,1	828,8	870,0	80,0	80,5	80,6
Gorlicki	153,3	*177,2	169,3	169,3	79,3	79,4	79,5
Krakowski	1 943,0	2 046,8	2 128,1	2 172,6	87,5	87,6	87,8
Limanowski	300,7	*304,2	304,0	336,7	62,6	63,3	63,6
Miechowski	782,8	801,2	801,5	816,4	92,3	92,4	92,5
Myślenicki	470,1	522,7	530,4	560,4	75,9	76,4	76,6
Nowosądecki	398,5	423,3	483,5	502,7	57,0	58,0	58,0
Nowotarski	557,6	577,5	618,2	623,7	75,1	75,3	75,4
Olkuski	741,9	*742,7	742,4	743,1	94,8	94,8	94,8
Oświęcimski	826,9	828,6	830,7	838,4	90,2	90,3	90,3
Proszowicki	583,1	614,0	626,9	630,5	82,5	82,8	82,9
Suski	156,9	163,2	164,1	168,6	71,3	71,7	72,0
Tarnowski	791,1	857,9	965,8	991,6	68,2	68,6	56,6
Tatrzkański	203,0	244,4	260,8	265,1	83,0	83,0	83,0
Wadowicki	843,4	893,4	929,7	957,3	86,9	86,9	87,0
Wielicki	769,9	806,6	823,5	878,2	85,5	85,8	86,2

* dane błędnie przeliczone przez Urząd Statystyczny

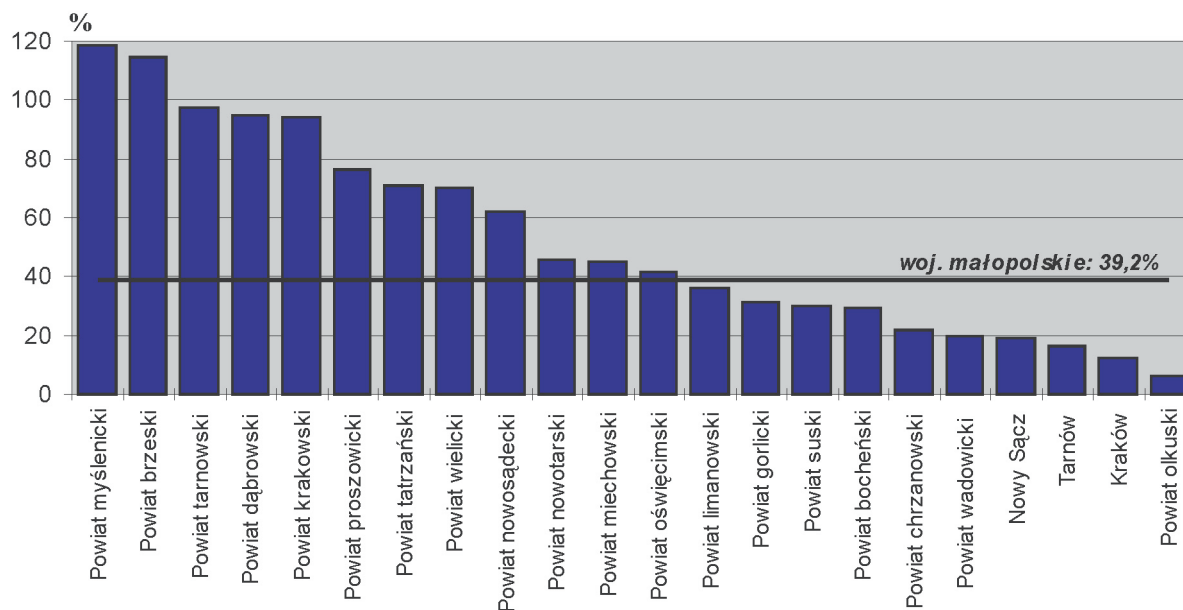
Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

2. KANALIZACJE

Od kilku lat obserwuje się rozwój sieci kanalizacyjnej. Nie był on tak gwałtowny jak to miało miejsce w przypadku wodociągów i dopiero w 2001 roku przyrost sieci kanalizacyjnej był większy od przyrostu sieci wodociągowej. Oznacza to historyczną zmianę tendencji.

Długość sieci kanalizacyjnej w województwie w 2001 roku wyniosła 4 715,6 km. Wartość przyrostu długości sieci kanalizacyjnej w roku 2001 stanowi 408,8 km, podczas gdy w roku 2000 przyrost ten wyniósł 476,7 km, a w 1999 - 443,0 km.

Wykres nr 74. **Przyrost sieci kanalizacyjnej w latach 1998-2001**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W województwie małopolskim występuje dysproporcja między długością sieci kanalizacyjnej w miastach i na wsiach, chociaż sytuacja ta ulega poprawie. W 1999 roku kanalizacje wiejskie stanowiły 33,1% ogółu długości sieci kanalizacyjnej, podczas gdy w roku 2000 – 36,7%, natomiast w 2001 roku - 39,4%. W roku 2001 przyrost sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich był dwukrotnie wyższy niż w miastach.

Tabela nr 185. **Ludność w miastach korzystająca z kanalizacji w % ogółu ludności miast**

Wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001
Województwo małopolskie	81,9	82,2	82,5	82,9
Polska	82,9	82,8	83,0	83,6
miejsce	10	10	10	10

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela nr 186. Długość kanalizacyjnej oraz liczba ludności w miastach korzystająca z kanalizacji

Wyszczególnienie	Długość sieci kanalizacyjnej				Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w miastach (%)		
	1998	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Woj. Małopolskie	3 387,1	3 830,1	4 306,8	4 715,6	82,2	82,5	82,8
Powiaty grodzkie	1 170,1	1 218,5	1 293,3	1 327,1	90,8	91,1	91,2
Kraków	871,1	903,4	946,7	975,5	92,6	92,9	93,0
Nowy Sącz	117,2	130,8	135,6	139,5	75,2	75,3	75,6
Tarnów	181,8	184,3	211,0	212,1	90,5	90,6	90,6
Powiaty ziemskie:	2 217,0	2 611,6	3 013,5	3 388,5	70,3	70,7	71,1
Bocheński	101,9	113,5	127,0	131,6	75,0	75,2	75,4
Brzeski	45,4	48,5	80,5	97,4	79,7	73,8	73,9
Chrzanowski	173,5	200,0	209,1	211,5	79,7	79,9	80,1
Dąbrowski	34,7	49,3	56,2	67,5	56,2	56,7	56,7
Gorlicki	134,3	150,9	168,3	176,3	80,0	80,0	80,2
Krakowski	164,7	200,8	271,4	319,4	80,3	80,3	80,5
Limanowski	95,4	120,3	127,1	129,7	57,3	58,1	58,3
Miechowski	33,1	33,1	45,8	48,0	80,9	81,6	81,9
Myślenicki	77,4	105,8	108,9	169,0	54,0	54,8	54,9
Nowosądecki	153,8	178,5	235,1	249,5	48,4	49,9	51,0
Nowotarski	301,0	360,1	421,7	437,5	69,9	70,1	70,3
Olkuski	96,4	96,6	102,3	102,3	66,4	67,1	67,7
Oświęcimski	150,5	186,0	212,4	212,9	78,1	78,5	78,5
Proszowicki	29,6	35,3	38,5	52,3	75,2	76,6	76,8
Suski	38,9	45,5	49,2	50,6	48,6	49,2	50,3
Tarnowski	156,0	191,6	216,0	307,6	23,7	29,0	40,2
Tatrzański	134,7	164,9	183,4	230,0	67,1	67,6	68,0
Wadowicki	204,5	221,4	235,3	245,2	84,3	84,3	85,0
Wielicki	88,1	109,5	125,3	150,2	63,2	64,5	65,7

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

Miarą nierównego przyrostu sieci kanalizacyjnej i wodociągowej jest zmieniająca się proporcja długości między nimi. W województwie małopolskim obserwuje się wzrost stosunku długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej, który w roku 1998 wynosił 26,1%, w 2000 r. wzrósł do 30,4%, natomiast w 2001r. był równy 32,3%. Wskaźnik ten dla Polski jest znacznie niższy (Tabela nr 185).

Tabela nr 187. **Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej w %**

Wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001
Województwo małopolskie	26,1	28,0	30,4	32,3
Polska	22,1	22,0	24,1	25,5
miejsce	8	6	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W ciągu dwóch lat znacznie wzrósł odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków, co jest pozytywnym symptomem w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem. W roku 1998 wynosił on 39,6%, natomiast w roku 2001 wzrósł do 47,8%. Jest on jednak niższy od średniej krajowej wynoszącej 54,7%.

Tabela nr 188. **Oczyszczalnie komunalne**

Wyszczególnienie	Oczyszczalnie					Odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie (%)
	ogółem	mechaniczne	chemiczne	biologiczne	z podwyższonym usuwaniem biogenów	
Woj. małopolskie	203	6	1	171	25	47,8
Powiaty grodzkie:	10	1	0	6	3	
Kraków	8	1	0	5	2	93,1
Nowy Sącz	2	0	0	1	1	86,2
Tarnów	0	0	0	0	0	93,8
Powiaty ziemskie:	193	5	1	165	22	
Bocheński	14	0	0	11	3	35,3
Brzeski	9	1	0	7	1	18,2
Chrzanowski	5	0	1	2	2	34,6
Dąbrowski	6	0	0	5	1	25,1
Gorlicki	11	1	0	10	0	36,0
Krakowski	22	0	0	22	2	22,7
Limanowski	11	0	0	10	1	19,6
Miechowski	3	0	0	2	1	22,7
Myślenicki	6	0	0	6	0	21,8
Nowosądecki	18	2	0	13	3	22,0
Nowotarski	21	0	0	18	3	42,0
Olkuski	4	0	0	3	1	48,3
Oświęcimski	4	0	0	2	2	55,7
Proszowicki	5	0	0	5	0	19,3
Suski	7	1	0	6	0	13,9
Tarnowski	22	0	0	21	1	15,8
Tatrzański	6	0	0	5	1	48,7
Wadowicki	7	0	0	7	0	28,1
Wielicki	10	0	0	10	0	19,8

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

Tabela nr 189. **Oczyszczalnie przemysłowe**

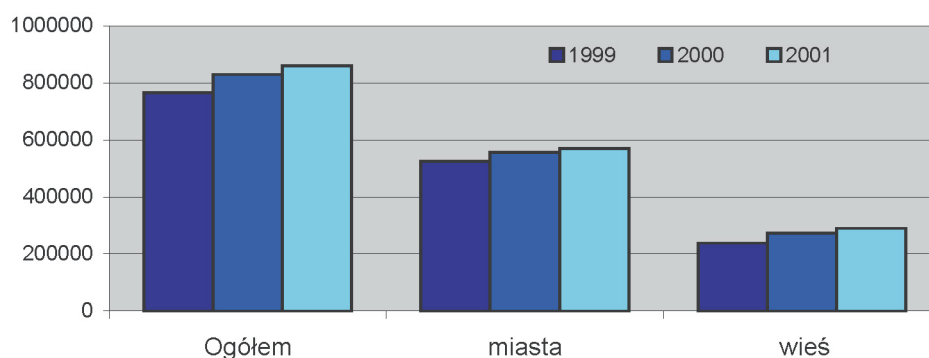
Wyszczególnienie	2000	2001
Oczyszczalnie ogółem	110	105
mechaniczne	38	34
chemiczne	5	8
biologiczne	66	62
z podwyższonym usuwaniem biogenów	1	1

Źródło: dane Urzędu Statystycznego w Krakowie

IV. ŁĄCZNOŚĆ

W ostatnich latach liczba abonentów telefonicznych w Małopolsce systematycznie wzrasta, choć tempo wzrostu maleje; w roku 1999 w stosunku do 1998 zwiększyła się o 81 tysięcy, w 2000 r. o kolejne 65 tysięcy, natomiast w 2001 o blisko 30 tysięcy. Rozwój telefonizacji widoczny jest zarówno w miastach, gdzie liczba abonentów wzrosła o około 2,4%, jak i na obszarach wiejskich, gdzie nastąpił wzrost o 6%. Kształtowanie się tych wielkości przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 75. **Liczba abonentów telefonicznych w województwie małopolskim**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Rynek telekomunikacji województwa małopolskiego obsługiwany jest przez pięciu operatorów: Netię, Intertel, Telefony Brzeskie, Telebeskid oraz pozostającą operatorem wiodącym, Telekomunikację Polską S.A.

Pomimo wciąż przybywającej liczby abonentów Małopolska ma stosunkowo niski wskaźnik gęstości telefonów na 1000 mieszkańców. W 1999 r. wynosił on 237,3 (dla Polski 260,7) natomiast w 2001 r. 265,1, przy czym dla miast 349,2, a dla wsi 180,0.

Tabela nr 190. **Wskaźnik gęstości abonentów na 1000 mieszkańców**

	1999	2000	2001
Ogółem	237,3	256,5	265,1
w miastach	324,1	341,3	349,2
na wsi	149,2	170,1	180,0

Źródło: opracowanie własne na podst. danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W Małopolsce jest około 8 tysięcy publicznych aparatów samoinkasujących, jednak wskaźnik ich dostępności (liczba mieszkańców przypadająca na 1 aparat telefoniczny ogólnodostępny samoinkasujący) należy wciąż do jednych z najniższych w kraju i w 2000 r. wynosił 406. Aparat na Kasprowym Wierchu jest najwyższym położonym w Polsce, zaś w Kopalni Soli w Wieliczce pra-

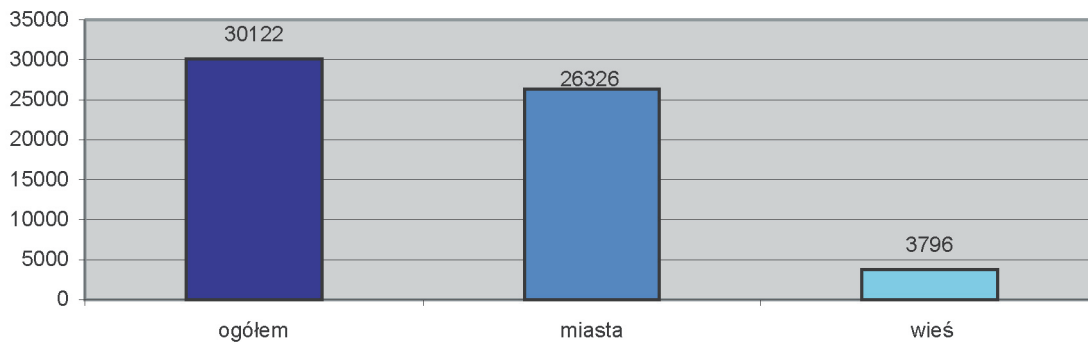
cują najniżej w Polsce zainstalowane (na głębokości 125 m) publiczne aparaty samoinkasujące.

Stacje radiowe i telewizyjne na ogół zlokalizowane są w specjalnie do tego celu budowanych obiektach nadawczych wyposażonych w wysokościowe konstrukcje systemów antenowych, rezerwowe systemy zasilania oraz, częściowo, w systemy zdalnego nadzoru i sterowania. Spośród terenów górskich właśnie w Regionie Krakowskim zainstalowanych jest najwięcej radiowo telewizyjnych urządzeń nadawczo-odbiorczych. Oddana do eksploatacji w 1999 r. roku nowa wieża ośrodka na Gubałówce (1120 m n.p.m.) o wysokości 101,5 metra ma wierzchołek sięgający najwyżej nad poziom morza (1221,5 m). Innymi ważnymi obiektami są Radiowo Telewizyjny Ośrodek Nadawczy na Luboniu (1021 m n.p.m.) oraz Radiowo Telewizyjne Centrum Nadawcze na Suchej Górze (574 m n.p.m.).

W ostatnich latach trwało dalsze zastępowanie technologii starszej generacji – analogowej, technologią cyfrową. Wszystkie centrale międzymiastowe tranzytowe i końcowe oraz centrale międzymiastowe działające w sieci TP S.A. są centralami cyfrowymi.

Od kilku lat znacznie wzrasta liczba korzystających z sieci Internet. Coraz powszechniejszą staje się usługa SDI (szybki dostęp do Internetu), wdrożona przez Telekomunikację Polską S.A., umożliwiająca stały dostęp do Internetu, z możliwością nowoczesnej, niezależnej realizacji połączeń telefonicznych na tym samym łączu głównym. Wprowadzona została także usługa ISDN (Integrated Services Digital Network – system cyfrowych połączeń telefonicznych) czyli sieć cyfrowa pozwalająca na system transmisji umożliwiający transmisję więcej niż jednego strumienia informacji (głos, tekst, dane, obraz) z jednoczesnym wykorzystaniem pojedynczej linii, przy użyciu oddzielnych kanałów. Liczbę standardowych łączy głównych z dostępem ISDN w województwie małopolskim przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 76. **Telefoniczne łącza główne z dostępem ISDN w województwie małopolskim w 2001 r.**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Krakowie

Spośród 889 356 telefonicznych łączy głównych (standardowe łącza główne + łącza z dostępem ISDN) w województwie małopolskim, 723 851 przypadło na abonentów w mieszkaniach prywatnych.

ANEKS

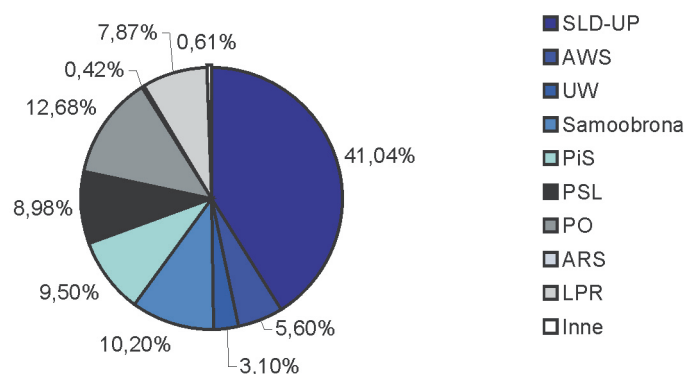
I. PROFIL POLITYCZNY

W dniu 23 września 2001 roku przeprowadzone zostały w Polsce wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. W wyborach do Sejmu województwo małopolskie podzielone zostało na 4 okręgi wyborcze – okręg wyborczy nr 12 z siedzibą w Chrzanowie, okręg wyborczy nr 13 z siedzibą w Krakowie, okręg wyborczy nr 14 z siedzibą w Nowym Sączu oraz okręg wyborczy nr 15 z siedzibą w Tarnowie.

Z terenu województwa małopolskiego wybierano 38 posłów. Liczba uprawnionych do głosowania wynosiła 2 419 907 osób, wydano 1 177 542 karty do głosowania, co dało frekwencję w wysokości 48,66% (przy frekwencji dla kraju – 46,29%). Frekwencja na obszarze miejskim wynosiła 51,67%, na obszarze wiejskim – 45,30%. Liczba oddanych głosów ważnych wynosiła 1 124 211, co stanowi 95,69%.

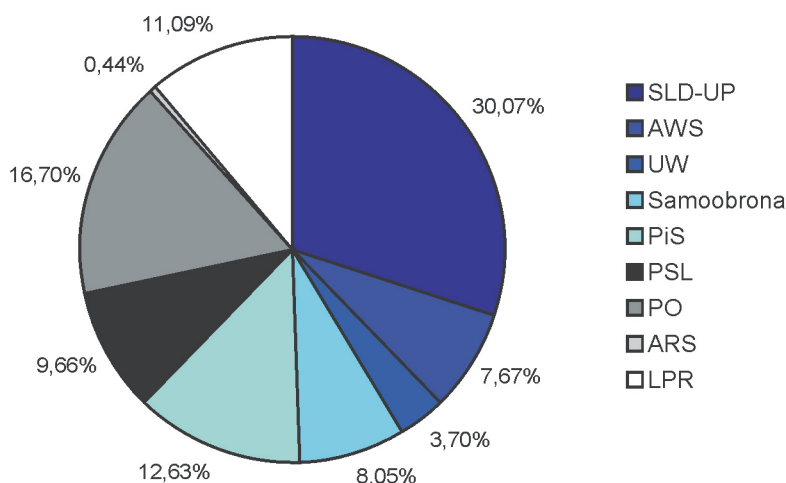
W Małopolsce, podobnie jak w kraju, Koalicyjny Komitet Sojuszu Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy uzyskał procentowo największą ilość głosów (w województwie małopolskim – 30,07%, w Polsce – 41,04%). Ponad 10% udział w województwie małopolskim miał również Komitet Wyborczy Wyborców Platforma Obywatelska, Komitet Wyborczy „Prawo i Sprawiedliwość”, Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin oraz Komitet Wyborczy Polskiego Stronnictwa Ludowego. W skali kraju wyniki te przedstawiają się nieco inaczej, gdyż powyżej 10% udział uzyskały Komitet Wyborczy Wyborców Platforma Obywatelska oraz Komitet Wyborczy Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej. Procentowy udział poszczególnych komitetów wyborczych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres nr 77. **Procentowy udział poszczególnych komitetów wyborczych w wyborach do Sejmu w 2001 r. w Polsce**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Wykres nr 78. **Procentowy udział poszczególnych komitetów wyborczych w wyborach do Sejmu w 2001 r. w województwie małopolskim.**

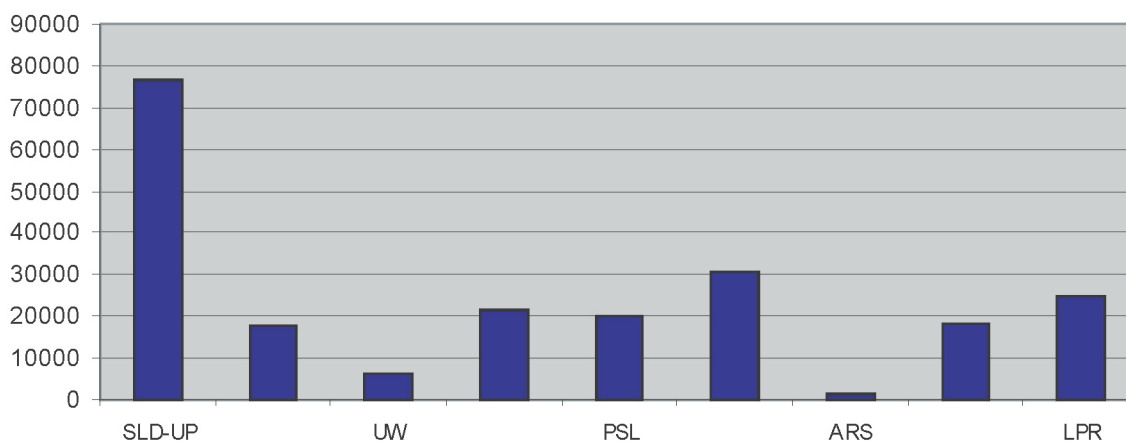

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

W wyborach do Sejmu w okręgu wyborczym z siedzibą w Chrzanowie wybierano 7 posłów z 9 zarejestrowanych list okręgowych z 104 kandydatami. Uprawnionych do głosowania było 475 264 osób, z czego udział w głosowaniu wzięło 229 430 osób, co daje frekwencję wyborczą wynoszącą 48,27%. Głosów nieważnych oddanych zostało 11 959, co stanowi 5,22% ogólnej liczby głosów. Głosów ważnych oddano 217 115 co stanowi 94,78% ogólnej liczby głosów.

Największą liczbę głosów otrzymał Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy, który uzyskał 3 mandaty wyborcze. Po jednym mandacie otrzymał: Komitet Wyborczy „Prawo i Sprawiedliwość”, Komitet Wyborczy Polskiego Stronnictwa Ludowego, Komitet Wyborczy Wyborców Platforma Obywatelska oraz Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin.

Wykres nr 79. **Liczba oddanych głosów ważnych na poszczególne listy w wyborach do Sejmu w okręgu wyborczym nr 12 w Chrzanowie**

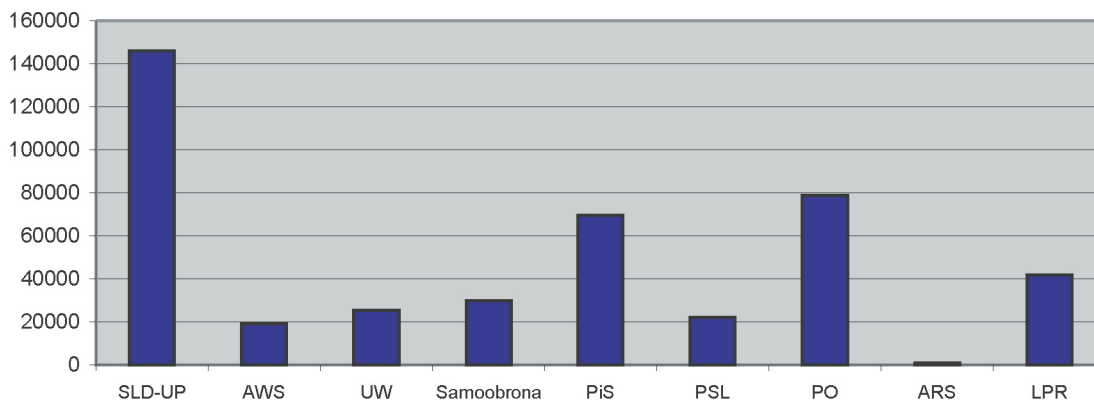

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

W wyborach do Sejmu w okręgu wyborczym z siedzibą w Krakowie wybierano 14 posłów. Zarejestrowanych zostało 9 list okręgowych z 221 kandydatami. Uprawnionych do głosowania było 888 107 osób, z czego udział w głosowaniu wzięło 448 478 osób, co daje frekwencję wyborczą wynoszącą 50,50%. Głosów nieważnych oddanych zostało 13 581, co stanowi 3,04% ogólnej liczby głosów. Głosów ważnych oddano 433 721 co stanowi 96,96% ogólnej liczby głosów.

Najwięcej głosów oddano na Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej, który uzyskał 5 mandatów, kolejno: Komitet Wyborczy Wyborców Platforma Obywatelska – 3 mandaty, Komitet Wyborczy „Prawo i Sprawiedliwość” i Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin – 2 mandaty, Komitet Wyborczy Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej oraz Komitet Wyborczy Polskiego Stronnictwa Ludowego – po 1 mandacie.

Wykres nr 80. **Liczba oddanych głosów ważnych na poszczególne listy w wyborach do Sejmu w okręgu wyborczym nr 13 w Krakowie**

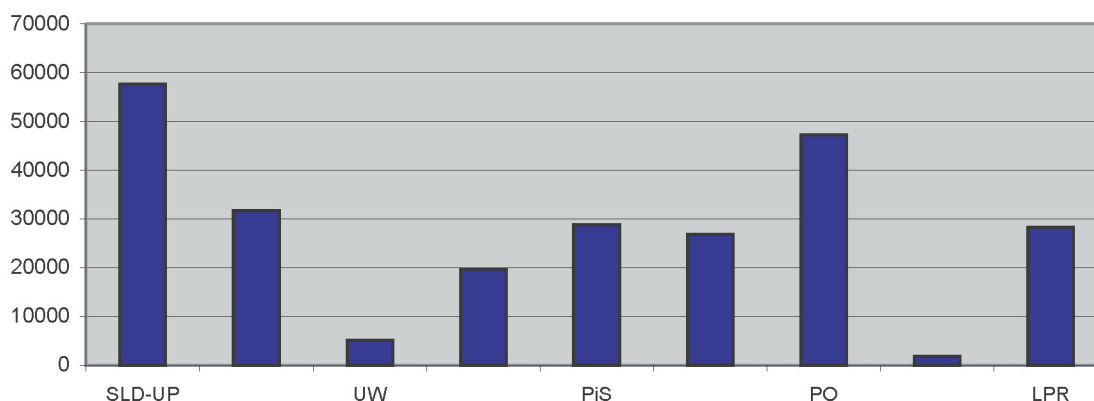

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

W wyborach do Sejmu w okręgu wyborczym z siedzibą w Nowym Sączu wybierano 9 posłów. Zarejestrowanych zostało 9 list okręgowych z 135 kandydatami. Uprawnionych do głosowania było 543 737 osób, z czego udział w głosowaniu wzięło 260 711 osób, co daje frekwencję wyborczą wynoszącą 47,95%. Głosów nieważnych oddanych zostało 12 886, co stanowi 4,95% ogólnej liczby głosów. Głosów ważnych oddano 247 201 co stanowi 95,05% ogólnej liczby głosów.

Najwięcej głosów oddano na Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej, który uzyskał 3 mandaty, 2 mandaty otrzymała Platforma Obywatelska, natomiast Komitet Wyborczy „Prawo i Sprawiedliwość”, Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin, Komitet Wyborczy Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej oraz Komitet Wyborczy Polskiego Stronnictwa Ludowego – po 1 mandacie.

Wykres nr 81. Liczba oddanych głosów ważnych na poszczególne listy w wyborach do Sejmu w okręgu wyborczym nr 14 w Nowym Sączu

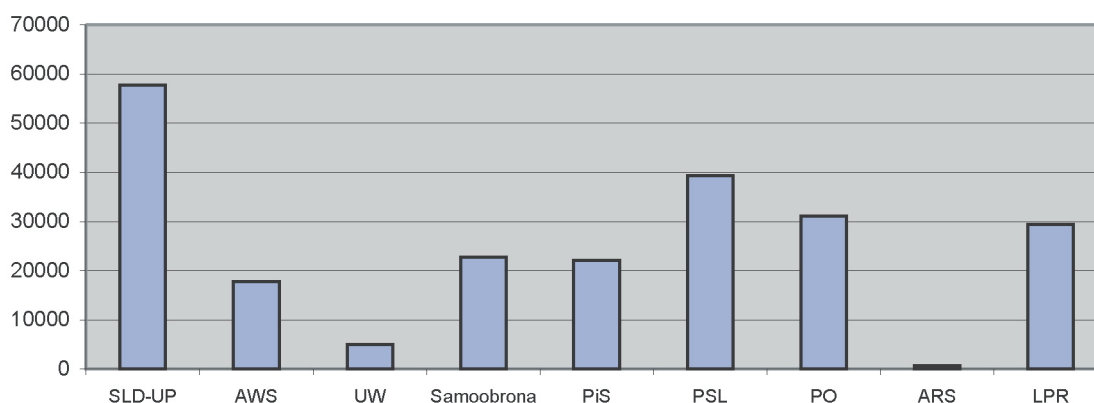

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

W wyborach do Sejmu w okręgu wyborczym z siedzibą w Tarnowie wybierano 8 posłów z 9 zarejestrowanych list okręgowych z 131 kandydatami. Uprawnionych do głosowania było 512 7994 osób, z czego udział w głosowaniu wzięło 238 905 osób, co daje frekwencję wyborczą wynoszącą 46,59%. Głosów nieważnych oddanych zostało 12 253, co stanowi 5,14% ogólnej liczby głosów. Głosów ważnych oddano 226 174 co stanowi 94,86% ogólnej liczby głosów.

Największą liczbę głosów otrzymały Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej oraz Komitet Wyborczy Polskiego Stronnictwa Ludowego, które uzyskały po 2 mandaty wyborcze. Po jednym mandacie otrzymał: Komitet Wyborczy „Prawo i Sprawiedliwość”, Komitet Wyborczy Wyborców Platforma Obywatelska oraz Komitet Wyborczy Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej.

Wykres nr 82. Liczba oddanych głosów ważnych na poszczególne listy w wyborach do Sejmu w okręgu wyborczym nr 15 w Tarnowie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

W wyborach do Senatu województwo małopolskie podzielone zostało na 3 okręgi wyborcze – okręg nr 12 w Krakowie, okręg nr 13 w Nowym Sączu oraz okręg nr 14 w Tarnowie. Z terenu województwa wybieranych było 8 senatorów – 4 z okręgu krakowskiego, 2 z okręgu nowosądeckiego i 2 z okręgu tarnowskiego.

W okręgu krakowskim w wyborach oddano 676471 głosów, z czego 652787 głosów ważnych, stanowiących 96,50%. Frekwencja wynosiła 49,72%. Cztery mandaty przypadające na ten okręg wyborczy otrzymali kandydaci zgłoszeni przez Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy.

W nowosądeckim okręgu wyborczym oddano 259 983 głosy, z czego 251 397 głosów ważnych, stanowiących 96,70%. Frekwencja wynosiła 47,94%. Dwa mandaty przypadające na ten okręg otrzymali kandydaci z Komitetu Wyborczego Wyborców – Blok Senat 2001.

W okręgu tarnowskim oddano 238 300 głosów, z czego 229 274 głosy ważne, stanowiące 96,21%. Frekwencja wyniosła 46,58%. Z dwóch mandatów przypadających na ten okręg jeden otrzymał kandydat zgłoszony przez Komitet Wyborczy Polskiego Stronnictwa Ludowego, drugi mandat otrzymał kandydat Koalicyjnego Komitetu Wyborczego Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy.

II. POZYCJA MAŁOPOLSKI NA TLE INNYCH WOJEWÓDZTW

Wyszczególnienie	Polska	Województwa				Lokata woj. małopolskiego		
		Małopolskie	Wielkopolskie	Dolnośląskie	Pomorskie	1999	2000	2001
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Powierzchnia w km ²	312685	15144	29826	19948	18293	12	12	12
Ludność w tys. (stan na 31.XII 2001)	38632,5	3240,9	3366,0	2970,1	2204,4	4	4	4
Gęstość zaludnienia na km ²	124	214	113	149	120	2	2	2
Ludność miast w %	61,72	50,29	57,54	71,41	68,15	13	13	13
Kobiety na 100 mężczyzn	106	105	106	107	105	9ex	6ex	7
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0,1	1,6	1,0	-0,6	2,6	4	4	4
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 mieszkańców	-0,4	+0,8	+0,7	-0,3	+0,4	2	2	2
Poziom wykształcenia ludności w wieku 15 lat i więcej								
-z wykształceniem wyższym w %**	6,8	7,8	6,3	7,1	7,8	2ex		
-z wykształceniem średnim w %**	50,5	51,7	52,8	52,1	53,4	7		
Pracujący w tys.	14963,1	1312,4	1338,6	1003,1	735,2	4	4	4
Pracujący na 1000 mieszkańców	387	405	398	338	334	5	5	5
Stopa bezrobocia	17,4	14,0	15,2	21,1	19,6	2	2	2
Liczba bezrobotnych na 1 ofertę pracy	585	636	418	563	567	5	7	8
Przemysł								
-produkcja sprzedana w mln. zł	469091,5	30490,8	47832,4	33451,3	27375,4	4	5	5
-udział w produkcji krajowej	100	6,5	10,2	7,1	5,8	4	5	5
-dynamika produkcji	99,8	99,7	106,3	99,4	105,4	13	12ex	10
-dynamika przeciętnego zatrudnienia	94,9	94,5	97,4	95,3	98,3	13	15	9ex

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Budownictwo								
-produkcja sprzedana w mln zł	76206,8	5474,4	8016,3	4693,1	5349,1	4	4	4
-udział w produkcji krajowej	100	7,2	10,5	6,1	7,0	4	4	4
-dynamika produkcji	93,8	87,8	99,9	95,3	113,7	10	12	13
-dynamika przeciętnego zatrudnienia	92,0	88,2	97,0	90,8	95,9	13	8ex	11
Wskaźniki cywilizacyjne								
Mieszkania oddane do użytku	105926	10572	8872	9427	7203	2	2	2
w tym:								
-w budownictwie indywidualnym	39938	4570	3668	2339	2600	2	2	3
-dynamika	120,7	132,1	122,1	160,0	127,1	5	14	5
-mieszkania oddane do użytku na 1000 mieszkańców	2,74	3,26	2,63	3,17	3,27	3	5	3
Ilość przestępstw na 100 tys. mieszkańców	3278,4	2958,5	3046,6	4027,1	4645,1	12	9	
Abonenci telefoniczni na 1000 mieszkańców*	277,9	256,5	278,1	300,9	289,5	9	11	
Liczba samochodów osob. na 1000 mieszkańców*	259	256	311	247	285		8	
Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. mieszkańców	48,7	45,4	47,5	51,9	42,4	8	9	9
Lekarze na 10 tys. mieszkańców*	22,0	21,3	18,1	22,8	22,1	6	8	
Podmioty gospodarcze								
w tym:								
-spółki prawa handlowego	177085	11679	15445	14674	14603	6	6	6
z tego								
-z udziałem kapitału zagranicznego	45765	2249	4107	4571	3059	7	7	7

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Plony z ha w dt*	25,3	28,1	27,8	37,1	26,8	9	4	
-zboża podstawowe w tys. ha*	25,6	27,6	27,8	35,2	27,7	10	6	
-ziemniaki w tys. ha*	194	178	212	233	208	13	15	
Zwierzęta gospodarskie na 100 ha użytków rolnych w sztukach*								
-bydło (stan na czerwiec)	31,2	37,9	38,6	12,6	24,1	2	2	4
-trzoda chlewna (stan na koniec lipca)	93,0	54,6	239,7	41,3	105,9	13	13	11
Miejsca w ob. noclegowych turystyki.*	668332	66602	42708	54315	97414	3	3	
Procentowy udział ścieków przemysłowych i komunalnych nieoczyszczanych w wymagających oczyszczenia*	12,0	6,5	3,9	4,3	7,4	10	9	
Emisja zanieczyszczeń na km ² w tonach								
-dwutlenek siarki*	3,3	4,3	4,3	3,6	1,5	4	3ex	
-pyły*	0,6	1,1	0,4	1,0	0,3	2ex	2	
Dochody budżetów gmin w mln zł*	34583,8	2543,8	2938,4	2595,0	1639,8	4	4	
Dochody powiatów i miast na prawach powiatów w mln zł*	34321,1	2659,5	2802,1	3193,2	2405,8	5	5	
Dochody budżetów województw w mln zł*	3704,6	272,3	274,2	353,9	185,7	5	5	
Nakłady inwestycyjne w mln zł*	133160,2	9406,9	11872,6	10167,7	7239,3	5	5	
- na 1 mieszkańca w zł*	3445,8	2908,9	3532,6,2	3420,3	3293,1	7	6	
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w mln zł	4796,1	437,4	337,3	313,0	204,9	2	2	
Produkt Krajowy Brutto (Polska = 100)**	615115,3	45804,9	56154,9	48487,8	35283,4	5		
- na 1 mieszkańca**	15914	14231	16747	16273	16120	9		
Wartość środków trwałych brutto (Polska=100)	100	7,0	8,5	7,4	5,5	5	5	

– na 1 mieszkańca w zł*	37387,3	31209,7	36475,3	36085,1	36335,2	14	13
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska w tys. zł*	6570324,4	435547,4	625542,8	601328,4	332688,5	5	6
– udział % nakładów inwestycyjnych ogółem*	4,9	4,6	5,3	5,9	4,6	10	12ex

* – dane za rok 2000; ** – dane za rok 1999

III. ZRÓŻNICOWANIE PRZESTRZENNE PROCESÓW SPOŁECZNO - GOSPODARCZYCH
